

2588

oh
ali

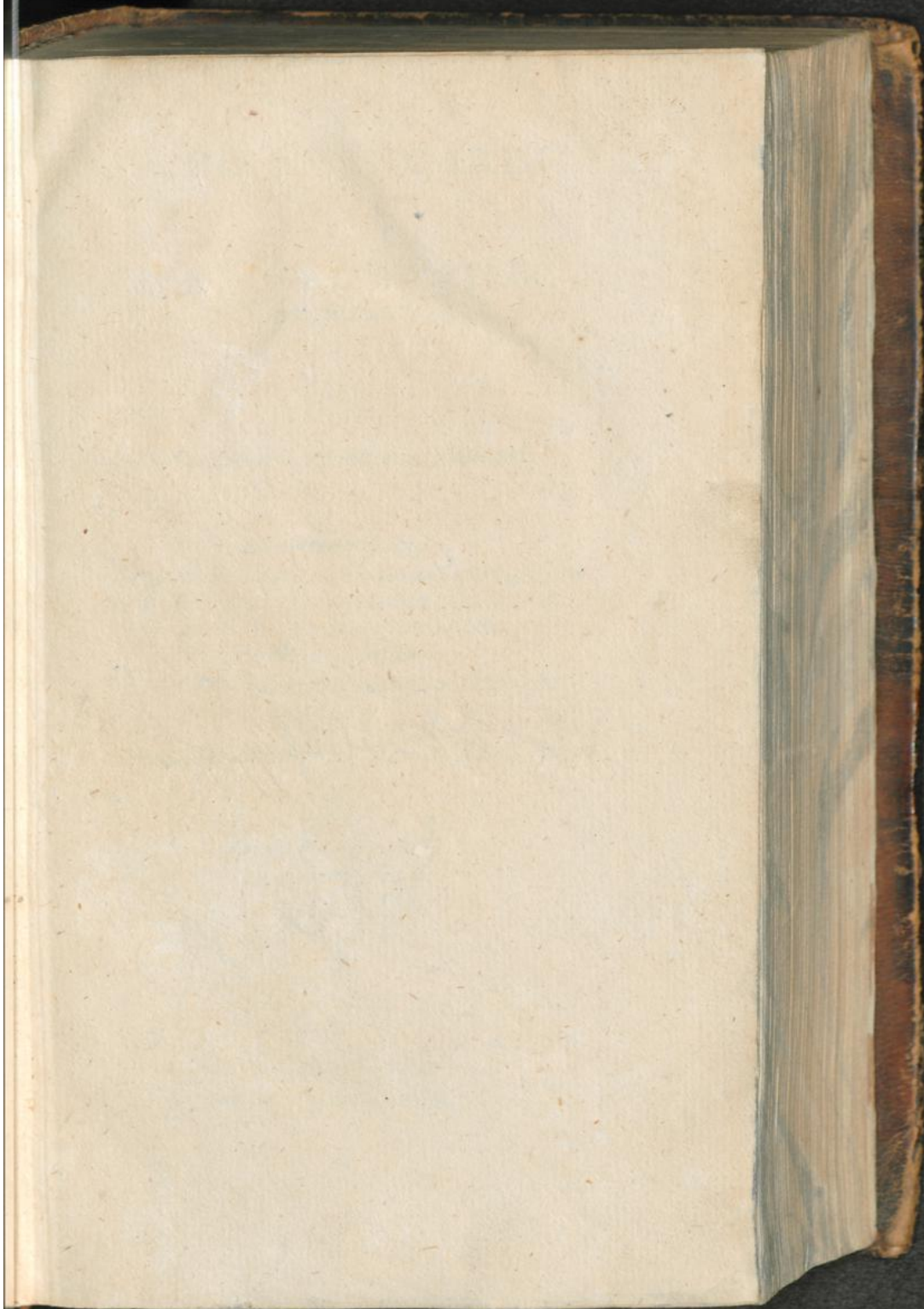
UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK

- Medial. -

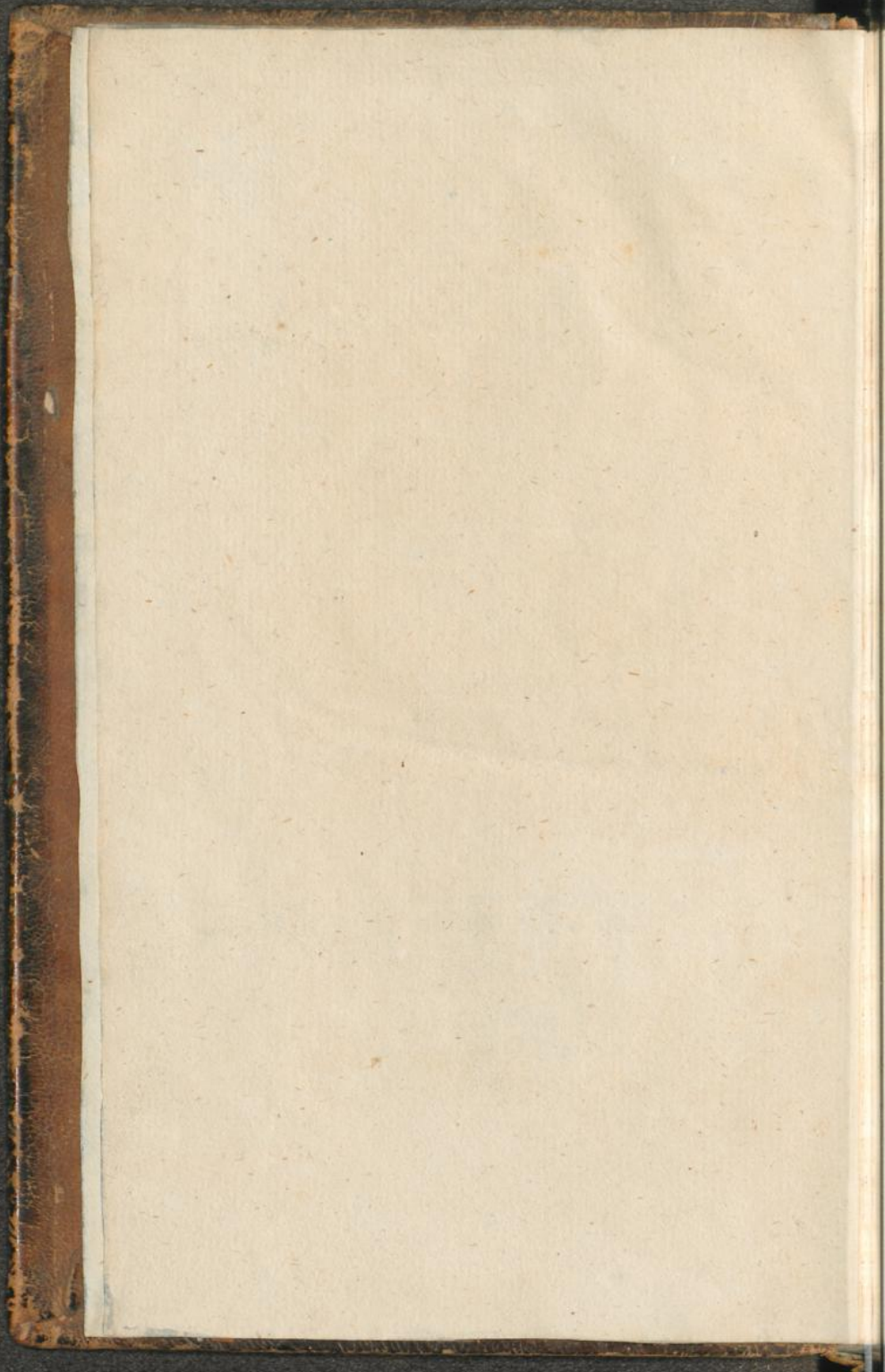
DÜSSELDORF

V498

STEPH. BLANCARDI
LEXICON

MEDICUM RENOVATUM,

In quo totius artis Medicæ termini, in

**ANATOME, CHIRURGIA,
PHARMACIA, CHYMIA,
RE BOTANICA ETC.**

Usitati, dilucidè & breviter exponuntur juxta

**NEOTERICORUM tum PRACTICORUM
tum MECHANICORUM placita & verè**

demonstrata principia.

*Hiscæ adjungitur GRÆCARUM vocum Etymologia; tum
earum BELGICA, GERMANICA, GALLICA,
ANGLICA &c. interpretatio; cum
indicibus locupletissimis.*

Editio novissima, & ob additiones à Viro Celeberrimo

JOANNE HENR. SCHULZIO

Desumptas cæteris longè auctior & perfectior.

LOVANIÏ,

Apud **JOAN. FRANC. VAN OVERBEKE,**

Sub Signo Lampadis Auræ 1754.

Cum Approbatione & Privilegio.

INSTITUTION
L. O. N.

INSTITUTION
L. O. N.

INSTITUTION
L. O. N.

INSTITUTION
L. O. N.

INSTITUTION
L. O. N.

Nota. Dat desen boeck moet gebonden worden in twee deelen; het tweede deel beginnende met *letter N.* Pag. 589. om dat hy niet geclopt magh worden maer wel sterck geperft.

Nota. Que cette livre doit être relié en deux volumes, la seconde commencans au lettre N. Pag. 589. parce qu'il ne peut pas être frappe mais fortement misé dans la Presse.

TYPOGRAPHUS

LECTORI

S P D.

Sisto Tibi amice Lector Lexici Medici Viri Celeberrimi

Stephani Blancardi editionem novam : novam dico non quod ultimâ Leidenſi recentior , ſed quod eâdem amplior ſit , pluribusque acceſſionibus ditior. Quidquid enim in viri cele-

*

le-

L E C T O R I
leberimi *Joannis Henrici*
Schulzii editione occurrit
propriè ad medicinam spe-
ctans, in hanc novam tran-
stuli, quæ sic pluribus ar-
ticulis, Tyronibus Medi-
cinæ scitu necessariis, pro-
dit auctior. Hisce utere
Lector benevole, & Vale.

PRÆ-

PRÆFATIO
AUCTORIS

L. S.

Etus opinio est, jam inde ab Heroicis ducta temporibus, nihil hodie dici, quod non dictum sit prius. Hujus scilicet auctores minime presagiebant, venturum tempus, quo ista, quæ tunc latebant, clarescerent; venturos dies, quibus nos tam aperta nescisse majores miraremur. Cunctis enim rebus inest quidam velut orbis, ut sicuti caelestia sydera, ita scientiarum vertantur: nec omnia apud antiquos optima;

* 2

tima;

PRÆFATIO

tima; nec apud omnes statim gratiam, fidem, auctoritatem inveniunt, quæ sola ratione & observationibus ponderantur. Si hanc sapientes viam tenuissent, ut semper majorum intra terminos subsisterent; demersa adhuc tenebris lateret veritas: nova artium lumina minimè lucrent. ARCHIMEDEM mirata est antiquitas, quum illius ingenio Syracusæ defenderentur. Nec DEMETRIUS, ob repertam machinam, minore gloria fuit, & famam in posteros præmium transmisit. Nostra verò ætas ut ista magnificè exornavit, sic & artes novas eduxit, ad quas priorum nunquam industria penetraverat. Quis tormenta nescit bellica; quanto vel ballistis concitariore, vel catapultis rapidiore impetu feruntur? Quis nescit navigandi peritia, cum Belgæ in arma truderentur, contabulatum classibus mare? repertas Insulas? reserata
In.

AUCTORIS.

Indiæ claustra ? maximam Occidui orbis partem, priscis ignoratam, nostris ingenti commodo cognitam fuisse ? Quid artem loquar Typographicam, divinarum humanarumque rerum propagatricem ? Quid Medicinam ? quæ per diversos temporum orbis, velut gradibus processibusque aucta, dum priorum inventis nova adjicit posteritas, aut fluxas rationes cautè ludificatur, robusta maturitate in eam qua hodie est magnitudinem enavigavit. Multa adhuc sacro involucro tecta jacent, & fas est mortalibus omnia rationi congrua, inquirere; multa admirari imo & venerari debemus, nam arcanis proxima, investiganda non sunt. Mansimus inter Æsculapii limites; singule artes sua habent addenda, & quæ latè spatiari videntur, à superfluis mundandæ. Atque ista de nostris hausta fontibus, ac mox ubivis derivata, haud leve

PRÆFATIO

leve compendium humano generi attulerunt. Quisquis mentis valens acumine, blanditiis voluptatum sordidiave non irretitur, sed ad artis medicæ contemplationem tempus sumet, poterit eandem cum veteribus orbitam terere, eorumque opibus ad-jutus, amplissima arti conferre incrementa, & abstrusarum rerum addere proventum. Quocirca abhinc annis variis, quum adducto per meditationem animo, deprehendissem plurima in Medicis turbide adeo tradita, ut quid sequendum declinandumve ambigerem; id negotii credidi mihi dari, quodcumque vel alii repererant, vel ipse observaveram, in commune breviter conferrem. Hinc prodierunt Opera nostra Theoretica & Practica, uti & Anatomies libri novi, à veterum placitis immensum discrepantes. Quæ provincia licet perardua, spretis tamen malorum obtreccationibus,
eam

AUCTORIS.

eam subire generosum duxi. Ex hoc genere videtis esse quoque Lexicon hoc, recens, ceu clavem artis, ex inventis præcipuè juniorum compotatum. Nam quæ EROTIANUS, GALENUS, & inter recentes GORÆUS, FOESIUS, CASTELLUS, tractaverunt, ea suis auctoribus sic addicta, ut vix latum unguem discedere erubescant. Id privati usibus servit aliquamdiu, donec suavis an imperio aliorum publicatur. Si summam in eo perfectionem non affecutus, si operarum in Græcis Πραξιματα, hæc humanæ fragilitati vel incuriæ donate. Satis amplum præmium feram, si Lectoribus haud ingratum accidat; quod in vestros sinus, deteriso vanæ adulationis fuco, ingenuâ devotione confertur. Valete

Lovanii
M. D. CC. LIII.

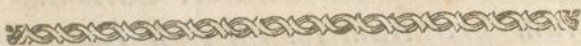

S U M M A
P R I V I L E G I I.

MARIA THERESIA Dei Gratiâ Regina Hungariae, Bohemiae, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Lotharingiae, Brabantiae, &c. Diplomate suo sancit, ne quis Librum, cui Titulus STEPHANI BLANCARDI, M. D. LEXICON MEDICUM, &c. præter Joannis Francisci van Overbeke, Typographi Lovanientis voluntatem, intra novennium in Belgio ullo modo imprimat, aut alibi impressum in has Inferioris Germaniae Ditiones importet, venalemve habeat. Qui secus faxit, confiscatione Librorum, aliâque gravi poenâ mulctabitur, ut latius patet in litteris datis Bruxellis die 27. Septembris 1751.

Signatum

HENRICY.

A P P R O B A T I O

Imprimi poterit. Datum Lovanii
10 Octobris 1751.

F. SCHEPPERS

Lib. C. R. & Apoft.

S. BLANCARDI
 L E X I C O N
 M E D I C U M,

In quo exhibentur termini artis in
 Anatomia, Chirurgia, Pharma-
 cia, Chymia, Botania & Praxi
 vulgo usitati. &c.

A.

Sive ā, vide *Ana.*

A, āā vide *Ana.*

ABAPTISTON, videatur *Modiolus*,
 derivatur ab α, priv. & βαπτίζω immer-
 go, quia immergi non potest.

ABARTICULATIO, vide *Diarthro-*
sis.

ABDOMEN, *Juvenali Sinen, Aqualiculus.* Est Ver-
 ter infimus, Hepar, Lienem, Ventriculum, intestina;
 &c. continens. Intus membranā *Peritoneum* dictā succin-
 gitur: anterius in Epigastrium, Hypochondrium dextrum
 & sinistrum, Umbilicumque dividitur: inferior regio
 Hypogastrii nomine venit, nomen accepisse videtur quod
 abdit, seu abscondit viscera. Græcis ὑπογάστριον, ἕτερον ὑ-
 πὴρειον, ἐπίσχιον, λαπάρα, ὑποβόλιον. B. Onderbuik.
 G. der unterbauch, Schmerbauch. Gall. *Le bas ventre*.
inferieur. A. The belly, or Panch.

ABELMOSCH: Semen est Belmoschi *Ægyptiaci*, pu-
 fillum, reniforme, umbilico albicante, parallelis sulcis
 striatum, colore extus gryseo, intus albo, odorem mos-
 chi spirans: vox arabica composita ex ab, et & mosch;
 quod sit moschus Arabum, hi enim semen pulverisatum

A

potui

potui coffee pro gratia addunt. Gall. *Ambrette ou graine musquée.*

ABDUCTORES MUSCULI, sunt illi, qui brachium, erus, oculos &c. abducunt, quorum oppositi, *Adductores*, dicuntur. B. *Afshalende Spieren.* G. *Hinweg fuhrender Mauff.* Gall. *Les muscles abducteurs.* A. te extending muscles.

ABIES, est arbor semper virens, altè excrefcens, & inprimis montibus gaudet Saxosis, cortex ejus politus, resinofus, præfertim in regionibus calidis, albescens, folia habet longa, Taxi similia, sparsim folitaria in ramis; flos mas, amentaceus, apiculis constans uno loco; fructus nascitur alio loco inter foliola squammatim spicam formantia, estque fructus squammosus, srobilus vel conus dictus, Gr. *Ελάτη*, dici putatur, quòd arbor altius excrefcet, quàm cæteræ arbores. Vocatur etiam *Sapinus.* Ex hac educitur Terebinthina. B. *Terne-boom / Mast-boom /* G. *Dhannen-baum, Danne.* Gall. *Sapin,* A. The Fir-tree.

ABIGA HERBA, ab abigendo partu: vel quòd ejus folia abieti sint similia: unde & Chamæpitys dicitur. Vocatur & *Ajuga, Arthetica, Arthritica, Iva Arthetica* vide hæc cognomina suis locis.

ABLACTATIO, dicitur quando infans, annum agens unum aut alterum, à lactatione arectur. Gr. *Απογαλακτισμός.* B. *Spœningen / Spœnen.* G. *Von der Milch stofflung, Entwöhnung.* Gall. *Sevrer.* A. a weaning.

ABLUENTIA, vide *Abstergentia.*

ABLUTIO, Chymicis est, cum Medicamenta impura, mediante aquæ affusione abluuntur, ut lixivium à sua terra; vel quando acrimonia à quavis calce aquam affundendo & decantando abluitur. B. *Gen wassinge.* G. *Abwæschung.* Gall. *Lavement, Lotion.* A. A. Washing, or rinsing.

ABOMASUM, In ruminantibus quatuor numerantur ventriculi: Primus dicitur, *Venter*, deinde *Reticulum, Omasus & Abomasus.* Gr. *ἄντρον.* B. *De agterpens.* G. Ein Feisterdarm, Feist eingeweydt. Gall. *Pance, Le gras boyau.* A. The Read.

ABORTIVA sunt medicamenta, quæ uterum aperiunt, Fœtumque & Placentam expellunt. Gall. *remedes abortifs.*

ABOR-

ABORTUS, ABORSUS, ABORTIO & ABORTIVUM indiscriminatim accipitur. Estque fœtus immaturus ante debitum partus tempus, in lucem editio: cujus causæ sunt vel in Matre, vel in fœtu; in genere sunt omnes causæ, quæ Placentam ab utero solvunt; hinc omnes nimii motus sive à mente sive à corpore producti, plethora, debilitas, convulsiones &c., uteri mala conformatio, vel status morbosus, fœtus si ægrotat vel mortuus est; &c. Fœtus abortivus *Sueton.* Abortus *Cic.* Exterricinius *Festo*, hujus generis est, quasi matre exterrita ante tempus natus. *Ἡλιότινον* Græci dicunt. *Ἐκτρομα Ἐκτολον Εὐνίρ. Κόημα ἀνωμαλόν, Ἀμβλωμα, Ἀμβλωσμός Hipp. Ἀπόφορα Eid. Ἀμβλωρίδιον, Ἀμβλωσις, Ἐκτροσις, Ἐκτροσις Ari-stot. Ἐξάμβλωμα.* B. *Misval / Misbzagt / Misbaa-ring / Wanbzugt / Misakraam.* G. Ein unzeitige Geburt, Mißgeburt. Gall. *Avortement, Fausse couche, A.* An untimely birth, an Abortion.

ABRASA, ἀποστέματα græcis dicta, sunt ulcera, quæ mollem & suspensam habent cuticulam: Vel est quoque locus desquamatus, & frustulum, in ulceribus à partis ulceratæ substantia abrasum. Gall. *ulcerations, Ecorchures.* A. Schaved away.

ABRASIO INTESTINORUM est ulceratio partium superficialiarum in Intestinis, quæ earundem partiumamenta educuntur unâ cum fecibus. Gall. *ulceration des intestins.* A. A Schaving off of y Intestines.

ABROTANUM, est vox origine Græcâ, διὰ τὸ πρὸς ἑνὶ φάνισθαι ἄσπρον καὶ ἀπαλόν, quod aspectu sit molle & tenerum, vel dicitur ab Africa urbe ad mare mediterraneum. Planta officinalis est, gymnomonosperma, flore composito, femine non papposo, foliis tenuissimè divisis, odore forti, aromatico & acri, flores & semina referunt satis Absinthium, radix lignosa, caulis multifidus, durus, fragilis, ramosus, medulla alba repletus. B. *Aberoune Ave-ruitt.* G. Stab-wurtz, Gert-wurtz, Gart haglen, Schorwurtz, Kuttel-kraut, Affrusch. Gall. *Aurone.* A. Sothernwood.

ABCESSUS, vide *Apostema.*

ABCISSIO, est ablatio partis mollis vitiatæ vel corruptæ, ope Instrumenti acuti secantis. B. *ten asspding.* Gall. *Separation, coupure.*

ABSINTHIUM, est officinalis planta, habens flores

flofculosos deorfum vergentes, caulem lignofum, ramo-
fum, albefcentem, folia incana, amara infigniter, odoris
aromatici, femina parva, non pappofa: nomen græcum
ortum ab ἀψιθδασι, id est, contrectando, per antiphralin
deflexerunt, quòd nullum animal, ob eximiam amaritiam,
hanc herbam atingat. Veteres Græci comici ἀντιφθραλον quo-
que conformi Etymo, quali impotabilem dixerunt, quòd
hanc nemo, propter infignem amarorem bibere poffit. Vel
dicitur à populis Abfinthiis, juxta Pontum habitantibus,
ubi Abfinthium amariffimum crefcit. Ex α priv. & πιβω
bibo vel ex a privativo, & ψιθθ delectatio, quali plan-
ta, quæ ob magnam amaritiam, nullam delectationem præ-
bet. B. Aif / Aifem. G. Wuermtod, Wermuetb. Gall. *Alu-
ne*, *Abfynthé*. A. worme-wood.

ABSORBENTIA, Medicamenta funt ex Foffilibus,
animalibus, metallicis, vel plerumque ex terreftribus pe-
tita, quæ vim habent acidum in corpore humano in fe tra-
hendi, fibi affociandi & enervandi; dum interea nullam
ipfa acrimoniam habent, quâ corpori nocere poffunt, un-
de aliis fæpe præferri folent, uno tamen hoc damnofa, fi,
inerti pituita mifta, mole nocent & pondere. Dicuntur
& *Temperantia*, *Concentrantia* & *Saturantia*. B. Zuur-
brekende middelen. G. Saur-brechende mittlen. Gall.
Absorbans, *Remedes qui temperent l'Aigre*. A. Abforbens
fee Abforbing medecines.

ABSORBENTIA, vafa funt minima, quæ, quali in-
trofugendo exterius applicata, ea corpori invehunt, &
liquidis admifcent: Talia funt ubique in corpore, ubi
membranæ liberè in cavitates hiant, & per hæc Mercuri-
us & Emplaftra & alia penetrabilia corpora externè ap-
plicata intrant in corpus: dicuntur quoque *Reforbentia*.
Gall. *Vaiffeaux abforbans*. A. Abforbent veffels.

ABSTEMIUS, est propriè, qui Vino abftinet, latè fu-
mitur pro eo qui cibo & potu à Medico interdico fe ab-
ftinet. Compofitum ex abs & temetum. Gr. Ἀστέμιος. B. die
zig onthoud. G. Der Sieg enthælt van Wein. Gall. *Quî
ne boit point de vin*. A. Temperate in diet.

ABSTERGENTIA, funt quæ diluentibus, refolventi-
bus, & faponaceis particulis fluida glutinofa, vel femi-
corrupta folida auferunt ex locis, quibus fuâ tenacitate
adhærebant, non lædendo loca quibus conjuncta fuerant.
Gr.

Gr. ῥύπτουα, Ἀποπλύνουα. B. *Wagende middelen*. G. Abstreichende, wund reinigende mittlen. Gall. *Remedes abstergens*. A. Absterfive medecines sée detergent.

ACACIA, Gr. Ἀκακία : Habet folia pinnata numerosis foliolis, flores monopetalos infundibuliformes, campanulatos, multis staminibus donatos, in capitulum congestos, siliquam longam, in plures foveas divisam, recondentem semina subrotunda ut plurimum reniformia; Ex Acaciæ Ægyptiæ siliquis immaturis exprimitur succus, qui coctus & inspissatus, saporis acerbi, austeri & adstringentis est, qui tantum nominis meruit ad adstringendum; in Ægyptia multum adhibetur in Peste & dyenteria, morbis ibi familiaribus, ille succus cum sit pretiosissimus, & raro ad nos deferatur, hinc Germani illum extrahunt ex fructibus Pruni Sylvestris : Belgicè *Sierboom*; qui succus expressus, coctione leni inspissatus, nigricans, solo colore ab Ægyptiaco differt, saporis similiter est acidi, austeri, adstringentis, nomen ab ἀκή seu ἀκική mucrone, cuius ide, spina enim est Ægyptia pungens : nam ἀκάζω est acuo, unde *acacia*, vel potius *Acatia*. B. *Sierpruizen*. G. Schlehendorn. Gall. *Acacia*, *Prunier sauvage*. A. The Sloe-tree, or Thorn-tree. Ex ipsius arboris prunis succus colligitur, qui in consistentiam spissam evaporatus, *Rob Acaciæ* officinis dicitur.

ACAMATOS, est optima corporis humani constitutio & figuratio. Item non laborans, indefessus. ex ἀ priv. & ἀμνω laboro, laceſſo. Gall. *qui est infatigable*.

ACANACEA, omnes Cardui Spinoti & Capitati sic appellantur, ab ἀκάζω acuo.

ACANOS, est herba vel frutex spinosus & aculeatus, ab ἀκάζω acuo.

ACANTHUS, vide Branca Ursina.

ACANTHABOLUSEst instrumentum Chirurgicum *Volfella* dictum, quo spina œsophago inhaerentes, eximuntur : Item frustula ossis corrupta & mobilia; spicula item & globuli eorumque fragmenta, turundæ, atque pili, aliaque extranea, quæ in vulneribus reperiuntur, eodem instrumento eximuntur : sic quoque appellantur instrumenta cosmetica, quæ evellendis pilis è superciliis destinantur. ex ἀκανθα spina, & βαλλω jacio. B. *Doorn-tang* / *Crak-tang* / *Gaat-tang*. G. *Grat-Zænglein* Gall. *Pincé-*

tes pour tirer les Epines ou d'autres corps étrangers hors de la gorge ou de l'oesophage. A. A pair of Pincers or nippers.

ACANTHA seu ἄκανθα, est Vertebrae protuberantia posterior, vulgo *Spina Dorsi* appellata. B. *rugge-graat*. G. Ruck-Grad. Gall. *l'Epine du dos, ou l'Echine*. A The posterior process or spines of the back bone. *Acantha*, est arborum aut plantarum pars acuta *Spina* dicta & in genere significat spinam qualemcunque. Derivatur ex ἀκανθῆς spinis, ἀκανθῆς acuo. B. *Θόρον*. G. Stachel, Dorn. Gall. *une Epine*. A. a thorn.

ACANTHIUM, idem quod *Acanthus*.

ACANTHUS, *Acanthium* & *Acantha*, est spina, arbor vel herba spinosa, Cardui species ab ἀκανθῆς vel ἀκανθῆς spinosum vel aculeatum reddo. Gall. *Especie de Charadon*.

ACANTHUS, ἀκανθῆς, seu Brancha ursina, planta est flore monopetalo, anomalo, quæ habet folia ampla, mollia, villosa, profundi incisa, repentia, ex radice erumpentia, & succum glutinosum habentia; florem monopetalum, anomalum, versus anteriora bifidum, versus posteriora succedit vasculum feminale instar gladii, obvolutum plerumque ipso calice, fructum habet glandiformem, difangeion polyspermum, semina oblonga, radicem, extus nigram, intus albam; dicitur ab ἀκανθῆς, ex ἀκανθῆς, spina; quod spinis, sylvestris tamen potius quam domestica, donata sit, à similitudine foliorum cum pedibus Ursi dicitur. B. *Βερρενκίλααυ*. Gall. *Acante, Branc-Ursine*. A. Brank-Ursine.

ACARNA, sive Acorna, Planta est Cardui species, incana, spinosa, gymnomonosperma, flore composito, capitato, squamoso. vox græca à Theophrasto usurpata, qui hanc plantam inter φυλλόκωννα reposit, quasi habens φυλλο ἀκανθα folia spinis donata. A. Fishthistle.

ACARON, vocatur Bruscus & Myrtus Sylvestris. Ex ἀκαρον & ἀκρον caput. Est vox minus usitata.

ACARUS, ab ἀκαρον, & κείρω, tondeo, feco, quod sit animalculum parvitate insectile. Gall. *un Ciron*. B. *Έει Μειτ*.

ACATALIS, vox græca; estque Juniperi bacca.

ACATERA, est Juniperus major.

ACCELERATORES vocantur musculi penis duo, qui car-

carnei orti à superiori parte urethrae sub offe Pubis, ambientes bulbum urethrae, inferius juncti, decurrunt, & fecedentes inferuntur utrimque membranae forti corporum cavernosorum penis. Hinc agendo, constringunt Urethrae partem posteriorem, quo urinam ex urethra, sed praecipue in coitu, vi magna semen expellunt. B. *Waterboort-Dyberg*. Gall. *Muscles Accelerateurs*.

ACCESSIO, idem quod *Paroxysmus*.

ACCIDENS, idem quod *Symptoma*.

ACCIPITRINA, est herba, quae nomen ab ave accipitre mutuatur. Vide *Hieracium*.

ACCIPITER, quasi ἀκίπτερος, ex ἀκίς, celer, & πτερόν, ala, vel ab accipiendo, quod aves accipiat. Gall. *Eprevier*. B. *een Habik*. A. a Hawk.

ACCYSETUM, est Alyssi species.

ACER, vel ut apud *Solinum* legitur ACERIS: est arbor glandifera, satis procera flore rosaceo, pistillo frugifero, tricapsulari, in alam foliaccam desinente, foliis laciniatis: Hujus cortex est rubicundus, lignum durum & satis fragile: Ex hujus arboris succo saccharum preparant Canadenses, uti constat ex Act. anglic. philos. n. 171. p. 988. dicta forte ab arcu, quia ex ipsius ligno Arcus fiebant. Gr. Σφινδαμνος à σφιδανός, à robore, vehementia, duritie: à σπινθηρό festino, incito. B. *Wog-hout*. G. *Ahorn*, *Mafz holder baum*. Gall. *Erable*, A. *The Malple tree*.

ACERBUM, ab ἀκίς, acies, acumen; quia, quod gustatu acerbum, id linguam constringit & exasperat. Gall. *Apre*. A. *Scharp*.

ACERIDES, sunt Emplastra, quae carent Cera.

ACERVUS, est magna collectio & accumulatio rerum supra se invicem positarum: quasi agervus, ab agerendo dictus: vel ab ἀκίς, cuspis, quod acervus sit fastigiatus, vel ἀγείρω, congregeo. B. *een hoop*. Gall. *un Monceau*, *amas*. A. a *Heap*.

ACETABULUM, idem quod *Umbilicus Veneris*. Folium habet rotundum & in summitate depressum, à similitudine scutellarum dictum, in quibus acetum olim mensae solebat apponi. Gr. κήπεον Ἀφροδίτης, id est, *Hortus Veneris*. item γῆς ὑμφυλλόν, Terrae umbilicus; κοτυληδών, umbilicus Veneris. B. *Venus-nabel-kruud*. G. *Nabelkraut*.

kraut. Gall. *Escuelles*, *Nombril de Venus*. A. Venus-na-
vel-wort: vel Pony-wort.

ACETABULUM, in genere denotat ossis cavitatem,
alterius ossis caput profundius excipientem; & in specie
applicatur cavitati; quæ est in extrema cervicis scapulæ
parte, & caput brachii excipit; & imprimis cavitati mag-
næ, formatae in concursu externo trium ossium, Ilii, Ischii,
& Pubis; capiti ossis femoris recipiendo dicatæ: nomen ab
accipiendo habet, quia capit aliquid; dicitur quoque Py-
xis & *κωβίον*. B. *en' holligheid des heuven-beens*. G.
Die Schuiffel, vel hoele darin Sich die beine-fugen. Gall.
*la Boëte ou grande cavité formée par les os des Isles, Ischion
& Pubis, pour recevoir la tête de l'os de la cuisse*. A. The
great cavity in the glibbone. Item glandulæ quædam in
Chorio, Acetabula vocantur, de quibus vide *Cotyledones*.

ACETABULUM, est etiam Veterum mensura, conti-
nens vini uncias duas cum semisse, sed olei uncias duas
& dragmas duas; aliis erat liquidorum sesquicyathus. Gall.
Acetabule (petite mesure qui contenoit la quatrieme partie
de l'Hemine, ou deux onces & demie de liqueurs, ou de
matiere seche, suivant le rapport de Pline.

ACETARIA, sunt ex vegetabilibus obsonia vel condi-
menta, quæ cruda cum aceto, oleo, & sale manducan-
tur. B. *Staa*. G. *Salade*. A. *Salets*. pertinet hoc nomen,
vel ad vasculum, in quod acetum infundebatur ad intin-
gendos cibos, vel ad mensuras, cotylæ quartam partem,
id est 24 drachmas denotans.

ACETOSA, est planta flore apetalo, femine triangula-
ri capsulâ obvoluto, quæ conficitur ex tribus foliis cali-
cis: habet folia oblonga, viridia, splendentia, succum
acidum habentia, cætera ut in Lapatho, nisi quod sapor
acidus sit in caule & foliis: Radix fibrosa, lutea, strenue
siccante & adstringente sapore. Saporis est acidi, unde ei
nomen impositum. Gr. *ὄζυλις* & *ὄζυλάπικρον*, quia inter
Lapathi species recensetur. B. *Zuuring* / *Surkel*. G.
Saur ampffer. Gall. *Ozeille*. A. Sorrel.

ACETOSELLA, est minor Acetosæ species, & ejus-
dem originis dicitur & Alleluja, Lujula, Oxys, Aceto-
sum trifolium Oxytriphylum. B. *Wlaaberzuuring* /
Wackelochs-bröod. Gall. *l'Alleluja*. A. Wood-sorrel.

ACETUM, est liquor acidus, vegetabilis, tenuis, pe-
ne

netrans, subpinguis, ignem & flammam exstinguens : in genere autem liquorem quemcumque acidum notat, unde nonnullis spiritus falis, nitri, vitrioli, & similes, *Acetum* dicuntur. Verum tamen in officinis liquorem solum acidum denotat, ex potulentis succis factum & *καρὶ ἕζου* ex vino seu uvis : & hoc recipiendum est, quoties *Aceti* simpliciter fit mentio. Aliud est *Simplex*; aliud *Destillatum*, cum vel *sine* Medicamentis; aliud est *Compositum*, ut *Acetum Calendulae, Rosarum, Sambuci, Scilliticum*. Gr. τὸ ἕζο. B. *Ἄζυν* / *Edih*. G. *Esfig*. Gall. *Vinaigre*. A. *Vinegar*.

ACETUM ALCALISATUM, est acetum destillatum, quod ipsius proprio sale alcali est saturatum & acuatum.

ACETUM PHILOSOPHICUM, est acidum ex melle destillatum, vel est aqua mercurialis, quam alias lac virgineum appellant, quo metalla solvi perhibent. Gr. ἰδαζ ποδάρ.

ACETUM RADICATUM, est liquor acerrimus aceti, abstracto phlegmate, cum proprio suo sale conjunctum, & hac de causa etiam *Acetum alcalisatum* appellatur.

ACHAMENIS, est Polii species affurgens : Fortè ab *α* priv. & *χαμαι* humi.

ACHATES, vel *ACHATITES LAPIS*, Est genus inter opacos lapides, & gemmas, ita medium ut semiopacum vocari queat : coloribus & rerum imaginibus quas ab ipsa natura formatas, *repraesentat*, valde varians. Ab *Achate fluvio Siciliae*, ubi primùm inventus est; vel *ἀπὸ τοῦ ἄχης*, id est à cura, quam, ut animi molestiam discutere dicitur. B. *Ἄγατ*. Gall. *Agathe*. A. an *Agat*.

ACHILAEIS, est hordei species, putatur ab Achille quodam rustico nomen habuisse.

ACHILLEA & *ACHILLEUS*, vide *Millefolium*. Sic dicitur, quia ferunt Achillem Chironis discipulum primùm invenisse. Gall. *Mille feuille* (*Herbe & fleur, qui guerit les playes & qui a été trouvée, a ce que l'on dit, par Achille*). A. *Yarrow*.

ACHLYS, significat aëris caliginem, & turbationem, cujus crassamentum est medium inter nebulam & nubem, crassius nebula, & nube tenuius; & in specie ita dicitur oculi quoddam vitium caliginosum ob cicatriculam tenuis.

niffimam à superficiali corneæ exulceratione factam, nigrum pupillæ occupantem. Recenfetur inter species *Amblyopia*, ab ἀμβλῶ obtenebror. Gall. *Brouillard*, à cause que la vue se trouve comme obscurcie par un leger ulcere, qui est superficiel sur la cornée transparente.

ACHOR, seu *Cerea*, est crustosa scabiei Capitis seu Herpetis species: sunt ulcera in capitis superficie pluribus exiguis foraminibus aperta, sanie liquida manantia, fetida, putrilaginosa & cadaverosa, alias livida, alias flava, fœdis ac tuberosis crustis tecta, pruriginosa; orta à quocunque acri glandulas cutis obfidente. Derivatur ex a priv. & ἄχος locus, quia parvum locum occupat. Differentia Achoris & Favi hæc est, quod in Achoribus foramina sint minora & visum quandoque esugientia: in Favis verò majora & manifesta. Dic. etiam crusta lactea. *Lactumia* & *Tinea* præsertim, si Achores diutius durent, & tardius ad curationem disponantur. Gr. ἄχος *Saphati* Arabibus. B. *Schurftheid des hoofds*. G. Reudigkeit des Haupts. Gall. *Teigne ou Gale de tête*. A. Runing fores of the head.

ACHROI, sunt homines decolores, ut Melancholici, Cachectici & Chlorosi vel Ictero laborantes vel exsangues ex a priv. & χροα color. B. *Wankoleurig*. G. Entfärbt, uebel gefärbt. Gall. *Une Mauvaise couleur*. A Ill coloured.

ACIA Celsi, idem quod *Fibula Chirurgorum*.

ACIDA Dyspepsia, vide *Dyspepsia*.

ACIDITATIO vocatur symptoma ventriculi; quando vino assumptum in illo acorem contrahit, quod Hypochondriacis quibusdam satis familiare est.

ACIDULÆ, sub aquis mineralibus comprehenduntur, & sunt propriè tantum aquæ spiritu acido imprægnatæ, quarum vires differunt pro natura metalli vel mineralis ab hoc acido corrosivi ut sunt *spadanæ* &c. vide *Balaneum*.

ACIDUM, est sal fixus, aut volatilis: cognoscitur, 1º. ex ortu suo, nativo, fermentatione, igne. 2º. ex materie sua vegetabili, fossili. 3º. Effectu effervescentiæ, cum alcalinis, terrestribus, Ostracodermatis, Coralliis, &c. Præcipationis, coalitis in neutrum cum alcalicis, terrestribusque; solutionis imprimis partis metallicæ mercurialis; Mutationis coloris Heliotropii, Rosarum, violarum, in rubrum; saporis; odoris; doloris rodentis lan-

cinantis, excitatione : ab *acies*, acies, acumen : quòd acida linguam pungendo vellicent. B. Zuur. G. Acide. A. Acid.

ACINESIA, est totius corporis aut partis alicujus immobilitas, ut in Paralyfi, Apoplexia, Syncope &c. ex *α*priv. & *κίνησις* moveo. B. *Onbeweegelijckheit*. G. Unbeweeglichkeit. Gall. *Immobilitéé*. A. Immobility.

ACINI, sunt granula minutiora five per se crescant, ut acini, id est, bacca sambuci, five aliis inclusa, ut acini uvarum, quin & ipsas uvas integras sonant. *Acinus* etiam *Columella* appellatur : ut & minutissimæ glandulæ in hepate, cute, &c. quæ ferè visum fugiunt, quoque *Acini glandulosi* appellantur. Gr. *ῥ'αῖ*. B. *κίον*. G. Koerlein. Gall. *des Grains comme ceux de raisin, de Lierre*. A. Akernel, or Grain.

ACINIFORMIS TUNICA, idem quod *Oculi Tunica arvea*, dicitur quoque acinosa tunica, vel Gr. *παγοειδής*,

ACINUS vel ACINOS, est Ocimastrum ; an ab *ἀκίνησις* medeor ? Exponitur res vilis, & nullius pretii.

ACIPENSER, genus piscis, ab accipiendo, quod frequens mensis accipiatur. Gall. *Sorte de Poisson, qu'on croit être l'Eturgeon*.

ACMASTICA FEBRIS, idem quod *Synochus* ab *ἀκμαζέω* invalesco, vigeo. vide *Homotonos*.

ACME, est morborum vigor, seu status & summum : morbi plerique quatuor tempora habent : primum dicitur *Ἀρχή*, id est, *Principium*, seu *Invasio*, five cum morbus primo invadit. 2. *Ἀύξασις*, five *Augmentum*, estque tempus inter principium & vigorem. 3. *Ἀκμή*, seu morbi *Vigor*, cum morbi symptomata maximè urgent ; in quo æger, si vires deficiant, moritur. 4. *Παρακμή* seu *Declinatio*, quando morbus deseruit, & æger extra noxam judicatur, nemo enim in declinatione moritur, ab *ἀκμαζέω* vigeo. B. *Het hoogste der ziekte of gezondheid / stilstand / top / 't hoogst*. G. Wann die Kranckheit am heftigsten ist. Gall. *le plus haut degré, ou point de la maladie*. A. The height of a disease. Est & Athletarum supremus vigor.

ACONITUM, est Herba, cujus denominationem derivant ab *ἀκρον* vertices montium, quia rupes & loca petrosa amat ; crescit enim in montibus circa Alpes ; *Aconitus* enim est collis circa Heracleam Ponticam : vel *ἀκρον*

τοῦ ἀκροῦ a cautibus : planta est , quæ caulem habet exiguum , rotundum , in multos ramos divisum ; folia in ambitu ferè rotunda , ampla , laciniata habet , & florem pentapetalon anomalum , caput humanum cucullâ monachi tectum referentem , pistillum ab it in siliquas multas univalves , deliscentes , quæ recondunt semina angulosa , nigra ; radix fibrosa ; vis deletaria magna inest , hinc *Lycotoni* cognomen habet à λύκος lupus , & κτυπο occido . B. *Wolfswortel* . G. *Dolwurtz* , *Narren-kappen* , *Ehsenhuetlein* , *Wolfs-kraut* , *Gifft-kraut* . Gall. *Aconit* , *Tuë Loup* , A. *Wolfbane* , *Monks hood* or *Libbards bane* .

ACORUM , est medicamentum , quod lassitudinem è vehementiore motu corporis contractam , illitu sopit , & dolores levat : è calefacientibus , emollientibusque confectum . ex a priv. & κενός lassio . B. *Salbe voor vermoeitheid* / *verfris-zalf* . G. Eine Salbe vor Muediteit . Gall. *Onguent ou medicament* , dont on se sert pour oter la lassitude du corps . A. Medicines against weariness .

ACOR est acidus ructus ex cibis aciescentibus non bene digestis in ventriculo . B. *Zuure oprisping* . Gall. *Rapport aigre* , *aigreur* . A. *Sowerness* .

ACORNA , vide *Acarina* .

ACORUM & ACORUS , Est calamus aromaticus officinarum : est duplex *Indicus* vel *Nosstras* ; præstat prior fragrantia : in usu radix , quæ oblonga , paululum compressa , in superficie quasi geniculata , externè ex flavo rubescens , intus alba , fungosa , saporis acris , suaviter amaricantis , & aromatici , odoris fragrantis ; in paludibus crescit , eminet tota ex aqua , & tota semper decurrit horizontaliter supra aquam , in limo riparum , & fibræ inhaerent aquæ . Dicitur , quod τὰς ἀκροῦς , id est , pupillæ seu aciei oculorum caliginosæ medeatur . B. *Calmoes* . A. *Sweet flag* or *Calamus* .

ACOSMIA , est status sanitatis perverfus cum faciei decoloratione , vide *Achroi* . Idem quod *Ataxia* . ex ἀνομοῖο non orno . B. *Verkeurtheid* . G. *Veranderte farbe* , *uebel gefarbt* . Gall. *une mauvaïse couleur* . A. *Siekness accompanied with an ill coloured face* .

ACOUSTICA , sunt medicamenta auditum juvantia . ab ακούω audio . B. *Gehoer-middelen* . G. *Gehoer-Mittelen* . Gall. *Remedes contre la surdité* . A. Medicines against deafness .

ACRA-

ACRASIA, est INTEMPERIES five qualitatum in mixtione excessus, ex *a* priv. & *κρηγρωσι* tempero. B. *Ongetempertheit / onmatigheid*. G. Unmässigkeit. Gall. *Intemperie*. A. Intemperate.

ACRISIA, est turbulentus morborum status, adeo ut nullum, difficile, malumque judicium aut crisis sumi vix possit, ex *a* priv. & *κρηγρω* judico. B. *De ziektenz stant wanneer men nauwopzss bonnis geben han*. G. Unruhigkeit im Kranckheit. Gall. *Etat de la maladie, ou Von ne peut porter aucun jugement à son égard*.

ACROCHIR, Gr. *ἀκροχίρ*, est summa & extrema manus, cujus termini sunt ulna cum radio, & extremi digitorum apices: dividitur in tres partes minores, carpum seu Brachiale, metacarpum seu post brachiale, & in digitos.

ACROCHEIREISIS dicitur species luctæ vel exercitationis, quando duo homines summis manibus inter se colluctantur, & sese raptant.

ACROCHORDUM, est verrucarum species, dolens est, orbiculari figurâ cum angusta basi, & *pensilis verruca* appellatur. Vel est verruca sub cute durior, asperior, callosa, & plerumque teres, cuti concolor, infra tenuis, ad cutim latior, Juniores maximè infestans: sic dicta, vel quòd vertice suo similis sit resectæ chordæ, secundum extremitatem, vel quòd in imo adeo angusta sit, ut pendere videatur. ex *ἀκρον* summa & *χορδή* fides. B. *Fen wartte / werde*. G. eine Wartze. Gall. *Verrue, cor, Porreau, durillon (qui se forme sous la peau aux pieds & aux mains)*.

A. A hanging wart.

ACROMIUM, est scapulæ processus superior, five humeri summitas, ubi cum scapulis claviculæ committuntur; dicitur & *humeri mucro* & *summus humerus*, ex *ἀκρον* summus, & *ὤμων* humerus *ἀκρόμιον* Rusd. *ἔπιomis* Eurip. *ἄμω κίφαλι*. B. *Het Schouder-beens hoofd / uitsteekzel / schouder top*. G. Overste theil des Schulterblats. Gall. *l'Acromion, Eminence de l'épaule*. A. A. Sinus at the end of the shoulder-blade.

ACROMPHALUM, vel ACROMPHALIUM, est umbilici medium, five umbo, cui funiculus umbilicalis anteparum adhærebat; dicitur & *Μισομφαλον, Μισομφάλιον*, ex *ἀκρον* summus & *ὄμφαλον* umbilicus. B. *Het midden des*

des nabels. G. Das mittelft van der nabel. Gall. *Le milieu du nombril.* A. The middle of the navel.

ACROS, significat summum, extremum ita dicitur de naso, de ossium prominentiis, digitorum extremitatibus: & herbarum summitatibus, dicitur idem de Athletarum & morborum vigore, vel ab ἀκρῶν, quod summum notat: vel ab ἀκροῦσα excelsa perambulo. Gall. *Extrémitéz.*

ACROTERRIASMOS dicitur extremarum corporis partium, videlicet manuum & pedum, vel putrescentium, vel quorum ossa perierunt, per ferram resectio.

ΑΚΤΕ, est *Sambucus*. Ἀκτὴ Græcis, fortè à littore Attico, quod ad mare: Sambucus quippe aquas amat; ἀκτὴ porro littus est. Vide *Sambucus*.

ACTIO, est operatio sive Functio, definiti motus definita exercitatio: solent distingui in vitales, animales, naturales, sexus, Privatas, Publicas: *Vitalis* dicitur omnis motus inseparabilis à vita, ac proin motus cordis, pulmonis, cerebelli. *Animalis* dicitur motus, in quo mens conscia simul concurrat, ac proin sensuum motus, & musculorum voluntariorum. *Naturalis*, est motus, qui heterogenea assumpta mutat sic, ut abeant in naturam nostram modo positam, quales sunt actiones viscerum & vasorum. *Sexus*, est actio quæ viro vel mulieri propria, ut semen conficiendi vel suscipiendi. *Privata* actio est, quæ modo uni inservit parti, uti est vesicæ urinariæ. *Publica* actio est quæ toti corpori inservit, uti est actio ventriculi. B. *Werkhinge/ Bedieninge des Lighaams.* G. *Wuerckung.* Gall. *Action.* A. An. action, operation, or function.

ACTUALIS IGNIS, vide *Ignis actualis*.

ACULEI, Vegetabilium quæcunque duriuscula in cuspidem turbinata punctiorem insigunt spiculatorum modo, nominantur. Gr. ἀκροί. B. *Θοοῖναι.* G. Dorn, Stachel. Gall. *Espines, Pointes, des piquants.* A. Thorns, or Pricks.

ACUERE, Chymicis est, quando liquor debilis, ab alio fortiori, ad dissolvendum penetrantior redditur. Sic sp. falis acuit succum citri, spiritus nitri acetum destill. ad solutionem pro conficiendis magisteriis. Sic suppositoria acuuntur scammonio, aliisque rebus. B. *Verfcherpen.* G. Scharpfen. Gall. *Aiguiser.* A. Go Scharpen.

ACULA, est diminutivum ab *Acus*.

Acus;

ACUS, sunt frumenti purgati fordes levissimæ plerumque pelliculis thecam granorum efformantibus constantes, quæ ventilabris ejaculantur. Gr. *συνικλον, ἄχρον*. B. *traf*. G. Sprey, Klev. Gall. *Paille, Balle*. A. Chaff.

ACUS, instrumentum est tenue, oblongum in extremitatibus habens acutiem & rimam, cujus ope partes in unione solutæ consuuntur, vel uniuntur. B. *een naalde*. Gall. *Une Aiguille*. A. Needle.

ACUS EXPLORATORIÆ, pertinent ad docimasticen Metallicam, & sunt exiles latiusculæ virgulæ metallicæ, quæ lapidi Lydio affrictæ, testantur depuritate metallorum & monetarum.

ACUS INTERPUNCTIORIA, dicitur illa, qua utuntur in suffusionibus sive cataractis in oculo removendis. Gall. *Aiguille à cataracte*.

ACUTELLA, est *Ononis*; sic ab acutis spinis dicta.

ACUTUS MORBUS est, qui cum magno periculo, brevi tempore decurrit: estque vel *Perperacutus* sive *Percutissimus*, qui tertio vel quarto die terminatur: vel *Peracutus*, qui usque ad septimum diem extenditur: vel *Acutus simpliciter*, qui ad decimum quartum vel vigesimum diem ad summum durat: vel *Acutus ex accidentia*, qui quadragesimum diem pro summo termino habet. *Præcipitem* non malè cum *Scribonio* dicas; vel *Celerem* cum *Aureliano*; *Pernicialis Livio* dicitur, qui *celeriter* necat aut liberat hominem. Gr. *ἔξ ὀβρημα καὶ πάλω*. B. *een seherpe haafte ziekte*. G. *Gefährliche* vel *geschwinde Kranckheit*. Gall. *Maladie aigue*. A. *an acute disease*.

ADAMAS, verus; est lapis purissimus; durissimus; solidissimus; liquidissimus; resurgentissimus; pretiosissimus; gemmarum crystalli fortè perfectissimæ simillimus, singularis lucis repercussu omne corpus superans. Igni summo, tempore longissimo indomitus resistens; *ἀδάμας*, ab *α* privat. & *δαμῶ*, domo; quòd propter insignem duritiem lapis ille fit ferè indomabilis. B. *een Diamant*. Gall. *un Diamant*.

ADDITAMENTUM, vid. *Epiphysis*.

ADDUCTORES MUSCULI, sunt illi, qui brachium, crus, pollicem, indicem digitum, oculos &c. adducunt, versùs corpus, quorum Antagonistæ *Abductores* nuncupantur. B. *De nahajafende spieren*. G. *Herzsuchrende Mausz*. Gall. *Muscles adducteurs*. A. The contracting muscles.

ADEN-

ADEN, idem quod *Glandula*.

ADENOSUS ABSCESSUS, vocatur tuberculum, crudum, durum, atque omnino contumax discissu, glandulam mentiens, etiam circa loca glandularum expertia enatum.

ADEPHAGIA, est puerorum voracitas, qui subinde alios cibos, prioribus nondum concoctis vel digestis, assument, Græcis componitur ex ἀδην largiter & φάγω comedo. B. *Gulzig eten / gulzigheid*. G. Fræssigkeit. Gall. *Voracité, Goulu*. A. Grædiness.

ADEPS, Gr. Στις, est pars sanguinis oleosa, albicans, in parvis vesiculis membranosis collecta, fovendis & inundendis partibus interserviens: ab Anatomicis à pinguedine distinguitur, cum adeps sit crassior, durior, calore difficilius solvatur & promptè coëat; & hinc in homine vix reperitur, sed modo in brutis: Quomodo hoc sanguinis oleum per vasa peculiaria in vesiculas appropriatas fluit, observatione *Malpighii* constat. Videantur Institutiones nostræ & Anatomia. B. *Smeer / vet / ongel*. G. Feiszte, Fett, Schmeer, Schmalz. Gall. *Graisse, sein*, A. Graef. or fat.

ADEPTI, dicuntur à Chymicis, qui artem Chymicam benè norunt, & inter Chymicorum Philosophos relati sunt. Vel qui omnem laborem in arcano universali acquirendo impendunt, & in hanc metam adspirant; sic etiam vocantur adeptos qui specialem scientiam crederent se habere sive in Medicina sive in Chirurgia pro sanandis ægris. B. *Mangenomene*. G. Sehr erfahren in der Ehimie. Gall. *Adeptes*. A. Skilfull in Chymistry.

ADIANTHUM, nomen ab eventu accepit, quòd folium ejus aquâ perfusum ἀδιαιεταί, id est, non madeat, sicco semper simile. Διαϊνίω & διαϊνίζω est perluo, abluo. Atque hoc potissimum accipiendum de imbre in illam plantam decidente, cujus stillicidium foliis ejus non infidet. Vel quod interioribus puteorum parietibus & fontium marginibus, quas coronat, adhæret: dictum est *Adiantum*, quòd nimirum quasi fitiens illorum aquas, quas tamen adit & respuit, quærat. B. *Wouwen hair / Venus hair*. G. Frauen haar. Gall. *Rue de muraille, Capillaire, Adiante*. A. Maiden-hair.

ADIAPNEUSTIA, est impedita, per insensibiles corporis poros, perspiratio, α priv. & διαπνέω perspiro. B. *Belette Doo?waaseming*. G. Verhinderte Aufslauff der Dunstien. Gall.

Gall. *Transpiration supprimée*. A. Hindred perspiration.

ADIPOSI DUCTUS, vide *Sacculli adiposi*.

Αἰψοί, ab *a* privativo & *ψα*, sitis, quod sitim fedat.

ADJUTORIUM OS, vide *Humerus*. Sic dicitur, quia in elevando brachio juvat. B. *Hulp-bren*.

ADNATA TUNICA, est membrana oculi extima, orta à Periosteo, ex ambitu exteriori orbitæ, ibidem laxa; mobilis est; vasculosa; toti anteriori oculo obducitur, pellucida, solida est, hâc firmatur oculi bulbus; in medio relinquit foramen rotundum pro tunica Cornea, per quam transparet oculi iris & pupilla. Vocatur & conjunctiva; B. *Het aangelwassen oogvlies*. G. Das angewachsene Hautlein. Gall. *La membrane conjonctive*. A. The outmost coat of the eye.

ADNATA vel ADNASCENTIA, sive *Appendices*, ramuli dicuntur, quos caulis nonnunquam ex se mittit, quasi novam adscititiamque prolem. Sic autem vocantur, quod quasi cauli adnascentur & supercedant. Gr. *παρὰ φάσας*; quod circum caulem erumpentes accrescant, apertellârunt. B. *Wangroeiſel*. G. Angewachsen, Anhang. Gall. *Excroissance*.

ADOLESCENTIA vid. *Ætas*.

ADONIS FLOS, planta est Ranunculi species, cujus caulis rotundus, villosus, intus excavatus, & in multos ramos divisus, folia tenuiter incisa, saporis acris, coloris viridis, flores rosacei, purpurei, qui *sustinentur* à pedunculo satis longo; radix minima, alba, simplex, saporis ingrati & herbacei; nomen accepit ab Adone veneris Amasio, dicitur & Eranthemum, ab *ἄσθες* ruber, & *ἄσθες* flos, quia hujus plantæ flos est ruber, quibusdam dicitur *φλῶξ* à floris flammeo igneoque colore. B. *Winnettekens / Quivels-oog*. G. Jeldroszlein, Adonis Blum; Gall. *Fleur d'Adonis, espece de Renoncule*. A. Adonis Flower, Red Maithes.

ADOR, *Zea*.

AD PONDUS OMNIUM, significat, quod ultimum in formula præscriptum medicamentum tantum debeat pendere, quantum omnia illa superius præscripta simul.

ADRA RHIZA, est radix dura, & crassa, diciturque de Aristolochia, *ἀδρῆς*; enim est abundans, multus, opulentus, crassus.

B

ADRACU:

ADRACHNE, vide *Andrachne*.

ADSTRACTORIA, vide *Adstringentia*.

ADULTERATIO, significat in Pharmaceuticis medicamentorum fraudulentam corruptionem sub specie genuina. A. Adulteration.

ÆGAGROPILA, sunt pilæ Rupicaprarum seu Damarum oblonga frequentius, & rarius rotunda figura donatæ, quæ in primo aut secundo ventriculo horum animalium reperiuntur; pondere etiam, cum maximæ habentur, levissimæ, & quasi ex flocculis lancis confectæ: duplici constant substantiâ, quarum interior gemina, aut fibras radicum, aut filamenta & plantarum cauliculos succo concreto & exsiccatione in pulverem subtilem faciente concreta refert; exterior coriaceam cutim; interdum tamen lignosum corticem quandam, rarissimè crustam lapideam æmulatur, coloris ut plurimum aut cineritii, aut nigri, aut etiam ex luteo obscuri; & magnitudinis variæ, quæ tamen manum in pugnum contractam vix unquam excedat; dicuntur in variis affectibus singulari cum emolumento à Medicis exhibitæ in certa dosi; loco Bezoar Orientalis utuntur. Ab Ægagros Rupicapra & *πίλα* pila. Gall. *Agropille*.

ÆGER, infirmus morbo, ab *αἰ* voce doloris; unde *αἰδέω*, lugeo.

ÆGIAS, Notat apud Hippocratem concretionem albicantem, quæ pupillæ oculi inhærescit, aciei caliginem offêndit, eamque obscurat.

ÆGILOPS, & *Anchylops*, sic dicitur, quia hoc laborantes caprarum in modum intuentur, vel quia hoc affectu capræ sæpe laborant; estque propriè tuberculum, ut plurimum cum inflammatione, à caruncula lachrymali affecta ortum, majorem oculi canthum obsidens; sæpe *Anchylops* & *Ægilops* confunduntur; Quidam tamen distinctionis gratiâ dicunt, quòd *Anchylops* sit, quando illud tuberculum nondum est apertum: *Ægilops* verò ubi abscessus factus est, & ruptus, quòd, si tempestivè non aperiatur, os subjectum cariem contrahit, dicitur & fistula lachrymalis. vide *Anchylops*. B. *Ten geiten-oog/ traan fistel*. G. Geifz-Aug. Gall. *Oeil de chèvre*, *Fistule lachrymale*. A. A swelling in the corner of the eye. Sumitur quandoque pro *Lachrymali Fistula*, B. *Oog-fistel*. G. Aug-Flusz,

Flusz, Augen-Fistel. Gall. *Fistule à l'Œil*. A. Lachrymal
Fistule. Item est species graminis hordeum enecans, ex
ἀϊζ caper, & ὀφ oculus, facies, vultus. B. *Dravig / ge-*
baarde evene. G. Dravich, wilder Haber, Hasen-Brot.
Gall. *Coquiole*. A. Bearded wild Oats or klaver.

ÆGILOPS, est Cerris vel Festuca. Ex ἀϊζ caper & ὀφ
oculus. Sic dicitur quia putatur hæc herbâ oculorum mor-
bis, qui dicuntur *Ægilops*, mederi posse. Gall. *fetu*.

ÆGOCEROS, fenum Græcum esse putatur. Ex ἀϊζ
caper, & κίρας cornu, quasi diceret capricornus. Ipsi-
us enim siliquæ, capri referunt cornu.

ÆGOLETHRON, est Ranunculus, qui dicitur Flam-
mula: sic vocatur, quod quadrupedes & præsertim capri
inde facillè moriantur. Ex ἀϊζ caper & ἄλεθρον exitium.

ÆGYPTIACUM UNGUENTUM, est compositio
valde deterfiva, improprie unguentum appellatur, nam
neque oleum neque pingue quid illud ingreditur; nomen
ab Ægypti regione traxisse videtur. Gall. *Onguent Ægypti-*
tiac.

ÆIPATHIA, idem quod *Aipathia*.

ÆREOLUS seu *Chalcus*, est Veterum Græcorum pon-
dus, pendens grana duo nostratium.

ÆRUGINOSA BILIS, vide *Bilis*.

ÆRUGO, sive *VIRIDE ÆRIS*, est æris, sive cupri,
mediante quovis acido, in friabile & viride corpus redu-
ctio. Gr. τὸ χαλκῶδες. B. *Spaans-groen / koper-roest*.
G. Kupffer gruen, Span-gruen, Gruen-Span. Gall. *Vert-*
de-gris, verdet. A. *Verdugreafè*.

Æs, metallum est, quod in igne quidem fixum satis,
tamen fumans, & aliqua parte volatile, ductile sub mal-
leo, & in fila subtilia distractile, valde elasticum & tin-
niens, igitur ante fusionem, solvitur facillè ab omni Sale,
viridescens, carulescens, & dimisso temerè solvente in
sordes abit informes, pristina coloris pulcritudine amissa,
unde in aëre & aqua florescit, adeoque in parvos crystal-
los mutatur, facillimè cum plumbo & antimonio in *Scor-*
rias vitrumve versum, à testa in fumos, vel per testam
abit, coloris est sanguinei ad flavedinem tendentis, & gra-
vitatatis respectu aquæ, velut 8843: ad 1000. B. *koper*.
G. Kupffer. Gall. *Cuivre*. A. Copper.

ÆSCHYNOMENE, sic vocatur herba impatiens, feti

noli me tangere, quia tactum humanum non fert, ab *αισθητικη* pudefacio. Gall. *la sensitive*.

ÆSCULUS, potius *Esculus*, est arbor glandifera incertæ speciei, dicta, quia ejus fructus seu glandes comeduntur, fortè ab *αι* semper, & *ιδω* edo.

ÆSTUARIUM, idem quod *Vaporarium*.

ÆSTUS, idem quod ardor, usio, notat quoslibet fervores, sive sint externi à sole, pharmaco, igne; sive interni à febribus & inflammationibus; dicitur etiam de aëris fervoribus. Gall. *Ardeur*. A. Heat.

ÆTAS, est certus temporis decursus, quem id, quod vivit, transegit, & quo evidentem mutationem subiit. Estque sextuplex, *Pueritia* nempe ad annum quintum, quæ distinguitur in tempus ante, in, & post dentitionem. 2. *Adolescentia* ad annum decimum octavum, & adolescentia propriè dicta ad vigesimum quintum. 3. *Juventus*, à vigesimo quinto ad trigessimum quintum. 4. *Virilis ætas*, à trigesimo quinto ad quinquagesimum. 5. *Senectus*, à quinquagesimo ad sexagesimum. 6. Hanc sequitur *Decrepita ætas*, quæ tandem in mortem terminatur. Gr. *ηλικια*. B. **Olderdom**. G. Alter, Alterthun. Gall. *Age*. A. Age.

ÆTHALES, est sempervivum, sic dicitur quoniam semper viret. Ex *αι* semper & *αλλα* vireo, pullulo.

ÆTHIOPIS, est herba foliis valde lanuginosis, sic dicta, quia ex Æthiopia huc allata.

ÆTHIOPS MINERALIS, est præparatio ex Mercurio, quando nempe duæ florum sulphuris partes cum unica parte argenti vivi miscentur: deinde mixtum accenditur & pulvis niger remanet: vel paratur, sumendo florum sulphuris optimorum drachmam unam, & Mercurii drachmas tres, conteruntur in mortario vitreo, diu, fortiter, donec dispareat argentum vivum, & fiat pulvis niger; Pulvis hic inodorus, insipidus nullo modo acer, nulli rei facile misceri integrè potest: datus intra corpus, non valet vasa absorbentia venosa, vel Chylifera vel lymphatica, ingredi, si fortunatò operatur, vermibus fortè, necatis, ano exit, decipiuntur ergo, qui illum ut antivenereum exhibent, vel alios effectus ab ipso sperant, damnosos fortè producit nimiam copiâ datus infantibus, puellis & tenuioribus, quia est massa tantum insulsa, iners, fossilis, naturæ indomita à summa nigredine Æthio-

thiopsis nomen meruit. Gall. *Æthiops mineral.* A. *Æthiops mineral.*

ÆTIOLOGIA est causæ explicatio seu ratio de rebus medicam artem spectantibus. Unde *Ætiologica* pars Medicinæ est, quæ causas morborum & sanitatis exponit. Ex *αἰτία* causâ, & *λόγος* ratio.

ÆR, Est fluidum valde elasticum, & compressibile, grave, infinita & varia in se continens corpora. B. *De Luft.* Gall. *l' Air.* A. *Air.*

ÆR INGENITUS, sive *Innatus*, veteribus dicebatur, qui in cavo tympani in aure hæret, verum per recentiores detectum est, quod renovetur per Tubam Eustachianam. B. *Jungeborn logt.* G. *Die mirgeborhne Luft.* Gall. *l' Air qu'on trouve dans l'interieur de l'oreille derriere le Tympan.* A. *Innate air.*

ÆTITES, lapis est veluti prægnans, cum quatitur, alio in utero sonante: hujus genera pro diversitate superficiali, (scabræ sc. vel lævis) colorum, tum materiæ inibi contentæ, constituuntur quatuor. Primum est exterius, scabrum colore vario, plerumque nigricante: continet in se lapidem *Callinum* dictum. Secundum cinerei coloris est, ac in se argillam vel margam continet. Tertium terram in se concludit. Quartum præter hos addit *Plinius* nomine *Taphusium*, qui nostratibus incognitus. Primus orientalis est, rarèque pruni magnitudinem superat. Secundus & Tertius etiam in Germania juxta Sweinfurtum reperiuntur, pugni que magnitudinem sæpe æquant. Dicitur & *Lapis Aquila*, quod in *Aquilæ* nido reperiatur, ad promovendum, ut fabulantur, partum ab aquila eò deportatus, ab *αἰτὴς* aquila. B. *Arnt-steen / Adelaer-steen.* G. *Adler-Stein,* *Klapper-Stein.* Gall. *Pierre d'Aigle.* A. *The Eaglestone.*

AFFECTIO COELIACA, vide *Celiaca passio.*

AFFECTIO COLICA, vide *Colicus dolor.*

AFFECTIO HYPOCHONDRIACA, vide *Hypochondriacus affectus.*

AFFECTIO HYSTERICA, vide *Hysterica passio.*

AFFECTIO NEPHRITICA, vide *Nephritis.*

AFFION, idem quod *opium*: dicitur & *Offium*: est & nomen Electuarii ab Indis Orientalibus in Bantam parati ad excitandam venerem & ferociam.

AFFLICTIO, est ægritudo animi cum vexatione corporis conjuncta. Gall. *Affliction.* B 3 AFRI

AFRICANUS FLOS, vide *Tumetus Flos*.

AGALACTIA, est lactis defectus, ex a priv. & γαλα
Jac. B. *Gebrech van zog*. G. Gebrech von Milch. Gall.
defaut de lait. A. Want of milk.

AGALLOCHUM, sive *lignum Aloës*, Gr. *Ξυλαλον*: est
lignum, cujus frusta raro magna ad nos adferuntur, ut
plurimum enim in fragmentis nobis transmittuntur, nam
ex integra arbore sæpe, quæ quercu magnitudine non in-
ferior est, vix lib. sem. ligni laudabilioris eruitur, hæc-
que optima crescunt nigro-purpurea, venis cinerei colo-
ris interfecta, amara, ponderosa, liquorem, si prunis,
candentive ferro imponantur, exsulantia; aromaticum
& suavem fumum, si incendantur, præbentia, bullulas-
que simul post se relinquentia, haud ita facile disparen-
tes; his adde haud postremum bonitatis signum, si aquæ
supernatârint. Dicitur & *Lignum Paradisi*. Nascitur in
Sumatra, Champac vicina China Regno regione, & in
Cochin China. B. *Aloë-hout / Paradijs-hout*. G. Para-
diesz Aloes-Holtz. Gall. *Bois d'Aloë, ou de perroquet*. A.
Wood of Aloës. Indis, Calambac. Gr. *Ἀγάλλοχον*, ab
ἀγάλλομαι, exulto, glorior, quod insignem suavemque in
suffitu spiret odorem; nec non oris gratissimum præstet
halitum, viresque roboret. Hinc Chineses maximè ejus
odoratu delectantur, & quo gratior amicus, eo meliorem
portionem ipsi offerunt. De *Agallocho* vide quoque *Rbo-
dium Lignum*.

AGARICUS vel AGARICUM, est Excresecientia for-
mâ fungi nata in trunco aut magnis ramis plurimarum ar-
borum, ut Laricis & veteris Quercûs, duæ sunt species
Agarici, una vocatur femina, quæ est alba, levis, fri-
bilis, & tenera, habetque rectas intûs, pectinum modo,
venas & incisuras; saporis statim post assumptionem dul-
cis, sed mox in amaritudinem transit, odoris est pene-
trantis; hæc est optima species; altera species, quam vo-
cârunt mas, est flava, compacta, gravis, lignosa, & te-
nax; hæc nihil valet, crescit plerumque in veteri trunco
Quercûs. Venit ex Italia, nascitur in Sarmatia regione,
quæ Agaria dicitur, indeque nomen accepisse perhibent;
vel ab Agaro, quem & urbem & amnem in Sarmatia
vocari tradit Ptolomæus. B. *Kothen-zwamme*. G.
Lerchenschwam, Gall. *Agaric*. & A. *Agarick*. Gr. *Ἀγαρικόν*.
AGE-

AGERATUM, est planta flore monopetalo, personato, infernè tubulato, supernè in duo labia divisò, colore luteo, folia germinat multa, parva, oblonga, incisa, repentia, saporis amari; semina reconduntur in capsula membranosa; radix ejus fibrosa, parva, flavescens, crescit in montibus & locis ficcis: officinalis est, vox fit ex *a priv.* & *ῥῆσας* senectus, quòd Flos colore vix senescat. B. *ἄσπῆρον* / *Motten-Kraut*. G. Rheyn-blumen, Jungling, Motten-blume, Motten-kraut. Gall. *Ageraton*. A. Maudling or Maadling Tanfy.

AGERAZIA, est infenescentia. ex *a priv.* & *ῥῆσας*, senectus. B. *Jeugdigheid in oude jaren*. G. Gruenend alter. Gall. *Fleurissante vieillesse*.

AGGLUTINANTIA, vocantur quæ vulnerum labia deducta conjungunt, & ad perfectam unionem deducunt, qualia sunt adstringentia & exsiccantia. B. *aan walskander lymende of hegtende Medicamenten*. Gall. *Remedes agglutinatifs*.

AGGREGATIVÆ PILULÆ, dicuntur ab aggregare: quia ut inventor Mesue putabat, illis omnes humores aggregantur.

AGNATA TUNICA, idem quod *Adnata*.

AGNINA TUNICA, idem quod *Amnios tunica* quam v.

AGNUS CASTUS, est *vitex*. Agnus dicitur, quasi *ἄγνος*, sine femine: quòd crederent, ab illo Veneris impetum cohiberi, adeoque semen in viro infecundum reddi, & ne quidem generari, his enim foliis cubitus castitatis ergo sternebant. Sed *ἄγνος*, Lat. est castus, & unicum vocem bis nominant, semel nempe græcè, & semel latinè. B. *Kuis-boom*. G. Schaffinule & Keusch-baum. Gall. *L'Aiguel chaste*. A. The Chat-tree.

AGOMPIASIS, vide *Gompiasis*.

AGON certamen; significat sæpe summum vitæ periculum ex morbo. A. a *Shiveing*.

AGONIA, est timor & animi contritatio ab *αγωνία*, anxius sum, sive potius illam horrendam hominis conditionem, quâ summâ anxietate oppressus, semet ipsum perferre non potest, & morti quam proximus est. B. *Doefheid*. G. Traurigkeit, unmuth. Gall. *Agonie*, *combat*, *Angoisse*. A. An Agony.

AGONIA seu *Atecia*, est sterilitas, quæ est mulieris viro utentis

LEXICON

24
 tentis ad concipiendum ineptitudo, dicitur & ἀφογία ab ἀ-privat. & φέω fero, porto; si à parte Viri, fit vel ex vitio membri genitalis, vel feminis ipsius malâ qualitate, vel defectu; in feminis à mala uteri vel aliarum partium conceptui inservientium mala dispositione vel conformatione. B. *Onbevugtheid / Zadeloosheid.* G. Unfruchtbarkeit. Gall. *Sterilité.* A. Barrness, unfruit-fulness.

AGONIZARE, dicuntur, qui ex superante vi morbi & viribus vitæ prostratis efflando animam proximi sunt ab ἀγών certamen. Gall. *Agonizer.*

AGRESTA, vide *Omphacium.*

AGRIA, est *Agrifolium.*

AGRICANTHA, est Cardui feri sylvestris species, ab ἀγρίος ferus, & ἀκάνθα carduus.

AGRIELÆA, est Olea sylvestris, ex ἀγρίος sylvestris, & ἔλαια Olea.

AGRIFOLIUM five Aquifolium, est frutex qui crescit sæpe ad arboris altitudinem, ejus truncus & rami sunt flexiles, habentque duplicem corticem, viscosum griseum aut viridem externè, pallidum internè, odoris ingrati; lignum est durum, compactum, ponderosum, album in sua substantia, in interiori parte nigricans; habet folia in ambitu longa, Laurum referentia, acuta, rigidis spinis armata, semper virentia, baccas parvas, rotundas, rubras, quaterna semina triquetra continentes: Fortè ab ἀγρίος venor, quia ejus glutine aves capiuntur. Vel ab ἀγρίος ferus sum, idque propter folia spinis acutis horrida. Referunt Cefalpinus & Dodonæus, quod frutices hi, ubi veterascunt, aculeos deponunt, & folia horum loco producunt similia Lauri foliis. B. *Hulst.* G. Walddisell, Stechpalmen. Gall. *Houx.* A. The Holly-Tree.

AGRIMONIA, five Eupatorium Græcorum, est herba officinalis cum foliis pinnatis, nervosis, rugosis instar Pimpinellæ; floribus hexapetalis rosaceis, in spicam congestis; florem fructus sequitur exiguus, qui binum vel trilitarium semen continet. Radix perennis est, longa, mediocriter crassa, nigricans: nomen accepisse videtur, quia sibi in agris alimoniam quarit, vel quod nomen obtinuit ab Argemone, cujus erymon vide in *Argemone.* B. *Agri- monie / leber-fruid.* G. Ondermeuig, Bruchwurtz. Gall. *Agri- moine.* A. Agrimony.

AGRI-

AGRIMONOIDES, est Agrimoniae species, ex Agrimonia, & *ιδιου* forma differt verò, quòd flos non sit ita congestus, neque fructus ita hispìdus, & non duo uti in illa dantur, saltem unus.

AGRIOCARDAMUM, est Nasturtii aquatici species; ex *ἀγριον* sylvestre, & nasturtium, vide Iberis.

AGRIOCASTANUM, est Bulbocastanum, ex *ἀγριον* sylvestre, & *κάστανος* castanea.

AGRIOCINARA, est Articolalus sylvestris ex *ἀγριου* sylvestris, & cinara.

AGRIOCOCCIMELEA, est Prunus sylvestris, ex *ἀγρια* sylvestris, *κόκκου* bacca, Prunus, & *μηλέα* malus.

AGRIOMELEA, est Mali Cydonii species sylvestris, ex *ἀγρια* sylvestris, & *μηλέα* malus.

AGRION, dicitur Peucedanum. *ἀγριον* sylvestre est, quia fortè sylvestria, & montosa amat loca.

AGRIOPASTINACA, est Saxifraga Candia, ex *ἀγρια* sylvestris, & pastinaca.

AGRIOPHYLLON, dicitur Peucedanum, ex *ἀγριον* sylvestre, & *φύλλον* folium.

AGRIORIGANUM, est Origanum sylvestre, ex *ἀγριον* sylvestre, & origanum.

AGRIOSELINUM, est Ranunculi species, ex *ἀγριον* sylvestre, & selinum.

AGRIOSTARI, est frumenti sylvestris species, ex *ἀγριον* sylvestre, & *σάρξ* farina triticea aqua subacta.

AGROSTIS, graminis species, ab *ἀγρός* rus, ager, ita dicta, quod ibi proveniat.

AGRIPPA, quasi ÆGRIPPA, ab ægro partu dicuntur, quorum nascendo non caput, sed pedes primi exierunt. Fuerunt autem multi sic appellati, quorum unus fuit Menius Romanus cognomento Lanatus. Alter Sylvius Agrippa duodecimus Latinorum Rex; etiam Marcus Agrippa, Augusti genere, & Herodes Agrippa, Herodis primi Judæorum Regis filius. B. Een kind / dat in't baaren niet de voeten voor komt. G. Ein Kind dasz mit dem fuesßen vor auff komt. Gall. *Un enfant qui se presente dans l'accouchement par les pieds.* A. A. Child that is with te feet for out borne.

AGRYPNIA, sive PERVIGILIUM, aut VIGILIÆ NIEMIÆ, & COMA VIGIL, est cum somnus diu inter-

rumpitur, per aliquot dies, vel per aliquot menses, vel ut dicitur, Annos. Alii ex somno irrequieto sæpius evigilant, & per aliquot temporis spatium redormire non possunt. Sunt quoque sani, qui parumper dormiunt, diu vigiles: at in omni penè dolore vigilia urgent, & in plerisque febribus & morbis aut pervigilium est, aut irrequietus somnus; imprimis ubi levissimæ inflammationis cerebri prima initia, quibus auctis in coma mutatur sæpe; senes item sæpe molestis vigiliis fatigantur, quas etiam efficiunt ira, tristitia, sollicitudo, gaudium, meditatio, metus, lusus &c. B. *Waken / Waking / Slapeloosheid*. G. Wen man nicht schlaffen kan. Gall. *Insomnies*. A. *Waching, Waking*. Componitur vox Græca ex *α* priv. *ὕπνῳ* somnus.

AGRYPNOCOMA, ex *ὕπνῳ* somnus, & *κᾶμα* sopor inordinatus, idem quod *Coma vigil*.

AGYROS, est Agnus Castus. Ex *α* priv. & *ἄγρη* femina: hoc est, qui sine uxore aut concubina vitam cælebs transigit.

AIGINE, idem quod Caprifolium, ab *αἴξ* caper.

AIGROS, est arbor Populus dicta, ab *ἰγρίων* experge facio; quia folia, ob tremulum motum vigilare semper videntur.

AGYRTA, CIRCULATOR, sive CIRCUMFORANEUS qui medicamentis empiricis vendendis se dicat, eaque morbo cuius absque ratione ulla expellendo valere jactat, hincque lucri gratiâ populum in foro congregat, ab *ἀγυρῆ*, populum congrego; olim ita vocabantur Præstigiatores, qui divinâ quâdam virtute, carminibus, & sacrificiorum mysteriis, se morbos infligere; inflicto quoque curare, & si quid sceleris esset commissum à divitiibus, eorumque proavis, id magicâ sacrificiorum celebritate, suffimentorumque odore expiare, eorumque inimicos, tam fontes quàm infontes, carminibus oblædere posse, gloriabantur. B. *Een Quakzalver / Zeun-haas / een Jan potagie* etc. G. Landsfâhrer, Landfireicher. Gall. *un charlatan, un basculeur*. A. A quak-sâlver, a mountebanke.

AHENUM, est vas cupreum, vel ferreum, medicamentis coquendis & destillandis destinatum, dicitur & *Cucuma*. B. *Een ketel*. G. Ein Kessel. Gall. *une chaudiere, un coquemar, un chandron*. A. A. Bras-kettle.

ΑΙΡΑΘΝΙΑ, vel ΑΙΡΑΘΝΙΑ, est perpetua passio, seu

feu continua patientia, ab *ἀει* semper, & *πάθος* passio.

AISTHESIS, five sensus, estque *externus*, ut visus, auditus, odoratus, gustus & tactus, hisce addunt sitim, famem, & coëundi appetitum. Vel *internus*, ut vulgò sensus communis, phantasia, memoria, iudicium, ratiocinium &c. *Aisthesis* cum externus est sensus, est receptio, quâ motus à corpore aliquo objecto, fibrillis nervorum impressus, sensorio communi, seu animæ, medianibus spiritibus animalibus in nervis existentibus, communicatur, ab *αἰσθάνομαι* sentio. B. **De zin / bevatting.** G. Die sinn, empfindlichkeit. Gall. *Sens, ou sensations.* A. The sense.

AISTHETERIUM, est sensorium commune, ab *Aristotele* dicitur τὸ πρῶτον αἰσθητήριον, quod *Cartesius*, alique huius affectæ plures glandulam pinealem esse volunt: verum sensorium commune debet esse, ubi sensuum externorum nervi terminantur, qui non in glandulam pinealem, sed (ut ingeniosiss. *Th. Willisius* demonstravit) circa initium medullæ oblongatæ in corpore striato, suum terminum consequuntur; vel si nervos continuationes ramorum arteriarum juxta nonnullos ponamus, ad eorum exortum communem sensorii sedes ponenda erit, adeoque ubicunque cerebri corticalis substantia est, erit aistheterium. Et si rectius philosophari velimus, erit anima nostra ipse sensuum terminus. Gr. ab *αἰσθάνομαι*, sentio. B. **De gemeene zin-plaatg.** G. Allgemeine platz der Sinnen. Gall. *le sensor commun.* A. The common sensory.

AJUGA, est *Chamaepytis*, dicitur & abiga. Fortè, quasi sine jugo, quia abortum concitat. Vide *Iva* & *Abiga*.

AIZOON, est *Telephii* & *Sempervivi* species, quæ diu in vivis persistunt, ex *ἀει* semper, & *ζῶον* vivum.

AL, est particula Arabica, quæ nominibus in principio sæpe apponitur, ad rem nempe exaltandam, ut in *Alcali*, *Alchymia*, *Alhandal*, *Alkekengi*, &c. idem sonat ac *Hebræorum Ha* & *Belgarum De / het*. G. Das, die. Gall. *Le, la. A. A, the* &c.

ALABASTRI, sunt folia illa viridia herbacea, quæ flores nondum explicitos sepiunt. B. **Knoppen.** G. Knoepfe. Gall. *Boutons.* A. Button. In *Mineralogia Alabastrer* seu *Alabastrites* lapidem certum denotat, qui & unguentum *Alabastritidis* ingreditur. Vide *Alabastrites*.

ALA.

ALABASTRITES, est species marmoris, verum ipso mollior. Hic est ita mollis, ut cultro scindi possit, & est id lapidis genus, e quo varia torno finguntur vasa. Unguentum ingreditur Alabastrinum. Gr. Ἀλαβαστρίτης, Alabastrum. B. Alabafter. G. Alabafter-stein. Gall. de l'Albâtre. A. Alabafter.

ALANA TERRA, vide Tripolis.

ALÆ, dicuntur nasi Latera. B. **De Dens vleugels.** G. Beyde seitlein zue unterst ander-Nazen. Gall. les Côtés des Narines, ou les Ailes du Nez. A. Winge of the nose. Item Nympharum pinnulæ, feu labia pudendi muliebris, πτερυγίατα, μυροτόχεια, κρημνοί. B. **De Dronkweljkheids Lippen.** G. Die lippen an der Frauen-scham. Gall. Ailes des parties honteuses de la femme, les levres. A. The wing of the privie parts of a womam. Alæ, etiam dicuntur pulmonum lobi. Gall. les lobes du Poumon. Item, superior auris pars elata. B. **Het opperste des Oors.** G. Das Ohr-laplein, fluegel des ohrs. Gall. l'Aile de l'oreille ou la partie superieure. A. The wing of the eare. Item axillæ. Gr. μισχάλα & μάλη. B. **De orsel.** G. Die achsel. Gall. Aisselle. A. The armhole, the armpit. Item processus ossis sphenoidis. B. **De vleugels wijze uitsteekfels.** G. Die Flugeln von das keilbein. Gall. Ailes des Apophyses de l'os sphenoidé. A. The wings of the wedgebone. Item alæ vesper-tilionum alis similes, vide *Vespertilionum ala*. Item Mystaces, vide *Mystax*. Item plantarum cavi inter caulem & ramulos anfractus, unde sinuatim novæ proles egreditur, facta ab humanis translatione, dicuntur.

ALARES MUSCULI, vide *Pterygoides*.

ALARIA OSSA, sunt processus Pterygoides ossis Sphenoidis. Gall. *Apophyses Pterygoides*.

ALANTOIDES, vide *Allantoides*.

ALATERNUS, est arbuscula semper virens, cujus folia alterna, semper virentia, oblonga, satis magna; calix tubulosus profundè, quinquifidus, instar stellæ expansus; ex parte interna calicis ex interstitiis segmentorum, flos monopetalus, infundibuliformis, quinque partitus, quasi stellæ in modum expansis segmentis: ovarium in fundo imi calicis, donatum tuba erecta trifida, fit bacca mollis, succulenta, post maturitatem nigra, facta ternis feminibus gibbis ab una parte, ab altera angula

tis :

tis : an derivetur ex Italico sermone *a*, id est ad, & *Linterno*, Italiae fluvio, cui forte adnascitur; vel ab alterno, quia folia ejus alterno ordine in caulibus sunt disposita. Gall. *Alaterne*.

ALBADARA, est arabica vox, significatque ossiculum majus pollicis articulo ad metatarsi ossis caput appositum.

ALBA PITUITA, idem quod *Leucoplegmatia*.

ALBARAS NIGRA, vide *Lepra Graecorum*. Albaras alba, vide *Leuce*.

ALBINUM, est Gnaphalium marinum, sic à lanugine alba, dictum.

ALBUGINEA oculi, Est membrana, quae obducit partem anteriorem & hemisphaericam oculi, scleroti firmiter adhaeret, videtur tantum esse expansionem tendinosam quatuor musculorum oculi, quae circa Corneam valde attenuatur, & in ipsa quasi evanescit, an sit eadem, quae adnata, videantur Anatomici: datur & altera similis membrana Albuginea dicta, testem obvolvens immediatè, robusta est, arcè cum substantia testis cohaerens, vasa spermatica recipit, & ad testes transmittit. B. *Witte vlies*. G. Das Weisse auegen hautlein. Gall. *Membrane albuginée*. A. The white coat of the eye.

ALBUGO oculi, idem quod Album oculi. Item macula alba in tunica cornea, vel ab humoribus, vel à cicatrice aut exulceratione, excitata. Gr. *λευκωμα*, & *αυγίς*. B. *Wen witte oog-blek*. G. dar weisse augenfell. Gall. *Une tache blanche à l'œil*. A. White spots in the eyes.

ALBUM CANIS, est stercus album canis, quod sub Canis sydere legebatur aestivis summis ardoribus, vel dicitur *Album Graecum*. uti stercus murium dicitur *Album Nigrum*.

ALBUM OCULI, dicitur, ubi tunica adnata seu albuginea scleroti tunicae adnascitur. B. *Het wit van 't oog*. G. Das weisse in augen. Gall. *Le blanc de l'œil*. A. The white of the eye.

ALBUM RHASIS, unguentum est, ita dictum à colore albo, & ab Autoris nomine. Rhasis enim insignis fuit Medicus ex Arabum familia.

ALBUMEN OCULI, vel ALBUGO, *λευγός, σφενδαίνη, κοκλώπιον*. Idem quod *Album oculi*.

ALBUMEN OVI, liquor albus, lentus, vitellum undique

que cingens, externè duabus tunicis investitus, membranis in plurimos orbiculos separatos distinctus, veluti cæpæ bulbus, per quos chalazæ dispersæ, nutrimentum pullo adferunt, recens si est, igne concrefcit in duram materiam, sed incubatu redditur fluidissimus, tenuissimus, volatu exhalans, non concrefcens igne, sed putrefcens, fitque sic aptus alendo fœtui. B. *Wit van het Ep.* Gall. *le Blanc ou le glaire de l'œuf.*

ALBURNUM, est mollis, ac pessima ligni pars cortici proxima, ab Albore dicta est Plinio, adipi in homine respondet. B. *Spint.* Gall. *l'Aubour, ou Aubier (le blanc & la partie la plus tendre entre l'Ecorce & l'Arbre.*

ALCAHEST vel ALKAHEST, ac si diceres *Alcali est.* Describunt esse generale resolvens, perenne & immutabile, quod reducit omne corpus visibile in liquorem sui concreti, servatâ feminum potestate, forma essentiali & nativa integra. Magni nominis, si modo paris effectûs, quem quisque suo processui tribuit. Nonnulli in mercurio variè præparato illud quærunt, alii in Tartaro, ejusve præparatis: in alcali fixato nitri, ut Glauberus, vel in acerrimo aceti spiritu ab æruginè destillato, ut Zwelferus, & alii in aliis, sed talem dari liquorem, vel universale menstruum omninò impossibile videtur. B. *Ein allgemeint schei-vogt.* G. *Ein allgemein scheidfeucht.* Gall. *Un Alcabest, dissolvant universel, un Menstrue universel.* A. A. general diffolvent.

ALCALI, Est sal, fixus, aut volatilis. Quod extrahitur è cineribus vegetabilium vel animalium aperto igne combustorum, vel calce cujusdam materiæ per lixivium elixatum, cognoscitur. 1º. Ex ortu suo ignis, putrefactionis, naturæ ope. 2º. Ex materie sua, vegetabili, Animalis, Fossili. 3. Effectu effervescentiæ cum acidis; præcipitationis; coalitûs cum oleis, solutionis imprimis sulphuris: mutationis coloris Heliotropii, Rosarum, violarum, in viridem colorem, qui cum acidis in rubrum, sapore ipso, doloris urentis excitatione. Sal illud Alcali nomen ab herba *kali* accepisse affirmatur, cujus sale *Ægyptii* ut & nostrates vitrum conficiunt, Vitriarii *souda* appellatur. Alcali triplex accipitur. Nempè *Alcali Volatile*, uti conficiuntur ex animalibus, sal sc. cornu cervi, urinæ &c. *Fixum*, quod ex cineribus plantarum elicitur,

citur, uti sal absinthii, tartari &c. *Metallicum & Petrosum*. Metalla enim & lapides cum acidis menstribus effervescent, & dissolvuntur & hoc respectu hæc cum alcali tantum congruunt, inde tamen alcalia non dicenda. Hisce addunt Alcalia mixta, ut sunt nitrum, alumen, vitrioli genera, sal fossile & marinum &c. quæ ex acido & alcali participant. B. *Zauber Sout*. G. *Alſchen-Saltz*, *Kalck-Saltz*, *Sæuber-Saltz*. Gall. *Sel alcali*. A. *Alkali*.

ALCALISATIO, est, quando verbi gratia spiritus vini alcali quovis imprægnatur, ut menstruum evadat magis dissolvens.

ALCANNA, est Anchusa Monspessulanæ floribus puniceis radix tenuis, longa, lignosa, rubra, roseo colore tingens, saporis adstringentis. Ex radice Indi cum calce viva extrahunt Tincturam, cum qua dentes & unguis rubro colore tingunt, etiam crines equorum, in aquosis non facile extrahitur ejus color, sed in oleosis dat colorem seu tincturam rubram. B. *Mhanne Doxtel*. Gall. *l'Orcanette*. A. *Gastern* privet.

ALCE, ALCES, Gr. ἀλκή, id est vis & robur. Nomen animalis robustissimi, cervo majoris, ejus ungula in usu Medico est. Gall. *Elan*, ou *survant d'autres une Ane sauvage*. A. an Alk.

ALCEA, est Herba, cujus caules villosi, asperi, medullam fungosam habentes, folia malvæ, magis divisa, villosa, caulibus longis adhaerentia; semina latiora, in capitula congesta; reliqua *Malvis communia*. Dicitur ab ἀλκή robore, auxilio, remedio, quod fortiter dyſentericis ac ruptis medeatur impositum. B. *Sigmaarts-fruid*. G. *Sigmars-Kraut*, *Sigmunds-Wurtz*. Gall. *Mantve sauvage* ou *Alcée*. A. *Vervain Mallow*. Dicitur etiam *Simeonis herba*.

ALCEDO, ἀπὸ τοῦ ἐν ἀλὶ κέειν, quod in mari pariat illa avis species. Gall. *Alcyon*, *petit Oyseau qui fait son nid sur la Mer par un temps calme*.

ALCHEMIA, idem quod *Alchymia*, vide *Chymia*.

ALCHIMILLA, est planta cujus folia ex radice erumpunt, caulibus longis adhaerent, & ferrata sunt; calix in octo vel novem segmenta fissus superius, inferius tubulosus est fissusque amplius, segmenta quatuor majora, quatuor minora, in stellam expansa: caules parvi, rotundi, villosi,

lofi, ramofi; flores in fummis caulibus habent stamina quatuor, & in umbellam difpofiti funt; ovarium in fundo Calicis tubam emittit apice fphærico donatam; calix fit capsula continens bina plerumque femina, parva, rotunda, flava; Radix longa, digitum crassa, externè nigra, fibris inſtructa. Vocatur *Pes Leonis* & *Stellaria*, fic appellatur, quòd Alchimiſtarum præconiis fit celebrata. *Pes Leonis* dicitur, quòd folia habeat inſtar Leonini pedis lata & rotunda. B. *Onzer Drouwen Mantel*, *Leuwen-boer*. G. Synnauw, Leuwen-Fuſz. Gall. *Pié de Lion*. A. Ladies mantell.

ALCHYMIA, ſeu ALCHEMIA, eſt propriè illa, Chymix pars, quæ agit de metallorum tranſmutatione, ſive depuratione, quâ metalla ignobiliora (cruda & immatura juxta Chemicos) in nobiliora & matura ope artis rediguntur. Venit ex *Al* particula intenſiva & *χ^μ* a fundo. Gall. *Alchymie*. A. Alchymy.

ALCIBIADIUM & ALCIBIUM, eſt Echium, fic dictum, quòd Alcibiſ quidam primò herbam illam adverſus viperarum morſus inveniit.

ALCOCALUM, eſt *Cinara* ſive *Articocalus*, fortè ab *ἄλκη* robore & *κόκκαλον* pini fructus, idque ob pini fructus figuram & unguis ſquamoſos.

ALCOHOL, ALCHOOL, ALCOOL, ALKOL, ALCOL, vox origine Arabicâ, eſt purior ſubſtantia rei ſegregata ab impuritate ſua. *Alcohol* ſignificat pulverem ſubtiliſſimum & impalpabilem. Interdum ſpiritum fermentatione productum, rectificatiſſimum, ita dephlegmatum, ut accenſus ardeat, donec totus conſumatur, nihilque fæcum, aut phlegmatis in fundo remaneat. B. *'t Subſtiple/ en 't pit van iets*. G. Das feiſte von ein Ding. Gall. *l'Alcohol*, *Le plus ſubtil de quelque choſe*. A. The purer ſubſtance of any thing.

ALCOL, idem quod *Alcohol*.

ALCOOL, idem quod *Alcohol*.

ALDABARAM, vocantur duo officula ſub pollice pedis poſita & minori fabæ quadantenus ſimilia.

ALECTORIUS, eſt lapis, qui in ventriculis vel Hepate Galli gallinacii reperitur.

ALECTOROLOPHOS, eſt herba pratensis, cui nomen *Chriſta galli*. Ex *ἀλέκτωρ* gallus, & *λόφος* criſta, dicitur quoque

quoque *Fistularia*, *Pedicularis*, & *Mimulus*. B. *Kate-
len/ Kane-Kammekens*. G. Rodel, Leusz-Kraut. Gall. *Crête de cocq*. A. Cocks-comb, or yellow Rattle.

ALEM BICUS seu ALEM BICUM, vel CAPITEL-
LUM, seu GALEA. Putatur derivari ab articulo Ara-
bico *Al*, & Græca voce *αμβίξ*, vasis species: est instru-
mentum chymicum, quod cucurbitis & vesicis destillato-
riis operculi vice superimponitur: habet formam galeæ,
intus concavam, extus convexam. Circa infimam par-
tem rostrum habet cubitale, per quod vapores descendunt.
Si sine rostro fuerint, usum potius in vasis circulatoriis
obtinent, & *Alembici cæci* vocantur. Gall. *Le rencontre*.
Conficiuntur ex ære, itanno, vel vitro. Alii pro ipsa
cucurbita sumunt: iterum alii pro cucurbita capitello si-
mul juncta. B. *Gen helmi/ een alembek*. G. Alembick,
Helmi, Rosenhuert. Gall. *Alembic*. A. An Alembick or
Still.

ALEPHANGINÆ, vel ALÖEPHANGINÆ PILU-
LÆ, est vox Arabica, significans rem odoram; compo-
nuntur enim hæ pilulæ, in officinis prostantes, ex Aloë;
& plurimis aromatis.

ALTERCUM, herba venenata, ab altercationibus,
quas animo inducit, dicta. Vide *Hyoscyamus*.

ALEXICACON, est Amuletum venenis resistens. Ex
ἀλίζω opem fero & *κακόν* malum.

ALEXIPHARMACA, *ἀντιδοτῶν, ἀντιδοτοί, Ἀλιφάρμακα,
Ἀλιφάρμακα, θηριακά*, dicuntur medicamenta, quæ valent
inertes reddere qualitates veneni cujuscunque, quibus no-
cet corpori, licet hæ minus cognitæ; sed nulla talia A-
lexipharmaca generalia dari posse patet evidenter ex hi-
storia venenorum: sunt tamen ut plurimum ea, quæ ob-
liniunt suâ oleositate; diluunt suâ aquâ, vel immutant
veneni partes peculiari virtute, vel quæ sanguinem atte-
nuant, ne à veneno coaguletur, ut volatilia omnia & aci-
dum concentrantia, ab *ἀλίζω* arceo & *φάρμακον* venenum.
B. *Gen Tegen-gift*. dicitur etiam *Antidotus & Ale-
xiterium*. G. Artzney wider Gift. Gall. *Preservatif, con-
trepoison, antidote*. A. Medecines or Antidotes against
poison.

ALEXIPYRETICUM, & ALEXIPYRETUM, &
ANTIPYRETUM, idem quod *Antipyreticum*.

C

ALE-

ALEXITERIUM, est remedium, ne venenum fuscipiatur, corpus conservans, ab ἀλιζα arceo, & τήξω confervo, vel ut aliis placet à θήξ fera, quòd moribus animalium medeatur. Idem notat, quòd Alexipharmacum, illa terminatio Græca τήξω in multis aliis nominibus Græcis occurrit, & merè est paronymica nullam compositionis speciem constituens. B. *Ein tegen-gift*. G. Arkney wider Gift. Gall. *Preservatif, contrepoison, antidote*. A. Medecines or Antidotes against poyson.

ALGA sive **FUCUS**, est vegetabile marinum & palustre, cujus variæ dantur species, quædam habent folia instar graminis, aliæ instar capillorum; usitatio verò habet folia pedem unum vel alterum longa, mollia, tenuia plus minusve, alba, vel rubra, aliquando viridia; reperiuntur ut plurimum circa littora maris, & imprimis Mediteranei. Dicitur vel ab aquæ algore, sive quòd pedes alliget, quia crassa est, & fôliis ex parte supernatet: vel quòd se ad conchas lapidesve alligat, ab alligando. Gr. φύκη θαλάσσιος, vide *Fucus*. B. *Wirtz*. G. Meer-Graß. Gall. *Algue*. A. Grasse wrack-Seaweed.

Ἀλφειτῖδον, ab ἀλφειτον, farina, est ossium fractura in modum farinæ.

ALGEMA, & **ALGEMATODES**, ab ἀλγῆω doleo; Idem quod *Dolor*.

ALGEROTH est pulvis albus, insipidus, ponderosus, factus ex butyro vel oleo liquefacto, depurato, Antimoni, quòd aquæ puræ instillatum, præcipitatur in talem pulverem; qui nihil habet omninò Mercurii in se, sed purissimum stibii Regulum; datus ad grana duo vel tria violenter emeticus, est. Gall. *Poudre d'Algaroth, ou Mercure de Vie*.

ALHANDAL, vide *Colocynthis*. *Albandal* est nomen Arabicum Colocynthis, quod imponitur Trochiscis de Colocynthide.

ALHASEF, idem quod *Hydroa*.

ALICA, potionis genus est, quod etiam χένδεος dicitur, ab alendo, quòd multum nutriat. Significat in genere granum, sed quid propriè sit, an res factitia an nativa aliqua seminis species, non adeo planum est, Hippocrates factitium quid esse innuere videtur cum Alicam & Pisanam junxit, & inter sorbitiones fortiores retulit.

Gall.

Gall. *Sorte de breuvage, ou de mets, fait avec une espèce de froment appellé Zea. De la fromentée, comme qui diroit du Ris & du Gruau.*

ALIFORMIS, est epitheton processuum binorum ossis cuneiformis ad palati latera occurrentium, à similitudine alarum vespertilionum vid. Ala & Pterygoïdes.

ALIFORMES MUSCULI, seu ALARES, & PTERYGOIDEI, dividuntur in externos & internos; vide Pterygoïdes. B. *De Fluegel-spieren. G. Der Fluegeln Mautz.* Gall. *Muscles pterygoïdes.* A. The Pterygoïde muscles.

ALIFORMES PROCESSUS, vide Pterygoïdes.

ALIMENTUM dicitur Potus & Cibus. Estque talis materia, cujus particulae minimae assimilatae nostris liquidis animalibus & inquilinis, facile canaliculos nostri corporis subire, permeare, lateribus applicari, & adherere iis possunt, totumque corpus restituere quoad Solida & Fluida, ac proin nutrire. Respectu graduum, ab Hippocrate tripliciter accipitur; unum Futurum alimentum; quod ab ore in ventriculum delabitur: aliud Quasi alimentum, nimirum sanguis arteriosus & succi cerebrales seu nervosi. Tertium, Verè alimentum, quod appositum partibus agglutinatur, & tandem assimilatur. Gr. τροφή. B. *Spjze / voedsel.* G. Rahrung, Erhaltung, Ernahrung. Gall. *Nourriture, Aliment.* A. Meate, nourishment or food.

ALINDESIS, est Corporis exercitatio, quae oleo unctis se in pulvere olim volutabant, ab ἀλινδία volvo, vel ἀλλω voluto.

ALIPTA, vocabatur olim ille, qui Athletas inungebat.

ALIPASMA, est pulvisculus, qui oleo commixtus, ad cohibendos sudores inungitur, ab ἀλειψω inungo.

ALISMA, est Saponaria, sed aliis Plantago aquatica vel potius Doronici species. Dicitur quasi ἰσμα τῆς ἀλης quod virus venenatorum animalium debellare novit; vel παρὰ τὸ ἀλειψαι καὶ ἰσμα; quod sciat propulsare venenum leporis marini & ranæ rubetæ, opiique. Gall. *Plaintain des Montagnes.*

ALITES, seu volucres, ab alis gerendis, vel ab alis eundo dictæ.

ALITURA, est actio corporis vivi, quae perpetuus,

fanguinis, spiritus, substantiaque defluxus, ope succi alimentarii novi, præparati & in partes alendas impulsi, continuo instauratur. Gr. $\Theta\gamma\psi\iota\epsilon$. B. *Voeding*. G. Das Ernähren. Gall. *la Nutrition*. A. Nourishment or Food.

ALKAHEST, vide *Alcabeſt*.

ALKALI, vide *Alkali*.

ALKERMES, est Confectio composita ex variis simplicibus, gratissima, magno hodiè in usu, viribus Cardiacis famosa, fit cum vel sine Moscho, illa viris, hæc mulieribus convenientior, fit quoque sine Ambra.

ALKEKENG, sive solanum vesicarium, Halicacabum vulgare, habet caules exiguos, rotundos, rubicundos, in multos ramos exiguos divisos, folia solani, sed majora; calicem tubulosum, campaniformem quinquidum, instar vesicæ supra conniventis, excreſcentem, qui per maturitatem fit pericarpium; flores monopetalos, rotatos, quinquifidos, staminibus quinque præditos; ovarium ex Placenta ad finem pedunculi, intra calicem natum, tubâ longâ, gracili, apice globoso præditâ instructum, fit fructus mollis cerâsi formâ (qui tectus latet in vesica membranacea ex calice dilatato) per maturitatem rubens, saporis acidiusculi aliquantulum amari, continens sub tenui pellicula pulpam globosâ, & flavescens, in qua hærent semina compressa, subrotunda, rugosa, plana, saporis subacris, subamari, odoris nullius evidentis: Radix parva, alba, repens. Alkekengi vox Arabica. B. *Wriekjes van ober Zee*. Gall. *le Coqueret, ou l'Alkekenge*. A. Winter-Cherry.

ALLANTOIDES, est tunica urinaria, *Farciminalis dicta*, inter amnion & chorion collocata, est tenuissima, tenerior Amnio, multo pellucidior, ad tactum delicatior, aëris flatui minimo cedens, figuræ ovalis, nullis vasibus sanguineis huc usque visis prædita; totum fetum non obvolvit, sed solam partem Chorion respicit; neque ad totam Placentam extenditur; protendi enim nequit, ultra margines Placentæ, ubi Amnios & Chorion tam arctè fibris connectuntur, ut nulla membrana inter eas adesse possit; recipit liquorem urinosum, à fetu secretum, & in ea sensim manantem ex vesica per umbilicum & urachum, ab $\alpha\lambda\lambda\alpha\delta$ farcimen, & $\alpha\lambda\lambda\alpha$ forma: nam in plerisque brutis farciminis instar figuratur; Latinis *Farcimi-*

cinnalis tunica. B. **Dis-blies / Wozst-blies**. G. Harn-Hautlein, Wurst-Hautlein. Gall. *Membrane Alantoide*. A. The urinary membrane so called.

ALLELUJA, est *Oxytriphylllum* sive *Trifolium acetosum*, sic appellatur, quia quando primum e terra folia emit, eo tempore in Ecclesiis canticum Alleluja cantari solebat. B. **Stochochr-bzood / Klaver-zuring**. G. Saurer-Klee, Buch-Ampffer, Gruckgauch Klee, Hafen-Klee, Mähler-Kraut. Gall. *Pain de Coucou, Alleluia*. A. Woodforrel. vid. *Acetosella*.

ALLIARIA & ALLIARIS, est herba, quæ trita Allium olet, vide *Allium*. B. **Looh zonder Look**. G. Knoblauch-Kraut, Leuchel, Saffit-Kraut. Gall. *Herbe des oultx*, vel *Alliaire*. A. Sauce alone, vel jacke by the Hedge.

ALLIUM, est Planta Bulbosa grave olens: quæ habet folia longa, plana, non cava; caulem rotundum, politum; florem hexapetalum, pedunculo longo sustentatum, in fasciculum globosum collectum, parvum, sæpè destitutum ovario, si modò mas sit, aliquando ovarii specie & tubâ instructum: Ovarium intra florem sit fructus, subrotundus, trilocularis, plenus seminibus subrotundis, sæpe autem ovarium solitarium globosum, pellicula obvolutum, specie bulbi hæret ad unum pedunculum floris, masculi factor est olidus in omni parte plantæ: Radix hujus plantæ est tunicata, bulbosa, ex multis nucleis constans: integer bulbus nondum fractus, nullum odorem spargit, sed demùm ubi fractæ squammulæ sunt, odorem acrem fundunt: venit à Græco verbo ἀλλισσαι exilire, quod nimium exiliendo crescat, vel ab ἀλδσσω muto, quod anhelitum mutet, & alterare faciat, gravem enim odorem spirat. Gr. *Κυλιδιον, Σκροδον, Ολλιον*, vide *Scorodon*. B. **Looh**. G. Knoblauch. Gall. *Ail*. A. Garlick.

ALLIOTICUM, est medicamentum Galenicum sanguinem alterans & purificans; coctum ut plurimum ex *rad. taraxici, cichorei, fœniculi, passulis*, *Herb. endrv. bellid. lactuc. acetos. fumar. &c.* ab ἀλλισσαι, altero, vario. Lat. *Decoctum alterans*. B. **Pen verander-dzank / Mti-dzank / bloedzuiverende dzank**. G. Ein Blut-reinigend Dranck. Gall. *Potion alterante pour purifier le sang*. A. The altering potion.

ALNUS, est arbor mediocris magnitudinis, erecta, cujus

ejus truncus habet corticem asperum, fragilem, nigricantem, lignum tenerum, flexile, rubicundum, leve, facile in terra corrumpens, sed ferè nunquam in aqua, unde pro fundamentis edificiorum optimè inservit; ramos molles, teneros, cortice externè griseo, internè flavescente tectos, saporis amari, ingrati cum quadam adstrictione; folia subrotunda, dentata, viridia, splendentia, viscosa; fructus squamosus est, sub squammis recondens semina rubicunda & compressa: crescit hæc arbor in locis paludosis. Dicta ita quòd amne alatur. Vel ab ἄλσος palus, quia juxta paludes succrescat. Gr. κλήδην & κλήδρα ab κλάω, frango: Vel ab alendo, quòd facilè alatur, & in altitudinem assurgat. B. *Elzenboom*. G. *Ellern-Baum*, *Erlen-Baum*. Gall. *Amne*. A. *The Alder-tree*.

ALOE, est planta, exotica, crescens in Arabia, Persia, America, Africa, & Ceylon, quæ habet folia longa, integra, semper virentia, arcè crassitie suæ, sibi mutuo juncta, plerumque succulenta, crassa, carnosæ, crenatæ, in margine acuta, sedis ferè accedentia; flos est monopetalus, tubulatus, infra prominens in ventrem, supra angustior, & in sex segmenta ibi scissus, nudus, clavo hyacinthino affixus, sex staminibus præditus; fructus oblongus, trilocularis, cylindricus, hexagonus, repletus feminibus sibi mutuo impositis planis, ad loculamentum suum accommodatis; radix perennis, fibrosa vel & tuberosa: hujus plantæ succus ex foliis expressis vel incisis spontè emanans, solis calore inspissatus, saporis amari, aromatici, nauseosi Aloë quoque dicitur, qui ex Arabia & Ægypto ad nos pellibus involutus affertur. Ejus species hodiè in officinis quatuor in usu sunt, quæ tamen non nisi puritate & impuritate ab invicem discrepant. Scilicet Aloë succotrina, hepatica, caballina & quarta lucida dicitur; Aloë succotrina, est succus gummosus, & resinofus, ex fusco nigricans, dum fractus in lamellas, splendens & pellucidus, in pulverem redactus citrini est coloris, ex foliis imò & ex plantis transversim versus radicem dissectis, sponte suâ verè, ubi succi nutritii luxuriant, in suppositas patinas amplas destillans, in quibus à sole condensatur, & exsiccat; inde ulterius inspissatur, & quo exactius hæc fiunt, eo Aloë pellucidior & nobilior; hic succus spontè se in duas partes separat, 1°. in spissiore fundum petentem,

20. in tenuiorem supernatantem; Aloë optima cognoscitur ex splendore, friabilitate, solutione in aqua, quod in fundo remanet id Aloën Caballinam constituit, quæ est similiter succus istius plantæ gummosus, & resinofus nigricans, priori ponderosior, crassior ac impurior, expressus ex foliis Aloës, in sole concretus, saporis subacris, amari, neuseosi, odoris graveolenti, quasi Piceæ & Myrrhati; Aloës Hepatica est similis succus ac Aloës succotrina, quoad virtutes & qualitates, & differt tantum ab ea, quod hæc in China, prior in insula succotra educitur, hinc differunt tantum loco natali; ubi Aloës tam pura, ut pellucida sit instar vitri dicitur lucida. Leniter purgat. Gr. *ἀλόη*. Nomen accepisse videtur, à sale vel salo sive mari, cujus afflatu maxime gaudet: *ἄλος* enim est sal: vel ut aliis placet, quod falsædinis foris nonnihil contineat, ut cæteræ maritimæ plantæ; sed hujus vocis Etymon potius deducendum à voce Arabica, vel Hebraica; mirum quod hæc planta, quæ succum continet tam amarum, in omnibus fere suis partibus, habeat in cotylis petalorum sui floris mellitum liquorem. B. G. Gall. & A. *Aloë*.

ALOEDARIA vel ALOETICA, sunt Medicamenta, quæ magnam vel modicam Aloes quantitatem recipiunt.

ALOGOTROPHIA, est improporcionata nutritio, ita ut una pars corporis majus incrementum accipiat, quam altera, ut in *Rachitide*, ab *ἀλογος* rationis experts, & *τρέφω* nutritio. B. *Een ongelijke voeding*. G. *Ungeleiche Ernährung*. Gall. *Nutrition imparfaite ou inegale*. A. *Unequall nourishment*.

ALOPECIA, est *Plin. Capillarum descurvium*, à lue venerea, Phthisi, virium corporis collapsu, vel aliunde excitatum, ex *ἀλώπηξ* vulpis, & *πίπτω* cado; à vulpe, cujus lotium effata dicitur reddere loca in anum, ut *Callimachi* Scholiastes annotat: vel à malo, vulpi peculiari. Vocatur etiam *ἰφίασις* à figura, quod partes glabræ & pilis destitutæ tortuosæ instar serpentum videntur. Utrique huic affectui commune est, quod areatim pili decidunt; unde etiam in genere hoc malum *Area* vocatur. B. *uitballen des hairs / Hoofdzugt / Haireloosheid*. G. *Autzfallen des Haars*. Gall. *Alopécie, Cheute des Cheveux*. A. *Out falling of ones hair*.

ALOPECUROIDES GRAMEN, est gramen vulpinum, ex *ἀλώπηξ* vulpes & *ἴδιον* forma. B. *Dossenstaarten-gras*.

G. Fuechfen-Schwanz Grafz. Gall. *l'Herbe de queue de Renard*. A. Foxtailgrafe.

ALOSA PISCIS, vel ALAUSA, ab alendo, Latinis Clupea. B. *Elst*. Gall. *Alofe*.

ALPHENIC, nomen Arabicum, Penidium, seu faccharum hordeatum significans.

ALPHITIDON, est fractura ossis in multas tenues partes farinae instar. Gr. *ἀλφίτων* farina. B. *Vergrüpfung van t Been*.

ALPHUS, Lat. *Vitiligo*, ita describitur à *Celfo*; dicitur *ἀλφῶ*, ubi color albus est, ferè subasper, & non continuus, ut quaedam quasi guttae dispersae esse videantur in cute. Interdum etiam latius, & cum quibusdam intermissionibus serpit. *Alphus* etiam appellatur *Morphæa*, procul dubio à *μορφή*, quod scilicet cutis color in album, vel nigrum mutetur, & si niger est color, & umbræ similis, vocatur *μήλας*, cætera eadem sunt. *λέων* habet quiddam simile *Alpho*, sed magis albida est, & altius descendit, quam *Alphus*, in eaque albi pili sunt, & lanugini similes. Omnia hæc serpunt: sed in aliis celerius, in aliis tardius. *Alphus* & *Melas* in quibusdam variis temporibus oriuntur & desinunt. Locum, quem occupavit, non facile dimittit, *ἀλφῶ* dicitur ab *ἀλφῆ* muto, ut *Aëtio* placet. Alii ab *Alpibus*, Italiae montibus albis, derivant: B. *Gen witte Hazen*. G. Das weiße Malzen, Mehl-Fleck. Gall. *Lepre blanche*. A. The white leprotie. Arab. *Baras*.

ALSINE, est planta habens folia parva, oblonga, sibi invicem opposita, bina cauli adhaerentia; calicem magnum, oblongum, in quatuor vel quinque segmenta divisum; florem rosaceum, polupetalon, prout calix vel est quadrifidus vel quinquifidus; his floribus succedit fructus parvus, membranaceus includens semina exigua, obrotunda ferè, rubra aut fusca; radix parva, fibrosa; est planta sylvestris, & nulla est sylva, ubi non crescit: ab *ἀλσιν* lucus ubi nascitur: dicitur quoque auricula Muris: quod parietibus accrescat: & Morsus Gallinae, quia ab iis amatur, B. *Vogel-fruid / Muur & Muur-fruid*. G. *Huenerdarm, Huenerbisz, Vogel-kraut*. Gall. *Mouron, Morgeline*. A. Chick-weed. Hen-bit.

ALTERANTIA, idem quod *Alliotica*.

ALTERATIO SANGUINIS, significat sæpè sanguinis per-

per medicamenta depurationem. Vide *Alliatica*. B. *Bloedzuivering*. G. Blutsäuberung. Gall. *Purification du sang*. A. A purifying of the blood.

ALTHAEA, *Ebiscus*, vel *Ibiscus*. Officinæ, quæ ut plurimum barbaricis vocibus gaudent, *Bismalvam*, *Malvaviscum* & simpliciter *Eviscum* nominant. *Malvavisci* autem vox corrupta est, *Malva* nimirum & *Evisco* composita; quasi dicat aliquis *Malva-Ebiscus*. Planta est semine nudo, polysperma, seminibus caseosis, floribus octopetalis, folio longiori serrato, molleculo, tomentoso, radix oblonga, digiti crassitie, in ramos divaricata, foris pallidè cinerea, intus pallida, ex siccitate rugosa, saporis mucilaginosi, & lenti, odoris nullius evidentis, discissa attractu est glutinosa; & decocta cum aqua, ipsam reddit mucilaginosam. *Althæa* appellatur à multiplici remediorum potestate & usu; vel Plinio Authore, ab effectûs excellentia: nam *Α'λθαίων* mederi est, & *ελθὸς* sanatio. B. *Heemst / witte Maluwe / Huumst*. G. Ibisch, Eibisch-Kraut, groß oder wild Pappeln. Gall. *Guimarde ordinaire*. A. Marsh mallows.

ALUDEL, vel **ALUDELLI**, sunt vitra sublimatoria, & ollæ fundo carentes, sibi que invicem impostæ, quæ ollæ suppositæ, adaptantur: quæ sublimationibus inserviunt. B. *Sublimeer-glazen of potten*. G. Ein Sublimier-Glafz. Gall. *Aludel, vaisseaux pour sublimer*. A. Subliming-glass.

ALVEARIUM, est cavitas auris internæ, sive meatus auditorius, ubi sordes flavæ & amaræ gignuntur, & soni inferuntur. B. *Het oor-gat*. G. *Das Hoehle der Ohren*. Gall. *Le tron de l'oreille*. A. The inmost cavity of the Ear.

ALVEOLI DENTIUM, seu *Mœnia*, utriusque Maxillæ cavitates sunt, quibus dentes per gomphosin inferuntur. B. *Kassen der tanden*. G. *Hoehle der Zahnen*. Gall. *Alveole des dents*. A. The Sockets of the reeth.

ALUMEN, salis fossilis species, quod ex saxo profundè sub terra sito, duro, fissili, bitumine & sulphure pleno, facillè incendendo, eruitur; vel ex terra bituminosa, combustili, & flammam nidore sulphureo noxiam emittente. Hæc materies, aëri mensis spatio exposita, in pulverem fatiscit, alumini gignendo apta redditur, prius illi inepta. si ex Saxo, materies, aëri exposita prius, igne exurit, flammam tunc capiens, sulphuris præsentiam testatur. Sic paratâ aëre, & si è saxo aëre & igne, materies aqua

solvitur, affusu alcali fixi vel volatilis præcipitatur cum effervescentia: sic exsuperans acidum unitum alcalino, facit salem novum, ex aëre, alcali, & fossili natum. Præcipitata materies à lixivio supernatante separata, aquâ bulliente soluta, in vase plumbeo inspissata, dolio immissa, quiescens, dat cryсталlos albas, vel rubellas, octoedras, saporis dulcis, austeriusculi, haud facillè liquecentes in aëre, requirentes decies quatuor aquæ pondus, ut solvantur. Hujus acidum, vi ignis expressum, sulphuris incensi collecto vapori acido idem omni ferè dote. Relicta inde, expulso acido, sœx terram levem, subtilem, bolo similem, exhibet copia larga. Cum carbonariæ inflammabilis materiæ triplo exusta, phosphorum Hombergianum dat: adeoque virtutem singularem excitando cum aëre igni videtur possidere. Aluminis species utilitiores in officinis quinque nobis exhibent. Primum locum tenet *Alumen Rupeum*, Gall. *Alun de Roche*. B. *Alun*. A. Common Alum. Alterum, est *Plumoseum*, seu *Plumosum*, quod vide. Tertium, *Scissile* $\Sigma\chi\iota\sigma\eta$, quod glebarum instar est & plumosum oblongum vocatur. Quartum est *Zuccarinum*, sive *Saccharinum*, ex Alumine rupeo, albumine ovorum & aqua rosacea. Quintum dicitur *Alumen catinum*. Si simpliciter præscribatur, *Rupeum* semper accipiendum est: Invenitur vel in venis per se; vel excoquitur ex aquis mineralibus vel ex terra & lapidibus, aliisve mineralibus extrahitur. Dicitur autem *Rupeum*, quia ex rupe seu saxi confici solet. Item *Glaciale*; quia glaciei conforme est. *Alumen Catinum*, propriè alumen non est, sed sal ex cineribus lignorum quorundam extractum, optimèque reverberatum B. *Potafsch*. Est & aliud *Alumen*, *Romanum* dictum, rupeo simile, sed pallidè rubens. Gr. $\Sigma\tau\upsilon\pi\tau\eta\gamma\iota\alpha$. Arab. *Seeb*. sive *Seb*. B. *Alun* / *Rotz-alun*. G. *Alaun*, Alat. Gall. *Alun*. A. Roch-alum.

ALUMEN PLUMOSUM, est substantia ferè lapidea ex incano viridis, pinguis, attritu in tenuia filamenta solubilis, eruta ex fodinis, quæ in ignem coniecta exurit, saporis adstringentis & acris. Gall. *Alun de plume*.

ALUSMOS, ab $\alpha\lambda\upsilon\sigma\omega$, resolvo, intelligitur Hipp. anxietas, aut incontinenens corporis jactatio.

ALVIDUCA, Medicamenta sunt, quibus alvus liquida

da & leniter fluida fit. Gr. *ελασπερινα*, vid. ibid. B. *Zuikweck makende Middelen*. G. Laxierende Mittelen. Gall. *Remedes laxatifs*. A. The laxative medecines.

ALVUS, Gr. *κοιλια* & *γαστηρ*, est abdominis cavitas, quâ ventriculus, intestina, hepar, lien, renes, vesica &c. continentur, vel & locus per quem sæcum & excrementorum crassorum naturalis fit excretio. B. *Zuik*. G. Der Bauch. Gall. *Le Ventre, les intestins, les entrailles*. A. The belly, Panch.

ALVUS ASTRICTA, dicitur, cum quis raro per secessum fæces ex intestinis, & tantum valde compactas & cum difficultate deponit. B. *Hardtjvigheid*. G. Hartleibig. Gall. *Duretè de ventre, le ventre constipè & paresseux*. A. Bound in body, vel belly. Idem quod *Coprostasia*.

ALVUS FLUIDA, est, cum quis liquida stercora, idque facillimè deponit. B. *Weckhuikigheid*. G. Weichleibig. Gall. *le ventre libre ou lache*. A. Loosness.

ALVI FLUXUS, Idem quod *Diarrhæa*.

ALYPON, est herbæ nomen, & dicitur turbith album: vocatur & *Alypia*, ex *α* priv. & *ἄπρη* dolor; Herba dolorem quasi auferens. A. Gut-Wort.

ALYSSON, est planta, quæ habet caules repentes, longos, duros, lignosos, rubicundos, tortuosos, in multos ramos divisos, lanuginem albam habentes; Folia oblonga, aspera, albescentia; Flores in umbellam extremitati ramorum adhærentes, quadrifidos, flavos; semper post unumquemque florem nascitur silicula unica compressa, rotunda, quæ constat duabus membranulis, & septo medio, illa membrana valva dicitur; valvæ hæc vel contra septum illud complicantur, vel parallele, vel perpendiculariter; femina sunt ovalia, compressa, rubicunda; Radix est longa, lignosa, alba, fibrosa, lanuginem habens; crescit hæc planta in locis montanis. Herba hæc sic appellatur, quod à cane commorsos rabiem sentire non patitur, & commorsis medeatur, singultum quoque sanat, ex *α* priv. & *λύσσα* rabies, singultus.

AMALGAMA, unde AMALGAMATIO, est alicujus metalli cum mercurio commixtio. B. *Metaal-menging met quik*. G. Zernagung des Metals mit Quik-Silber. Gall. *Amalgame*. A. The reducing of Metal by Mercury into a past.

AMA-

AMARACUM, est herba odorifera, ab Amaraco pueri regio dicta. Amaracus Cynaræ Regis Cypri, Unguentarius fuit, qui casu lapsus, dum ferret unguenta, fracto alabastro, majorem ex confusione odorem creavit. Unde optima unguenta amaracina dicuntur; Hic postea, cum nimio odore contabuisset, in herbam Samplicum mutatus est, quæ postea ab ejus nomine Amaracum appellata est: Folia Blii habet, sed acutiora & magis polita, coloris viridis, subfusci, in margine rubicundi, saporis insipidi. Gall. *espece de Marjolaine*. vid. Majorana.

AMARANTHUS, planta est floris comam speciosam & non macrescentem habens, variis coloribus ornatam; unde ejus nomen: Hinc hyeme & æstate ex illa gestant Puellæ immarcidas corollas, ex æ priv. & *μαραινω* marcesco. Gall. *Amarante, ou fleur de jalousie; fleur qui ne fleurit point, & d'une couleur pourprée*. Medicis & Herbariis nostræ ætatis ex *Amore* & *Anthos* dictionem componi credentibus *Flos Amoris* vocatur. B. *Fluwel-bloemen*. G. *Sammet-Blumen*, *Tausentfchoen*, *Floer-Amor*. Gall. *Passe velours*. A. Flower gentle.

AMARELLA, est Polygalæ species, atque sic ab amaritudine à *Gesnero* appellatur.

AMAUROSIS, est in rebus eminens, & cominus positus, visus abolitio, ita tamen ut nullum vitium externum in oculo vel accuratè inspicienti appareat; Idemque ejus vitium in nervi optici obstructione consistat: hic pupilla est integra, humores sunt integri; causa est omne illud quod illæso spectabili bulbo facultates visus ineptas reddere potest; hinc oritur vel à vitio in tunica Retina, vel si afficitur Nervus opticus aliquo in loco à Retina ad thalamos nervorum ophthalmicorum; si ipsa medulla cerebri malè se habeat in illa parte suæ substantiæ, unde fit nervus opticus, vel si ipse cortex, unde producitur illa pars substantiæ medullofæ, quæ Nervo optico inservit, vitiatus fit. Vocatur etiam *Gutta serena*, ab *ἀμαρῶς* obscuro. B. *Enbrdonkertheid des Gezigts / steke Blindheid / heldere drop*. G. *Helter-Dropff*, *der schwartze Staar*. Gall. *Gôte seréine*. A. Dimness of sight.

AMBARVALIS, flos est herbæ, quæ viget, quo tempore circum arva fiunt processiones, ex ambire vias dicitur.

AMBE, in genere notat superciliosam eminentiam, quæ

quæ est in ora alicujus rei vel ambitu, unde eminentia, ossium superficialia ita etiam dicitur. Item, instrumentum Chirurgicum, quo brachia dearticulata restituantur.

AMBLOSIS, idem quod *Abortus*.

AMBLOTICA sunt medicamenta abortum facientia, ut sunt diuretica omnia, & quæ uterum aperiunt, factumque & placentam expellunt. Ab ἀμβλώσει abortio, unde ἀμβλωσις & ἀμβλωμα, abortus. B. *Middelen die een kraam maken*. G. *Milzgeburt verurfachender Mittelen*. Gall. *Remedes Avortifs*. A. *Medecines which cause Abortion*.

AMBLYOPIA, est visus obscuritas: quæ est quadruplex: *Mynopia*, *Presbytia*, *Nyctalopia* & *Amaurosis*, de quibus suo loco; ex ἀμβλῶσις obtusus, hebes, & ὀπτασις video. B. *Een donker gezicht / Oogen-schemering*. G. *Dunkelheit der Augen*. Gall. *La veüe obscure*. A. *Dulneif of sight*.

AMBONÆ, idem quod *Ambe*.

AMBRA GRYSEA bituminis quædam species est, inflammabilis, pinguis, odoris suavissimi, quod procellosis fluctibus ex fundo maris excussum & ad littus eructatum est. Rectè censetur ex destillatione, Ambram recenseri inter succina, & fossiles resinas, licet etiam in cetis reperiatur, qui fortè illam devorârunt, eaque delectantur. Invenitur in Japonia, insulis Moluccanis, Mauritii, Neicotarres, in Sumatra ad Occidentem, in Borneo, & Caap Commeriis propè Malabar sitis. Optima censetur Grysea, seu coloris cinerei seu grysei, à fordibus purgata & odorata, lævis, quæque acu perfossa succum pinguem residat; notat Cl. *Kæmpfferus*, quod nulla sit melior bonitatis & constantior nota, quàm si candenti laminæ ejus granula aliquot imponantur, quo ipso suffitus prodit adulterium, & cineris paucitas bonitatem. Improbatur nigra & candida valde, procul dubio adulterata; sæpius enim solet adulterari, norante eodem *Kæmpffero*, qui dicit, quòd cum recens in littus deponitur, massa farinacæ instar & adulterio recipiendo aptissima est. Nihil verò eidem faciliùs ingeritur, (prout ipsi adulteratores auctori falsi sunt;) quàm gluma oryzæ in pollinem redacta, nam hæc & levitatem & colorem glaucum ei conciliat; sed quam fraudem teredines, illatâ carie, possessori detegunt &c. B. *Ambergris*. G. *Amber*. Gall. *Ambre gris*. A. *Amber grise*.

AM-

AMBROSIA, est Herba quædam Botrys dicta : ab *α* priv. & *βροτός* mortalis, interposito *μ* vocalitatis gratiâ ; vel quòd mortales eam non edant, vel quòd qui eam comederint, immortales evadant : ideoque τὸ τοῦ Θεῶν βρώμην Deorum cibus dicitur, eximie fragrantie gratia Diis expetita : habet caulem unicum, in multos ramos divisum ; folia incisa, albescentia ; Flores flosculosos, plurimis scilicet flosculis sterilibus calice comprehensis, constantes ; fructus est clava æmulus, echinatus, monospermus, factus semine nigricante & oblongo tubâ bifidâ instructus, alio loco plantæ ; radix longa, lignosa, tenuis. Tota planta habet odorem suavem, saporem aromaticum, aliquantulum amarum, sed gratum, colitur in hortis. Gall. *Ambrosie*. A. The Jerusalem Oak.

AMBROSIA, est medicamentum solidum, sed ea, quæ fieri potest gratitudine, præparatum : à Deorum cibo denominari videtur, quia solis Diis, *Ambrosia* in cibum facescit, ut *Nectar* in potum, ex *α* priv. & *βροτός* mortalis. B. *Goden spijs / een aangenaam geneesmiddel*. G. Der Goetter-Speisz. Gall. *Viande des Dieux*. A. The meat of the Gods.

AMBULATIO, Chirurgis dicitur, quando pars quædam inflammatione, gangrænâ, aut sphacelo corripitur, & in ambitu plagæ malum ulterius proserpit. B. *Het ambulert / 't quaad kruipt boort*. G. Umb sich fressende Geschwure. Gall. *Gangrène ambulante*. A. A spreading gangreen.

AMBUSTIO, est continui solutio, à materia externa adurente (igne actuali vel potentiali sc.) causata, cuticulam semper, cutim plerumque, nonnunquam etiam musculos, venas, arterias, nervos atque tendines lædens. Gr. *πυρκαυωσις*. B. *Gebzandheid*. G. Brand, Verbrennung. Gall. *Brûlure*. A. Burning or Scalding.

AMELLUS, dicitur à Mella fluvio Galliæ, juxta quem herba hæc plurima nascitur.

AMENTUM, Idem quod *Alumen plumeum*, vide *A-mianthus*.

AMETHODICUM, est quod sine methodica & dogmatica ratione fit, ut solent Empirici, ex *α* priv. & *μῆθοδος*, ratio ad inveniendâ auxilia.

AMETHYSTUS, est gemmâ pellucida purpurei seu violæ.

violacei coloris, aliquando ad flavedinem inclinantis, huius color videtur deberi pigmento metallico inprimis, aut & alteri cuidam fixo & fossilii principio, in ipsa earum nativitate, quam intimè permixto, unitoque: evincit hoc huius & aliarum similium gemmarum colorum similitudo, atque artificiosa harum confectio, dividitur in Orientalem & Occidentalem, atque hinc reperitur in India Orientali, Arabia petrea, Armenia, Ægypto, Galatia, Tharso, Cypro, Bohemia &c. B. *Amethyst.* G. Amethyst, Amethyst. Gall. *Amethyste.* A. The Amethyst.

AMIANTHUS, est lapis alumini plumoso similis, sed absque sapore & in igne non combustibilis, in quo ab alumine plumoso differt, coloris varii, & in filamenta deductilis; inde veteres industrias aliaque, præparare noverunt, quæ ubi sordida, igni tradebantur & pura evadebant: duplici formâ diversa reperitur, sub specie filamentorum majorum alumine plumoso, & vocatur hæc linum incombustibile, altera species sub forma lapidis fusci, vel nigri, duri, malleo extensibilis. Græcis ἄσβεστος. Quod Elychnia ex eodem fiant incombustibilia. B. *Plum-alum.* G. Federweisz, Steinflachs, Schiefer-Weisz, Stein-Dacht. Gall. *Amiante.* A. Eart-flax, or Plicimons Alum.

AMMA, sive SUBLIGACULUM, aut BRACHERIUM, est vinculum Herniosis utile, quod vel ex lintea fascia, vel orbiculo metallico inferius abdomen ambiente conficitur, & protuberantia eminente interius donato, applicatur in inguine ad processum peritonæi ubi per musculos transit, & annulum comprimens, retinet intestina in abdomen reducta, quæ per hunc annulum cæteroquin elaborerentur, ab *ἀστρο* connecto. *Bracherium* nomen accepisse videtur à cingulis, quæ lumbis & renibus adaptantur, ab *Isidoro Brachiale Monachorum* vocatum, *Succinatorium*; *Brachile* seu *Brachiale* dicitur, quamvis non brachiorum sed renum sit cingulum. *Rebrachiatorium Casfiano*, unde procul dubio natum *Bracherium Chirurgorum*, cingulum nempe herniam intestinale substringens. B. *Gen Bruch-band.* G. Bruch-Band. Gall. *Un brayer, des estreintes, Bandage Restreintif, Ceinture.* A. A girdle for the ruptures, or a Triess.

AMMI, sunt semina exigua, fabuli grana referentia, striata, globosa, suaviter aromatica, saporis amari, acris, odoris

odoris fragrantis ferè ut origani vel thymi; optima defèruntur ex Alexandria vel Candia, ubi producuntur, Planta, unde crefcit, fatis est procera, ramofa, Amniofelinum dicta, folia habens Anethi familia, in longas & anguftas difsectas lacinias abeuntia, crenas habentia ad coftas; nomen ab ἀμνίς matula, quafi cogens homines ad matulam, vel fecundùm alios ob ἀμνίον arena; ob fimilitudinem quam habent cum granis fabuli. Est Cuminum Æthiopicum feu Regium; à voce ammi, fortè cammi & cummi, unde Cuminum, vel vice versâ à Cumino vox Ammi.

AMMONIACUM GUMNI, feu HAMMONIACUM, est lachryma ex Ferula Africana juxta delubrum Hammonis nascente, unde & nomen: gummi instar Thuris grumofum est, subalbicans, cui femina, Angelicæ instar, interfperfa sunt; odor est ferè castoreus, & gravis, faporque aromaticus & amarefcens. B. Gom Ammoniak. G. Ammoniack. Gall. Gomme Ammoniac. A. Gum Ammoniak.

AMMONIACUM SAL, vide *Armoniacum*.

AMNION CHARTA VIRGINEA, est membrana factum in utero proximè obvolvens, & molliter excipiens; quæ etiam cum reliquis secundinis post partum expellitur, chorio longè albicantior atque tenuior est. Ipsi Chorion blanditer accumbens, non tamen nisi superiore parte adnexâ; hæc, figuræ ferè ovalis, maximè tenuis & simplex est; mollis est, lævior ac politior parte internâ, externâ inæqualior, candida & pellucida, laxo intervallo à foetu distans, nullis vasis sanguineis hætenus demonstratis donata; exterius membrana Urinaria & Chorion investitur, quæ sibi invicem aliquando fatis tenaciter adhærent ab hac parte, ita ut vix avelli queant, continet non tantùm foetum, sed & humorum nutritium, quò factus, per os & gulam alimentum sibi fugit: vid. liquor. Amnii. Ἀμνιον, Ἀμνίον Græcis dicitur, Latinis amiculum, indusium, quod amicè foetum obvolvât, vel ut alii volunt ab ἀμνός agnus, sic ab ejus teneritudine dicta & mollitie, vel μίον animus, & quafi ἀμνιον, id est ἀμνίου μίον καὶ ἀμνιον, vel ἀμνιον, tanquam vas inter sacrificandum, sanguinem excipiens. B. Het binnenste vlieg van de Dagehoorste / 't Lam-vlieg. G. Schaaffen-Hautlein: Gall.

Gall. *P. Annios*, *Membrane des Eaux*. A. The Amnion.

AMOLYNTHUM, est Medicamentum; quo tractato, manus non inquinantur, ab ἀμολύνω non inquinio:

AMOMUM, Veterum quodnam sit, adhuc sub iudice lis est: Sunt enim, qui Rosam Hierichontis esse velint: Alii aliud quid esse contendunt. Officinæ duplex semen sub Amomi nomine monstrant, quorum alterum majus nigrum rotundumque est instar granorum piperis rotundi vel cubebearum; gustu minimè acre, quod videtur veterum esse *Sison*, *Simon*, &c. Alterum minutum semen & pallidum; utrumque rarò in usu, locoque Amomi Veterum recipitur Acorus. Ingreditur Theriacam. *Amomum* & *Cardamomum minus*, quæ in officinis prostant: putant nonnulli fructus esse plantarum genere convenientium, specie verò saltem differentium; & quoniam illa differentia in fructuum duntaxat forma, hoc est, rotunda aut triangulari consistat, folia autem conveniant, nec fructus hac in regione unquam producantur, hanc plantam pro utriusque spectandam exhibent. Dicitur ab odore bono, qui reprehendi minimè queat, vel, dictum putant, quod veluti odorem cinnamomi referat. ἀμῶμῶ enim est reprehensio, & ἀμῶμῶ reprehensionem non obnoxius. Gall. *Amome*.

AMPBLOPRASUM, est Porrum, circa vites nascens. Ex ἀμπεράς vitis, & πέρσος porrum. B. *Wjngaard-parsi*. G. Acker-Knoblauch. Gall. *Ail poireau*. A. Bears garlic.

AMPHIBIUM, est omne animal, æquè in aquis ac in terris vivens. Ex ἀμφί ambo, & βίω vivo.

AMPHEMERINUS, est morbus quotidianus, unde περιτὸς ἀμφήμερος febris quotidiana, ex ἀμφί circum, & ἡμέρα dies:

AMPHIBÆNA, ex ἀμφί, utrinque, & βαινῶ, gradior: Serpentis genus est, nunc in anteriorem, nunc in posteriorem progrediens partem.

AMPHIBLESTROIDES, five TUNICA RETINA oculi, mollis est alba mucosaque substantia, cui nomen inditum, quòd projecta in aquas reticulum æmuletur. Protenditur ab ipso nervi optici centro, supraque vitreum humorem expansa, ad ligamentum ciliare porrigitur: hæc tunica siquidem albida & medullaris, ab ipsa nervi

D

optici

optici substantia medullosa, ac fibrosa procedit; ut sit fibrarum nervearum, quæ illic in unam fasciam colliguntur, quasi in velum retiforme expansio. Reverâ si integer oculus pro flore, qui cerebro per nervum opticum, velut caudicem accrescit, sumatur, tunica retina erit flos ipse, ac duæ priores tantum calicis vicem præstabunt. Habent se intra oculi thalamum velut paries albus, qui species visibiles per foramen cameræ atratæ admittas excipit representatque, cui species sensibiles imprimuntur, & à quo eadem πρώτων ἀισθητηρίων communicantur, ex ἀμφιβλεστρον rete, & εἰδῶ forma. B. *Het Net-blies des oogst.* G. Spinnewebs Netlein. Gall. *La Rétine.* A. The Retina of the eye.

AMPHIBRANCHIA, sunt loca circa tonsillas, ex ἀμφι circum, & βράχιν raucedo.

AMPHIDÆUM, est caput oris uterî, labris cucurbitarum simile. Græcis Ἀμφιδαιον, Ὀρχιον, Λέγισα.

AMPHISMELA, est cultellus anceps Anatomicus utrinque acie præditus, secandisque cadaveribus utilis, ex ἀμφι utrinque, & μελιζω membranatim concido, μέλα est specillum. B. *Een Mes aan beide zyden snijdend.* G. Ein Messer daz an beyden Seithen schneidet. Gall. *Conteau tranchant de deux côtés.* A. A dissecting knife that cuts on both sides.

AMPHORA, est vas cum duobus ansis, capit duas urnas, seu octo congios: est mensura liquidorum apud Veteres. Italis continet libras septuaginta duas. Attica verò dimidium amphoræ circiter supra Italicam Amphoram continebat. Secundum hodiernam computationem, capit vini libras octoginta, & olei circiter septuaginta. Gall. *Amphors.*

AMPULLA, est vitrum rotundum, cui collum in summitate est. B. *Kinderglas / Katrol / Fioolglas.* G. Ein rund Flaeschlein. Gall. *Phiole, Ampouille.* A. A viol. A Glas-bottle.

AMULETUM PERIAMMA, *Periapton*, est monile, quod è collo suspensum & gestatum, vel in annulo, dicitur occultâ quâdam virtute remedium præsentaneum adversus febres, venena & fascinoes.

AMURCA, dicitur sedimentum vel recrementum olivarum expressarum, sæx Olei. Gr. Ἀμύργη ab ἀμύργω, exugo oleas, & amurcam exprimo. B. *Proesem van Olie.* G.

G. Trufen vel Hefen von Dele. Gall. *fécés ou la Lie de l'huile*. A. The Lees vel Mother of oyl.

AMYGDALÆ, idem quod *Antias & Paristhnia*.

AMYGDALUS, est arbor, quæ habet folia longa, angusta, acuta, saporis amari, grati: calix est monophyllus, quinquifidus; flos rosaceus, pentapelatus, staminibus multis præditus; ovarium in fundo calicis instructum tubâ longâ donatâ apice globofo, quod fit fructus, callo pulvinato, minus *spisso*, sicciore condens ossiculum rugis minus profundis ornatum, in quo nucleus oblongus, plerumque unus, pediculo brevissimo; Fructus vocantur *Amygdalæ*, quæ sunt dulces vel amaræ, & sapore tantum à se invicem differunt. Sic vocatam volunt, quod fructus post viride putamen, alterum, quod subest, multis scattet rimosis scarificationibus, quas Græci *Αμυγδαλις* appellant. B. *Amandel-boom*. G. Mandel-Baum. Gall. *Amandier*. A. The Almond-tree.

AMYGDALATUM, est lac artificiale, seu *Emulsio* ex Amygdalis aliisque seminibus parata, ab *ἀμυγδαλῶν*, Amygdalæ fructus. B. *Amandel-melk*. G. Mandel-Milch. Gall. *Lait d'Amandes*. A. Almond-milk.

AMYLUM, est flos tritici aut siliginis subtilissimus, albilissimus, multiplici aquæ affusione ex farina extractus, & in exiguas massulas exsiccando coactus. Sic dicitur, quod sine mola paretur. Ex *α* priv. & *μύλον* mola. B. *Styfsel Ameltonk*. G. Ammel-Mehl, Krafft-Mehl. Gall. *Amidon*. A. White Starch.

AMYON, dicitur membrum emusculatum hoc est ita extenuatum, ut musculi vix appareant amplius.

ANA, est æqualis variorum Medicamentorum, unâ formulâ præscriptorum, portio. Vulgò simplici *ā* vel duplici *āā* brevitatis gratiâ scribitur. B. *Evenveel Gewicht*. G. Gleiche Theile. Gall. *Quantité égale*, *Egale Portion*. A. An Equal Portion.

ANABASIS, est morborum invalescentia. Vide *Acme*. ab *ἀναβαίνω* ascendendo.

ANABOLE, materiæ rejectionem per superiora significat.

ANABROCHISMUS, est, cum immixtis vinculis aliquid supervacanei tabesactum tollitur. Item modus extrahendi pilos palpebrarum inversos, oculumque pungentes, immisso per foramen acus tenuissimo bysso: per

cujus duplicatam anam pilus trajectus vellitur.

ANABROSIS, est partis alicujus in corpore, ab humoribus acris, erosio. Idem quod *Diabrosis*, ab ἀναβρόσις peredo, corrodo. B. *En doo-ting*. Zernagung, Berzehrung. Gall. *Corrosion*, *Rongement*. A. Corrosion.

ANACARDIUM, duplex est *Oriente* & *Occidentale*. *Oriente*, est fructus arboris Malabaribus Oepata dictæ, qui est cordiformis cum cuspidate in vertice, niger, splendens, includens sub duplici involucre à se separato melluginem crassiusculam, lentam, ceraforum colore, sub qua nucleum pallidum amygdalæ saporis. *Occidentale* est quasi ossiculum reni leporis figura; foris fuscum, durum, & gerens nucleum album amygdalæ saporis. Magna est ejus in Cananor copia, tum in Calecut, & aliis Indiæ locis, veluti in Cambaya & Decan. Gr. Ἀνακάρδιον, Veteribus incognitum fuit. Arab. *Balador*; Indis *Bybo*. Lusit. *Facca de Malaqua*, quod viridis & in arbore pendens similis sit nostrati majori fabæ, major tamen, sic ob cordis similitudinem, vocatur. Ex ἀνά ad sc. Formam vel similitudinem, & καρδία. B. *Anacarden*. G. Elephanten-Laufz. Gall. *Anacarde*. A. Anacardum or Malacca beans.

ANACATHARTICA, sunt Medicamenta vomitoria, quæ per superiora purgant, ex ἀνω supra, & καθαρῶν purgo. Idem quod *Emetica*.

ANACATHARSIS, est medicamentum per superiora purgans; ut Vomitorium, Sternutatorium, Errhinum, Masticatorium, Salivatio, &c. ab ἀνακαθαρίζω per superiora purgo. Idem quod *Emeticum*. & in specie apud Hippocratem significat purgationem per sputa.

ANACOLLEMA, est linimentum aut aliud Medicamentum siccum, quod fronti & naribus ad oculorum vitia & Hæmorrhagiam sistendam admovetur. Idem Remedium incarnans & conglutinans, ab ἀνακολλάω conglutino; unde κόλλα gluten.

ANACTORION, est planta, cui nomen *Gladiolus*: ab ἀνάκτωρ Herus vel Dominus, cui foli gladii jus est.

ANADENDROMALACHE, est Malva rosacea fruticosa; ex ἀνα ad δένδρον arbor, & μαλάχη Malva.

ANADENDRON, est Althæa, ex ἀνά ad (formam) & δένδρον, arbor: quia arboris in modum se erigit.

ANA-

ANADIPLOSIS, est frequens febrium reduplicatio ab ἀναδιπλώω reduplico.

ANADOSIS, est omne, quod in corpore sursum tendit, ut chyli distributio, vel vomitus, ex ἀνω supra, & δίδωμι do.

ANADROME, est sursum alimenti latio, vel reflexus humorum ad superiora, ab ἀνάδρομος, cursus, & τρέχω, curro.

ANAGALLIS, Officinalis est planta, folia habens ex adverso bina & flosculos foliorum alis insidentes in quinque laciniis divisi, coloris rubri, pedunculis longis, his floribus succedit fructus sphaericus, membranaceus, per maturitatem in duas partes dissiliens, semina plerumque angulosa, minima: Radix fibrosa est, alba; dicta videtur ab ἀνά & γάλλω, quod aequè reprimat ac reponat sedem prociduum: ἡ γάλλω denotat enim, cui amputata sunt virilia, vel ut aliis placet, ἀπὸ τοῦ ἀναγωγῆν τὰς ψυχὰς, animas evocare ac elicere. Magica enim putatur herba, unde nostris *Guiehelheil*. Nam in limine vestibuli suspensa maleficia arcere creditur. Alii derivant ab ἀγάλλω, orno, insignio, decoro, quod ubique vias laetè flosculis suis ornet. G. Gauchheil, Colmar-Kraut. Gall. *Mouron*, *Moufon*, *Morgeline*. A. Pimpernel.

ANAGYRIS, à natali solo hæc arbuscula nomen accepit: Anagyris enim est civitas Attica: est arbuscula valdè ramosa, habens corticem viridi-fuscum, lignum flavescens aut pallidum; folia terna, oblonga, acuta, in parte superiori viridia, in inferiori albescencia, odoris adeo fortis & fetidi, ut contusa, capitis dolorem producant; flores flavi, papilionacei, cujus vexillum brevius est cæteris petalis: flori succedit siliqua longa, cartilaginosa, Phaeoli siliquæ æmula, facta feminibus reniformibus, in initio albis, dein purpureis, tandem post maturitatem cæruleis & nigricantibus; crescit in regionibus calidis, ubi fetorem, Asiam fetidam superantem excitat.

ANARHINON, vide *Antirrhinon*, ex ἀνά per, ad, & ῥί, nasus, quasi adversus nasum.

ANAISTHESIA, est facultas ablata percipiendi actiones objectorum sensibilium in organa sensuum externorum, ut paralyticis & sphacelo laborantibus contingit, ex κ priv. & ἀισθάνομαι, sentio. B. *Ongevoelgheid*. G.

Unempfindlichkeit. Gall. *Insensibilité*. A. Insensible.

ANALEPTICA, sunt Medicamenta, quæ vires refocillant; item pars Hygieinæ, quæ valetudinarii reficiuntur, ab ἀναλαμψάω, iterum refocillo. A. Analeptiks.

ANALGESIA, est indolentia five doloris defectus, ab ἀναλγίω, non doleo.

ANALOGISMUS, est comparatio & perceptio causarum morbificarum & medicamentorum iuvantium per similitudines, ab ἀναλογίζομαι, comparo: *Analogia* est Comparatio.

ANALYSIS, est alicujus corporis, in sua principia per Chymiam, reductio. Item partium corporis humani demonstratio Anatomica, quæ per partes instituitur, ab ἀναλύω dissolvo. B. *Gen ontdoeninge / ontleding / ontbinding*. G. Auefloesung. Gall. *Analise, Dissolution, Solution, Separation*. A. An analyzing of any thing.

ANAMNESTICA, Remedia, quæ memoriam restaurant, ut sunt spirituosâ omnia, ab ἀναμνέομαι reminiscor. Item sic signa quædam dicuntur ad Diagnostica pertinentia, quæ corporis vel morbi statum prægressum in memoriam revocant. Gall. *Remedes qui retablissent la memoire*.

ANAPHALANTIASIS est defluvium pilorum in superciliis. B. *Het uytvallen der Winkbrauwen*.

ANANAS est planta flore monopetalo infundibuli formi tripartito, fructu carnoso, turbinato succi pleno, fetio seminibus exiguis reniformibus: fructus maturus in deliciis habetur apud Brasilienses, ubi quoque *Yayama* audit. Gall. *Ananas*.

ANAPHRODISIA dicitur impotentia venerea, five ineptitudo ad congressus venereos. Gall. *Impuissance*.

ANAPHROMELI, est mel despumatum, ex ἀνὰ de ἀφρός spuma & μέλι mel.

ANAPLEROSIS, in genere significat repletionem; aliàs specialiter ita dicitur Chirurgiæ pars, quæ ea, quæ in corpore deficiunt vel casu perierunt, arte restituantur, ab ἀναπληρόω impleo. Unde *Plerotica Medicamenta*, quæ partes restitunt.

ANAPLEROTICA, sunt Medicamenta vulnera carne implentia, & deficientia in corpore, quantum possibile, restituentia.

ANAR-

ANARRHOPUS, idem quod *Anadofis*, ab ἄνω supra, & ἔπειτα vergo, serpo.

ANASARCA, est totius corporis exterioris, aut quarundam ejus partium tumor albus, mollis, tactui cedens, & foveam à compressione relinquens. Causa est lymphæ nimis tenax, vires vitæ imminutæ, & sanguis vitæcidus, quibus vasorum extremitates obstruuntur & vesiculæ adiposæ implentur; hinc fit, quod major lymphæ copia in corpore aggeritur, quam per vascula reducentia ablegatur, adeoque est primum Hydropis initium. Si humores nimis vitæcidi fuerint, *Leucophlegmatia* appellatur. Item, ἡ ποταμίδα, κατὰ σάρακα. *Heracleide σαρκίτις*, *Intercus*, *Aqua inter cutem* &c. ex ἄνω per, & σάρακα caro. B. r. *Uyfwater / tusschen vel en vlees leggende water / lezden-zugt*. G. Leibwasser. Gall. *Hydropisic anasarce*. A. A species of a Dropie so called.

ANASTOICHIASIS, est corporum Chymica resolutio, ab ἀναστοιχίω in sua principia redigo, unde στοιχίω Elementum,

ANASTOMOSIS, duas habet significationes, 1. Ubi extrema oscula vasorum nimis dilatata emittunt sua liquida naturaliter retinenda & tum dicitur. B. *Ontsluiting der vaten*. G. *Eroeffnung der Aderen*. Gall. *dilatation des orifices des vaisseaux*. A. *Opening of Vessels*. 2. Est mutua inosculatio ultimi finis vasis arteriosi in principium venosi, sive id fiat recto modo continuato tramite, sive per laterales ramos ex Arteria in venam hiantes, quales in vasis spermaticis demonstravit Lealis &c. ex ἄνω per, & σπέρμα os. B. *Inmondung der vaten / kus-vaten*. G. *Die reumte zwischen den Gefässen*. Gall. *Abouchement ou inosculatio des Vaisseaux, ou Anastomose*. A. A Mutual opening of vessels in to one another.

ANASTOMOTICA, sunt Medicamenta poros & meatus aperientia, ut sunt deobstruentia, cathartica, sudorifera, diuretica, &c. ex ἄνω per, & σπέρμα os. B. *Openende middelen*. G. *Eroeffnende Mittlen*. Gall. *Remedes aperitifs*. A. *Aperitive Medecines*.

ANATASIS, est corporis extensio versus superiora, ab ἀνατίω sursum tendo. B. *uittrekking*. G. *Aufsteigung*. Gall. *extension*. A. A *Stretching out*.

ANATHYMIASIS, est vapor, exhalatio, suffitus, halitus &c. ab ἄνω sursum & θυμιάω suffio. B. *steking*. G. *Be-*

Beräuchung. Gall. *Parfum*. A. Perfuming, Fumigation.
ANATICA PORTIO, vide *Ana*.

ANATOMIA, est animalis, præsertim hominis, concinna dissectio, quæ partium materia, figura, structura, nexus, ad usum Medicum & Phyticum, demonstrantur, ab ἀνατέμνω dissecto. B. *Anatomie / sup-konst / ontleding*. G. Anatomie, Aufschneidung. Gall. *Anatomie, Dissection*. A. Anatomie, Curtingup of Bodies.

ANATOMICUS, est qui dissecandis cadaveribus aptus, ab ἀνατέμνω perfeco. B. *Gen ontleeder / Ontleedkundige*. G. Anatomist. Gall. *Un Anatomiste*. A. An Anatomist, one Skilful in anatomy.

ANATRIPSIS, est contritio calculi aut ossis comminutio, ab ἀνατέμνω contero. B. *Verbzpyzelinge / vermorzeling*. G. Zermalung. Gall. *Broyement, Ecrasement*. A. Bruising, Comminution.

ANAXYRIS, fortè ab ἀναξίω, abstergo, scalpo: Acetosa enim est, quæ alvum lubricando abstergit, cujusque radices scabiei medentur.

ANCHIA, idem quod coxa.

ANCHORALIS processus, vide *Ancyroides*.

ANCHUSA, est planta, quæ caulem habet repentem, folia Buglossi sylvestris, longa, aspera; radicem longam, mediocriter crassam, foris rubicundam, interius albam lignosam, colore rubro inficientem, saporis, dum recens est paululum adstringentis, & insipidi, odoris nullius. Hanc dictam quidam volunt ἀπὸ τοῦ ἀγγύου, frangulando, quod vim frangulatoriam ac suffocatoriam habeat; dicunt enim eâ serpentes strangulari. Alii ab ἀγγύου deducunt, quod est fucare, colorare formam, quia illius radices facies rubore inficitur. B. *Osse-tong / Schaaps-tong*. G. Ochsen-zung. Gall. *Orcanette*. A. Alkanet.

ANCHYLE, est articuli contractio, ut & genu posterior pars, ab ἀγγύου contractione articulorum laboro. Gall. *Anchylese*. Vide *Contractura*. A. Constriction upon the Joints.

ANCHYLOPS, est abscessus & collectio humoris leni & melli aut puliculæ similis, inter majorem oculi angulum & nasum. Hæc tunica ut plurimum continetur, nec infert dolorem, subito autem accipit incrementum, producitur tamen sæpe ab inflammatione prægressa carun-

runculae lachrymalis, quae in abscessum terminatur, qui si rumpatur, exulcereturque, non amplius *Αγγιλαψ* vocatur, sed mutat nomen, & *Αγγιλαψ* appellatur. Ab *αγγι* propè & *αψ* oculus, quòd propè oculum oriatur. Vide *Aegilops*.

ANCHYLOSIS, idem quod *Anchyle*.

ANCHYROIDES, vide *Ancyroides*.

ANCON, sive Cubiti caput, strictius sumitur pro posteriore Ulnae processu majori: Unde *Anconaeus musculus*, Cubiti extensor, *ἀπὸ τοῦ ἀγκύσθαι ἰστέον τὸ ὄστρον*, quòd superjaceat unum os alteri. B. *Elleboag*. G. *Elmbogen*. Gall. *Coude*. A. The Elbow.

ANCONÆUS, vide in *Ancon*.

ANCORALIS, vide *Ancyroides*.

ANCTERES dicuntur fibulae, quibus vulnerum labia longius distita conjunguntur, quae operatio propterea *ancteria* dicitur, infibulatio dicitur; parantur ex emplastris fortissimè adhaerentibus: in specie etiam dicta fuit, quando histriionibus & comoedis per praeputium trajiciebatur fibula.

ANCYLE, est Poplitis contractio, vide *Anchyle*.

ANCYLO BLEPHARUM, est palpebrae cum tunica alba vel cornea concretio; vel cum interdum utraeque palpebrae sibi invicem concresecunt; sequitur ille affectus oculorum inflammationes & palpebrarum: Ea concretio aliquando ante partum contingit, & tunc vitium nativitatis existit, dicitur ex *ἀγκύλη* hamus, & *βλεφαρον* palpebra. B. *Aanwas der oogschelen*. G. *Anwachsung der augliedern*. Gall. *concretion des Paupieres*. A. A growing to of the eye-lids.

ANCYLOGLOSSUM, est fraenuli sub lingua, connexionis strictioris vitium, locutionem difficilem causans, & *μογιλάτ* rectè vocatur, ab *ἀγκύλη* hamus, & *γλῶσσα* lingua. B. *Tong-riems aanwas / span-ader*. G. *Anwachsung des zung-riems*. Gall. *le Filet trop avancé vers la pointe de la langue*. A. A looser connexion of the ligament under the tongue.

ANCYLOGLOSSUS, est, qui fraenulum praelongum habet, & ab eo nonnunquam sectus fuerit, ex *ἀγκύλη* hamus, & *γλῶσσα* lingua. B. *En / die met de tong-riem belemmert is*. G. *Dem die zung nicht frey ist*. Gall. *Qui a le Filet*. A. Tongue-tied.

ANCYLOSIS, est immobilitas articulationis cum tumore duriori, orta ex callo ad articulum ossis fracti, vel ligamentis rigescentibus, vel exostofi ad juncturas, vel in spissato mucō glandularum illinente.

ANCYLOTOMUS, est scalpellum, quo linguæ frenulum rescinditur; in genere accipitur pro cultello aciem incurvam habente. B. *En mes om de tong-riem te snyden*. G. Ein Zung-riems Messerlein. Gall. *Ancylotome*, *Coutelet pour couper le Filet*. A. small knife for cutting the ligament under the tongue.

ANCYROIDES, est Scapulae processus rostriformis, qui *Coracoides*, *Anchoralis*, & *Cornicularis* vocatur, ab ἀγκυρα anchora, ῥοζον rostrum, & ἄδω forma. B. *Het anker gelijke uitsteeksel*. G. Das anker gleiche aufschwäch des schulterblats. Gall. *Eminence ou Apophyse Coracoide*. A. A. Process on the scapula like an Anchor.

ANDRACHNE, vocatur Portulaca: dicitur ἀδράχνη inferto, quod primum teneritudine quādam latā & carnosā luxurient ramuli, foliaque albicent, spumosaque quādam fuligine, sive tenui quāpiam aspergine cinereā obductā videantur, ἄχνη enim Græcis spuma est, ἀδρον plenum, letum, crassum, pingue. Spuma autem in marina portulaca multo evidentiū conspicitur, quā fativa. B. *Porcelain*. G. Burtzelkraut. Gall. *Pourpier*, *Porcelaine*. A. Purslain.

ANDROGYNUS, sive **HERMAPHRODITUS**, est, qui membra virilia & muliebria simul habet. Item, quibus excisa sunt membra virilia. Item effeminatus, ex ἀνή vir, & γυν mulier. B. *En Man-Wijf*. G. Halb Mann und halb Weib. Gall. *Hermaphrodite*. A. An Hermaphrodite.

ANDROSACE est planta flore monopetalo, hypocra-teri formi, fructu globoso, foliis nervosis longis, & amplis, lanuginosis & in margine incisus, in orbem repentibus; calix est valde amplus & expansus; vasculum feminale exiguum per maturitatem in quinque partes dehiscit: habet in medio Placentam cui plurima adnascuntur femina oblonga, rubicunda; radix est fibrosa, & minima, crescit in locis maritimis, dicitur quasi ἀνδρὶ ἄκρω φίζουσα, quod viris remedia suo nomine polliceatur, vel ἀνδρὶ σάνω, quod folliculi membranacei scutum exiguum

guum referant coriaceum. Alii ἀνδροεισάκης, quod ἰδρῶσαι-
 νης dici aestimant; quod ducendo urinam hydropicis pro-
 fit.

ANDROSOEMUM est officinalis planta flore rosaceo,
 calice polyphyllo, fructu ovato unicapsulari, character
 ejus ferè ac Hyperici; differt in eo quod planta sit valde
 ramosa referens arbusculam: dicitur, ἀπὸ τοῦ ἀνδρῶς à viro, &
 ab αἷμα sanguis; nomen est *Viri sanguis*: sic dicitur, quia
 folia contrita sanguinem colorem præbent; dicitur & to-
 ta sana. B. *Wansbloed*. G. Johans-Kraut. Gall. *comme*
qui droit sang d'homme; toute saine. Quasi Græcè dicas
Thrasibula. A. St. Johns wort, Tutfan or Park leaves.

ANEMIUS FURNUS, est, qui cæteris majorem ignis
 vim destillandis, liquandisve rebus largitur. Ab ἀνεμο-
 ventus. B. *Wind-oven*. G. Wind ofen. Gall. *Fournau à*
went. A. A wind-furnace.

ANEMONE, flos venti, ab ἀνεμο- ventus: quia flores
 sese nunquam aperiunt, nisi flante vento, ut testatur *Pli-
 nius*. Sed fortè ab ἀνεμο- ventus, & ἄλλω seu ἄλλομαι, quod
 flos facilè à ventis dejiciatur ac perdat. Hinc Pulsatilla
 aliquando vocatur, quia à ventis facilè propellitur; vide-
 tur esse flos Adonis veterum. B. *Wind-bloem*. G. Wind-
 blum. Gall. *Anemone, Coquerourdes, Cocles, Passefleur*.
 A. Wind-flower.

ANETHUM, planta est umbellifera, foliis tenuissimè
 divisis, viribus medicis pollens; Radix annua, reliqua ut
 in fœniculo, semina foliacea, plana, membranacea, ova-
 ta, orbicularia, compressa, in parte exteriori tribus striis
 vel sulcis notata. Quibusdam *παρὰ τὸ ἀνιθεῖν*, quod cito
 crescat. Aliis quasi ἀνιθεῖν quasi *invictum*, ab α priv. &
νικῶ vinco, quod cibi excitat appetentiam, nonnulli no-
 men impositum volunt, quod Anethi esus laceffat ad ve-
 nerem: alii à puero pulcherrimo in plantam sui nominis
 converso. ἀνιθεῖν enim congressus, familiaritas, coitio Ve-
 nereæ dicitur. B. *Dil*. G. Dyllen-hoch-kraut. Gall. *Anet*.
 A. Dill or Anat.

ANEURISMA, est duplex *verum* vel *spurium*. *Verum*
 est tumor p. n. ab arteriarum interioris tunicæ ruptura
 & exterioris dilatatione, pulsans, rubens, compressu ce-
 dens, laxatus redeuns. *Spurium* est ubi tunicæ ruptæ li-
 quorem effuderint in partes vicinas, unde tumor conti-
 nuò

nuò auctus, mollis, vix pulsans, lividus, compressu vix evanescens, brevi putrescens; ab ἀνευρέσιω dilato. B. **Gen flag-ader-hzruk.** G. Der puls-adren ausspannung. Gall. *Aneurisme, Dilatation de l'Artere.* A. An Aneurisme, or a Dilatation of the Arterie.

ANGEIOTOMIA, est vasorum dissectio, ut in Venæ sectione, & Arteriotomia; ab ἀγείον vas, & τέμνω seco. B. **Opening der vaten.** G. Eroeffnung der gefaßten. Gall. *Saignée ou Ouverture des Vaisseaux.* A. Blood-letting.

ANGELICA est officinalis planta foliis latissimis, dentatis ferè ramosis, seminibus striatis, floribus umbelliferis, radice aliquantulum resinosa, oblonga, crassa, in fibras tenuiores divisa, foris ex flavo rubescente, medulla interiore alba, saporis acris, suaviter amaricantis, cum quadam blanda dulcedine, odoris fragrantis, tota planta habet odorem & saporem aromaticum. Hæc planta crescit multis in locis, quæ autem in montanis Bohemiæ locis reperitur, præ aliis laudatur; crescit & in Alpibus, & satis feliciter in hortis colitur: fortè sic dicta, quòd contra venena angelicas præstet virtutes, ideo & Spiritus Sancti radix vocatur. **Engel-wortel.** G. Angelick wurtz, Brust wurtz, Engel wurtz. Gall. *Angelique.* A. Angelica.

ANGIGLOSSI, sunt, qui difficulter pronunciant L. R. K. atque in loquendo resitantes loquelam præcipitant, ab ἀγκύλη hamus & γλῶσσα lingua. B. **Selemmert van taal.** G. Der schwerlich reden kan. Gall. *Difficulté de parler.* A. A difficulty in speaking.

ANGINA, Lat. ab angendo, quia guttur vel fauces anguntur, sic ab ἄγγειν, strangulare, angere: Vel ut alii ab ἀγγέρον laqueus, vel à στήριον, quòd spiritum cohibendo respirationem inhibeat, uti *Aurelianus* vult. Est impedita valdè, dolens admodum vel & impedita & dolens simul deglutitio atque respiratio, orta à causa morbosa supra pulmones & stomachum positas partes afficiente, quæ his functionibus dicatæ sunt. Estque *externa* seu *Spuria* vel *Notha* vulgò dicta, dicitur & *Alba Angina.* G. Der weisse ansatz. Quæ ab externis causis venit, à frigore externo, potu frigido, spinis & ossiculis œsophago inhaerentibus. Sed ea levis est & sine febre, nisi ab interna ortum sumat, hoc est, quæ in cute ad collum exterius micat, atque hæc sæpe subitò oritur post internam, eamque

que tollit & ægrum liberat ab insigni molestia vitæque discrimine : huc accedit *Volans*, quæ subito dilparet, & mox oritur de novo, aut per *Metastasin*, ut vocant, cum à faucibus abit vel ad pulmones vel ad cerebri meninges. Vel *Interna* est, quæ ab interna causa ortum habet, hoc est à febris præcedanea, & febrem acutam comitem habet, quæ à loco diverso, juxta ac inflammatio propior est oesophago, tonsillis, epiglottidi, laryngi, cervici incumbit, varia fortitur nomina, uti *Synanchi*, fortè à suspendii similitudine cum laqueo. *Parasynanche*, *Cynanche*, seu *Λυδύνη* quòd canes aut lupos frequenter afficiat : & *Paracynanche*. De quibus suo loco. B. *En quade keel / Wog-gezweel / ontsteking der keel / quiantie*. G. Hals und Kelen geschwulst, Halsz. geschær, Entzündung des halses. Gall. *Esquinancie*. A. A. *quinsey*, or *Squinancy*.

ANGINA LINI, est *Cuscuta*, quòd linum circumligando suffocet.

ANGIOLOGIA, ex *ἀϊσιον*, vas, & *λόγος*, sermo, seu descriptio systematis vasorum corpus humanum perrepantium, quoad situm, ortum, fabricam, finem & usum eorum.

ANGLICUS SUDOR, vide *Sudor Anglicus*.

ANGUILLA, ab anguis, ob similitudinem cum angue, seu serpente : piscis est oblonga, rotunda, in deliciis habita. B. *Wal / Paaling*. Gall. *Anguille*.

ANGUIS, Animal quod complicari, & contorqueri potest, atque semper sit angulosum, vel quòd angat, & premat.

ANGULUS oculi, V. *Canthus*.

ANGURIA, Planta est è *Cucurbitaceorum* genere, folia habens magna, villosa, aspera in profundas lacinias dissecta, flores flavos, campaniformes, quinquifidos, quibus succedit fructus obrotundus, carnosus edulis, habens corticem satis durum, sed politum varii coloris, caro cucumeris satis similis est, alba aut rubicunda, saporis dulcis & grati continet pulpam medullosam, in qua latent femina oblonga, ampla, compressa, rugosa, nigra, rufa, aut rubra, feminis cortex est valde durus, & cortice ablato, invenitur amygdala parva, alba, medullosa, saporis dulcis & grati; derivari posset ab *ἀγκυ* concepta-
cu-

culum, vel vas quodlibet, quia evacuata medullâ, vino impleri possit, quod Americani scite norunt. Vocatur etiam Citrullus à citreo colore. B. *Watermelon / Kiehe-zen / Citrullen*. G. Gurchen, Citrullen. Gall. *Citrouille*. A. Citruls.

ANGUSTATIO, dicitur de vasis & meatibus, quando præternaturaliter coarctantur & angustiores redduntur.

ANHALTINA, dicuntur remedia, quæ respirationem faciunt, ut sunt plantæ vulnerariæ, & præparata quædam ex Sulphure &c.

ANHELATIO, est respiratio difficilis, parva, sed concitata, quæ sanis, sed maximè debilibus, evenit, in omni vehementi exercitio, præcipuè cum in altum ascendunt, aut cum currunt, vel saltant, quæ plerumque laborant obesi, qui viscera abdominis tam magna, & tantâ pinguedine onusta habent, ut venter sit tumidus & protuberans: alias etiam à repletionem stomachi, cibis præsertim crudioribus, & flatulentis copiosè sumptis mox anhelatio, vel sedentibus vel decumbentibus, & magis adhuc currentibus, aut ascendentibus, & gravissimè, si æstas fuerit, oboritur. At in Febris, Hydrope, Tumoribus viscerum in ventre, in pleuritide, Cardialgia, & Asthmate semper urget quædam Anhelatio: Est igitur Anhelatio convulsivi motûs species. Gr. *Ἀσπυρισὸς Προσπύρωσις*. B. *Hyping na adem / Nambofstigheid*. G. Ein schwere athem, Angbrustig. Gall. *difficulté de respirer, courte haleine*. A. Shortness of breath.

ANI PROCIDENTIA, vide *Procidentia ani*.

ANIMA HEPATIS, est Vitriolum sive sal Martis, nomen à chymicis impostum, quia hoc medicamine morbis Hepatis medetur.

ANIMÆ GUMMI seu RESINA, quæ est pellucida ex albo citrinescens, fragilis in nova Hispaniola ex arboribus quibusdam proceris incisis extillans prunis imposta gratissimè odoris, Thuri simillima, quo tamen majora grana refert; quid sub hoc nomine intelligatur, non adeo constat, cum hoc Gummi aut confunditur Cancanum, aut sæpissimè substituitur, ab aliis verò utrumque Gummi ab invicem distinguitur; Putatur etiam ex Æthiopia & India Orientali ad nos deferri. Gall. *Gomme Animé*.

ANI-

ANIMALIS FACULTAS, est actio, quâ homo, sensum, motum, & principes animi functiones exercet: suntque tres Imaginatio, Ratiocinatio, & Memoria. B. *De Lighamelijke Ziel-werking.* G. Wuerckung vonder Seele. Gall. *La Faculté animale.* A. The animal faculty.

ANIMI DEFECTUS, vide *Deliquium Animi*, *Lipothymia.*

ANISCALPTOR MUSCULUS, aliâs LATISSIMUS DORSI: Brachium retrò deorsum trahit, oritur principio membranoso & latissimo, à vertebrarum spinæ apicibus, ab ossè sacro ilioque usque ad sextam thoracis vertebram: inseritur inter pectoralem & rotundum valido, brevi & lato tendine, figura est triangularis. B. *Den Kars-krabber / Breedste spier van den rug.* G. Aarskratzer. Gall. *le Grand dorsal.* A. The Scratcher of the arse.

ANISUM, est planta umbellifera, foliis tenuissimè divisis aromaticum & carminativum proferens. Est & in usu Medico semen *Anisi Indici*, quod ex China affertur, figuram stellæ refert, componitur ex 6 vel 7. nucleis particularibus radiorum more in Centro coeuntibus, continentibus semen singulare, oblongum, colore feminis Lini. Fortè dicitur ab urbe Siciliae, quæ Anisum appellatur. Vel à flumine ejus nominis in Austria. Alii *άνισον* quasi *άνιστρον* dictum volunt: quod cibi appetentiam praestet: vel *άνισον τὰς ἐπιπνευματώσεις*, quod remittat ac laxet tensiones flatulentas internas & externas. Verisimile tamen sic vocata, quasi *τὸ μὴ ὄν ἴσον.* Suidas *άνισον τὸ μὴ ὄν ἴσον. σφραγίσει δὲ καὶ σιδῆρα βόρῆως*: Anisum quasi inaequale, denotat etiam herbam. Nomen illud impostum, vel ab inaequalitate feminum, vel quòd folia dissimilia ferat. B. *Anyjs.* G. Anys, Anisz. Gall. *Anis.* A. Anise.

ANNULARIS CARTILAGO, vide *Cricoides Cartilago.*

ANNULARIS DIGITUS, est is, qui intra minimum & medium locum habet. Vide *Digitus.*

ANNULARIS PROTUBERANTIA, sive Pons Varolii à figura dicta; est quaedam pars cerebri tuberosa, intra cerebellum & testes cerebri. B. *Ringwijs uit steeksel.* G. Der ring gleiche aufzwauchs. Gall. *Protuberance annulaire.* A. The annular protuberance. AN-

ANNULUS ABDOMINIS, est perforatio in parte inferiore musculi oblique descendens, ascendens & transversalis; pro transitu processuum Peritonæi & vasorum spermaticorum in viris; in mulieribus ligamenta uteri rotunda transmittit, in herniis verò intestina & omentum.

ANNULUS OSSEUS, in fœtu tantum reperitur, & quidem præcisè ad ostium tympani locatus, qui facilè ab ossè temporum separabilis est, nudusque apparet cum membrana tympani, quando auris cum ejus meatu est avulsa: Annulus hic, ad dimidiæ circiter lineæ spatium interruptus est, in parte sua superiori propè eum locum, ubi caput mallei, & pars solida incudis in tympanum conduntur. Interruptio hæc etiam in adultis videri potest, & eo loco membrana tympani immediatè adhæret extremitati meatûs ossèi auris externæ. Annuli hujus pars interior, paululum excavata est in tota sua circumferentiâ interna, & ita crenam efficit, in quam, membrana tympani impacta est; in superiori quoque ejus parte, sinuositas parva observatur, super quam musculus externus mallei porrigitur, & hæc sinuositas in adultis quoque permanet. Quamvis autem parvus iste annulus distinctus sit, & facilè separabilis in infantibus recens natis, in adultis tamen evanescit, & cum unum idemque cum meatu ossèo corpus constituat, ab eo separari amplius non potest. In ætate trium & quatuor etiamnum annorum distingui potest, sed ossi temporum jam tum tam firmiter adhæret, ut amplius separari non possit. Notatur, quòd incipiat adhærescere per duas extremitates, & paulatim per totam circumferentiâ reliquam. *B. de beenagtigen ring. Gall. le cercle osseux.*

ANNULUS plumbeus vel æneus, Chirurgi eo tituntur ad firmandum oculum, pro excisione Pterygii, aliisque operationibus in oculo peragendis.

ANNUS CLIMACTERICUS, est annus 63. 81. in quibus annis vana opinio est, quòd nempe homines tunc temporis mori necesse sit. Illi anni semper incidunt in nonum annum, ut septies novem; constituunt tria & sexaginta. Ita novies novem efficiunt octoginta & unum. Nulla ratio, nec ulla experientia nobis persuadere potest, cur homines illis annis magis essent morti obnoxii, quam

quàm aliis : Imò tantus mortuorum sexagenariorum affertur numerus, quàm eorum, qui obierunt sexagesimo tertio aut octogesimo primo. Ergo ejusmodi nugæ ad cæteros errores remittendæ. Vide *Climactericus annus*. B. *ἄνοδος-jaar.* G. Mord-jahr. Gall. *Année Climacterique*. A. The terms of important changes in the bodies of men.

ANODYNUM, in genere, est Medicamentum dolorem tollens, & quatuor Medicamentorum species complectitur; 1°. Pægorica, quæ dolorem tollunt demulcendo; 2°. Hypnotica, quæ dolorem tollunt somnum conciliando; 3°. Narcotica, quæ dolorem tollunt stuporem inducendo; 4°. Nepenthes, quod propriè notat Medicamentum dolorem auferens. Ex *α. priv.* & *ἀδύνα* doleo. Gr. *Ἀνάδυνον*, *Παρηγορικόν*; *Ἀναισθητικόν*, *Πένθη*, *παρασθητικόν*, *Παυσίπνον*. B. *Gen pijnstillend middel*. G. Schmerz stillende mittlen. Gall. *Anodin*. A. Any Medicine that allays pain.

ΑΝΟΕΙΑ, est amèntia sive imaginationis & judicii abolitio, ex *α. pr.* & *νοεω* cogito. B. *Verstandeloosheid/ontzinnigheid*. G. Unsinnigkeit. Gall. *Egarement, ou alienation d'Esprit*. A. Madneff.

ΑΝΟΜΕΟΜΕΡΕΣ, idem quod *Heterogeneum*, sive id, quod ex aliis & inter se diversis particulis constat, ex *α. priv.* *ἁμοιωσις* simile, & *μερίσθω* pars. B. *veerdaantigheid/veeldeeligheid*. G. Viel gestaltig. Gall. *Heterogene*. A. Heterogeneos or of another kind.

ΑΝΟΝΙΣ sive **ΟΝΟΝΙΣ**, est herba spinosa, flore papilionaceo: habet caulem tenuem, rotundum, lignosum, villosum, rubicundum, spinis longis & duris instructum; folia oblonga, nigricantia, villosa, glutinosa, dentata, odoris ingrati, saporis leguminosi; flores leguminosos, purpureos, rarò albos; flori succedit filiqua turgens, longior, breviorve, bivalvis; instar vesiculæ inflata, in qua hærent semina reniformia; saporis vicinæ; radix est longa, lignosa, fibrosa, alba, repens, fractu difficilis: *ὁ ἄσιν* quidam deducunt ἀπὸ τοῦ ὄνου & ἄσινου, quasi dicas asini oblectamentum: nam ex Græcis quidam affirmant, asinos in ea se volutare, & dorsum sub aculeis ejus herbæ libenter exterere. Aliis vocatur à non juvando, quòd inutilis sit, aratro enim ipsifque aratoribus

inimica. Nam non tantum suo ramorum & radicum implexu aratra, inivitis bulbulcis, in medijs ramorum sulcis remoratur (unde & ipsi *Reste* seu *Arestæ bovis*, remoræ aratri nomen impositum, quod arantes boves in opere sistat) sed etiam messores, foenisecas, ac aratores spinis suis acutis admodum lædat; vivax præterea nimis fruges opprimit, iisque aculeis nocet. Ex *æ* priv. & *ἀπίος* immitis, rudis, durus, crudelis, sævus. Vel ab *ἀνέως* vituperō, quia duris & lentis radicibus aratrum remoratur. B. *Prang-woxel* / *stal-kruid* / *osse-breke* / *Ezel-kruid*. G. Hamhechel, stal-kraut, ochsen-brech. Gall. *Arrestebœuf*, *bugrande*, *Bourande*. A. Cammock, rest-barrow, pettywhin.

ANONYMUS, melius *Euonimus*; est arbuscula mali quasi nominis ex *æ* priv. & *ὄνομα* nomen. Ita quoque appellantur plantæ, quarum nomina incognita sunt. vid. *Euonymos*. Gall. *Fusain*, ou *Bonnet de Prêtre*.

ANOREXIA, est cibi fastidium, cum vel sine nausea, ex *æ* priv. & *ἀρεξία* appeto, cupio. B. *Spjæwalging* / *Hongerloosheid* / *onlust tot eten*. G. Eckel. Gall. *Dégout*. A. Loathing, or Nauseousness.

ANSERINA seu ARGENTINA, est herba sic dicta, quod anseres eâ vescantur: dicitur porro *Potentilla*, *Argemone*, *Agrimonia Sylvestris*, & *Tanacetum sylvestre*. vid. *Pentaphylloides*. B. *Zilver-kruid* / *Zilver-schoon* / *Ganserph*. G. Grensich, Genserich. Gall. *Argentine*, *Becq d'Oye*. A. Silver weed, Wild-tansy.

ANTACIDA, sunt Medicamenta acidum domantia ut sunt absorbentia, de quibus suo loco; diluentia ut aqua & aquosa, vel obtudentia, quæ molli suo lentore inviscant acria ita, ut acies eorum hebetata amittat noxiam; dum simul defendunt membranas ne offendantur à spiculis acidis; unde & effecta horum jam impressa tollunt: obsunt tantum quandoque iis, quibus laxa nimis corporis compages ultra labefactaretur; vel sunt quæ acidum immutant, talia sunt quæ, cum acidis mista, statim cum hisce effervescent, itaque motum cient, stimulant, agitantque, fibras; postea verò, ipsis cum acidis unita, constituunt novam salis speciem, in qua vis stimulans, diaphoretica, diuretica, resolvens, adhuc superest: Malè cedunt tantum his, quibus nimius motus adest infestus. Ac proinde sunt

sunt antacida medicamenta, vel Terrestria, vel Metallica, vel aquosa, vel alcalia volatilia, vel fixa, vel oleosa. Est vox mixta, origine Græca & Latina. B. *Zuur-matigende Middelen*. G. Mittelen gegen das Saur. Gall. *Remedes contre l'Acidité ou les Aigreurs*. A. Medicines against Acids.

ANTAGONISTA, est musculus alteri musculo in actione oppositus: ut adductor & abductor oculi, brachii, &c. ex *ἀντι* contra, & *ἀγανίζω* certo, oppono. B. *Gegenstander*. G. Segen-Ständer. Gall. *Antagoniste*. A. An Antagonist.

ANTAPHRODITICA, sunt Medicamenta adversus nimiam Veneris libidinem: imò contra luem veneream sumuntur, ex *ἀντι* contra & *ἀφρός* spuma, orta mari Venus ex spuma. Vocantur quoque *Antaphrodisiaca*.

ANTARTHITICUM, est Medicamentum adversus Arthritim, ex *ἀντι* contra, & *ἀρθρίτις* morbus articularis. B. *Pierceijn Middelen*. G. Gicht stillende Mittelen. Gall. *Remedes contre la Goute*. A. Medécines against the gout.

ANTASTHMATICA, sunt Medicamenta, quæ ab asthmaticis usurpantur, ex *ἀντι* contra & *ἀσθμαζω* anhelio.

ANTECEDENS CAUSA, vide *Proëgumena*.

ANTECEDENTIA, signa sunt, quæ ante morbum observantur, ut prava sanguinis dispositio, quæ infinitis morbis causa antecedens existit. Gall. *signes antecedens*.

ANTEMETICA, sunt Medicamenta, quæ vomitum nimium impediunt & inhihent, ex *ἀντι* contra & *ἐμῆ* vomo. B. *Brahen belettende Dingen*. G. Mittelen gegen das Brechen. Gall. *Rémedes contre le vomissement*. A. Medécines against vomiting.

ANTENDEIXIS, est *Contra indicatio*, sive indicatio-
num contradictio, quæ impedit, quod à prima indicatione suggeritur: ut Pleuritis inflammatoria venæ sectionem indicat, cui contraindicant vires debiles, ex *ἀντι* contra & *ἐνδελκνωμι* ostendo.

ANTEPILEPTICA, sunt medicamenta contra morbum caducum, ex *ἀντι* contra, & *ἐπιλαμβάνω* invado.

ANTHELIX, est altera auriculæ protuberantia Helice multo brevior, latior, crassior, depressior, non intorta, eique versus interiora opposita, bipartito, mediante cavitate, principio orta in auriculæ parte anteriori & superiori sub intorta Helice, dein unita, incurvo processu

deorsum vergens gracilescit, subidet & desinit, videtur anfractuosa ipsius Helicis continuatio, quæ sic quasi unâ lineâ spirali in se ipsam recurrit, ex ἀντι αντι, & λῆζ volumen. **B. Gegen Slangentrek der ooren.** **G.** Der Gegen-Craytz am Ohr. **Gall.** *la bosse ou la grosse eminence oblongue, qui est entourée du pli de l'oreille.* **A.** The inmost ring of the eare.

ANTHELMINTICA, sunt Remedia intestinorum vermes enecantia, ex ἀντι & ἕλμινς vermis.

ANTHEMIS, & **ANTHEMON**, est nomen, quo varii flores denominantur: derivatur enim ab ἀνθῶ flos.

ANTHERA, dicuntur summitates seu cacuminula in florum medietate capillamentis incumbentia; & imprimis quando illa sunt crocea vel rubra, ut in liliis, croco &c. ut & Medicamenta ex metallicis imprimis composita floridum colorem & præcipuè rubrum habentia, ut sunt croci Chymici: ab ἀνθῶ flos vel ἀνθηρῶν, floridum, prærubrum, sanguineum.

ANTHOPYLLI, & quibusdam **ANTOPHYLLI**, & **ANTOPHALA**, sunt grandes Caryophylli, qui ad maturitatem pervenerunt, nucleo intus duro bifidoque; sapore non tam acres, ut Caryophylli, præterquam in superficie. Ex ἀνθῶ flos & φύλλον folium, quamvis sit fructus Caryophyllorum maturus. **B. Moernagelen / Antoffels.** **G.** Mutter-Näglen. **Gall.** *Grands Geroffles, Mere de Geroffles.* **A.** Mother cloves. **Arab.** *Carumfel vel Calafur*, ut & *Arumfel*. in Java *Syanke* vel *Chanque*. in Malaja *Synken*. **Anthophyllus** est quasi floris folium. ex ἀνθῶ flos & φύλλον folium, vide *Caryophylli*.

ANTHORA, est Napelli species, Remedium adversus Thoram, venenum pessimum, ex ἀντι adversus, & φθῶ corrumptio. **Gall.** *espece d'Aconit.*

ANTHOS, flos, sed per excellentiam sic vocatur Flos Rosmarini: applicatur etiam hæc vox sputis cruentis, & sanguineis fibris quasi intertextis, & tandem ad mineralia transfertur, in Chymicis notat quintam essentiam, sive Elixir auri, item Medicinam extractam ex perlis; sic anthos Philosphorum dicitur modus quidam transmutandi metalla, qui fit per vitriolum.

ANTHRACOSIS OCULI, est crustosa & corrosiva oculi ulceratio, cum tumore totius corporis, præsertim circa

circa oculos. Causa quandoque est inflammatio oculi. B. **Gen brand-oog.** G. Brand in Auge. Gall. *ulcere de l'œil caustique ou brulant.* A. A corrosive ulcer of the Eye.

ANTHRAX, est inflammatio valde ardens & acrem suscitans dolorem, cum tumore elevato sed non late diffuso, cum pustulis igneis circum se acerrimis, variis in corporis locis absque suppuratione emergens; Caro quasi crusta inuritur, color ex rubro ad lividum, nigrumque, id est inflammatio ad gangrænam vergit. Jam quia vel pestis adest, vel non, Anthracis duas constituunt species, quarum altera *pestilentialis*, altera non. Dicitur & *Carbo*, *Carbunculus*, *Pruna*, *Ignis persicus* &c. B. **Gen pesthool/ negen-oog.** Quia novem aliquando pustulæ conspiciuntur. G. Kohl oder ein Carbunckel-Blat, ein Pest-Kohl, Pestilenz Blätter, Carbunckel, ein Kohle. Gall. *Anthrac*, *Charbon.* A. A kind of bile drawing quickly to a scab, coale, carbuncle.

ANTHROPOLOGIA, est de homine doctrina: quæ à *Bartolino* in geminas dispescitur partes: *Anatomiam* nempe; quæ de corpore, ejusque partibus agit: & *Physiologiam*, quæ de anima. B. **Gen Mensch-beschrijvinge.** Ex *ἀνθρώπου*, Homo, & *λέγω* dico. G. Beschreibung der Menschen. Gall. *Description de l'Homme.* A. A. description of a man.

ANTHROPOMORPHOS, Mandragora vocatur, cujus radix hominem refert, quod arte fieri potest ex *ἀνθρώπου* homo, & *μορφή* formo, figuro.

ANTHYPNOTICA, seu medicamenta somnum abigunt, ex *ἀντι* contra, & *ύπνιον* dormio. Gall. *Remedes contre le sommeil ou le dormir.*

ANTHYPOCHONDRIACA, Remedia sunt adversus mala, circa Hypochondria contingentia. Gall. *Remedes contre l'Hypochondrie.*

ANTHYSTERICA, sunt Medicamenta contra Hystericam passionem, ex *ἀντι* adversus, & *ύστερα* uterus, matrix. Gall. *Remedes contre les Vapeurs.*

ANTIARTHRITICA, sunt Medicamenta, quibus arthritis curatur, ex *ἀντι* & *ἀρθρις* dolor articularis. Gall. *Remedes contre la Goute.*

ANTIAS, pl. **ANTIADÆS**, **TONSILLÆ**, *Cic. Plin.* **GLANDULÆ COLLI**, vulgo *Amygdale*, quas &

tamen non adeo accuratè referunt. Ἀντιάδεις, μήλα à malo-
rum figura παρισθημία, σπογγοί Hipp. quòd spongiorum in
modum humores imbibant. Sunt glandulæ duæ congloba-
tæ, quæ reverà unum corpus constituunt, ad latera uvu-
læ confitæ. *Substantiâ* glandulosæ, colore subilavo; ta-
ctui molles: sinum habent utrinque unum communem
amplum & ovalem in os apertum, intra cujus fimbriam
duos majores & plures minores sinulos obtinent. *Ufus* est,
materiam mucosam colligere, eaque vicinas partes hume-
ctare. Sunt etiam tonsillarum inflammationes. B. *Gezwol-
le Mandelen*. G. Entzündung der Mandlen. Gall. *les
Amygdales enflammées*. A. Inflamming of Almonds. Vide
Paristhemia. Ab ἀντίω occurro, quia sibi ex adverso in
oris termino utrinque respondent. B. *Ἐναντιανδελον*. G.
Mandeln, Halfz-Mandlen, Mandlen. Gall. *Les Amygda-
les*. A. The Almonds.

ANTIBALLOMENA, sive SUCCEDANEA, sunt
Medicamenta viribus similia, quæ alterius defectu quan-
doque substituuntur: à Pharmacopœis dicuntur *Quid pro
quo, & substituta*. Ex ἀντί contra, & βάλλω jacio, ἀντί
βάλλω in alterius locum sufficio.

ANTICACHECTICA, sunt Remedia malè constitu-
tum sanguinem corrigentia, ex ἀντί contra, κακὸν malum,
& ἔστις habitus. Gall. *Remedes contre la Cachexie*.

ANTICARDIUM, est cavitas externa infra mammas
in medio pectoris sterni insculpta, ex ἀντί ante, & καρδίας
cor. B. *Het herte putjen*. G. Grueblein auff der Brust.
Gall. *Le Creux de la Poitrine*. A. The cavity just below
the sternon.

ANTICIPANS & ANTICIPATIO, dicitur de mor-
bis, quorum Paroxysmorum periodi citius veniunt indies
B. *Berbyoegen van de ziekte*. Gall. *Paroxysme qui avance*.

ANTICNEMIUM, est anterior tibiæ pars, ex ἀντί an-
te, & κνήμη tibia. Vide *Gastrocnemium*.

ANTICOLICA, sunt Medicamenta adversus dolorem
colicum, ex ἀντί contra, & κοιλίαι venter, alvus, Gall.
Remedes contre la Colique.

ANTIDINICA, Remedia, quibus vertigines curan-
tur, ex ἀντί adversus, & δισκο gyros. Gall. *Remedes con-
tre les vertiges*.

ANTIDOTUM, est Medicamentum contra lethale
ve.

venenum, & quod adversus venena epota datur, ex ἀντί
 contra & δίδομαι do. B. *Gen tegengift / tegen vergift. G.*
 Arzney wider Gift. Gall. *Preservatif, contrepoison, anti-*
dote. A. An Antidote, or a preservative against poyson.

ANTIDYSENTERICA, sunt Remedia adversus dy-
 senteriam, ex ἀντί contra δύς difficile, ἐντέρον intestinum,
 & ἔσθῃ fluo. Gall. *Remedes contre la dysenterie.*

ANTIFEBRILE, vide *Antipyreticum.*

ANTIHECTICA, sunt Remedia adversus tabem, ab
 ἀντί contra & ἕξις habitus. Gall. *Remedes contre la con-*
somption.

ANTIHELMINTICA sunt Medicamenta, quæ ver-
 mes in intestinis hospitantes necant & expellunt. B. *Wurmt-*
kruid. Gall. *Remedes contre les vers.*

ANTILOBIIUM, dicitur pars illa exigua in Auricula,
 quæ infimæ parti, quem lobum appellant, superposita est
 Gr. ἀντιλόβιον.

ANTILOIMICA, Remedia pestem arcentia: λοιμὸς
 enim pestis est. Gall. *Remedes qui préservent de la Peste.*

ANTILYSSUS, est compositio adversus rabiem, ex
 ἀντί contra, & λύσσα rabies.

ANTIMONIUM, est minerale, metallis affine, con-
 stans primò ex sulphure minerali, partim purissimo &
 solari, eoque in rubedine fundato, partim combustibili,
 instar alterius sulphuris. *Secundo*, ex copioso Mercurio
 metallico indigesto, fuliginoso, (coagulato tamen, ma-
 gis que cocto, quàm est Hydrargyrum,) participante de
 Saturno. *Tertio*, ex substantia quadam terrestri & salina
 perpauca. Quod in officinis prostat, liquefactione ex mi-
 nera est fusum, inque formas pyramidales ut plurimum
 effusum. Minera in Officinis rarò prostat. Invenitur in
 Germania, Hungaria, & Transylvania, dicitur & stibium:
 est propriè substantia metallica, solida, ponderosa ob-
 scuri, cærulei, plumbei coloris, Striasque habet splen-
 dentes & longas. Componitur ex vero sulphure fossili,
 & parte metallo quàm simillima cui si malleabilitas con-
 ciliari posset, vera metallica insoles inestet; foretque sep-
 timum metallum ductile. Hanc verò rationem purifican-
 di stibii ignotam hæcenus fatentur; licet Boyleus ve-
 rum, fluidum, Mercurium arte secretâ inde electum af-
 ferat, idque vel Tirones hodierni & Thrasones, in arte
 E 4 jactent

jaçent se posse. Fusile in igne, quin & cæteris faciliorem fusionem fossilibus conciliat. Ut verò fragile ipsum, ita & admistu suo ductilia ipsa fragilia reddit. Quin imò & volatile ipsa cæterum fixa vi ignis, si permiscetur, facit volatilia, vix ullo perfectè excepto. Auri fulgorem pulcherrimè promovet. Denique Arsenico albo assimilè ingenium videtur possidere. B. *Antimonie / Spiesglas / Spiesglas*. G. Spieß-Glasz. Gall. *Antimoine*. A. Antimony. Hebræis *Zaddah*. Gr. *σπιμνι*, *σισι*. Arab. *Atmad* & *Antimad*. Latini quoque *Scibium* appellant. A. Chymicis etiam varia sortitur nomina.

ANTINEPHRITICA, sunt Medicamenta morbis renum medentia. Ex *ἀντι* contra, adversus, & *νεφρός* ren. Gall. *Remedes contre les maladies des Reins*.

ANTIPARALYTICA, sunt Medicamenta tam interna, quàm externa contra Paralyfin probata. Gall. *Remedes contre la Paralyfie*.

ANTIPATHIA, est contrarietas & repugnantia in corpore per se, vel Medicamentis. Item fastidium & abhorrentia alicujus rei sine manifesta causa. Ex *ἀντι* contra, *πάθος* affectus. B. *Tegenstrydigheid*. G. Widerwertigkeit gegen ein Ding. Gall. *Antipathie*. A. Antipathie.

ANTIPERISTASIS, est aëris circumfistentia, quemadmodum in fæno, madidè nimis in metam aggesto. Ita aër frigidus corpora nostra ambit, effluvia decedentia intus tenet, ex *ἀντι* contra, & *περιστοι* circumfisto. B. *Gen rond-onbezetting / tegen-drang*. G. Pressueng desz Luffts. Gall. *Antiperistase*. A. A repulsion on every part.

ANTIPHARMACUM, est Remedium venenis adversum. Significat quoque Remedium contra quemvis morbum: ex *ἀντι* contra, *φάρμακον* Venenum, Remedium. B. *Gen tegen-gift*. G. Wider-Gift. Gall. *Contrepoison*, *Antidote*. A. An Antidote, or a preservative against poison.

ANTIPHTHISICA, Medicamenta Phthisi seu tabi adversantia. Ex *ἀντι* contra, & *φθίσις* tabes. Gall. *Remedes contre la Phthisie*.

ANTIPTHORA, est Napelli vel Thoræ species, sic vocata, quòd adversetur phthoræ; ex *ἀντι* adversus, & *φθορά* corruptio, à *φθω* corrompo.

AN

ANTIPLEURITICUM, est Medicamentum pleuriticum seu adversus morbum Lateralem, ex ἀντι ante, & πλευριτις Morbus Lateralis. Gall. *Remede contre la Pleurésie.*

ANTIPODAGRICA, Idem quod *Antiartbritica.*

ANTIPYREUTICUM, seu ANTIPYRETICUM, est Medicamentum febrim temperans & profligens. Ex ἀντι contra, & πυρόω incendo. B. *Gen tegen-koorsig middel.* G. Feder-Kraut, Mittlen vor Fieber. Gall. *Febrifuge.* A. A. Febrifuge.

ANTIQUARTANARIUM, & ANTIQUARTIUM, Medicamentum est adversus febrim quartanam. Gall. *Remede contre la fièvre quarte.*

ANTIQUI MORBI, sunt, qui ultra quadragesimum diem ad annos sæpe plurimos extenduntur, ideoque & inveterati dicuntur. B. *Verouderde ziekte.* G. Langwirrige Kranckheit. Gall. *Maladie inveterée.* A. Old Diseases.

ANTIRRHINUM, est planta, quæ Folia habet Linariæ latiora, flores monopetalos, perlonatos, parte posticâ caudâ carentes, bilabiatos, labio superiori erecto, inferiori trifido, vultum Leonis formante; totus flos, si à suo calice auferatur caput refert vitulinum, post singulos flores pistillum floris calicis quinquifidi fit capsula; quæ per maturitatem refert perfectissimè caput canis vel suis, quæ continet semina exigua, nigra; radix est alba & lignosa; hæc planta ab una parte nempe posteriori perfectè caput vituli refert, ab altera rictum Leonis. Dicitur volunt quòd florem ferat tanquam nares vituli; ex ἀντι, & ρίς nalis, nares: vocatur & Cynocephalos à κυνός canis, & κεφαλή caput, quia ejus fructus canis caput refert. B. *Orant / Apen-hoofd / Vinaptandekens-kruud / kalfs-snuut / gaperkens / kalfs-bek / kalfs-muil / kalfs-neus.* G. Kalb-Schnabel, Lewen-Maul. Gall. *Mouron violet, Musle de veau, œil de chat, teste de veau, gueule de veau.* A. Callès Snoute, Snap dragon.

ANTISCOLICA, sive Anthelmintica, sunt Remedia vermes necantia. Ex ἀντι adversus, & σκώληξ vermis. Gall. *Remedes qui tuent les vers.*

ANTISCORBUTICA, sunt Remedia, quibus scorbutus sanatur. Gall. *Remedes contre le scorbut.*

ANTISCORODON, est Alii species. Ex ἀντι ante, adversus & Σκώροδο allium. E 5 AN-

ANTISPASIS, Veteribus dicebatur *sanguinis revulsio*. Quæ fiebat, quando humores in partem aliquam ruentes in contrarium, per venam, in parte opposita vel satis remota, incisam, avertebantur. Sic accipi potest revulsio, in æquali sanguinis periodo, cum in capitis dolore nimium ruat ad caput, & per supplantalia avertatur; ab ἀντισπασίς in contrarium traho. B. *Afstricklinge*. G. Ableitung. Gall. & A. *Revulsion*.

ANTIPASMODICUM, est Medicamentum contractiones & spasmos inhibens, ab ἀντισπασίς contraho. Gall. *Remedes contre les convulsions*.

ANTISPASTICUM, idem quod *Antispasms*.

ANTITASIS, seu **CONTRAEXTENSIO**, est partium in corpore opposita locatio, ut est inter Hepar & Lienem: est quoque ossis fracti in oppositum tractio vel extensio, ita ut alter extendat, alter verò contra extendat. B. *Tegentrekking*. G. *Gegen-Streckung*. Gall. *Contre extension*. Ab ἀντιτάσις ex adverso ordino.

ANTITHENAR, sive **Adductor**, est unus ex musculis pollicem manûs vel pedis extendentibus, qui ad pollicem manûs reperitur, oritur ab ossè Metacarpi digiti mediî, & inferitur phalangæ primæ & secundæ; qui verò est in pede oritur ab ossè cuneiformi tertio, & inferitur in ossè sesamoideum internum. ex ἀντι contra, & θῆναε vola.

ANTITHORA, Idem quod *Anthora* & eadem origine.

ANTITRAGUS, est prominentia auris externæ ab Helice oriunda, trago opposita ad finem Anthelicis sita, eique terminum figens, satis elevata. Ex ἀντι contra, & τράγος hircus. B. *Die tegen bofs*. G. *Der gegen Bock*. Gall. *Le bouton posterior qui est au dessus de l'extremité inferieure de l'Anthelix*. A. Protuberance opposite to the *Hrangus*.

ANTIVENEREA, Medicamina ad Lucem Veneream. Gall. *Remedes contre la verole*.

Ἀνδροπέμορφος, *Mandradora*, ex ἀνδρῶν homo, & μορφή, figura, quo ejus radix effigiem hominis repræsentet.

ANTRUM BUCCINOSUM, idem quod *Cochlea*.

ANUS, **PODEX** & **CULUS**, est intestini recti extrema pars, constat ex tribus musculis, duobus nempe levatoribus, anum tempore necessitatis relaxantibus, & uno sphin-

sphinctere sive constrictore, qui anum claudit & occlusum servat. *Item* cavitas in cerebro, ex contactu quatuor truncorum spinalis medullæ, orta. Item cutis superans umbilicum, cujus rugæ senii indicium faciunt. *Corrugata vetula* à Barbaris. Gr. *πικρὸς*. B. *Den Mars*. G. *Ariz*, der Hinder. Gall. *l'Anus*, *le Fondement*, *le trou du derrière*. A. The arse, or Fundament.

ANYDRON, vocatur species Solani maniaci, dicta fortè, quòd qui eam gustaverint, sitiant. ex a pr. & ὀδὴν aqua.

AORTA, sive ARTERIA MAGNA, est vas quod circulari orificio ex sinistro ventriculo cordis oritur, ascendit, superato pericardio fursum partim it, mox retrorsum, paulò sinistrorsum, in arcum se flecit versùs spinam, descendit deinde; ramos ascendentes ex ipso arcu tres habet, unum Innominatum, & duas carotides, quæ omnes partibus superioribus prospiciunt, ramus ille Innominatus, ubi ad pollicare circiter spatium ascendit, bifidus evadit, sic ut unus ramus lateraliter dextrorsum sub claviculam dextram tendens subclavia vocetur dextra, atque ad Axillam tendat; alter carotis dextra vocatur. Inferius per truncum descendens, visceribus ramificationibus prospicit: Ulterius deinde factâ descensione ad femora & pedes terminum consequitur. Tota hæc arteria similis est reliquis arteriis, nisi quòd habeat membranas & fibras fortiores, ab ἄνε ἀέρ, & τριπύω servo, quia antiquis persuasum erat, in ea aërem contineri. B. *De groote slag ader*. G. *Die große Pulsz-Ader*. Gall. *l'Aorte*, *la grande artère*. A. The great artery.

APAGMA, est ossis vel alterius partis, de loco proprio abductio, ex a priv. & πιγύω compingo.

APANTHISMUS, est obliteration alicujus partis in corpore, ita ut prius vestigium amplius reperiri non possit; quod canaliculo arterioso circa cor & Venæ in Hepate Fætus existenti, dum postea adolescit, contingit, ab ἀπανθίω defloreo. B. *Derwässunge*. G. *Verwachsung*. Gall. & A. *Obliteration*.

APARINE, seu Asperugo est planta quæ habet caulem tenuem, debilem, quadrangularem, flexilem, aliis plantis adhærentem, asperum, viridem; folia parva, lata, oblonga, viridia, Rubiam referentia, caulem stel-

læ

læ forma ambientia, horridis suis spinis vestibis adhaerentia; Flores parvos, in spicas congestos, in quatuor partes divisos; Bacca post florem succedit, duo femina ferè sphaerica, sibi invicem adhaerentia, continens, hæc femina in medio parùm sunt excavata, cutim siccam, nigram, & pulpam albam continentem, habentia; Radix est valde parva. Gr. ἀπαυγίη sive enim est lima. Gr. ὀμφαλόκουρα, & φιλάνθεον, vide suo loco. B. Kleef-kruuid. G. Kleb-kraut. Gall. Reble., Grateron. A. Cleavers or Goose-grass.

APATHIA, est affectuum vacuitas, ex a priv. & πάσχω patior.

APELLA, vel RECUTITUS, est is, cujus præputium est abscissum; qualis mos Hebræis, Turcis, Ægyptiis &c. familiaris est. B. Besneiden. G. Beschnitten. Gall. Circoncis. A. Circumcised. Sic etiam dicitur cujus præputium ita contractum est, ut glandem tegere nequeat.

APEPSIA, est abolita ciborum in ventriculo concoctio, ex a priv. & πέτω coquo. B. Onbertering / verterloosheid. G. Verhinderte Kochung der speisen. Gall. Apepsie, Indigestion. A. Indigestion.

APERIENTIA, sunt medicamenta, quæ tenuibus particulis profunda penetrando ea quæ occludunt meatus & crassa sunt attenuando & expellendo, corporis poros, atque meatus aperiunt: horum tres classes sunt, quarum prima continet ea, quæ vasa laxant, 2. quæ liquida attenuant, resolvunt, ac diluunt. 3. quidquid, postquam vasa laxata sunt, & liquidum attenuatum, utraque in motum agit, & circulationem promovet. B. Openende diagen. G. Oeffnende mitlen. Gall. Remedes desoppilatifs, ou Apertifs. A. Apertitive medecins.

APERISTATOS, est ulcus cavum non magnum, nec ulli graviori noxæ conjunctum, ex a priv. & περισημι circumlito. Unde Galenus Α' περιστατα ἕλκη ulcera cava. B. Holle zweeren. Hoele geschwær. Gall. Ulcère Creux. A. hollow ulcer.

Α' πέχημα, ab ἀπὸ τῆς ἡχῆς, seu à resonitu, quod sit fractura cranii parte, ei quæ percussa est contraria: dicitur etiam infortunium.

APES, sunt volitantia animalcula Mel & Ceram ex plantis colligentia, quod sine pedibus primò esse dicantur,

tur. B. *Spe. Gall. Mouches à miel, Abeilles.*

APHACE, est leguminis species. Habet hæc planta folia triangularia, integra, ex aduerso bina ex nodis caulium, ex quorum alis prodeunt claviculæ; siliqua est sæta feminibus subrotundis; radix annua, fibrosa. Ex *a priv.* & *φανε* lens, quod lentem minimè referat. Dicitur etiam *Os Munda.*

APHÆRESIS, est Chirurgiæ pars, superflua auferens, ab *ἀφαίρεσις* tollo.

APHONIA, sive *Loquela abolita*, unde *muti*; quales primò sunt qui surdi, & ideo quoque *Muti* nascuntur. *Secundò* infantes, qui etiam non in lucem prodeunt surdi, ad tempus tamen muti sunt, donec fari & loqui didicerint. *Sed Tertio*, si linguas varias, quæ homines, quos una conjunxerat ratio, diversâ oratione distinxit, spectemus. Nemo, etiam si vel loquacissimus, non erit mutus. Jam *Quarto*, senes, qui solent bis pueri esse, inter alia muti ex parte sunt. *Sed Quintò*, qui Apoplexiâ, somno qualicumque, Epilepsiâ, Paraplegiâ, Hemiplegiâ, Syncope, Suffocatione Hypochondriacâ & aliis morbis laborant, ad tempus muti sunt, aut si placet, obmutescentes, uti etiam, si graviter consternuntur, contristantur, metuunt, irascuntur, sæpe obmutescere solent, denique qui moriuntur in articulo saltem mortis muti sunt; sed alius quoque casus reperitur, si quis cæteroquin non admodum æger, mutus evadit, aut aliquandiu aut semper manet: Atque ex his conitat mutum quem esse, aut obmutescere in morbis soporosis, paralyti spinalis medullæ, in lingua obstructa, in augmentibus faucibus &c. Ex *a priv.* & *φωνή* vox. B. *Spreekeloosheid / Stemmeloosheid.* G. Sprachlosigkeit. Gall. *Muet.* A. Dumbness.

APHORISMUS, est oratio, quæ omnes proprietates brevissimis verbis circumscribit, ab *ἀφορισμός* determino. B. *Schei-regel / kortbondige spreek.* G. Kurtzer Spruch. Gall. *Aphorisme, Sentence.* A. A Short Sentence.

APHRODISIA PHRENITIS, ab Aphrodita sive Venere, dictus est insanus & ardens amor in puellam. B. *Dolle verlieftheid.* G. Wuetende liefde. Gall. *Rage d'Amour, Amour furieux.* A. A Raging desire after Venery.

APHRODISIUS MORBUS, idem quod *Lues venerea* & *Aphrodisia.*

APHRO-

APHRONITRUM, est Nitri spuma, ab ἀφρός spuma & νίτρον nitrum. B. Salpeter-schium. G. Salpeter-schaum. Gall. *Ecume ou fleur de Nitre*. A. Scum of the Niter or saltpeter.

ΑΡΗΤÆ, sunt parva, rotunda, superficialia ulcuscula, occupantia os internum, fauces, œsophagum, ventriculum, intestina tenuia; variè colorata, alba, flava, fusca, livida, nigra; videntur esse exulcerationes tenuissimorum ductuum salivoforum & mucosorum, factæ ex obturatione ejus ductus extremi per humorem lentum viscidumque eo delatum: Solent frustulatim decidere, & aliquando recrefcere; imprimis observantur in Infantibus, vel in adultis, morbis acutis & viscerum inflammatione laborantibus. *Oscedo Sereno & Isidoro*. Alcola *Arabibus*. Item Bothor, ab ἀφάδων locum occupare: aliis ab ἀπίσθαι incendi. B. *De Spzoum*. G. Saar, Schwamme, & propter albedinem quasi os totum albâ farinâ esset confersum, den meel-hund appellatur. Gall. *La Pepie*. A. The Pipp.

APHYLANTHES, quasi diceret flos non foliatus, ex a priv. φάλλος folium & ἀνθός flos.

APIASTRUM, est Melissa, sic vocata, quia ab apibus adamatur. Vide *Melissophyllum*. Item *Ranunculus* est, vide *Batrachium*.

APICES, seu ANTHERA, quæ in medio calicis seu folliculi quo flos clauditur, erumpunt, Stamina sunt, quæ veluti filamenta ab intimo floris sinu profiliunt. Habent Apices sæpiùs in summo quidpiam crassiusculum, à qua similitudine nomen acceperunt, dicuntur & capitula, quæ geminis constant loculis aut cistellis cavis capsula membranacea per medium in duos recessus divisis, qui coloratum plerùmque pulverem continent: cujus granula (ut ex optimis observationibus constat) in qualibet plantarum specie definitam ut plurimum formam assumunt: hæc autem capitula partim ab apparente illorum figura, partim ab eo, quo funguntur, officio, non ineptè testiculos appellant recentiores Botanici; planta enim, ablati, antequam sua subierunt munia, capitulis, producere pergit semina, quæ, quamquam apparent pulcherrima, nunquam tamen evadunt prolifera, eodem perfectè modo, ut in subventaneis animalium ovis contingit; unde

talía hujusmodi plantarum semina ex analogia non fecundatis animalium ovis comparari possunt. Vide *Anibera*. B. *Doppen*. G. *Sipfels*. Gall. *Sommets*, *Bourgeons*. A. The Chives.

APIINTHION, vide *Absinthium*.

APIOS, Tithymali species est; caulis ejus scandens; folia bina, quasi conjugata ad costam in folium impar definitum; pistillum vaginâ obvolutum, ab it in siliquam tricapsularem, quarum singula continet semen oblongum; radix tuberosa est, pyriformis referens, latior à parte superiori quàm ab inferiori, externè nigra, intus alba, plurimum lactis continens. ἰσχας, χαμαῖδ' ἄλανθ', Lat. *Raphanus Sylvestris*, vulgò *Hard-noot*. Ita dixerunt græci quod radice extremum in pyri formam turbinatur. Eadem etiam ratione *Ischas* & *Chamaelanos* ab iisdem nominata est, quòd in ficus & glandis effigiem radice extremum turbinatur. Quapropter non ineptè Latinis etiam *Glans* aut *Ficus*, seu *Carica Sylvestris* nominabitur: ἰχὰς enim est *Carica*, quia ἰσχὴ, ficcando gracilis facta. χαμαῖδ' ἄλανθ' venit à χαμαὶ humi, in terra, & βάλανθ' nux, glans.

APIUM, est planta culinaria, quæ habet caulem crassum, striatum, excavatum, & viridem; folia Petroselinii, sed majora, viridia, splendentia, polita, succum odoris penetrantis, & ingrati habentia, præsertim si folia contunduntur saporis fortis & ingrati. Flos umbelliferus, albus vel luteus, cujus calix ab it in duo semina striata, curvata, crassiuscula, grisea, saporis acris & ingrati; radices in pluribus edules, carnosæ, crassæ, rectæ, albæ, profundè in terra repentes, in multos ramos plerumque divisæ; in omnibus excepto aniso satis longæ, à cicuta distinguendæ odore & sapore, in plerisque radix est annua, sed tamen non in omnibus, sapor aromaticus quodammodo. Crescit hæc planta in fossis & humidis locis: Apium dicitur ab apice, quia olim apices id est capita victorum in certaminibus eo coronabantur; alii ab apibus dictum volunt, quòd apes apio & petroselino delectentur. Σέλινον à Lunæ dominio vocatur, Eleoselinum ab ἔλαθ' palus & Σέλινον Apium. B. *Eppich* / *Zuffrouw merk*. G. *Eppich*, *Eppich*, *Eppich*. Gall. *De l'Ache*, *Apium*, *Perfil des marais*. A. Parsley, Smallage.

A-

APIUM RISUS, vide *Rifus Apium*.

APIUM SYLVESTRE, idem quod *Batrachium*.

APNOEA, est respiratio ad sensum, vel in totum abolita, ex a priv. & πνῆω respiro.

APOCHYLISMA, SUCCAGO, ROBUR, ROB, & РОНОВ, est succi cujusvis ex vegetabilibus, cum saccharo aut melle, in duriusculam sapæ consistentiam coëctio & inspissatio, hinc *Rob Ribesiorum*. ab ἀποχύλλω succum extraho. B. *Conferve / een gjelei, cengely*. G. *Conferf. Gall. Conserve*. A. A *Conserve*.

APOCLASMA, est partis cujusvis in corpore abruptio, ab ἀποκόλλω abrumpo, defringo.

APOCOPE, est partis abscissio, ab ἀποκόπτω abscindo. Vide *Extirpatio*. B. *Een ertirpatie / afzettinge*. G. *Abfchneidung*. Gall. *Extirpation*. A. A *Cutting of, an extirpation*.

APOCRISIS & APOCRISIA, est id quod ex abundantia quasi è corpore eliminatur, ab ἀπὸ ab. & κρίνω fecerno.

APOCRUSTICUM, est auxilium constringendi (secundum Veteres & non ad Neotericorum mentem) & repellendi vim obtinens. Ast nulli repelluntur succi, ob sanguinis periodum, ab ἀποκρίνω repello. B. *Een te sameit en te rug trekkend middel*. G. *Zurueck treibend mittel*. Gall. *Remede Repellent*. A. *Repelling Medecines*.

APOCYNUM, est planta quæ crescit ut arbuscula, dimittens ramos rectos ad altitudinem circiter trium pedum; folia habet oblonga, ampla, crassa, instar Aloës caulibus adversa, alba, succum lacteum continentia, amarum & acrem: flores nascuntur ad foliorum extremitates instar aristæ, sunt campaniformes, quinquifidi, flavi; radix longa, fibrosa, fortis: hæc planta crescit in Ægypto, ubi vocatur ossar, & fructus ejus, qui pugni magnitudinis est, & oblongus dicitur, Beidel-far, quasi Beidel-ossar, quod Arabicè notat ovum ossar; in ejus fructu reperitur lanugo, quâ utuntur incolæ ad inferendum inter stragula & in culcitris. Hæc planta omnes quadrupedes & præsertim canes in cibum data necare traditur, componitur ex a priv. significans ab, & κύνων canis. B. *Honden-dood*. G. *Hunds-todt*. Gall. *Apocyn*. A. *Dogsbane*.

ARG

APODACRYTICUM, est Medicamentum lachrymas excitans : sed aliis est collyrium lachrymarum effusionem desiccans & cohibens, ab ἀποδακρυῶν lachrymas excito.

APOLEPSIA & APOLEPSIS, est spirituum animalium & sanguinis interceptio. Vel est medius status inter Apoplexiam & Paralyim, vel est Apoplexiæ species, sive subitanea & fugax vocis interceptio cum sensus & motus omnimoda frustratione, ab ἀπολαμβάνω interceptio. Idem quod *Catalepsis*.

APOMELI, est oxymel, seu decoctum ex aceto & melle, ab ἀπὸ de, & μέλι mel, quasi de melle coctum.

APONEUROSIS, est finis, cauda seu chorda musculorum; dicitur etiam tendo, ex ἀπὸ de, & νεῦρον nervus; nec male, cum Musculus totus contare ex nervis videtur, quorum finis est Tendo. B. *En Pæeze*. G. Spannader. Gall. *Aponeurose*. A. A Tendon.

APOPHLEGMATICA, videatur *Aphlegmatismus*.

APOPHLEGMATISMUS, vocatur medicamentum, quod lentam, subaltam, pituitosam materiam, secretam ex membrana pituitaria, nares earumque officula, sinus frontales, maxillares, ossis cuneiformis &c. investiente, generat, dissolvit, eliminat : sive id fiat specie Errhinarum, Gargariimi, Masticatorii, Collutorii, Linctuum, vel fumi, hinc apophlegmatismus reducitur ad Ptarmica sive Errhina, & siyaloga, sive salivam moventia, quia hæc omnia, quæ pituitam educunt, agunt vel per nares eliciendo vel per os; hinc apophlegmatismus dicitur φλύγμα pituita, & φλ'γω ardeo, quia veteres videbant sanguinem utulatum fieri densam pituitam, unde similiter in corpore animali pituitam provenire putabant. B. *En Spm-zuiberend m. ddei*. G. Schleim aufreibende mittel. Gall. *Masticatoire*. A. A Masticatory.

APOPTHORA, est abortus, sive fetus immaturi in lucem editio, ab ἀποφθῶ corrumpo. Vide *Abortus*.

APOPHYSIS, PROBOLE, ECHYSIS, PROCESUS, PRODUCTIO, PROJECTURA & PROTUBERANTIA, est pars ossis non contigua ut *Epiphysis*, sed cum ossè continua, & ultra planam superficiem protuberans. Ut processus Pterygoides, Mammiformis, &c. Ab ἀποφθῶ produco. B. *mit waschen* / *uit steksel*. G. Aufzwasch.

F

Gall

Gall. *Eminence de l'os ou Apophyse*. A. Processes of bones. **APOPLECTICÆ VENÆ**, sunt venæ jugulares, màlè, ab Antiquis *Soporales dicta*.

APOPLECTICA, sunt Medicamenta adversus Apoplexiam. Gall. *Remedes contre l'Apoplexie*.

APOPLEXIA, **ATTONITUS STUPOR MORBUS ATTONITUS & SIDERATIO** dicitur. Est sopor in quo ægri subito concidunt, & jam prostrati, neque movere, neque loqui, neque si pungantur, quod sentiant, testari possunt, jacentes supini flaccidis membris ut in paralyti, cum respiratione parva ac difficili five anhelatione, stertentes ac si dormirent vel moverentur, palpebris clausis aut contractis; sed pulsus & faciei color remanent, nisi gravis sit Apoplexia, jam deliquis & morti manum porrigens, sed ore etiam patulo, & hiante, ex quo humor, & spuma effluunt, aëris subsidium quasi petunt; denique urina, alvi faeces & semen solent exire, atque nisi in Paralytin mutetur Apoplexia, aut aliter solvatur, mors brevi instat, quando cum respiratione pulsus magis magisque deficit, & extrema frigere incipiunt; facies quoque ruborem cum pallore mutare, & stertor qui ab initio adest primum major fieri, deinde minui & cessare, atque ita actum est. Oritur à quacunq; causa impediente spirituum animalium affluxum & effluxum ex Cerebro per organa sensuum & voluntatis, superstitè Cerebello libero, ab ἀποπληξία percutio. B. *De popelspe / geraaktheid / be-roertheid / de hand Gods*. G. Der schlag, tropff, Gottes hand. Gall. *Apoplexie*. A. An Apoplexy.

APORRHŒ, sunt effluvia sulphurea & vaporosa, per corporis poros & spiracula cætera, exhalantia ab ἀπορροή defluo. B. *uitbloeijsels*. G. *Auffsteigung der dunsten*. Gall. *Exhalations*. A. *Exhalations*.

APOSITIA, est alimentorum fastidium, ex ἀπό de, & ὄρεσις cibus. B. *En spijswalg / hongerloosheid*. G. *Skel*, unlust zum essen. Gall. *Degout*. A. *Nauseoufness*.

APOSPASMA nominatur, si partium organicarum & compositarum unitas solvatur & quæ diversi generis contra communem ordinem inter se compacta sint, atque coaluerint, disjungantur, divisis & abruptis ligamentis, filamentisque illis fibrosis, quibus conjungebantur: Ut cum cutis à membrana, membrana à musculis, muscu-

lug

lus à musculo, atque omnino partes, quæ protus inter se cohærebant, disjungantur. *Ἀποσπασματιον* est particula avulsa, ab *ἀποσπάω* detraho. B. *Dan een-scheuring*. G. Abreissung, abtrennung. Gall. *Solution*. A. A separation.

APOSCEPARNISMUS, est fracturæ cranii species, quando pars quædam planissime est elevata, ab *ἀπὸ* ab, & *Σκίρατρον* ascia, dolabra.

APOSTASIS, vide *Apostema*.

APOSTEMA *Plinio*, **APOSTASIS** *Hippocr.* **METASTASIS**, & **ABSCUSSUS** *Celfo*. Est exulceratio sæpe post crisi relicta: verum *Apostasis* & *Metastasis* in eo quandoque differunt, quod *Apostasis* de accurata crisi: (Ut vocant,) *Metastasis* verò de translatione materiæ ab una parte in aliam dicitur, ab *ἀπίσκει* vel *μεπίσκει*, transfero, sejungo; abscidere facio. Notat propriè tumorem purè impletum, quod cavitate quâdam non limitatâ continetur, intra partes solidas corporis vi morbo facta; triplici generatur modo in quadam parte, 1°. Ex præcedenti inflammatione istius partis in suppurationem conversâ, 2°. Si alicubi in corpore ex facto abscessu aliundè deponatur pus. vel 3°. Si materia morbum faciens, priùs per totum corpus dispersa, in unum locum colligatur, & in pus conversâ reperiatur; hæc duo ultima genera *Metastases* dicuntur, aut crises per abscessum. B. *Een Aposteumic / een verzweringe / etter-gezwel*. G. Ein geschwær, apostem. Gall. *Aposthume*, *abcès*, *suppuration*. A. An *Apostume*, an *impostume*.

APOSTOLORUM UNGUENTUM, sic dictum à duodecim ingredientibus, quod numero Apostolorum respondet: est vulnerarium.

APOSURMA, est ossis vel cutis abrasio, ab *ἀποσβένω* detraho, abrado.

APOTHECA, est vas aut capsula in qua medicamenta conservantur: ita etiam officinæ pharmaceuticæ appellantur; ex *ἀπὸ* de, & *θήκη* pono, hinc.

APOTHECARIUS, qui Medicamenta præparat.

APOTHERAPIA, est curatio seu medela: Item exercitatio, quæ & excrementa purgat & à lassitudine tutum reddit, in genere notare potest curationem absolutam, si ve ad finem perductam; ab *ἀποθεραπεύω* medeor; vel finem perfectæ exercitationis significat, & postremam partem,

quando adhiberi solet vel frictio, vel unctio, vel balneum, ad lassitudinem tollendam. Ea pars quoque medicinae, quae hoc docet Apotherapeutica propterea dicitur.

APOTHERMUS, est condimentum acre, cujusmodi est, quod ex Sinapi, oleo & aceto, vel aceto solo fit.

APOZEMA, DECOCTUM *Plin. ἀπόζωμα*. Decoctus *Plin.* Pharmacopæi decoctionem nominant. Est decoctio ex Radicibus, Lignis, Corticibus, Herbis, Floribus, Fructibus, Seminibus &c. Quae in aqua aliove liquido coquantur ad remanentiam ut plurimum unciarum duodecim, quindecim, vel viginti. Estque purgans, laxans, alterans, exsiccans, cephalicum, stomachicum, diureticum, splenicum, hepaticum &c. ab ἀπόζωω deservio. B. *Gen Apozema / ten drank / afzietfel / kookfel*. G. Ein Getränck aus wasser und gewurtz gefotten. Gall. *Aposème, Decoction*. A. An Apozeme or decoction.

APPARATUS MAJOR & MINOR. Lithotomis loquendi formula est; duas enim calculum extrahendi methodos habent: Una fit apparatu plurimorum instrumentorum, eaque tantum in adultis instituitur, & *Apparatus Major* ideo vocatur. Altera verò minori cum apparatu fit, & in puerulis, & nonnunquam in adultis adhibetur. vid. *Lithotomia*. B. *'t Groot en 't klein beslag*. G. Der große und kleine zuruestung. Gall. *Le grand & petit Appareil*. A. Great & little preparation.

APPENDICULA VERMIFORMIS, est propendens quoddam corpusculum juxta intestinum caecum quatuor ut plurimum digitorum transversorum longitudine, crassitie minimi digiti, cavitateque quantâ est calami scriptorii. B. *'t Worm gewijze afgangsel*. G. Wurm-gleiche anhang. Gall. *Appendice vermiculaire*. A. The wormlike appendage, or blind gutt.

APPENDIX & APPENDICULA. Vide *Epiphysis*.

APPETITUS ALIMENTARIUS, est phantasiae quaedam constitutio, ex motu nervi paris vagi & intercostalis, ob defectum alimenti, inordinatius in ventriculo moti, orta; per quam impellimur, ob spiritus animales, in certo modo, ad motus membrorum, alimento proseguendo idoneos. Cietur in quantum spiritus animales quovis modo circa cerebri medullium conciti, illinc
exte-

exteriorius versus systema nervosum tendunt. Vel sic, appetitus alimentarius, est stimulus alimenta petendi ab existente acido, in ventriculo, fermento ortus, quo nervi vellicantur, per quos cerebro communicatur defectus alimentarius, quorum defectum supplendum dijudicat vicissim cerebrum, vide *potius Fames*. B. *Spÿß-lust/ appetijt*. G. Luft und begierde zum essen. Gall. *Apetit*. A. *Appetit or hunger*.

APPETITUS CANINUS, idem quod *Cynodes Orexis*.

APSYCHIA, est summum animi deliquium. Vide *Deliquium animi*, ex a priv. & ψυχή anima.

APTYSTUS, est salivæ defectus, ita ut quis spueri nequeat, ex a priv. & πύω spuo.

APYREXIA, est febrium intermissio, sive desflagratio; ejus causa est, quod omnis materia morbifica uno paroxysmo ferè diffatur, & eousque extenditur earum intermissio, donec reliquæ de novo ad plenitudinem aggestæ sint, & incallescere incipiant: Latinis *Integritas*. Græc. παραρηξ ex a priv. & πυρεσσω febricito. B. *Tusschen-tijd der kooztsen/ vrye tijd/ buiten koozsigheid*. G. Ablasung von Fieber. Gall. *Intermission, Discontinuation de la fièvre*. A. The remission of a fever.

APYROTHIUM, est sulphur vivum, à contrario nomen impositum videtur. Ex a priv. & πύρ ignis.

AQUA, est liquor valde fluidus, inodorus, insipidus, pellucidus, excolor, qui in certo gradu frigoris in glaciem fragilem, duram, vitream, congelascit. B. *Water*. Gall. *l'Eau*. A. *Water*.

AQUA, Arabibus idem est ac *Suffusio*, vide *Cataracta*.

AQUA DESTILLATA, seu STILLATITIA, est lympha, seu liquor destillatione ex quavis re elicitus; estque vel per se simpliciter, vel cum Herbis, aliisve rebus prolectus. B. *Gedistileert water*. G. *Distilliert wasser*. Gall. *l'Eau distillée*. A. *Distilled water*.

AQUÆ DUCTUS, est anterior Tympani meatus offeus, qui ab aure ad palatum tendit; sic dicitur non tantum ob formam, quæ canalem refert, sed & quod transitum sæpe præbere possit limo, vel aliis humoribus extraneis, qui sæpe in hac tympani cavitate colliguntur. Hæc descriptio si exactè foret, convenit ductui palatino sive Tubæ Eustachianæ, non verò Aquæ ductui Falloppii;

qui est foramen ossis Temporalis proprium, inter proces-
sum mastoideum, & Ityloidem, portionem duram nervi
auditorii transmittens. B. *De watrloop*. G. Wasser-
dohl, wasser gang. Gall. *Aqueduc*. A. An aqueduct.

AQUÆ DUCTUS NUCKII, ita perperam dicti; cum
sint continuationes vasorum sanguiferorum scleroticam
perreptantes & perforantes.

AQUA FLORUM OMNIUM, est aqua ex stercore bo-
vino, gramine vescente, destillata: sic dicta videtur, quod
omnibus pratorum floribus pascantur. Gall. *Eau de mille
fleurs*.

AQUA INTER CUTIM, Idem quod *Anasarca*.

AQUA PERICARDII, est liquor serosus, qui in
cordis sacculo colligitur; exigua plerumque copia, re-
peritur; videturque pro cordis humectatione, motusque
facilitate (qui liberrimus hic requiritur) inservire; quod
ne deficiat, in capsula sive sacculo hoc colligitur; num
à glandulis basi cordis incumbentibus is humor delaba-
tur, ac per vasa lymphatica in ductum Chyliferum rele-
getur, merito dubitatur, quia hæ non demonstratæ ha-
cenus sunt, nec modus qui in ductum Chyliferum de-
feratur; credendum potius ab extremis osculis arteriarum
ibi stillari, & per vasa resorbentia introsumi rursus, &
misceri sanguini. Dicitur & *Urina cordis seu Pericardii* &
Hydrocardia. B. *Herte water*. G. Hertz wasser. Gall.
Eau qu'on trouve dans le pericarde. A. The water in the
pericardium.

AQUALICULUS, seu INFIMUS VENTER, idem
quod *Epifion, Hypogastrium & Abdomen*.

AQUEUS HUMOR, vide *Humores oculi*.

AQUIFOLIUM, idem quod *Agrifolium*, ab acus &
folium. Gall. *Houx*.

AQUILA ALBA, Chymicis est *Mercurius dulcis*.

AQUILÆ LAPIS, vide *Ætites*.

AQUILEIA, AQUILINA, vel AQUILEGIUM, est
planta quæ habet caulem exiguum, rubicundum, villo-
sum, ramosum; folia Chelidoniæ majoris, lobata, profun-
dè incisa, caulibus longis adhærentia; florem planè ano-
malum, figuram aviculæ repræsentantem, coloris cærulei,
vel rubicundi; pistillum floris abit in multas siliquas mem-
branosas, caput referentes, includentes semina exigua,
com-

compressa, polita, nigra, obrotunda; radix instar pollicis crassa, alba, fibrosa, saporis subdulcis; crescit in montibus & sylvis. Nomen accepit à florum mucronibus aduncis instar aquilarum unguibus. B. *Äkelepen*. G. Agley, Ageley, Ackeley, Tyriaks-kraut. Gall. *Ancolie*. A. Colombine.

AQUILINA, vide *Aquilegia*.

AQUULA, idem quod *Hydatis*.

ARABICUM GUMMI, officinarum, Galeno *Thebaicum*, nonnullis *Babylonicum* dicitur; alii arbusculam esse Acaciæ dicunt. Duas constituunt species; prior recta assurgens virgulta profert lignosa, spinis exerts & duris hinc inde stipata: Folia longa, quasi ex multis foliolis coherentia composita, flores albidos odores, siliquas breves, planas lupinorum more; semen glabrum & splendens. Altera Acacia in Cappadocia & Ponto provenit, priore minor, tenerior, humilior, folia habens rutæ. Istud gummi pellucidum est instar vitri & glutinosum, facile in aqua solvitur, rotundum est, & externè quasi à vermiculis sæpe exesum: saporis aquei viscosi lenti, odoris nullius. Ob copiam quam hic habemus adfertur non tantum ex Arabia, sed & ex Senegallia. B. *Arabische Gom*. G. Arabischer Gum. Gall. *Gomme Arabique*. A. Gum Arabick.

ARABIS, est draba, *Βράβη*, videtur D. vel B. in A. mutatum esse: fortè *βραβύβη* quod hæc herba palmam ferat, superetque suâ substantiâ reliquas plantas *obsonio* dicatas: est quippè *Nasturtii* species. Gall. *Drava*.

ARACHIDNA, vel ARACIDNA, videtur dicta à τὸν ἀράχνη, ob similitudinem aliquam, quam cum Araco habet, & ἄριον, terræ tuber, cujusmodi similitudinem quandam habent radices.

ARACHIS, vel ARACHUS, est Leguminis species. Putant derivari ab ἀραρον, colore nempe luteo, quam habet ochra. Gall. *Vesse sauvage*, ou *Vesferon*.

ARACHNOIDES TUNICA, seu ARANEA TUNICA, vel AMPHIBLESTROIDES, est membrana ita dicta ob summam, quam habet tenuitatem, intra duram & piam matrem sita, quæ in superiori cerebri parte, cum pia matre & cerebro strictè connectitur, in inferiori verò parte, præsertim circa cerebellum, medullam oblongatam,

gata, & spinalem, laxè : ita ut ibidem facilè & abundè conspici queat. Item tunica oculi crySTALLINA, à similitudine araneæ telæ dicta, quæ obteggit nervos visorios adhuc nudos in cerebro, antequam hi orbitas ingrediantur & non solum eos extrinsecus involvit, sed etiam inter omnes minimas fibrillulas nervos constituentes, se infinuat, prospiciens, ne inter se agglutinentur, sed distinctæ, ut in ortu maneant, hæc membrana cellulose totius corporis perquam similis; num verò hæc sit ipsa Arachnoidea, nondum demonstratum. Ex ἀράχνη aranea, & ἰδιόμορφη. B. **et Spinnewebs-utic.** G. Das Spinnewebshäuslein. Gall. *l'Arachnoide.* A. Theat coat containing the CrySTALLINE humor.

ARÆOTICA, vide *Rarefacientia*, ab ἀραιώω rarefacio.

ARANEA, est *Herba Paris*, sic dicta quòd ejus uva Araneam referat, vide *Paris Herba*.

ARANEA TUNICA, idem quod, ARACHNOIDES.

ARANEA, est insectum, olim à Medicis usurpatum in febribus, ab ἀράχνη, apto, quòd telas ad muscarum aucupium, præparet. B. **Ein Spinneshop.** Gall. *Araignée, ou Aragne.* A. The Spider.

ARANTIA, idem quod *Aurantium*.

ARBOR, & ARBOS, Gr. ἀένδρον & ἀένδρον, quia δένειν; δένεται; graviter & molestè decorticatur: vel à δένειν; δένεται; ædifico, quia arborum ope domus, &c. ædificantur. Arbor est quidquid à radice statim simplici caudice, brachiatum ramis, fulculosum, dissolutuque contumax assurgit. B. **Ein Baum.** G. Ein Baum. Gall. *Arbre.* A. a Tree.

ARBOR DIANÆ, est quædam crySTALLIFATIO Mercurii, & Argenti in aqua forti dissoluti, fruticis speciem acquirens.

ARBOR VITÆ, est Cedri species semper virescens, fructu conifero, oblongo, squammoso, sic dicta, quia ipsa arbor diutissimè vivit. B. **Baum des Lebens.** G. Lebens-baum. Gall. *Arbre de Vie.* A. The Tree of life.

ARBUTUS, est Arbuscula, cujus truncus habet corticem asperum & striatum, in superiori parte rami sunt rubicundi; folia oblonga, lata instar Lauri, subrotunda, polita, viridia, dentata, vel ferrata; florem monopetalum, campaniformem, globosum, in urceolum formatum;

tum; Pistillum calicis sit fructus globosus, carnosus, edulis, ante maturitatem flavus, postea ruber, facie externâ Fragî, quinque locularis, in singulis loculis semina plura placentâ accreta; hæc arbuscula sæpe ad maximarum arborum altitudinem crescit in Flandria; fructus ejus Mæcydon aut unedo vocatur, quia, si homo plus ex his quam unum comedat, creditur illum se inde malè habere; folia & cortices sunt adstringentes, hinc conducunt in diarrhœa. Sic fortè dicta, quòd inter arbuta crescat: vel ut aliis placet ab arbor. Gr. Κράμαρον, an à κομάω conatus sum? B. *Haag-appel-boom / Hardbesie-boom.* G. Hagapffel-baum. Gall. *Arboufier.* A. The Crabtree. T. Strawberrytree.

ARCANUM, nominatur aliquod Medicamentum, quod tanquam aliquid secreti habetur, tum in ejus preparatione, tum in ejus administratione dextra. Theophrasti Arcanum est Quinta rei essentia summè exaltata, sed ut ait idem, est virtus rei millecuplâ exaltatione emendata. Quatuor imprimis arcana jactitat. 1. Arcanum primæ materiæ. 2. Lapidis Philosophorum. 3. Mercurii vitæ. 4. Tincturæ. Aliis est extractum in specie sic dictum, fortè quòd in arcis fervetur. B. *Geheym.* G. Geheimnus. Gall. & A. A Secret, Mystery.

ARCEUTOS, est *Juniperus*: dicitur ἀρὰ τὸ τὴν ἀρὰν κείθεν, quòd celet noxam. ἀρὰ enim est noxa, & κείθεν celo. Ἄρκευθις est Juniperi bacca: vel διὰ τὸ ἔχειν τὰς ἀκαθάρθας κρυμμένας, quod spinas habet occultas, vide *Juniperus*.

ARCHANGELICA, est *Angelica aquatica*, ab ἀρχὴ principatus, & *Angelica*: de qua antea, sic dicta, quòd cæteris major sit, vide *Angelica*. Gall. *Archangelique*.

ARCHE, est morbi initium, ab ἀρχὴ incipio. Vide *Acme*.

ARCHEUS, est (ut Chymici loquuntur) summus, exaltatus, & invisibilis spiritus, qui separatur à corporibus, exaltatur & adscendit, occulta rerum virtus generalis omnibus, Artifex, & Medicus. Item Archiatros supremus rerum Medicus, qui rei cuique suum *Archæum* peculiarem, & membro cuiuslibet occultè per *Ærem* distribuit. Item *Archæus* primus in rebus, vis est occultissima res omnes producens, ex *Iliaste*, divinâ virtute nimirum

fuffulta duntaxat : vocabulum est Helmontio frequentiffimum. B. *Wracht* / *elementfcheider* / *geest*. G. *Furnemfte krafft*, vel *subthilefte Geift*. Gall. *Efprit*, *vertu*, qui *fepare les elements*. A. A most *subtle Spirit*.

ARCHIATER, est Medicus supremus ; vel qui caput & dux aliorum Medicorum est : Ideoque Primarius vel Senior dicitur. Ita Principum & Magnatum Medici καθ' ἑξῆς Archiatri vocantur, ex ἀρχῆ principium & ἰατρῆς Medicus. B. *Gen Opper-genees-heer* / *Stads-Doctoor* / *Stads-genees-heer*. G. *Statt-artz*, *fuernemfter-artz*. Gall. *Archiatre*, *le premier Medecin*. A. The Chiefest Physician.

ARCHIGENI MORBI, feu acuti, ab ἀρχῆ principatus, γινώσκω gigno ; quod nempè imperium in fanitatem te-neant.

ARTOSCORDON, est *Allium urfinum* ; ex ἀρκιόν, urfus, & σκόρδον allium. B. *Berren-look* / *das-look*. G. *Wald-knob-lauch*, *Ver-lauch*, *Hund-knob-lauch*. Gall. *Aux d'ours*. A. *Ramfons*.

ARCTOSTAPHYLOS, est urfi uva, feu Vaccinium rubrum, ex ἀρκιόν urfus, & σταφύλη uva.

ARCUALIA ossa, dicuntur aliis *ossa syncipitis*, aliis *ossa Temporum* : hinc *futura arcualis* est eadem, quæ *coronalis*.

ARCUATIO, à quibusdam dicitur *Gibbositas anterior*, quando accidit cum ossium communitate. B. *Geboggelt*. G. *Gebochelt*. Gall. *Voute*. A. *Crookedness*.

ARCUATUS MORBUS, vide *Icterus*.

ARDEA AVIS, est species avis aquaticæ, fissipedis : dicitur ex arduo, quia volat in altum. Gall. *Heron*.

ARDENTES FEBRES, sunt, in quibus præter alia symptomata, magnus æstus, ardor & sitis deprehenduntur, ut in *Causo* & *Lipyriis*, vide *Causus*.

ARDOR, feu *Æstus*, est calor in corpore nostro intensè acutus. B. *Hitte*. G. *Hitze*. Gall. *Chaleur*, *Ardeur*. A. *Vehement or parching heat*.

ARDOR VENTRICULI, doloris ventriculi peculiaris species est, quæ tamen simul etiam œsophagum molestat, quam τοῦ στομάχου καύσωνα, *ardorem stomachi* & nonnulli *Ebullitionem Ardoremque stomachi ebullientem* nominant, quibusdam *Soda*. Quando ardens quidam dolor

in

in ventriculo & gula percipitur, qui urendo quasi molestat; malum hoc sanis etiam sæpe familiare est, tum cibum sumentibus, tum jejunis; Imprimis cum eructant, intus incluso quasi flatu igneo & erumpere non valente. Nonnunquam tamen & in febribus accidit. *Causa* mali est effervescentia quædam à particulis oleosis aut biliosis, unde ebullitio sive ardor ventriculi ebulliens perferitur: vel potius ab acri quocunque sive acido sive alcalino molestè os ventriculi afficiente, & sæpe à defectu mucii ventriculorum obducentis. B. *De zode*. G. Hitze des Magens, Sode. Gall. *l'Ardeur d'Estomac*. A. The heart-burn.

ARDOR URINÆ, vide *Dysuria*.

AREA, *Celsò* arearum duo genera sunt. Commune utique est, quòd emortua summa pellicula, pili primùm extenuantur; deinde excidunt, ac si ictus is locus fuerit, sanguis exit liquidus, & mali odoris: increfcitque in aliis celeriter, in aliis tardè. Pejus est, quod densam cutim, & subpinguem, & ex toto glabram facit. Sed ea, quæ ἀλοπηνία nominatur, sub qualibet figura dilatatur. Fit & in capillo, & in barba. Id verò, à serpentis similitudine ὀφιασίου appellatur, incipit ab occipitio; duorum digitorum latitudinem non excedit: ad aures duobus capitibus serpit; quibusdam etiam ad frontem, donec se duo capita in priorem partem committant. Illud vitium in qualibet ætate est: hoc ferè in infantibus. Illud vix unquam sine curatione, hoc per se sæpe finitur. B. *Hair-uitvaling* / *haireloosheid*. G. Aufzfallen des Haars. Gall. *la chute des cheveux de la tête & du poil de la barbe*. A. The falling off ones hair.

AREA, est inter musculos, glandulas &c. quædam intercapedo seu spatium, à circumjacentibus partibus relictum. B. *Tuffchen-rumite*. G. Zwischen-Weite. Gall. *Espace*. A. An empty space.

AREGON, est Unguentum resolutivum relaxans & attenuans, ab ἀρηζω auxiliò, opem fero.

ARENA, in corpore humano, res est extoto genere aliena ab arena terrestri, nam illa est plurimo sale volatili, pauco oleo & terra, genita; ex qua sæpe calculi concrefcunt. Gr. ἄμμο & ἄμμο. B. *Gravelige Zandigheid*. Lat. *Sabulum* dicitur. G. Sand, Griesz. Gall. *Sable*, *Greve*, *Sablons*, *Gravier*. A. Sand, Gravel.

ARE:

ARENARIA, est Coronopi species, sic dicta, quod arenosa loca amet.

ARENATIO, est species Balnei ficci, cum æger pedibus arenæ calidæ insidet: ut in Hydrope fit. B. **Zandbat.** G. Sand Bad. Gall. *Bain de Sable.* A. A Sandbath.

AREOLA PAPILLARIS, vocatur circulus papillam ambiens. B. **De Mamschpf.** G. Der Wärtzlein-Kreis an der Brust. Gall. *l'Areole.* A. The Circle that cirrounds the nipple.

ARESTA BOVIS, vide *Anonis.*

ARGEMON, est ulcusculum oculi album in iridis circulo, comprehendens partem albi & nigri. ex *ἀργός* albus, & *ἔργον* habeo.

ARGEMONE Mexicana, five papaver spinosum C. B. est planta officinalis, quæ habet caulem rotundum, ramosum, spinas exiguas, & quæ medullam albam in se continet; folia ex radice primò erumpentia, oblonga, & angustata sunt, sed quæ caulibus adhærent, sunt longa, laciniata, non villosa, sed mollia, in spinas abeuntia; flores in summitate ramorum crescentes, coloris flavi, rosacei, quinquifidi, odoris Chelidonii majoris; post florem succedit fructus, oblongus, spinosus, includens semina subrotunda, nigra; radix exigua est, satis longa, fibrosa; hæc planta crescit in hortis: dicitur à vi, quæ pollet: sanatur enim *ἄργεμα* seu oculorum ulcuscula & nubeculas, quæ oculi albo adveniunt; ideoque ab *ἀργός* albus, vulgò *Argentina*, & *Potentilla*, ob potentes vires in sistendo sanguine. Vide *Anserina*.

ARGENTINA, idem quod *Argemone*.

ARGENTUM, & Gr. *ἄργυρος* ejusdem significationis, est metallum coloris candidi, sonorum, post aurum maximè ductile, in igne fixissimum, ita ut nihil ferè perdat, si purissimum fuerit; simulac ignitur, funditur, aquâ forti solâ solvitur, specificæ gravitatis ad aquam, 10535. ad 100. depuratur plumbo, eique resistit, in scorias ab it cum antimonio & volatile fit. B. **Zilber.** Gall. *Argent.* A. *Silver.*

ARGENTUM VIVUM, idem quod *Mercurius*.

ARGILLA, Gr. *ἄργιλλος*, ab *ἀργός*, albus; quia plerumque illa terra alba est; accipitur quandoque latiùs, varii coloris species comprehendens, ut nigram, luteam, pumi-

pumiceam, purpuream, viridem, caeruleam, cineritiam.
B. *Argille ou Terre glaife.*

ARGYROCOME, est Gnaphalii species, dicta ob argenteos seu albos flosculos, ex ἀργυρος argentum, & κόμα coma, pili.

ARGYROPEA est ars, quæ docet modum conficiendi argentum è metallis & mineralibus perfectioribus, tam quæ in argentifodinis exercetur, quam quæ ope lapidis philosophorum.

ARIDURA, TABES est seu ATROPHIA particularis, quâ corpus, vel membrum aliquod planè consumitur, fortè ab arefcere. B. *uit teringe.* G. *Verfallung, Doerung.* Gall. *Phthifie, Consomption.* A. *The blasting of the body by a planet.*

ARILLI, Idem quod *Acini.*

ARISARUM, videtur diminutivum ab *Arum*, quia minor species est, vel ab ἀριστον. Vide *Arum.*

ARISTALTHEA, est Althæa vulgaris, ab ἀριστον bonum, & Althæa.

ARISTOLOCHIA, est planta officinalis, quæ habet caules farmentitios, debiles, flexiles, folia alterna, ferè rotunda, mollia, saporis amari, viridescentia; flores monopetalos, anomalos, tubulatos, in inferiori parte oclusos, à parte superiore apertos, & quasi linguam habentes deorsum spectantem, post florem pistillum sit fructus membranaceus ovalis, viridis, sed post maturitatem fuscus, hic fructus est divisus in sex loculos, qui multa semina compressa, exigua, nigra, & sibi invicem incumbentia recondunt; radix est tuberosa, rotunda, satis crassa, fibrosa, extus grisea, intus flavescens, odoris ingrati, saporis valdè amari; hæc planta crescit in pratis, dantur variæ species: huic nomen inditum, quod puerperis, vel potiùs parturientibus profit: quod ἀριστον sit τὰς λοχιῶν lochiis nempe expellendis. Alii deducunt ab inventore quodam Aristolocho. B. *Hol-wortel / Waar-wortel / Osterlucie.* G. *Osterlucci, Hol-wurtz.* Gall. *Aristolochie.* A. *Birhwort.*

ARMENIACA MALUS, Persicæ satis similis, sed truncus crassior, cortice obductus magis nigro, folia habet populi nigrae, vel Pyri, dentata, acuta, saporis acidiusculi; calix est monophyllus, quinquifidus, vel & in sex

sex segmenta profundè sectus, cavus; flos rosaceus, pentapetalus, petalis natis ex margine calicis coronante cavitatem, petala aliquando sex continet, stamina triginta; ovarium in imo fundo calicis instructum tubâ longâ fit fructus ferè globosus, carnosus, Perficæ minoris magnitudinis, ad latera paululùm compressus, juxta longitudinem sulcatus, continet nucleum osseum compressum, in quo amygdalus unus plerùmque reperitur, saporis aliquantulùm amari, grati; fructus caro ab una parte rubescit, ab altera flavescit, est dulcis, tenera, saporis grati fortè sic à natali solo Armenia dicta. Gall. *Abricotier*.

ARISTA, Gr. ἄριστα, ἄριστην, ἄριστη, ab arce. Estque ut acus tenuis longa, & eminet à gluma. In summa aristæ quasi apices & cornua sunt spicarum. B. *De baard der koren-aare*. G. Das Haar von Korn, oder Spitzen an den ähren. Gall. *La barbe de l'epy du bled*. A. The ear of corn, the beard of the ear of corn.

ARMENUS seu ARMENIUS LAPIS, est lapis maculis viridis, cæruleis & subnigris relucens, sicut *Lapis Lazuli* punctis aureis; adeoque non differt inter se, nisi solâ maturitate. Uterque enim in unis iisdemque scapentulis reperitur. *Lazuli* tamén lapis ceu maturior, crebriùs invenitur in fodinis aureis, *Armenus* in argenteis. Dicitur *Lapis Armenus* seu *Armenius*, Gr. ἄρμενιος λίθος quòd olim ex Armenia solùm ad nos translata sit; hodiè tamen & in Germania effoditur, verbi gratia, in Comitatu Tyrolensi sub nomine *Melochites*. Præfertur colorato cæruleus. Inter purgantia recensetur ad drachmam & scrupulos quatuor. B. *Armeni-sten*. G. *Armenier-Stein*, *Bergblaw*. Gall. *La Pierre d'Armenie ou Armenienne*. A. *Armenian-stone*. Arab. *Hagar* & *Hagor*.

ARMERIUS FLOS, Gallis *Armoires* & *Armoiries*, hunc *Ruellius* *Armerios* flores nuncupavit. B. *Heikens / Weizendschoon / Tuilkens / Hoopelbloemen*. G. *Heiden-Bluemlein*, *Blutz-Tropffe*, *Stein-Nagel*, *Carthueser-Blumen*. A. *Sweet-williams*.

ARMILLA MEMBRANOSA, est ligamentum circulare, tendines multiplices univèrsæ manus circulo aliquo comprehendens in regione carpi; in varia alia facillè divisibile. Duplicia constituunt; unum sinum carpi succingens, reverà unicum, sed latum robustumque, simul omnes

omnes tendines flectentium musculorum continens : alterum quod est in dorso carpi, ex sex inter se connexis, & fingulis annuli instar obvolutis circa extendentium tendines. B. *d'Armband*. G. Arm-Band. Gall. *Ligament du bras*. A. Membranous ligament encompassing the muscles of the arm.

ARMONICACUM SAL NATIVUM, Cyrenaicum veterum à Majoribus descriptum, sub arenis Libycis crescebat : Ex notis bonitatis, quas Plinius indicavit, nostro hodierno factitio simillimum apparet. Verùm nostratibus non nisi *Artificiale* cognitum est. Quod nihil aliud est, quàm sal amarum factitium, compositum, volatile, coctum ex urina, fulgine & sale communi, vel sale gemmæ & similibus, tale & circa ignivomos montes eructatur variis terræ locis; vesuvi optimum censetur hodiè: & non sine ratione videtur ex fuligine originem solam ubique ducere. Eligatur candidum ac purum, vel nisi satis nitidum fuerit, purificari potest. Præstantius habetur Antverpianum, & Venetianum. Dicitur *Sal Solare*, *Aquila Cælestis*, *Alba Mercurialis Fuligo*, *Sal Mercurialis Philosophorum*, *Lapis Adir*, *Audix*, *Anacab*, *Alacab*, *Aliocob*, *Alocaph*, *Alcob*, *Alfol*, *Alfatide*, *Alinziadir*, *Alistiles*, *Alumonodig*, *Amizadir*, *Anoxadis*, *Azanec*, *Butrum*, *Hifazium*, *Lixandram*, *Misatis*, *Mestudar*, *Nusiadal*, *Nysæ*, *Obac*, *Raal*, *Salmiac*, *Tursies*. Fortè ab ἀμμοῦ seu φάμμοῦ arena. Dicitur & *Sal Mirabile* & *Clavis Metallorum*, quæ fluere facit. Signum ejus, Chymicis est asterismus. B. *Salarmoniak*. G. *Salmiac*. Gall. *Sel Armoniac*. A. Salt Armoniak.

ARMORACIA, est Raphani genus : componitur à pontica voce Armon, & agria.

ARNALDIA, est nomen morbi maligni, lenti, & chronici, quondam in Anglia familiaris, in quo capillorum defluvium maximè notabatur, &c. unde species luis Gallicæ videri possèt, prout in initio in his regionibus sæviit.

ARNOGLOSSUM, est *Plantago* seu *agnina lingua*, quia ejus folia linguæ agninæ simillima sunt. Ex ἄγς agnus, & γλῶσσα lingua. Dicitur & *Polyneurum* à nervorum, quibus quali costæ per longitudinem folia ejus distincta sunt, multitudine. B. *Weg-hyze*, G. *Wegerig*, *Weeg-*

Weegrich, Schaff-Zunge. Gall. *Plantain*. A. Ribwort plantain, jvaybread, or Lambs-tongue.

AROMA, est corpus vegetabile, gratum fortemque spirans odorem, ut Caryophylli, Cinamomum, ex $\alpha\epsilon\zeta$ vel $\alpha\epsilon\iota$ particula intensiva, & $\zeta\omega$ oleo, $\omega\delta\mu\eta$ odor. B. **Nieckende Specerri**. G. Gewuertz, Specerey. Gall. *Drogue*, *Epice*, *Epicerie*. A. Sweet smelling spicer.

AROMATOPOLA, est is, qui aromata dividit, *Aromatarius* dictus. B. **Cruidenier** / **Droogist**. G. Ein Wuerz-Kramer, Materialist. Gall. *Espicier*. A. A Groces.

ARONIA & ARIA, est *Mespilus*; an ab Arona Galliae fluvio.

ARQUATUS MORBUS, seu ARCUATUS, idem quod *Icterus*.

ARS, dicta est, ex $\alpha\rho\sigma\tau\eta$, virtus, quam Graeci scientiam vocant.

ARSENICUM, est corpus venenatissimum, album crystallinum, ponderosum, triturable, arte factum, dum Cobalti cum alcali fixo & Silicibus in Smaltum fusio paratur; ascendens flos dat arsenicum album crudum, quod clauso vase, igne valido, fufum, exhibet Arsenicum album venale: Si vero flos Arsenicalis cobalti funditur cum decima sulphuris communis parte, *Arsenicum Citrinum* fit, venenatum, sollicitè distinguendum ab *Auripigmento*, cum lethale sit vi indomabili: sed quoties flos idem cobalti, quintae sulphuris parti ad ignem fufus admiscetur, nascitur illicò *Arsenicum rubrum*, venenatum; quod distinguendum est ab arsenico veterum. B. **Rattenkruid**: quia mures gliresque hoc comesto moriuntur. G. Ratten-Pulver, Huetten-Rauch. Gall. *De l' Arsenic, ou poudre aux Rats*. A. Arsenick or Orpment. Rattenbread.

ARTEMISIA, Planta est, quae habet caulem quatuor circiter pedes altum, ramosum, durum, lignosum, fractu difficilem, partem villosam, ut plurimum ad rubrum vergentem; folia in acutas lacinias divisa instar absinthii, sed latiora, supernè viridia, infernè alba, odorifera, saporis dulcis parum ad acridinem vergentis; flores erecti, minimi, villosi, albi, vel purpurescentes, odorati; radix longa & instar digiti crassa, lignosa, saporis subdulcis & aromatici: si Plinio credimus, ab Artemisia Mausoli Cariae Regis uxore, quae hanc sibi adoptavit,

ptavit, nomen accepit. Antea *Parthenis* dicta, hoc est, *Virginialis*, quia virgo Dea nomen illi dederit. Sunt, qui ab Artemide (id est Diana *παρθὴ τὸ τὸς ἀρτα τῆμων*) lithya cognominatam putant, quoniam privatim medeatur sceminarum malis. Quid impedit, nomen impositum esse, ἀπὸ τοῦ ἀρτέμιος, quod est incolumis, vel integer. Hinc Artemisia, quod multas incolumes reddat. B. *Sp. boet / St. Jans Godel / St. Jans kruud*. G. *Beyfulz*, St. Johans Eurel. Gall. *Armoise ou herbe de Saint Jean*. A. Mugwort.

ARTERIA, est vas conoideum, in corpore nostro vi-
vente, se attollens, atque vicissim se submittens, e corde
magno trunco oriundum, sensim in minores ramos divi-
sum, constans plurimis tunicis; quodque extremitatibus
suis vel extra corpus, vel intra cava corporis, vel in alia
vasa desinit, sanguinem e corde ducens versus extrema.

ARTERIA COELIACA, vide *Coeliaca Arteria*.

ARTERIA MAGNA, idem quod *Arteria Aorta*.

ARTERIA TRACHEA, vide *Aspera arteria*.

ARTERIA VENOSA, Veteribus sic vocata, hodie-
nis est vena pulmonalis, sive illud vas, per quod sanguis
ex pulmonibus in sinistrum cordis ventriculum transit:
duas habet valvulas mitrales, a figura dictas; non est una
vena; sed a sinistra cordis auricula prodit; deinde primo
in quatuor, postea in innumeros ramos, per pulmones di-
stributos dividitur; sive potius formatur ab infinitis venis,
ex sinibus arteriae pulmonalis ortis, quae sanguinem ex
his acceptum revehunt in quatuor magna vasa, unde in
sinum venosum pulmonalem; hinc factis improprie quasi
una vena consideratur, cum ex singulo pulmone duo
magna vasa orientur, in sinum venosum desinentia. B.
Lung-ader d Aderipke Stag-ader. Lung-Ader. Gall.
Artere veneuse, veine du poulmon. A. The vein of the
lungs.

ARTERIACA, Medicamenta sunt, quibus ad vocis
laesionem & tracheae vitia solemus uti, & ab arteria tra-
chea nomen accepisse videntur. τὸ τῆς ἀρτηρίας τραχηίας φάρ-
μακον, Arteriae asperae medela.

ARTHANITA, vulgo *Cyclamen* & *Panis porcinus*, est
herba quae habet folia subrotunda, ampla, singularia in
uno pedunculo, qui ex apice tuberosae radicis oritur; Pe-
dun-

dunculi floriferi, simili ortu, ex ipso tuberis corpore, enati, finis abit in tuberculum, cui adnascuntur segmenta quinque, foliosa, magna, profundè secta, calicem formantia; flos parte inferiori tubulosus, monopetalus, supra divisus in quinque amplas, longas, ad ima usque sectas partes, quæ retroflexæ circa pedunculum se colligunt, donatur quinque staminibus testiculos gerentibus tubæ arcè appolitos: Ovarium in fundo calicis sphaericum, instructum tubâ longâ, donatâ apice tenui, membranaceum, habens in medio placentam sustentem multa semina, rotunda, divisum in aliquot partes, per maturitatem dehiscens; radix tuberosa, crassa, orbiculata, carnosâ, externè nigra, internè albicans, imâ parte fibrillas dimittens; saporis acris est, pungitivi, exurentis, ubi exsiccata, ingrati: crescit in Italia & Germania in sylvis; observatur, quòd semen aquæ commissum, non ut alia semina in plantam, sed in bulbum prius crescat, unde deinde planta demùm emergit: an ab ἀγροῦ panis, quia à porcis videtur amari, an ab ἄγω tollo, ἀγρὶς sublatus, quia verno & autumnali tempore se elevat. B. *Verkens-brood / Zeugen-brood / Ward-brood / Ward-appel / Ward-noten.* G. Schwein-brodt, Erd-apffel, Seu-brodt, Erd-wurtz. Gall. *Pain de pourcaeu.* A. Sowbread.

ARTERIOTOMIA, est arteriarum sectio artificialis, ad sanguinem in Cephalæa, Mania, Epilepsia, oculorum, auriumque dolore & inflammatione evacuandum. *Sectio illa fit in fronte, temporibus vel ponè aures: Modus incidendi hic est, post ligaturas nempe brachiis aut collo injectas, arteria inciditur ut vena, factâ deinde sanguinis evacuatione, emplastrum potenter astringens cum lamina plumbea vulnere applicatur, & fasciis commodis firmatur. Cursatio septem vel novem dierum spatio absolvitur. Ex ἀρτηρία arteria, & τμήσις secō. B. *Gen Slag-aders snijding / of opening.* G. Öffnung der Pulsz-ader. Gall. *Arteriotomie, Section d'Artère.* A. Arteriotomie, opening of an arterie.*

ARTHETICA, idem quod *Arthritica.*

ARTHETICA, seu ARTHRETICA, est herba Chamæpytis, vel Primula veris. Sic dicta quod articulos juvet, ab ἀρθρον membrum.

ARTH-

ARTHRITICA, vide *Arthritis*.

ARTHRITIS sive MORBUS ARTICULARIS, circa duos, tres, pluresve articulos sive ossium internodia, suas tragredias exercet. Estque dolor circa articulos, tensivus, dilacerans, coarctans, vere & autumno maximè revertens, ortus ab obstructione in vasis minimis circa has partes, unde nervi, tendines, ligamenta, periosteæ corrugantur, & miserrimè cruciantur, unde tumor, rubedo, tophi, aliaque symptomata concomitantia. Estque quadruplex; *Chiragra* in manibus; *Ischias* in aut circa os Ilium: *Gonagra* in genubus; & *Podagra* in pedibus: habet & alia varia nomina pro parte affecta, ut *dentagra*, *omogra*, &c. Vox *Arthritis* derivatur ab ἀρθρον articulus. Unde *Arthritica Medicamenta*, quæ Arthriticis doloribus subveniunt. B. *Het stercijn / den artijst / de poortjes / voert-rubel / leden-zugt / leden-krankheid / sigt / gigt*. G. Zipperlein, Zipperlin, Fluesz, Gicht, Gliederwehe. Gall. *La Goute*. A. The Gout. Barb. *Gutta*.

ARTHRITIS PLANETICA, Idem quod *Arthritis vaga*, à πλανήω vagor.

ARTHRITIS VAGA, est morbus articularis, quo dolor vehemens cum tumore & rigore nunc in uno membro est, nunc in altero: *Vaga* dicitur *Arthritis*, ex eo quod constanter uno loco non contineatur ut *Arthritis*, sed nunc in hac nunc in illa parte sentiatur. B. *Fliegende Gigt / ongedurige Gigt*. G. Fliegende Gicht. Ab aurgando & quidem, die lauffende, à motu & velocitate, ideoque dicitur, die fahrende, vel potius lauffende Schmerzen. Idem die springende Gicht, die reiffende Gicht, die Scharbockische reiffende Gicht, die lauffende Gicht, das Scharbockische Zipperlein, die Scharbockische Gliederkrankheit, die kadden, die gute-hoelden, die nacht-griffe, die Alp-flecke. Gall. *Goute volante*. A. Wandering gout.

ARTHRODIA, est ossium articulatio, cum nempe cavitas excipiens est in superficie, & capitulum quod excipitur, depressum est: Uti articulatur scapula cum humero: ab ἀρθρον articulus & δέχομαι recipio. B. *Ein t'samen-wijting der beenderen*. G. Zusammenfuegung der Beinen. Gall. *Articulation*. A. Coarticulation.

ARTHRON, Græcis etiam ἄρθρον, est articulus, seu ossium connexio, motibus obeundis, accommodata. B.

Gen lid / gewigt. *Articuli* etiam dicuntur digitorum internodia. *συντολίδες* Galeno, *φάλαγγες* Aristoph. B. **De litten / leden / ledematen.** G. Glieder, Gliedmaßen. Gall. *membres.* A. A Member, Limm.

ARTHROSIS, idem quod *Articulatio*.

ARTICOCA & ARTICOCALUS, est *Cinara*, ex *ἄρτι* & *κόκαλος* forte perfectum & *κόκαλος* nucleus pineæ nucis: quod cinaræ fructus pineo fructui similis sit. B. **Artichokken / Pijn-dijstel.** G. Stobil Dorn, à Strobulo. Gall. *Artichauts.* A. Artichock. Dicitur etiam *Strobulus*, *Cinara*, *Articoxa*, *Cocalus*, & *Scolymus*.

ARTICULARIS MORBUS, vide *Arthritis*.

ARTICULATIO, est conjunctio ossium cum invicem, ad motum peragendum: Estque duplex *Diarthrosis* sive *Articulatio laxior*: & *Synarthrosis* sive *Articulatio strictior*. Gr. *ἄρθρωσις*. B. **Wigting / gelding.** G. Gliederung der Beinen. Gall. *Articulation.* A. Articulation or Jointing.

ARTICULI, sunt plantarum partes, quæ in nodos quosdam intumescunt, à quibus sæpe ramuli prodeunt. B. **Knopen / leden.** G. Gliedren, Knoepffe an den Planten. Gall. *Nœus*, *Boutons*. A. Knuckles or joints.

ARTICULUS, vide *Arthron*.

ARTOMELI, est cataplasmatum species, quod ex pane & melle paratur, ex *ἄρτι* panis, & *μέλι* mel. B. **Gen gehonigde Brood-pap.** G. Eine Pappe von Hoenig und Brodt. Gall. *Cataplasme composé de miel & de pain.* A. Cataplasme made of honey an bread.

ARTOPTICIUS PANIS, hoc est tostus, ex *ἄρτι*, panis, & *ἰπτάω*, id est torreo.

ARTUS, sunt membra, ventribus adnata & articulis distincta. Vide *Arthron*.

ARUM, Character hujus plantæ idem ferè, qui *Colocasia*; habet verò arum folia oblonga, ampla, triangularia, aurita & sagittata, splendentia, adnata pedunculo affixo in postremo foliorum; flos anomalus est monopetalus, auris asininæ instar, in medio eminet pistillum, quod obscenam figuram repræsentat; radix rotunda, tota alba, nucis avellanæ magnitudinis, saporis acris, adeo caustica est, ut masticata fauces magis, quàm piper adurat, sitimque vix debilem excitet. De Ari Etymo hæc
Lo.

Labellus, quin si è græco non sit *ἄρον ἱερὸν*, quasi sacrum, ut in iride factum, plebecula quæ *Barbam Aaronis* vocitat, videtur agnoscere, ex palæstino vernaculo, & ornamento Aaronis pontificis. G. Papen pint, id est, *penem sacerdotis*, vocant, quod pistillum promit exacti ferè genitalis effigie. B. *Nalss-boit* / *Quitsche Gember* id-que ob acrimoniam. G. Pfaffen pint, *Deutscher Ingver*. Gall. *Pied de Veau*, *vis de Prêtre*. A. Cuckow pintle, *Wake-Robbin*.

ARUNDO, seu *HARUNDO*, Genus plantarum est quod tantum à gramine differt ratione caulis & foliorum; habet caulem alium, nodosum, & excavatum; folia longa, satis lata, rigida, aliquantulum aspera; flores exiguos, molles, in initio coloris purpurei, postea cineritii; semina papposa; radices multas, longas, nodosas, serpentes; hæc planta crescit in paludibus, dantur variæ arundinis species; fortè denominatur, quòd ad undas, seu aquas fluctuantes, crescat. B. *Niet* / *Wchriet*. *Kohr*, *Schilff*. *Kohr*. Gall. *Canne*, *Roseau*. A. *A Reed*, *Cane* a *Bulinisch*. Gr. *Κάρυον*.

ARYTENOIDES, seu *GUTTALES*, & *GUTTURIFORMES*, sunt cartilaginee duæ, quæ laryngis caput, unà cum aliis cartilaginibus constituunt. Sumitur quoque pro musculis quibusdam laryngis, ab *ἀρτεν* haurio, *ἀνοίγω* aperio, quia inspirando aperiuntur, & *ἰδον* forma. B. *Spleet-makende kraken-beenen* / *tuilige* / *oft tregters wijfge krakebeenen*. vel *Spieten*. G. *Das Gielz-salzgleiche Knorpel*, vel *Maulz*. Gall. *Cartilages Arite-noïdes*. A. *The Ewer-like cartilage*.

ARYTHMUS, seu *CACORYTHMUS*, est pulsus ad sensum abolitus, & sine modulo, ex *a priv.* & *ῥυθμὸς* modulus: propriè notat pulsus qui nullum rythmum, ordinem aut proportionem observat, non verò planè abolitum pulsus, cui opponitur eurythmus, rhythmum certum observans: Arythmi species observantur tres à Galeno: *Pararythmus*, quando vicinæ ætatis rhythmum observat: *Heeterorhythmus*, qui planè alterius ætatis ordinem servat: *Ecrhythmus*, qui nullius ætatis rhythmum servat. B. *Een Pols zonder order* / *ongeregelde Pols*. G. *Ein sehr schwacher Pulsz*. Gall. *Le pouls irregulier*. A. *Apulse lost to sense*. Vide *Cacorythmus*.

As five Assis, ut ex *Varrone* & *Plinio* colligere est, ab ære dicta. *Balbus* ad *Celsum* de asse ejusque partibus, quicquid unum est, & quod ex integrorum divisione remanet, Assem rationatorem vocare scribit. Apud nos idem denotat ac pondo, seu unciarum duodecim libra. Quidam pro duabus drachmis sumunt.

ASA DULCIS, idem quod *Benzoin*.

ASA FOETIDA, est gummi, ex cujus plantæ radice *Assa* sive *Aja* exprimitur. Magnâ quantitate crescit in imperio *Perlico*, inter *Laram* & *Gamaron* civitates. Estque duorum generum, prima samentosa est, ferme ut *salix aquatica*, ex cujus foliis & stolonibus incisus *Assa Fetida* exprimitur, quæ, ut reliqui succi, sole indurata in consistentiam evadit, qualis est *Sagapeni*. Secunda species longè fecundior est, estque succus expressus ex radicibus hujus plantæ, quæ crassissimos raphanos referunt, folia autem *Tithymalli* foliis similia; Cujus radicis exsiccata odor totas ædes implet: putant quoque esse succum sive lachrymam *Laferis* sive *Sylphii* in *Media*, *Lybia* ac *Syria* crescentis. Gravem naribus spirat odorem, quem vulgus nominat foetidum, instar allii: ut hujus exacta cognitio habeatur, afferenda sunt, quæ de hac habet doctissimus *Kæmpferus*: *Hingisch* asam fundens est planta umbellifera *Levítico* affinis, foliis instar *Pœoniæ* ramosis, caule pleno maximo, femine foliaceo, nudo, solitario, Brancæ usinae vel pastinacæ simili, radice asam foetidam fundente: Patria ejus sola est *Perlica*, non *Media*, *Lybia*, *Syria*, aut *Cyrenaica* regio, unde ex hoc capite facta succi apud auctores distinctio est inanis. Illa planta potissimum, quæ circa *Heraatum* campestre desertum occupat, & quæ crescit in montibus vicinis, territorio & oppido *Disguum*, succi ferax existit. *Asa fetida* nulla ex caulibus vel sponte fluit, vel arte exprimitur, sed ex radice manat sauciata: Hæc autem radix miræ est longævitas, magna, ponderosa, nuda, exteriori vultu nigra in solo limoso lævis, in sabuloso scabra ac quadantenus rugosa, ut plurimum pastinacæ instar simplex, sæpe paulo à capite duabus vel pluribus divaricationibus brachiata, aliis perpendiculariter demissis, aliis inconditè & in obliquum extensis prout ab objectis flectuntur. Radix hæc quadrien-

nio

nio minor parùm lactescit, & nunquam secatur, quo autem vetustior & major est, eo majorem impertitur lacrymæ copiam. Exemptâ tellure, si vel postridie secatur, lacte tamen stillabit, adeo nimirùm succo diffluit, à quo insolens pondus obtinet. Succus ex utriculis suis recens emanans candidissimus, liquidus & pinguis est, flori lactis dulcis exactè simillimus, adeoque omnis exfors lentoris, ad aëris verò solivæ contactum, colorem subfuscum induit, & coalescens lentorem quoque. Fator, virtutis index, quo major est, eo meliorem asam testatur. At ille in recenti lacryma vehementissimus est, cum eo quem concreta & antiquior redolet, qualem Europa recipit, nullatenus comparandus. Affirmare ausim, inquit Autor, unam drachmam recens effusam majorem spargere foetorem, quàm centum libras vetustioris, quem siccum venundant aromatarii nostrates, succi. De virtute medica hujus plantæ, dicit, Perficos Medicos ob delicatum nationis genium ab usu ejus ferè abstinere, rusticis saltem in colicis torminibus & hydrope præsertim tympanitide curanda usus innotuit. Vulnere ex imposito recenti succo coalescere dicuntur ad miraculum &c. Dicitur & Laser, sterco Diaboli. B. *Supvets-drek*. G. *Teuffels-Dreck*. Gall. *Affu Fetida*. A. *Asa fetida*, vel *pevellodung*. Gr. *ὄπις Μηδίας*, *Συγιάδος*, olim, *Κορυθαίνος*. *Laser Medicum* quibusdam, seu *Fetidum*. Arab. *Alit*. Indis *Hin*.

ASAPHATUM, est *Impetigo*. Vide *Saphatum*.

ASAPHIA, est vocis obscuritas, ex laxa aut mala organorum constitutione aut contemperatione, ex *a* priv. & *σαφής* manifestus.

ASARUM, est planta officinalis, fatis humilis, quæ habet folia instar hederæ, sed minora, magis orbicularia cum deliquio ab una parte, polita, tenera, coloris viridis splendentis, auris humanæ figuram referentia, caulibus fatis longis adherentia; finis peduncululi porrigitur in ovarium, cujus superior pars excurrit in calicem trifidum profundè sectum, ex centro apicis ovarii erigitur tuba crassa, cylindrica, desinens in sex recurvos bisectos apices; Ex ambitu imæ tubæ accreta circumponuntur eleganti ordine stamina duodecim, instructa testiculis, secundantibus tubam dictam, paten-

tem usque in cava ovarii, quod hexagonum dividitur in sex loculos distinctos, in quibus gigarti harent; flos quinque staminibus donatus, purpureus; radix perennis, fibrosa, parva, repens, angulosa, nodosa, incurvata, filamentosa, ex fusco rubescens, odoris fortis & grati, saporis acris nauseosi, & aliquantulum amari cum aliqua adstrictione; crescit in montibus, ut & in hortis: vi vomitivâ donatur hæc planta, sic dictum volunt, quod in orpatum non veniat, quoniam in coronas & ferta non addatur; ex a priv. *ordigen* mundare, ornare, vertere: dicitur & Nardus sylvestris quia radice odor ad Nardum accedit. B. *Hafel-wortel* / quia circa corylos succrescit, vel quasi diceret *Afar-wortel*. G. Hasel-Wurz, Hasel-Minich, Hasel-pappel. Gall. *Cabaret, Oreille d'Homme, Nard sauvage, Oreillette, Rondelle, Girard Rouffin*. A. Asarabacca.

ASCARIS, seu *Ascarides*, sunt exigui rotundi vermes, qui in intestino recto plerumque hospitantur in suis nidulis, cui tuillationem & molestiam inferunt, ab *ἀσκα* moveo, exerceo, quia suo motu molestant. B. *Mars-mapen / Mars-wormtjes*. G. Ars-Wuermlein. Gall. *Ascarides, petits vers*. A. Ascarides, little Worms.

ASCIA, ad vinculi & deligationis species refertur, quæ parum à recto declinat, in obliquum tamen nondum vergit iniquiter.

ASCITICUS, qui Hydrope ascite laborat.

ASCITES, est hydrops, sive collectio lymphæ effusæ in duplicaturâ peritonæi, in cavo abdominis inter peritonæum & viscera abdominis; vel in dilatatis glandularum abdominalium cavernis hærentis; unde oritur abdominis tumor; & Lympha hæc fluctuat ad diversam corporis inclinationem, quo distinguitur ab *Anasarca*, ab *ἀσκις* uter, quia utris in modum venter distenditur. B. *Dr waterzugt / t water buik-water*. G. Die Wasser-sucht. Gall. *Ascite, Hydropefie Ascite*. A. A species of dropsie so called.

ASCLEPIAS, est *Hirundinaria* seu *Vincetoxicum*, habet caules rotundos, flexiles, sæpe parte superiori plantas vicinas ambientes, folia conjugata, bina, caulium nodis adversa, oblonga, polita, ampla, acuta; flores monopetalos, ad superiora divisos, ita, ut frænulum pentapetalum referant, coloris albi, odoris grati; post florem
suc.

succedit fructus, duabus filiquis membranaceis constans, oblongus, acutus, per maturitatem dehiscens juxta longitudinem, continens semina plura, papposa, lanugine cristata, & multiplici serie imbricatim sibi invicem incumbentia, coloris rubicundi vel rufi: radix tenuis, fibrosa, albicans, odoris graviusculi, penetrantis, saporis acris, amaricantis aliquantulum nauseosi; dat succum lacteo viridescentem; hæc planta crescit in montibus & sylvis Famigeratissimum antidotum. Ab Æsculapio antiquo Medicinæ Authore nominata est. B. *Swalwewortel*. G. *Schwalben wurtz*. Gall. *l'Asclepias, vinq poison, dompte venin*. A. *Swallow wort*.

ASCYRUM, est Hyperici species, & hoc perfectissime refert, sed vasculum feminale quinque loculare habet; significat durum fœnum, unde G. & B. Harthew, *Herts-hop*: Gr. à contrario huic nomen imposuisse videntur, *ασχυρον* enim illis asperitatem significat quasi planta non aspera sive glabra, quia vi emolliendi pollet. G. etiam Hartz-Hawe, Waldt-hopff. Gall. *Asciron*. A. St. Peters wort.

ASEF, Idem quod *Hydroa*.

ASELLUS PISCIS, dictus à colore asini.

ASEMA, est crisis (ut dicitur) seu morbi præter spem mutatio, sine signis indicantibus eveniens. Ex *α* priv. & *σημα* seu *σημειον* signum, à *σημειω* signo.

ASITIA, sive ANOREXIA & APOSITIA, est alimentorum abhorrens fastidium, ex *α* priv. & *σιτρον* alimentum, frumentum. B. *Een walg van eten / onlust tot eten*. G. Der Eckel zum Essen. Gall. *Degout*. A. ALoathing, or nauseousness.

ASODES, vide *Affodes*.

ASPALATHUM LIGNUM, hujus plantæ est florum magna suavitas, suntque multi & parvi: Ipsa planta frutex est densis ramis, spinis albis, duris, horridis, cortice caudicis albo, ad trium cubitorum & majorem altitudinem in altum assurgens. Verum Medici qui ante nos fuerunt, Aspalathum nescientes, *Citrinum* substituerunt *Santalum*, vel *Meum*, & si ignorantibus concedere fas sit, non ineptum, dictum *παρε̅ν τὸ μὴ ἰαδύως ὑπὸ τοῦ πληθίσινων ἀποσπᾶσθαι ὑποὶ ἀφαιεῖσθαι*, quod non facile evelli sive eximi queat è corpore eorum, qui in eam impeerunt.

est enim frutex multis spinis horrens. *Plautus* ait *Tyrannos* *Aspalathi* spinis apud inferos lanari. *Theocritus Schol.* esse spinæ genus ait venenatæ. ἀσπράσων enim est avello, abstraho. Gall. *Aspalat.*

ASPARAGUS & ASPARAGOS, est planta, quæ habet caules crassos, rotundos, firmos, rectos, folia non habentes, in initio virides, deinde albos, edules: folia, ubi crescit, habet tenuissima proxima faniculi foliis; flores rosaceos, hexapetalos, nudos, sex staminibus præditos, campanulam oblongam referentes; ovarium natum ex placenta hærente in pedunculi apice intra florem, fit bacca rotunda, mollis, rubra, includens femina dura, orbicularia, corneæ duritiei, saporis subacris, subdulcis, odoris nullius: radix numerosa, longa, parva, spongiosa, rotunda, ex uno capite inæquali in plures fibras sese diffundens, externè coloris grisei, internè albi, saporis subdulcis subacris, odoris nullius, urinas valdè inficiens, *Ἀσπράγος* Græcis est, quod primum in lucem prodit oleris germen, priusquam in folia explicetur, sive recentissimus turio, qui edendus est, ut lactucae, lupuli, betæ, omnia etiam germina & recentes cauliculi τοῦ Ἀσπράγου Asparagi dicuntur, non improbable videtur nomen ipsi esse datum πρὸς τὸ ἀσπράζονται καὶ παρ' ἑσθῆαι, quod contrectantes ac salutantes manus findat, spinisque suis lædat. Exrita priori litera *Sparagus* vocatur. B. *Aspergjes / Spargjes / Fioral-kruid.* G. *Spargen.* Gall. *Asperges.* A. *Sperage, or Sparages,* corrupter *Sparrow-grass.*

ASPERA ARTERIA, seu **TRACHEA**, est fistula oblonga ex cartilaginibus variis & membranis constans, quæ à gutture, sive faucium imo incipiens, gulaque antèrius incumbens, inque pulmones descendens, per totas eorum compagine ramificatione multiplici dispergitur. Superior pars *Larynx*, inferior verò *Bronchus* appellatur: quibus & tertia sive infima à *Malpighio Vesicularis* dicta additur; inservit aërem transmittendo per os vel nares acceptum, voci & respirationi. B. *De Longe-ppp / de Hoegel-ppp / lugt-ader.* G. *Die Luft-Roehr.* Gall. *Aspre ou Trachée artère.* A. *The Windpipe.*

ASPERELLA, idem quod *Asprella.*

ASPERGULA, vel **ASPERULA**, est species *Aparine*, & folia serè eadem habens, sed parùm latiora, & mi-

minùs aspera, parùm villosa, ex caule stellatim numero sex vel septem prodeuntia; flores in summitate caulis crescunt, in quatuor partes incisi, coloris albi, huic succedit fructus, qui continet parva duo semina, agglutinata, quæ sunt ferè rotunda, in medio excavata: radix parva, fibrosa, in terra repens; habet hæc planta odorem valdè gratum; hinc dicitur culcitra virginis; Asperula dicta, quòd ob asperitatem prætereuntium vestibus adhæreat. B. **Ste-nenkruit** vel **Lieven Drouwe Bedstroo**.

ASPHALATUS, vide *Rhodium*.

ASPHALTOS, ASPHALTIUM, & ASPHALTUM, est bitumen, sebum, aut resina Macrocosmi, picis instar durum &c. Supernatare primùm aquis conspicitur, seu lacubus, hinc ad littora propullum solis ardore, ignis vi, vel & temporis morâ excoctum concrefcit, densatur, tenacissimumque redditur & splendens, fusile iterum est ad ignem, miscibile ad pinguitudinem olei affusi, & inflammabile. Præfertur reliquis *Judaicum bitumen*, quod Mortui maris (*Ασφαλτίτις*, propterea dicti,) genitura. Præstat ut purpure modo splendeat (sc. in nigrore) sitque ponderosum, & validum odorem vibret; nigrum autem & sordidum vitiosum est. *παρὰ τὸ σφάλλισθαι*, quamvis ab Asphaltitide lacu (mortuum mare vocant) ubi plurimum colligitur, derivari possit. Illud quoque nomen imponitur Trifolio odorato seu bituminoso, eo quòd illud bitumen seu Asphaltum oleat. B. **Juden-lym**. G. Erd-hartz, Erd-Schwebel, Jueden-pech. Gall. *Bitume Judaique*. A. Jews. pitch.

ASPHARAGOS, idem quod *Asparagus*: sed loco π. Atticè scribitur cum φ.

ASPHENDAMNOS & SPHENDAMNOS, est Acer montanus, fortè à *σφειδών* funda. Ex Acere fiunt Arcus, & quia una vox sæpe pro altera sumitur, Arcus fortasse pro funda sumptus.

ASPHODELUS, est planta officinalis, quæ habet caulem rotundum, politum, fortem, ramosum, folia porri, sed longiora, & angustiora; florem in basin usque ferè divisum, nudum, stellatum, ovarium complectens instar calicis, ovarii apex emittit sex stamina, & tubam longam ex centro, sit deinde fructus obrotundus, carnosus, triangularis, in tria loculamenta, in quibus se-

minè

mina triquetra reconduuntur, divisus : radix multis tuberi-
bus ab uno corpore pendulis, constat : saporis est amari
& penetrantis : diuresi præcipue pollet, dictam volunt,
quasi σποδελον διὰ τὴν τοῦ καυομένου νεκρῶν σποδῶν, à *mortuo-
rum combustorum cinere*. Etenim in tumulis Veteres Af-
phodelum ferebant ne deesset cibus mortuis, uti Porphy-
rius in quodam Epigrammate scriptum reliquit, ubi tu-
mulum his verbis introducit, Νότω μὲν μάλα χην τὴν καὶ ἄσ-
φοδελον πολύβρονον, κάλπω δὲ τὸν δεινὰ ἔχον. *Foris quidem Mal-
vum, Asphodelumque habeo, intus verò mortuum claudio.*
B. & G. Affodill. Gall. *Asphodèle*. A. *Asphodie*.

ΑΣΠΗΥΧΙΑ, est pulsus sensibiliter deficiens sive po-
tius pulsus privatio, sive defectio, cum non percipitur no-
stro tactui motus, atque hoc in omni parte, ita ut quo ad
nostros sensus, nulla usquam arteria moveri videtur: Sumi-
tur etiam pro *Lipothymia* & *Syncope*, sed in summo gra-
du, ubi omnia signa vitæ deleta quoad sensum, mortis
imagine simulat, ex α priv. σφύζω falio, pulso. B. *Een
onbevoelige pols / een pols die allenkskens vermin-
dert*. G. Ein tödliche ohnmacht, wen der puls auffhæret.
Gall. *Le pouls manquant*. A. A pulse that is sensibly decayed.

ASPIS, Serpentis summe venenati genus est : dicitur
ab α privativo. & σπιζω, sibilio, quia non sibilat.

ASPIDION, est clypeus parvus, ασπίς enim est cly-
peus, sic vocatur *Alysson Dioscoridis*, quia filiquas habet
rotundas & parvas intar clypei parvi.

ASPLENIUM, est Scolopendrium, est planta, quæ
habet folia Polypodii, sed minora, satis rotunda, versus
latus incisâ, lanuginosâ, pulverem squamosum habentia,
in quibus microscopii ope apparent capsulæ membra-
nosæ sibi invicem incumbentes, singulæ instructæ funicu-
lo rotundo, qui constrictione suâ hunc fructum in duas
partes aperiens, semina quædam minima fundit; radix est
fibrosa : crescit hæc planta in locis saxosis ut in muris,
præsertim in locis calidis : ita dicitur, veluti *ad splenem*,
vel ut alii malunt, quod minuat lienem tumidum & ob-
structum, vocatur quoque *Ceterach officinarum*. B. *Milt-
kruid / steenbaren*. Gall. *Ceterac ou vraye scolopendre*.
A. Spleenwort or miltwaft, vide *Splenion*.

ASPRELLA, est Equisetum majus, sic ob asperitatem
dicta; eâ enim cistæ & serinia poliuntur. B. *Polyst-bic-
zrii*. ASSA

ASSA FOETIDA & DULCIS, vide *Asa*.

ASSA DULCIS, idem quod *Benzoin*.

ASSARIUS, est Veterum pondus, continens drachmas duas.

ASSATIO, ab ASSARE, est quaedam coctio sicca per ignem, ut est rhabarbari tostio, scillæ in fornace coctio. B. 25. *ading*. G. Bratung rostung. Gall. *Assiation, torrefaction*. A. A Roasting or Brying.

ASSIMILATIO, est nutrimentorum assumptorum coctio, attenuatio, cum liquoribus animalibus subactio in formam nutriendo corpori aptam.

ASSODES, est febris continua, in qua exteriora moderate calida sunt, intus vero ardor adest, suis insatiabilis, perpetua corporis jaectatio, vigiliæ, delirium, &c. ab ἀσάουσι siccio, exaresco, & ἀσάουσι forma. B. *Feu waig-koozts / een heet-koude-koozts*. G. Ein Kaltes Fieber. Gall. *espece de Fievre froide*. A. A Loathing fever.

ASTAPHIS, Atticis, vel STAPHIS, est uva solem passa, Σταφύλην enim est uva.

ASTER, est planta, quæ habet caules rectos, tenues, rotundos, duros, parùm villosos, coloris rubri; folia oblonga, villosa, aspera, saporis parùm amari & aromatici, ex summitate caulium oriuntur ramusculi, ex quibus flores radiatim dispositi nascuntur, pulchri, visui grati, instar Bellidis dispositi, coloris caerulei, violacei, purpurei, aliquando albi; flori succedunt semina oblonga, cristata; radix est tenuis, fibrosa, acris, amara, aromatica parùm: Gr. ἀστὴρ stella, quia flores ejus stellæ in modum explicantur, vel ut alii scribunt, quoniam ejus capitula, in quibus flores chamæmeli instar emicant, per ambitum divisa foliolis stellæ modo radiata spectantur. Attici nomen ei tributum, quòd in Atheniensi agro frequentior vel melior, quàm alibi proveniat, dicitur & *Asterion*, & *Asteriscus*: Βεβώνιον seu inguinalis, quia inguinum præsentaneum est remedium. B. *Sterre-kruid*. G. Meyer-kraut, Bruchkraut, Scarten-kraut, & Stern-kraut. Gall. *Espargoute, Estoillée*. A. Star-wort.

ASTERION, & ASTERICUS, vide *Aster*.

ASTHMA, est respiratio difficilis, parva, & crebra cum stertore & sibilo. Atque hæc duo phenomena ab Asthmate abesse nequeunt, tussis tamen primo sicca, paulò

paulò post humida rarò non adest, si unquam absit: Præterea Anxietate laborant, & incedere, sæpe etiam stare, nunquam absque incommodo in lecto decumbere, præsertim molli, nequeunt, sed à loci angustia valdè etiam læduntur, unde fenestras apertas volunt & libero aère frui. Nonnullis adest Cachexia, vel Febris, Pleuritis, Hæmoptoë, ventris Distensiones, Colica, Calculus, Palpitatio cordis, Animi deliquium &c. Aliquando periodicum est, & sæpe ingruit suppressà evacuatione, quâ durante non aderat, & hoc difficilius est, quo minus tussi phlegmata ejiciuntur, ab *ασθμα* anhelò. B. *Åamborstig / dampige bozt / hozt-ademing / hozt-boztig / de king.* G. Engbuertigkeit, Schwer athem. Gall. *Asthme, Courte haleine, poussif.* A. Shortness of breath.

ASTHMATICUS, est is qui *Asthmate* laborat. Vide quid sit *Asthma*. B. *Die engboztig is.* G. Engbuertig. Gall. *Asthmatique, pulmonique.* A. One that is shortwinded.

ASTRAGALOIDES, folia habet pinnata, in impar definitia; siliquam univalvem cymbæ instar, semina reniformia: sic dicitur, quia Astragalo similis est, ex *Αστράγαλος* talus, & *ειδος* forma.

ASTRAGALUS, est Herba leguminosa: habet caules exiguos, simplices, excavatos, rubicundos; folia multa parva, brevia, acuta, villosa, pinnata, aliquantulum amara, bina quasi conjugata, ad costam in folium impar desinentem; flores leguminosos, in summitate nascentes, purpureos, aut aliquando albos, sibi invicem conjunctos; post florem sequitur siliqua oblonga, rotunda, parva, rubicunda, sceta seminibus reniformibus; radix est longa, dura, lignosa, digiti crassitie corticem crassum, & fuscum habens, intus alba est, saporis dulcis; hæc planta in superiori parte se in plura capitula dividit, tres vel quatuor digitos longa, quæ, nisi intimis examinarentur, viderentur aliarum plantarum radices; crescit circa vias, & dividitur in siliquas longiores & bulbatas, vel in inflatas. Nomen accepit à seminis forma *Αστράγαλοειδης*, talum referente. Alii dictam hanc plantam volunt, quod radicem teretem in superna, infernaque parte planam ac compressam habeat. Vel Astragali nomen inditum ab adnatis appendicibus solidis, duris, seu

seu cornua implicitis, ad similitudinem flagelli. Gall. *Astragale*.

ASTRAGALUS, sive **OS BALISTÆ**, est primum os, tarsum unà cum aliis 7 ossiculis in pede constituens, quodque basis instar ossibus tibiæ subjicitur, sex habens latera, quibus mediantibus connectitur ossibus vicinis, ab ἀστραγάλιζον talis ludo, unde ἀστράα talis à Græci nominis ἀστράγαλον terminatione ultima, γάλα terminatione recisa, talum ab ore Romano formatum existimo, quum inter se Γ & Τ sepius sint permutata pari valore & pronuntiationis sono, alii ab α priv. & εριφω verito deducunt. **B. De enkelen / de enklauw / de hoot.** G. Der Knod oder Knoch, Item, das ferssenbein, die knockel des Schenckels. Gall. *Talon, Astragale*. A. The Huckle bone, the ankle.

ASTRANTIA, Folia habet quinquifida, digitata instar faniculæ; florem rosaceum, umbellatum, plurimis scilicet petalis constantem, apice plerumque reflexo, in orbem positis & calici insidentibus, is autem abit in fructum ex duabus siliquis compositum, membranaceis, oblongis, plicatis, contortis, striatis, quarum singula continet semen oblongum, & angustum; radix est fibrosa, nigra, uni capiti adhaerens; crescit in sylvis: dicitur & *Magistrantia* sunt corruptæ voces; dicitur & *Asterition*, unde *Osterutium* seu *Ostrutium* sive *Imperatoria* nigra, Helleborus niger faniculæ folio, fanicula femina.

ASTRICTA ALVUS, vide *Alvus Astrieta* & *Coprostasia*.

ASTRICTORIA, vide *Astringentia*.

ASTRINGENTIA, seu **ADSTRACTORIA**, sunt quæ particularum suarum crassitie & figuratione prædita, corporis partes inter se cogunt & constringunt, qualem habent ex.gr. cunei, lamellæ complicatæ & dissilientes, nec non fides ex contortis intestinis factæ. Gr. Στυπτικὰ. **B. r'Samentrekkende middelen.** G. Zusammenziehende artzney. Gall. *Remedes adstringens, Styptiques*. A. The binding, Astringent Medecines.

ASTRION, est Herba dicta *Stellaria* & *Stella*, seu *Cornu cervi*, quia ejus plantæ folia in modum stellæ humi decumbunt. ἀστὴρ enim est stella.

ASTROLOGIA, est doctrina de astris, eorumque influentiis, viribusque in corpus non tantum humanum, sed

sed in quavis terrestria, quae veteres astronomi Aegyptii mirae elicaciae sinxerunt, à quibus ad medicinam potèta ineptissimè horum cognitio translata est, dum ex influentiis astrorum, causas morborum, sanitatis, medelarum, Longevitatis, explicare ceperunt, ex ἀστὴρ stella, & λήγω dico. B. *Reinis der sterren / sterre-lyk-hunde.* G. Sternkunst. Gall. *Astrologie.* A. Astrologie.

ATAXIA, in genere privationem vel defectum ordinis decentis significat, in specie est defectus in requisito ordine dierum criticarum, secundum Veterum hypothèsin; pulsus quoque dicitur ἀτακτος, inordinatus, qui nullum magnitudinis, celeritatis, aut aequalitatis ordinem observat; cui opponitur ordinatus, contrario modo se habens: sic & febris erratica dicitur ἀτακτος, quae nullum servat typum vel ordinem in periodis ex α priv. & τάσσω ordino.

ATAXMIR, dicitur cura oculi, quae adhibetur, quando pili praeternaturaliter in palpebris oculi sub pilis naturalibus excrescunt, ipsique oculo nocent: Vox est Arabica ab *Albucafe* usurpata.

ATECNIA, ex α pr. & τέλω pario, idem quod *Agonia*.

ATHANASIA, est *Tanacetum*, sic dicta, quod ejus flores non facillè marcescant; vel potius, quod homines à vermibus levet: hisce enim laborantes, videntur nec vivere posse, nec mori, ex α priv. & θανάσι mors.

ATHANATOS, est *Lychis*, *Coronaria*, sic appellata, quod ejus flores colorem vividum diu retineant. Ex α priv. & θανάσι mors. Vide *Athanasia*.

ATHANOR, est furnus Chymicus. Aliis habetur Fornax sublimatorius, lapidi Philosophorum elaborando inservit. Dicitur & *Fornax acida* & *Niger Henricus*, vel *Piger Henricus*, & uterus chymicus. B. *Neupe Gendrik.* G. Ein Ofen genant Fauler Heintz. Gall. *Four à distiller pour la pierre Philosophale.* A. *Slow Henry.*

ATHENATORIUM, est coopertorium spissum vitreum super cucurbitam, habens collum gracile & spissum, quod intrat cucurbitam, neququam illam ambiendo; inservitque praecipuè sublimationibus.

ATHEROMA, est tumor propria tunica materiam pultaceam continens, indolens, digitis non facillè cedens, nec pressus, cavitatem relinquens, natus plerumque in
fol-

folliculo adiposo, vel in cavernis glandulosis, à materia tali collecta, vel stagnando sic facta: ab ἀθήρα pulvis genus; unde ἀθήρα Arista, ex cuius granis pulvis solebat parari. B. *Ein Day-geswel / byp-puist.* G. Ein Brey-geschwulst. Gall. *Atherome.* A. A Kind of swelling so called.

Ἀθροισμὸς ἐισβολή, Deaccessio febris incomprehensibilis, ex a priv. & θλίω, quassō, & ἐισβολή, accessio.

Ἀθροισμὸς, Collectio, acervus, cumulus; ab ἀθρο, densus & confertus.

ATHYMIA, est animi defectio & anxietas, ex a priv. & θυμός animus. B. *Ein qualitate.* G. Ohnmacht. Gall. *Pasmoison.* A. Fainting.

ATINIA ULMUS, sic dicta à civitate Campaniæ *Atina* appellata.

ATLAS, est vertebra prima colli, immediatè capiti subjecta; sic dicitur quia caput sustentare videtur, corpore & apophysi spinosa caret; ejus substantia reliquis solidior; supra & infra recipit, & non recipitur: caput in ejus anteriori parte articulatur, quo in articulo caput flectitur & extenditur: foramen proprium est omnium maximum; processus transversales reliquis longiores; peculiare quoddam ligamentum habet semicirculare, quod processum dentiformem sequentis vertebrae amplectitur, ab ἀτλάω sustinco, perfero. B. *Het Hoofdtagende werbel-been / den Atlas.* G. Der Atlas-Wirbel. Gall. *Atlas, la premiere vertebre du col.* A. The Atlas whirle-bone.

ATLE, est vox Ægyptia, nobis *Tamariscus domestica.*

ATOCIA, seu ATECNIA, est ex a priv. & τίκτω pario: Vide *Agonia.*

ATOCIUM, est nomen spurium, alias *Lychnis sylvestris*: est, quod nondum peperit: quia species flore pleno semen non ferat, ex a priv. & τίκτω pario.

ATOMON & ATOMOS, sic quibusdam vocatur *Hel-leborus albus*, ut & *Hyoscyamus*, nec non *Thuis*; quam ob causam, nescio: forte quia ob vires strenuas, secari ab imperitis non debeat, ex a priv. & τίκτω seco.

ATOMUS, est minima sive ultima corporis particula, ex quarum congregata in unum multitudine, corpus quodvis sui generis componitur; & in quam separando partes iterum ab invicem, ultimo dissolvitur: talis ergo parti-

H

cula

cula est in divisione ultima, ergo ulterioris divisionis vera actione incapax, unde constantissima, talisque semper permanens; qualem pro principio omnium corporum assumpsit Epicurus. Verum usurpatur hæc vox plerumque laxiori sensu, quæ denotantur particule corporum subtiles, quæ solæ spectatæ sensus humanos fugiunt, adeoque indivisibiles nostræ potestate habentur, ex *α* priv. & *τελειος* feco. B. *Onckelstis*. G. Unzer trenlich stuecklein. Gall. & A. An Atome, or Small particule.

ATONIA, est languor, infirmitas & remissio virium, ex *α* priv. & *τινω* tendo. B. *Slapheid / magteloogheid*. G. Ohnmacht. Gall. *Foiblesse*. A. Loff or Strength.

ATRA BILIS, vide *Melancholia*.

ATRAPHAXIS, Atticis *δ* litteram in *ε* mutare frequenter amantibus, dicta est, quod *αδραξις αδραξις*, id est, statim in amplitudinem adolescat. *Chrysolachanon*, sive *Anretum Olus* dixerunt, à luteo, quem profert, colore, vel dicitur *παρα το αδραξις αδραξις*, utpote quæ octavo à fatu die prodeat. Vide *Atraphaxis*.

ATRACYLIS, est Cardui, seu Chnici sylvestris species, sic dicta est, quod ex ejus scapo longo, lavique, rusticae mulieres fusos conficiant. *Ατρακτις* est fusus. B. *Wastert Saffraan*. G. Feld-Saffran. Gall. *Saffran Sauvage*. A. The Thistle.

ATRAPHRAXIS, Latinis *Atriplex*. Attici *δ* litteram in *τ* mutare amant. Dicta est, quod *αδραξις αδραξις*, id est statim in amplitudinem adolescat.

ATRETUS, est cui anus aut genitalia non sunt perforata, sive id ex natura fuerit, vel morbo; carne videlicet aut membrana supercrescente, & meatum obstruente. Ex *α* priv. & *τρετω* perforo. B. *Gen toegroeynde van den Aars of andere deelen*. G. Dem der Aars itt zu gewachsen. Gall. *Qui a quelque partie sans ouverture*. A. No perforated in an party.

ATRIPLEX & ATRIPLEXUM, est oleris genus: Planta est, quæ habet folia ampla, acuta, Betam referentia, sed minora, molliora, pulverem farinaceum habentia, coloris pallidè virentis, saporis insulsi; calix est pentaphyllus; flores sunt parvi, flavi, monopetali, quinquefidii, aliàs staminibus quinque præditi; in centro semen orbiculatum, planum, vel quodammodo ovatum.

saporis, dum recens est, nidorosi, est & capsula involutum, in iis, ubi flos fructui contiguus; vel ovarium subrotundum, tubis suis instructum, artè comprehenditur à duobus foliis angulatis seu cordiformibus, planis, in iis, ubi flos mas à fructu remotus est; radix recta, longa, fibrosa; hac planta colitur in hortis, videtur corrupta vox à voce Atraphaxi, vel ab atro colore, ut quidam ajunt, quod homines lividos, & decolores faciat. Gr. *Ατράφαξις*, & *χρυσολάχανον*. B. *Melbe*. G. Molten, Milten. Gall. *Arroche, bonnes Dames, Prudes Femmes, Folletes*. A. Orrage.

ATROPHIA, sive TABES, φθόν, φθίσις, φθίσις νόσος. *Plut. τρωιδὴν πόν* *Aret. eo*. Est cum totum corpus, vel aliqua pars alimentis non reficitur, sed sensim gracilescento emacescit; *Tabes* saepe tantum sumitur, pro ulcere pulmonum, quo corpus univèrsim sensim colliquescit, ex a priv. & τρεῖς nutritio. B. *En teringe / woedens gebzèk*. G. Schwein-sucht, das Schwinden der glieder, die Darre, dasz abnemen, Schwind-sucht. Gall. *Consumption, Charbre*. A. A Consumption.

ATTA, Festo, qui propter vitium pedum terram attingit potius quàm calcat. B. *Die de aarde schroomt te raken*. G. Ein Schlupffer, Schlarper. Gall. *Trainepieds*. A. One that rather toucheth than treadeth on The ground.

ATTENUANTIA, seu INCIDENTIA, sunt Medicamenta, quæ acutis suis particulis, poros aperiendo, crassos & viscidos humores incidere & discindere possunt in particulas minores: vel sunt potius illa, quæ vim habent singulas liquidi moleculas in minutiores reducendi, nisi particularum ad coherendum tollendo. Gr. *Αττίνα* & *Τυπτινά*. B. *Verdunnende middelen*. G. *Duenna machende mittelen*. Gall. *Remedes attenuants*. A. Attenuating.

ATTENUATIO, est particularum alicujus medicamenti subtilisatio, ut eo melius & promptius lactea vasa permeent. B. *Verdunning*. G. *Subtilisierung*. Gall. *Attenuation*. A. Attenuating.

ATTONITUS MORBUS, idem quod *Apoplexia Celsi*, proprie cusi casus fulminis vicini, aut tonitru sonitus suporem afflavit. Gr. *Απτονιτις*, *Εμπεριτις*.

ATTRACTYLIS, idem quod *Atractylis*.

ATTRAHENTIA sunt, quæ tenuibus suis particulis, poros aperiendo, humoresque contentos alliciendo foras, ubi minor est resistentia, non tantum partes in tumorem attollunt & rubore suffundunt, sed sæpe etiam plures vapores & humores, quam per densam cuticulam erumpere possunt è cute & carne expellendo, sub cuticula colligunt, eamque in vesiculas attollunt: Imò non rarò etiam festucas & aculeos infixos educunt. Gr. Ἐλκτικά, Ἐπισηπτικά, Ἐξήρωτικά ab ἔλκω traho. B. *uit-trekkende middelen*. G. *Auffreibende artzney*. Gall. *Remedes attractifs*. A. *Attracting Medicines*.

ATTRITIO, dicitur solutio continui superficialia cuticulæ & cutis à compressione & motu oriunda; uti in itinere plantæ pedum, vel in obesis nates atteruntur. B. *afschuuring*. Gall. *Frottement*. Sic quoque vocatur *Cardialgia* species, quâ ventriculus ab assumpto cibo, antequam excernitur, intensè dolens, & æstuans atteri videtur cum angustia & compressione anhelitûs, ut statim præfocari videatur.

AUCTIO CORPORIS, est conditio quædam, quâ solida & fluida corporis animalis non tantum restituiuntur ab assumptis, verum majorem in extensionem & copiam incrementum, quam quotidie vi circulationis dissipantur. Gr. Ἀύξησις. B. *Dermisverdering*. G. *Vermehrung*. Gall. *Accroissement*. A. *Augmentation or Increase*.

AUCUPALIS SORBUS & AUCUPARIA, sic vocatur *Sorbus* seu *Ornus*, quia ejus baccis volucres capiuntur.

AUDITORIUS MEATUS, vid. *Meatus auditorius*.

AUDITUS, est sensus, quo ex vario aëris corpori sonoro circumstantis motu tremulo, tympanum in meatu auditorio verberante, aërem in cavitate tympani movente, soni per nervum auditorium, sensorio communi communicantur, ibique percipiuntur. Gr. ἄκοη, Ἀκρόασις. B. *Het gehoor*. G. *Anhoerung, gehoer*. Gall. *l'Ouye*. A. *The Hearing*.

AVELLANA NUX, est nux arboris coryli, involucri callosis, succolis, herbaceis, barbatis, hirsutis; adstringentibus & acidis obsepta, magnitudine, ut plurimum dimidio minor juglande, oblongâ, vel globosâ, pu-

putamine umbilicato, per maturitatem flavescente; aut rufo, lævi, lignoso, aut duro fatis, cui subest pellicula in domesticis quibusdam coccinea, in aliis subrufa, in aliis alba, nucleum obvestiens albidum, firmissimum, sicuti Amygdali nucleus, ejusdemque sapore dulci lacteum remittentem succum; fortè ab avellendo, quia fructus avelluntur. Quidam malunt vocari *Abellana*, forsitan ab urbe Abella, vel Abellinum, vel ab Avella, urbe Campaniæ abundante optimis nucibus, quæ dicuntur *Avellane*: vocantur etiam *Κάρνα ποσειδά*, quod in Asiam Græciamque è Ponto venerunt: & *Λιπτοκάργα*, sive parvæ, quod juglandibus minores sint. Vide *Corylus*. B. *Häselnoten*. G. *Häselnusz*. Gall. *Noisettes*, *Avelines*. A. *Häsel-nut*.

AVENA, est planta, quæ habet caulem tenuem; flos est apetalus, per fasciculos pendulos dispositus, singuli nempe flores plurimis staminibus constant, ex calice surgentibus; pistillum autem deinde abit in semen oblongum, tenue, farinaceum, gluma, quæ floris calix fuit, obvolutum; singuli fasciculi ita disponuntur in spicam ut dependentes veluti parvulas locustas bipedes Avena gerere videatur, quidam deducunt ab avere, quia concupiscitur, Gr. *Βρώμη*, fortè à *βρώμα*, quod cibum significat. B. *Waver*. G. *Habern*. Gall. *Avoine*, *Aveine*. A. *Oats*, *Haver*.

AUGMENTUM FEBRIUM, seu **INCREMENTUM**, est computatio, à quo tempore, febris continuæ incendium totam sanguinis massam occupavit, usque dum pervenerit ad statum. Gr. *Ἀνάστασις*, ab ἀνασταίνω ascendo. Vocatur item *Ἐπίδοσις*, *Ἐπίστασις*, *Ἀύξησις*. B. *Opiumingeder koozts*. G. *Anwachsung des Fiebers*. Gall. *Accroissement de la Fievre*. A. *The increase of a Fever*.

AVICULÆ CYPREÆ, sunt pastilli aromatici, Galis *Oiselets*, quia accensi sensim sensimque avicularum more avolant, locumque odore replent.

AURA VITALIS, notat quibusdam illud in corpore humano principium, à quo omnes functiones vitales pendunt, quoque sublato, vita perit.

AURANTIUM MALUM, est fructus arboris, quæ folia habet rigida, ad basin duabus utrinque appendicibus seu lobis in cordis formam incisiss; calix est instar co-

tylæ orbicularis, parum cavus, brevis, quinquifidus, vel & scissus in sex segmenta; flos pentapelatus, rosaceus, multis staminibus infra concretis ornatus; ex imo centro calicis placenta orbicularis nata sustinet ovarium, ferè rotundum, tubâ longâ instructum; id sit fructus globosus instar pomi, cortice cinctus, qui in una specie tenuior est, & fragrantior, in altera crassior; si hic recens est ad oculum apparent folliculi rotundi, tenui lamellâ tecti; in quibus oleum aromaticum *gratum*, à quo odor & sapor aromaticus dependet; hoc adeo scatet, ut pressus oleum exsiliat, & ad candelam accendatur, divisus in varia loculamenta, succi & vesicularum *plena*, sæta seminibus callosis; crescit hæc arbor in regionibus calidis, præsertim in Hispania & Lusitania, vocatur & *Arantium*, *Aurangium*, *Aureum malum*, *malum auratum*, vel *pomum Nerantium* vel *Anerantium*, *Narangion*: dici volunt ab aureo colore, quem cortices habent; alii ab urbe Achaiæ *Arantia* dicta; alii à gente *Perfarum*, quæ *Arantii* solebat vocari. B. *Orange Appelen*. Gall. *Orange*. A. an *Orange*.

AUREA ALEXANDRINA, est species opiati sive Antidoti: sic dicitur quòd recipiat *aurum*, & à Medico Alexandro inventa sit.

AUREUM UNGUENTUM, ab aureo dicitur colore.

AUREUS ARABUM, seu *DENARIUS ROMANUS*, septima uncie pars est; Pendet enim drachmam unam & insuper septimam ejus partem. Tres denarii seu aurei tetradrachmam constituunt, quatuor scrupulos computatur pendere.

AURICHALCUM, vocatur æs factitium flavum, colorem auri præ se ferens, compositum ex lapide calamari & Cupro, dum metalli libræ 64. & lapidis libræ 46. cum invicem fundantur, misceanturque, quæ exhibent Aurichalci libras 90. B. *Geel-koper*. Gall. *Cuivre jaune ou Leton*. A. Brass.

AURICOMUM, dicitur esse Ranunculi species, sed malè: ex *Aurum* derivatur, & *Coma*, fortè ab aureo florum colore.

AURICULARIS DIGITUS, minimus digitus est. Vide *Digitus*.

AURICULA, est illa pars Auris omnium oculis obvia, quæ in capite extra os temporum prominat; pendula,

dula, patula, exterius cava, certa semper & determinatae figurae in hominibus, externo suo ambitu renis circiter, vel sphaeoli admodum compressi, ovalem figuram referens, in superiori corporis loco, tanquam ad sonum undique facillime recipiendum, testibus ipsis animalibus in prato humi stratis, vel prono capite incedentibus, gramen mandentibus, ad minimum auditum sonum, quem acutius audire volunt, corpus & caput erigentibus, aptissimo, sensorio communi admodum vicino, adeoque commodissimo, capiti ad locum ossis temporum ita nexa est, ut ab eo naturaliter paululum utrimque remota, parum antrosum & deorsum infundibuli vel corniculæ instar incurvata, promineat & notabili eminentiâ supra os temporum elevata sit, ut in recens natis infantibus vel feris Asiaticis hominibus, nudo semper capite incedentibus observare licet. Mirabili autem hoc artificio efficitur, ut nunquam vel ab ullo non nimis remoto sonoro centro liberè propagati sonori radii, utramque aurem simul omnes præterlabi queant, sed semper vel ab aurium alterutra vel ab utrisque, necessariò satis copiosi recipiantur: liquet enim hoc clarissimè ex eo, quod nullum in sphaera, circa hominis caput tanquam centrum radio trium pedum vel ultra descripta, possit inveniri punctum ex quo non utraque, vel una auris, aut saltem auris particula conspici potest, adeoque radii recti in illam duci queunt. Hinc patet, quid mali contingat ex pessimo in hisce regionibus Europæis mos, quo nutrices jam à teneris teneras & flexiles infantum aureo galeris, ligaturis, cæterisque capitis fasciis, & adultiores dein suas, viri comis adscititiis, pileisque, mulieres suis singularibus quasi hunc in finem fabricatis instrumentis, (quæ *oorlappen* & *haarpersers* belgicâ linguâ vocant) cæterisque caput tegentibus & defendentibus integumentis, ligant, comprimunt, reprimunt, ad caput applicant, apprimunt, alligant, adstringunt, sic situm & formam naturalem auricularum haud parum immutant, depravant, egregium usum tollunt, hoc modo nativam illam à natura relictam, ut putant, deformitatem corrigentes. Hinc plerumque non amplius in his regionibus in suo naturali situ, sed ad ossa temporum appressas videmus hominum aures: in quo casu multi radii, alias in auriculam illapsi-

ri, præterlabuntur, & illapsi non omnes ad meatum auditorium pertingunt, unde minor radiorum copia, ad reliqua organa appellit; fit debilior impressio & gravior auditus.

AURICULA JUDÆ, sunt Sambuci fungi, habentes substantiam fungosam, spongiosam, levem, coriaceam; membranaceam, auriculæ inftar, subtus incanam & cineream, supra nigricantem, saporis terreæ & aquei insipidi, odoris nullius; cum truncis sambucorum annosarum adnascatur, à Tournefortio ad Agaricum refertur: Sic dicta, quòd auriculam referant, cui additur Judæ: quia vulgus in ea opinione est pseudapostolum Judam se ex sambuco suspendisse. B. **Judas-Oren**. G. Holder-schwamm. Gall. *Oreille de Judas*. A. Jews Ear.

AURICULA MURIS, est Alfinæ species: sic dicta quia ejus folia muris auriculis similia sunt. Vel Pilosella Myofotis. Gr. *Μυδὸς ὄρα*. B. *Muisen-oir*. G. Mausz-oehrlein. Gall. *Oreille de Souris*. A. Mous-ear.

AURICULA URSI, species est verbasci, quæ habet folia ex radice erumpentia, repentia, Borriginem referentia, in margine aliquantulum incisa, crassa, lata, nervosa, villosa, aspera, laciniata instar auris Ursi; caulis nudus est, sine foliis, rotundus, solidus, habens succum rubicundum, saporis dulcis & adstringentis, calix est parvus, quinquifidus, flos monopetalus, infundibuliformis; pistillum floris sit testâ rotunda, calici adhærens, per maturitatem diffiliens in plurimas partes, habens placentulam, cui semina adhærent minima, angulosa: radix fibrosa, rubicunda, lapidibus adhærens, saporis adstringentis; hæc planta crescit in montibus, aliquando in locis humidis: nomen sortitur ex eo, quod folia urfi auribus non sunt absimilia, præsertim hyemali tempore, aut quando folia primùm prodeunt. B. **Bæren-oor**. G. Bæren-oehrlein. Gall. *Oreille d'Ours*. A. Bears-ear or Oricula, Krenck Gewilip.

AURICULA INFIMA, Idem quod *Lobus auris*.

AURICULA CORDIS, numero duæ sunt, dextra & sinistra: sunt duæ cordis appendices, cavæ, musculosæ, ingentes, duplici serie fibrarum, contrario decursu in tendines oppositos laterum, instructæ, arteriis venisque innumerabilibus donatæ, quarum dextra uno tendine ori-

ve-

venoso dextri cordis thalami innixus, altero duriore in circulum ferè formati venæ cavæ accrescit; hæcque ex vena cava cruorem accipit, qui in ventriculum dextrum portatur, & inde pulmonibus imprimitur: Sinistra verò est minor, cui sanguis benè præparatus & solutus, missus, subactusque cum heterogeneis, quibuscunque liquidis à pulmonibus de novo traditur, ut per sinistrum ventriculum in arteriam magnam exoneretur, & in universum corpus distribuatur. B. *De ooren van 't hert.* G. Oehrlin an das Hertz. Gall. *Oreillettes du cœur.* A. The Auricle or the eare of the heart.

AURIGA, est fasciæ species, quâ latera deligantur; atque in hunc modum injicitur, mediâ fasciâ collum comprehenditur, capitæque obliqua per pectus attrahuntur, ibique inter se implicata sub alis ad dorsum adducitur, ibi rursum implicatur, atque ita donec totus thorax deligatus sit, modo à posteriori, modo à priori parte implicatur, extremaque inter se devincimus, quo vinculo utuntur aurigæ ad latera continenda. B. *Doermans-hand.* G. Die Fuhrmans Windel. Gall. *Bandelette de Charretier.* A. A. Charter or Waggoner.

AURIGO, Idem quod *Isterus.*

AURIPIGMENTUM, est sulphuri plurimis dotibus simile, friabile, fusile, facillè inflammabile, tumque foetore sulphureo infestum, non acido volatili; iners, innoxium, parùm venenatum, fusione rubescens, tumque volatilem materiam emeticam præbens, *Arsenicum citrinum* malè appellatum. Auripigmentum hoc nativum, fustum igne in vase clauso, massam dat fragilem, facillè conterendam, minii fulgore spectabilem, nec valde acrem aut venenatam, quæ vocatur *Realgar*, *Arsenicum rubrum*, vel *Sandaracha*.

AURIS, Est organum auditûs, & notat omnia auditoria organa; dividitur in tres cavitates scilicet in exteriorem, mediam, & interiorem: Exterior auriculam meatumque auditorium; media tympanum; interior verò labyrinthum comprehendit, &c. Gr. *ἄκ.* B. *De Oor.* G. Das Oehr. Gall. *L'Oreille.* A. The Eare.

AURUM, est metallum, omnium ponderosissimum, simplicissimum, molle, maximè expansile, in igne & aère fixissimum, coloris flavi, rubens ante fusionem, quod in

Madagascar est; adeo molle est, ut leni igne instar plumbi liquecat, à sale marino ejusve productis tantum solvitur: hinc rubigine caret, quum aqua regia & spiritus salis marini nusquam in aëre volitent, vix sonorum, specificæ gravitatis ad aquam, ut 19636 ad 1000. ab *Heb.* OR, quod exponitur pro luce, vel Sole; unde *Aurora. B. Oud. G. Gold. Gall. Or. A. Gold.*

AUSTERUS, à Gr. *αυστρός*, ab *ἄστος*, exsicco dicitur de eo, quod terrestris est naturæ, cum salinis tartareis permixta, vim habens linguam, dum gustatur, constringendi. *B. Wzang. Gall. Austere, Apre.*

AUTOGENES, sic vocatur Narcissus albo flore: quia ejus bulbus, necdum terræ commissus, folia emittit: ex sese enim quasi generatur aut nascitur, ex *αὐτός* ipse & *γενέσθαι* nascor.

AUTOMATOS, est id quod sua sponte movetur, ut est cordis motus, coctiones & fermentationes (ut vocantur) in ventriculo & intestinis, ab *αὐτοματιζομαι* spontè facio. *B. Zelfs-beweging / zelfs-roersel. G. Sich selbst bewegende. Gall. Automate.*

AUTOPSIA, ocularis alicujus rei inspectio est, ex *αὐτός* ipse, & *ψις* visus: verum notat quoque observationes, & memoriam effectuum in morbis, quos unusquisque proprio intuitu observavit.

AUTOPYRUS, est panis, ex propria farina coctus, cui nil furfuris adjectum vel ablatum fuerit; hujusmodi panis aliis præfertur, quia furfures habent vim, ob gravitatem, abstergendi, ex *αὐτός* ipse, & *πυρός* triticum. *B. Wzood van Meel zo als 't van de Molen komt / Wzood dat ongebuult is.*

AUTUMNUS, dicitur anni tempus tertium, æstatem sequens, Arcturo oriente incipiens, & vergiliarum occasu delinens quod notabile ob morbos mali moris plerumque ejus comites: ab augendo opes, ex Festo. *B. De Herfst. Gall. L'Automne, l'arrière saison.*

AUXILIUM seu REMEDIUM, est, quicquid contraria agendi vi, morbum impugnare est aptum. Estque triplex, *Dieta, Pharmacia & Chirurgia.* Vide *Medicamentum.* *B. Geneesmiddel. G. Ein Artzney, huelffe. Gall. Aide, secours, assistance, Remede. A. Helpe, assistance, aid.*

AUXURIS, corruptè, sed melius *Oxyris*: fortè à *ὄξω* traho:

traho; dicitur de iis qui rastris stipulas aut simile quid in unum acervum contrahunt, & qui scopis sordes e parietibus detrahunt, aut in pavementum contrahunt. Ex illa Herba olim fiebant scopæ, inde *Scoparia* dicta.

AXILLA, est cavitas illa subter Brachium, in adultis pilis conferta. Lat. *Ala*. Gr. *μασχαλον* & *μαδον*. B. *De Orel.* G. Die Achsel. Gall. *l'Aisselle*. A. The arm-hole, or arm-pit.

AXILLARES VENÆ & ARTERIÆ, sunt illa vasa sanguifera, quæ à trunci summitate venæ cavæ, & arteriæ magnæ supra cor ad axillas, & brachium excurrunt. B. *De vreis bloed-baten*. G. Die achsel blut adern. Gall. *Vaisseaux Axillaires*. A. The Vessels of the arm-hole, or arm-pit.

AXIOMA, estatum evidentissimum, simplicissimis innixum ideis, quod cuncti mortales ob simplicitatem & claritatem uno ore absque demonstratione pro vero admittunt: nonnunquam autem est propositio ab *Hippocrate* vel *Galenio* in observatis quamplurimis fundata, & pro inconcussa ab illis habita. B. *En hare waarheid*. G. Ein vollkommener spruech. Gall. *Axiome; verité incontestable*. A. An Axiom or proposition.

AXIS, est vertebra tertia colli, capiti subjecta. Gr. *ἄξων*. B. *De Are*. G. Die Achse. Gall. *Essieu*. A. The third Vertebra near the head.

AXUNGIA, *Ξηλας* veter. *Diosc.* *ὄξυλιον* *Agin.* pinguedo vel sebum porci, sebo mollior. Quia verò hujus unguinis præcipuus usus fuit in axibus curruum inungendis, hinc illi nomen creatum, & Grammatici omnes pro unguine vehiculari exponunt. B. *Seusel / Seutsel*. G. Schmeer, Schmalz. Gall. *graisse*. A. Fat grease.

AXYRIS, idem quod *Auxyris*.

Ἀξυρίς, ab *αὐξάνω*, cresco, ab *αὐγὴ* augen, corporis est in omnem modum ampliatio.

AZOTH, modo Mercurium cujuscunque corporis metallici denotat, modo Medicinam quorundam universalem putatam ex Mercurio, auro & argento paratam; ante aliquot annos per Magnates, imò & vulgum celeberrimum, vari coloris; sed pro diversitate præparationis, sæpe nimis sollicitæ, unde mox pretio & famâ vilescere incepit. B. *Quicksilver*. G. Quecksilber. Gall. *Mercur*. A. Mercury, Quicksilver.

AZU.

AZYGOS, est vena ortum ducens ex Vena cava duplici origine in abdomine inter duos diaphragmatis appendices, dein Thoracem ingressa sub Aorta juxta dorli vertebrae, accipit Venas Intercoastales, & Venae cauae superiori iterum inseritur, estque insignis capacitatis. *Sine Pari* aut *Jugo* dicta, ex a priv. & ζυγος jugum. B. *Ader sonder paar of weerga*. G. Die ader ohne paar. Gall. *Veine Azygos*. A. The veine without a paire.

AZUR, à voce Arabica, & Persica, *Lazur*, quâ caeruleum pigmentum denotant.

AZYMUS, est panis non fermentatus, & insalubris, ex a priv. & ζυμος fermento, unde ζυμαν fermentum. B. *Ongehevelt brood / ongezuurs brood*. G. Ungeheffelt, ungefaurt brod. Gall. *Pain à chanter, sans levain, azyne*. A. Unleavened.

B.

BACCA BACCÆ. Gr. κόκκος, dicuntur fetus seu fructus sphaerici, minores herbarum, fruticum, arborumve, qui dispersius rariùsque nascuntur: vel quicumque parvi sunt & rotundi, ut ribes. Fraga, bacca lauri, juniperi, plerùmque molles, tenui membranâ, tecti, & semina in substantia pulposa nidulantia continent: atque in hoc ab acinis differunt, quòd iis densius proveniant. *Bacca*, fortè à Baccho, quia vitis, baccas producens, Baccho dicta. B. *Bezie*. G. Beeren. Gall. *Baye*. A. A Berry.

BACCAR, BACCARIS, est herba odorata. Sic dicitur quasi πάχχαρις, omnibus grata, propter eximiam fragrantiae gratiam, in radice cinnamomum redolente, vel nomen accepit ἀπὸ τοῦ βακχίου, χάρις, quòd ex eo coronae bacchantium more, magna cum gratia, quam ex hedera gestatae sint.

BACCHICA, vide *Hedera*.

BACCINIA & BACCINIUM, est Vaccinia, sic dicta quòd baccas producat.

BACILLI, nomen imponitur Medicamentis figurâ bacillorum oblongâ, seu tereti, ut bacilli, seu candelae odoriferæ. Item & bacilli ex glycyrrhiza, ab una extremitate contusi, qui linctui inserviunt: Ut vulgò in affectibus pulmonum & tussi, vel asthmae, à Galenica & Ara-

Ara-

Arabica Medicorum turba præscribuntur. B. *Stokjes / lik en sproopstokjes*. Item vocantur Candelæ illæ, quæ usui veniunt, si cadaver aliquod foetidum dissectionibus Anatomicis vacet. *liukende kaarsjes*. G. Wolriechender Kertzelein. Gall. *Chandelles odoriferantes*. A. A Sweet-smelling candle, or a Small Sticks.

BADIAGA, Est planta aquatica, spongiosa, ex multis fibrillis herbaceis quasi contexta, fragilis & friabilis si sicca, semina sunt grana rotunda, coloris albidi, in altera parte instar lapidum cancri excavata: odor plantæ est teter & pisculentus. Est planta apud Moscovitas in frequenti usu, contra livores oculorum & aliarum partium à verberibus, quos pulvis impositus unâ nocte tollere dicitur. Vide de hac Comment. Petropol. vol. 2.

BALANÆUM, sive **BALNEUM**, est propriè remedium corpori potissimum curando, detergendo, emolliciendo, alliciendo, fovendo, quin & sudando deputatum: nam est totius corporis lotio; non rarò tamen & pro lotionem partium solummodo inferiorum sumitur, quas *Inseffus* & *Semicupia* vulgò vocant. Estque vel *Siccum* vel *Humidum*; sicca parantur ex cineribus, sale vulgari, arena, chalybe limato &c. *Humida* sunt vel *vaporosa*, vel *aquosa*. *Vaporosa* fiunt ex coctione Radicum, Herbarum, Florum, Seminum, &c. cujus vapor tantum suscipitur. *Aquosa* sunt vel *artificialia*, quæ parantur ex decoctis Medicamentosis. Vel *Mineralia* quæ *Therma* vocantur, quarum aquæ sunt aluminosæ, ferreæ, cupreæ, nitrosæ, sulphureæ, bituminosæ, vitriolicæ, &c. quæ omnes *Acidularum* nomine veniunt. B. *Zuur-bronnen*. G. Saur-bronnen. Ex *βάλλων* pello, & *αἰσία* tristitia seu morbus. B. *Ein Bad-stube / water-bad / bad*. G. Ein Bad-stube. Gall. *Un Bain*. A. Bath.

BALANDA, aliis **VALANIDA** est Esculus, cujus fructus glandiformes sunt: ex *βάλανος* glans, & *ἰδίον* forma.

BALANOCASTANUM, est radix tuberosa, quæ etiam Bulbocastanum appellatur. Ex *βάλανος* glans, & *καστανά* castanea.

BALANOS, est glans propriè quercus, sed latius sæpe sumitur pro quibusdam fructibus oblongis & duris. Fortè à *βάλλων* projecio.

BA-

BALANUS, seu **GLANS**, est penis suprema pars, præputio tecta. Βάλανος, κόπρος Suida & Hesychio. B. **Het hooft der mannelijcke roede**. G. Der Kopff, vel Kolb am Schwantz. Gall. *Le gland*. A. the head of the yard. Item *Clitoris Muliebris*, vide *Clitoris*. Sic etiam bulbosi fructus & radices appellantur, ut Juglans quasi Jovis glans; item glans quercus, Bulbocastanum &c. B. **Eichels**, **bol-len**. G. Ein Eichel, esch-lauch. Gall. *Gland*, *eschalotte*. A. A kind of a corns, or Chei-nur. Item *Suppositorium*, & *glans*, vide suo loco.

BALANUS MYREPSICA, five **NUX UNGUENTARIA**. Venit ex Ægypto, Arabia, Æthiopia, Syria & Barbaria. Fructus est arboris Tamarisco similis, magnitudinæ avellanæ nucis, intus nucleum continens pinguem & oleosum, veluti amygdalæ. Plinio dicitur *Myrobalanum*. Arab. *Habel Ben*, vel *Ban*, ab aliis *granum Ben*, in officinis *Ben*. Turcis *Hebelben*, ex Βάλανος glans, & μέγας unguentum.

BALATRO five **BAMBALIO**, est vitium linguæ in laxitate consistens musculorum aut vinculi, cui adest nimia oris saliva. B. **Breyen** loquuntur enim, ac si bucca pulve esset repleta. Sic G. *Breyen*. Gall. *Parler comme si l'on avoit la bouche pleine de boirille*. Quidam accipiunt pro hominibus nullius pretii. Forrè à balatu & vaniloquentia. B. **Sabbelaars** / **tateraars** / **kakelaars**. G. Ein *Plauderer*, *Backer* vel *Lallender* Tropff. Gall. *Hableur*, *jaseur*. A. A *Babbler* or *Pratler*.

BALAUSTIUM, est flos mali punicæ sylvestris coloris puniceæ, saporis adstringentis. An à βλαστὴν germinare. Gall. *les Balaustes ou fleurs du Grenadier*.

BALBUTIES, Gr. τευλότης, τευλοσις, φιλλότης, & ψιλλοσις. Huc pertinet *Blaſitas* & *Blaſa lingua*; *Balatro*, & *Bambalio*. Est vitium in musculis & organis loquelæ. Estque vox tarda & interrupta, variè flexa, & in quibusdam literarum pronuntiationibus admodum difficilis, hinc cum eas efferre non possunt, alium sonum & inarticulatum five sibilum, & aspirationem eo conatu, quo difficultati mederi volunt, adspargunt subinde silent, mox contentiore voce excutunt incondita quedam, incongruâ oris & linguæ contorsione: Porro tremulo sono certa vocabula loquuntur & os habere solent hu-

humore nimium madens, quem saepe cohibere non possunt, quin effluat, aut in adstantes expuatur. Tandem hoc habet Balbuties, quod alio tempore major sit, alio minor: hinc sani & qui bene loquuntur, nimium si festinent, saepe balbutiunt. B. *Stammelng.* G. Das *Stammeln.* Gall. *Beguayement.* A. A *stuttering*, a *stammering.*

BALISTÆ OS, vide *Astragalus.*

BALLOTE, est Marrubii species: habetque caules fortes, quadratos, lanuginosos, rubicundos, folia sibi invicem opposita, majora, & oblongiora Marrubio albo, Melissam referentia, sed obtusiora, magis rugosa, in margine incisa, coloris viridis subfusci, odoris foetidi; flores verticillatos coloris rubri; semina oblonga, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit, inclusa; radix fibrosa, perennis: sic dicitur *παρά τὸ βάλλειν, κνί ἄτα*, quod ad inveteratos aurium dolores sit efficax. Vocatur *Marrubium nigrum*, à foliorum similitudine & *Nigrum* à caulis colore, qui niger est respectu Marrubii albi: habet odorem virosi ut Castoreum. Gall. *Marrube noir ou Marrube puant.*

BALNEUM, Chymicis dicitur vario modo, nempe arenosum, Cinereum, Martiale, Mariæ, Maris, Vaporosum &c. *Arenosum Balneum* est, cum retorta vel cucurbita in arena collocatur vel in cineribus vel chalybis limatura. *Balneum Mariæ* seu *Maris*, quod hoc signo notatur. B. M. & M. B. est cum eadem instrumenta aquæ calidæ imponuntur; & cum vaporosum dicitur, instrumenta tantum vaporem aqueum excipiunt, vel corpora sudationi exponuntur. B. *In 't Bad distilleren.* G. In *Bad distillieren*, vel *Sinbrennhelm.* Gall. *Bain, Bain Marie, Bain de vapeur.* A. *Distillation in the Bath.* De cæteris Balneis, vide *Balaneum.*

BALSAMELLA, idem quod *Balsamina.*

BALSAMINA, est planta, quæ habet caules crassos, rectos, ramosos, succulentos, aliquando in parte inferiori rubicundos: folia oblonga, acuta, aliquantulum in margine incisa, saporis amari: flores polypetalos, anomos; hi autem vel tetrapetali, vel hexapetali; floribus tetrapetali petalum superius fornicatum est, inferius concavum, & caudatum, duobus lateralibus auritis & amplio-

plioribus; floris hexapetali petalum inferius est. caudæ expers: Pistillum duobus foliolis stipatum, floris medullium occupat, abiturque deinde in fructum nunc ex utraque parte turbinatum, nunc siliquæ æmulum, valde contractilem, vi elasticâ hâc illa dissilientem, seminibusque foetum, axi seu placenta affixis; radix fibrosa, alba est: Nomen, quod ex floribus insolationi balsamum fiat, ad vulnera sananda, sortitur, mirum unde ipsi illud nomen, nam minimè balsamum refert, neque est apta ad Balsamum conficiendum, sed penitus est venenata. Gall. *Balsamine*.

BALSAMITA, est planta, quæ habet caules canaliculatos, villosos, ramosos: folia oblonga, in margine incisa; flores in summitate caulium congesti sunt; his succedunt capsulæ membranosa, compressæ, oblongæ, semina parva continentes: radix mentham refert, fibrosa est; dicitur & costus hortorum, mentha corymbifera; derivatur, ob odorem potentem, à voce Balsamum. B. *Bah-kruid*. Gall. *Coq. herbe du Coq. Pasté*.

BALSAMUM, ejus planta frutex est, seu arbuscula, tres cubitos ad summum alta, folia alens Rutæ foliis similia. *Syriacum* dicitur Rutæ folio. Nascitur spontè in Arabia Felici, unde olim in Judæam, & hodie in Ægyptum translata, loco quodam occluso; Cayro vicino, quem *Materiam* vocant, colitur. Ejus fructus dicitur *Carpobalsamus*; Ramusculi *Xylobalsamum*; Succus *Opobalsamum*. Fructus eligatur recens, plenus, ponderosus, guitu mordax. Ramusculi probantur recentes, tenues & odorati. Dicitur ἀπὸ τοῦ βαλέ, καὶ αἴσθησις, quod caelestem ac divinam messem reddat. *Hesychius*, βαλέν, ἕδον καὶ ἕρατόν, καὶ βαλέν, polum cælum. Vel *Balsamum* dicitur, quasi *Belsamin*, quod in orientalibus linguis exercitati dicunt esse, Princeps aromatum. *Pausanias*, si rectè scribitur πάλαμιος vocatur. Alii βλάσαμον. Ægypti *Balassan* nominant. B. *Balsm*. G. *Balsam*. Gall. *Baume*. A. The Balsame Tree.

BALSAMUS vel **BALSAMUM**. Balsami vocabulum pluribus in officina usurpatur significationibus. 1. Denotat genus quoddam odoramenti crassiusculi instar unguentii, vel linimenti, & hæc significatio usitatissima est. e. g. Balsamus rosarum, apoplecticus & similes. 2. Solent quoque

que ex gummi resinisve cum spiritu vini liquores destilla-
ri, qui extrinsecus illinuntur, balsamique nomine veniunt;
ut balsamus nervinus, sciaticus & similes. 3. *Inunctorium*
liquorem significat, eumque oleo crassiore, linimento li-
quidiorem. 4. Balsami nomine sibi vindicarunt *salia fusa*
& *liquata*, ut balsamus salis gemmæ. 5. Sunt *singulares*
quædam *preparationes* quibus balsami nomen imponunt;
ut balsamum sulphuris, &c. 6. Tandem etiam lachrymæ
quædam arboreæ balsami vocantur, ut balsamus copayvæ.
7. Balsamus est, quo cadavera condiuntur. B. *Balsam*.
G. Balsam. Gall. *Baume*. A. Balme or Balsame.

BAMBALIO, Idem quod *Balatro*.

BAMBAX, Idem quod *Bombax*.

BAMMA, est tinctura seu liquor, in quo aliquid tingi-
tur, aut inadesit, ut panis iuscule immerlus, à *βάμμα* ini-
mergo. B. *Ein indoopsel*. G. Da man was ein taucht,
einweicht. Gall. *immersion*, *trempeant*. A. A liquor in
which any thing is dipped.

BAPTISECULA, vide *Cyanus*.

BARAS, Arab. Idem quod *Alphus*.

BARBA, est Labiorum & menti pars pilosa. B. *Be-
baard*. G. Der barth. Gall. *La barbe*. A. A beard.

BARBA CAPRINA; vel CAPRI; vocatur à florum
figura, quæ caprinam barbam referre videtur.

BARBA HIRCI, idem quod *Tragopogum*, & *Ulmaria*.

BARBA JOVIS, est *Semper-vivum*, seu *Sedum*. Est ar-
buscula quæ habet caulem durum, ferè lignosum, corti-
ce lanuginoso albo tectum, plures ramos dimittentem; fo-
lia bina villosa, splendentia, coloris argenti: flores in sum-
mitate crescentes, sunt exigui, leguminosi; genistam re-
ferentes, quo ad figuram, non quo ad magnitudinem; post
florem sequitur siliqua brevis, ferè ovata, foeta semine sub-
rotundo; crescit in montibus & locis saxosis circa mare.
Gr. *ἄστρον*: sic dicta fortè, quod putent cum Jovis bar-
ba similitudinem habere. B. *Wiss-look* / *Donner-
baard*. G. Haus-laub, Hausz-wurtz, Donner-bart. Gall.
Joubarbe. A. Houfelecke.

BARBAREA, est herba S. Barbaræ dicata. Appellatur
aliàs *Nasturtium Hyemale*. Gall. *herbe aux Charpentiers*.

BARDNA, est *Lappa*. Fortè à Bardus, hoc est he-
bes, quia folia habet mollia & hebetia. Vide *Lappa*.

BARYOCOCCALON, est *Stramonium*, sive pomum spinosum, ac si diceres, quod sit nux, gravem somnum producens, ex βαρύς, gravis, & κόκκαλον nucleus.

BARYCOIA, est audiendi gravitas, ex βαρὺ grave, & ἀκούω audio. B. **Swaarhorigheid**. G. Harthoerung, Taubheit. Gall. *Surdité*. A. Hardness of hearing.

BARYPHONIA, est loquendi gravitas, à βαρὺ grave & φωνή vox. B. **Een moepelijckheid van spreken**. G. Schwere zu sprechen. Gall. *Difficulté en parlant*. A. Difficulty of speaking.

BARYPICRON, est Absinthium latifolium: quasi diceret, supra modum amarum. Ex βαρὺ grave, & πικρὸν amarum.

BASILARE OS, vulgo denotat os *Sphenoides*, & palati os. Significat quoque occipitis os, quod & *Os prore*, *Os memoria*, vel *Os pyxidis* dicitur. Gr. ἰσιν. B. **Het Wigge-been**. Gall. *l'Os sphenoidé*.

BASILICA, est vena brachii interna, *Hepatica* dicta, à βασιλευσ rego. B. **Leber-ader**. G. Die Leber-ader. Gall. *La veine basilique*. A. The basilick veine.

BASILICUM, est Medicamentum viribus pretiosum, & cæteris excellens, à βασιλευσ rego: hoc nomine tamen plerumque officinale unguentum insignitur. B. **Een hoornstijgh Genees-middel**. G. Koenigliche Artzney. Gall. *Remede Royale*. A. A Noble Medicine.

BASILICUM, est Ocimum, herba odorifera. Sic dicta ob vires quas præstat regias. Βασιλευσ est Regium: βασιλευσ Rex.

BASIOGLOSSUM, est pars muscutorum linguam depressans, ortum a basi ossis hyoidis, finitur prope linguæ cuspidem, fibris secundum longitudinem, & aliquatenus obliquè ad latus excurrentibus: ex βάσις fulcimentum & γλῶσσα lingua. B. **Des tonges neerdruckende Spieren**. G. Des zungs niederdruckende mausz. Gall. *Muscle qui abaisse la langue*. A. Muscles that depress the tongue.

BASIS, est cordis superior pars mucroni opposita. Item sustentaculum ossis Hyoidis pro lingua: & occipitis os pro sustentando cerebro &c. Item in formulis præscribendis præcipuum ingrediens: à βαίνω incedo, unde os Basilare. B. **Ondersteunsel / grond / vaet**. G. Der Grund, boden eines dinges. Gall. *Base*. A. The base of any things.

BATH

BATHMIS, est sinus in osse Brachii seu Humeri, utrinque singuli; in quo cum extenditur flectiturque tota manus; ulnæ ipsius coronæ, sive processus ingrediuntur: à *βαθμω* ingredior. **B. Een inhoek van 't schouder-been.** G. Hohle von das Arm-bein. Gall. *sinus ou fosse de l'os du bras.* A. The in most process of the Shoulder bone that receives the Ulna.

BATHYPICRON, est *Absinthium latifolium*. Significat profundè amarum, ex *βαθῦ* profunde, & *πικρὸν* amarum.

BATINON MORON, est fructus Rubi idæi, *βάρῳ* enim est rubus.

BATIS & BATOS, est Rubus, ut docet Nicandri Scholiastes: dicitur, quod indomita sit planta, accessu- que propter spinas, quibus valde pungit, non admittit. *Ειρηται*, inquit, *βάρῳ* διὰ τὸ ἀβάρῳ εἶναι. A contrario igitur nomen impositum, *βάρῳ* à *βαττίβαι*, vado, aditus, accessus; *βατῆ* γὰρ terra facilis accessus: hujus fructus *βάρτινον* vocatur.

BATRACHIOIDES, est Geranii species Batrachio- similis: ex *βάρταχῳ* rana, & *ιδῶ* forma. *Batrachion* enim est *Ranunculus*.

BATRACHIUM Græcis, *Ranunculus* Latinis. Apule- jus nominat *Sceleratam*. Vulgus Medicorum perperam, *Pedem Corvi* vocat. Sunt etiam qui *Flammulam*, ab u- tendi facultate appellant. *Batrachion* autem sive *Ranun- culus* dicta est haud dubiè, quòd limitibus humidis opa- cisque marginibus ranarum more lætetur, aut quòd aquis ubi ranæ degunt potissimum, gaudeat; aut quòd sub ejus umbra ranæ frequenter inveniuntur. *Agreste* verò *Apium* seu *Apiastrum*, quòd foliis *Apium* æmuletur. *Scelerata*; eo quòd comesta noxia sit: Vel, quòd magis ardet; quia validi sceleratique mendicantes sibi crura & lacertos hæc ipsâ dilaniant, quo possint impudentius stipem extorque- re, atque hæc imposturâ pecuniolam aucupari. *Βάρταχῳ* est Rana. Vide *Ranunculus*.

BATRACHUS, RANA & RANULA, seu **HYP- GLOSSIS**, est tumor sub lingua scirrhusus, suppurato- rius, vel inflammatorius, continens nonnunquam in foli- culo materiam melliceridis similem, linguam summo- perè incrassans, loquelam difficilem reddens, unde coa- xando vox producitur, à *βατταχίζω* ranas coaxando imi-

tor, comp. ex βῶν vox, τραχὺν aspera, & ἵχθῳ habeo. B. **Ceti hihvorfeh gestuel.** G. Eingeschwulst unter die zunge. Gall. *le Batracos*, ou *Ranuncule*. A. A disease under the tongue.

BAUCIA, dicitur *Pastinaca sylvestris*. Fortè à jucunditate; βαυκός enim est jucundus. Alii *Branam Leonianam* aut *Ursinam* vocant.

BDELLIUM, est gummi, aut lachryma resinosa, Myrrhae gustu & colore proxima, sed cujus arboris incertum est. Si bonum, gustu erit subamarum, translucidum cum frangitur, pingue cum fricatur, odorum, facile mollescens & flammam concipiens, eamque cum strepitu pertinaciter alens: Gummi quidam arboris esse spinosae in Arabia, India, Media &c. esse putant; illud nomen denotat, quasi diceret fetens gummi: videtur olim fuisse ex iis, quae propter ingratum & gravem odorem, ferè fetere videbantur, à βδέλλῳ feteo, pedo.

BE CABUNGA, est *Veronica aquatica* species, cujus est vox ficta. Ex B. **Weske-boom / Water-herse / Woekbunge / Waterbunge / Water-porzelpn.** G. Bach-bungen, Wasser-bungen, Brunnen-krefz. Gall. *Cresson aquatique*, *Berle*. A. Brook lime, Becabung.

BE CION, est *Tussilago* seu *Farfara*. Sic dicitur quia pectoris morbis medela est, βήξ quippe tussis est, & βήξῳ tussio.

BE CHICA, sunt Medicamenta tussim inhibentia, ejusque causas corrigentia, Lat. *Pectoralia* à βήξῳ tussio; Unde βήξ tussis. B. **Wozst-middelen.** G. Brust-artzney. Gall. *Remedes pour la poitrine*. A. Expectorating Medicines.

BE DEGARIM, seu **BE DEGVAR**, vide *Spina alba*.

BEHEN, officinae nostrates monstrant radices nomine *Beben*: Unam *Beben Rubram* appellant, alteram *albam*. De utraque controvertitur cujus sint speciei. Arabibus (ut Serapioni) sunt *Beben*, pastinacae radicibus similes. Hinc scribit Hali Abbas, *Beben est Pastinaca sylvestris radices* nullum inter se discrimen habere. E modernis *Beben albam* aliqui *Polemonii*, sive *Lychmidis sylvestris* speciem esse autumant, quam Tabernamontanus vocat *Herbam articulare*: *Beben rubrum*, alii *Limonii maritimi*, alii *Valerianae rubrae*, alii *Bistortae* speciem esse putant: alii què, *Garzia* & monente & reprehendente, *Zerumbeth* esse statuunt. Hinc est, quod aliqui in descriptionibus

bus

bus Arabum substituunt *Eryngium*, alii *Tormentillam*, alii *Angelicam*, alii denique *Caryophyllatam*. Auctuarius & Myrepsus *Behen Hermodactylos* esse volunt, forsan avellanas purgatrices.

BELEMNITES, est lapis, ultra digiti longitudinem non assurgens, teres, in apicem obtusum delinens, aliquando plenus, aliquando concavus, terram vel arenam recondens, coloris albi, cinerei, aurei, pellucidus interdum, juxta longitudinem habens rimam: nomen τὸν βέλε, id est sagittæ effigiem representat: dicitur & Lyncurius, quod ex urina Lyncis conflare falso putent: vel Dactylus Idæus, quod in monte Ida reperitur. Gall. *Belemnite ou Pierre de Lynx*.

BELENOIDES, est processus styloides, cranii basi infixus, à βάλλω jacio, unde βέλος sagitta, & σιδῶ forma. B. *Prism-wps uit stecksel*. G. Der griffel gleiche aufzwalch. Gall. *Apophyse styloide*. A. The processë styloides.

BELLADONA, est planta, quæ caules dimittit ad altitudinem quatuor pedum qui sunt crassi, rotundi, ramosi, villosi; coloris rubicundi, obscuro: folia solani, sed duplo vel triplo majora, & latiora, oblonga, mollia, non angulosa, aliquantum villosa aut lanuginosa: flores ex alis foliorum erumpunt, monopetali, campaniformes, ut plurimum in quinque partes laciniati; coloris albi & purpurei: flori succedit fructus ferè rotundus mollis, cerasam æmulans, niger, splendens, in duo loculamenta divisus, continens semina placentæ affixa, rotunda vel ovata: radix est longa, crassa, albescens, in multos ramos divisa; hæc planta crescit in sylvis, nomen est corruptum, ex *Bellonaria*, quo modo Solanum somniferum vocari scribit *Apulejus*. Significat etiam pulchram matronam, quia hæc olim utebantur mulieres ad decorandam cutim.

BELLIS, BELLUS FLOS, & HERBA MARGARITA, est planta parva, humilis, quæ habet folia parva, oblonga, levigata, in extremitate sua circularia, repentia, quædam parùm crenata, alia integra; calicem monophyllum, profundè divisum, & multifariam ad basin ferè usque: florem habet vel nudum, vel planipetalum; capitulum seminale per maturitatem, delapso flore, assurgit; ubique in pratis nota, sic fortasè vocatur, quòd

in pratis ubique bellum & lætum aspectum præbeat, hinc belus quasi pulcher dicitur; vocatur & consolidago; quia succo suo glutinoso vulnera consolidat. B. *Madelieben* / *Maagdelieben* / *Margzieren* / *Iersouwen*. G. Matzlieben, Massufelen, Monatbluemlein. Gall. *Marguerites*, *Pasquettes*. A. *Daisie*.

BENEDICTA HERBA, vide *Caryophyllata*.

BENIGNUS MORBUS, est qui nulla vehementia & sævitia, supra ordinarium cursum habet symptomata. B. *Ein goedaardige ziekte*. G. Eine nicht allzu schwere Kranckheit. Gall. *Maladie Benigne*. A. *Amild disease*.

BENZOIN, Gummi resina est, ut dicunt arboris proceræ; Verum *Bontius*, dicit reperiri in Java plantam ex pluribus sarmentis coalitam, qualis est *Smilax aspera*; seu Salsa parilla, nisi quod sarmenta ibi brachii crassitiem æquent, vel etiam superent, ita ut hæc in medio sæpe truncus arboris continuus satis crassus appareat, ex hujus cortice inciso colligitur gummi benzoin. *Doctiff. H. N. Grimm*, notat esse arborem egregiæ formæ, recti caudicis, & mediocris magnitudinis, habens viri plerumque crassitiem; Crescit ad occidentem Sumatra. Fructus fert rotundos sed compressos, magnitudinis parvæ nucis avellanæ, & inclusus est tunicæ, instar nucum juglandium, quæ tamen aliquantulum, pilosa est. Folia profert tenera & mollia, inferius pallido-viridia superius verò saturatè viridia. Nucleus hujus fructus saporem habet ingratum & amarum. Arbor quinquennis vel sexennis usque ad lignum secundum longitudinem vulneratur, unde liquor albus, tenuis, viscosus, glutinosus & pellucidus exstillat, qui solari calore induratur, unde duplex gummi, album & citrinum, vel crassius & obscuri coloris; Estque valde odoratum, & si bonum, pellucidum, globulis candidis refertum, thuris æmulum, citrinescens est, venit etiam ex Siam, Samaria, & Sion. Vocatur & *Asa dulcis*. B. *Benzoin*. G. *Benzoin*. Gall. *Benjoin*. A. *Benjamin* vel *Benzoin*.

BERBERIS, est magna arbuscula, ramosa, spinosa, corticem tenuem, & politum habens; folia oblonga parva, viridia, in margine incisa, aliquantulum aspera, saporis acidi; flores in parvos racemos congesti, & multis parvis foliis flavis instructi sunt; his succedit fructus tener,

ner, parvus, ovalis, succo plenus, post maturitatem coloris rubri, saporis acidi, adstringentis, grati; femina oblonga, dura, coloris fusci in se habens; radix non est compressa, lignosa, intus flava: hæc arbuscula crescit in locis incultis: dicitur & *Oxyacantha*, idque à spinarum acuminatis cuspidibus. *Berberis* verò est vox origine Barbarica, & ab ea voce videtur descendere *Barbar*, *Barbaris*, & *Berberis*: nonnulli derivant ab *Amyrberis* *Avicennæ*, unde mutatis quibusdam literis *Berberis* devolvi putant: vocatur etiam *Spina acida* & *Crespinus* vel *Crispinus*, ab Italica voce, *Crespino*. B. *Zauce-boom* / *Zuur-boom* / *Berberisse-boom*. G. *Paissel-beer*, *Saurick*, *Erbseil*, *Berberos-stand*. Gall. *Epine-vinette*, vel *Aigrette*. A. *Barberty-tree*, or *Pipperidge bush*.

BERIBERI, *Bontio* aliisque vox familiaris apud Indos: Vox est Barbarica significans paralyticam speciem, cum quis nititando genibus & elevando, ovium iustar incedat. B. *Schaa ps-lammigheid*.

BERYLLUS, *βήρυλλος*, quasi virillus à virore lapidis.

BES, alias *Bessis*, *Bissis*, *Bissa*, vel *Bise*, quasi bis triens, quia $\frac{2}{3}$ sive due assis Trientes, seu quod dempto libræ Triente superest, hoc est, Unciæ VIII. Priscian. p. 8. vulgò *Marca*, vox præterquam *Celfo*, *Galeno* usitata. Olim *Des*, veluti dempto triente. Alias *Libra numularia* & octonaria.

BETA, est planta culinaria, quæ habet folia ex radice erumpentia magna, polita, splendentia, satis carnosâ, tenera, viridia, vel albescentia, aliquando viridia subfusca, vel rubicunda, succo saporis nitri plena; flos est apetalus, stamineus, in globum collectus, calice quinquefido prehensus; cuilibet flosculo subnascitur ovarium, quod est vasculosum, uno sætum semine, fructus tres, quatuorve in unum colliguntur: radix annua, in nonnullis valde carnosâ, crassa: dicitur *Cicla officinarum*. Gr. *σιύριον*, vel *τιύριον*. Nomen accepit, quod figuram Litteræ Græc. *βητα* dum semine turget, referat. Nam summitatem in acumine reflexam obtinet. B. *Beet*. G. *Mangolt*, *Runckel*, *Pieffen*. Gall. *Bette*, *Poirée blanche*. A. *Beet*.

BETONICA, est planta, quæ habet folia ex radice erumpentia oblonga, satis ampla, viridia, in margine in-

cifa, partim aspera, saporis amari; caulem quadratum, partim rugosum, folia hinc inde bina opposita habentem; flores in verticillos, deinde ad superiora in spicas digeruntur, galea erecta, imbricata, bifida, barba trifida, segmento medio bifido, majore; semina oblonga, in capsula, quae flori tanquam calix infervivit, inclusa; radix crassa, fibrosa; dicitur & *Vetonica*, à varietate & copia remediorum; *Κίερον* à Graecis dicta est, hanc siquidem voce opus interpunctum, acuve pictum nominavere, nascitur in pratis, montosis, frigidis & opacis locis, ideoque Gr. *Ψυγροσπον*, vocata est, quasi frigus alens, ab inventoribus Vetonibus Hispaniae populis *Betonica* & *Vetonica* appellata est, quod in frigidis locis nascatur; dicitur etiam *κίερον* ab *αξιομα* medeor, quia haec planta summi usus est in medicina. Porro Caryophylleus flos etiam vocatur *Betonica*, vel *Timica* detractis à Betonica duabus literis prioribus. B. **Betoni.** G. Betonien. Gall. *Betome*. A. Betony.

BETULA & BETULLA, Gr. *Συλβία*: arbor est, mediocris altitudinis, cujus rami sunt tenues, flexiles, incurvati, cortex exterior trunci est crassus, asper, albus, fissus; interior verò est tenuis, politus instar pergameni, hunc etiam veteres papyri loco adhibebant; lignum est album; folia mediocriter lata, acuta, in margine dentata, populo nigrae satis similia, viridia, tenera, polita, saporis amari; flos mas amentaceus, foliosus axi affixus capillaceo longo; fructus loco à flore remoto squamosus, cylindraceus, sub squammis suis recondens semina alata; haec arbor crescit in sylvis: quidam dici putant, quod bitumine scateat; apud Plinium enim legere est; *Bitumen ex ea Galli excoquunt*: Malunt alii à batuendo nomen accepisse: batuere enim cadere est. Sic *Batula*, levi mutatione, fit *Betula*. B. **Berken-boom.** G. Bircken-baum. Gall. *Boulean*. A. The Birch-Tree.

BEZOAR, est vel Chymicum, vel animale. *Chymicum* est compositio ex *Butyro Antimonii* & *Spiritu nitri*, ex qua pulvis albus componitur, adversus venena, qui & sudorem prolicet. *Animale* duplex est *Oriente* vel *Occidentale*. *Oriente* reperitur in animali capri-cerva dicto. Estque animal Persiae ac Indiae Orientalis, partim cervo simile, partim caprae: hinc fit ut aliis capra audiat; aliis hircus, aliis capri-cerva, Persis *Pejon*, iste lapis in
prae-

prædicto reperitur animali, nempe in proventriculo, hinc & in ventriculo aliisque cavitatibus internis. Figuram habet ovalem, rotundam, sessilem & intus cavam, in meditullio paleam continet, pilos, vel similia, superficies est lævis & glabra cum splendore, substantia è laminis caprarum adinstar sibi incumbentibus compacta, variante colore, plerumque atro-virente, hinc dilutiùs virente, pallescente, cineritiò, fulvescente melleo &c. odore nullo, nisi contrito, tum muscum aut griseum ambram redolent: variante magnitudine & pondere, plerumque sc. intra juglandis magnitudinem constitutis, vel paulò majoribus aut minoribus, dantur quoque artificialia, sed vili pendenda. Inprimis reperitur hic lapis, notante Kœmpfero, in Persidis provincia *Laar*, aliisque: genitrix est fera quædam montana caprini generis, quam incolæ *Pasfen*, nostrates capri-cervam nominant, destituti voce, quæ utrumque sexum exprimat. Animal pilis brevibus ex cinereo rufis vestitur, magnitudinem capræ domesticæ, ejusdemque barbatum caput obtinens. Cornua feminae nulla sunt, vel exigua; hircus longiora & liberaliùs extensa gerit, annulisque distincta insignioribus, quorum numeri annos ætatis referunt; annum undecimum vel duodecimum rarò exhibere dicuntur, adeoque illum ætatis annum haud excedere, reliquum corpus, à cervina forma, colore & agilitate nihil differt: timidissimum & maximè fugitivum est, inhospita asperrimorum montium tesqua incolens, & ex solitudine montana in campos rarissimè descendens, & quamvis plures regni regiones inhabitat, lapides tamen Bezoardicos non omnes gignit. Omnes enim regiones quas incolunt capri-cervæ non ferunt herbas, ex quibus depastis lapides creduntur generari, vel qui generantur non omnes æquè nobiles sunt, hinc in quibusdam locis nulla ex prædictis bestiis datur ætate provectâ, quæ lapidem non contineat, cum in aliis extra Larensem Provinciam, ex centenis, vix una sit, quæ lapide dotetur, eoque ut plurimum exigui valoris: in hircis lapides majores & frequentius inveniuntur quàm in feminis: lapidem ferre judicantur annofi, valdè macilentii, colla habentes longiora, qui gregem præire gestant, circumspectius incedunt, & insidias magis, atque sodales, metuunt, quod idem de feminis affirmabant

Autori ductores ibidem loci. Omnes Bezoardici non æque æstimantur boni; notam legitimi lapidis profitentur, si volæ manus cinere aspersæ, vel cretâ oblitâ affrictus, lineam inducat luteam, vel ex luteo viridantem: Hæc illis Lydius est, quo veritatem simul ac bonitatem explorant; Acus candentis admissio, quæ Cl. *Schrodero* placet, fallax bonitatis testis est: quia si adulterini ex resinosa construuntur massa, acum utique admittent; legitimi vero plerique ita indurati sunt, ut acum candentem respuant. Quos Cl. *Kampferus* in natali monte comparavit, & genuinos esse novit, vix candentis acûs vestigium recipiunt, sed tactu ignis dissiliunt: Neque est nota, addit, factitii lapidis, si interiores laminæ deterioris subtilitatis & coloris fuerint: ea enim ex diversitate alimenti disparitas provenit, dum genitrix bestia locum pastus mutat. Pro genuino habet eos, qui inter resinæ & lapidis substantiam ita ambigunt, ut contusi in acido nitri, vel salis spiritu dissolvantur, ac menstruum colore satis rubente simulac virtute suâ imbuant: ex lapidis raritate & pretio facillè colligitur, bezoardicos quibus in *pharmacopeis* Europæi utuntur, non esse Persicos, vel ex eorum numero, qui à capris bezoardicis *Pafen* nomen sortiuntur, sed vel ex aliis animalibus, vel sub alio cælo degentibus depromptos & suppositos. *Occidentale* venit etiam ex capri-cerva, nulla tamen cornua gerente; nascitur in Peru, dicitur *Vicumiras* seu *Taraguas*, in iis locis animalis, ut de priori dictum, invenitur, circa rem heterogeneam in cavitate media contentam tunicatim concretus; *Orientalibus* ut plurimum major; superficie scabrâ, colore cinereo, albo, nigro, obscureve virente, qui optimus. Gall. *Bezoar*.

BEZOAR ANIMALE, est hepar & cor viperarum ficatarum & pulverisatarum.

BEZOAR MINERALE, est præparatio antimonii sudoriferi, cui attribuitur virtus, quæ bezoar orientali adscribitur, unde nomen.

BEZOARDICUM, est Medicamentum alexipharmacum venena & malignitates expellens. Derivatur nomen à Lapide bezoar. B. *Gen tegengift*. G. *Wider-gift*. Gall. *Contre-poison*. A. A. Antidote.

BIBENELLA, & BIPENULLA, Idem quod *Pimpinella*.

BIBITORIUS MUSCULUS, sive rectus, *Oculum ad-
ducens*, positus in majori angulo oculi, ortus ex foramine
orbitæ irregulari, antè bulbo implantatur, sic dictus,
quod introrsum nasum versus oculum ducat, bibentes-
que cantharum inspicere cogat. B. *De drinkspier*. G.
Der Sauffer Mausz. Gall. *Muscle Adducteur*. A. The drink-
ing muscle.

BIBLIOTHECA, quasi *βιβλίαν θάλασσαν*, librorum theca;
βιβλῶν autem significat plantam, quæ papyrus dicitur,
quæ olim chartæ conficiebantur.

BICEPS MUSCULUS, hoc nomine gaudent duo mus-
culi, quorum unus est Tibiam, alter Cubitum movendo
dicatus: qui Tibiam movet oritur uno capite in tuberosi-
tate ossis Ischii, altero in inferiori & exteriore parte femo-
ris, & inferitur in Epiphyssi superiori Fibulæ. Qui autem
Cubitum movet, oritur uno capite à processu coracoideo,
altero à cavitate clinoidæ scapulæ, inferitur Ulnæ parti
anteriori. B. *De tweehoofdighe spier*. G. Der zweykepf-
fige Mausz. Gall. *Muscle biceps; ou jumeaux; celui du
bras peut être appellé Coraco-Radial, par rapport à ses at-
taches*. A. The Muscle with two heades.

BICONGIUS, est mensura duodecim sextarios conti-
nens, dicitur continere viginti quatuor libras vini.

BILIS, est duplex, vel quæ in hepate mediantibus
glandulis exiguis segregatur, vel in vesicula fellea: utra-
que per ductum Cholidochum in intestinum duodenum
exantlat, ut ibi ciborum ulteriori perfectioni inserviat,
& feces à secretionem chyli relictas foras convehat. *Bilis*
chemicè examinata constat ex sulphure, sale volatili &
pauca aqua, Ordinario flava utraque est; tamen quæ in
vesicula continetur est profundius flava, spissior, ama-
rior, quàm quæ ex Hepate continuo destillat: Et prior
tantum copia, compressu externo, contractione fibrarum
irritatarum in musculosa vesicæ tunica, excernitur; &
contra verò hepatica dilutior, pellucidior, blandior, jugi
fluore stillat, & solis actionibus circumductorum humo-
rum, & respiratione expellitur; utraque hæc bilis humor
est saponaceus, abstergens, olea aquæ miscibilia red-
dens, resinas, gummi, tenacia quæque resolvens, at-
enuans, homogœna faciens, si cum his conteritur; nec
alcalica est, nec acida, sed oleo, sale, spiritibus inpri-
mis

mis concrevit aqua dilutis, non combustilis, nisi siccata prius, hæc tamen bilis cystica plus, hepatica minus præstat; unde diversitas quædam videtur in his. *Præter ordinem* verò Vitellina, Porracea, Æruginosa, vel Glauca est, quæ colorum diversitates solummodo ex spissitudine varia, & mora in cavo communi contracta expullulant. Bilis igitur est liquidum ex sanguine secretum, neque Bilis dicitur, nisi quando à sanguine segregata fuerit; ideoque Veterum sententia de humore bilioso, inventa circulatione sanguinis, prorsus corrui, vide *Humores sanguinei*, Celso Fel. *χολή ξαρόη*, aut *περονειδής, γλυκὴ*, quasi dulce à contrario sensu, cum sit amarissimum, testibus *Plinio & Aveliano*. B. *Gal. G. Die Gall. Gall. Fiel, Bile*. A. The Gall or Bile.

BILIOSUS, dicitur, præsertim Veteribus, qui multâ bile abundat, & hinc ob temperamentum illud in quodam inclinât morbos; sed qui nostra inspiciat fundamenta, aliter videbit, bilem quidem deficere, sed bonam nunquam abundare. B. *Gal-agtig*. G. Giffgallig, der viel Cholerische Feuchtigkeit hat. Gall. *Bilieux, cholere*. A. Bilious or Cholerick.

BILIS ATRA, Idem quod *Melancholia*.

BIOLYCHNION, est calor natus qui à parentibus foetui communicatur, ipsūque deinceps comitatur; verum postea cum in lucem editus est, hic calor sensim perit, postquam pueri spiritus & sanguis ab alimentis & aëre nutritio, alterantur, reficiuntur, mutantur. Nugæ sunt eorum, qui affirmant calidum hoc perennare; Nam si calidum sit, in continuo partium attritu & motu erit, ergo ut cæteri ignes & calores, dispellitur, ex *βίος* vita, & *λύος* lumen. B. *De ingeboren warmte*. G. Eingeboren Warmte. Gall. *la chaleur naturelle*. A. Nativa heat.

BIPINELLA, sive **PIMPINELLA**, est herba, cujus folia binis ordinibus plumatim sive pennatim digesta sunt, unde nomen. Vide *Pimpinella*.

BISLINGUA est *Hypoglossum*, seu *Laurus Alexandrina*, sic dicitur, quia supra ejus folium insuper foliolum habet linguæ instar.

BISMALVA, sive **ALTHÆA**: est officinarum vox barbarica. Vult dici, quasi duplex malva, vel quæ alterum tantum viribus pollet. Vel dicitur quasi malva ibiscum, vel malva viscum. Vide *Althæa*. Bis-

BISMUTHUM, idem quod *Marcasta*.

BISTACIUM, mutato B in P. fit *Pistacium*.

BISTORTA, Est planta, quæ habet folia ex radice erumpentia, longa, satis ampla, & acuta, Patientiam referentia, magis viridia in superiori, quàm in inferiori parte, ex his erumpunt caules rotundi, parva quædam folia habentes; calix monophyllus, membranaceus, geminus, unus alteri suppositus, instar vaginæ; ex fundo hujus pedunculus oritur, cujus deinde fini adnascitur flos monopetalus, in segmenta profundissimè sectus, & staminibus octo præditus, in densas & longas spicas congestus; in fundo hujus floris invenitur ovarium triquetrum, instructum tubâ longâ, continens post maturitatem semina triangularia, & splendentia; radix est carnosâ quasi tuberosa & geniculata seu nodosa, oblonga, pollicem crassâ, in se contorta, capillitio donata, foris ex fusco nigricans, intus ex flavo rubescens, saporis austeriusculi, adstringentis, odoris nullius; crescit in locis humidis; voluerunt quidam illam esse Britannicam veterum, sed hujus radix est tenuis, cùm illa Bistortæ sit satis crassâ, folia tamen utriusque satis benè inter se conveniunt: dicitur *Bistorta*; ob radicem semel aut bis contortam: dicitur etiam *Serpentaria*, *Colubrina* & interdum *Dracunculus*, vel *Dracuncium*. B. *Herts-tonge*. G. *Nater-wurtz*. Gall. *Bistorte*. A. *Bistort*, *Snake-weed*.

BITUMEN, dicitur omne corpus, quod igni admotum faciliè flammam concipit, naphthâ atque Petroleo spissius, lentum valdè, tenacitate tamen primò adhuc disfluente; ab ignis calore liquescit, in aqua non subsidet nec miscetur; sive tum minerale, vegetabile, vel factitium fuerit, unde nomen generale est.

BITUMEN JUDAICUM, vide *Asphaltos*.

BLÆSITAS, est depravata locutio, à vitio linguæ, in conformatione aut obstructione peccantis. B. *Lispn*. G. *Lispeln*. Gall. *Begayement*. A. *Lispe*. Vide *Balbuties*.

BLÆSUS, est vitium in verborum prolatione. Item is cui pedes sive crura extrorsum vertuntur: vel cui dorsi spina anteriùs vel posteriùs incurvata est. Paralyticum quoque significat, à *βλασβη* distorqueo. B. *Lisper*. G. *Der dauluvelt*. Gall. *Begus*. A. *That stammreth in speaking*, or *Lispeeth*.

BLAP.

BLAPTISECULA, vide *Cyanus*.

BLAS, est nomen ab *Helmontio* confectum, significans generaliter astrorum motum localem & alternativum; sed quid ipse per illud vocabulum significat forte nescivit, saltem nos nescimus.

BLATERONES, ex *βλάζ* derivatur. Est autem nomen piscis inutilis, ut sunt blaterones homines, multa, sed inutilia dicentes.

BLATTA, Vermiculus est, quasi blapta, ἀπὸ τοῦ βλάπτειν, id est nocendo, quia libros, ac vestes erodit. Hinc blattaria herba, quæ blattis scætet.

BLATTA BIZANTIA, sive UNGUIS ODORATUS, est alicujus conchilii integumentum: Odore suavi, colore fusco, figurâ oblongâ imitat unguis.

BLATTARIA, planta est verbascum referens, differt tantum ab eo, quod ejus fructus sit magis rotundus, caules habet rectos, fortes, in ramos divisos; folia ejus sunt longa, verbasco angustiora, acuta, in margine incisa, non lanuginosa, coloris viridis nigricantis, in parte superiori splendentia, odoris ingrati, saporis amari; floris in quinque partes divisi, odori parum, pedunculis villosis adherentes; his floribus succedit divisis in eorum locum fructus, qui includit semina minima, nigricantia; radix rapum refert, est alba, dura, aliquantulum fibrosa: hæc invenit nomen hoc Latinum, à colligendis in se blattis: nam si alibi reponitur, vel projicitur, dicunt plurimas blattas super ea colligi. Alii à *βλάπτω* noceo, quia blattæ vestimenta rodunt, & perforant. B. *Motten-kruid*. G. Schaben-kraut, Motten kraut. Gall. *herbe aux mites Blattaire*. A. Mothmulleyn.

BLENNA, est mucus crassus per palati foramina & nares destillans, qui provenit ex glandulis membranæ Schneiderianæ, investientis internas nares, cavitates ossis maxillæ superioris, sinus frontales, ossisque cuneiformis. B. *Snot*. G. Putzen, Notz, der unflat durch die Nasen. Gall. *Morve*, *Morven*. A. Snot.

BLEPHARIDES, idem quod *Cilia*.

BLEPHARON, vide *Palpebra*.

BLEPHAROXYSTUM, instrumentum est, quo palpebra raduntur & concinnantur, in Trachomate, sive asperitudine callosa palpebrarum interiorum, ex *βλέφαρον* & *ξύρον* tondeo.

βλέφ-

βληγορισμὸς, incontinens est corporis jactatio, ex βάλλω, jacio.

BLITUM, est planta, cujus duæ species dantur generales, una alba, altera rubra, harum singulæ adhuc dividuntur in duas alias, blitum album majus habet caulem album, ramosum, quatuor circiter pedes altum; folia Betæ instar sed minora; flores sunt parvi, tribus staminibus constantes; ex calice tripartito surgentibus; pistillum autem abit deinde in femem plerumque oblongum, in capsula vesicæ æmula, quæ calix floris fuit, reconditum: radix est longa, pollicem crassa, saporis insulsi, ut tota planta: blitum rubrum majus, sive blitum nigrum, cum præcedente omnino convenit, differt tantum à colore; & quod ejus folia plerumque sunt minora; datur & blitum album minus, & blitum rubrum minus, refrigerantis & humectantis virtutis, quæ ab insulso fatuoque sapore nomen habet: à Gr. βλίτζ, quod bardum aut stupidum denotat. Gr. βλίτον stolidus, ignavus. B. *Majer*. G. *Majer*, Meyer. Gall. *Blette*. A. *Blite*.

BOA, papularum morbus est, cum maculis rubentibus corpus rubet. Idem quod *Papula*. B. *Roodhont / roodjong / roodvonk*. G. *Hitz-blatterlein*. A. *Pimples*.

BOCHETUM, sive **DECOCTUM SECUNDARIUM**, est alicujus decocti secunda decoctio. B. *Winderdrank*.

BOCIA, est vas vitreum ventricosum cucurbitæ instar. B. *Gen buik-glas*. G. *Bauch-glasz*. Gall. *Verre ventru*; A. *Bellied glasse*.

BOCIUM, idem quod *Bronchocele*.

BOLBOCASTANUM, vide *Bulbocastanum*.

BOLBONAC, vide *Bulbonac*.

BOLBOS, vide *Bulbus*.

BOLETUS CERVI, *Fungus cervinus*, *Tuber cervinum*. Crescit in sylvis ubi cervorum copia est. Sunt rotundi, magnitudine ferè pilæ palmaris, & aliquando minores, cortice obducuntur subnigro, intus continent materiam pulverulentam nigerrimam. Βολίται nomen habent teste Marcello, ἀπὸ τοῦ βάλου, gleba & λαι valde. B. *Herts-wannen / Herts-spongie*. G. *Hirsch-brunst*, *Hirsch-schwamm*. A. *A Mushroom spawn*, *slime of the Hart*.

Bo-

BOLUS, est Medicamentum internum, habens consistentiam, melle paulò crassiorè; & quantitas quæ unicâ dosi præscripta buccâ commodè excipi potest. **B. Ceni bꝛoh.** G. Ein bisßen, mundvoll, brocken. Gall. *Bolus*, *Morceau*, *une bouchée*. A. A Bolus.

BOLUS, Terræ genus est, ex pallido rubrum, vaporibus Martialibus imprimis imprægnatum. Estque Armena, Orientalis, Germanica, Bohemica, alba &c. in omnibus linguis *Bolus* appellatur. Gr. βῶλον gleba, ager, à βῶν παλκο & λῖαν valdè, quod è glebis pabulum animantibus uberrimè efflorescat.

BOMBAX, **BAMBAX** & **PAMBAX**, synonyma sunt, hinc nobis (sed malè) **Boom-wol** / nam arboreus tantum frutex est. Hinc porrò **Bombazjue** **Wambais** / &c. sic fortè appellatur, quia more vermibus bombycis, fructus ejus intus cote, in modum serici, est quasi nendo obductus. Vide *Xylon*. **B. Kattoen** / **Boom-wol**. G. Baum-wol. Gall. *Cotton* A. Cotton.

BOMBUS, idem quod *Barborygmus*.

BONA, vel **BOONA**, est *Faba*, seu *Phaseolus*. Fortè nomen fortitur à Belgico idiomate *Boone*: vel à Latino Bonum, quòd legumen illud benè nutriat, hominiquè brutoque salutare & bonum.

BONIFACIA, idem quod *Laurus Alexandrina*.

BONUS GENIUS, est *Peucedanum*: à Græcis Prophetis ἀγαθὸς δαίμων, fortassè ob eximias vires, vel ob prognostica boni ominis, quæ ex illo divinare putabant.

BONUS HENRICUS, est lapathi vel Chenopodii species: planta scilicet, quæ plures caules habet pedem circiter altos, crassos, multis foliis triangularibus cinctos, quorum quædam atriplici, alia aro similia sunt, sed alba & farinosa, longis pedunculis adhærentia; flos est apetalus, constans plurimis staminibus ex calice multifido surgentibus: pistillum autem abit in semen orbiculatum, planum in capsula veluti stelliformi, quæ floris calix fuit, reconditum: radix est longa, crassa, in plures ramos divisa, coloris flavi instar patientiæ: sic ob vires laudabiles appellatur: fortè ejus vires primùm à quopiam Henrico detectæ fuerunt: ideoque *Tota bona* & *Aureum Olus*. Gr. χρυσολάχανον. **B. Algoede** / **Gorden Hendzisk** / **Lamme-hens air**. G. Guter Heinrich, Schmerbel. Gall. *Toute bonne*, *Bon-Henri*. A. English Mercury. **Bo**

BORAGO est herba, quæ habet caulem rotundum, debilem, excavatum, tenerum, ramosum, fetis quasi obductum, terram versùs inclinatis: folia ex radice erumpentia, ampla, oblonga, aut ferè rotunda, villosa, parùm acuta, tactui aspera, plerùmque repentia: flores in summitate caulis nascuntur, cærulei, vel albi, pulchri, visui grati, monopetali, rotati, ex cujus calice multifido oritur pistillum, media floris parti ad instar clavi infixum, & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui abeunt in totidem semina veluti viperini capitis æmula, nigra, quæ in calice ipso longè ampliato maturefcunt: radix est crassa, digitum longa, succum viscosum & crassum continens, insipidum: *Borago* mutato B. in C. est *Corrago*, quia putatur cor ejus plantæ usu roborari, & lætificari. B. *Bernagie*. G. Boretich, burretich. Gall. *Bourrache*. A. *Borrage*.

BORAX, est sal factitium ex sale Armoniacò, Nitro, Tartaro calcinato, Sale communi, Alumine, quæ cum urina liquantur, filtrantur, & tandem evaporantur. Sunt qui putant originem habere ex stabulis in quibus Elephantes aluntur, quæ urina eorum & stercoribus imprægnata sunt. *Dioscorides* dicit habere porri colorem, sed nostrum album est, instar nitri: fortè à Porro nomen mutuatum, mutato P. in C. Gr. *κερσοκόλλα* five auri gluten. B. *Borax* / *Goud-soudeersel*. G. *Borras*, burretz. Gall. & A. *Borax*, *Boras*.

BORBORYGMUS, est murmur in intestinis amplis cum sonitu, ortum à flatu incluso, à *βορβορύγμα* strepitum edo. B. *Beflore winden*. G. *Ein Gemummel*, *Getetz*. im Leibe. Gall. *Brüt*. A. *Murmuring of the gutts*.

BOROZAIL, aut *Zail* Æthiopum; in viris *Afab*, in feminis verò *Affabatus* dicitur. In utraque ora fluvii *Senega* multa sunt regna, præsertim in ea quæ meridiem spectat, Regnum *Mely*, in ea quæ septentrionem regnum *Tombotu*. Ibi grassatur morbus, partes genitales potissimum infestans, diversus ab eo quæ vulgò *Gallicus* dicitur, qui ex immodica venere, cui multum obnoxii sunt, ortum habet.

BOSCI SALVIA, herba est à Boscum, vel Boscus, *bois*, in quibus locis crescit.

BOSMOROS, seu **BOSPOROS**, est frumenti species,

K

for

fortè, à *βόσκη* pascō, & *μὲρ* portio : quia frumentum dentibus vel molâ dividitur : vel quia à bobus calcando à paleis separatur, *βῆς*, & *βῶς* dorice est bos, vel etiam ex *βῆ* & *πείρω* transadigo, transeo.

BOTANICA, est ea scientiæ naturalis pars, quæ docet structuram, vires, & usum plantarum, easque certâ methodo in suas classes & genera distribuit; hinc *Botanicus*, dicitur, qui hanc scientiam tractat. Gr. à *βοτάνη* herba, gramen. B. *kruid-kenning*. G. Kraut-kennung. Gall. *la Botanique*. A. Botany or simpling.

BOTHOR, sunt pustulæ oris non serpentes, sed tales quæ faciliè suppurantur & delentur, etsi nonnunquam leviter eas suppurare contingat. Estque *Bothor* generalis appellatio etiam pustularum faciei, pulmonis & aliarum partium. Variolæ ac morbilli etiam *Bothor* ab Arabibus nominantur & pro vesiculis pustulisque oculis adventantibus fumuntur.

BOTRYS, est racemus uvarum vitis; ut & Herbæ nomen, quæ sic à femine vocatur, quod racematim ramulis adnascitur; sive quòd plura ejus semina caulibus sic conferta pendeant, ut racemi in uva referant imaginem, à Cappadocibus, *ἀμβροσίαν* vocari author est *Dioscorides*. B. *Truiben-kruid* / *Piment*. G. Trauben-kraut, Krotten-kraut. Gall. *Pimen*. A. Oake of Jerusalem.

BOUNIAS Gr. *βυνίας*, species Napi, cujus radix in rotundum crescit, ac *βύνυς*, seu verrucosa loca amat.

BOVINA FAMES, idem quod *Bulimia*.

BRABYLA, prunorum species est; sic dicuntur quia alvum ducunt, quasi *βράν* *βάλλοντα*, id est, cibos depellentia, & *ήλα* quasi *μύλα*, id est mala.

BRACHERIUM, idem quod *Anima*.

BRACHIA, Gr. *βραχίονες*, sunt plantarum, præcipuè autem arborum rami, quòd instar brachiorum hominis extendantur. B. *Boom-armen*. G. Der Ast. Gall. *Branches des Arbres*. A. Branches of trees.

BRACHIALE, idem quod *Carpus*.

BRACHIÆUS, vide *Brachium*.

BRACHIUM, sive **LACERTUS**, est membrum constans brachio propriè dicto, cubito & manu. Forte à *βραχίον* sive *βραχίονος* τοῦ λοιποῦ τοῦ χειρῶν, brevissimus reliquæ partis manuum. Unde *Brachiæus Musculus*. B. **Den Arm**.

Arm. G. Der Arm. Gall. *Le bras*. A. The arm.

BRACHYLOGIA, vide *Brachylogus*.

BRACHYLOGUS, est qui suas sententias breviter determinat. *Brachylogia* est brevis locutio. Ut sunt *Aphorismi Hippocratis*, *εραχθὸ* breve, & *λίγα* dico. Vide *Aphorismus*.

BRACHYPNOEA significat frequentius brevem, & simul ex longis intervallis factam spirationem.

BRADYPEPSIA, est tarda in ventriculo Ciborum concoctio, orta ex defectu salivæ, liquoris gastrici, fibrarum ventriculi laxitate, pituitâ viscidâ abundante, motu corporis & respiratione imminutis: ex *εραδδ* tardum, & *πιπρω* coquo. B. *Ein langsame koching der mage*. G. *Langsame kochung des Magens*. A. Slow digestion.

βραχυπνῶσαι, ex *εραχθὸς*, brevis, & *πρω*, bibo, qui parum, & raro bibunt. Plerumque sunt phrenitici, qui ad potus necessitatem non attendunt.

βραχύπνοσ, ex *εραχθὸς*, & *πρω*, spiro, brevis spiritus, qui parum, & raro spiritum ducit.

BRANCA, est vox Italica, & significat pedem: sic vocatur *Acanthus*, *Branca ursina*: ideoque à similitudine quam ejus folia cum anterioribus uriorum pedibus habent.

BRANCHUS, est raucedo faucium, & asperæ arteriæ. Raucitas *Plin.* Ravis *Plauto*. à *εραχθω* sorbeo. Vide *Raucedo*.

BRASSICA, est planta, quæ habet caulem humilem, crassum, cortice duro obductum, substantia medullosa repleto, saporis acris subdulcis: folia in initio erumpentia sunt ampla, obrotunda, fragilia, rubicunda, succulenta, rugosa, incisa, sinuosa, caulibus longis & crassis adhaerentia, plerumque convoluta, nervosa, foliis in parte inferiori decisis, altera superioris partis sibi invicem accumbentia & comprimentia, formant magnum caput obrotundum: flores quadrifidi & cruciformes, tetrapetali, ex quorum calice surgit pistillum, quod deinde abit in fructum, seu siliquam teretem, longam, cylindraceam, septo intermedio, cui valvæ imbricatæ utrimque adhærescunt, in duo loculamenta divisam, seminibusque sextam subrotundis; radix est crassa, multas habens fibras. Gr. *κράσις*; nomen accepit à præfeca, quod ex hujus scapo

minutim præsecatur, siquidem nunc tonsili, nunc cymoso caule spectatur: Non desunt, qui brassicam contendant ἀπὸ τοῦ βραχίων, à vorando nomen accepisse, Estur enim à tota Plebecula tum cocta, tum cruda, vel muria condita. Non desunt qui Brassicam, quasi Passicam nominatam referunt, quòd ex caule minutatim præsecatur, ut passa fiat. Vide *Crambe*. Hæc planta dividitur in tres species, 1°. Est quæ folia clausa, & dicitur capitata, 2°. Quæ folia explicata habet, 3°. Brassica cauliflora dicitur. B. *Hoofl.* G. Kohl. Gall. *Choux.* A. Colewort.

BRASSICA MARINA, vide *Soldanella*.

BREGMA, est os sincipitis, figurâ quadrangularis antèrè interventu futuræ coronalis conjunctum ossi frontali, posterius interventu futuræ lambdoideæ connexum ossi occipitali, laterali unâ parte intercurrente futurâ sagittali connectitur cum suo pari cognomine, altero latere cum osse temporum, à βρεγμω madefacio, quia illa ossa infantibus, & sæpe adultis humida & tenera sunt. B. *Het opper hoofds-been.* Gall. *Os Parietal.*

BREVE VAS, dicitur vas à ventriculo venosum in ramum venosum lienarem transiens. B. *Het korte vat.* G. Das kurtze gefäß. Gall. *Vaisseau bref ou court.* A. The Short vessel.

BREVIS CUBITI MUSCULUS, est musculorum cubiti extensor secundus dictus & brevis. Oritur ab humeri cervice, posterius miscetur cum Longo & humeri os occupat, desinit verò in illam Olecrani partem, cui innititur. B. *De korte elleboogs spier.* G. Den kurtze Ellenbogen Mausz. Gall. *Le muscle court extenseur de l'avant bras.* A. The Short muscle of the Elbow.

BRITANNICA, est Herba, quam dicunt in convallibus locis propè Arcem *Bretten* reperiri, unde nomen deducunt. Sed malè: neque, à britannica insula deduci debet ut nonnulli statuunt. Sed est vox origine Frisicâ: Medetur quippe gingivis sanguinolentis in scorbutico malo, quando dentes vacillant, consumuntur, atque decidunt. Venit itaque à vocibus *Britten* en *Brit*, quòd sonat *firmiter claudere* vel *inbarere*, ut dentes satis in alveolis solent, deinde additur *Tan*, & unius litteræ adjectione *D* fit *tand*: & *Hica* significat dentium expulsionem: hinc nostris *Hik* sive singultus, quia illa convulsionis species cum flatu expellitur. BRI-

BRIZA, est frumenti species, ex quo panes conficiuntur: dicta hæc planta ἀπὸ τοῦ βρίζειν, quod est onerare, aggravare, & quasi Veterino sopire; quod hujus panis esu evenire, scriptum reliquit *Galenus*.

BROCHI, sunt labiones, sive qui magna & inordinata labia habent: Item laquei Chirurgici genus.

BRODIUM, est liquor in quo Medicamenta vel affervantur vel diluuntur. Item expressus succus ex materia cocta. v.g. ex Capone.

BROMOS, est frumenti species: dicitur βρώμος & βρόμος non à factore, sed potius quia veterina eâ multum vescantur, vel à fragore, sonituque, quem seges matura, minimo tacta flatu, edit. Alii βρόμος legunt à βρώμη, quod cibum significat. Vocatur aliquando *Avena*.

BRONCHIA, sunt asperæ arteriæ, seu fistulæ respiratoriæ ramificationes; quæ ex annulis cartilagineis & membranis contractilibus componuntur: quæque primò in ramos, dein in ramulos innumeros divisiæ, desinunt in minimas illas vesiculas, præcipuam pulmonum substantiam conficientes, quæ ramulis racemorum instar adherent. à βρόγχος, guttur. B. De longe ppyjes. Gall. *les Bronches*.

BRONCHOCELE, est tumor in larynge aut Broncho vel glandula Thyroidea, apprensus, ortus ab humoribus in folliculis adiposis stagnantibus, vel ab aëre emphysematis speciem referente, à βρόγχος media pars asperæ arteriæ, aut νόσος tumor. B. Gurgel-geswell / Heel-schwur. G. Gurgel Geschwulst. Gall. *Broncocele, ou Gœtre*. A. A tumor in the throat.

BRONCHOTOMIA, est asperæ arteriæ, in membranosâ ejus parte, quæ est intra duos annulos, sectio; usus est in angina caput laryngis occupante, ad suffocationem inhibendam, ex βρόγχος media pars asperæ arteriæ, τμήσις feco. B. Een openinge in de lange-pijp / stroot-suce. G. Eröffnung der Gurgel. Gall. *Broncotomie; Section du gosier*. A. Acutting of the wind pipe.

BRONCHUS, est asperæ arteriæ portio media, fistulosa, ex annulis incompletis, sive non perfectè rotundis anteriori constructa; posteriori per membranam musculosam connexis, ubi in rotunditate deficiunt; superior pars *Larynx*; inferior *Vesicularis* dicitur: inservit voci & respirationi, à βρόχος vel βρόχος sorbeo, jugiter enim ad sanguinis

nis accensionem aër absorbetur. B. *Het middelste deel der lucht-ader / lange-ppp.* G. Die Gurgel. Gall. *Gofier.* A. The wind-pipe.

BRUCHUS, à *βρύχου*, comedo, vermis est herbas, & arborum frondes rodens. Dicitur aliis *βρύχου*, à *βρύχου*, frendo, strideo.

BRUNELLA, est planta, quæ habet caulem minimum, repentem, lanuginosum parvum, angulosum, coloris purpurei: folia oblonga, villosa, rubicunda, saporis viscosi aliquantulum amari: flores in spicam squammatam, densam, brevem congeruntur, habentque galeam erectam, integram, cavam, longam, in superiori parte in decem labiis dissectam: semina obrotunda in capsula, quæ flori tanquam calix infervit, inclusa: radix est parva, fibrosa; crescit hæc planta in sylvis & montibus. vid. Etymon in Prunella.

BRUSCANDULA, vide *Lupinus*.

BRUSCUS, vide *Rufus*.

BRYGMUS, est dentium inter se collisorum stridor & strepitus ortus à motu convulsivo musculos maxillæ inferioris occupante, observandus in Epilepsia, similibusque morbis convullivis. *Βρυγμός.* B. *Het knersfen der tanden.*

BRYON, est muscus, à *βρύων* pullulare, quia muscus ex arborum corticibus expullulat. Vide *Muscus*.

BRYONIA, dicitur à *βρύων* pullulare, quod in adjacentes scandens latè pullulet: viderur derivari à *βρύον* uva: vel à *βρύων* germinare: uvæ enim profert, & plura & longa germina. Gr. *Ἀμπέλιος λευκός, ψιλαθραύ.* *Vitis alba* dicitur, non quod vitis sit, sed quod in vitis similitudinem, juxta parietes proserpat, claviculisque ubique adhæreat: *Viticella* idcirco quoque nomen est: ut & *Psilothrum*; quod ejus acinis coria depilari possint; planta est quæ habet caules exiguos, ramosos, teneros, villosos, intra parvum tempus in magnam altitudinem crescentes, scandentes, plantas vicinas amplectentes: folia vitim referunt, sed minora, aspera, albescentia: flores sunt monopetalii, campaniformes, albi, exigui, patentes, quinquifidi, ora radiatim expansa, calice tenacissimè comprehensi, proprio calici adnati ita, ut unum corpus esse videantur, quinque staminibus præditi; alii flores similes innas-

cun-

cuntur ovario supra apicem ejus calice instructum. Ovarium innatum fini pedunculi, est bacca rotunda, vel ovata in initio viridis, sed post maturitatem rubicunda, succum flavescensentem saporis ingrati habens, in qua hærent femina plura ovata & acuta; hujus ovarii apex coronatur calice & flore hermaphrodito simili flori masculino, sed minore: radix longa, crassa, tuberosa, carnosâ, albida, flavescens, quasi fungosa, intus circulis donata, saporis acris mordacis, amaricantis; nauseabundi, odoris virosi, dum recens est, mitior fit, dum senescit: observatum est ad triginta annos vivere, & radicem ad hominis crassitiem excrevisse; crescit in aqua, & locis uliginosis, si radix est bifurcata, tunc illam sæpe pro Mandragora vendunt, cultro faciem fingunt, & in superna parte insigunt granum hordei, quod deinde crescens, emittit radices tenues quæ pilos capitis referunt. B. Quartel-hesien / wilde wijn-gaart. G. Stick-wurtz, Schisz-wurtz, Rasz-wurtzel, Hunds-Kuerbs, Rœmitische Ruebe, wilder Zitwan, Teufels kirsz. Gall. *Bryone*, seu *ardent*, *Colubrine*, *Conleu-wrée*, *vigne blanche*. A. Bryony.

BRYOPTERIS, seu DRYOPTERIS, est filix querna alba, musco quercino innascens, à *εξβον* muscus quercinus, & *πτερος* filix, folia enim alarum in modum habet explicata, à *πτερος* ala.

BRYTON, est cerevisia; à *εξβον* germino, pullulo, quia hordeum, ex quo cerevisia coquitur, pritis pullulare, & germen emittere debet.

BUBONIUM, seu INGUINALIS; sic dicitur quia bubones, seu tumores inguinales sanare dicitur, *εξβον* enim est inguen, & tumor in inguinum glandulis.

BUBO, est inguen, sive locus à flexu femoris ad pubem. Item tumor p.n. in inguinibus, à lue venerea, vel peste excitatus, hærens in glandulis inguinalibus vel inflammatis, vel suppuratis, vel scirrholis à *βουβωνια* bubone laboro. B. *Lasbuit* / *las-klier* / *pest-buil* / *venus-buil* / *klap-ooz*. G. Drusen, Schlier, Wachs-drusen, Knuttel in collo si fuerit. Ein Schlier. Gall. *Un bubon*, *Poulain*. A. Boile.

BUBONOCELE, est *Hernia* sive *Remex inguinalis*, hoc est quando intestina per processum peritonæi dilatatum, juxta decursum vasorum spermaticorum, in inguina de-

labuntur & tumorem p.n. constituunt: Nonnunquam pro bubone sive tumore in inguine sumitur, ex *ἔσθον* inguen, & *κίλη* tumor. B. *Ein zwelling in de lies / bzeuk / darm-scheursel / lies-bzeuk*. G. Ein Bruch in den Gemäcken, vel untertheil des Leibes. Gall. *Hernie inguinale, ou descente dans l'Aine*. A. A rupture.

BUCCA, Gr. *Στόμα*, *Γνάθος*, *Κόπρη*. Dicitur oris pars laxior, quæ inflando tumet, uti apparet in Tubicinibus. B. *De mond / het hot der kaken*. G. Die backen. Gall. *Bouche*. A. Thecheeke.

BUCCINATOR, est musculus buccarum rotundus, circuli instar, tenuis & membranofus, variis fibris intertextis ori tunica inseparabiliter succinctus. In hujus centro observavit *Casseri* robustum quoddam vinculum exterius enatum, & os genarum perreptans, ubi in musculum quendam parvum & gracilem buccæ directè oppositum terminetur. *Oritur* à superiori maxilla, inseritur in inferiorem ad gingivarum radices. *Ufus* est buccas cum labiis movere: Estque dentibus instar manus, dum huc illuc ad dentes cibos propellit, quo exactiùs comminuantur. B. *De Kaak-spier*. G. Der Backen-mausz. Gall. *Muscle Buccinateur*. A. The Muscle of the cheek.

BUCCINUM, BUCINUS, & BUCINUM, est flos regius, sic dicitur à similitudine tubarum, quæ buccinæ dicuntur.

BUCCULA, est carnosa sub mento pars. B. *De onder-kim*. G. Unter-backe. Gall. *Petite bouche*. A. The under-chin.

BUCEROS, est scenum Græcum: sic dicitur quia ejus filiquæ Bovis cornu referant, ex *βῆς* bos, vacca, & *κίρας* cornu.

BUCRANION, est *Antirrhinon*, sic dictum, quòd ejus florum anterior facies, bovis capiti similis sit. Ex *βῆς* bos, & *κεφάλιον*, caput, cranium.

BUGLOSSUM, Est planta quæ habet folia longa, & mediocriter ampla, villosa, aspera, coloris viridis fusci, splendentis: caulis ad altitudinem unius vel duorum pedum assurgit, setis quasi cinctus, in parte superiori dividitur in plures ramusculos, ex quibus nascuntur flosculi rubri, cærulei, vel albi, qui sunt monopetali, infundibuliformes, & multifidi, ex quorum calice ad basin usque

que secto, surgit pistillum, infimæ floris parti ad instar clavi affixum, & quatuor veluti stipatum embryonibus, qui deinde abeunt in totidem semina viperini capitis æmula, quæ in calice ipso longè ampliato maturescunt; & saporis sunt amygdalarum: radix est longa, obrotunda, digiti crassitie, intus alba, extus nigra; tota planta habet succum viscosum: dicitur & lingua bovina: est species Boraginis: ex $\xi\beta$; bos, & $\gamma\lambda\acute{o}\sigma\sigma\alpha$ lingua, quia folia hujus plantæ figurâ & asperitate suâ linguam bovinam imitantur. B. **Offe-tong.** G. Ochsen-zunge. Gall. *Buglosse.* A. Bugloss.

BUGULA, BUGLUM, BUGLA, Est planta, quæ habet duos caules, unus flores habet & est quadratus, alter tenuis & repens est; bini aliquantulum lanuginosi: folia habet oblonga, satis ampla, majora origano, mollia, aliquantulum in margine incisâ, saporis subdulcis, postea amari & adstringentis: flores in spica verticillatim oriuntur, labio brevi staminibus ornato, inferiori trifido, mediâ parte procumbente bifidâ & majore: semina obrotunda, in capsula, quæ flori tanquam calix infervivit, inclusa: radix fibrosa, saporis adstringentis: datur & altera species Bugulæ, quæ dicitur consolidida media Genevensis: est herba vulneraria, ideoque consolidida media dicta. Nonnulli vocem derivant à Buglossa. B. **Zegegoen / ingzoen.** G. Guntzel. Gall. *Bugle ou consoude moyenne.* A. Bugule.

BULAPATHUM, est *Lapathum bovinum*, sed potius *magnum*, quia particula $\beta\omega$ est intensiva. Vide *Lapathum*.

BULBI, Gr. $\beta\omega\lambda\beta\omicron\iota$. Fortè à $\beta\omega$ & $\lambda\alpha\beta\iota$, quod ob crassitiem facile,prehenduntur: vel à $\beta\acute{\alpha}\lambda\lambda\epsilon\iota$, quia facile, globuli in modum proficiuntur. Suntque radices rotundæ, tunicatæ, quales sunt cæparum, tuliparum, hyacinthorum &c. Etiam ad alias radices vox illa transfertur, nempe ad radices tuberosas, ut glandes terrestres, bulbocastana, solani tuberosi & Chrysanthemi tuberosi &c. radices: radix bulbosa vocatur, quando plurimis contat lamellis vel membranis carneis sibi invicem parallele impositis; quæ deinceps maximam partem in folia explicantur, ex quorum medio floriger caulis exsurgit, quæ omnia in autumnno pereunt, sed in medio gemmam relinquunt, quæ remanet, & in qua jam tunc nova futura existit planta, quæ sequenti vere radices suas emittit, caulem, folia, & flores explicat; ut in prædictis plantis

videre est; imò in hujus nucleo medio jam hæret planta anni tertii: hoc cum tuberosis radicibus bulbosa commune habet, quòd citra gemmam mediam, unam, vel plures minores relinquat gemmulas (prout in magis vel minus fertili luxuriat solo,) quæ sequenti plerumque anno novas fibrillas emittunt, & sui juris factæ matrem deserunt, & propriis præfunt muneribus. **B. Bollen / Klisterg.** **G. Kolb-wurtzel kein runde Wurtzel.** Gall. *Racine ronde, Bulbes.* A. Bulbs or any root that is round.

BULBINA, & BULBINE, videtur diminutivum à *Bulbus.*

BULBOCASTANUM, Est planta, quæ habet folia tenuissimè divisa, ad feseli accedentia, sed saporis debilioris, cauli longo purpureo adhaerentia; flos, semina, & umbella ad feseli quoque accedunt; radix est bulbosa, nigra cute obducta, carnosâ, edulis, extus nigra, alba intus; pro bulbo habet quasi nucem castaneam, hinc nomen dicitur Italis pancafeole, ex pane, & caseo, quia nutrit instar panis & casei. Ex *βολβος* bulbus & *καστανα*, Castanea, glans castaneam enim sapit; vocatur etiam glans terre. **B. Hard-noten / Huizen met staarten / Hard-akerg.** **G. Erd-nusz, Erd-kesten, Schafernusz, Erd-eychlen, Grund-eychlen, Acker-eychlen, Erd feygen.** Gall. *Glands de terre, Terrenoix.* A. Kepper nut, Earth-nut, pignut.

BULBONAC vel **BOLBONAC**, est herba, *Lunaria* sive *viola Latifolia* dicta: sic dici putat *Lobelius* à radice tuberosa seu bulbosa. **B. Penning-kruid / Penning-bloemen.** **G. Mondt-viole, Mondt-kraut.** Gall. *Lunare.* A. Sattin or glonesty.

BUBONIUM, vide *Aster.*

BULBASPODELUS, est *Asphodelus bulbosus.*

BULBUS, vide *Bulbi.*

BULIMIA, idem quod *Bulimus.*

BULIMIASIS, idem quod *Bulimus.*

BULIMUS Aurel. *Phagadæna*, *Edacitas præter consuetudinem* Horationo. *βελιμος* Plut. in Symp. Galeni, *βελιμία*, *βελγοσις.* Plut. Hom. *φαιδαινα.* Estque fames aucta nimis; cui sæpè lipothymia comitantur, *Bovina* dicta: oritur aliquando à ventriculi fermento nimium acris, & quacunque acrimonia huc delata, vel vermibus, vel actionibus corporis validis, & fibrarum ventriculi & In-

testi-

testinorum robore summo, unde tunicae membranaceæ & nervi irritati animal remedium, alimentum, sibi appetit, ex βῶς bos, sive ut aliis placet ex particula βῶ, significationem augente & intendente, & λῆψις fames. **B. HONGER / een ontber zadelijke honger / razende honger / eet-zucht.** **G.** Al zu großer Hunger, Kuehe-hunger. **Gall.** *Appetit devorant.* **A.** An unsatiable hunger.

BUMELIA, est *Fraxinus bubula*, vel ut aliis placet, *Fraxinus magna*: ex βῶς bos, aut ex βῶ particula augendi, & μελία vel μελία *Fraxinus*.

BUNIAS, sive **NAPUS**, significat radicem tuberosam, crassam & magnam, à similitudine collium, terræque tumorum, quos Gr. βυνιδιον appellant.

BUPHTHALMUM, est planta, quæ habet caules ad altitudinem unius vel duorum pedum crescentes, tenues lanuginosos: folia alternatim incisa, lanuginosa, dentata, tanacetii minoris similia: flos est radiatus, ejusque discus ex plurimis flosculis folio imbricato inter se distinctis componitur, corona verò ex semi flosculis, embryonibus insidentibus, & calice squammoso comprehensis: embryones autem deinde abeunt in semina plerumque tenuia & angulosa: radix est dura & lignosa: dicitur etiam *oculus bovinus* seu *Cotyla fetida*. Vocatur sic, quia ejus flores oculi imitentur formam & boum potissimum oculis similes sint. **B. HONDIL / HONDIOG / stinkende hermilie / Padde-bloem.** **G.** Kreten-dill, Hundsz-dill, Hunds-blum. **Gall.** *Oeil de bœuf, Espergoute.* **A.** Ox-eye, May-weed.

BUPLEURON, est planta, quæ habet caulem nodosum, in ramos divisum: folia sunt oblonga, satis ampla, rigida, dura, nervosa, acuminata, auriculæ leporis satis similia, & alterno ordine cauli adnata: flos est rosaceus, umbellatus, quinque petalis constans in orbem positus, & calici insidentibus; is autem abit in fructum ex duobus seminibus compositum, oblongis, hinc gibbis & striatis, inde verò planis; crescit hæc planta in locis montosis ad sepes, & in dumetis. Videtur componi ex βῶς bos, & πλεῦρον costa, quasi diceret bovis costa: dicitur & auricula leporis. **Gall.** *Perce feuille, Oreille de Lievre.*

BUPRESTIS, Gr. βύπρεστις, insectum est de genere cantharidum, in arbore pinu degens. Dicitur ex βῶς, bos, & πρῆστις, qui incendit, ex πρῆστις, quòd si bos cum pascuis

pascuis illud animal devoraverit inflammatione perit, & tumore abdominis.

BURSA PASTORIS, est *Thlaspios* species, quæ habet folia oblonga, incisa instar erucae, repentia: caules sunt exigui, ramosi, in alas divisi, folia habentes, quædam integra, alia profundè incisa: flores parvi, albi, juxta caules ordinati, quadrifidi, cruciformes sunt; post florem sequitur fructus triangularis, compressus, bursam referens, divisus in duo loculamenta, continentia semina exigua, fere obrotunda, nigra: radix est longa, alba, fibrosa, saporis subdulcis & ingrati: crescit hæc planta in omnibus locis incultis: sic dicitur, quod ejus folliculi seminales bursam pastorem apprimè referant. Hinc etiam *Pera pastoris* vocatur. B. *Herbers-tas / Teskens-kruid / Wozschens-kruid*. G. *Taschen-kraut*. Gall. *Tabouret ou Bourse à Berger*. A. *Sheepherds purse*.

BURSALIS MUSCULUS, est *Obthurator* femoris internus, sic dictus quia tendines quadruplices junctos intra carnosum veluti marsupium, à tertio & quarto quadrigemino, eleganter formatum abscondit. B. *De burs-spier*. G. *Beutel-mausz*. Gall. *l'Obturateur interne*. A. *The inward Obturator*.

BUSELINUM, est *Daucus vulgaris*, quasi diceret *Selinum bovinum*, id est *magnum*.

BUTOMON, est graminis arundinacei species, quæ habet caules rectos, crassos, politos, æquales: folia graminea, triangularia, ex radice erumpentia: caulis est nudus, in hujus capite umbella sustinetur vel flos polypetalus, rosaceus: floris pistillum abit in fructum, qui constat conjunctis arctissimis vaginulis, quæ plurima semina plana, oblonga, exigua, recondunt: radix est crassa, alba, nodosa, fibrosa: hæc planta crescit in locis aquosis, præsertim in pratis vel circa mare: dicitur & *Platanaria*: sic dicitur, quia avidè à bobus expetitur; vel quia valdè scindit, ex βῆς bos; vel βῆ particula augens, & τῖνον seco. B. *Bitt / gras*. Gall. *Jonc fleury*.

BUTYRUM, Gr. βῆτυρον, quasi βῆς, seu bovis, τυρός, caseus, vel coagulum: pars est lactis pinguior ab ipso multâ agitatione & conquassatione secreta: A. Chemicis hoc vocabulum translatum est ad liquores oleosos ex mineralibus paratos, uti ex Antimonio & Mercurio sublimata.

limato simul destillatis fit *Butyrum Antimonii*. B. *Wasser*.

BUXUS, Est arbuscula, cujus truncus saepe instar femoris crassus, lignum est durum, compactum, & flavum: folia sunt oblonga, minima, dura, obrotunda, crassa, polita, semper viridia, splendentia, odoris penetrantis satis grati: flores minimi, herbacei, tribus vel quatuor staminibus constantes, e fundo plerumque tetragono calicis foliati surgentibus; embryones autem in aliis ejusdem plantae locis oriuntur, abeuntque in fructus ollae inversae quodammodo æmulus, in tres partes apice dehiscentes, in tria loculamenta divisos, seminibusque fœtos in capsula, cartilaginosa, vi elastica munita, reconditis, hæc semina sunt fusca, longa, splendentia à Gr. *βύξος*, mutato nempe P. in B. venit à *βυβύλιος* densò, nam densum habet lignum. Hinc quoque *Bruscus* & *Ruscus*. B. *Palm / Bosboom / Sur-boom*. G. Buchsz-baum, Buxbaum. Gall. *Buis, Bouis*. A. Bostree.

BYNE, est *Maltum*, sive hordeum madefactum, & germinans, quod postea siccatur, an à *βύς* & *νάω*, quia humore impletur? B. *Mour*. G. Maltz. Gall. *Mouture*, *Bruis*. A. Malt.

BYSSUM, **BYSSUS**, est lini præstantissimi species.

C.

CACABUS seu **LEBES**, est vas terreum vel cupreum majus, stanno intus obductum, quod climactere supra ignem suspendi solet, in quo Medicamenta coquantur. B. *Ein Kettel*. G. Eine Pfanne, Kessel. Gall. *Marmite, Chaudron*. A. A Kettle, Caldron or Basin.

CACATORIA FEBRIS, est febris intermittens, (sic dicta Clarissimo Sylvio de le Boe) cum alvi dejectione multa vel frequenti, & quandoque simul torminosa, diverso accessus tempore ægros valde affligens, ac debilitans: etiam *Catarrhica* & *Dejectoria* vocari potest. B. *De hak-hooys*. G. Scheis Fieber. Gall. *Fievre avec devoisement*. A. The purging fever.

CACHECTICUS, est qui cachexia laborat. B. *Zugtig / die in een quaat vel steekt / wangedaantig*. G. Der

Col-

Coller tufer feuchtigkeit Aerkel. Gall. *Cachectique*. A. one of an ill constitution, and habit of body.

CACHEXIA, est malus corporis habitus, ex humorum vitiosorum dispositione mala, nutritionem corporis proinde depravante, ortus, unde febres lentæ, tabes, hydrops &c. contrahuntur: in cachexia facies sæpe pallida & mali coloris est, corpus tumidum & inflatum: Cachexia latè sumpta cum *euexia* opponitur, ac ut bonus habitus omnibus partibus sanis communis est, ita malus habitus ab omnibus malis propagatur. Strictè *Cachexia* tantum sumitur pro mala dispositione in habitu corporis; *Euexia* verò pro humorum sive sanguinis pariter & corporis dispositione bona accipitur. Cachexia pro causa agnoscit, vel liquidi nutrientis depravatam indolem quamlibet, vel vitium vasorum receptororum, vel defectum facultatis applicantis. Ex κακός malus & ἕξις habitus. B. *Ongedaantheid / gze-ne ziekte / wanstaal / wangedaante*. G. Ubele und böse leibs beschaffenheit. Gall. *Cachexie*. A. disposition, or an ill state of body, A distemper.

CACALIA, sive LEONTICE, est planta Tussilagini vel Petasitidi non abfimilis, quæ habet folia magna, serè rotunda, crassâ, in margine incisa, angulosa, lanuginosa, inferiùs alba, Petasitidem referentia. Ex his exurgit caulis villosus, medullosus, in suprema parte in ramos divisus: flos est flosculosus plurimis petalis constans, quadrifariam divisus, embryonibus insidentibus, & calice veluti cylindraceo comprehensis: Embryo autem abit deinde in semen oblongum pappis instructum: radix fibrosa, minimi digiti crassitie: crescit in montibus: an ex κακόν malum, & λίαν valde? Quia fortè agris & campis invisa est.

CACOA, est fructus arboris, magnitudine amygdali, colore fuscus, tenui membranâ conclusus. Tota autem filiqua in qua concluduntur magnitudinem habet cucurbitæ oblongæ mediocris fortis, desinit in acumen, uti inter καυήλια mea videre est. Quatuor ejus species recensentur, unde & quatuor species fructûs recensentur; prima & secunda species vocantur, *gros & petit caraque*; tertia & quarta species vocantur *gros & petit cacao des Isles*. Venit ex variis Americanis locis, & Guatimala &c. Adhibeturque loco monetæ, pauperibusque pro Eleëmofyna datur,

datur, parant ex hoc tum potum Indis vulgarem, tum massam hanc *Chocolatam* dictam, (& potius hoc nomine venit) quæ fit ex dictis granis tostis & tufis ac aromatis mixtis. Vide *Chocolata*.

CACOCHYMIA, est humorum in sanguine vitiosorum, abundantia: ex degeneratio sanguinis, feri, vel lymphæ à salubri sua conditione: veteribus dicitur pro varia dispositione, *ulcerosa, biliosa, pituitosa, melancholica, acida, salsa, pontica* &c. Sed vocabula hæc ob inutilitatem à veris Neotericis irridentur, ex *κακός* pravus, & *χυμός* succus, humor, à *χύνω* vel *χύνω* fundo. B. *Kwaat sappigheit / quade voedzaamheit / quaadvogtigheit / quaadvloedigheit*. G. Bæfz Schwartz Geblue. Gall. *Cacochymie*. A. Cacochymie or an abundance of ill humours in the body.

CACOCOLIA, est bilis malè disposita, ex *κακὸν* mala, & *χολή* bilis. B. *Quade gesteldheid der Gal*. G. Ubele beschaffenheit der Gallen. Gall. *Indisposition du fiel*. A. Indisposition of the gall.

CACOCHYLIA, est depravata Chylificatio. Ex *κακός* malus, & *χυμός*, Chylus, succus. B. *Quade gylmakinge*. G. Bæfz Dæwung. Gall. *chylification vitiee*. A. Depraved Chyle.

CACOËTHES, CHIRONIUM ULCUS sive **TELEPHIUM**, est morbus, vel ulcus curationem respuens, quod ulcus malignum vocatur, hoc fit cum ulcus fuerit callosum vel sinuosum, cui nonnunquam ossicula deudentia & cariosa subjacent, ex *κακός* malum, & *ἕδος* mos, consuetudo, est enim ulcus vel morbus mali moris. B. *En quaad-aardige sweer*. G. Ein bæfz geschwær. Gall. *ulcere malin*. A. An evil ulcer, A Boil, vel fore.

CACOPATHIA, est mala passio, ex *κακός* malus, & *πάθος* passio. B. *Quade dzift*.

CACOPHONIA, est mala vocis prolatio, ex organorum vitio proveniens, ex *κακός* malè, & *φωνή* voco. B. *Quade uitspraak der woorden*. G. Der Schwær zu sprechen hat. Gall. *Difficulté en parlant*. A. A bad pronunciation, or an ill found.

CACOPRAGIA, Gr. *κακοπραγία*, à *κακός* malus, & *πράττω*, facio. Est sæpe depravatio viscerum nutritioni famulantium.

CA-

CACORYTHMUS, pulsus est arteriarum, nullum ordinem servans. Dicitur etiam *Arythmus*, ex κακός malus, & ῥυθμός, ordo. B. *Een ongelijke pols*. G. Ungleich flagende pulsz. Gall. *Le Poulx megal*. A. An unequall pulsè. Vide *Arythmus*.

CACOSPHYXIA, est pulsus vitiosus, ex κακός malum & σφύζω pulsò, falio. B. *Een quade pols*. G. Ubele pulsz. Gall. *Le poulx mauvais*. A. A bad pulsè.

CACOTROPHIA, est nutritio depravata ex sanguinis vitio: Ut in Lepra, Impetigine &c. ex κακός malum & τροφή seu τρέφω nutritio. B. *Quade boeding*. G. Das Ungedeyen. Gall. *Mauvaise nutrition*. A. Bad nourishment.

CACTOS, est Cardui species: cur ita dicatur, haud facile dixerim. An κακός quali κατακτόν, παρὰ τὸ κακὰ κτήσειν interficere, occidere, quòd pappi ejus nocent, nec periculo careant? Certè Dioscorides inter plantas tales, & pappos Cactos recenset. Quidam à καίω uro, quia urit seu pungit.

CACUMINA, idem quod *Summitates*.

CADAVER, a cadendo, quòd animà spoliatum corpus, in terram cadat; ex ἕσθ. Gall. *Cadavre*.

CADMIÀ, vide *Lapis colaminaris*: Tutia etiam idem fortitur nomen. Arab. *Climia* vel *Chlimia*, vide *Tutia*.

CADUS, sive *Ceranium*, est Veterum mensura, continens vini centum & viginti libras; olei verò centum & quinque.

CADUCUS MORBUS, vide *Epilepsia*.

CÆLESTIS, est *IRIS*, sic dicitur, quia iridi cælesti similis sit. Gr. ἑρᾶν.

CÆLI DONUM, est *Chelidonium majus*, sic appellatur ob egregias virtutes.

CÆLI ROS, est gramen *Mannæ*; videtur *Milii Sylvestris* esse species.

CÆLI ROSA, & **CÆLI FLOS**, est *Lychnis Coronaria*.

CÆPA, **CEPE**, & **CEPA**, Est planta, quæ habet folia ex radice erumpentia, longa, angusta, fistulosa, acria: ex his nascitur caulis nudus, rectus, rotundus, fistulosus, in ventrem assurgens turbinatum utrimque: flos hexapetalus, in corymbum collectus, sphericum: pistillum floris sit fructus subrotundus, trilocularis, fœtus semini.

feminibus subrotundis, & nigricantibus: radix bulbosa, tunicata, orbicularis, odoris penetrantis & ingrati, saporis acris: Gr. κρόμμυον, sic dictum quod oculi pupillam comprimere cogat: Nam oculos vellendo expressis subinde lachrymis contrahi pupillas certum est: quidam derivant à κέρα caput, quia capitata: sed rectius à κέρα pupilla, & μύειν claudere, comprimere. *Cepa* verò sic à capitatis magnitudine dicitur: Hinc derivatur Frisica vox *Cipels*. B. *Muin / Eujen*. G. *Zweybel*. Gall. *Oignon*. A. *Onion*.

CÆSAREA SECTIO, idem quod *Hysterotomotecia*.

CÆSAREUS PARTUS, vide *Partus Cæsareus*.

CALAMINARIS LAPIS, reperitur sæpius in metallorum fodinis; est lapis fossilis, subflavus, non admodum durus, dum accenditur fumum eructans: cujus usus insignis, dum additus Cupro, suum regulum cum eo miscet, illudque colore eleganti flavo donat, quod orichalcum vulgare est: in medicina magni quoque est usus. Dicitur & *Cadmia*. B. *Kalamint-steen / Kalmyp-steen*. G. *Galmey, Galmey-stein*. Gall. *Pierre Calaminaire ou Calamine*. A. *Calaminare-stone*.

CALAMINTHA, CALAMINTHUM, est Menthæ species, quæ crescit ad altitudinem circiter unius pedis, in plures ramos divisa angulosos: folia sunt obrotunda, parum acuta, villosa, aut aliquantulum lanuginosa, sibi invicem alternatim opposita: flores nascuntur in pedunculis ramosis ex foliorum alis, coloris purpurei, galea obrotunda, bifida: semina nigricantia, oblonga, in capsula, quæ flori, tanquam calix inservivit, inclusa: radix fibrosa; tota planta habet odorem aromaticum & gratum: crescit in montibus. Dicitur quasi utilis *Mentha*: namque nidore suo serpentes fugat. Ex καλή utilis, pulchra, & μέντα seu μένθα, *Mentha*. Aliis placet ἀπό τοῦ κάλυ quod lignum significat, à καίω uro. B. *Water of reid Mentee*. Gall. *Calament*.

CALAMITA, nempe *Syrax*, sic vocatur, quia in calamis excipitur & asservatur.

CALAMAGROSTIS, & CALAMOGROSTIS, est gramen arundinaceum; ex κάλαμος virga, calamus, & ἀγροστίς graminis species.

CALAMUS, Arundo: dicitur τὰ καλῆς ἀμύσθημι, quod

L

pul

pulchrè demetiatur arundo. Gr. Δρύαζ, ἀπὸ τοῦ πάλου δέντρον εἶναι, quòd facile à vento moveatur. B. *Niet.* G. Rohr. Gall. *Canne, Roseau.* A. A reed.

CALAMUS AROMATICUS, quid sit, dubitatur. Alii *Acorum* volunt, alii *Galangam*. Garzias dicit esse Aromaticum quidem, non verò odoratum, imò & juncum esse duntaxat. Seritur per universam Indiam: Neque odoratus est nisi è terra evulsus: quantoque viridior, tanto tetiori odore tetrior, teste eodem Garzia. Dicitur & Calamus odoratus Indicus, Alexandrinus, &c.

CALAMUS SCRIPTORIUS, est dilatatio quædam circa cerebri ventriculorum quartum, quæ deinde in mucronem exacuitur, & ab hac figura nomen obtinuisse videtur. B. *De schryf-pen.* G. Schreibfeder. Gall. *ventricule du Cerveau en forme de plume.* A. A Writing pen.

CALATHUS, est rectus turbo, hoc est, id quod ex angustis in latitudinem se diffundit. Calathi effigiem planè lilliorum flores referunt.

CALCANEUM, idem quod *Calx*.

CALCARIS FLOS, est FLOS REGIUS, sic dicitur, quod ejus flores quodammodo calcaria referant.

CALCEOLUS D. MARIE, SACERDOTIS, MARIANUS, est Alismatis species, cui in medio floris aliquid concavum, instar calceoli apparet.

CALCHOIDEA OSSICULA, idem quod *Cuneiformia ossicula*.

CALCINATIO, est misti per ignem, aut res corrodescentes, (per Mercurium, aquam regiam &c.) in calcem solutio. B. *Kalkmaking / Kalkbazing.* G. Kalckmachung. Gall. & A. *Calcination.*

CALCINATIO PHILOSOPHICA seu SPAGYRICA, est, cum cornua, ossa, aut ungula, super aquam ferventem per aliquot horas suspenduntur, donec omnem mucilaginem amiserint & facile in pulverem tundi queant. B. *Philosophise Calcinatione.* G. Philosophische brennung. Gall. *Calcination philosophique.* A. Philosophicale Calcination.

CALCULUS, est præter sanitatem in corpore humano lapidosa concretio, quæ sæpe in renibus, vesicis, aliisque in partibus, ex particulis salinis & terrestribus concretis generatur. B. *Stein.* G. Blasenstein. Gall. *Pierre de la vessie.* A. Stone in the bladder. CAL-

CALDARIUM, Idem quod *Laconicum*.

CALENDULA, nomen accepit, quod singulis ferè calendis floreat : sed alii putant, quòd sit corruptum nomen à Caltha, seu Calthula. vide ibi. B. *Couds-blœm*. G. Ringel blumen. Gall. *Souci*. A. Marigold.

CALENTURE, est nomen morbi cujusdam peregrini, quo navigantes versùs Indiam occidentalem infestantur, dum tropicum appropinquant, & consistit in depravata imaginatione, cum pulsù debili, æquali, lento, absque febre & calore excedente.

CALIDUM INNATUM, vide *Emphytum tbernum*, aut *Biolychnium*.

CALLICREAS sive PANCREAS, est Glandula conglomerata, magna, plana, carnei coloris sub ventriculi parte posteriore collocata, transversim à duodeno, versùs lienem extensa : longitudinem habet trium aut quatuor digitorum in homine ; & juxta alios octo vel novem quasi digitorum transversorum, & latitudinem digitorum duorum, vel duorum cum dimidio ; crassitiem unius digiti ; figuram ad linguam caninam accedentem, latiore propè duodenum, angustiore versùs lienem, tenui membrana à peritonæo investitur : habet ductum excretorium ex multis minoribus conflatum, qui terminatur in homine juxta ductum communem biliarium in intestinum duodenum, quatuor vel quinque digitis infra pylorum, & ut plurimum eodem orificio cum ductu Cholidocho : ex cuius ductu lymphæ volatilis & insipida effunditur : Verum *Sylvius de le Boe* cum Discipulo suo *de Graaf* succum acidum & subacidum, quandoque austerum & dulcem invenisse se dicunt, inde quoque originem ferè omnium morborum deducunt : Sed sciendum hoc fortasse fuisse observatum ; cum vix unus ex centum hominibus exactè sanus reperiatur. De hac quæstione vide Anat. nostr. Ref. Usus est, succo suo volatili chylum subacidum & bilis amarorem temperare, saponacea sua vi omnia miscere, subigere, & volatilizare, ut tandem dulci sapore venas lacteas subeat & ascendat. Componitur, ex *καλο* pulchrum, & *κρίας* quasi dices carnem formosam. B. *Wbleis / gzoote klier / heel-bleis / Wulk-klier / edde*. G. Die große drüse. Gall. *Le Pancreas*. A. The sweet taste, all flesh, sweet-bread, the pancreas, or the Birr.

CALLIGONUM, Idem quod Polygonon. Ex καλλῖς pulcher, κάλλιον melius, & ὄνο genu, quia geniculata est herba.

CALIX, CALICES, sunt oculi five gemmae florum prodromi, ut oculi Populi arboris: Vel est pars floris posterior, crassitudine quâdam notabili à pediculo distincta, flores vel involvens, vel sustinens. Vide *Alabastris* & *Perianthium*.

CALLIONYMUS, est lilium convallium, ex κάλλιον melius, & ὄνομα nomen.

CALLITRICHUM, seu **POLYTRICHUM**, est herba capillaris, dicta quod capillos pulchrè tingat. Ex καλλῖς pulchra, & τρίχῃ capillus, vide *Polytrichum*.

CALLUS est durities in cute, absque sensu, orta à valis minimis nimio labore compressis, consolidatis in formam solidi. Item est substantia circa ossium fracturas genita, ossea, sed mollior, effusa huc ex valis materiam osseam naturaliter vehentibus, & fragmenta ossium fractorum connectens. Gr. πάρεμμα, πάρεσις, τάλθη. B. *Gen weere / eelt*. G. Dicke haut, schwiele an Füssen. Gall. *Callus*, *Durillon*. A. An hardness in the Skin.

CALOMELAS, est Mercurius cum Sulphure diu tritus, & in corpus nigrum redactus, cujus nomen derivatur à καλλῖς pulcher & μέλας niger, ob colorem, & virtutem eximiam in purgando, aliisve casibus, ubi Mercurii usus requiritur.

CALOR NATIVUS, vide *Biolychniam*.

CALTHA, Est planta, quæ habet caules tenues, parum angulosos, villosos, ramosos, fungosos, viscosos parum: folia oblonga, integra, cauli adhærentia, carnosa, mollia, villosa, albescentia, fatis ampla: flores distoidei, radiati, rotundi, magni nascuntur, coloris aurei, saporis fortis & grati, corona verò ex semi flosculis componitur embryonibus insidentibus, & calice comprehensis: Embryones autem abeunt in capsulas plerumque incurvas & marginatas, semine foctas ut plurimum oblongo: radix lignosa, fibrosa: dicitur & *Calthula*, quam vocem deinde corruptentes officinæ in *Calendulam* immutarunt. Quamquam verisimile etiam sit, sic nominatam esse, quòd omnium mensium Calendis, fruticare comperiat. Atque hinc sit quòd nonnulli florem omnium

mensium

mensium appellent. B. **Gouds-bloem.** G. Ringel-blum. Gall. *Souci.*

CALVA, *Plin.* Calvaria. *Celfo*, Cranium, *κεφάλιον*, quòd cerebrum integat quasi *περάνθη* id est Galea, *πέλον*, *χόρη* *Lycochr. σκάρδιον* *Aristoph. χύθη*, est integumentum capitis osseum. Vide *Cranium*. B. **Het hooft-scheel / pan van 't hooft / bekkeneel / hooft-schotel / herzen-bekken.** G. Hauptschedel, die Hirnschale. Gall. *Crane.* A. The Scul. Item pars capitis capillata superior, quæ à morbo vel senectute primo calvescit. B. **De kruine / bles.** G. Das oberste des haupts. Gall. *Le Sommet de la tête.* A. The top of the head.

CALVARIA, Idem quod *Calva*.

CALVITIUM & CALVITIES, apud Græcos vocatum est *Φαλάκρωσις*, & *Μαδάρωσις*, quòd quidem vitium nihil aliud est, nisi depilatio capitis, potissimum syncipitis, ætate hominibus adveniens. B. **Kaal-hoofdigheid.** G. Eine kahle, glatze. Gall. *Charveté ou Calvitie.* A. Baldness.

CALYPTRA, est involucrum tenue quorundam seminum, illa inclusa tenens à *καλύπτω* occulto. B. **Het zaand-hupsje.** Gall. *Coiffe ou enveloppe.*

CALX, *Plauto.* **CALCANEUM**, *Virg.* Item *πέτρα*, *Σκίλις*, est secundum os tarsi in pede, reliquis magnitudine & robore præstantius, oblongum & versus posteriora protensum, ut ei firmius homo inhsitat, nec lapsu facili retrorsum concidat. B. **De versenen / de hiel.** G. Die versen, unter theil des schenckels. Gall. *Le Talon, le Calcaneon.* A. The Heel bone.

CALX, Chymicis quoque dicitur quilibet pulvis, per humiditatis ablationem, in partes tenuissimas ac velut impalpabiles redactus, idque intelligendum est de *Metallis*, *Mineralibusque* corrosis, iterumque calcinatis, ut de calce salis, antimonii, &c. sicque nonnulli lapides in calcem eomburuntur, sicuti nostrum cuique notum. Nec non *Vegetabilium* cineres; qui sunt substantiæ terreosalinæ, & *Animalium* cornua, ossa, &c. per ignis torturam partibus humidis, & volatilibus spoliata, à nonnullis nominantur *Calces*. B. **Kalk.** G. Kalk. Gall. *de la Chaux.* A. Chalke, Lime.

CAMARIUM, vide *Fornix*, ex *καμάρα* fornix, testudo.

CAMAROSIS, est cranii ictus, in quo ossis portio aliqua, in testudinis formam, suspensa relinquitur, estque quintuplex: 1. Cum frangendo os unum deprimitur, & alterum elevatur. 2. Quando os absque fissura deprimitur, quod infantibus proprium. 3. Est contusio, in qua margines sunt depressi & ossis medium in fornicis speciem elevatum, remanente inferius spatio vacuo. 4. Depressio semet sponte elevat eo tempore cum os adhuc sit membranaceum, atque plectri speciem conservat donec ossificari incipit. 5. Quando tabula secunda est depressa, & prima semet in priorem statum reducit, à καμάρωα testudo. **B. Werwessel-bruch.** **G. Hirnschal-bruch,** **Gewelb-bruch.** **Gall. fracture du crane.** **A. The Skull broken and become like a vault.**

CAMBIUM, est humor secundarius secundum *Avicennam*, cuius usus erat, partes nutrire: primus dicebatur humor *Ros* sive *Innominatus*: Secundus, *Gluten*: & tertius, qui proximè in alimentum convertebatur, *Cambii* nomine veniebat: Sed ea signa, inventa à nobis circulatione sanguinis per tubulos, planè concidunt. Nisi per *Rorem* intelligas Chylum, per *Gluten* particularum quietem, & per *Cambium* Chyli assimilationem.

CAMELINE, quibusdam *Myagrion*, fortè sic dicitur, quod à Camelis valde appetatur. κάμηλον enim est Camelus.

CAMELOPODIUM, est *Marrubium*, quasi diceret pedem cameli: ex κάμηλον camelus, & πῆξ pes.

CAMERA OCULI, oculi cavitas à quibusdam distinguitur in duas cameras, in anteriorem, & posteriorem; Antica, Lentis & Processuum Ciliatum superficie à postica; corneæ autem concavitate ab antica parte terminatur, & per septum medium uveam puta, in duas alias minores dividitur, quæ per pupillam inter se communicant; harum anterior major est posteriore; postica verò cavitas, duobus, ut vocant, humoribus crystallino scilicet & vitreo, repletur. **Gall. Chambres de l'Œil.**

CAMERATIO, Idem quod *Camarosis*.

CAMOMILLA, corruptè sed melius *Chamamelum*, vide suo loco.

CAMPANULA, sic dicuntur plurimi flores, qui Campanulam referunt, vide *Cervicaria*.

CAM-

CAMPORA & CAPHORA, Veteribus incognita : gummi est alicujus arboris in Sumatra propè Baros. Pro-cera arbor est & densa, ædificiis struendis perutilis; Cau-dex rectè ascendit : Ramos ordinatè explicat : folia sunt magna, carnosà, antèrius acuta, camphoramque spiran-tia. Fructus formosi sunt avellanæ nucis magnitudine, oblongè rotundi, tenui tunicâ cincti, quæ rursus, instar nucum avellanarum, alteri tunicæ eleganti forma inclu-ditur, colore rubro, purpureo, flavo & viridi, integrum fructum contegit, & tulipæ instar superius sese aperit. Postquam arbor ista fuerit caphorâ dives, à foliis, cor-tice, & externo ligno spoliatur, usque ad medullam, quæ finditur, in qua caphora eleganti formâ, coagulata & crySTALLINA reperitur. In China & Borneo etiam nasci-tur, sed in Japonia alia colitur arbor, quæ caphoram præbet, folio tenuiori, molliori, diutissimèque odorem camphoræ spirante; quæ est Laurus camphorifera, ar-bor sylvestris; in Japonia occidentali & adjacentibus insulis in lætam vastamque tilæ magnitudinem adoles-cens, cujus descriptionem vid. apud *Kämpferum* in ca-talogo plantarum Japonicarum. Ex radicibus quoque cinamomi caphora elicitur, quod habeo ex Viris fide dignis. Non nego tamen aliam hujus gummi esse ar-borem, fruticem aut plantam, nam ex ipsa salvia prole-ctam vidi. Est gummi ex albo pellucidum, graveolens ex China, Japan, aliisque locis ad nos delatum : Om-nium optimum dicitur, quod ex Borneo venit, sed ob pretium nimium fortè huc non adfertur. Facile accen-ditur, & si conservetur in thecis apertis disparet. Cam-phora non est gummi, sed potius resina, alba, pel-lucida, odoratissima, volatilis, & tritu difficilis; de arbore propria, regionibus fervidissimis, intra lignum, maximè ad corticem habetur, uti dictum est, in propria sua naturali gleba crySTALLINA. In Borneo & Ceylon om-nium præstantissima & pretiosissima. In Alcohole perfe-ctissimè solvitur, pellucidissimâ specie, & odoratissimâ. Destillans tunc tota ferè, unâ cum Alcohole, vel paulò post, volatilis est, in liquorem homogeneous adscendens, Simulac guttula hujus liquoris limpidissimi aquæ immit-titur, uno momento albescens tota Camphora iterum apparet in aqua, integrum suum corpus reddens; ita-

que heteroclitum hoc corpus resinam refert, sed volatiliem; differt tamen ab aliis resinis in eo, quod solvitur in spiritu nitri, vitrioli, aqua forti, ut in Alcohole, unde assusu aquæ revertitur immutata Camphoræ materies. **B. Campher**, **G. Kampfer**. Gall. *Camphre*. A. *Camphire*.

CAMPHORATA, seu *Camphoratum*, est Abrotanum, sic dictum quod Camphoram oleat.

CANALES, sunt ductus rotundi, intus cavi, utrinque aperti, longi, per quos liquores transeunt: ut sunt ductus Salivales, Biliarius, Hepaticus, Pancreaticus, &c. Gr. *κῆλοι*, ductus. **B. Riolen/ buizen**. **G. Kanäle**, **Röhre**. Gall. *Canaux*, *Conduits*, *Tuyaux*. A. *Channels*, or *ditches*.

CANALES SEMICIRCULARES, sunt tres canales ossei, semicirculares à forma dicti, quia nempe singuli in semicirculi modum curvantur; durissimi, cavitate ferè ellipticâ donati, aliquando cylindricâ; in medio autem curvaturæ angustissimi, hinc versus orificia sensim dilatati, circa eadem latissimi, inæquales longitudines adeoque & magnitudines habentes, medio existente minimo, eandem ferè magnitudinem, figuram, substantiam, duritiem, sortiti in infante & in adulto; vestibulo à parte postica, exteriori, auriculam respiciente, apposti & continuati; membranulâ tenerrimâ nerveâ vestibuli hic continuatâ vestiuntur; sex horum canalium extremitates, non nisi quinque ostia conficiunt in vestibulo, cum unum ex illis commune sit duobus canalibus, majori scilicet & minori; minimus canalis duo habet orificia; quinque hæc orificia unita, una cum fenestra ovali, orificio scalæ superioris cochleæ, & quinque aliis minoribus foraminulis, nervos ramulos transmittentibus, atque adeo per istos oclusis, vestibulum formant. Unde patet hos canales in vestibulum hiantes ejus cavum augere, quemadmodum cellula apophysios mastoideæ augment cavum tympani. Insuper fluidum elasticum in illis contentum, etiam per motum stapedis aequaliter cum fluido vestibuli comprimitur, relaxatur; & tremores sonori etiam possunt quam optimè per horum cava propagari, in eorum latera incurere, reflecti; & sic sonus quam optimè colligi, conservari, roborari, & intèndi, ut phænomena canalium oticorum

in

Incurvorum quam optimè docent. Interim simul etiam per membranas nerveas molles, hæc omnia investientes, impeditur clangor. B. *Half ronde ringsgewijse gaten in 't ooz.* Gall. *les Canaux demi circulaires.*

CANALICULUS ARTERIOSUS, est vas inter arteriam pulmonalem & arteriam magnam in fœtibus, quod in adultis obliteratur: medius est inter has duas magnas arterias, & utrique continuatus: oritur ab anteriore parte pulmonalis, paulò antequàm illa subit aortam, seseque bipartitur; & priori pariter aortæ jam descendenti parti se inserit, paulò ultra eum locum, à quo subclavia sinistra abscedit: Nisi potius dicendum sit, arteriam pulmonalem in duos se dividere ramos, quorum anterior est canalis arteriosus, posterior pulmonalis ad pulmones tendens; canalemque illum cum aorta confluere in unum, indeque effici aortam descendente, tantæ magnitudinis ille canalis arteriosus est, ut propè æqualis sit tum pulmonali, quàm illa ultra eum pulmones petit; tum ipsi aortæ; quàm cum ea se conjungit. Usus in fœtibus est ut ex arteria pulmonali per canaliculum hunc sanguis in arteriam magnam exoneretur, ex eo quod sanguis, (quia fœtus in utero aërem non respirat) per pulmones collapsos, vasa nimis comprimentes, sive quæ vesiculas cingunt, vel in spatiis intermediis hærent, fluere non possit. *De slag-ader-lyke buis.* G. Der puls-ader kanal. Gall. *le Canal arterieux.* A. Arterious vessel.

CANCAMUM, Quidam Laccam esse putant, alii Animæ gummi. Dioscoridi est Arabicæ arboris lachryma, Myrrhæ quodammodo similis, virosi gustûs: quod ad suffimenta usurpant.

CANCER, vide *Carcinoma*.

CANCER, est species fasciarum, quæ capiti tegendo, infervit. B. *Kreeft-hand.* G. Krebs-windel. A. Crabsfvate.

CANCORUM OCULI, sunt lapides parvi, albi, duri, crustacei, rotundi, compressi, unâ parte convexi, alterâ planiores, cum sinu in medio excavati, concreti in ventriculis cancrorum, saporis cretacei. B. *Kreeft-ogen.* Gall. *yeux d'Ecrevisses.* A. Crabs Eyes.

CANDELA, est Instrumentum Chirurgicum, rotundum, oblongum, tenue, ex flexili materia constructum,

cujus apex materiam corrodentem continet, quod meatu urinario penis immiffum, carunculas confumit, vel abfque corroſivo explorandis ulceribus vulneribusque infervit. B. *Gen Koning-haarsje*.

CANDELARIA, ſeu CANDELA REGIA, eſt Verbaſcum, quod etiam *φλᾶξ*, Flamma & Cereus appellatur, quòd cerei in modum floſculis ſuis ſe erigat. Vide *Verbaſcum* & *Pblomos*.

CANDISATIO, ſoli competit ſaccharo, quod in aqua ſolutum, purificatum, atque quadantenus inſpiſſatum, in cryſtallos concreſcit, idque candiſari vocant. Imponunt autem ſolutioni nonnunquam res medicamentales ſolidas, ut cryſtallis illis ſaccharatis obducantur, eaſque confectionibus adnumerant. B. *Candelifering*. G. *Kandelizirung*. Gall. *Candifation*. A. *Candyng*.

CANDUM, melius *Canthum*, ſaccharum dicitur in cryſtallos redactum, vulgo *Saccharum candi* ſive *candum*, *canthum*, id eſt *anguloſum*, *candidum*, *cryſtallinum*, *lucidum*. Eſtque ſaccharum depuratum, candiſando in cryſtallinam formam ſec. art. redactum, ad modum quo ſalia cryſtallifantur: Eſt pro viliori vel depuratori ſaccharo vel rubrum, vel album, à *κάνθη* angulus. B. *Kandy-suiker* / *Stok-suiker* / quia bacillos ollis imponunt, ut nempe cryſtalli ex ſyrupo ſpiſſiori iis adhæreant. G. *Zucker-Kandey*. Gall. *Sucre Candi*. A. *Sugar-candy*.

CANELLA, vide *Cinamomum*. Videtur nobis derivari à *Canna*, hinc *Canula* & *Canella*; ſunt enim cortices *Cannam* referentes.

CANICÆ, ſunt furfures, vel potius farina ſecundaria, quæ ex furfuribus, & pane conſtat, hoc eſt cui flores cribro adempti ſunt. Sic dicitur, quia canes iis paſcerentur: hinc *Panis Canicaceus*.

CANICIDA, eſt Aconiti venenofi ſpecies: ſic dicitur, quòd canes exinde moriantur. Ex canis, & cædo: vel cedo.

CANINA BRASSICA, eſt *Mercurialis*. Græc. *Κανίνα* *αγρίων*.

CANINA LINGUA, idem quod *Cynogloſſum*.

CANINA MALUS, idem quod *Mandragora*.

CANINA SENTIS, idem quod *Cynobatton*.

CANINA APPETENTIA, vide *Cynodes Orexis*.

CA-

CANINA RABIES, idem quod *Hydrophobia*.

CANINI DENTES, vide *Dentes & Cynodontes*.

CANIRUBUS, quasi *Rubus Caninus*, idem quod *Cynosbatus*.

CANIS CEREBRUM, est *Antirrhinum*, quia folliculi seminales canis capiti mortuo & osseo similes sunt.

CANITIES, est mutatio capillorum in colorem album ante legitimam ætatem. Canities verò duplex adhuc est: altera quæ secundum ætatis cursum obvenit: altera verò quæ vitiosa, & morbosa ab *Aristotele* nuncupata est. *B. Grijshuid*. G. Graue, oder weisse Haar. Gall. *Blanchifure de chevenx*. A. Grayhair.

CANNA & CANA, apud Hebræos *Kanech*, calamus significat, unde hoc nomen originem habere videtur.

CANNA MAJOR, idem quod *Tibia*.

CANNA MINOR, idem quod *Fibula os*.

CANNABINA, Habitus ejus est Cannabis, flos masculice & staminibus constans in una planta: ovarium est capsula longa, trigona, feta feminibus multis, ita vocatur, quia Cannabim refert: est Eupatorium Cannabi simile: Tournefortius ad Bidentem refert.

CANNABIS, Est planta, quæ habet caulem rectum, quadratum, unicum, villosum, asperum, excavatum, cortice filamentoso tectum: folia digitata instar manus apertæ, in quatuor vel quinque partes divisa, dentata, viridia, subfusca, aspera, odoris ingrati: flos apetalus est, comprehensus calice quinquifido, expanso, & stamina quinque habens, in una planta; ovaria bicornia, conferta in caulibus, rotunda, testa dura, tenui, fragili, includentia semina globosa, parva, quæ sub tenui cortice ex cinereo spadiceo glabro includunt medullam albam, saporis subdulcis: radix est annua, simplex, lignosa, alba, fibris instructa: colitur hæc planta in pratis circa loca humida; distinguitur in duas species, una est Cannabis mas, altera femina sive sterilis: quasi *κάνναβος* dicitur, quod circa fonticulos, sparsasque scaturigines, spontè & sata luxuriat; *κάνναβοι* enim fontes sunt, multiplici rivo sparsi, alii deducunt à canna, quia cannæ instar ejus truncus cavus sit, *Barbaris & Vulgo Cannapus Sativa* Gr. *Σχαινοσπέλον*, quod magni in vita usus sit ad robustissimos funes texendos. *Sylvestris*, Latini Ter-

minalem vocant. B. *Kemip*. Gall. *Chanvre*.

CANNULA, est instrumentum Chirurgicum, cylindricum cavum, utrimque apertum, cum manubrio, per cuius cavum cauteria actualia protruduntur & diriguntur, ne vicinas partes laedant exurendo; inservitque idem acubus quibusdam, ubi foramen apertum relinquendum, veluti cum in ascitide aquam educere tentamus. B. *Can Holpyp*. Gall. *cannule*.

CANON, est instrumentum Chirurgicum, quo, mediante acu, vulnera hiantia confarciuntur: Est rectum vel curvum, pro varia vulnere *φάσσι*. B. *Can Kanon* / ob similitudinem. Item, *Can gebenstert naepypjen*. G. *Rohrlein*.

CANTABRICA PLINII, eam putant esse Scorfone-ram, in Hispania primum inventa est, per Divi Augusti tempora, idque à Cantabris, unde nomen retinuit.

CANTHARIDES, est insectum pedatum, alatum, vaginipinne, oblongum, muscæ majoris magnitudine, colore viridi, & aureo, lucente, reperendum in frumentis, rosis, fraxinis, oleastris, in Italia & Hispania, saporis acris & corrodentis, cuius vis vesicatoria, quando cuti applicatur, est insignis, diuresin utcumque movens. B. *Spaansehe Vliegen*. Gall. *Mouches Cantarides*. A. *Spanisch-flies*.

CANTHUS sive **HIRCUS**, est angulus oculi, qui vel major sive internus, vel minor sive externus. Gr. *καρθι*, Quorum qui ad nasum sunt, *καρθητες* & *καρθι* appellantur, quod inde lachrymæ effluunt: & qui ad tempora, *καρθητιου* Poll. *Nicandro*. B. *De oog-hoek / oogwink*. G. *Die Augen-winkel*. Gall. *angle ou coin de l'œil*. A. *The corner of the eye*.

CANTUM SACCHARUM, vide *Candum*.

CANTUM CERASA, vide *Xylosteum*, est *Periclymeni* species.

CAPELLA, idem quod *Cupella*.

CAPHORA, idem quod *Camphora*.

CAPILLAMENTA, sunt filamenta illa tenuia, in floribus medietate surgentia: seu particulæ teretes & oblongæ, in capilli modum extenuatæ: vocantur & caudæ quæ nec tendis sustinendisque capitulis inserviunt, interdum tam tenuia sunt; & ita petalis innata, ut vel non appareant,

testit, vel ex ipsis quasi petalis oriri videantur : cæterum diversus plerumque in quibuslibet florum speciebus assignatur locus, unde masculina organa suam sortiuntur originem : hæc autem filamenta, vel simplici, ut in Gramineis, umbelliferis & similibus plantis, vel duplici, ut in Ricino, Lauro &c. vel multiplici vasorum spermaticorum serie constant, ut in Malvaceis & Leguminosis obtinet. Vide stamina. B. *De Dyaadjes in de Blom.* G. Die Fæselein mitten in der Blumen. Gall. *Fillets.* A. Threads.

CAPILLARIA VASA, sunt vascula minima, capilli speciem ob tenuitatem referentia. B. *Hairige vaatjes.* G. Haarkleine Gefäßlein. Gall. *Les vaisseaux capillaires.* A. Capillary Fessels.

CAPILLARIS HERBA, sic vocatur Capillus Veneris, Capillus terræ, Capillus aureus, Muscus capillaris, Trichomanes &c. idque ob capillorum ferè similitudinem.

CAPILLATIO, est ossis cranii fracturæ species, sensum plerumque fallens; ferè latens, quia non facile se ostendit, mortis causam sæpe adfert: sic vocatur, quia fractura capillum refert. B. *Ein Hair-scheur.* G. Ein Splitter der Hirn-schale.

CAPILLORUM DEFLUVIUM, idem quod *Alopecia.*

CAPILLUS, ac si diceres capitis pilus. *Hoofd-hair.* G. Haupt-haar. Gall. *Cheveux.* A. The Hair of the Head.

CAPILLUS AUREUS, est *Polytrichum*: idque à similitudine capillorum, & aureo colore.

CAPILLUS VENERIS, est planta officinalis, quæ habet caulem durum & nigrum, fortem: folia filicem referentia, sed ampliora, longiora, minutim incisa, crenata, dura, subrotunda, conjugata, & cauli accrescentia; floribus caret & fructus nascuntur in sinibus seu complicatione foliorum, in quibus occurrunt capsulæ sphericæ annulo vi elasticâ donato munitæ, cujus contractione rumpuntur & semina fundunt minutissima: radix fibrosa, nigra: appellatur ita fortè, quia illa planta pudendi muliebris pilos quodammodo referat; vel à speciosis reddendis capillis: nec alio nomine Veneris vox adjecta est, quam quod hæc pulcherrima pingatur. B. *Venus.*

mus-hair / Vrouwen-hair. G. Frawen-haar. Gall. *Capillaire ou Adiantbe.* A. Venus-hair, Maiden-hair.

CAPISTRUM, est fascia quædam Chirurgica, quæ capiti, in prolapsu, aut vulnere maxillæ inferioris, accommodatur. B. **Een Hoofd-zwagtel / Hoofd-hap / Halsfer-band.** G. Haupt-windel. Gall. *Capeline, Chevestre, Bandelette de tête.* A. Head-swadling-band.

CAPITA, circa herbas denotant rotunda illa seminum, aut florum receptacula. Vide *Codia*.

CAPITULUM, est liquor quo caput lavatur. Comp. ex *Caput & Lavare.* B. **Een Hoofd-wassinge.** G. Haupt-Waschung. Gall. *Lavement de tête.* A. Washing of the head.

CAPITIS DOLOR, idem quod *Cephalalgia*.

CAPITIS GRANUM, est *Staphysagria*: sic appellatum, quod capitis pediculos enecet.

CAPITULA, vid. *Apices*.

CAPITULUM MARTIS, est *Eryngium*, procul dubio, quia capitula habet armata, spinosa, & martialia.

CAPNITES, CAPNIUM, & CAPNOS, est *Fumus Terræ*, seu *Fumaria*. Ita dicunt vocari, quod ejus succo, si oculi irrigentur, lachrymæ, ut à fumo acri, extundantur, deducitur *ἐν τοῦ κῆρω καὶ πνοῇ*, ut propriè sic dicatur *ἢ ἐν τῆς καύσεως πνοῇ*: aut *πρὸς τὸ κάπτω* seu *κάπω τὸ πνέω*. Vide *Fumaria*.

CAPPARIS, est arbuscula spinis uncinatis armata, rami parum sunt recurvi: folia sunt rotunda, saporis aliquantulum amari: furculos agit, in quorum summitate habet parvos calices virides, qui ad condiendos carpuntur, si hi calices, postquam ad magnitudinem requisitam devenerunt, in planta relinquuntur, tum dehiscunt & fiunt flores albi, rosæci, tetrapetali, expansi, multis staminibus donati: flori succedit fructus pyriformis vel filiquosus, carnosus, in quo nidulantur semina plurima, plerumque subrotunda, vel reniformia: radix est longa, crassa, ejus cortex est tubulosus, rugosus, crassius, cinereus, saporis acris & austeri; cujus cortices ex radicibus extracti sunt in usu, qui saporis amari, subadstringentis, acris sunt, nullius odoris; & annumerantur quinque radicibus aperientibus minoribus à *καππαρίων*, quod idem est ac *κατταρίων*, sedare, quia furoribus medeatur. Nam est

est vox apud Aristophanem antiquissima; itaque non à campis, ut quibusdam placuit, neque ab infimi sæculi vocibus barbaricis derivatur. B. *Kapper-boom*. G. *Kapern-baum*. Gall. *Caprier*. A. The Caper-tree.

CAPREOLARIA VASA, dicuntur ea, quæ in modum Capreoli mirè intorta incedunt, ut sunt vasa sanguinea testiculis & ovariis dicata. B. *Dijnranke-baatjes*. G. *Gæbelein-gleiche gefäßlein*. Gall. *Vaisseaux en forme de Tendons de vigne*. A. Wreathed vessels.

CAPREOLI, sunt filamenta tenuia, ex caulibus enata, contorta, quibus plantæ nonnullæ dotatae sunt, ut aliis sese annectant, uti est in vite, clematitum, smilacum &c. speciebus. B. *Klawieren*. G. *Die Gæbelein*. Gall. *Les tendons*. A. Clasp, or Tendrolls.

CAPREOLUS AURIS. Vide *Helix*.

CAPRIFICUS, quasi diceret *Ficus capri*, fortè quia à Capris expetitur: vel à carpendo, quod parietes & mæceries, atque adeo saxa ipsa sibi obstantia discerpat. Mart. *Marmora Messalæ scindit Caprificus*. Gr. *Ἐπερὸς*, seu *Ἐπερὸς*, an ab *ἔγρις*, quod cum ex arbore velut contendendum sit & luctandum, ut maturet fructus suos. B. *Wilde Djege-boom*. G. *Wilde Feigen-baum*. Gall. *Figuier sauvage*. A. The Wild Fig-tree.

CAPRIFOLIUM, est *Periclymeni* species: cujus folia ramorum nodis adhærent, bina, per intervalla sibi invicem opposita, oblonga, acuta, mediocriter ampla, mollia, in parte superiori viridia, in inferiori albescentia; finis pedunculi abit in foliolum, quod à pedunculo perforatur, in hoc foliolo, circa pedunculum perforato foliolo emergunt sex ovaria plerumque longa, urceolata, quorum apex coronatur corona quinquilida; intra hanc, ut calicem apici ovarii innascitur flos monopetalus, inferius tubulosus, superius bilabiatus, superiori labio multifido, simplici, & linguæ simili: stamina quinque ex pariete interno tubulatae partis floris: ovarium tubâ longâ apice globoso donata instructum, fit bacca mollis, per maturitatem rubicunda, fetâ femine compresso, ferè obrotundo, satis duro: radix longa, repens, lignosa: sic appellatur, vel, quod ejus folia à Capris avidè comedantur; vel quod extremi flexus sint capreolati. Belgæ tamen *Geitenblad* vocant, quasi hircum oleret, vel

vel hircō quid simile haberet, vel, à capiēdo, quòd circumvolvendo ad se vicinas arbores aut frutices capiat, aut vocet. *B. Kramper soelie / Memmcheus-kruid* G. Geißblatt, Speck-gilgen, Zeuling, Wald-gilgen. Gall. *Chevre Feuille*. A. Wood-bind, hony suckle.

CAPSICUM, ejus variæ sunt species, sed vulgarissima est siliquis longis propendentibus; habet caulem angulosum, durum, villosum, ramosum: folia longa & acuta, instar *Perficariæ*, sed latiora, satis carnosâ, coloris viridis fusci, pediculis adhærentia: calix est parvus, brevis, rigidus, expansus: flores monopetali, rotati, multifidi, fructui insidentes: flori succedit fructus mollis, membranaceus, in duo vel plura loculamenta divisus, politus, splēdens, in initio viridis, deinde flavus, post maturitatem ruber aut purpureus, fetus feminibus planis, serè reniformibus, coloris flavescēntis subrubicundi: radix brevis, tenuis, multas fibras dans: crescit hæc planta in regionibus calidis, ut in Hispania plerumque pro pipere habetur Brasiliēsi: & nomen hoc Actuarius accepisse credit à *καπσικόν*, quod semen hujus non tantum mordet, sed urat. Vel *ἀπὸ τῆς καψίας*, quod in capsula seu folliculo, ac quasi cista semen ferat. Gall. *Poivre d'Inde*, *Poivre de Guinée*, *Poivre du Brésil*, *Coraill de Jardin*, *Piment*.

CAPSULÆ ATRABILARIÆ, sive *Renes Succenturiati*, aut *Glandulæ suprarenales*, sunt duæ glandulæ flavescēntes, compressæ, utrinque superiori renum parti incumbēntes, in quibus angusta cavitās, liquore fusco subdulci illita: figura harum valde irregularis, quadrata, triangularis, ovata &c. magnitudo varia, in adultis sæpe instar nucis vomicæ majoris; in fetu verb major, & æqualis renibus, imò subinde major. *Usus* eorum est ut lympham in suas cavitates suscipiant, quâ sanguis crassus à renibus refluus, & sero maxima ex parte destitutus, diluatur, & ad cursum circularem fluidior reddatur: cum nullus ductus excretorius hætenus detectus sit; ideo usus harum incertior videtur, quàm ut aliquid certi de his dici possit, videtur tamen major in fetu quàm in adulto, esse. *B. De nier-doozjes / nier-klieren / malè zwarte gal-doozjes*. G. Die Schlieren an den Nieren, oder Nieren Sacke. Gall. *les Glandes sup-renales communément dites*

vites capsules atrabiles. A. The Reins glandules.

CAPSULA CORDIS, idem quod *Pericardium*.

CAPSULA COMMUNIS *Glissonii* in Hepate, nihil aliud est quam membrana à peritonæo producta, cui porus biliaris & vena portæ in hepate simul includuntur. B. *De gemeine doos van Glissonius.* G. Das Leber-faszlein von Glisson. Gall. *Capsule de la Veine Porte, ou capsule de Glisson.* A. The common cover of Glisson.

CAPSULÆ SEMINALES, sunt extremæ, vasorum semen deferentium, capsularum instar, dilatatae cavitates, quæ per duo foramina, semen à testibus receptum, in vesiculas seminales emittunt, ut in iis ad coitus tempus asservetur, vel per vasa lymphatica in massam sanguineam reducat. B. *Zaat-doosjes.* G. Das saamen faszlein. Gall. *Capsules ou vesicules seminales.* A. The Seed-boxes.

CAPULUM, est palpebrarum, aliarumque partium contorsio, à *καλύπτω* contorqueo.

CAPUT, est pars corporis humani suprema, collo superposita, in se concludens tertium sive supremum ventrem, cerebri & cerebelli, in qua anima habitare videtur, domicilium præcipuum. Quod in summo positum est, oculorum gratiâ. Extus ossibus tegitur & cute cum musculis. Laterales partes sinciput; posterior occiput, & anterior frons dicitur. Infra frontem sequuntur oculi, nasus, os, mala, mentum &c. B. *'t Hoofst.* G. Das Haupt, der Kopf. Gall. *La Tête.* A. The head.

CAPUT, in vegetabilibus est id, quod fursum deorsumve in globum extuberat, aut in orbem glomeratur. Si magnitudine cesserit, *capitulum* nominatur. Extremam tamen vitis partem *caput* etiam vocant, id est, ultimum & productissimum flagellum.

CAPUT GALLINAGINIS, est quædam in urethra caruncula, seu eminentia, juxta quam ex vesiculis feminalibus, tanquam per duos oculos semen in urethram excernitur, facta ne semen ex uno latere erumpens, in osculum alterius lateris impingat. Atque sic à similitudine dictum vocatur quoque *caput galli gallinacci.* B. *Det Hennen-hoofd.* Gall. *la Caroncule, Tête de Poule, & Verumontanum.*

CAPUT MORTUUM, est residua illa materia, crassa

M

&

& sicca, quæ in destillationibus omnium corporum, præcipuè mineralium remanet : communissimè autem remanentiam vitrioli notat, vulgò *Colcothar*, & *Terra Damnata*. B. *De doode kop / doode obershot*. G. Der Dodten-kopff. Gall. *la Tête morte*. A. Dead head.

CAPUT-PURGIUM, idem quod *Errhinum*.

CARANNA, est resina duriuscula, tenax, non admodum glutinosa, Tacamahacæ similis, nisi quòd sit paulò odorator, splendidior, liquidior & densior. Adfertur ex Carthagine Indiæ Occidentalis seu novæ Hispaniæ provincia, ubi ex vulnerata arbore elicitor, atque illinc foliis latis ac nervosis instar arundinaceorum foliorum involuta ad nos pervenit. Sæpe illud gummi in cucurbitis excavatis quoque colligitur.

CARBO, vide *Anthrax*.

CARBUNCULUS, idem quod *Anthrax*.

CARCHESIUS, est laquei species, ex duabus constans habenis, vim habens æqualiter extendendi. Sic dicitur à fune qui in summo navis malo habetur, quem Gr. *καρχησιος* appellant. B. *De mars-strik*. G. Der sagellochstrick. Gall. *Lacq d'hune*.

CARCINODES, est tumor cancro similis, ex *καρκινος* cancer, & *ἰδω* forma. B. *Ein kanker-gezwel / De wolf / De byet*. G. Ein umb sich freßend geschwær, wie der krebs. Gall. *Chancre*. A. A species of a cancer, crab.

CARCINOMA, CARCINUS sive CANCER, est tumor semper in glandulis productus, ab acribus & obstruentibus humoribus ortum ducens, rotundus, durus, lividus, dolens, in principio pili magnitudine, sed postea gaudet venis circum se turgidis, pedesque cancri referentibus, quamvis non semper. Ex *καρκινος* cancer, & *ἰδω* depasco. B. *Itreeft-gezwel*. G. Der Krebs, das gefräß, der Wolf. Gall. *Ulcere Chancreux*, *Cancer*, *Chancre*. A. A Canker.

CARCINUS, idem quod *Carcinoma*.

CARDAMANTICE, dicitur & *Iberis*, & *CARDAMINA*.

CARDAMINE, & *CARDAMON*, Nasturtii species, est planta, quæ folia ex radice erumpentia habet oblonga, obrotunda, caulibus longis adherentia : flores in summitate caulium, crescentes, albi, aut aliquantulum purpurei,

purei, quadrifidi, cruciformes : flori succedit filiqua oblonga, bivalvis, cujus valvæ per maturitatem helicis instar retroflectunt, & semina exigua subrotunda magno impetu ejiunt : radix parva & fibrosa : hæc planta crescit in pratis & locis humidis : ex καρδαμου quod caput tentat, acrimonia sua dici volunt : quia sinapi simile sit. Malunt Alii παρὰ τὸ καρδίας μίσιν dictum, quod oculorum pupillas coëuntibus una palpebris, abscondat. Iterum alii ἀπὸ τῆς καρδίας, quod foveat cor, & in syncope illa, quæ cardiaca dicitur, plurimum valeat. Vel ἀπὸ τοῦ καρδάριος : imò verum Etymon ἀπὸ τῆς καρδίας cenſeo : quod cordatos & sapientes efficiat. Gall. Cardamine, ou cresson des Prez, ou Passerage sauvage.

CARDAMOMUM, habetur & majus, medium & minus. De majori duas species vidi, vulgare nempe quod oblongis folliculis includebatur, magnitudine feminis, quod in minori concluditur : Nigrum erat uti aloë succotrina; sapore cubebem ferè æmulans. Vulgò Grana Paradisi. B. Paradijs grein. G. Paradeiszkœrner. Gall. Grains de Paradis. A. Grains of Paradise, Greater Cardamom. Altera species concludebat semen in duobus folliculis, colore & magnitudine cannabis semini non cedens, sed sapore eodem. Primo intuitu videbantur mihi esse nuce avellanæ, suis calicibus externis viridibus & exsiccatis, inclusæ. Sed unicus calix duos folliculos comprehendebat. Medium necdum vidi. Sed Cardamomum minus vulgare, minoribus includitur folliculis, albis & tripartitis, non piperem sapore æmulans, sed magis Aromaticum veluti ex caryophyllis & caphura, à καρδαμου & ἀμωμον, habens ob saporem, cum cardamomo, & amomo similitudinem, vel dictum putant quasi nasturtium suave. Sed verisimilius nomen accepisse ab exotico vel Arabico verbo Cordumeni. B. Kleine Kardamom / Paradijs-koozn. G. Cardamemlein. Gall. Maniguette, petit Cardamom. A. Cardamom, grains of paradise.

CARDAMON, Græcè Nasturtium sativum Latine sonat. Barbari nostræ ætatis Herbarii Cressionem Hortensem vocant. Cardamon verò Græcis nonnulli dictum esse arbitrantur à καρδία corde, quod ejus morbis medeatur : vide Cardamina. Alii diversâ ratione usi, sic dictum credunt, quod caput suo calore & acrimonia tentet, quasi

καρδιακον putant. Nam arcem mentis obsidens sua ferit acrimonia, & ignea vi præditum caput tentat. Et alii à *καίω* cor, & *δομάω* domo, quasi planta cordis deficientes vires restaurans. Vide *Nasturtium*.

CARDIA, seu *καίω*, est cor, sive musculus principalissimus, sanguini duntaxat circumferendo destinatus: vide *cor*, à *καρδιαίω* palpo, vibro, ideò etiam pro *καρδία* dicitur *καρδία*. B. *Hert Hart*. G. Das Hertz. Gall. *le Cœur*. A. The heart. Vocatur interdum *Stomachus*, sive finistrum ventriculi orificium. B. *De krop van de Maag*. G. Der Mund von dem Magen. Gall. *l'orifice de l'Estomac*. A. Mouth of the stomach.

CARDIACA, est planta, Marrubio satis similis, plures habet caules ad altitudinem duorum vel trium pedum, crassos, angulosos, fungosos, intus medullosos: folia Marrubio majora, subrotunda, urticam referentia, profundè incisa, virido fusca: flos monopetalus, labiatus, cujus labium superius imbricatum & multò longius est inferiore tripartito: ex calice surgit pistillum posticè floris parti ad instar clavi infixum, ac quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina, angulata, totam capsulam, quæ floris calix fuit, occupantia: semina triangularia, nigra: radix fibrosa: tota planta fortem habet odorem, & saporem amarum, crescit in locis incultis, lapidosis: sic dicta quòd morbis cordis, vel potius stomachi medeatur, *καρδία* enim cor est. B. *Hertzgespan*. G. Hertzgespan. Gall. *Agripaume*. A. Motherwort.

CARDIACA PASSIO, *Cardiacus morbus*, *Cardiaca* & *Stomachica exolutio*. Idem quod *Cardialgia*. Item est suffocatio cordis ex polypo, vel sanguine coagulato &c. à *καρδία* cor. B. *Gen Hartsticking*. G. Hertz-erttickung. Gall. *Suffocation de cœur*. A. Pain of the heart, or mouth of the stomach.

CARDIACUM seu CORDIALE, est Medicamentum, cor (ut olim putabant) roborans: Sed potius blandum motum sanguini inducens, quo vires corporis augentur, & spiritus exhausti reficiuntur, unde circulatio per consequens benignior & facilius redditur, ex *καρδία* cor, & *καίω* uro. B. *Gen Hartsterking* / sed malim, *bloed-sterking*. G. Ein Hertzsterckend Træncklein. Gall. *potion cordiale*, *cordial*. A. Cordial Medicines.

CAR-

CARDIALE, idem quod *Cardiacum*.

CARDIALGIA & CARDIOGMOS, Plinio *Rosio Stomachi*, est dolor ingens, morsus, rosio, aut contractio nervi paris vagi & intercostalis stomacho inserti, à materia vellicante in ventriculo contenta, vel inflammatione in illo oborta. Ita ut ejus dolore cor, ob consensum, angustatum, & contractum, Lipothymiam pati videatur. Vide *Cardiaca passio*, à καρδιά cor, & ἰδίων doleo. B. *Maag-pijn* / *Herte-pijn* / *Herte-wee* G. Das Magendrucken, Hertz-wehe. Gall. *Douleur d'Estomac*. A. Pain of the heart, or mouth of the stomach.

CARDINALIS FLOS, five Trachelium Americanum, sic appellatur quòd istius floris color summè rubicundus Cardinalium vestimenta amuletur, præsertim sole meridiano.

CARDIOGMOS, Idem quod *Cardialgia*, ex καρδιά cor, & ἰδίων doleo.

CARDOPATIUM, vide *Chamæleon*.

CARDUUS, an à *Cactos*? Est herba spinosa.

CARDUUS FULLONIUS, vide *Dipsacus*.

CARDUUS SUARIUS, vide *Chamæleon*.

CARDUUS VARIUS, vide *Chamæleon*.

CARDUUS SUARIUS & VARIUS: officinis & Barbaris Cardopatium appellatur, quod nomen haud dubiè corruptum est, deductumque à dictione *Pancration*, nam sic olim esse nominatum Chamæleonem Apulejus testatur: aut à carduo vario, à qua dictione, *u sc. littera in p & r in t mutata*, in *Cardopatium* facilis est lapsus. *Suaris* porò carduus dictus est, quòd sues, si in polenta exhibeatur, perimat.

CAREBARIA, est Cephalalgiae species, seu gravitas capitis, ex καρῆ caput, βαρὸ grave. B. *Hoofstg-waarheid*. G. Haupt-wehe. Gall. *Douleur de tête*. A. Heaviness of the head.

CAREUM, Est planta, quæ habet plures caules ad altitudinem circiter sesquipedis, quadratos, nodosos, vacuos, ramosos: folia tenuiter laciniata costæ per conjugationes innaescentia: flos est rosaceus & umbellatus, plurimis scilicet petalis constans, cordiformibus, inæqualibus, in orbem positis, & calici insidentibus: Is autem ab in fructum ex duobus seminibus compositum exiguis,

longiusculis invicem junctis, griseis, hinc gibbis, & striatis, inde verò planis, saporis acris & aromatici: radix longa crassa, carnosâ, alba, aliquando flava: nomen habere refert Dioscorides ex regione Caria, nunc Lango: ubi abundè crescit. Dicitur etiam *Caros* & *Carni*. Gall. *Carvi*.

CAREX, est Junci acuti species, in arenosis tumulis circa mare succrescens, deducunt à caro: fortè ob sòlida fòlia. B. *Weym*. G. Reit-grafz. Gall. *Glayment de Marais*. A. Sedge, Sheer-grafz, Burr-reed.

CARICA, sic ficus vocatur à caria natali sòlo.

CARIES, **TEREDO**, **TEREDUM** & **PÆDARTHROACE**, est ossis cancer, seu corruptio & exesio, à medulla in ejus cavernulis putrefacta, vel aliiis humoribus acribus, ibidem subsistentibus, ossis laminas corrodentibus, separantibus ab invicem, orta. B. *Beendzerev* / *ope en der beenen*. G. Beinfeule, Beinfresser. Gall. *Carie*, *pourriture* & *vermoulliffure des os*. A. Rottenesse of the bones.

CARINA, est illud rudimentum feminale primum, quod à mare communicatum ovo feminino, post varias mutationes fit ipsum animal; quodque propriè sic dicitur, cum constare observatur ex cerebro, cerebello, medulla spinali, ex quibus, explicatis, auctis, mutatis, cum aliis accretis junctis, animale corpus nascitur.

CARLINA seu **CAROLINA**, planta officinalis, quæ habet fòlia ex radice erumpentia, longa, ampla, profundè incisa, repentia, in orbem disposita, aspera, aculeata instar carduorum, coloris viridis pallidi: calix multis expansis aculeatis fòliis cardui constat: floris discus sat patulus, constans flosculis fistulosis, radiatus ita ut petala plana sint, & secundò sterilia: semina post singulum florem sunt in apice vel papposa, vel emissis radiis penicilli modo coronata foliolis exiguis à se mutuo dissectis: radix sat crassa, cauliformis, fibrosa, ut plurimum in superficie cariòsa, foraminulenta, coloris foris rufi; intus albidus, odoris gravis & fragrantis, saporis penetrantissimi aromatici: sic dicta à Carolo Magno, primo ejus nominis Romanorum Imperatore, cujus exercitus usu hujus radice liberatus, & præservatus à peste olim fuisse fertur: dicitur etiam *Leucanthe* à *λευκὴ* alba & *ἀνθη*, quasi spin 2

spina alba. Gall. *Carline ou Cameleon blanc ou Chardonnerette*. A. Carline-Thistle.

CARMINANTIA seu CARMINATIVA, dicuntur flatūs discutientia, simul cum intestinorum dolore sublato, uti Anisum, &c. Carminare enim significat demulcere carminibus: veteres enim existimabant, Poëtas ope suorum carminum demulcere posse dolores atque motus nimis vehementes; unde Poëtos æquè ac Medicinæ inventor habitus est Apollo. B. *Wind-dryvende middelen*. G. Wind-treibende mittel. Gall. *Remedes Carminatifs*. A. Carminative Medicines.

CARNEOLUS, vide *Sardius Lapis*.

CARNOSA MEMBRANA, sive caro quadrata, vel palmaris brevis, hæret in aponeurosi palmaris longi, dicitur contractam volam explicare. B. *Bliesig / blies*. G. Fleisch Häutlein. Gall. *le Palmaire cutané ou le court palmaire*. A. Carnous membrane.

CARO, est substantia muscularis, constans ex fistulis, sanguinem ex arteriis accipientibus, inque venas revellentibus. Veteribus dicitur quintuplex *Musculosa*, *Fistulosa* sive *Fibrosa*, ut in musculis & corde. *Parenchymatica*, ut pulmo, hepar, lien. *Viscerosa*, ut intestina. *Glandulosa*, ut pancreas, glandulæ mammariæ, salivares &c. *Spuria* ut Gingivæ, labia, penis glans, &c. Gr. *σαρκῆς* & *κρέας*, sed illa distinctio nullius est momenti, cum nulla caro sit, nisi musculosa. B. *Blies*. G. Fleisch. Gall. *Chair*. A. Flesh.

CARO, etiam significat substantiam istam molliorem fructuum succulentorum, quæ cortici subest, quam aliàs pulpam vocamus, ut *Pulpa*, vel *caro cassiæ*, *cydoniorum*. B. *Blies*. G. Fleisch. Gall. *Chair*. A. Pulp.

CARO QUADRATA, sive CARNOSA MEMBRANA.

CAROTA & CARYOTA, credunt à Germanica voce derivari *Gar root*, hoc est totum rubens, quia radix intus & extus obscure rubet: sed errant, nam à Græcis vocem hanc mutuati sunt Romani: derivatur enim à *ce-ras*, sed *Dores caras* dixerunt.

CAROTIDES *Arteriæ*, sunt duæ arteriæ ortæ ex aorta paulùm supra cor, ubi incurvari incipit, sursum exporrectæ versùs caput; una est *dextra*, altera *sinistra*, u-

traque dividitur in *externam*, & *internam*, postquam carotis ad cranium ferè appulit, oritur *externa*, quæ paulùm reflexa, ad fauces, faciem, capitis verticem, & retrò aures variè distribuitur. *Internus* alter verò ramus apparatu quodam velut mechanico, os cuneiforme pertransit, in eo enim peculiaris in utroque latere canalis insculpitur, in quo arteria illa in majorem cautelam tunica insuper ascititia crassiore investitur; sic igitur ductu instar S. duplicis canali osseo elapsa, tunicam ascititiam deponit, & τῷ ἰσχυρῶς suo sanguine prospicit, circa nervum igitur ophthalmicum ascendens, ad latera porrigitur, deinde ad anteriorem cerebri regionem intra ductum nervorum olfactoriorum: Ultimò ad posteriora protrahitur & juxta medullam oblongatam & spinalem medullam cranio exiens, eam suo liquore ad os sacrum usque irrigat. Olim arteriam illam vertebralem seu internam vocabant, eo quod putarint eam ascendere & cranio immisso cum carotide conjungi, quod tamen juxta accuratiss. *Willisium*, secus exprimitur. *Soporales* seu *Carotides* vocantur, quia si vinculo constringantur, illicò affectus soporosi excitantur: Veteres enim malè soporem ordinarium inde produci existimabant. *Carpo* & *Celsa* Σφαγιτις appellantur, id est jugulares, à καρῶν soporem induco. B. De kroy-slag-ader / de slaap-slag-ader. G. Die schlaff-puls-ader. Gall. Arteres carotides. A. The carotik Arteries.

CARPENTARIA, in Gallia vocatur, propriè *Herba Judaica*, sic dicitur quod fabri lignarii eà vulneribus medeantur: un *charpentier* enim est faber lignarius, eo quoque nomine *Nasturtium hyemale* appellatur.

CARPESIMUM, qualis sit planta inter Eruditos disquiritur; alii cubebem volunt, alii Ruscum, alii aliud quid. Gr. Καρπῆσιον, à καρῶν festuca tenuis vel palea, quæ in frugibus aruit: vel è καρῶν cum verius de caulium quam radicum sarmentis dici videtur.

CARPIA, à Gallica voce *charpie* originem ducit, vulgò *carpie*. Latinis *linimentum carptum*, vullumve è linteis conceptis: *Linamentum rasile*. Gr. τιντὸς μοτὸς, διὰ σφουγγῆος *Aegineta*, τιντὸς *Apfyro*. *Delinamentum sanarium*; est conceptum linamentum, quo vulnere ulcerive immisso sanies inanitur. ἑμπνῶ μοτὸς *Hippocrati Linamentum*

rafle, è lanugine linteorum erasa conficitur. *ἔρως πορός*, *ἔρως* Erotiano, *ἄχρη ἰδορτε* Hippocrati. B. *Geschzabde wicken*. *Linamentum tortile* à materia contorta fit *ἔρως πορός*. B. *Gedzaid wicken* / vulgò *plukfel*. G. *Pluckfel*. Gall. *Charpie*. A. *Plucking of Linne*.

CARPINUS, est Aceris species, cortex hujus arboris est scaber & asper, coloris albescentis: rami valde extensi; lignum durum, albescens: folia satis ampla, dentata, ulmi satis similia: flos amentaceus est, petalodes, axi longo communi adnatus; flaminibus multis sub foliolis natis, in uno loco plantæ hærens: Ovarium ovatum apice piloso, membranaceo involucre tectum, & tubis binis instructum; fit fructus in eadem planta loco à flore remoto, in spicis foliaceis reconditus, osseus, umbilicatus, compressus, striatus, fætus nucleo rotundo acuminato: putatur dici à carpo, vel à *καρπῶ* sicco, quia lignum habet siccum. Vel quod facillè finditur. B. *Jok-hout* / *Jok-boom* / *Wiel-boom* / *Hane-beuk*. G. *Hanen-buchen*, *Steinbuchen*. Gall. *Carpene*, *Haistre*, *Hestre*, *Charme*. A. *The Horn-beam*, or *hard beam tree*.

CARPOBALSAMUM, est Balsami fructus. Ex *καρπῶ* fructus, & *βάλσαμον*. Vide *Balsantum*.

CARPUS; vulgò BRACHIALE, prima palmæ pars *Celso* *καρπῶς*, *ἤλις* *Hesich*. est pars brachii inter partem inferiorem cubiti & manûs: Constat ex ossiculis octo, quibus cubitus manui connectitur. B. *Door-hant*. G. *Das Gelenck nach der hand*. Gall. *Le poignet*, *l'avant bras*, *Le carpe*. A. *The wrist*.

CARTHAMUS, sive CNICUS, Est planta, quæ caulem unicum ad altitudinem duorum circiter pedum dimittit, rectum, longum, rotundum, lignosum, durum, in parte superiore in plures ramos divisum: folia sunt oblonga, mediocriter lata, acuta, venosa, ad ambitum multis spinis instructa: summitates ejus habent multa capita desquamata, avellanæ crassitie, alba, foliorum capitulo instructa: hisce floribus delapsis apparent semina oblonga, nuda, hordei grano paulò crassiora, polita, alba, splendentia, cortice duro tecta, & plena medullâ albâ, dulci, oleosâ, postea acri, & nauseosâ; radix est tenuis. Flores, Tinctoriis inserviunt ad colorem rubrum conticiendum: An à *καθαίρω* purgo, & alvus? Vide *Cnicus*.

CARTILAGO, est pars alba, ligamento ficior, duriorque; ossè verò mollior, admodum elastica, & lubrica: obducit ossium capita & cava, inunctaque pingui linimento, ex glandulis ligamentorum secreto, articulationem faciliorem reddit, partesque varias ab injuriis externis defendit. Gr. *χόνδρος* & B. *Kraak-been* / *knor-bein*. G. *Kröpfel-bein*, Knorpel. Gall. *Cartilage*. A. A. *Cartilage*, or gristle.

CARUM, & **CARUUM**, vide *Careum*.

CARUNCULA, vid. caput gallinaginis.

CARUNCULA OCULI, est corpusculum in angulo majori oculi situm, spongiolæ formam habens, multis protuberantiis hirtum, veluti acinus botryos, colore rubro; operculi instar incumbens sacculo lacrymali, transfudans ex glandulis suis continuo humorem tenuissimum, ne arescat vel cum vicinis concresecat partibus; cujus usus est, ne palpebræ contra bulbum oculi perfectè claudantur, sed per hanc eminentiam cavum maneat, in quo liquidum lacrymarum collectum, per puncta deinceps lacrymalia absorberi commodè possit. Non reperitur hæc caruncula in animalibus, quibus cortina adest; non percutitur ullis foraminibus hætenus notis, ex quibus liquidum qualecunque exire possit, neque videtur esse operculum sacci lacrymalis lacrymas imbibens, nam simulac duo puncta lacrymalia læsa sunt, integra licet caruncula, sit lacrymarum stillicidium; verus ergo ejus usus videtur, ut non solum liquidum lacrymarum determinetur in puncta lacrymalia, sed illud sebaceum ibi appulsum, affigatur & colligatur ad scabritiem dictæ caruncule, unde postea in lemas siccatum avertitur. B. *Het oog-kliertje*. Der augen schlieren. Gall. *Caruncule lacrymale*. A. Caruncule of the eyes.

CARUNCULÆ LACHRYMALES, idem quod *Caruncula oculi*.

CARUNCULÆ MYRTIFORMES, sunt orificii vaginae muliebris corrugationes, seu membranosa inæqualitates nullo certo numero comprehendendæ, quæ in parturientibus, & post partum ita oblitterantur, ut earum vestigium vel minimum non remaneat. Ut plurimum conspiciuntur quatuor; ex hymenis laceratione creduntur oriri, & nunc duæ, tres, nunc quatuor; observantur, eo præ-

præcisè loco, ubi olim hymen erat; desuntque in infantibus. B. *Wleisige heubeltjes*. G. Myrten-gleiche bislein Fleisch. Gall. & A. *Caruncules myrtiformes*.

CARUNCULÆ PAPILLARES, sunt corpuscula exigua in renibus, numero duodecim; propriè sunt fasciculi à concentratione canaliculorum, ex quibus renum substantia maximè constat, orti, qui serum à canaliculis recipiunt & in pelvim deducunt. B. *Cepelwijze sliertjes*. G. Tuttlein gleiche schlieren. Gall. *Caruncules papillaires ou les Mammelons*. A. Caruncules in the reins.

CARUS, est sopor in quo ægri vellicati, compuncti aut vocati, vix sensationis notas ostendunt, est tamen aliqua perceptio, sed subitanea, absque febre, vel ut multi volunt cum febre, circa morbos enim soporosos maximè dissentiunt Medici, Lethargo major, & Apoplexia minor est. Causa est obstructio vel compressio Pororum & Meatum versus cerebri medullarum euntium & in corporis callosi, limbo saltem extimo, sedem habentium ipsò cerebro illaso manente, à *καρβω* soporem induco. B. *Slaap-sugt / slaap-zichte*. G. Schlaf-sucht. Gall. *épreuve de lethargie*. A. A. Profound sleep.

CARYOCOSTINUM, est Electuarium, sic vocatum quòd caryophyllos & costum recipiat.

CARYON, nux est cujusvis generis, sed præsertim juglandis: à *καρυα* caput, quia est fructus rotundus, instar capitis humani: vel quia capiti gravedinem adferat.

CARYOPHYLLATA: Est planta, quæ habet folia lobata id est quibus ad latera excrescunt alia folia prioribus majora, & ad Pentaphylloides accedunt, hinc Rajus aliique posuerunt ad agrimonoides ob habitus similitudinem, villosa instar agrimonie, sed magis dura & aspera, coloris viridis magis fusci, in margine incisa; flos est rosaceus, constans plurimis petalis in orbem positis, è divisuris calicis monophylli & pelvisformis prodeuntibus; pistillum abit in fructum ferè & globosum, in quo semina plurima colliguntur oblonga caudata: radix crassior, oblonga, obrotunda ferè & fibrosa, coloris obscuri, odoris caryophylli: sic dicitur, quia ejus radix caryophyllos quodammodo sapit & olet; appellatur etiam *Herba benedicta* & *Sanamunda* à divina sua efficacia. B. *Magel-wortel*. G. *Benedicten-wurtz*. Gall. *Benoite, Galiot, herbe benite*. A. *Avens, Herb-bennet*. CA

CARYOPHYLLEUS FLOS, est planta florifera, monoangia, polysperma, cujus flores caryophyllos olent, unde nomen. B. Nagelbloemen / *Gronoffels* / *Angelieren* / *Ceste-bloemen*. G. Nagel-blumen, Gras-blumen, Nagelein-blumen. Gall. *Girofflee*, *Oeillets*. A. Gilli flower, or Clove July flower.

CARYOPHYLLI GARYOPHYLLI, ac si diceres *Nucifolium*, nomen, quod ipsi rei neutiquam respondet. *Caryophyllorum* arbores propagantur maturo ipsorum fructu, qui non est vulgare illud *Caryophyllum*, in tabernis notum, illud enim rudimentum saltem est fructuum. Ipse fructus Aromaticus immaturus, non aliud videtur esse, quam quod verbi gratia, in rosa calicem, & quidem speciatim ejus capitulum, tandem fructum cynosbati constituit: hujus pars superior in quatuor cuspidulas divisa cum rosarum illo cortice lacinoso, Alabastri nomine noto, convenire videtur: ipse flos summitati huic innascens exterius quatuor crassioribus pelliculis involvitur; quæ invicem complicata globulum illum efformant, hincque se pandentibus flos demum in conspectum venit, itidem quatuor foliis primò candidis, deinde virescentibus, ex umbilico sive quadrato alveolo enatis constans, & multis staminibus albis, antheræ in modum, quasi totidem flosculis, prominulum ex umbilici medio apicem vel clavum ubique cingentibus, confitus. Bacca quando è viridi aut pallido rubescere incipiunt, capitulum aperiunt, floremque ostendunt, & earum vindemia infat, quæ cratibus imponuntur, & latis Ari foliis tectæ per aliquot dies fumo macerantur, deinde in sole exsicantur, donec fulvum illum colorem acquisiverint, quali vulgò cernuntur. Arbores sunt quibusvis Lauris celsiores, non frutices. Folia Lauro quoque simillima sed angustiora. B. Nagelen / *Kruud-nagelen*. G. Nelcken, nagelein. Gall. *Clou de Giroffles*. A. Cloves. Fructus porrò maturi, quadruplo ferè majores sunt & crassiores, vulgò *Antophylli* dicti: Nucleum continent durum majores; sunt & magis ventricosi. B. *Moeder nagelen*. G. Mutter nelcken. Gall. *Antophyll*. A. Great cloves; Est & alia species admodum rara, minori forma, sed magis denticulata, & vocatur nostratibus *Itroon-nagelen* & *Itroon-nagelen*. Omnes illæ species apud me prostant. Est &

cortex quædam ex America, & insula Cuba, allata, quæ & odore & sapore caryophyllis nequam cedit, vocaturque cortex caryophyllorum; arboris Xocochitl, seu Piper Tavaſci dictæ ab Hernande. B. *Paſel-hout*. G. Nelcken-holtz. Gall. *Bois de giroſſe*. A. The wood of the clove tree. Sunt & alii *Caryophylli Plinii* dicti, rotundi, magnitudine ribium, colore fuſco, facile friabiles, racematim Botri inſtar ſucceſcentes. Folia habent magna. Sapor ſeminis intus concluſi, imbecillum caryophyllorum ſaporem refert. Dicuntur & *Caryophylli*.

CARYOPHYLLI PLINII, vide *Caryophylli*.

CARYOPHYLLUS, ſi verbum verbo reddas *Nucis ſonium* ſonat, quo cum tamen ſimilitudinem nullam habet: ſed eſt potiùs fructus rudimentum, cui in fronte ſos necdum apertus inſidet.

CARYOTA, vide *Carota*. Credunt à Germanica voce gar-root nomen accepſſe, fortè à caro, ob radicum rube-dinem, quam cum carne habent. B. *Karoten*. G. Rothe Ruben, rothe Paſtenach. Gall. *Carottes*. A. Caroth.

CASSIA FISTULA, *Nigra*, *Solutiva*, *Laxativa*. Iſtius fructus arbor eſt procera, inſtar juglandis, quæ creſcit in Indiis Orientalibus, Ægypto, & Alexandria, habet corticem griſeum, ſaporis adſtringentis; folia pinnata, & ferè cum juglande conveniunt, ſed acutiora ſunt, inſtar Perſici foliorum. Flores pentapetali roſacei, in orbem poſiti, ſubflavi odoris gratiſſimi; piſtillum abit in ſiliquam oblongam, rotundam, cylindricam, teretem, lignoſam, aliquando compreſſam, in varia loculamenta diviſam à diſſepimentis tranſverſim poſitis, obductis medulla nigra, liquida, dulci, in ſingulis loculamentis hærent ſemina depreſſa, dura, obrotunda, nitida, coloris flavi: floribus hujus arboris deciduis, ſiliquæ adeo indureſcunt, ut à ventis agitata tantum ſtrepitum edant, ut à duorum miliarium diſtantia audiantur: Gr. καſία μίλαινα. Unde dicatur, non ſatis conſtat. An ἀπὸ κορύμματος, quod derma five corium ſignificat Myrepsò, quo calcei ſolent κορούμματος? Certè ſiliqua, ſive arboris hujus fructus craſſo ſatis operimento corticoſo, coriaceo & ſatis duro conſtat. Alii caſſiam ab Acacia derivant ſed malè. B. *Pijp-kaffie*. G. Caſſien, Caſſieſiftel. Gall. *La Caſſe en baton*, *Caſſe laxative*. A. The caſſia or pudding pipe tree.

CAS

CASSIA LIGNEA, Est Cassiæ lignæ Malabaricæ seu sumatrensis cortex, cinamomo in modum convolutus, cinamomo crassior, odore & sapore debilior, colore magis fusco, masticata, deliquescit in ore, & lentum quoddam glutinis quasi speciem relinquit, id quod cinamomo non accidit, cujus reliquiæ perpetuò supersunt: atque inde apparet hallucinatos fuisse illos, qui cortices cinamomi & Cassiæ lignæ sibi incumbentes, ab una eademque arbore detrahi, crediderunt. *κατὰ τὸ κάσσιον* dictam volunt, quasi *κομῶσαν διὰ τῆς εὐσμίας τὰς αἰσθήσεις*: κάσσιον est enim ornare, vel quod sensibus fragrantiam largiatur. Vocatur & *Xylocassia*, & cinamomum spurium, canella ignobilior, Cassia Syrix vide *Cinamomum*.

CASSUTHA, recentioribus Græcis *Cassutha*, γ in α transeunte, ut ferè fieri solet, Latinis appellatur. Officinis & Herbariis nostræ ætatis hinc deslexa pristini nominis umbra, *Cuscutha* dicitur, cum primum *Cassutha*, deinde conversa *Cuscutha*, postremo *Cuscutha* cœperit appellari. Sunt qui *Podagryam lini* vocant, quòd quasi compedibus id, cui infederit, illiget, nec vinctum eo facile possit extricari. Plinius ejus videtur meminisse iis verbis; est in Syria herba quæ vocatur *Cassuthas*, non tantum arboribus, sed ipsis etiam spinis circumvolvens sese: *Cassuthas* enim legendum non *Caditas*. Jam igitur memoria *Plinii* Cassuthas herba suo nomine syriaco venerat in latium, quod multis postea seculis usurpantes tam Pœni quàm Arabes, suis scriptis protriverunt, vide *Cuscutha*.

CASTANEA, Est magna & crassa arbor, cortice tecta polito, fusco, maculato, lignum est durum, in igne crepitans: rami valdè extensiles, & magnam umbram producentes: folia magna, ampla, longa, lata, tenuia, parum aspera, in margine incisa, nervosa: flos mas, in hac arbore primo deprehenditur alio loco quàm ovarium, solitarius, ex calice pentaphyllo, valdè staminosus, per capillamentum tenue axi communi longo affixus, ut fiat amentaceus: alii flores hermaphroditi, constant calice & staminibus atque ovariis apice multifido & tubis sex distinctis, uno illo communi calice contentis; ovarium hoc deinde, ubi se expedivit, fit fructus echinatus alio à flore primo loco in eadem arbore, subrotundus, quadrifariam dehiscens, ut plurimum, fetus casta-

castanea sub coriaceo putamine rubicundo, nucleum continente : hæc arbor crescit in regionibus calidis. à Castano Magnesiæ oppido ; vel à Castanide terra nomen habet. Non dicitur à castitate, quod quidam opinantur. Quæ terra Castaneas nutrit, Castalis Thessaliæ urbs, unde Castanea à terra Castanide urbe pontica, ubi copiosè provenit castanea. Malunt alii *Κάστανον* à Castana Magnesiæ urbe dici. Alii Castanam urbem Apuliæ scribunt, non procul à Tarento, de quo non laboro. Sufficit ab urbe vel ab agro quodam nomen hoc accepisse, vocatur à Virgilio *Nux*. Nuces generaliter dicuntur omnia, recta corio duriore, vocatur item *Διὸς Βάλανος*, *Σάρδιανὰ Βάλανος*, *Λοπιμὸν*. *Sardianæ* quippe *Glandes* dicuntur, quoniam in Sardinia optimæ nascantur. B. *Castagne-boom*. Gall. *Marronier*, *Chateigner*.

CASTOREUM, quid sit extraneis nationibus vix sciri potest, quia Mercatores nostri illud emunt à nationibus, quæ illud iterum ab aliis habent. Alii testiculos, glandulas alii suspicantur. Anatomia detexit non esse testiculos, qui gallorum testes vix superant, sed vesiculas esse duas sive folliculos, qui tam in maribus quàm in foeminis, utrinque in inguinibus, statim sub cute, ovorum gallinaceorum magnitudine, & sæpe majores conspiciuntur, ex quibus liquor oleosus & gravi odore emanat, quem animal lingua lambit. Vesiculæ exsiccatae verum sunt *Castoreum*. Illud utraque India præbet. Gr. *Καστέριον*. B. *Weber* / *Webergeil*. G. *Bibergeil*. Gall. *du Castor*. A. *Castor*.

CASTRATIO, est Testium excisio, seu privatio, ne quis coitui aliquid contribuere possit. Vel quando id ex necessitate corrupti testis fieri debet. Is qui castratus est dicitur *Castratus* seu *Eunuchus*. B. *Tubbinge*. G. *Aufschneidung des heimlichen Glieds*. Gall. *Castration*. A. *Gelding*, or cutting away the stones.

CASUS UVULÆ, vide in *Cion*.

CATACLEIS, est costa prima, subclavicula dicta, ex *κῆτα* infra, & *κλῆς* clavis. B. *De Opperr-r.b*. G. Die oberste Rippe.

CATAGMA, est osium fractura, sive separatio continui in duris corporis partibus, quæ externè duro quodam instrumento, vi partem affligente efficitur; cujus disse-

differentiæ à forma, à parte & accidentibus desumuntur.
 B. *Bein bruch*. G. Ein Bein-bruch. Gall. *Fracture d'Os*.
 A. The breaking of bones.

CATAGMATICA, sunt Remedia ad fracturæ curationem necessaria, à *κατάγω* deduco.

CATALEPSIS, *Catochus*, *Prehensio*, aut *Congelatio* est, quando is qui corripitur, subito corripitur, & in quo situ positus erat, immobilis manet, sive steterit, sive sederit, sive aliter flexus fuerit, respiratione salvâ, salvo pullu, apertis oculis, sine motu, loquela, aut sensu, nam rarum est si sermones aliorum intelligant, aut cibum vel potum, quem præbemus deglutiant; Verum inter externas causas sunt fulminis ictus, & acre frigus: proxima causa videtur esse immobilitas sensorii communis, pro ut primo momento insultus se habebat, à *καταλαμβάνω* prendo, corripio. B. *Zin-bang / leden-sty-bing*. G. *Sinnen-benehmung*, oder *Unempfindlichkeit*. Gall. & A. *Catoche*.

CATALOTICA, idem quod *Cicatrizantia*, à *καταλέω* cicatricem induco, vel deleo.

CATAMENIA, sunt menstrua muliebria, quæ plerumque singulis mensibus, ab aucta copia, & hinc intumescencia massæ sanguineæ inducæ, turgescunt & foras ex vasculis uteri, vel vaginæ dilatatis ex muliebribus prorumpunt; Quidam menstruorum causam lunæ motibus adscribunt, hoc autem concessio necessum foret, ut uno eodemque tempore, omnes simul menstruum fluxum paterentur. Menstrua incipiunt anno duodecimo, decimo tertio, vel decimo quarto: Desinunt verò, circa annum quinquagesimum, verum hoc exactè determinari vix potest. Supprimuntur in prægnantibus, & lactantibus: Regula tamen non est, ex *κάτω* infra, & *μην* mensis. B. *De Stonden / Maant-stonde / Hardinaals-muts / het Goed / Onpasselijheid*. G. *Monatliche Reinigung*, *Monatzeit*, *Frauenzeit*. Gall. *Les menstrues*, *sang menstrual*.

A. *Womans course*, or *monthly termes*.

CATAPASMA, est pulvis fragrans, qui odoris sui causa vestibus inspargitur. Item pulvis fragrans qui post illinitionem, stomacho aut cordi applicatur, à *καταπασσάω* inspergo. Vide *Diapasma*.

CATAPHORA, idem est quod *Coma*, verum in eo dissimile-

differunt, quod *Cataphora* tanquam genus omnium stupor-
um sine febrī fumatur, videtur Cari levioris species. à κα-
ταδίω deorsum fero, quia aegrorum membra deorsum concidunt. B. *Slaap-zichte / slaap-zugt.* G. Die Schlaaff-
sucht. Gall. *Grand Sommeil.* A. A deep or dead sleep.

CATAPHRACTICA, est nomen alicujus fasciæ seu li-
gaturæ, quæ thoraci accommodatur. B. *Een middelijfs-
band.* G. Brust-windel. Gall. *Bandelette de poitrine.* A.
Breast swaddle.

CATAPLASMA, est Medicamentum externum topi-
cum pultis consistentia. Præscribitur ferè duobus modis,
nempè vel per coctionem vel sine ea. Illud fit frequen-
tius; hoc sæpe majorum est virium. In illo jubentur as-
sumere vegetabilia, scopo convenientia, ut radices, her-
bas, semina, flores, fructus &c. additis farinis appropria-
tis, aut illis omisissis, quæ omnia in f. q. liquoris, v. g. a-
quæ, cerevisiæ, lactis, vini, &c. coquantur ad pultis
consistentiam. Hoc paratur ferè ex vegetabilibus minu-
tim concisis, affuso tantum liquore sufficienti, eâ solum
quantitate, ut respondeat consistentiæ pultis. Possunt
hic quoque addi farinæ, mica panis, olea, unguenta, si-
cuti quoque in prioris generis cataplasmatibus, à κατα-
πλάσσω fingo, formo, illino. B. *Een pap / bijje / cata-
plasmie.* G. Ein Papp. Gall. *Cataplasme.* A. A Cataplas-
me, or pultess.

CATAPOTIUM, vulgò *Pilula*, est Medicamentum in-
ternum; quod deglutiendo ad alvum subducendam &
purgandam, in forma pilularum assumitur, ex κατα deor-
sum, & πίνω bibo. B. *Wijk-zuiverende pillen.* G. Pillu-
len. Gall. *Pillules.* A. A Pill.

CATAPTOISIS, est Epilepsiæ symptoma cum homines
derepente in terram concidunt, à καταπίπτω deorsum ca-
do, idem quod *Decidentia*.

CATAPUTIA, Tres dantur hujus species, quarum
femina in officinis servantur, nempè *Maxima*, quæ est
Ricinus Americanus major semine nigro. *Media* quæ est
Rcinus vulgaris, & *Minima*, quæ est, Tithymalus lati-
folius cataputia dictus. Omnium vis est urens, & vehé-
mentissimè purgans fursum & deorsum.

CATARACTA, est duplex, *Incipiens*, seu *Suffusio*,
vel *Confirmata* seu *Cataracta*, propriè dicta; *Incipiens* est
oculi

oculi suffusio, cum nempè nubeculæ, festucæ aut muscæ, ante oculos volare videntur. *Confirmata* verò est, quando à pellicula tenui, pupilla in totum vel ex parte occluditur, ita ut radiis solaribus debitus ingressus præcludatur; vel quando ipsa lens CrySTALLINA opaca fuit facta. Cataractæ confirmatæ curantur acu per membranam albugineam & corneam ad Cataractam usque adacta, quæ acu deprimenda, & si resiliat, comminuenda, deinde oculum aquâ rosarum & alumine conquassato obligandus, à *καταράκτω* confundo vel impetuose deturbo, quia sæpe subito hic morbus oritur; alii à similitudine Cataractarum, quæ sunt valvæ mobiles, quibus aquarum temperatur imperus, quia considerarunt hunc morbum tanquam valvam in humore aqueo, quæ visum interciperet; antiqui cataractas oculos Veneticos appellarunt, veneticus vel venetus denotat colorem glaucum, vel dilute caruleum. Gr. *ὀφθαλμία*. B. *De staar / een val-blicx*. G. *Staar*, *Staar-fell*. Gall. *Cataracte*, *Suffusion*. A. A *Cataract*.

CATARIA, vel *Nepeta*: est planta, cujus caulis ad altitudinem circiter trium pedum ascendit, quadratus, villosus, ramosus: folia urticæ vel Melissæ, in margine incisa acuta, lanuginosa, albescentia, odoris penetrantis, saporis acris: flores in summitate ramorum nati, flavi, aut albescentes, in spicam congesti, galea erecta, bifida, subrotunda, barba tripartita, segmento medio excavato, eleganter crenato, amplo; cæterum binis segmentis, ut alis orificium patulum labiorum cingentibus: semina quatuor, ovalia: Radix in multos ramos divisa, lignosa: crescit juxta vias: videtur vox ficta à Belgico idiomate *een Kat* / *Cattus*: quia catti seu feles hæc plantâ delectantur & vescuntur. B. *Katte-kruid / Kipte*. G. *Keyten*, *Katzen-kraut*, *Katzen-muntz*. Gall. *Herbe au Chat*, *Pouliot*, *Menthe de Chat*. A. *Nip*, *Nep*, *Cat mint*.

CATARRHOPUS, seu CATARRHUS, dicitur vulgò, quando humores, vapores aut flatus deorsum, ex capiteruunt. Vide *Catarrhus*, ex *κατω* deorsum, & *ρῆσι* fluo.

CATARRHUS, Veteribus dicitur humorum ex capite ad subjectas partes, ut nares, os, pulmones &c. defluxus; velut in Coryza, & Brancho contingit. Catarri tamen non dantur, nam à capite nihil fluit ad illas par-

partes : Sed glandulæ narium , & quæ circa oris partes sunt , sæpe obstruuntur , inflammantur , & hinc illæ lachrymæ. Convenit sic dicere

*Si sicut ad pectus , dicatur Rheuma Catarrhus.
Ad Fauces Branchus , ad Nares esto Coryza.*

Destillationes , has Græci *καταρρῆς* & *καταρρῆσις* vocant , aliique fluores ; sunt ut plurimum effectus frigoris , & præter naturam eveniunt ad glandulas , passimque per omnes corporis partes , ubi retrusa jacent vasa fecernentia subter loca frigore tacta : ut si frigore excipiat facies , sequatur destillatio in nares ; si cervix & collum , quæque juxta sunt partes , tum fluor ad fauces ; sin inferiora , fiat inde fluxio ad intestina ; & sic porro ; sic pro diversitate arteriarum , venarum , aliarum partium frigore contractarum , varii oriuntur effectus ; destillationes ad varias partes : ex *κατα* deorsum , & *ρῆσις* fluo. B. *Ein zinkinge / ha- tern.* G. Ein Flusz des haupts. Gall. *Catharre , Rheume , Fluxion.* A. A Rheum.

CATARRHUS SUFFOCATORIUS, est quando (ut Veteribus placet) humores excrementitii à capite ad organa respiratoria decidunt , & suffocationem minantur. Sed potius dicerem esse glandularum , circa laryngem , intumescenciam , vel inflammationem , aut convulsionem muscutorum glottidis rimam claudentium , quâ respirandi difficultas , & suffocatio inducitur : causæ frequentiores observantur , materiæ eliquatæ in fauces , & pulmones subita destillatio ; nervorum summa vitia ut in hysteris , polypus cordis major subito in pulmones trusus ; hinc videtur esse tantum hic morbus subito occidens *ἀπώλεια*. B. *Ein smorende zinkinge.* G. Stæck-flusz , erstickende flusz. Gall. *Catharre Suffocatif.* A. A. Suffocating , rheum.

CATARRHUS SPINALIS MEDULLÆ , est , cum quedam vasa lymphatica , medullam spinalem ambientia , fuerint rupta , ex quibus latex si decidat , Catarrhus inducitur. B. *Ein sinkinge des ruggen graats merg.* G. Ein Flusz des Marcks im Ruck-grad. Gall. *Catharre de la Moëlle de l'Epine.* A. A Rheum of the Marrow of the Chinebone.

CATASARCA, idem quod *Anasarca* , ex *κατα* per & *σαρξ* caro. N 2 CA

CATASCHESIS, est dispositio bona, hecticæ opposita. ex *κατὰ* per, & *σχίστος* habitus, dispositio.

CATASTASIS, est corporis humani, vel temporis dispositio. à *κατὰ* *σίστημι* constituo.

CATATASIS, est extensio corporis versùs inferiora, ex *κατὰ* infra, & *τίσω* tendo.

CATECHU, & inconvenienter *Terra Japonica*, succus est ex variis astringentibus fructibus expressus, durus, gummosus & resinofus, ex purpureo nigricans, punctis albis intertextis quasi sitim contraxisset. Venit ex Pegu, Suratta, Magno Mogolis imperio, Malabaria, Bengala & Zeilon. Inter Pinang cum foliis Betel ut plurimum usurpatur. Verus fructus & basis est Acacia orientalis, planta Tamarindo non absimilis. Si tantillum ori indatur, astringit primò, deinde saporem dulcem & gratum relinquit, eodem modo ac folia Thee masticata. Horti malabarici Author, dicit esse succum inspissatum alicujus palmæ areciferæ nucleo versicolori nuci moschatae simili, cujus fructus sessilis *Fausel* dictus vel *Areca* & *Pynang*. Gall. *Catchou*.

CATEGORIA, ex *κατὰ*, & *ἕρως*, forum Judiciale: quòd ea sicut in ipso cuncta sint ordinata. Unde est ordo, sive rerum series quædam.

CATHERETICA, sunt *Caustica* seu *Escharotica*, sive Medicamenta, superfluum carnem auferentia & perforantia: distinguenda tamen videntur à causticis, quia carnem vivam alterare non debent, sed tenax adhærens, & semper corrupta vasorum ramenta ad vivam usque carnem resolvere & detergere; hinc detergentia fortissima sive exedentia. Ex *καταρσίζω* dejicio, subverto, detraho. B. *Brannde middelen*. G. Brennende mittel. Gall. *Remedes catharetiques*. vel *Caustiques*.

CATHARMA, idem quod *Catharticum*.

CATHARSIS, idem quod *Catharticum*.

CATHARTICUM seu CATHARMA, est Medicamentum purgans, quod ventriculum, intestina & quicquid in sanguine heterogeneum & vitiosum fuerit, expurgat, & in communem cloacam, seu intestina præcipitat. Vide *Purgatio* & *Vomitorium*. *Cathartica* dicuntur vulgò *Cholagoga*, ut *Rhabarbarum*, *Scammonium*, *Cassia fistula*, *Diaprunum solutivum*, &c. vel *Plegmagoga* & *Hydra*.

dragoga, ut *Colocynthis*, *Falappa*, *Mechoacanna*, *Diaphenicum*, *Diacarthamum* &c. vel *Melanagoga*, ut *Helleborus niger*, *Folia Sennæ*, *Confectio Hamech*, *Trochisci Albandali*. Sed illa divisiō à Neotericis jure rejicitur, cūm purgantia ita specificè non operantur, ut creditum. Vocatur item *Purgans Med. Purgatio*, *Medicamentum ventrisfluum Aurei*. quod alvum dejicit. *Καθαρσις*, *Καταρτησις* ἢ *Καθαριστὴς Φάρμακον*, Ἰππικῶτος *Hippocrat.* Ἐλατῆριον *Eustath.* & *Poll.* *Καθαρσίου Φάρμακον* *Moschopulo.* à *καθαίρω* purgo, mundo. B. *Een buikzuivering* / *purgatie*. G. *Ausführende Artzney*, *Purgation*. Gall. *une purgation ou un remede Purgatif*. A. A purgative, or purging Medicine.

CATHEMERINA, idem quod *Quotidiana Febris*. Ex *κατὰ* & *ἡμέρα* ac si diceret *κατ' ἡμέρας*.

CATHETER, *immissor* vel *demissor*, est instrumentum recurvum & fistulosum, quod per urethram vesicæ immittitur, ad urinam suppressam evacuandam, vel calculum in vesica hærentem explorandum; estque vel *Flexilis* in priorem usum, vel *Immobilis* in posteriorem simul; vel *solidus* cum crena, qui in incisione adhibetur, accipiendo cultellum dicatus in sua crena. *Ænea Fistula Celsi*, *Σίφων Ἐγινετæ*, à *καθίημι* immitto. B. *Een Catheter* / *Blaaspeilder* / *een pijp*. G. *Eine Harn ausführende Pfeiffe*, *Catheter*. Gall. *Catheter*, *sonde*, *Tuyau pour tirer l'Urine*. A. An instrument to draw out urine.

CATHERETERISMUS, est administratio, quæ per catheterem, injectio in vesicam, mediante siphone, & cathetere, fiat, à *καθίημι* immitto. B. *Een inspeutinge in de blaas*. G. *Einspruetzung in die Blase*. Gall. *Injection dans la Vessie*. A. An Injection in to the bladder.

CATHOLICUM, seu *PANACEA*, dicitur Medicamentum universale seu commune, omnes vitiosos humores corrigens vel educens. Ex *κατὰ* per, & *ἅλον* totum. B. *Een algemeen genees-middel*. G. *Ein Artzney wider alle Kranckheiten*. Gall. *Medicine Universelle*, *Panacée*. A. A general medicine or panacea.

CATHYPNIA, est gravi & alto somno esse oppressum, ex *κατὰ* per, ad, & *ὑπνός* sonnus. B. *Een zware slaaperigheid*. G. *Eine sehr schwere Schlaf-sucht*. Gall. *Grand Sommeil*, ou *profond assoupissement*. A. Deep-sleep.

CATILLUS CINEREUS, seu *OBRUSÆ CATILLUS*,

CAVA VENA, vide *Vena Cava*.

CAUDA, vide *Capillamenta*, & *Coccyx*.

CAUDEX, *Στέλεχος*, *Στέλεχος*, *Κεραυ*; dicitur in arboribus & Fruticibus, id quod à radice supra terram simplex assurgit usque dum in ramos explicatur, & in quod à radice fertur alimonia; producitur à concursu plurium radicularum in unum truncum collectarum. B. *De Stam.* G. Der Stamm eines Baums. Gall. *Tronc.* A. The stem, or trunk, or body, of a tree.

CAVITATES, sunt ventres majores, in quibus princeps aliquod viscus continetur; ut in capite, cerebrum; in thorace, pulmo, cor &c. in abdomine, hepar, lien, renes, ventriculus, intestina, vesica, &c. suntque tres, caput, thorax, & venter. B. *Wolligheden.* G. *Høelen.* Gall. *Cavités.* A. Cavities.

CAVITATES, minores sunt cerebri & cordis ventriculi, de quibus suo loco. Vide *Ventriculi*.

CAULEDON, est fractura ossis transversim facta, fracti ossis partes ita separans, ut è directo non jaceant, à *καυλός* caulis, virga. B. *Ein Dwergs-bruch.* G. Ein Zwerchbruch. Gall. *Fracture en travers ou transversale.* A. A breaking crosswise.

CAULIS, vocatur *Brassica*, quod præ cæteris oleribus insigni caule vigeat. Vide *Brassica*.

CAULIS, idem quod supra solum simplex profilit in herbis nominatur: sic utique caudex ad frutices & arbores; *caulis* ad herbas duntaxat pertinet. Gr. *καυλός.* B. *Strel/struik.* G. Der Stengel. Gall. *Tige des Herbes.* A. The Stalk of any herb.

CAUSODES, idem quod *Causus*, à *καίω* uro, & *ἴδιος* forma.

CAUSTICA, sive ESCHAROTICA, vel CATHETERICA, sunt quæ cutim & carnem in duram crustam, sive escharam exurunt, & si fortiora sunt, vel diutius applicata mancant, consumunt; sunt propriè illa, quæ omnia, quibus applicantur, consumunt. Ut sunt æs ustum, Mercurius sublimatus corros: ferrum candens &c. à *καίω* uro. B. *Brandende middelen.* G. Durch brennende mittlen. Gall. *Remedes Caustiques, catheteriques.*

CAUSUS, seu FEBRIS ARDENS, ea est, quæ cum majori æstu, quàm in alijs continuis, cum hic sit urens

ferè ad tactum, & inæqualis diversis locis; respiratione anhelosâ & citâ: cutis siccitate magnâ; exacerbatione die impari, anxietate & inquietudine summâ, siti ferè intolerabili, aliisque symptomatibus insigniorem sanguinis phlogosin arguentibus, cursum suum peragit, à καίω uro. B. *Bzandende Hoofz.* G. Ein hitziges Fieber. Gall. *Fièvre chaude, ardente.* A. A Burning fever.

CAUTERISATIO, est artificialis quædam ustio mediante cauterio, à καυτηρίαζω cauterio inuro. B. *Bzandunge.* G. Daz brennen. Gall. *Cauterisation.* A. Cauterising.

CAUTERIUM, est instrumentum Chirurgicum ex ferro, auro, vel argento confectum, quod postquam incanderit, actualem inurendi vim obtinet, cujus magnitudo & forma variat. Quandoque etiam pro cauterio potentiâli sumitur ex lixiviis vel calce viva cum sapone paratum, à καίω uro. *Cauterium actuale* vocatur. B. *Wadelyk bzand-ysen*: potentiale verò *vermogelyk.* G. Fick-eisen, Cauterie, Brenneisen. Gall. *Canteré, Feu Actuel.* A. Searing iron or actual Cautey. Sed potentiale cauterium. B. *Wogelyk bzanding / inetend-middel.* G. Nicht durch brennende cauterie. Gall. *Feu Potentiel.* A. A potential Cautey.

CEDMATA, dicuntur defluxiones ad articulos, & præcipuè ad coxendicem, à κεδάζω dissipto, dispergo. B. *Dioepingen.* G. Ein Flusz. Gall. & A. *Fluxion, Rheum.*

CEDRUS, est arbor valdè procera, crassâ, erecta, pyramidalis, cariei non obnoxia: cortex politus: lignum durissimum, rubicundum, habens odorem Cypressi: Rami tortuosi & nodosi: folia angusta, viridia, parva, squamosâ, Cypressi æmula: flos est amentaceus, consistens foliolis multis donatis apicibus multis: fructus in eadem planta loco à flore remoto natus, est bacca turgens officulis angulatis, fœtis femine oblongo: Hæc arbor crescit in regionibus calidis: in monte Libani elegantissima reperitur, hinc ob altitudinem & pulchritudinem, dicitur Arborum Regina: æstate, vigentè calore, Resina alba, pellucida, transparens, sponte absque incisione defluit, quæ instar mastichis granorum indurescit. Dicitur quasi à κείω uro: nam uritur ex ea Resina celebris, quæ *Cedria* dicitur: vel παρά τὸ κέρτερον, ab aculeo, planta enim

jugata, sat crassa, oblonga, hyperici satis similia: hæc ex radice, illa ex caule erumpentia: flos monopetalus, quinquifidus, in umbellam congestus; coloris rubicundi vel purpurei, aliquando albi: post florem succedit fructus ovatus, oblongus, in duo loculamenta divisus, femina exigua continentia: radix est exigua, insipida, lignosa: crescit hæc planta in locis ficcis & arenosis. Sic appellatur, quod eo curatus dicitur Chiron centaurus, cum Hercules excepti hospitio pertractanti arma, sagitta excidisset in pedem; hinc à quibusdam etiam *Chironium* *Κενταύριον λιμνήσιον* & *λιμναϊον* Græcis: *Febrifuga* & *Fel Terræ* Latinis. *Limnesion* & *Limnaeum* dicitur, quod secundum aquarum scatebras ac paludes, quas Græci *λίμνας* dicunt, nascatur. *Febrifuga*, eo quod febres fugat & procul è corpore pellat. *Fel Terræ*, ob summam quam habet amaritudinem. B. *Wuizend Gulden-kruid* / & tum vox composita videtur ex centum, & aurum. B. *Centaurie* / *Wuizent gulden-kruid* / *Santorie* / *Ward-gal*. G. *Tausent gulden kraut*, *Erdt-gall*, *Fieber-kraut*, *Biber-kraut*. Gall. *Centaurée*, *fiel de Terre*, *Centoire*. A. *Centory*, *Centaurie*.

CENTI MORBIA, vid. *Centum morbia*.

CENTRUM, est medium corporis non Mathematicè sed Physicè sumptum, idque cor esse affirmant, à quo tanquam centro, sanguis in ambitum corporis propellitur & circulariter relegatur, à *κεντρώω* pingo; punctum enim est medium cujusque circuli. B. *Het middel-punt*. G. *Der Mittel-punct*. Gall. *Centre du corps*. A. *The middle of a body*.

CENTUM CAPITA, vide *Eryngium*.

CENTUM MORBIA, Est planta, quæ plures habet caules tenues, longos, ramosos, repentes: folia circumnata ferè rotunditatis, ex adverso caulis repentia, viridia, saporis adstringentis. Flos monopetalus, multifidus, arcuè cauli adnatus: huic flori succedit capsula vel testa rotunda per maturitatem dissiliens, habetque femina minima: radix parva: crescit hæc planta in locis humidis: est *Nummularia*, quia creditur à mirifica sua, quam in pluribus ulceribus medendis obtinet, facultate sic appellari, sunt qui à foliorum similitudine, quæ nummi speciem referunt *Nummulariam* vocant. A nonnullis

Hj.

Hirudinaria, quod passim terræ Hirudinis instar affixa sit, dicitur. Nec desunt, qui Serpentariam appellent, quòd compertum sit serpentes hâc herbâ, si vulnerentur, sibi mederi. B. *Penning-kruit* / *Dupzend-kruit*. G. Egelkraut, Pfennig-kraut. Gall. *Nummulaire*. A. Two penny-grass or Money wort.

CENTUM NODIA, est *Polygonum*, constans ex plurimis nodis.

CENTUNCULUS, & CENTUNCULARIS HERBA, vide *Gnaphalium*.

CEPA, CEPE, Idem quod *Cæpa*.

CEPÆA, fortè sic dicitur per ἀντιφρασην, quòd in hortis non nascatur, ut plura alia, quæ in littoribus reperiuntur, vel nomen accepit, quòd hortensi solo gaudeat, ac in hortis tanquam luxuriet: κήπος enim est hortus nisi fortè κηπαιας nomen accepit παρὰ τὸ κήπου τυτίσι πνίω Spiro, quòd flatus discutiat.

CEPHALÆA, est dolor capitis pertinax, inveteratus, & difficulter cedens, ἀ κεφαλῆ caput, & ἄγω laboro, ago. B. *Angewoztelde hooft-sweer*. G. Haupt wehe von langer zeither, staetz wehrende haupt-wehe. Gall. *Continueulle douleur de tête*. A. A Continual paine of the head.

CEPHALALGIA, sive *Capitis dolor*, sed recens, hinc à *Cephalæa*, quæ inveteratus dolor est, differt, is appellatur, qui aut totum caput, aut aliquam calvariæ partem affligit, atque adeo frequens est iste dolor, ut rarò invenias eum, cui per totam vitam nunquam caput doluerit, & certè capitis dolor, ex æquo omnes aggredi solet, atque nemini fermè parcere, sive fuerit obelus, macer, torosus, jejunos, ventre plenus, sobrius, intemperans, æger, aut quoad cætera sanus; denique juvenis, senex, vir, foemina aut quivis. Imò levis adlit ægritudo oportet, aut rarò felicitas, quando non adest *Capitis dolor*. Partes quæ in dolore capitis affici solent sunt vel *externæ*, ut cutis, muscoli, pericranium. Vel *internæ*, uti meninges, nervi, cerebrum, periosteum &c. Distinguitur quoque in *externum* & *internum*; *Particularem*, partem hanc vel illam affligens, unde variæ denominationes. In *Accidentalem* à sole, æstu, ira, potu, febrì &c. In *Habitualem*, *Levem*, *Vehementem*, *Acutum*, *Hebetem*, *Brevem*, *Diuturnum*, *Perpetuum*, *Intermittentem*, *fixum*, *vagum*,

vagum, molestissimum, frontis, à gravedine &c. ex κεφαλή caput, & ἀλγία doleo. B. Hoofst-wer / Hoofst-pyn. G. Haupt-pein, Haupt-wehe. Gall. Douleur de Tête, mal de tête. A. Headach or paine of the Head.

CEPHALARTICA, sunt Medicamenta quæ caput purgant : quæ dicuntur *Caputpurgia*, ex κεφαλή caput, & ἀερίζω perfectum reddo. **B. Hoofst-middelen. G. Haupt-reinigende mittelen. Gall. Remedes pour la tête. A. Medicines which purge the head.**

CEPHALICA, sunt Medicamenta, quæ stomacho recepta, & ad caput delata, in idem operantur, vel sanguinem, aliàs ineptum ita disponunt & præparant, ut capiti profit ac medeatur : Cephalica autem duplicia sunt, 1°, quæ tenui oleo, sale, spirituque abundant, omnia igitur attenuantia talia dici possunt, ut sunt omnes herbæ Cephalicæ dictæ, infecta quædam ut Afelli; nec non spir. salis armoniaci, spir. cornu cervi, Tinct. Castorei, nec non sal volatile oleosum, olea aromatica; & reliqua quæ odore & sapore inprimis grata sunt, vel 2°, frigida, nimirum illa, quæ odore grato nares afficiunt absque calore, qualia sunt lilium vulgare, lilium convallium, rosa &c. **B. Hoofst-middelen. G. Haupt-artzneyen. Gall. Remedes pour la tête ou Cephaliques. A. Medecines in the distempers of the head, or Cephalicks.**

Item vena externa in brachio *Cephalica* dicitur, quia in capitis morbis secari solebat, à κεφαλή caput. **B. Hoofst-ader. G. Haupt-ader. Gall. Veine Cephalique. A. The Cephalick veine.**

CEPHALOPHARYNGEI, est primum musculorum gulæ par, à capitis cervicisque confinio demissum, & in tunicam cesophagi latius expansum, ex κεφαλή caput, & φάρυγξ fauces. **B. De slok-darms hoofst-spieren. G. Des speisz-roehrs-haupt-maufz. Gall. les Muscles Cephalo Pharyngiens. A. The first pair of muscles of the gullet.**

CEPHALOPONIA, est gravitas aut dolor capitis, ex κεφαλή, caput, & πόνος dolor, labor. **B. Zwaarhoofdigheit. G. Haupt-wehe. Gall. Pesanteur de tête. A. Heaviness of the head.**

CERA, sunt Apum favi, ex quibus mel expressum est, & constituunt corpus durum, ad calorem ductile, inflammabile, flavum, lentescens, in summo frigore du-

duritiem ferè friabilem acquirens, saporis & odoris mel-
lei, infervitque omnibus ferè emplastris pro basi. Vide-
tur Terebinthinæ quædam species, quam succi pingues
plantarum sole calefactarum exsudant in superficiem, aut
intra capsulas apiculorum floralium gerunt, quæ ab api-
bus colligitur, in globulos cogitur, posterioribus pedi-
bus applicatur, in alvearibus deponitur, ibi in cellulas
favorum fingitur, unde dein, uti dictum, melle separato,
fœcibusque repurgatis, comparatur in usus huma-
nos: hæc materies ceracea apparet quidem copia minu-
tissima in superficie foliorum quibusdam in plantis, ut in
Rosmarino, notante Cl. *Boerhaavio*, manifestè videtur
apparere; aliter & sunt plerùmque globuli exilissimi, qui
saliunt de apiculis feminalibus plantarum apertis, in par-
te floris masculina. Hæc vix ullâ arte colligi queunt ab
hominibus; attamen deprehendit idem Cl. *Vir*, quòd ali-
quando cupiens folia Rosmarini sæpe cohobare cum al-
cohole, præter expectationem invenerit saporem ingra-
tum, & odorem ceræ deturpassè spiritus hos primo bo-
nos. Inde folia hæc lustrans microscopiis tubercula ce-
racea in superficie deprehendere videbatur, manibusque
tractans multum, ceram digitis sensim accrescere expe-
riebatur satis evidenter. B. *Was.* G. *Wachs.* Gall. *Cire*
A. *Wax.*

CERÆA, sunt uteri cornua in brutis, in quibus ge-
neratio fit, à *nigra* cornu. B. *Hooznen des Baarmoe-
ders.*

CERASUS, Est arbor, quæ habet folia majora, lu-
cida: Calix est valdè cavus, monophyllus, coronatus,
coronâ quinquifidâ, expansus, per maturitatem retrofle-
xus: flos est rosaceus, pentapetalus, petalis natis ex in-
terstitiis segmentorum calicis; staminibus triginta fecun-
dus: ovarium, tubâ longâ instructum in imo fundo Ca-
licis sit fructus pulposus, subrotundus, vel cordatus,
fæctus testa ossea rotunda, nucleum ejusdem figuræ re-
condente: pediculus fructus valdè longus: hæc arbor co-
litur in hortis, & ingens hujus datur diversitas, ejus flo-
res ceram olent, hinc fortè à *κερός* cera. Vel à Cera-
sunte Pontica urbe *τὰ κεράσια* fructus cerati. Fortè à *κῆρ*
κῆρ, quod cerasi fructus, cordis specie & colore in
pomariis nostris visantur. B. *kerse-boom / keerse-boom.*
G.

G. Ein Kirsch-baum. Gall. *Griotier Cerisier*. A. Cherry-tree.

CERANIUM, vide *Cadus*.

CERATIUM, est arboris filiqua, à *κέρως*, quia est corniculata.

CERATOGLOSSUM, est proprium musculorum linguæ par à cornibus ossis hyoidis prognatum, & linguæ lateribus junctum; usus est linguam recta deorsum anteriora versus movere, quando ambo agunt: si verò alteruter contrahitur, in latus movet dextrum vel sinistrum, ex *κέρως* cornu, & *γλῶσσα* lingua. B. *Des tonge-beens-hoorn-spiere*. G. Des Zung-beins horn-maufz. Gall. *les Muscles Cerato-Glosses*. A. A pair of muscles of the tongue.

CERATODES, idem quod *Cornea tunica*, à *κέρως* cornu, & *ἰδὼς* forma.

CERATOMALAGMA, est compositio emolliens ex cera aliisque parata, à *κέρως* cera, & *μαλάσσω* emollio. B. *Ein zachte was-salf*. G. Eine weich machende salbe von wachs. Gall. *un onguent emollient de Cire*. A. A Composition made of Wax.

CERATONIA, est arbor ceratia, seu filiquas producens, ex *κέρως* cornu, quia filiquæ cornubus non sunt ab-similes. B. *Sint Jans Brood*. G. Sanct Johans Brodt. Gall. *Carongier*. A. The carob-tree.

CERATUM, CEROTUM, vel CERATOMALAGMA, à cera sic dictum, Medicamentum est externum, ex cera, oleis, & nonnunquam pulveribus compositum, unguento crassius, & emplastro mollius. B. *Ein Zalf mit wasch/was-pleister*. G. Ein Pflaster von wachs. Gall. *Carat*. A. Seare cloth.

CERAUNIA TUBERA, dicuntur, quia olim crederunt ea post fulminis ictus nasci: *Κεραυνός* enim fulmen est.

CERAUNOCHRYSOS, idem quod *Chrysoceraunius* pulvis, ex *κεραυνός* fulmen, & *χρυσός* aurum.

CERCHNOS, est Laryngis quædam asperitas, quæ instar granorum Juniperi sentitur, unde tussicula sicca excitatur, à *κέρχω* raucedine laboro. B. *De Himli-hoest*. G. Ein Schaff-husten. Gall. *Toux Seiche, ou Coqueluche*. A. A Dry cough.

CER-

CERCIS, est os cubiti secundum, quod *Radius* appellatur, ob radii rotarum æmulationem, à κερκίζω radio. Vide *Radius*.

CERCIS, nomen accepit quod folium ejus in cacumen instar radii textoris, vel cunei exeat. Κερκίς enim est radius, pecten, & dicitur quasi κερκίς, quod folia ejus etiam cælo tranquillo crepent, sonitumque edant: (dicitur de populo arbore) est enim κερκίαν, κερκίαν pulsare.

CERCOPITHECUS, κερκοπίθηκος, à κέρκος, cauda, & πίθηκος, simia: est simia caudata.

CERCOSIS, dicitur carnosa quædam excrescentia ab uteri osculo prodiens, & pudendum muliebri replens, quod aliquando exterius progressum caudæ figuram refert, à κέρκος cauda. B. *Ein uitwas des Moeders*. G. *Aufwachs der Bärmutter*. Gall. *Excrescence de la matrice*. A. An Excrescence hanging out of the womb.

CEREA, Idem quod *Achor*.

CEREBELLUM, sive παρεγκεφαλις *Heroph.* ἐγκεφαλον *Galeno* ἐπικρανίς *Poll.* ἐπιστοιχίον ἐγκέφαλον, quasi parvum cerebrum, sub posterioribus lobis cerebri, inferiori cranii parte situm; figuram habet ad globosam accedentem, superficiem minus gyrosam quam cerebrum, sed quasi sulcatam, cujus sulci in medio maximi, at per gradus sensim minores, desinunt in Processum vermiformem; dividitur in partem dextram & sinistram, substantiam ferè eandem habet ac cerebrum, sed corticalis hic longè copiosior quam medullaris, quæ arbusculas pulchrè repræsentat, quarum trunci ita dictos pedunculos cerebelli constituunt; nullæ hic adsunt cavitates ut in cerebro. In hac cerebelli substantia spiritus animales, actionibus involuntariis & merè spontaneis obeundis generantur. In homine, non item in brutis, exterius ex plurimis lamellis, sibi invicem incumbentibus constare videtur. B. *De Achter-hersenen / of kleine hersens / agter-hzein / by-hersenen / minder-hzein*. G. *Hirn-lein*, das hintertheil des hirms. Gall. *le Cervelet*, ou *Petit cerveau*. A. *Little braine*, or the hinder part of the head.

CEREBRUM, vitalia capitis, *Plin.* ἐγκέφαλον, λευκός *μέσεν* *Sophocli* strictè sumitur pro parte anteriore τοῦ ἐγκέφαλου, estque substantia sui generis, exterius tegitur piâ matre, plurimis gyris anfractibusque dotatur, exterior sub-

substantia cinerea est, in qua spiritus animales generantur: Interior alba est, sive medullaris quæ spiritus animales ex corticali recipit, eosque per corpus callosum & medullam oblongatam in nervos exonerat à quibus actiones voluntariæ maximè dependent. Item, cerebrum est imaginationis, iudicii, memoriæ & reminiscentiæ subiectum; Ideæ enim seu species rerum ab organis sensuum externorum receptis, deferuntur ad sensorium commune sive initium medullæ oblongatæ, deinde per corpora striata ac corpus callosum, ubi imaginatio & iudicium fit, verum in corticali substantia memoriæ sedes dicitur; si ideæ post aliquot tempus ex memoriæ loco revocantur reminiscentiæ nomine veniunt. Somnus item fit in cerebro, de quo vide suo loco. B. *De Dooz-hersenen / de groote-hersenen / hzein*. G. Das Hirn, oder Gehirn. Gall. *le Cerveau ou la Cervelle*. A. The Brain.

CERULEUM, est linimentum ex cera & oleo compositum, à *κερός* cera, & *ῥιζιον* oleum. B. *Ein Wasch-smeersel*. G. Eine Salbe von Wachs. Gall. *Un Cerat*. A. A Scar cloth, Wax-ointment.

CEREVISIA MEDICATA, est cerevisia cui Medicamenta, cuilibet morborum scopo, convenientia, infusa fuerunt. B. *Genees-bier*. G. Artzney-bier. Gall. *Biere medicinale*. A. Physick Beere.

CEREVISIA, CERVISIA, CERERISIA, CELIA, est potus ex frumento compositus, qui ob egregias vires quasi *Cereris Vinum* appellatur. B. *Bier*. G. Bier. Gall. *de la Biere*. A. Beer.

CEREUS, est sedi species, in modum cerei, ex cera confecti, erecta. B. *Toozskruid / Fackel-kruid*. G. Torschen-kraut, Fackel-kraut. Gall. *espece de trique madame*. A. Torch thistle.

CERIA, idem quod *Favus & Achor*.

CERINTHE, est planta, quæ ex radice quatuor vel quinque ramos germinat, qui rami rotundi sunt, succo pleni; folia habent oblonga, acuta, lanuginosa, coloris viridis cærulei, punctis albis notata: flos est tubulosus, in medio ventrem habens, infra & supra quasi connivens: ex floris calice surgit pistillum, posticæ floris parti ad instar clavi infixum, tetragonum, quod deinde abit in fructum, ex duabus testis subrotundis constantem, in duo loca.

loculamenta divisis, femine factis ut plurimum oblongis, acutis; cujus floribus apes pascuntur, unde cera, *κηρός* enim est cera; vel à Cerintho urbe Bœotiae, ubi copiosè nascitur. B. *Wasch-kruud*. Wachs-kraut, Fleck-kraut. Gall. *Herbe de cire*, *melinet*. A. Honey-suckle, Honeywort.

CERIO, Idem quod *Favus* & *Achor*.

CEROMA, Idem quod *Ceratum*.

CERONEUM, à cera dictum, idem quod *Ceratum*. B. *Feu Ceroen* / *Wasch-pleister*. G. Ein Pflaster da Wachs bey ist. Gall. *Cerat*. A. Sear-cloth.

CEROTUM, Idem quod *Ceratum*.

CERRUS & CERRIS, est arbor glandifera; sic fortè dicitur, quòd ejus glandes in acervum coagmententur; alii derivant à *κέρας* cornu, ob lignum durum. B. *Eike met bittere Eekelen*. G. Cerraichel, Cerr-eichel. Gall. *Cere*. A. Matthearing.

CERVARIA, est Sefeli Æthiopicum: an quòd cervi illam plantam ament? G. *Hirsch-wurtz*, Sefel-kraut, sed B. *Harst-wortel* / propter odorem resinofum.

CERVICARIA, sive TRACHELIUM, est Campanulae species: sic dicitur, quia morbis cervicis internis & externis, medeatur. B. *Hals-kruud*. G. Nacken-kraut. Gall. *Gantelet*. A. Throat wort, Canterbury bell.

CERVINUM CORNU, vide *Coronopus*.

CERVIX, Gr. *αὐχὴ* & *ἐπίρρις*, est posterior pars intra caput & dorsum, uti anterior *Collum* vocatur. Sic appellatur *Cervix uteri* ea pars, quæ est intra fundum & os uteri. Ita ossa dicuntur habere cervices, uti videre est in superiori parte ossis femoris, intra illam partem quæ in acetabulo reconditur, & trochanterem majorem, à qui busdam *Nucha* dicitur: in plantis, pars est illa à capitatis radicibus prodiens, prælonga, teresque: sic dicta, quòd in colli speciem figuretur. B. *De Nek* / *den Hals*. G. Der Nacke, das Genick. Gall. *Chignon du cou*. A. The Neck.

CERUMINA, Gr. *κεράμις*, sunt aurium fordes, quæ in meatu auditorio ex glandulis auri adjacentibus proveniunt: Constant ex plurimo sale & sulphure adusto, unde amaritudo dependet: Utilia sunt ne pulvis, festucae, animalcula, &c. aurem internam subeant, dum quoque

O

mem-

membranam internam ab exsiccatione præservant. Vide *Marmorata aurium*. B. $\Phi\omega\zeta$ -smcer / $\Phi\omega\zeta$ -zeep. G. Ohrenschmaltz. Gall. *la Cire, ou espece de glu, qui se trouve dans l'oreille*. A. Ear-wax.

CERUSSA vel CERUSA, est plumbum mediante acciti vapore in calcem albam redactum. Gr. $\psi\epsilon\mu\beta\epsilon\iota\omega\varsigma$, à $\psi\epsilon\mu\beta\epsilon\iota\omega$ cerussa obliuo. B. *Ceruis* / *Lood-wit*. G. Bley-weisz. Gall. *Ceruse*. A. White lead. Arab. *Affedegi* seu *Affidagi*.

CESTRUM, appellatur *Betonica*, à varietate, ut vocant, & copia remèdiorum, quoniam variis & plurimis accommodatur morbis. Sed aliis $\kappa\acute{\iota}\sigma\tau\omicron\nu$ vocatur, à floribus spicata & mucronata acutis, verruculum, vel viriculum præferente. Vide *Betonica*.

CETE, $\kappa\acute{\iota}\tau\eta$ διὰ τὸ $\kappa\acute{\upsilon}\tau\omicron\varsigma$, ob sinuosam cavitatem, seu cavum ventrem. Intelligitur de majorum piscium genere. B. *Walbisch*.

CETERACH, quam vocem à *Pteryga* manasse volunt, atque p. in c. sæpe mutari scribunt. Sic ex *Pteryga*, *Ceteruga* & corruptè *Ceterach*: estque Asplenii species officinalis. vid. *ibid*.

CHÆREFOLIUM, CHEREFOLIUM, CHEREPHYLLUM, CEREFOLIUM; sunt synonyma: est planta, quæ ex radice plures caules dimittit, tenues, ramosos, teneros, à parte superiore convexos, inferiore verò concavos instar stillicidii, politos: folia habet petroselinii, sed minora, plus incisa, & molliora, villosa in parte superiore, succo plena: flos est rosaceus & umbellatus, plurimis scilicet petalis constans, inæqualibus, & calici infidentibus: calix autem abit in fructum ex duobus seminibus compositum, rostri avium æmulis, non striatis, nunc lævibus, nunc asperis, hinc gibbis, inde verò planis; atque sic planta nominari putatur, quòd luxuriosâ foliorum fecunditate & largiore comâ gaudeat, vel quòd gaudium, hilaritatemque folia excitent, ex $\chi\alpha\iota\rho\omega$ gaudeo & $\phi\acute{\upsilon}\lambda\lambda\omicron\varsigma$ folium. *Chærefolium* autem, Græcâ voce & Latinâ coalescentibus in unum nomen, ob id dictum est, quòd foliis luxuriet. B. *Kerbel*. G. *Kærffel-kraut*, *Kerbel-kraut*, *Kærbel*, *Kurbel*, *Kærbel-kraut*. Gall. *Cerfeuil*. A. *Chervil*.

CHALASTICA, sunt Medicamenta quæ humectando & emolliendo, partes constrictas relaxant, à $\chi\alpha\lambda\acute{\alpha}\omega$ relaxo, remitto.

CHA-

CHALAZIA, item *χαλαζωσις*, Grando, est tuberculum in palpebris grandinem referens. B. *Gen weg-scheetjen / een frontjen*. G. Ein Hagel-geschwulst. Gall. *la grêle des paupieres*. A. A swelling Hailstone.

CHALAZÆ, binæ singulis ovis obtigerunt, altera in obtuso, altera in acuto angulo, plus earum in albumine reperitur; vitello tamen validius adherent, ejusque membranae appenduntur. Corpora sunt longiuscula, quasi duo canales cavi, varios emittentes furculos per albumen & vitellum, quibus intra annum communicant, & hinc oculo apparent, concreta magis quam albumen, & albidiora, nodosa, luciditatis cujusdam non expertia, ut grando, unde illis nomen: Constat enim quaelibet Chalaza pluribus quasi grandinibus seu canaliculis ex trunco majori derivatis, albumine ab invicem sejunctis; earum altera major est, & longius à vitello versus obtusum ovi cacumen protrahitur: altera minor, à vitello inferius versus acutam ovi partem porrigitur. Major ex duobus vel tribus nodis, quasi grandinis granis, globulisve conflatur, qui modico intervallo à se invicem distant; minor ordine majori succedit, à *χαλαζω* grando. B. *Or Haan*. G. Der Hahn, das weißte im Ey. Gall. *Les Grêles ou Germes des œufs*. A. The tread of an Egg. Est etiam suum morbus, quando caro apparet, ac si alicam hinc inde conspersam contineret. Ideoque vocantur grandinosi. B. *Gottig*. G. Greisig, pfinnig. Sive porcorum lepra. Gall. *Ladrerie de porc, sur femure*. A. The kernels of a swine.

CHALBANUM, vide *Galbanum*.

Chalcitis, est minerale simile æri, friabile nec lapidosum, sory tenuius, Mysi verò crassius, tractu temporis ex sory factum, à *χαλκός* æs. Arab. *Colcothar* vel *Cholcho-tar*. Pro Chalcitide Pharmacopœi hodierni Vitriolum album sive crudum, sive ustum substituunt.

CHALCUS, vide *Ærcolus*.

CHALYBS, est ferrum purificatum, à vulgari differens, quòd durius sit, & ignitum in aqua extinctum in summam duritiem abeat, à populis in Ponto ferrum præparantibus. Gall. *Acier*, quòd ex eo fiant acies cultrorum. B. *Staal*. G. Stahl. A. Steel. Vide *Ferrum*.

CHALINOS, *Aureliano*, est ultimus angulus oris ac compago, vel buccarum pars circa labiorum confinia,

à χαλιῶς quòd sit veluti frænum & retinaculum oris.

CHAMÆACTE, est *Ebulus*, five sambucus humilis, ex χαμαὶ humi, in terra, & ἀκτὴ sambucus.

CHAMÆBALANUS, est terræ glans, vel simile quid, ut bulbocastanum, terræ tubera &c. ex χαμαὶ humi & ἑλάλαν quòd glans : sic dicitur quòd cortice terræ crescat. Vide *Apion*.

CHAMÆBATUS, est rubus humilis, à χαμαὶ humi, & βάρ quòd rubus, sentis. Vide *Rubus*.

CHAMÆCEDRYS, est Abrotanum fœmina, & dicitur, quasi humilis cedrus, ex χαμαὶ humi & cedrus.

CHAMÆCERASUS, Est arbuscula, quæ crescit ad altitudinem duorum circiter pedum; habetque ramos lignosos, fragiles, cortice albescente obductos, medulla albâ plenos: folia instar periclymeni, sed majora, latiora, duriora, minus viridia, acuta, villosa imprimis in parte inferiore, ex adverso opposita: flos monopetalus, parte inferiore tubulosus, bilabiatus superius, labio superiore multifido simplici, linguæ simili inferiore, ovario infidens, quandoque geminus in uno ovario, quinque staminibus præditus: calix tenuis, longus, angustus, bifolius, cui infidet ovarium, sæpe uno pedunculo geminum, emittens intra quemlibet flosculum tubam longam; abit deinde in baccas molles rubras, similes ceraso minori, succo amaro & ingrato plenas, & semine compresso, subrotundo fœtas; est cerasus humilis, ex χαμαὶ humi & cerasus.

CHAMÆCISSUS, vide *Hedera Terrestris*.

CHAMÆCISTUS, in genere hic dictum volo, quòd ne cramben centies millesime coctam apponamus, χαμαὶ nihil aliud significat, quàm illud quòd humile & humi crescat: est enim Græcum præpositum, additæ voces sunt tantum investigandæ.

CHAMÆCYPARISSUS, est arbuscula pumila, ex χαμαὶ humi, & cypressus, ab odore & forma foliorum cum cypresso arbore.

CHAMÆDAPHNE, vide *Clematis Daphnoides*, ex χαμαὶ humi & δάφνη Laurus.

CHAMÆDRYS, Est planta parva, humilis, quæ plures caules habet ad altitudinem semipedis, tenues, rubicundos, lanuginosos: folia minima, per intervalla sibi
invi-

invicem opposita, oblonga, firma, villosa, dentata instar quercus, saporis amari, acris, aromatici: flores in foliorum alis nascentes, coloris purpurei, saporis grati: semina quatuor obrotunda in capsula, quæ flori, tanquam calix infervivit, inclusa; radix minima, fibrosa, lignosa: crescit hæc planta in locis incultis, saxosis. Dicitur quasi humilis quercus, quod sc. folia quercus habeat, & hujus respectu, quasi humi repat: ex χαμαὶ humi, & ὄρε quercus, dicitur ob parvitatem *Quercula* minor & à ferratis foliis *Serratula* appellatur. Sunt qui *Serratam* ideò dici putent, quòd ab ea ferra inventa sit. B. *Laage Eike*. G. *Garmanderlein*, vergisz mich nicht, Baryengel. Gall. *Germandrée*, *Chefnette*, ou *petit Chefne*. A. *Germander*.

CHAMÆLEON, est Cardui species, à foliorum varietate sic dici solet; mutat enim cum terra colores; quod & in animali chamaeleonte etiam fieri solet.

CHAMÆLEUCE, dicitur Tussilago, à χαμαὶ humi, nam Tussilaginis folia humi crescunt, & λευκὴ alba, ob foliorum nempè albedinem.

CHAMÆMELUM, Est planta, quæ plures caules habet tenues, semi pedem circiter altos: folia laciniata, vel minutim divisa: flos plerumque radiatus, cujus discus ex plurimis flosculis, corona verò ex semi flosculis componitur, embryonibus infidentibus, & calice squammoso comprehensis; embryones autem deinde abeunt in femina oblonga, thalamo affixa: radix est tenuis & filamentosa: ista planta habet odorem penetrantem non ingratum: est *Camomilla* corruptè, quasi esset humilis malus, quoniam odorem habet mali, ex χαμαὶ humi, & μήλον malum. B. *Kermillen*. G. *Chamill*, *Kamillen*, *Kamomil*, *Kamamillen*. Gall. *Camomille*. A. *Camomil*.

CHAMÆPITYS, Est planta, quæ habet plures caules parvos, longos instar manus transversæ, lignosos, villosos, repentes, instar arbusculæ dispositos: folia oblonga, angusta, villosa, dentata, albescencia: flos est monopetalus, unilabiatus, in tres partes divisus, quarum media bifida, labii superioris locum occupantibus denticulis: Ex floris fundo surgit pistillum quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem femina oblonga in capsula, quæ floris calix fuit, recondita: flores sparsim in foliorum alis nascuntur, non ve-

rò verticillatim ; radix crassa , fibrosa , longa , lignosa : tota planta habet odorem penetrantem , resinofum & ingratum , fapor est amarus : crescit in montibus & locis sabulosis : dicta est , quasi humilis & brevis , humique depressa picea , ex *χαμαι* humi , & *πίρος* picea , pinus ; ejus enim folia piceam olent . Vocatur etiam *Abiga* & *Ayuga* , ut & *Ibica* . Hinc abjectis duabus literis *i* & *g* , *Iba* & ab *Ayuga* abjectione literarum *a* & *g* , *Iva* manavit in vulgi nomenclationem . Officinæ *Ivam* cognomento *Muschatani* , appellat , vide *Abiga* & *Iva* . B. *Weld-pyres* . G. *Ver-gis mich nicht* , je lenger , je lieber , Schlafk-raut , Erd-pumedrig . Gall. *yvette* , *Moschate* , *Pinive arterique* . A. *Ground pine* .

CHAMÆSYCE , *χαμαισύκη* , ex *χαμαι* , humi , & *συκή* , ficus , quasi humilis ficus .

CHAOS , ex antiquo *χάω* , quod ex *χαίρω* , hio , dehisco . Est vastus hiatus : vel dicitur rudis indigestaque moles , qualis initio mundi fuit .

CHARACIAS , dicuntur plantæ quæ circa valla crescunt , hinc tithymalus characias , &c . Nam *χάραξ* vallum est .

CHARACTER , est signum figuratum & Mysticum , quo apud Chymicos aliquid designatur , à *χαράσσω* sculpo . Apud Botanicos sic audit notâ illâ propriâ , quâ genera plantarum ab invicem distinguuntur . B. *Ein tephren* . G. *Ein Zeichen* . Gall. *Charactère* , *marque* . A. *A Marke* or *sign* .

CHARISTOLOCHIA , vocatur Artemisia ; fortè à *χάρις* gaudium & *λόχος* puerpera : quia lochia puerperarum cum gaudio pellit .

CHARLATAN , Gal. dicitur circulator : vel ab Hisp. *charlar* , boufon .

CHARTA EMPORETICA , seu BIBULA , est papyrus sine glutine facta , admodum porosa , filtrationi interviens . B. *filad-papier* . G. *Fließend Papier* . Gall. *Papier brouillard* , *Papier à filtrer* . A. *Blotting* , vel *sinking Paper* , cappaper , brown paper .

CHARTA VIRGINEA , Idem quod *Amnios* .

CHELOCACE , seu LABROSULCIUM , est infantum morbus , adultos enim rarè adoritur . Labra in eo admodum tument , tumore duro & nonnihil rubicundo ,
sed

fed nequaquam fervido, aut inflammatorio, & qui nunquam suppuretur aut caput foedet; aliquanto magis introrsum quam extrorsum vergit: unde labia à gingivis & dentibus abscedunt longius, & foras aliquatenus replicantur. Adfunt sulci semper sanie madentes, aut crasso pure obfiti: ulcuscula, ut plurimum, concomitantur in ore, palato, lingua, buccis, labiis, gingivis. **B. Water-kanker.** **G. Wasser-krebs.** Gall. *tumeur Chancreuse.* A. Water-kanker, Kanker of the mouth. Derivatur $\chi\epsilon\lambda\omicron\delta\omicron$ labrum seu labium, & $\mu\alpha\lambda\omicron\delta\omicron$ malum.

CHEIMETLON, Idem quod *Pernio*, à $\chi\epsilon\mu\epsilon\theta\lambda\iota\delta\omicron$ per-nionibus laboro.

CHOEIRONIUM, idem quod *Caccèthes*.

CHELÆ, à $\chi\epsilon\lambda\alpha\iota$, sunt denticulati cancrorum forci-pes.

CHELIDONIA, seu **CHELIDONIUM**, est planta, quæ distinguitur in minus & majus; minus est species Ranunculi habetque folia instar cochlearis rotunda, viridia, polita, splendens, nervosa, longis pediculis adnata, aliquatenus hederacea, sed molliora, minora: calicem habet triphyllum, admodum fugacem, & ante petala caducum: florem polypetalum, rosaceum: semina in capitellum congesta: radicem plurimis adnatis nodulis nodosam; hinc scrophularia minor dicitur. Crescit ad ripas, fossasve. Gall. *petite Chelidoine*, ou *petite scrophulaire.* A. Small. Celandine or Pilewort. *Chelidonium majus*, habet plures caules sesquipedem altos, tenues, rotundos, nodosos, ramosos, parum villosos: folia profundè incisa, dentata, similitudinem aliquam cum foliis Aquilegiæ habentia, utcumque tamen majora, longiora, numeroque plura: flos tetrapetalus est, cruciformis, luteus: siliqua est bivalvis, semina obrotunda & flavescens habens: radix crassa, fibrosa: Tota planta scatet succo luteo escharotico odoris penetrantis, saporis acris, & amari: dicta à $\chi\epsilon\lambda\iota\delta\omicron\upsilon$ hirundo: eo quod Hirundines eâ suis oculis medeantur, quamvis, ut tradunt, erutis. Sed *Chelidonium minus*, sic vocatum quod floreat hirundinum adventu, hinc & ille ventus *Chelidonia* quoque appellatur. Alii putant dici quasi *Cheli domum*, idque ob vires præstantissimas, tam in oculorum morbis quam vulneribus. **B. Stinkende gouwe / Gouw-wortel / Schelkenskruid.**

kruid. G. Schel-wurtz, Schel-kraut, Schwalben-kraut, Goldt-wurtz. Gall. *Chelidoine*, *Esclaire*. A. Great Celidon, celondine, celandine, swallow-wort.

CHEMA, est Veterum mensura, continens duo cochlearia parva.

CHEMIA, idem quod *Chymia*. Olim significabat artem *χημοποιητικὴν* & *Μεταλλουργικὴν*. Vide *Chymia*.

CHEMOSIS, seu *Chymosis*, est tunicæ albæ tumor, ita ut oculi nigrum concavum videatur, à *χάϊω* hio, *hisco*.

CHENILLE, à canicula, ex similitudine hujus animalis.

CHENOCOPRUS, est sterco anseris, ex *χην* anser, & *κόπρον* sterco.

CHENOPUS, vocatur *Pes anserinus*, ejus etymon derivatur à *χην* anser, & *πέδ* pes. Vide *pes Anserinus*.

CHEREFOLIUM, & **CEREFOLIUM**, sive **CHERIFOLIUM**, vide *Cherefolium*.

CHERMES GRANA, vide *Kermes*.

CHERMES & KERMES, est vox Arabica, Pharmacopœis familiaris: estque *Coccus Baphica*, seu *infectioribus*, vulgò *Scarlatum*, hinc *Chermozinum*, id est color ex cocco extractus. Vide ulterius in *Coccos*.

CHERONIA, sive **CENTAURIUM MAJUS**, sic appellatur, quòd plurimis malis, curamque respuentibus medela sit: *χίρον*, enim est pejor, ut & *χίριον*; Medicamen illud, olim à Chirone, Medico quondam inventum. Vide *Centaurium*.

CHERVILLUM, videtur fictitia vox asifarum, hinc *Servillum* & sic deinceps.

CHILIOPHYLLON, est Millefolium, propter millena foliola sic nuncupatum, ex *χίλιον* mille, & *φύλλον* folium.

CHIMETLON, idem quod *Pernio*.

CHIMIA, idem quod *Chymia*.

CHYMIATRI, sunt illi Medici qui medicamenta chymica præscribunt, ex *χυμία* chymia & *ιατρὴς* Medicus.

CHINA CHINÆ, vide *Cina Cina*.

CHINA RADIX, satis est crassa, manum longa, contorta, nodosa, insipida, & sine odore. Est *Orientalis* è China allata, & *Occidentalis* quæ ex Hispania nova & Peru nobis

nobis adfertur. Praefertur tamen orientalis, quæ exterius est colore rubente aut subnigro, interiùs candicante aut subrubente: & hæc, quo nigrior eo melior. Occidentalis est colore interiùs magis ruffo: fimilacis in modum crescit, folia ferè plantaginis magnitudine, cordiformia: caules habet spinofos, repentes, & arboribus vicinis adhærentes. In morbis podagricis, in lue venerea, aliifque curatu difficilibus maximi usùs existit, sed an effectibus, promissis respondeat, meritò dubitatur. Chinenfibus dicitur *Lompatan*, *Lampacos* & *Bonti*, nobis à regione China appellatur *Radix Chinae*. Persis *Chop China*. B. *China-wortel*. G. Bocken-wurtz. Gall. *Chine*, *esquine*. A. China root.

CHIRAGRA, est arthritidis species, five articularis manuum dolor, vide *Arthritis*, ex *χείρ* manus, & *ἀρῆσις* venor, quasi manibus captus. B. *Hand-bang* / *hand-eubel* / *hand-ferechj* / *hand-jigt*. G. Das zipperlein der händen. Gall. *Douleur* & *goute aux mains*. A. The goute in the hand.

CHIROMANTIA, est divinatio ex inspectione manuum, quâ ex lineamentis futura prædicunt, Medicis scitu non necessaria, cùm potius sit ars fallax, ex *χείρ* manus, & *μαντις* vates. B. *Hand-hjking*. G. Wahrsagung aufz den Händen. Gall. *Chiromantie*. A. Chiromancie.

CHIRONES, idem quod *Sirones*.

CHIRONIUM, est ulcus malignum, & curatu difficillimum. B. *Quaadaardig-zec*. G. Ein böses geschwer. Gall. *Ulcere malin*. A. Ulcer difficul to ture. Vide *Cæcœthes*.

CHIRONIA & CHIRONIUM, nomen invenit à Chirone Centauro, vide *Centaurium*: ab eodem inventore putant quoque Brioniam vocari *Chironium*.

CHIRURGIA, est ars, quâ ope manuum vel instrumentorum, morbos auferre nitimur. Vel est pars Therapeutices, quâ morbi incidendo, urendo, & membra dearticulata restituendo, curantur. Vel Chirurgia est scientia docens modum & qualitatem operandi in corpore humano vivente. Vel ut *Vigo* habet, Chirurgia est scientia docens modum & qualitatem in carne, nervo & ossè hominis laborantis propriis Chirurgorum manibus, omne morbosum curandi. Estque quintuplex: quamvis

alii quadripartitâ divisione gaudent. 1. *Synthesis* seu separata conjungens. 2. *Diaresis*, continua solvens. 3. *Diorrhœsis*, compressa & contorta corrigens. 4. *Exeresis*, superflua extirpans. 5. *Anaplerosis*, deficientia restituens, ex $\chi\alpha\iota\epsilon$ manus, & $\epsilon\gamma\gamma\omega\varsigma$ opus. B. *De heel-konst / Chirurgie*. G. Wundartzney. Gall. *Chirurgie*. A. *Surgerie*.

CHIRURGUS, est vir artis Chirurgicæ peritus, ex $\chi\alpha\iota\epsilon$ manus, $\epsilon\gamma\gamma\omega\varsigma$ opus, qui instrumentis & manibus suis in corpore humano operatur. B. *Een Heel-meeſter / Wond-meeſter / Chirurgijn*. G. Ein Wund-artz. Gall. *Chirurgien*, A. *Surgeon*, a *Chirurgion*. Habentur, qui in genere omnia, quæ sunt in arte Chirurgica, aggrediuntur, ut vulgares Chirurghi. Sed & sunt, qui circa unicum solummodo accidens versantur, ut *Lithotomi*, qui calculum sciant. Alii qui oculos curant; alii huius venereæ medentur. Nonnulli dentes evellunt; quidam membra luxata, vel contracta restitunt &c.

CHLOROSIS, sive **MORBUS VIRGINEUS**, vulgò *Icterus albus*, quia ex albo virent. Videtur esse species Leucophlegmatiz, ex sanguine viscido, sive potius ex inertia solidorum, quâ sanguinis periodus & spirituum animalium confectio præpeditur, cum mensium obstructione, & diaphoresi denegata, unde fibris muscularibus obstructis, & spiritibus deficientibus, ad quodvis opus peragendum tardæ & segnes evadunt, à $\chi\lambda\omega\rho\iota\zeta\omega$ viridis sum. B. *Maagde-ziekte / Dyster-ziekte*. G. Hertz-gesperr, Farb-sucht, Jungfer-siechte. Gall. *les Pâles couleurs, Chlorose, Maladie de filles*. A. *Greene sickness*.

CHOANA, est infundibulum in medullæ oblongatæ basi propè coalitum nervorum opticorum repositum, rimam in concursu ventriculorum amplectitur, unde per hoc liquida serosa ex cerebri ventriculis, ad glandulam pituitariam deducuntur. Item pelvis renum, de qua suo loco; est item instrumentum ex quovis metallo factum, vel vitro, per quod liquores in aliud vas funduntur. Gr. item $\pi\acute{\upsilon}\nu\epsilon\lambda\omega\varsigma$, $\lambda\eta\mu\acute{\iota}\delta\varsigma$ *Herophilo*, à $\chi\epsilon\iota\omega$ fundo. B. *Een trechter / tremelle*. G. Ein Trechter. Gall. *Un entommoir*. A. Funnel, Tunnel.

CHOCOLATA, est compositio quædam ex fructibus *Cocoa* dictis, vainigliâ, Cinamomo, Saccharo &c. quæ omnia in massam vel placentulas rediguntur. Dicitur &

Suc-

Succbolata, & Chucalata; præparatur cum lacte vel aqua cocta & fervida, atque agitando Chocolata liquefcit, & forbendo calidè bibitur. Vide *Cocoa*. Gall. *du Chocolat*.

CHOENIX, est mensura Veterum, continens cotylas tres, five sextarium unum & dimidium, five duas libras mensurales cum quadrante. Notatur signo X. & desuper imponitur V. secundùm aliorum calculum continet vini quadraginta & quatuor uncias, & olei circiter quadraginta.

CHOERAS, idem quod *Scrophula*, à χοῖρος porcus: fortè quia porcis familiaris est.

CHOLAGOGA, sunt Medicamenta quæ dicuntur ordinatam in Hepate & vesicula fellis secretionem bilis augere, illam vel in Intestina ducendo, vel receptam per Intestina statim & recta expellendo, reducuntur ad duas classes, quarum prior continet quæcunque sanguinem hepaticum attenuando, secretionem bilis uberiorem promouent ut sunt saponacea &c. posterior autem includit omnia illa, quæ diaphragma & abdomen violenter concutendo, bilem ex hepate & vesica fellea in intestina derivant, inter cholagaga recensentur quædam ut *Rhabarbarum*, *Senna*, *el. diaprini* &c. à χολεῖς bilis, & ἄγω duco. Vide porro *Catharticum*.

CHOLEDOCHUS, est ductus biliaris, communis ductus, recipiens ortu suo ductus Hepaticos, & vesiculæ fellis, quæ cum poro biliario ad angulum acutum jungitur suo ductu, & duo hi ductus uniti faciunt ductum communem majorem prioribus, oblique descendente, qui ad angulos acutos appositus duodeno, penetrat exteriorem ejus tunicam, dein inter hanc & alteram descendens, mox perforata & hæc, inter secundam & tertiam longo itinere progressus, foramine rotundo in cavum intestini liberè exit; & per hunc ex vesicula fellis & ductu hepatico, bilis ad intestinum duodenum propellitur ex χολεῖς bilis & διχομαίω recipio. B. *De Gal-leider*. G. *Der Gallen gang*. Gall. *Le conduit commun du fiel*. A. *The Common passage of the gall*.

CHOLERA, five *Passio Fellistua*, est convulsivus motus ventriculi & intestinorum, in quo omne quod in ventriculo & intestinis continetur, sed præcipuè bilis, copio-

piosè per os & anum ejcitur, imò aliquando omnis quæ in corpore existit: Adfunt Anxietates magnæ, gravis cardialgia, fitis ardens, inquietudo & virium subita prostratio, Diarrhœa quoque seu bilis, & aliorum humorum per inferiora effluxus magnus: Hinc pulsus in principio celer & frequens, debilis fit, tardus & intermittens; animus deficit, exteriora frigent, & mors accedere incipit, quæ aliquando intra paucas horas ingruit. Huc referunt *Choleram siccam*, quæ est eructatio magna multorum flatuum cum dolore & crepitu, ex $\chi\omicron\lambda\lambda$ bilis & $\eta\epsilon\omega$ fluo. B. *Galbzaken / boort / bozt / buikwee / kreveling*. G. Der Gallen krankheit, cholerische feuchtigkeit. Gall. *Debord, Trousse galant*. A. The gall flixe or choler.

CHOLERA SICCA, vide *Cholera*.

CHOLERICA PASSIO, idem quod *Cholera*.

CHOLERICUS, dicitur de eo qui plurima bile abundat. B. *Galagtig*. G. Gallfuechtig. Gall. *Bilieux*. A. *Cholerick*.

CHONDRILLA, est planta, quæ folia ex radice erumpentia habet magna cichorei sylvestris similia, profundè incisa, per terram in orbem sparsa, ex his caulibus enascitur, inferius spinosus & in plures ramos divisus flexiles, nudos, vel foliola tantum quaedam gerentes angusta instar graminis: flos est semiflosculosus, constans plurimis semi flosculis, embryoni insidentibus, & calice veluti tubulato ac cylindriciformi comprehensus: Embryo autem abit deinde in semen pappi instructum: radix est longa, pollice crassa, succo lacteo valde viscoso plena, saporis dulcis non ingrati: hæc planta nomen invenisse videtur ab eventu, quod in ramulis imis gummi reperiri solet, magnitudine fabæ, mastichi simile, aut nucleo thuris, quem $\chi\omicron\delta\epsilon\omicron\nu$ Græci nominant. B. *Dratten-kruid*. G. *Wartzen-kraut*, warzlein wegwart. Gall. *Condrille*. A. *Gum succory*.

CHONDROS, vide *Cartilago*.

CHONDROS, est granum grumus concretus, ut mastichis, Thuris &c. Hinc *Condrilla*.

CHONDROSYNDESMUS, est ligamentum cartilagineum, sive unio ossium, interveniente cartilagine, ex $\chi\omicron\delta\epsilon\omicron\nu$ cartilago & $\sigma\alpha\nu\delta\epsilon\omega$ colligo. B. *En kraak-beeninge band*. G. *Knorre-lichte zusammen-fuegung der beinen*. Gall.

Gall. *Ligament Cartilagineux*. A. A Cartilaginous ligament.

CHORDA, idem quod tendo, nervus, vel intestinum, de quibus suo loco.

CHORDA, dicitur tensio quædam penis versus perinæum, cum dolore, ex Venere maligna sæpe contracta. B. *ἰσοῦδ*. G. Seiten. Gall. *Cordée*. A. An extension of the yard.

CHORDA MEMBRANÆ TYMPANI, est nervus quidam formatus à concursu duorum nervorum, filamenti sc. tertii rami quinti paris, & filamenti septimi paris, tympani membranam non tangens. Hoc ipsum est parvum illud nervi filamentum, quod olim Anatomici velut *Chordam membranæ* tympani arbitrati sunt, quod crediderunt sonum aliquem excitare posse, communicando motum suum tremulum membranæ sicut fit in chorda, quæ super pellem tympani militaris tenditur; sed ejus usus patet ex natura sua nervea, & distributione. B. *De Trommelblies ἰσοῦδ*. G. Die Seiten gleiche Senn-ader im Ohr. Gall. *Corde de la membrane du Tympan*. A. The nerve that runs along the membrane of the tympanum.

CHORDAPSUS, sic *Celfo* dicitur, à *Barbaris Misereve mei*; alii *Iliacam passionem*. Tormentum *Aurelianus* dixit. *Volvulus* etiam non inicitè appellatur, vulgò *Ileus*. Estque fecum alvinarum per solum os ejectione, ab obstructione excrementorum, à flatibus, inflammatione, aut involutione & convulsione intestinorum, causata; cum nempe superior pars intestinorum in inferiorem, vel è contrâ sese infinuaverit, quâ involutione velut nodi inde exoriuntur, unde quoque motus peristalticus inversus. Dicitur quoque chorda intestini coli, seu ligamentum, quod cellularum dissolutionem impedit. Vide *Iliaca passio*, ex *χοῦδ* intestinum, & *ἰστρο* nodum facio, necto. B. *King / Darm-king / ontfermt u mijner / lang cubel / darm-slinger / dreh-braken*. G. Darm-gicht. Gall. *passion Iliacque ou misereve*. A. Gripping of the guts.

CHORDATA GONORRHÆA, vide *Gonorrhæa Chordata* & *Chorda*.

CHOREA SANCTI VITI, est insanie species, quæ aliquando diu grassata est, hominibus non decumbentibus, sed *ἰσοῦδ*, ut *Hippocrates* appellat, discurrentibus

bus & saltantibus, ac choreas ad extremum usque spiritum, nisi per vim inde abstracti fuerint, ducentibus. *Horstius* inquit se cum mulieribus quibusdam locutum, quæ quotannis Sacellum *S. Viti*, quod est in finibus *Ulmensium*, visitantes, ibidem saltu cum perturbatione mentis, eousque sese nocte dieque exercent, donec ecstatarum instar corruunt: quâ ratione sibi restitutæ videntur, ut parùm vel nihil sentiant per annum integrum, usque ad *Maji* tempus subsequens, ubi membrorum inquietudine eousque sese torqueri referunt, ut vicissim circa Festum *S. Viti* ad prædictum locum, saltationis gratiâ, sese conferre cogantur. *G. St. Vits Tantz.*

CHORION, est membrana secundinarum externa, una cum cæteris membranæ & humoribus fætum in utero comprehendens. Figura ejus in variis animalibus diversa; in mulieribus orbicularis, membranacea ipsius substantiâ, prioribus mensibus exilissima, tractu temporis crassescit; constat tenuibus, squammosis membranis pelluculis. Ea, quæ respicit uterum maternum parte lustrata; apparet hæc membrana rugosa, pinguitudinis nonnullius propaginis, ac quasi venosis & arteriosis, sine ordine obvenientibus, sparsim superficiem occupantibus, filamentis tenerrimis comitata: interior ejus pars non videtur alia esse, utcumque examinata, nisi aliquo modo continuata, sed tenuis, fibrosa, retiformis textura, magis minusve, à rubentibus memoratis filamentis occupata: Hinc vasa, quibus insignitur, sunt venæ & arteriæ, quarum insignes ramificationes in glanduliferis cunctas ejus partes perreptant, quæ multis in locis concurrentes, rubicundas maculas efformant, harumque beneficio utero annectitur. In placentiferis verò per ejus partem mediam, ubi nimirum placentæ cohæret, vasorum sanguineorum myriadibus superbit, at extra placentæ circumferentiam nullis dari, certum est: hæc membrana in hominibus, uno solum in loco, utero adnascitur, in aliis animalibus hic connexionis modus, pro animalis diversitate plurimum variat: usus ejus videtur esse, liquorem alendo fætui idoneum imbibere, vasa umbilicalia fulcire, atque carunculas in glanduliferis, & placentam in placentiferis sustinere: dicitur fortè sic à *χορῖον* secedo, quod post fætum enixum secedit: vel à *χορῖον* parvus locus, eo

eo quod in ipsa membrana, tanquam in loco parvo, fetus novem menses habitat, ut volunt *V. Fort. Plempius* cum *R. de Graaf*, vel ἀπὸ τοῦ χορῆ à choro, quia in eo vasa, ut in choro ordinata sunt; à Galeno secundinae nomine donatur. **B. Het buitenste vlies der Dageboorte / ader-vlies.** **G.** Das Ader-häutlein. **Gall.** *Chorion, Membrane des Eaux.* **A.** The outward membrane that contains the child.

CHOROIDES, est plexus arteriæ carotidis & venarum plurimarum, sub specie membranarum tenuissimarum cum invicem coherentium, in ventriculis cerebri anterioribus reperiendus, in quibus, ut cavi maneant, arteriæ liquidum continuò deponunt, quod Venæ ex illis iterum absorbent. Item *Uvea tunica* pupillam constituens, ex χορῆ choros, eo quod vasa velut in choro disposita sint, & σιδῶ forma. **B. Een geblogten net / net-gelyk.** **G.** Netzgleiche Gefäßlein. **Gall.** *la membrane Choroide.* **A.** The folding of the carotid arterie.

CHRISTI MANUS, vide *Manus Christi*.

CHRISTOPHORIANA, est planta, quæ caules habet exiguos, teneros, ramosos, ad altitudinem circiter duorum pedum crescentes: folia sunt magna, ampla, in plurimas partes oblongas divisa, acuta, dentata, coloris viridis albescentis: flores pentapetali, stellati, rosacei; flos non aperitur, quin difflatur calix, sic & petala cito difflantur, ita ut de numero petalorum non convenienter se auctores: post florem sequitur bacca mollis, ferè ovata, aliquantulum carnosa, quæ per maturitatem fit nigra, continens semina gemina ordine ut plurimum super invicem posita: radix satis crassa, fibrosa, externè nigra, internè flava: crescit hæc planta in montibus, quæ fortè à quodam Christophoro nomen habet. **Gall.** *herbe de Saint Christophle.*

CHROMATISMUS, est coloratio seu tinctura in sano & morbofo statu urinarum, salivæ, cruoris, vel sterco-
ris, à χρωματισμῶ coloro.

CHRONICUS, est morbus diuturnus, ultra quadragesimum diem extensus, ut Febris quartana, Phthisis, Asthma, Hydrops &c. à χρόνῳ tempus. **B. Een langdurige siekte.** **G.** Eine stete, langwirrige Kranckheit. **Gall.** *Maladie Chronique.* **A.** An inveterate distemper, or a Chronicall disease.

CHRO-

CHRONIUS, idem quod *Chronicus*.

CHRYSANTHEMUM, Est planta, quæ habet caulem altum, squammosum, cineritium, in multos ramos divisum, multa folia incisa millefolium referentia habentem; singulus ramus florem radiatum aurei coloris in summitate habet; hujus discus ex plurimis flosculis, corona verò ex semiflosculis componitur embryonibus insidentibus, & calice semisphærico ac squammoso comprehendens: embryones autem deinde abeunt in femina plerùmque angulata aut striata, vel tenuia & acuta: radix annua est, fibrosa, non longa, minima, alba; crescit in montibus ac pratis; floret per totam ætatem: ejus appellatione plures herbæ, flores luteos eximio splendore micantes habentes, veniunt, ex χρυσός aurum, & ἄνθος flos, vel ἄνθησσι floridum reddo.

CHRYSISCEPTRON, est *Chamæleon* album, sed unde illud nomen ei competit, nescio, derivatur ex χρυσός aurum, & σκῆπτρον Sceptrum, Baculus, Scipio: fortè quòd ejus caulis cum floribus, in modum sceptri se erigat: vel quod accensus, tonitru in modum sonum edat.

CHRYSOCERAUNIUS PULVIS, est *Aurum Fulminans*, quod præparatur ex auro soluto, in menstruo sale armoniaco imprægnato; infuso oleo tartari, calx ad fundum præcipitatur, quæ edulcoratur & ad usum exsiccatæ, ex χρυσός aurum, & κεραυνός fulmen. B. *Burment-gout / Wonder-gout*. G. Donner-gold. Gall. *Or fulminant*. A. Fulminating gold.

CHRYSOCOLLA, Est sal fossilis, figuræ variæ, magnam aquæ vigecuplo majorem, copiam ad solutionem requirens, & calorem magnum; sapore subamarscente, sed dulcescente in exitu; ad ignem facillè fluens; simul in spumas tum asurgentes se effundens; aquam plurimam ita dimittens; residuo in vitri pulchri speciem subsidente; corporum sibi committorum fluxum in igne valde promovens; sic metallorum, auri præprimis, consolidationem efficiens. vide & *Borrax*.

CHRYSOCOME, est herba flores aureos & comosos proferens, ex χρυσός aurum, & κόμη coma.

CHRYSOLACHANON, est *Atriplicis* species, foliis subluteis, ex χρυσός aurum, & λάχανον olus. Vide *Atriplexum*.

CHRY-

CHRYSOLITHOS (Veterum) vel *Topasius* (gemmariorum modernorum) est gemma aurei coloris. Duo habentur genera, *Oriente & Europæum*, ut illud colore, ita duritiæ Europæum superat: hoc enim instar crystalli molle est, & cum aureo colore, vel multum vel parum nigricat. Invenitur in Bohemia passim. Gr. χρυσόλιθος, ex χρυσός aurum & λίθος Lapis. B. *Chrysolijt.* G. Ein Chrysolith. Gall. *Topaze.* A. Chrysolite.

CHRYSOMELA, sunt mala citrei vel aurei coloris, ex χρυσός aurum & μήλον malum.

CHUS, Gr. χῆς, dicitur & *congius*, *congiarium*, & *choa*. Liquidorum mensura Atticis fuit, sex sextarios continens, vel cotulas atticas duodecim. Libras quoque olei continet novem, vini verò decem, mellis tredecim cum dimidia. *Lindemius* vini saltem tribuit libras octo cum unciis quatuor. *Rhodus* Congium denas libras pendere affirmat, aliis continet vini octo libras, & olei septem cum quarta parte.

CHYLIFICATIO, est actio in ventriculo & intestinis, quâ cibi & potus, & digerendo & movendo in chylum mutantur. Vide *Chylus*.

CHYLOSIS, idem quod *Chylificatio*.

CHYLUS, est succus albus, ex levi dissolutione & motione alimentorum, præcipuè sulphuris & salis, quibus esculenta abundè scatent, in ventriculo & intestinis, qui interveniente ventriculi succo acido, albus redditur: si enim liquori cuilibet, sulphure, aut sale volatili imprægnato, humorem acetosum confundas, illic lactescit; uti cernitur in præparandis lacte sulphuris, aut extractis vegetabilium resinosis. Quin & spiritus cornu cervi, aut fuliginis, sale volatili plurimum refertus, si liquori acido vel aquæ simplici confundatur, colorem lacteum acquirit; vera chyli albitudinis causa debetur inprimis miscelæ partium oleosarum ingestorum cum aqua, quod satis evidenter apparet in emulcîs, quæ eo magis albescunt, quo olei plus continent. Tandem Chylus post commixtionem bilis pariter & succi pancreatici volatilis intestinorum papillas & lacteas venas subiens, sanguini suffunditur, à χολών in succum redigo. Latinis etiam *Chymus*. B. *Gijl / Chyl / boedend sap / maag sap.* G. Erst verdawte Speise im Magen, oder Chyl. Gall. *Le Chyle.* A. Chyle.

P

CHY-

CHYMETLON, idem quod *Pernio*.

CHYMIA vel CHEMIA, est ars, docens regulas, quarum exercitatione fiunt operationes, quarum effectu corpora sensibilia, quae vasis capi possunt, inter se componuntur, vel resolvuntur; horum mutationes per sensus examinat, idque inprimis ope ejus instrumenti, quod ignis dicitur: ejus partes sunt duae igitur vel *solutio* corporum, vel *compositio*. Dicitur *Chymia*, vel *Chemia*, seu cum Arabico articulo *Alchymia* vel *Alkymia*: Unde hic deducta alii aliter sentiunt. Alii Chymiam à *χῆμα* vel *χῆμα* dictam existimant, quod scilicet metalla dura, visceribus terrae effossa, liquare & fundere primum docuerit. Alii *χημια* nominant, quasi ut quidam volunt, *Artem Aegyptiam*. Cum enim ut refert *Plutarchus* in libro de *Iside & Osiride*, Aegyptus à Sacerdotibus Sacra Lingua Chemia appellaretur; aut ut est apud *Herodotum*, in *Aegypto*, oppidum quoddam vetustum, *Chemis* nominaretur, hinc *Chemiam*, quasi *Artem Aegyptiam*, in *Aegypto* scilicet primo, seu inventam, seu excultam, dictam putant. Alii à quodam *Alchymo*, seu inventore seu cultore hujus artis, dictam existimant: sed sine fundamento: cum enim ab aliis ars haec *Chemia* & *Chymia* appelletur, ex Arabica lingua articulum, AL, quae intendit significationem accessisse facile patet. Alii *Halchemiam* quasi fatis fusoriam dictam putant; sed etiam eadem de causa ineptè. *Caelius Rhodiginus*, antiq. lect. lib. 7. cap. 2. *Archymiam*, quasi ἀρχημια *χημια* nominat; verum cum nondum satis constet, an vox haec Graeca vel Arabica aut Aegyptia sit, de ejus derivatione non multum laborandum. Differentiam hodie faciunt inter Chymiam & Alchymiam, nempe Chymiam referunt ad artem Medicam, verum Alchymiam ad artem *χημοποιουσαν*. Aegyptiis *ιουδ*, vocatur item *Spagiria*, *Hermetica ars*, *ars perfecti Magisterii*, *ars Segregatoria*, *Separatoria*, & *Destillatoria*. B. Chimie / Alchymie / Schickunst / Stof-scheidung / Metaal-konst. G. Chymey, Schmeltz-kunst, Gieß-kunst, Scheid-kunst. Gall. Chimie. A. Chymistry.

CHYMIATRIA, idem quod *Chymia*, est medicandi ars per Medicamenta Chymica, ex *χημια* & *ιατρικη* Medicatio.

CHYMICA, seu CHYMICALIA, sunt Medicamenta,

ta, quæ Chymici præparant, ut gratiori & minori quantitate ab ægris assumantur.

CHYMICALIA, idem quod *Chymica*.

CHYMICUS, est artis Chymicæ peritus, sive Chymicus est artis dissolvendi, & vicissim coagulandi peritus. *B. Een stof-scheider / stof-by-een-brenger / Chymist / bzaender / laborant / laborateur. G. Ein Chymist, Distillirer. Gall. Un Chimist. A. A Chymist.*

CHYMOSIS seu CHEMOSIS, est palpebrarum ex inflammatione distorsio: Item tunicæ Corneæ in oculo inflammatio, à *χάλω* hinc. *B. Ontstekingen in d'ooogen. Entzündung der Augen. Gall. Inflammation des yeux très violente. A. A distortion of the Eye-lids by an inflammation.*

CHYMUS, idem est quod *Chylus*, à *χῶς* succum exprimo, fundo. Nonnulli tamen eo designant partem Chyli optimam, à fecibus separatam, & lactea ingrefsam.

CICADA, quasi citò cadens: vel à *κίκα*, ejusdem animalis sono, & *άδω*, ex *άδα*, canto. *Gall. Cigale.*

CICATRISANTIA, sunt medicamenta, quæ impedimentum tollunt, quo vetabatur vasorum ex unione dissolutorum concretio vel exsiccatio; sunt igitur, quæ liquida allata ad soluta vasa reddunt blanda, dein vasorum fines flexiles reddunt, extenduntque, denique vasa hæc exsiccant; inter quæ præcipua sunt, quæ ex plumbo conficiuntur, vel quæ ex illo constant. *Gr. Καταλοιπά φάρμακα, επιδερμικά. B. Wund-machende Medicamenten. G. Wund-heilende, oder Haut-machende Artzney. Gall. Remedes cicatrizants. A. Cicatrizing Medicines.*

CICATRIX, Cicatrices sunt vestigia quædam & notæ, quæ relinquuntur post gravia vulnera & ulcera, quare cutis defædatur. Aliæ sunt simplices, aliæ cum cavitate & diminutione partis, aut superexcrecentiæ. *Gr. ελκῆ. B. Een Lid-teiken / een wond-teiken. G. Ein Wundmal, Narben, ein Schramm. Gall. Cicatrice. A. The scar of a wound.*

CICER, est planta vel Leguminis species; quæ habet caules tenues, lignosos, duros, ramosos, aliquantum villosos; folia exigua, villosa, dentata, bina costæ adhærentia: flores sunt parvi, leguminosi, albi, aut ru-

bicundi : flori succedit filiqua brevis continens semina referentia caput arietinum, unde hæc planta cicer arietinum dicitur : cicer est vel rubrum vel album, rubrum officinale, album culinarium; cicera rubra sunt ciceris sativi semina rotunda, angulosa, pisò majora, unico angulo acuto prædita, coloris ex fusco rubentis, saporis viscosi & leguminosi : radix longa, exigua, alba : an sic vocetur à cienda urina ? An quia venerem cieat & stimulet ? An quod eminentem habeat cicatriculam ? An à *Κικὴς* robur, quod ejus cibus corpus roborat ? An ab Hebræorum *Kikar*, massa, pars rotunda. B. *Cicerg* / *Spaanse Erwtten*. G. Kichren, Kicher, Zifer-erbßen. Gall. *Pois ciches ou pois béen*. A. Chices, chicpease, vetches. Gr. *Εΐςβινθ*.

CICERA TARTARI, dicuntur pilulæ ex Terebinthina & cremore tartari.

CICERBITA, est Sonchi species, an à Cichoreo, quasi parvo dicta ? Cichoreum enim à quibusdam *Κικχρη* & *Κικχρη* appellatur. Vide *Sonchus*.

CICHOREUM, Est planta, quæ habet caulem intortum, crassum, rotundum, villosum, excavatum, ramosum : folia longa, valde lactescentia, amara, plus minusve incisa, aliquantulum villosa : calix floris totus maturus redditus, valde est compressus, oblongus, squammosus, atque instar vasis cujusdam recondit semina angulosa instar cunei, in parte superiore excavata, alba : radix crassa, sat longa, & fusca extus, intus albicans, succum habet saponaceum, in orbiculos descissa dat lac amarum, hinc inter lactescentia refertur : distinguitur in sylvestre & sativum, sed prius usitatus est in Medicina ob amaritatem. Ægyptium nomen est, ac inde in Græciam, postea in cæteras nationes commigrasse docent. Cichoreum tamen dictum videtur à *κικχρη* *invento*, *reperio*, quod frequens in pratis, campisve nascatur ac reperitur. Vel à *κικχρη* & *χρησιον*, quod per agros serpat. B. *Cichorei* / *Suikeri* / *Suikeri* / *Wegewaart* / *Wegwagte* / *Hemelsteutel*. G. Zamblaw-wee wart, Weg-weisz, Hindleufft. Gall. *Cichorée sauvage*. A. Cichory, Succory. Gr. *Σικχρη*, ἀπὸ τοῦ σικχρη, σικχρη mundare purgare.

CICINDELA, quasi candela, noctiluca. Est enim genus scarabæi nocte lucentis. Gall. *ver luisant*.

C I

CICONGIUS, est mensura duodecim sextarios continens.

CICONIA, quasi cicania Iſid. à ſono quem quatiente roſtro faciunt illæ aves : vel à cicur, ob benignam naturam. B. *Oppevaar*. Gall. *Cigogne*.

CICUTA, Eſt planta, quæ habet caulem ſatis altum, craſſum, politum, ſerpentis cutim referentem, excavatum : folia minutiffimè diviſa, & ſubdiviſa, petroſelino ſimillima, inodora : flores ſunt albi in umbellas creſcentes, plurimis conſtantes petalis cordiformibus, inæqualibus, in orbem poſitis, & calici inſidentibus : is autem abit in fructum ſerè globolum ex duobus ſeminibus compoſitum, exiguis, hinc gibbis & ſtriatis, inde verò planis : radix cauliformis, longa, alba, craſſa, tota planta habet odorem ingratum, ſapor ejus eſt acris : eſt herba lethifera, morte Socratis clara. An appelletur, quòd ejus aſſumptione caput Vertigine & Fatuitate, imò morte afficiatur ? Gr. *Κάριον* : nam *καριον* eſt *επιψαυ* vertere. B. *Scheerling / dulle petercelp / winterling / pyphruid / dulle herbél*. G. Schirlinck, wutſcherling, wundtſcherling, wueterich. Gall. *Cigue*. A. Hemlock.

CICUTARIA, eſt planta, quæ habet caulem ingentem, nodolum & concavum : folia cicutæ majoris ſimillima, ſemina profundè ſtriata, anguſta, oblonga, magna : radix fibroſa, cujus nomen à cicuta derivatur.

CILIA, propriè ſunt extrema palpebrarum corpuscula duriora, & cartilaginofa, ſemilunata, quæ Græci *Τάραξ* vocant, Latini *Cilia*, quibus pili inſiguntur, quos alii *Cilia* appellant. Superioris palpebræ pili verſus ſuperiora curvantur, ſed inferioris verſus inferiora ; ſemper ſerè eandem ſervantes magnitudinem, impedientes ne leviora oculo incidant, nam duplici pilorum inſignium ſerie conſtituti ſunt. Horum etiam uſus videtur, dare ſenſum acutiſſimum, unde ſimulac aliquid oculum, quod ipſum lædere poſſet, appetit, hinc monitus ſtatim clauditur ; & moderare lucem, & oculum quaſi in umbram conſtituere ; ne à radiis lucis fortioribus lædatur ; hinc fit, ut qui his carent, non niſi in crepuſculo benè videant. Gr. *βλεφαρίς*, *ὄφθαλμος*. B. *D'Oog hairen*. G. Hærlin an den Augenhederen, Augenbrawen. Gall. *Les cils ou Poils des paupieres*. A. The hair on the eye lids.

CIMOLIA TERRA, *κιμωλια*, à Cimolo Insula in mari Cretico, unde ortum habuit : est boli species.

CINA CINÆ, seu **CHINA CHINÆ**, est cortex peruvianus, non abfimilis cortici junioris quercus, saporis nonnihil astringentis penetrabilissimi & amari, paulum ingrati & quo amarior & ponderosior est iste cortex eo melior, adversus febres maximè laudatur. Dicitur & *Kin-kinna*, *Palo de Calentaras*, *Gannana pevide* &c. Arborem repræsentat *T. Bartholinus*, sed descriptionem nullam dat. Hinc cujusnam arboris cortex sit, hodiè nondum bene constat.

CINAMOMUM, est arbor altitudine citri aut mali aurantii; magna habens folia, lauri foliis similia, glabra: Vidi nuperrimè ramulum cui adhuc sex folia infidebant, & integrum folium servo, referens figuram, quam edidit *Abrab. Munting*; *A. Costa* repræsentat etiam cinamomi folium: sed non convenit cum meo, sed potius ipsum Malabatum refert: Fructus habet nigros, glandes referentes, magnitudine avellanæ nucis. Cortex interior Cinamomum propriè est. Videtur differre à *Cassia lignea*, (cujus variæ dantur species) cum cinamomi cortex grandior sit & sapore penetrantior: Cassiæ verò tenerior & manducata mucilaginem præbet: optimum cognoscitur solum gustu, nam licet color & odor adsint, sæpe tamen non est bonum, nam mora & adulteratione sæpe vim amittit; cortex externâ parte liberatus, secatur in laminas quadrangulas, exsiccat, & spontè convolvitur, hinc cortex ramorum esse videtur, cum sit reverâ trunci. Cortices fortè unius quoque arboris sunt, & rami majores fortasse præbent cinamomum, teneriores verò cassiam sed hæc conjectura minimè verosimilis apparet, ob rationes hic & in cassia lignea, allatas. Radix suppeditat *Caphoram*; lignum roseum spirat odorem; Folia juniperum olent; fructus verò expressi & cocti ceram velut adipem dant & Caryophyllos odore imitantur. Flores habet albidos ferè inodores. Colitur in Zeilon, maximum est Aroma, & in Medicina quoque maximi usus. Dicitur & *Canella*; *Cinamomum* dictum contendunt, quasi *Amomum Chinensè*, seu *Amomum* ex China delatum: alii nomen accepisse putant à verbo *Cau*, quod lignum, & *Nama*, quod dulce significat. Nonnulli *κιμωλιον* dictum

Etiam credunt, quasi *κίναρον ἀρωματόν*, Amomum à puritate cinamon, vel nomen forte impositum ab Hebræorum *Kinamon*. B. *Mançel*. G. *Canel*, *Zimmerinde*, *Zimmet*. Gall. *Canelle*. A. *Cinamom*.

CINARA, Est planta, quæ ex radice folia erumpentia habet longa, larga, ampla, profundè incisa, ex his emergit caulis satis magnus, striatus, lanuginosus, crassus, intus medullosus, plures ramos dimittens, quorum singuli habent in summitate capitulum variæ magnitudinis, valde squamosum, rigidum, durum; squammæ, fructu factò grandiore dissolvuntur, ac superius virent, inferius verò ac inferius carnosæ sunt & albidæ: comeduntur ex hoc capite partes duæ, nempe squamarum ungues, & medius discus, cui papposum semen insidet. florem habet strobiliformem, plurimis scilicet strobilus constantem multifidis embryoni insidentibus. Dictam volunt à cinere quo stercoreari amat. Alii à *Cinara* potius puella, quæ in ejus speciei carduum mutata est, appellatam esse contendunt: vocatur etiam scolymus. Gr. *Σκώλυμος* vel *σκολιός* asper, quia hæc planta est aspera nonnullis *Cocalus*, *Alcocalus*, *Articoca*, & *Articocalus*. Vide *Articocalus*.

CINEFACTIO, est quando res per ignem comburuntur, & in cinerem reducuntur. B. *Aeschmähinge*. G. *Aeschmachung*, zu aschen verbrennen. Gall. *Reduction en cendres*. A. A making or burning into ashes.

CINERARIA, appellatur *Jacobcea marina*, cujus folia cinereum habent colorem.

CINERARIUM, idem quod *Conisferium*.

CINERATIO, idem quod *Cinefactio*.

CINIS, est pulvis ille griseus ex combustionem rerum combustibilium residuus, constatque ex sale (qui elixivari potest) atque terra, ut dicitur mortua. B. *Afsche*. G. *Aschen*. Gall. *Cendre*. A. *Ashes*.

CINIS CLAVELLATUS, propriè cinis est ex clavibus vitis. Aliis est caput mortuum ex destillatione fecum vini residuum, combustum & elixivatum. Nonnullis est sal ex cineribus lignorum quorundam extractum, optimèque reverberatum. B. *Pot-asch / weed-asch*. G. *Weid-asche*, *pot-asche*. Gall. *Cendre gravelée*. A. *Ashes*.

CINNABARIS, alia est *Faſtitia*, & alia *Nativa* ſive *Mineralis*. *Faſtitia* conficitur ex Sulphure & Mercurio, ex quibus mixtis fit ſublimatio. *Nativa* eſt Terra mineralis lapideſcens, rubicunda, conſtans etiam ex ſulphure & mercurio vivo cum terreſtri materia inſtar lapidis compactis. In iſtis fodinis ex ſulphure & argento vivo coaluiſſe per fuſionem ab igne ſubterraneo factam, docet arte facta cinnabaris; & ejus reſolutio facilis in verum ſulphur & Mercurium. Adfertur ex India orientali, Ungaria, Germaniæque locis variis; prope Alſheimium Palatinatus &c. Eligenda quæ grvida Mercurio & Sulphure præſtantioribus, adeoque Ungarica, utpote quæ auro aliquantulum pollet; quo quidem reſpectu minus valet uſui medico quàm civili. *Dioſcoridi* dicitur *Minium*; quamvis diverſum nobis à Cinnabari fit; datur etiam Cinnabaris antimonii, quæ eſt maſſa compacta, dura, opaca, ponderoſa valde, quæ in collo retortæ, ubi præparatur butyrum antimonii, reperitur, à parte quâ ſuperficiæ vitri adheret, ſplendet, ab altera ſcabra, trita in pulverem, dat veram cinnabarim ex Mercurio & ſulphure antimonii unitis conſtantem. Videtur dici à κινδβρα, ob factum odorem quem exhalat, dum foditur, à κινδβρα oleo, facteo. *B. Vermuthen* / à verme quodam ex Ilicis baccis proveniens, cujus ſucco panni ſerici & lanei rubro colore faturo inficiuntur. Item *Berg-rooth* / *Cinaber*. *G. Zinober*. *Gall. Cinabre*. *A. Cinnabar*.

CINNABARIS, CINNABRION HERBA, appellatur *Rubia tinctorum*, quia ejus radicibus lintea &c. rubro tinguntur colore, cinnabari vix diſſimili.

CINNUS. *Gr. Κιννάρος*. Potus genus apud veteres nominatiſſimum ex polenta, caſeo aliisque vino incoctis, unde verbum *concinnare*.

CION, *Columella*, *Gargareon*, γάργαρα, *Gurgulio*, *uva*, *uvula*, *uvigena*, *uvigera*, *Epiglottis* *Plin. Sublinguium* *Iſidoro*, penſilis de palato *Iſthmus*, ſive *Gutturis Operculum* dicitur. Item κινός, κινδλοφορον ex palato in ore penitus, juxta narium meatus ſupra laryngis rimam inter *Amygdalas* dependet, eſtque proceſſus ex ſubſtantia, ut videtur, glanduloſa ſpongioſa & rubra, quam putat *Columbus* oriri ex palati tunica, eo loci reduplicata: ſed *Riolanus* à muſculis ibi deſinentibus: glaberrima eſt, flexiliſſima,

ſima, ſubpellucida, plena cryptis apertis, mucofis, & fibris longis muſculoſis, in unum punctum collectis, cæterum tota vaſculis innumerabilibus contexta: vaſa repertiuntur arterioſa, venoſa, omnium ferè ſerierum, tam in uſus communes, quàm potiſſimum ad officium cryptarum; muſculi huic machinæ proprii, plurimi attribuuntur. Figura eſt rotundè oblonga, ſuperiùs craſſior, & in acutum obtuſè deſinens. *Uſus* eſt moderari vocem & aënis frigidityatem, & impedire ne potus ad nares ruat. **De Mell.** G. Der Zapff das Athem Zuenglein. Gall. *la Luette* A. The Roof of the Mouth. Interdum uvula nimis propendet ab humoribus obſtruentibus, qui per vaſa lymphatica redire nequeunt, unde caſus uvulæ oritur. B. **Ben huig.** G. Das fallen, oder ſchieffen des Zapfleins. Gall. *la Luette abatuë*. A. The Falling of the uvula.

CIONIS, idem quod *Cion*.

CIRCÆA, Eſt planta, quæ habet caules tenues, rotundos, rectos, villoſos, medullâ repletos: folia ſibi invicem oppoſita naſcuntur juxta longitudinem caulium; ad baſim latiora, ad apicem acuta, dentata, pediculis adhærentia: ſlos ex duobus petalis calici etiam bifolio inſidentibus conſtat: calix autem deinde abit in fructum pyriformem, in duo loculamenta plerùmque diviſum, ſemina ſæta ut plurimum oblonga: vocatur Mandragora, quia hæc herbâ quondam alios fascinare *Circe* magica inventrix ſolis filia putatur, vel quia hujus plantæ fructus ſe veſtibus affigit, hocque modo homines ad ſe trahit, ſicut Dea *Circe* ſuis incantamentiſe facere credebatur. Illud nomen etiam aliis plantis imponitur. Gall. *Circée*.

CIRCUITUS, idem quod *Periodus*.

CIRCULATIO, ſanguinis, vide *Periodus*.

CIRCULATIO CHYMICA, eſt liquoris puri, per circularem deſtillationem in pelicano, vel alembico cæco, agente calore, exaltatio; dum enim liquor in recipiente contentus undique clauiſo exhalare nequit in auras, ſed colligatur in ſuperiori parte vaſis, cadit inde iterum ad fundum vel directo lapſu, vel per laterales alas pelicani, idque aliquoties circuli in modum pro genio liquoris deſtillandi. B. **Weder-dryhing.** G. Offt widerholtes deſtilliren. Gall. *Circulation chymicale*. A. Chymical circulation.

CIRCULATOR, idem quod *Circumforaneus* vide *Agyrta*.

CIRCULATORIUM, est vas vitreum, ubi infusus liquor, ascendendo ad summum vasis, & iterum in locum ex quo venerat descendendo per laterales alas cavas, colligentes omne quod in supremum vasis adscenderat, quasi in circulo rotatur. Varia sunt hujus generis vasa, sed duo præcipue sunt majoris momenti & usûs duntaxat, *Pelicanus* nimirum, & *Diota*. B. *Omduß-glas* / *Circuleer-glas*. G. *Circulier-glasz*. Gall. *vaisseaux Circulatoire*. A. *Circulatory glass*.

CIRCULATUM MINUS, nihil aliud est quàm *Spiritus Vini*.

CIRCULUS, est Instrumentum rotundum ad chemicorum vitra abscondenda ex ferro factum; perfringuntur hoc modo: circulus igne candefactus vitro circumponitur, illudque tamdiu stringitur, donec ferveat & incalcescat, cumque adhuc fervet frigida gutta immissa, aut frigidi halitus afflatu dissilit, atque disrumpitur. B. *Ein Ring*. G. *Ein Ring*. Gall. *Ameau*, *Cercle*. A. *Ring*.

CIRCUMFORANEUS, idem quod *Agyrta*.

CIRRI, plantarum & inprimis radicum tenuia sunt capillamenta, quæ contorta crispantur. B. *Krullende Hapwortel*.

CIRSION CIRSIIUM, est Cardui species, quo cum convenit in omnibus, & ab eo tantum differt spinis mollioribus: quia putatur hæc planta Varicibus mederi, nomen accepit à *κίρσις* varix, cum vena multo sanguine dilatata est. *Fuchsius* nominat *Buglossam* vel *Linguam bovis*.

CIRSOCELE, est varicosa vasorum ad testes euntium dilatatio, ita ut tertium testiculum quandoque mentiatur, ex *κίρσις* varix, & *κύστις* tumor. B. *Zwelling / of brenk der kloot-ader*. G. *Geschwollene*, auff gelauffene saamen Aderen. Gall. *Hernie des Vaisseaux spermaticques*; *Circocele*. A. *A Swelling of the seed-vessels*.

CIRSOS five **VARIX**, est nimia venarum in exteriori corpore sitarum dilatatio in tumorem elata, flexuosa, in una aut pluribus corporis partibus hærens; oriunda ab impedito sanguinis valde moti per has venas transfuxu, unde ad sedes valvularum à sanguine collecto ita dilatantur sæpe, ut rupturam minentur. Invenitur apud Græcos duplex nomen: Alterum est frequentissimum *κίρσις* seu (ut est apud *Polluceum*) *κίρσις*, alterum verò non ita fre-

frequens *ἕλξ*, quod quidem postremum usurpatum invenitur ab Hippocrate. Latinis *Varix*; *Ramex* tamen apud Plautum pro varice pectoris aliquando fumitur, in Merc. l. II. *Tuâ causâ rupi ramices, tamdudum spuo sanguinem* B. *Gebozsten Ader / uitgerechte Ader / Aderspat. G.* Aderbruch, Krampff ader, aufgeblasene, geschwollene Adern. Gall. *Varice, Veine dilatée.* A. A crooked swelling vein, or varix.

CISSAMPELOS, dicitur de convolvulo, vineas amante, quia juxta illas sæpe succrescit. Ex *κισσός* Hedera, à *κίω* quod in pariete vel arboribus latè serpat; vel à *κίω* scindo, quia Hedera arborea alias arbores scindit & perdit, adde *ἕμπελον* vitis, vinea: ab *ἕμα* una & *πυλός* lion. pro *ἕμα* vinum. Vide *Helxine Cissampelos*.

CISSIUM, seu *CISSOPHYLLUM*, sunt Vincetoxici Synonyma: quia habet folia Hederae similia. *κισσός* est Hedera, cui adjicitur *φύλλον* folium.

CISSOS, est Helix seu Hedera, vide *κισσός* in voce *Cissampelos*. Bacchus quoque olim *κισσός* dictus.

CISTERNA CHYLI, idem quod *Sacculus Chyliferus*.

CISTUS, *κίσθος* & *κίσθαρον*, est frutex, cujus folia obrotunda, villosa, aspera, conjugata: flores rosacei, quinquepetali, coloris rubicundi: calix triphyllus, pistillum abit in fructum qui est capsula obrotunda, villosa, aspera, quæ per maturitatem dehiscens semina exigua, & rufa fundit: radix lignosa, ramosa: crescit in regionibus calidis, præsertim in locis saxosis: ex hujus foliis Ladanium gummi exsudat. Dicitur fortasè quod ejus species aliqua *κίσθα*, id est Hederae foliis rotundis sit similis: Sunt qui nomen à Bacchi saltatore derivant, cujus nomen erat *Cittus*, vel *Cissus*: Historiam vide apud *Cassianum Bassum*. Nonnulli *ἀπὸ τοῦ κίθου*, verme, seu curculione derivant: *κίθου* enim omnia frumenta perterebrat: unde *κισσῶν* eis pumex variis foraminulis perforatus lapis est. Sic frutex hic à porosa textura & innumeris spiraculis pervia, quæ vinum transmittit. Gall. *Ciste*.

CITRAGO, appellatur Melissa, ob citreum, quem spirat, odorem. Vide *Melissophyllum*.

CITREA MALUS, Est arbor semper virens, cujus rami sunt extensi, flexiles, cortice viridi & polito instructi; folia laurinis similia, longa, acuta, rigida, ab-
que

que appendice, carnosa, in margine dentata, coloris viridis splendentis, præsertim in parte superiori, odoris penetrantis: flos est rosaceus, plurimis scilicet petalis in orbem positus constans, ex cujus calice surgit pistillum, quod deinde abit in fructum oblongum, donatum cortice crasso, inæquali, carnoso, in initio viridi, postea citreo splendente, intus albo, odoris grati, saporis aromatici & grati: fructus hic dividitur in loculamenta succo acido grato, & seminibus externè duris, oblongis, albis medullois, saporis aliquantulum amari, facta: hæc arbor crescit in regionibus calidis: dicitur, quod ejus fructus citrinum habeant colorem; quorum succus gratissimè acidus nitrosus, & refrigerans, optimum in febre ardente sitientibus est folamen. B. **Citroen.** Gall. *Citronier.* A. The Citron tree.

CITRINUM succinum, arsenicum, sulphur, citrina stæchas, citrinæ myrobalani. pen. corr. vide *Amaracinus, seq.*

CITRULLUS, Anguria est, sic à citri luteo colore dictus.

CITTA, sive **PICA**, est appetitus depravatus, quo ea appetuntur, quæ ab esu humano prorsus aliena sunt, ut Calx, fistulæ tabacæ, carbones, testæ, panni, coria, arena, &c. Causa latet in depravato ventriculi succo, qui non nisi per insueta assumpta mutari potest, vel à circulatione sanguinis mutata, ut in gravidis, vel ab imaginatione depravata. B. *Verdozven of onguere Honger.* G. Der Schwangern Weiber lust zu unnuetze Sachen. Gall. *Appetit depravé.* A. A strange depraved longing in breeding women.

CIVETTA, à voce *Indica zibeth.* Est animalculum ex cujus vesiculis circa Inguina succus pinguis fragrantissimus educitur. Vid. *Zibethum.*

CLARETUM, est vinum, aromatum infusione imprægnatum, ac saccharo edulcoratum, dicitur aliàs *Vinum Hippocraticum*: Item Vinum Medicatum, sic nominatur, quod per manicam Hippocratis colatur & purificetur. B. *Klarep / klaretten-wijn / genes-wijn / kruid-wijn / handeel-wijn / hypocras / bruids-tranen.* G. Hippocras, gewurtz-wein, claret. Gall. *Vin Clairet, vin d'Hippocrat.* A. An Aromatic wine, or claret wine.

CLARIFICATIO, est modus, quo succi vel decocta turbida, & crassa, clariora redduntur: quod sit filtratione,

tione, subsidentia, fermentatione, vel additione aceti, albuminis ovi, aut lactis. B. *En klaar-making*. G. Reinigung Clarificirung. Gall. *Clarification*. A. Clarifying or clearing.

CLASSIS, sic à Botanicis vocatur congeries Plantarum, quibus nota quædam communis adeò propria adest, ut hæc ab omnibus aliis generibus prorsus differant: Solentque hodiè omnes plantæ in sua genera & classes redigi, ut scientia botanica ad methodum doctrinæ deducatur, & facilius nomina plantarum memoriæ mandari possint. Gall. *Classe*.

CLAUDUS, est qui altero pede minùs æquè incedit, altero breviorè, aut aliter distorto, vel contracto vel minùs robore valente ob musculos aliquos femoris relaxatos, vel paralyticos. B. *Mank*. G. *Hinckend*. Gall. *Boiteux*. A. A Cripple.

CLAUSIPORTA, pro clausiporca: nam porcæ sunt clusiles, Italis *porceletti*.

CLAVICULÆ, sunt officula duo thoracem claudentia, oblonga, dupliciter incurvata, scapulamque clavis instar, cum sterno firmantia: sic dicuntur à clavibus ædium antiquis, *Patavii* à *Spigelio*, & deinde à me visis. *Celsus Jugula* vocat à Jungendo, alii *Ligulas*, *Os furcale*, &c. Gr. appellant *κλεις*, *κλεις* *Hom.* *κλειδες* *Gal.* transversim sub imo collo sitæ sunt, in pectoris summo, utrinque una. *Figuram* habent oblongi S. Latini. B. *Het sleutel-been* / *hrop-been*. G. Das hals-bein, trossel-bein. Gall. *la Clavicule*. A. The Clavicular bones.

CLAVICULÆ, in plantis capillamenta intorta, vel *Capreoli* sunt, quibus quasi manibus proreptans vitis adminicula comprehendit. Vide *Capreolus*.

CLAVUS, vide *Helos*, est etiam doloris capitis species clavum referens. Item est verrucæ species, callosa, parùm elevata, digitos vel plantas pedum occupans, ex calcei pressione inæquali, vel attritu oriunda. B. *En ijk-doojn* / *exteroogen*. Vid. *Helos*.

CLAVUS, juxta *Tornamiram*, est passio in parva capitis parte: Communiter est supra oculum in supercillio, & videtur ægris ac si pars capitis clavo vel terebello perforaretur. Et à Celfo clavi vocantur callosa in albo oculi tubercula, quibus nomen à figuræ similitudine est.

CLEF

CLEIDION, idem quod *Clavicula*.

CLEMA & CLEMATIS, dicuntur plantæ farmentosa, ut vitis &c. à κλεῖω frango, quia fragiles.

CLEMATIS DAPHNOIDES, Est planta, quæ habet caules exiguos, tenues, longos, rotundos, virides, nodosos, repentes, ubique adhærentes: folia sunt oblonga, viridia, polita, bina, sibi invicem opposita, caulibus brevibus adhærentia, saporis amari, stiptici: flos est monopetalus Hypocrateriformis, multifidus, coloris ut plurimum cærulei aliquando albi, raro rubri, sine odore, ex hujus calice surgit pistillum infimæ floris parti ad instar clavi infixum, quod deinde abit in fructum oblongum, duabus siliquis constantem, quæ continent semina plurima oblonga, ferè cylindracea, sulcata ab una parte; radix fibrosa. *Pervinca* officinis, *Vinca pervinca* vulgò nominatur. *Clemaida* Græci, quoniam κλεῖματα, hoc est farmenta seu viticulas per terram spargat, dixerunt. *Daphnoida* verò à foliorum Lauri, quam ejus folia habent, figura. Plinius *Clematida* *Ægyptiam* nominat *vincam pervincam*, alioque nomine *Chama-daphnen* dicit tradit, quòd sc. humilis videatur Laurus, ut nomen sonat vinca: dicta fuit, quia in thalamis nuptialibus inde cingula conficiuntur. B. *Maagdepalm / vinksoede*. G. Ingruen, Singruen. Gall. *Lyfferon*, *Pervenche*. A. Perwinkle.

CLEMATIS PASSIFLORA, ita appellatur, quod varia in flore habeat Christi passionis signa. B. *Bloem des Lijdens / Passi-bloem*. G. *Passions-blume*. Gall. *Fleur de la Passion*. A. *Flower of Passion*.

CLIMACTERICUS ANNUS, tales anni dicuntur, qui à nugivendulis, per certos gradus, vel certam distantiam, aut numerum septenarium & nonarium distinguuntur, & inter hos quadragesimum nonum, & sexagesimum tertium præ aliis notatu dignissimos habent: quòd in his insignes mutationes, & pericula vitæ metuenda sint. Vide *Annus Climactericus*. B. *1000-jahr*. G. *Mord-jahr*, das Wecksel-jahr. Gall. *Année Climacterique*. A. The termes of important change sin the bodies of men.

CLINICUS, est Medicus vel Medicaster, qui diætã curat, aut Medicamentis. Sed hoc munere sæpe à mulierculis, quæ lecto affixis subministrant, fungitur, à κλινῆν, Lectus, derivari debet.

CL-

CLINOIDES APOPHYSIS, Gr. κλινωδής, à κλίνω, inclino; quòd hæc ossis protuberantia sinum parvum habeat, qui lectum referat. Uti sic scapulæ apophysis humeri os recipiens, &c.

CLINOPODIUM, est planta, quæ habet caules tenues, quadratos, villosos, longos: folia majoranæ sylvestris similia, sed minus odora, sibi invicem opposita, villosa, saporis salviæ: flores in verticillos densos, cauli circumpositos aggregati sunt, galea erecta rotundata, bifida, barba tripartita: flori succedunt quatuor semina oblonga, tenuia, rubicunda, in capsula, quæ flori tanquam calix inservivit inclusa: radix fibrosa: crescit in sylvis: quibusdam *Marum* appellata, est propriè lecti pediculus, quòd folia habeat lecti pedibus simillima, à κλίνω inclino, reclino; unde κλινω lectus, & πῦ; pes. B. *Strophi-fruid*. G. *Mastick kraut*. Gall. *Herbe de mastic*. *Basilic sauvage*. A. Wild Basil.

CLISTUS, vide *Clyffus*.

CLITORIS, seu **AMORIS DULCEDO**, est velut penis muliebris, titillationi inserviens, genitalibus femininis appensus parte superiori: Constat, ut penis virilis, ex duobus corporibus nervosis, quæ ab inferiore parte osium pubis ortum ducunt, etiam in extremitate obteguntur glans præputio; ejus substantia spongiosa est, adeo ut à sanguinis majori vel minori copia effusa in cellulis cavernosis tempore voluptatis intendi & relaxari possit, non tamen ut in viris perforata est. Dicitur à κλειτοριζω lascivio. Gr. κλειτορις dicitur & Nympha. B. *De Wittelaar*. G. *Scham-zuenglein*. Gall. *le Clitoris*. A. *The yard of a woman, or the clitoris*.

CLOACA, à colluendo, vel à cloacare, id est inquinare, vel à cluo, id est purgo. Corporis immunditiarum est receptaculum.

CLYDON, est fluctuatio assumptorum in ventriculo, ob laxitatem fibrarum ejus, & vim minorem musculorum abdominalium quam ut viscera contenta sufficienter comprimant, à κλύω abluo, lavo.

CLYMENUM, Est planta, simillima in omnibus *Lathyro*, nisi quòd folia plurima uni costæ adnascantur, non modò duo, sed aliquando quatuor, sex vel octo ad eundem exortum: dictum scribunt ab inventore *Clymeno*
Re-

Rege : sed rectius à κλίω reclino , quòd fructus sive folliculi ad se invicem reclinant ac quali recumbant , veluti iridis floris folia postea Clymenum vocarunt , & Regium nomen ei imposuisse sinxerunt.

CLYPEALIS CARTILAGO, idem quod *Thyroides*.

CLYPEUS, sive clupeus à cluendo , hoc est purgando, vel quasi calypeum, à καλύπτειν, tegere, quòd tegat.

CLYSMA, idem quod *Clyster*.

CLYSTER, eris, pen. prod. quia Græcis κλυστήρ, ἄρσεν. Ita apud *Galenum* legimus : πολὺ ἐν τῷ παιδί τῷ κλυσθήσειται. *Ακλῆζα* abluo, eluo.

Πολλάκι δ' ἐν κλυσθήσει νίον γλάγῳ διὰς ἀμέλξας. *Nicand. Alexipharm.*

CLYSSUS, est, quòd alicujus rei essentiam, apud Chymicos, contineat : vel quando ejusdem rei species variè seorsim elaboratæ iterum conjunguntur, ut cum sal commune, Sulphur, oleum, spiritus & Mercurius iterum in unum corpus coagulantur. Dicitur & *Aqua Stimmea* vel *Sulphurea*, estque spiritus quidam mineralis, cujus basis præcipuè Antimonium, nec non alia sulphura mineralia. Vide *Essentia quinta*.

CLYSTER & CLYSTERIUM seu ENEMA, est Medicamentum internum, fluidum, quod per anum in intestina ope siphonis injicitur. Clysteres alii sunt emollientes, & laxantes, alii detergentes, alii astringentes, alii anodynii, alii ad alias intentiones parati, à κλύω abluo. Gr. κλυστήρ. B. *Clysterie / Clystere / Spuitsetting / Darm-spoeling / Gat-spoeling*. *Clyster* sumitur aliquando latiori nomine, pro *Metrenchyta*, *Otenchyta*, *Risenchyta* &c. quæ suis vocabulis suo loco reperiuntur. G. *Einspruetzung*, *Clystier*. Gall. *Lavement*, *Clystère*. A. *Clister*.

CLYSTERIUM, vide *Clyster*.

CNICUS & CNECUS, vocatur *Carthamus*, herba flores proferens croco similes. Hinc κνηκός est flavus color, fortè à καίειν accendo, quia ignei coloris est, ut crocus, vel ἀπὸ τοῦ κνίζειν, quod mordere & pungere significat : vel ἀπὸ τοῦ κνίσμα, quod pungendo, pruriginem exciter, quod de sylvestri rectius, quàm de sativo dici potest. B. *Wilde saffraan / basterd saffraan*. G. *Wild-saffran*. Gall. *Saffran Sauvage*, *Saffran batard*. A. *Bastard Saffron*.

CNI-

CNIDE, est Urtica urens, quia nocenti lanugine pungit, à *κνίδα* scindo, scalpo, pruritus excito.

CNISMUS & CNESMUS, à *κνίδα* scalpo, prurio. Vide *Pruritus*.

CNISSOREGMIA, sive SODA, est ciborum ex regno animali in ventriculo debili hærentium, nec subactorum fatis, adeoque in initio putredinis positorum eructatio, unde *ructus nidorosus* dicitur: si autem cibi ex regno vegetabili fuerunt, adeoque suam sequentes naturam, est in ventriculo, quasi exustio, & pruritus, cum eructationibus acidis, à *κνίδα* prurio, & *εθρυσος* rumpo, quia calor cum aciditate erumpere videtur. B. *De Sode / Spijs-verbzandinge*. G. Hitze des Magens, Sode. Gall. *Ardeur d'Estomac*. A. The heart burning.

COAGULANS medicamentum dicitur, quod partes fluidum constituentes in massam stricam & concrecentem mutat, ita ut multæ sub una superficie moveantur antea separatæ hocque facit vel exhalando diluens, vel addendo glutinans, vel partes inter se compingendo. B. *Een verdikkend of zamenstremmend middel*.

COAGULATIO, dicitur humoris à re aliqua vel vera privatio, vel saltem talis, quæ sensibus nostris non apparet, vel particularum ante fluidarum in solidum cohærens mutatio. B. *Stremminge*. G. Ein Rinne, zusammen gelassen. Gall. *Coagulation*. A. Coagulation or Curdling.

COALESCENTIA, est partium solidarum unio, quæ antea erant divisæ. B. *Man-ten-groefinge*. G. Zusammenwachsung. Gall. *Coalescence*. A. A Growing together.

COARTICULATIO, idem quod *Diarthrosis*.

COBALTUM, *Cadmia nativa*, *Fossilis*, *metallica*, est minerale terreum, colore serè nigrum, æris vel argenti particeps. Foditur copiosè haud procul à Goslaria. Causticum est & erodens, adeoque inter venena habendum. B. *Kobalt*. G. Kobalt, Mucken-pulver, quia Muscæ ejus gustu perimuntur. Gall. *Cobaltum*, *espece de Cadmie naturelle*. A. Braffe ore, or Cobalt.

COCCIGRIA, vel COGGYRIA, est arbuscula montana & sylvas amans, ejusque radicibus lanæ, &c. purpureo insciuntur colore, Etymon erit à *κόκκος* granum, bacca, color ex cocco factus *puniceus*, & *κῆρυξ* sylvestris.

COCCUS, in genere sumitur pro omni bacca, sed pro-

Q

ximé

ximè refertur ad Ilicis minoris baccas, quæ *Grana Kermes* seu *Chermes* appellantur, nonnulli putant coccum significare vermiculum, qui singulis baccis innasci dicitur, hinc ejusmodi color vocatur *Vermeil* & *Vermillon* à verme nempe, hinc quoque Arabum *Chermes*, *Kermes*, *Color Chermesinus* &c. nostris *Karmosyn*. Hinc *Coccineus color*.

COCCUS CNIDIUS seu **GNIDIUS**, bacca esse putantur chamæleæ: admodum urentes & acres, hinc à *κνίδη* uro, vel *κνίδη* urtica urens: urtica enim instar urit, mordet, pruriginemque excitat. Pipere enim, quod calidum fatiis, calidius est. Fortè *Gnidius* appellatur corruptè facilitatis gratiâ ut fieri solet.

COCCUS BAPHICA, idem quod *Kermes*.

COCCYMELEA & **COCCYMELEON**, videtur esse pruni species, & quibusdam videtur esse *cuculi malus*, *κόκκος* enim est cuculus, & *μῆλο* malus: hinc arborem illam dictam conjiciunt, quod grandescentibus pomis, cuculus è suis latebris prodeat, & conspiciatur: vel, nomen hoc potius inditum, quod floreat, quando cuculus ad suas latebras redit, nec amplius videatur.

COCCYX, est ossæ compages quæ constituitur ex tribus ossiculis, rariis quatuor, quæ ossi Sacro subsunt, horum supremum latius inferiori, ita ut caudam referant, quæ introrsum inclinata, faciliori sessioni inservit. Dicitur & *Orropygium*, *Uropygium*, *Sacra spina*, *Ilidoro*, *κόκκος*, *ὄρροπύγιος* . *σπειρόβλιος*. B. *Stiet been* sicut *ben* / *steert-been*. G. Das Guck-gucks vel Schwantz-beinlein. Gall. *Le coccis*, *POs de la queue*. A. The Rump-bone.

COCHLEA, Tertia Labyrinthi pars est, structure valde mirabilis, quæ vestibulo in parte canalibus semicircularibus opposita, anteriori, interiori, faciem respiciente, posito tamen canalibus inferiore, apposita, & pro parte continuata est; à Vesalio Buccinæ comparatur, vulgò cochlea à similitudine quàm optimè dicitur, testam enim limacis spirali suâ fabricâ exactissimè refert. Est autem canalis ossæus, substantiâ ossæâ, tenerrimâ, friabili, in auribus saltem exsiccatâ calcinatum os referente, constans latiori ferè circulari basi seu orificio, partim à vestibulo, partim à fenestra rotunda incipiens, sensim in progressu extenuatus, arcuatus, tandem angustissimus, tenuissimus, in apicem desinens, hinc conicus, quia circa alium conum,

num, simili substantiâ osseâ, tenerriam, friabilissimâ, fragilissimâ constantem, basin versus cranii cavitatem, apicem verò versus tympanum habentem, à parietibus ejus sinuositatis, per quam nervi auditorii portio mollis ad cochleam pertingit, efformatum, quem nucleum, modiolum, conum sustentantem, firmantem, appellare licet, spiralem in modum circumpositus, à basi ejus sursum à basi sua binis gyris perfectis, non liberè continuatis, sed sibi invicem impositis, coherentibus, cum uno dimidiato confectis, apice suo angustissimo ad Modioli seu conii firmantis apicem perfectè cochleæ instar terminatur, desinit. Interim canalis hicce conicus, spiralis, diaphragma habet, seu septum medium, spirali suo decursu canalis spiralem ductum sequens, hinc *Lamina spiralis* nomen non immeritò ferens, formam Isoscelis trianguli, si explicetur, habens; quod iterum lineâ ferè perpendiculari ab apice ad basin demissa, in duo triangula ferè rectangula, & æqualia distinguitur. Horum triangulorum alterum, quod cono sustentanti proximum est, osseo-cartilagineum, sensim versus apicem tenuescens, tenerum, tenue, politum, elasticum, ab ea sede, quâ canalis modiolo adhæret, proveniens, assurgens, ultra medium ejusdem cavi vix progreditur: alterum respectu conii firmantis, externum, ubi præcedens osseum desinit, incipiens, eique annexum, continuatum, membranaceum, tenuissimum, tenerriimum, colorem obscuriorem habens, nervosum, ad oppositum canalis latus à nucleo aversum pertingens, ei annectitur, firmatur, reflectitur, evolvitur, & totum canalis hujus superficiem, internam investit, interim tensum, elasticum, tremulum, cum priori osseo non exactè idem planum formans, sed paulò inferius declinans. Ultima hæc pars membranacea ad minimum ex binis adhuc lamellis composita videtur, dum sc. singula binarum canalis cavitatum suâ membranâ investitur, quæ binæ membranæ investientes etiam partem osseam septi, eam deserunt, sibi invicem applicantur, & sic formant unam membranam, ut etiam in membrana tympani, & in variis aliis corporis locis contingit. Inter has autem adhuc videtur intercipi tertia lamella nervea, seu expansio quædam nervosa. Ope hujus diaphragmatis cochleæ cavitas dividitur in duos cuniculos cavos ferè semiconicos, & æquales, æquè longos, sibi

invicem incumbentes, fortè non communicantes, membranarum tenerrimis, nervosis, vasculosis, intus investitis; *scalas* appellatos, quarum *scalarum* superficiem levissimam, cavitatem semiconico ellipticam propter deflexum partis membranosa ipsius septi, amplo & patulo orificio aperitur in vestibulum ad anteriora ovalis fenestrae, inferior verò cavitatem fortita magis irregulari figurâ donatam, nec non superficiem modiolò adhaerentem asperam & inaequalem; à foramine rotundo in tympano excavata exoritur, & ab ipsa hujus foraminis membrana inhaerente striâ, partim dimidiato margini foraminis, partim ipsi septo inculptâ, occluditur. *κοιτην* *Rufò.* *ἀσπιδος* *Poll.* *B.* *Her* *Stek-been.* *G.* Das Schnecken-gleiche Beinlein. *Gall.* *le* *Limagon.* *A.* Snailbone.

COCHLEARE, maximum, pendet drachmas quatuor: Magnum sesqui drachmam: parvum drachmam unam: minimum drachmam semissem. *B.* *Gen* *Herpet.* *G.* Ein Löffel. *Gall.* *Cuillier,* *cuillerée.* *A.* A Spoon.

COCHLEARIA, est herba antiscorbutica, humilis, quæ habet folia ex radice erumpentia obrotunda, mediocriter ampla, carnosa, excavata aliquando instar cochlearis, viridia, splendentia, succo plena, caulibus mediocriter longis purpureis adhaerentia: caules ex his nascuntur ad altitudinem unius circiter pedis, angulosi, rubicundi, ramosi, folia exigua oblonga sine caulibus habentia: flores quadrifidi, cruciformes, & albi juxta longitudinem summitatum caulium nascentes; flori succedit siliqua terè sphaerica septo medio instructa, cui ad latera adhærescunt semina exigua, terè rotunda, rubicunda: radix exigua recta, & fibris albis instructa: iceta planta vel contrita habet odorem penetrantem, & saporem acrem; crescit plerumque in locis maritimis: sic vocatur à cochlearis forma, quam folia habent. *Gall.* *herbe aux cuilliers.*

COCLES, quasi unoculus, vel ocles, vel *κόκλῳ*, quòd à *κόκλῳ*, circulus, & *ὄπτωμαι*, video.

COCTIO, est assumptorum crassiorum in minimas particulas redactio, cum liquidis oris & ventriculi &c. mistio, ita ut apta evadant transitui per lactea, sanguineaque vasa, & nutritioni corporis. *Prima* coctio fit in ventriculo, à fermento ibidem à reliquiis ciborum remanente, partim ab humore gastrico ex glandulis vasa sua accipientibus

bus ab arteriis coeliacis in ventriculum affluente, & à re-
 spirationis motu, & ipsius ventriculi contractione, & am-
 bientium calore ac compressione. *Secunda* fit in intestinis
 à bile, & succo pancreatico, & prioribus adminiculis.
Tertia in glandulis mesentericis, à lymphâ cum Chylo se-
 se miscente. *Quarta* in pulmonibus, à nitro aëreo inspira-
 tio, aërisve in vasa sanguinea actione, dum in inspiratione
 cunctis viribus in veticulas pulmonales irruit, adeoque
 vasa sanguinea has cingentia & interposita mirè mutat &
 comprimit. *Quinta* in vasis & visceribus, puta liene, he-
 pate, testibus virilibus &c. Malè coctionis nomine indigi-
 tatur, quia coquere igni proprium est: si enim calor esset
 fermentationis causa, quid tunc dicendum de piscibus,
 aliisque in quibus calor sensibilis nullus inest. Coctio est
 propriè assumptorum in nostram naturam mutatio per vim
 solidorum & fluidorum, sive per actiones naturales. B.
Kokinge / gestinge / verdwing. G. Verdawung. Gall.
Concoction, digestion. A. Concoction, digesting. Pharma-
 copæi eodem coctionis vocabulo utuntur in coquendis
 Medicamentis, quæ nihil aliud est quàm particularum
 quarundam, ex Medicamentis mediante ebullitione, ex-
 tractio. B. *Kokinge.* G. Die Kochung. Gall. *Cuiffon.* A.
 A Boyling.

COCTIO, autem Practicis significat illum statum mor-
 bi, quo materia morbosa priùs cruda, per circulationem
 sanguinis, vel per propriam materiæ indolem, vel per me-
 dicamenta, sic mutatur quo ad molem, figuram, cohæ-
 sionem, mobilitatem, inertiam, ut non amplius adeo re-
 cedat à sano statu, minus ægrotum reddat corpus, & im-
 petum morbi minuat; status ille morbi, in quo hæc ita
 fiunt, appellatur coctio, maturatio, vel *πρασμὸς*.

COCULUS INDI, fructus magnitudine & figurâ in-
 star lauri baccae, racematim pediculis hærentes, hederæ
 corymborum modo ex Alexandria adferuntur. Quidam
 Solani Maniaci, alii Clematis fructum censent. Dicuntur
 aliàs *Bacca Levantica*, *Bacca Orientales*, *Bacca Cotylæ*,
Elephantinæ, *Cuculus indicus*. B. *Kocles*. Contra pedicu-
 lorum acies utitur vulgus. G. Doll-koerner. Gall. *Coques*
du Levant. A. Indian cockles, grain vel berry.

CODIA, sunt capita papaveris, ex quibus syrupus con-
 ficitur, sed strictè: latè verò sumitur pro omni plantarum

capitulo. Gr. *κώδεις* & *κώδισ* : *κώδιν* fructus est papaveris. B. *Man-koppen / slaap-bollen*. G. Mohn Haupter, wagsame kœpff. Gall. *Pavôt*. A. Tops of poppies.

COECUM INTESTINUM, est in ordine à ventriculo quartum, & crassorum intestinorum primum, situm est ad os Ileum dextrum, incipit, ubi intestinum Ileum definit & in appendice sive processu vermiformi finitur; valde capax, longitudo hujus intestini non excedit latitudinem 3 vel 4 digitorum transversorum; sacculi instar pro-pendens, & ab una parte impervium est: Gr. *τυφλός*. B. *De blinden Darm*. G. Der blinde Darm. Gall. *Le Boyau cœcum*. A. The blind gut.

COELIA, est cavitas magna, ut venter infimus, medius & supremus, à *κοιλία* cavus. B. *En holligheid*. Höhle. Gall. *Cavité*. A. Any great cavity.

COELIACA AFFECTIO, idem quod *Cœliaca passio*.

COELIACA ARTERIA, est quæ à trunco arteriæ magnæ oritur, ventriculo, & hepatis suis ramificationibus propicit. B. *De maags slag-ader*. G. Der magen puls-ader. Gall. *Artère Cœliaque*. A. The Cœliack artery.

COELIACA PASSIO, sive affectio, est alvi fluxus, in quo cibus vel in totum, vel ex parte mutatus, absque chylicatione, per anum ejicitur. Estque duplex *prima* in qua cibus in ventriculo solummodo coquitur: *altera*, quando in ventriculo, & intestinis coctio seu fermentatio simul peragitur, verum propter obliterationem aut obstructionem papillarum intestinalium, vel vasorum Lacteorum, ex longa nempe inedia, vel dysenteria purulenta &c. non intrat in corpus, à *κοιλία* venter, *alvus*. B. *Spijf-loop / grauwe-loop / rauwe gijlbloed*. G. Bauch-flusz. Gall. *Flux d'Aliment*. A. The Cœliack pession.

COELI DONUM, idem quod *Chelidonia*.

COELOMA, est ulcus cavum & rotundum, in cornea oculi tunica, à *κοιλία* cavus. B. *En rond hol in 't oog*.

COELUM, est cavitas oculi versus canthum. *Cœli τροπαι*, sunt aëris constitutiones. Cœlum etiam dicitur *Palatum*.

COEMENTATIO & COEMENTUM, vide *Cementum*.

COFFE, Fabarum species est, in Arabia Felicis nascens, ex quibus tostis & tritis, aquâ fervidâ tinctura extrahitur, quæ forbillando à Turcis, *Ægyptiis*, Persis aliis- que

que nationibus ex vasculis ebibitur. Arbor Euonomo similis est, sed folia crassiora, durioraque habet, imò viridiora, & perpetuò virentia. Singulæ vel plures fabæ folliculis castanei coloris includuntur. Vocatur *Coffèe*, *Coffi*, *Coava*, *Bon*, *Bunchum*, *Chaova*.

COGGYGRIA, vide *Coccigria*.

COBOB & COBOBIUM, idem quod *Cobobatio*.

COBOBATIO est, quando liquor destillatus, menstruo suo reasfunditur, & deinceps destillationi exponitur, ut destillata sic viribus, majoribus imprægnentur, & magis reddantur spirituosa. B. *Vermeuldunge / herbattin-ge / weder-oberhaling / weder-obertrekking*. G. *Offt Wiederholte Distillierung*. Gall. & A. *Cobobation*.

COINCIDENTIA, sive INTERCIDENTIA, est, cum aliundè in aliud vas humor fluit. Ex. gr. in oculo *coincidentia* est, ubi in meatum porumve opticum, qui à basi cerebri veniens, oculo videndi facultatem tribuit, humor adaperto vel rupto vase incidit, obturatque eum, unde cum dolore visus offenditur. Gr. *παρ'ουρασι*.

COINDICANTIA, sunt signa quæ cum aliis signis simul, considerata idem auxilii genus in morbis adhibendum indicant.

COL. ADD. In formulis Medicorum brevitatis gratia scribitur, & significat Colaturæ adde, quando decoctioni percolatæ aliquid insuper admiscetur.

COLATORIUM, est cribrum, pannus, aut aliud quid, per quod aliquid colatur. B. *Cen 3pgdock / cen dooz-3pg-tuig*. G. *Ein seih-tuch, ein durchschlag*. Gall. *Colatoire*. A. *Strainer, a straining cloth*.

COLATIO & COLATURA, est quando liquor post coctionem aut infusionem, per cribrum, aut pannum percolatus est, & à crassioribus particulis liberatur. B. *dooz-zeigfel*. G. *Durchseihung*. Gall. *Colature*. A. *Liquor when strained*.

COLCHICUM, est bulbus florem ferens, folia habet lilii; florem lilaceum, monopetalum, ex ipsa radice ortum, tubi tenuissimi forma, in sex partes sensim ampliati; pistillum autem è fundo floris surgit, in capillamenta tenuia desinens, abitque in fructum oblongum, trigonum, trilocularem, factum seminibus subrotundis: radix est gemina, tuberosa, rotunda, avellanæ magnitudine, compressa,

fa, albida, carnofa, quarum una exterior elapfi anni sterilis, marcescens; altera in fibras porrecta, intra priorem latens, eodem involucro membranaceo involuta: saporis dum recens est hæc planta, acerrimi, dum annosa, subdulcis farinacei paululum viscosi vel lenti, odoris nullius: crescit hæc planta in pratis & montibus, bulbus dicitur esse venenosus, à Colchide veneni ferace, in qua nascitur, nomen sumpsit. Gr. ἑρμόδακτον, Hermodactylum vocant. B. *Tydeloofen / Paakite-vrouwen*. G. Zeitlofen, wildt Saffran. Gall. *Colchique ou Mort au chien*. A. Meadow-saffron, the dogsbone. Vide *Ephemerum*.

COLCOTHAR, est illud corpus siccum & terrestre, quod post destillationes validas in vasis remanet, vulgò *Caput mortuum*, & propriè intelligitur de vitriolo. B. *Doode kop*. G. Der todte Kopff. Gall. *Tête morte*. A. The caput mortuum of Vitriol.

COLES, idem quod *Penis*.

COLICA PASSIO, idem quod *Colicus dolor*.

COLICUS DOLOR, est dolor acutus in intestinis abdominalibus sedem habens, oriundus à quacunque causa, quæ fibras nervosas intestinorum valdè distendit, erodit, comprimit, solvit: à colo intestino nomen habet, sed immeritò, quia in omni intestinorum loco reperiri solet: est verò major aut minor; continuus aut intermittens, & sæpe habens stas periodos, murmura ventris, & punctiões vel vagas vel fixas; alvus plerumque suppressa est vel flatibus plena: interdum eructatio & vomitus urgent, & febris, vel inquietudines, & urinæ quoque suppressio; quòd si diuturnus, fixus & vehemens fuerit, ei solet denique remittenti paralyfis artuum supervenire. Nomen rectius fortitur à *κολία* alvus, qui non semper in colo, ut vulgò putant, verum maxima ex parte in media alvo seu Mesenterio contingit, unde *Coliaca Passio* potius appellari possit, quidam *ἀπὸ τοῦ κολλάζωσθαι* à torquendo, quòd in eo fiebant tormina colica. B. *Colijk / Darm-scheelg pijn*. G. Das Bauch-grimmen, Bauch-wehe, Colick, Darm-gicht, Darm-winde, das grimmen. Gall. *Colique, trenchée de ventre*. A. The Colick.

COLLA, est GLUTEN, Gr. κόλλα B. *Lijm / Pleister*. G. Leim, Pleister. Gall. *Glu, Colle*. A. Gluc.

COLLATITIUM, est caro cocta vel assata pulli aut

caponis, quæ in mortario tunditur, tusa juri vervecini admiscetur, quæ agris cum omphacio aut Limonum succo propinatur, fortè ex κόλλα gluten. B. *Kolps*.

COLLECTIO, est quando varia Medicamina sicca, uti Radices, Herbæ, Semina, &c. præscribuntur, & in unum chaos mixta, ut vino infundantur, agris porriguntur. B. *Verzameling / Collectie*. G. *Eine Sammlung*. Gall. *Collection*. A. *Collectiõn, Gathering together*.

COLLECTICA, sunt Medicamenta conglutinantia, ut *Sarcotica*, à κόλλα glutino.

COLLICIE, sunt *Lachrymalium punctorum* in unum ductum in utroque latere concursus, humorem palpebrarum in narium cava derivantes; in homine ipsis ciliorum apicibus ad canthum majorem insculpta foramina, breves demittunt canaliculos, demonstratu difficiles, nisi cautè diffractis narium ossibus, tunica relinquuntur integræ, mox enim ubi ossa penetraverint (quousque tenui separantur membranâ) in sinum ampliati narium continuantur tunicae. In ove, lepore, vitulo, cuniculo, non in ipsis ciliis, sed interius paulò eadem reperiuntur ostia, quæ profundius in avibus quærenda, ubi quam in ullo alio genere longè majora, receptum majorem stylum per palati rimam emittunt; brevis hic admodum, quæ foramina distinguit, membrana. B. *Water-gooten / of traan-gooten*. G. *Thraenen-lecher*. Gall. *Conduits des Points lacrimaux*. A. *The Gutters*.

COLLIQUAMENTUM, est liquidum in ovo humano vel animali contentum, quod fotu vel incubatu fluidissimum, tenuissimum, pellucidissimum factum est, ita ut eo, rudimentum animale innatans, nutriri possit: hinc in ovis animalium membranaceus sacculus rudimentum ambiens, in quo hæret hoc liquidum, vocatur sacculus colliquamenti.

COLLUM, est illa pars corporis, quæ intra caput & pectus media est, sustentat caput. Constat ex septem vertebriis, musculis, arteriis carotidibus, venis jugularibus &c. Anterior pars tantum dicitur *Collum*, posterior verò *Cervix*. B. *Den Hals*. G. *Der Halsz*. Gall. *Le Col*. A. *The Necke*. Sic *Collum Uteri*, est media pars intra fundum uteri & ejus os. B. *De Hals des Uysmoeders*. G. *Der Halsz, Mund der Bärmutter*. Gall. *l'Orifice de la Matrice*.

trice, le Col de Matrice. A. The Necke of the Womb.

COLLUTIO, est oris ablutio, quâ dentes vacillantes, vel quâ gingivas, & ulcera detergemus. B. *Een af-wafschinge / spoelinge / spoel-water zuivering.* G. *Aufspuelung.* Gall. *Gargarisme.* A. A Washing.

COLLYRIUM, quondam erat Medicamentum oblongum, quod in oculorum affectibus fumebatur. In oblonga verò, nonnunquam orbiculari formâ paratur, & vehiculo convenienti pro oculis sanandis dissolvitur, à *κολοβή* mutila, & *ἕρῶ* cauda, quia habet velut mutilatam caudam; sed potius à *καλλίω* inhihero, & *ῥῆς* fluxio, quia fluxiones oculorum inhihet. B. *Oog-water.* G. *Augen-artzney, Augen-wasser.* Gall. *Collyre, Remede pour le Mal des yeux.* A. A Remedie for the eyes.

COLOBOMA, est vitium labiorum, palpebrarum, aurium vel narium &c. quo partes partibus vel à nativitate, vel casu quodam accrescunt, quæ tamen antea vel solutæ fuerant, vel solutæ esse debuerant, à *κολέω*, amputo vel *καλλέω* agglutino, de oculis dicitur. B. *Verrotte en aan een gewasse oog-scheien / oogen verminktheid.*

COLOCASIA, Est planta aquatica, caulem habens quinque vel sex pedes altum, digiti crassitie: folia sunt ampla, rotunda, in parte inferiori nervosa, longis & crassis caulibus adhærentia, succum aquosum & viscosum habentia, lævia, pedunculo in umbilicum folii inserto, finis pedunculi dat calicem monophyllum membranaceum, infra cavum, turgentem in ovalem figuram, supra in vaginam acutam, semi patulam, instar auris ovillæ explicatam, ex imo fundo calicis axis est, cui circumnascuntur multa ova spherica, baccata, singula instructa sunt tubâ longâ, tenui, filamenti instar, gerentia unum vel alterum semen subrotundum: eidem axi supra hæc ova circumcrescunt stamina masculina dense stipata, suis testiculis instructa: denique supra hæc iterum tertia series filamentis numerosis eundem axim ornat, qui tum format pedunculum graciliorem purpureum: ille denique eminens in clavam longam, nigram plerumque abit: radix est tuberosa, crassa, carnosa, farinosa, edulis, saporis castaneæ: crescit hæc planta in lacubus & paludibus, præsertim in Ægyptia & Alexandria: putatur esse Arum Ægyptium à *κόλα* venter & *κόζω* orno, quod ventrem ornet. Gall. *Fève d'Egypte.*

Co-

COLOCYNTHIS, est citrulli species, amarissima; quæ habet plures caules repentes, villosos, asperos, folia caulibus satis longis adhaerentia, à se invicem satis distantia, ampla, profundè incisa, villosa, aspera, albescencia, imprimis in parte inferiori, punctis plurimis albis notata: flores flavi, pallefcentes: flori succedit fructus levis, amarus, rotundus, non edulis, pugni magnitudine, ex flavo viridis, occludens sub cortice tenui, polito & splendente medullam candidam, fungosam, levem; & semina in cellulis parva, compressa, oblonga, cucumeracea, quasi fordida, albicantia, saporis acris amari, & nauseosi: crescit hæc planta in Indiis Orientalibus; advehitur nobis cortice denudato, & tunc albidus est coloris, ex Italia, Hispania, Gallia &c. Estque major & minor, rotunda, quæ in usu est, oblonga, pyriformis, pomiformis, semina quoque continet amarissima. Vehementer purgat. Gr. Κολοκυνθίς cucurbitam significans parvam, *κατὰ τὸ μέγεθος*, seu *κῆλον*, quia colon seu ventrem commovet. Vide *Cucurbita*. Arab. *Albandal, Chandel, Handel, & Handhal*. B. *Poloquint*. G. *Coloquinth*. Gall. *Coloquinte*. A. *Coloquintida*.

COLON, est crassorum intestinorum secundum; ejus situs sic se habet. In dextro Ilio à cæco intestino oritur, & reni dextro adhæret; deinde sursùm reflectitur sub hepate, ubi folliculo fellis nonnunquam annectitur, à quo luteo colore inficitur; ulterius pergit transversim sub fundo ventriculi, & à sinistris lieni jungitur, deinde reni sinistro alligatur, ubi gyros habet admodum obliquos, & inde in rectum recta desinit. *Longum* est communiter palmas octo vel novem, latissimum verò & amplissimum omnium. *Cellulas* habet multas. Ligamentum quoddam, medii digiti latitudine per ejus medium parte supernâ intexitur, deinde ob amplitudinem duo ligamenta fortia habet, unum sursùm, alterum verò deorsùm, ut supernis & infernis partibus alligetur. Circa initium habet valvulam, sursùm spectantem, ne se. ex crassioribus intestinis in tenuia aliquid remeet. Gr. *κόλον*, ἢ *κατὰ κοιλίαν* *Ruso*, *Poll.* *μεγαλή* *Hom.* à *κολέσθαι* torquendo; quod in eo fiebant tormina colica, vel à *κοιλότης* cavitas apud *Athen.* vel à *κόλον* ab impediendo, quia in eo excrementa, ne statim decidant, morantur. B. *Hirnkell-darm / Kartel-darm*. G. *Der Grosse Darm*. Gall. *l'Intestin Colon ou le grand Boyau*. A. *The great gut*.

COLON, Gr. *κόλον*. Vide *Membrum*.

COLOPHONIA, dicitur, quod ex Colophone urbe olim advehebatur, est substantia oleaginosa, flavescens, arida ac friabilis, residua ex resinis abietina, strobilinaque coctione dum purgantur, vel destillantur, inspissatis ac frigore induratis; si in pulverem redigatur, & pulvis per candelam accensam dispergatur, flammam concipit, & fulgur representat. Vocatur & Pix Græca. B. *Spiegel-harz*. G. *Spiegel-hartz*. Gall. *Colophone*, *Poix-resine*. A. *Colophony* or *Rosin*.

COLOSTRUM, dicitur lac primum, quod post partum in mammis colligitur, tenuius & acidius, facillimè coagulatur. B. *Wiest*.

COLPUS, idem quod *Sinus*.

COLUBRINA, est Ari species, *Serpentaria* dicta, idque ob serpentinum, sive colubrinum colorem, quem habet caulis. Vide *Dracontia*. Eodem quoque nomine insignitur *Bistorta*.

COLUBRINUM LIGNUM, sive *SERPENTARIUM*, propriè radix est, arboris Timorensis admodum amara, colore fusco. Utuntur adversus colubri morsus, medetur & febricantibus. Nascuntur in *Zeilon* tres species. B. *Slangenhout*. G. *Greisz-holtz*. Gall. *Bois couleuré ou de couleur*, *Bois de Serpents*. A. *Snake wood*. Indis *Comexi*.

COLUM, est omne illud, per quod, ad liquorum depurationem, aliquid colatur & transmittitur, ut cribrum, manica Hippocratis, linteum, papyrus bibula, &c. B. *Gen Strampn / Kleins doek*. G. *Ein Durchschlag*, ein *Seih-tuch*. Gall. *Un Couloir*. A. A colander or strainer.

COLUMELLA, idem quod *Cion*.

COLUMNÆ CORDIS, sunt carnae & rubrae eminentiæ in auriculis & ventriculis Cordis conspicuæ, quæ sunt totidem quasi musculi, cavitates inæquales reddentes, ut sanguis his quasi manibus dum cor contrahitur, confringatur, & separetur. B. *Hert pilaartjes*. G. *Hertzen aderlein*, das *Hertz geæder*. Gall. *Colonnes charnuës du cœur*. A. The fibres or columns of the heart.

COLUMNA NASI, est nasi pars carnosa in medio prominens: labio superiori vicina. B. *Het Neus-streunsel*. G. *Die Nasen Säule*. Gall. *la Colonne du nez*. A. The end of the nose.

COLUMNA ORIS, idem quod *Cion*.

COLUMELLARES DENTES, vide *Dentes*.

COLUTEA, est arbuscula, cujus lignum intus cavum, ferè instar sambuci, sed durius, & non medullosum, duplici cortice obductum, superius cinereo, inferius viridi: folia novem aut undecim uni costæ adhaerentia, fennam referentia, sed majora, molliora, & magis subrotunda, obtusa, in superiori parte polita, & magis viridia quàm fennæ, albescencia & villosa in parte inferiori, saporis amari: flores sunt leguminosi, coloris flavi, in spicam congesti: flori succedit siliqua membranosa instar vesicæ inflata, polita, plerumque rubicunda, in duas partes dehiscens; continens semina reniformia, flava, post maturitatem ferè nigra, saporis pisi: quod, si quis eam mutilet, ipsa moritur; ergo à *κόλλω* mutilo: dicitur etiam fenna spuria vel fenna pauperum. B. *Lombartsse Linse*. G. *Welch fene baum*, *Welsche Linsen*. Gall. *Baguenandier*. A. *Bastard fenna*.

COLYTEA, idem quod *Colutea*.

COMA, est in plantis, quidquid hilari venustate crinium modo, summa ramorum vel colliculorum exornat. Vide *Summitates*.

COMA SOMNOLENTUM, est sopor lethargo minor, sine febre, in quo æger excitans ad interrogata respondet: & statim in profundum somnum relabitur, ore hiante & maxillâ inferiori demissâ, mortuis similior quàm vivis decumbit: *Causa* est obstructio cerebri cum nempe viscida illuvies anfractuuum sive gyrorum cortices, unâ cum minoribus medullæ inclusæ rivulis invaserit. Idem est quod *Cataphora*, ab inutilato, verbo *κα* id est cubo pro *κατα* jacio. B. *Slaap-ziekte*. G. *Schlaff-sucht*. Gall. *Grand Sommeil*. A. A disease causing heavy & long sleep.

COMA VIGIL, sive AGRYPNIA, est morbus, in quo ægri continuo ad somnum proclives sunt, attamen vix dormire possunt, cum immani capitis gravedine, sensuum & omnium motuum torpore, quibus non raro delirium accedit. Ob insomnia imagines & velut spectra, quæ imaginationi indefinenter objiciuntur, excitantur. Hinc si eos excitaveris, oculos attollunt, & torvè te aspiciunt, sæpe insomnia sua narrant, mox ad somnum se rursus reponunt, subinde sese jactant, erigunt, moxque relabuntur, adeo ut *Coma Vigil* sit status medius inter lethargum & phre-

phrenitidem, ideoque *Typhomania* dicitur. Gr. Ἀγρυπνία κώμα. B. Wachende ſlaap-zugt. G. Wachende Schlaſſſucht. Gall. *Sommeil Veillant*. A. Watching or waking coma.

COMARUS, eſt Arbutus, & dicitur πρὸς τὴν κέρας ἐν τῷ χειμῶνι ἀγρίον, quod comam ſive cacumen hieme viridem obtineat.

COMBUSTIO, vide *Ignis actualis*.

COMITALIS MORBUS, idem quod *Epilepſia*.

COMMANSUM, vide *Apophlegmatismus*.

COMPLEXI MORBI, ſunt, qui ita invicem comitantur, ut unus abſque altero eſſe non poſſit, ut Pleuritis & Febris. B. *Nan een verknogte ziekten*. G. Viele zuſammen geſuegte krankheiten. Gall. *Maladies unies*. A. Complex diſeaſe.

COMPLEXI MUSCULI, pertinent ad occiput. Ortum habent à ſeptimæ colli & quinque thoracis vertebrarum ſuperiorum tranſverſis proceſſibus; qui variis occipiti tendinum radiis atque carnis vinculis affiguntur. B. *De ſamen geboegde ſpieren*. G. Zuſammen gebogener mauſz des hinterheils des haupts. Gall. *Muscles complexes*. A. The third pair of Muscles belonging to the Occiput.

COMPLEXIO, vulgò pro temperamento habetur; aliàs dicitur de morbis complexis & complicatis, item de febris diverſo tempore invadentibus: ſic & pulſuum differentia, varia coitio inter complexiones recenſentur. B. *Complexie / getempertheid*. G. Complexion, geſtalt-nuſz. Gall. & A. Complexion.

COMPLICATI MORBI, ſunt quando diverſi morbi in uno ſubjecto concurrunt, exempli gr. ſi vulnere capitis adſint cranium fractum, meninx læſa, cerebrum vulneratum &c. B. *r Samen verknogte ziekten*. G. Verwirrete zu ſammen gewickelte Krankheiten. Gall. *maladies Complicquées*. A. A compound or complicate diſeaſes.

COMPOSITA, ſunt Medicamenta, quæ ex variis ſimplicibus Medicamentis parantur; ut ſunt Aquæ quædam, Syrupi, Electuaria, Opiata, Trochiſci, Unguenta, Emplaſtra, &c. quæ in vulgaribus officinis proſtant: ſunt etiam quædam Chymica, ut varii Spiritus, Salia volatilia oleoſa, Tincturæ, Balſama, Eſſentiæ, Pulveres &c. *Samen geſtelde dingen*. G. Vermifchte, Vermengte artzeney. Gall.

Re-

Remedez Composez. A. Compound Medicines.

COMPOSITIO, est, cum varia Medicamenta invicem miscentur, ut in Theriaca & Mithridatio. B. *Samensteling / Compositie.* G. Zusammen vermengung, vermischung. Gall. & A. Composition.

COMPRESSIO. Vid. Catalepsis.

COMPRESSIVA MEDICINA, dicitur *Avicenna* sicca, causans in membro siccitatem & coadunationem ipsius ad se ipsam, unde obturatur transitus & meatus. Et ex fortitudine compressionis & coadunationis partium membri ad invicem coguntur, humiditates subtiles in ejus concavitatibus permanentes exprimi violenter ex motu ejus opposito.

CONARIUM, sive GLANDULA PINEALIS, in cerebri plexu choroidis pendet, à cono seu turbinis forma sic dicta. Collocatur intra thalamos nervorum opticorum & natum prominentias. Hanc animæ sedem esse, aut Principes facultates ab eadem oriri vix credimus, quoniam animalia quæ imaginatione, memoria, aliisque superioribus animæ potentiis ferè in totum destitui videntur, hanc glandulam satis amplam atque angustam habent. Sensorium itaque constitui debet, ubi & nervi oriundi sunt. *Usus* est humores serosos, à sanguine arterioso depositos, excipere, & in se retinere; donec aut venæ depletiores factæ, eosdem resorbeant, aut lymphæductus (si qui adfuerint) eos extra convehant. Doctiss. *F. Bayle*, de usu tamen ejus dubitat: cum dicit, quis sit verus illius glandulæ usus, non est ita facile statutu. Cùm in variis cerebris hominum, boum, ovium semper deprehenderim glandulam illam manifestâ salsedine atque satis acri esse imbutam, suspicor in ea saltem aliquem volatilem à sanguine separari, salii volatili armoniaco analogum, qui in caudicem medullæ spinalis diffusus, vigorem addit spiritibus animalibus & eorum coagulationem impedit, à *zōi* meta, turbo. B. *t Ppu-appeltjen / ppu-appel-klier.* G. Zübel-apffel. Gall. *Glande pineale.* A. Pine apple gland, or pineal gland, pine-nut.

CONCAVATIO, idem quod *Arcuatio.*

CONCENTRATIO & CONCENTRANTIA MEDICAMENTA, sunt ea, quibus acidum ita moderatur, additione alcali, ut nullum eorum prædominetur: ut in
Tar-

Tartaro vitriolato : unde dicitur humores concentrare ; quando acidum superfluum ab alcali subjugatur. B. **Samen-punting van 't zuur en 't zout.** Vide *Absorbentia*.

CONCEPTUS & CONCEPTIO, est quando post fecundum concubitum, ovum ex ovariiis foeminiis abreptum, per tubas fallopianas delatum, à semine maris fecundatum, & in uterum maternum illapsum fuerit. B. **Ontfanginge.** G. Empfängnusz. Gall. & A. A Conception.

CONCHA, est auriculæ externæ cavitas maxima in ipsius medio sita, cartilaginea est, coarctata & portione Helicis, Anthelicis, Trago, & Antitrago terminata, figuræ ferè Elliptico-hemisphæricæ, dividitur iterum quasi in binas cavitates, nimirum superiorem minorem, *Cymbam* dictam, & inferiorem majorem *Innominatam* vocatam : distincta est ope eminentiæ cujusdam, quæ ad Helicis exortum incipiens, ad oppositum conchæ latus perveniens, terminatur & evanescit in sua cavitate majori & inferiori, foramen auris format, sive ostium meatûs auditorii. B. **De schulp des Oors.** G. Die Kruemme oder dasz hol im Ohr, Musckel der Ohren. Gall. *la Conque ; le creux ou la Coquille de l'Oreille.* A. A shell of the eare.

CONCRETIO, est liquidæ alicujus substantiæ, aut succi in massam solidiorem condensatio, ut absinthii succus condensatus, succus glycyrrhiæ, Acaciæ, Hypocistidis &c. B. **Verdikking.** G. Dickmachung, dasz zuessammen rinnen. Gall. *Concretion, Condensation.* A. Idem.

CONDENSANTIA, sunt quæ moles solidiores cujusque particulae fluidum constituentis, magis in contactus immediatos comprimunt, adeoque solidiores faciunt. B. **Verdikkende middelen.**

CONDITUM & CONDITURA, à *Condire*, est compositio, è Conservis, Pulveribus, Speciebus Aromaticis cum syrupo convenienti in Electuarii formam redactis. Sumitur etiam pro Medicamento simplici, saccharo vel melle condito : ut Zingiber, Helenium &c. conditum. B. **Conserf / suiker bewaarsel.** G. Eingemachte sachen. Gall. *Conserve.* A. An electuary.

CONDRILLA, idem quod *Chondrilla*.

CONDUCTOR, est instrumentum argenteum, vel orichalceum, cavum, quod vesicæ immittitur, & viam alii instrumento itinerario monstrat ad extrahendum calculum.

lum. B. *Weg-wyzer*. G. Weg-weifer. Gall. *Conducteur*.
A. The conductor, or guide.

CONDYLOMA & CONDYLU, est articularum junctura, ut in maxilla, five nodus, aut osium internodia. Item processus maxillæ inferioris retusus, qui mediante membranoso ligamento interuentu cartilaginis mediæ, mobilis, ossi petroso coarticulatur. Item tumor quidam callosus in digitis manuum aut pedum, præsertim verò circa anum & pudenda muliebria; tuberculum nimirum durum, & occallescens ex humoribus, ibidem restagnantibus sensim excrefcens, & tædio potius pierùmque, quàm dolore molestum. Interdum quoque inflammationem conjunctam habet, à *κόνδυλο* digiti articulus. B. *Knoot-zwellen*. G. Felgwartzen. Gall. *Condylome*. A. A swelling especially in the fundament, proceeding of inflammation.

CONDYLI, sunt articuli seu nodi & digitorum tubercula, quæ circa articulationem crassiora sunt. Vide *Metacondyli*. B. *Die Knokelen*. G. Die Knoden, die Knubel. Gall. *Jointures*. A. Knots, Knuckle or joints of the fingers.

CONFECTA, vocantur res (ut semina, amygdala, nuces pini, cinamomum, &c.) saccharo sicco obductæ, & incrustatæ. B. *Besuikerde Zaden*. G. Confeit, mit Zucker eingemacht. Gall. *Remedes Confits*. A. Confits.

CONFECTIO, est compositio ex pulveribus, gummis, saccharo, melle, syrupis &c. in unam massam conjuncta: estque duplex; arida, ut Trochisci, tabellæ: vel humida, ut Opiata, Condita, Conservæ, & omnis generis Antidota. B. *En toemaaksel / doosuikering*. G. Mit Zucker vermischte Artzneyen, ein conserv. Gall. *Confectio*. A. Composition.

CONFORMATIO, est illa conditio partium firmarum corporis animalis, quâ in statu sano & naturali gaudent his requisitis, *np. numero, magnitudine, figurâ, cavitatibus, superficie, & situ*. vel quâ in statu morbofo & præternaturali his sex vel abundant vel privantur. B. *En gesehaptheit*. G. Gestalt. Gall. & A. *Conformation*.

CONFORTATIVUM & CONFORTANTIA, idem quod *Cardiacum*.

CONGELATIO, est quando liquores in massam, glaciei similem, rediguntur, ut sunt omnes salium *Crystalli*. B. *Krystal-makinge*. G. Krytall-machung. Gall. *Congelatio*.

lation. A. A freezing or congealing together. Ita vocatur etiam *Catalepsis*, quia homines quasi congelati sunt.

CONGELATIO, vide *Catalepsis*.

CONGELATICUS, est *Ecstaticus*, qui aliquando ex se quasi rapitur, & diabolos aut angelos se vidisse affirmat. Vide *Ecstasis*.

CONGIUS & CONGIARIUS, est mensura Veterum continens decem vini libras, & novem olei.

CONGLOBATA GLANDULA, est glandula rotunda, per se subsistens, simplex, ut sunt glandulae mesenterii & caeterae omnes, quae lympham accipiunt, & iterum eructant in alveos magnos, vel in sanguinem, vel extra corpus, à Cl. A. Nuk *Muscosa* appellata. B. *Runde Hilier / mosachtige Hilier*. G. *Runde Trusen*. Gall. *Glande conglobée*. A. A. Conglobate gland.

CONGLOMERATA GLANDULA, est, quae ex variis conglobatis glandulis est coagmentata, seu conglomerata, & per vasa communia adunata, unaque omnibus communi membrana connexa; huic unum, plerumque commune emissarium est, quod excipit humorem ex cunctis emissariis partium immisum, eum colligit, & in cavum aliquod majus effundit. Tales innominata oculi, Parotis, pancreas, glandulae salivales &c. quae ductum habent proprium excretorium, ut sunt ductus pancreaticus, salivales &c. in quem omnes glandulae per canaliculos minimos suum humorem affundunt, à Cl. Nuk *Vasculosa* vocatur. B. *Op-eengetaste Hilier / vatagtige Hilier*. G. *Falsachtige Trusen*. Gall. *Glande conglomerée*. A. A conglomerate gland.

CONISTERIUM, est fornacis *cinerarium*, sive locus infimus in quo cineres colliguntur. Ex *cinis* cinis, pulvis, & *cinis* pono. B. *Het Asch-gat*. G. *Das Aschen loch*. Gall. *Cendrier*. A. Ash-hole.

CONIZA, vel CONYZA, est planta, quae habet caules tres vel quatuor pedes altos, coloris obscuri, villosos, lanuginem albescentem habentes, ramosos: folia verbascum nigrum referunt, sed minora, odorata, acria, & parum amara: flos ex meris flosculis compositus, multifidis, embryoni insidentibus, & calice squammoso plerumque cylindraceo comprehentis: Embryo autem deinde abit in femina papposa: radix divisa, lignosa, odora, amara & acris: cres-

crefcit hæc planta in montibus & fylvis. Sic dici volunt, quod necet Culices, *Καὶ κωφ* enim est culex : fed rectius à *κωφίζει*, quod pulvere foedetur, quia ob exsudantem pinguedinem foliis facile adhæret. B. *Wunder-kruid*. G. Donner-wurtz, Durr-wurtz. Gall. *Conife*. A. Fleabane.

CONJUNCTIVA TUNICA, vide *Adnata*.

CONOIDES, vide *Conarium*.

CONQUASSATIO, est quando vegetabilia succulenta, vel fructus recentes, qui ad succum exprimendum expetuntur, pistillo crassiusculè contunduntur.

CONSENSUS, fit in morbo, ab alio morbo dependens, ut in pleuritide læditur ob consensum respiratio. Item, est *Correspondentia* variarum partium per connexiones communes, nervorum sc. & tendinum. B. *Medelydentheid*. G. Mittleiden, Sympathie. Gall. *Sympathie*, *Convenance*, *Accord*. A. Consent or sympathy.

CONSERVA, est compositio, quâ quodvis vegetabile recens minutissimè concisum, aut contusum saccharoque permixtum, futuroque usui medico asservatur. B. *Konserbe*. G. Ein Conferw. Gall. *Conserve*. A. A Conserve.

CONSILIGO, ejus plantæ nomen à rusticis creditur inditum, quod in arvis inter filiginem frequentissimè inveniat.

CONSOLIDA, est Symphytum, quæ planta officinalis, & valdè mucilaginosâ, hinc conglutinans egregiè partes : à consolidandis vulneribus nomen habet. B. *Waal-wortel* / *Smeer-wortel*. G. Wall-wurtz, Beinwell. Gall. *Consoude ou Confiere*. A. Confrey, comfrey.

CONSISTENTIA, dicitur, cum res aliquatenus ad certam crassitiem coquitur ; ut in syrupis coquendis aliisque evaporandis fieri solet. B. *Consistentie / dikte / hoogten* ; ad consistentiam coqui, *tot een sekerè dikte / of hoogte koken*. G. Dickmachen, dicke. Gall. *Consistence*, *ce qui a du corps*. A. Consistence.

CONSOLIDANTIA, sunt, quæ moderatè in vulneribus acre quodcumque affluxum liquidum temperant ; fordesque detergendo, efficiunt, ut alimentum in partem solutam commodè impellatur, & sic solida concresecant. B. *Derenigende middelen / of die de begroeying bevoerdren*.

CONSTIPANTIA, Medicamenta sunt, quæ vasorum

emissaria ita obstruere possunt, ut fluxus vitalis per illa interceptiatur; aguntque vel externè vasi inhaerendo, adeòque id comprimendo, vel quatenùs vasa intrant, sese eorum lateribus applicant, atque sic infarciunt. Hinc duplicia sunt sc. illinentia & emplastica. B. *Co:stopprnde Middelen.*

CONSTITUTIO, idem quod *Catastasis.*

CONSTRICTORES MUSCULI, sunt qui partem constringunt & coarctant. Vide *Sphincter.*

CONSUMMATUM, est quando alicujus gallinae minutim conscissae succus, in vase benè obturato, sine additione, per B.M. extrahitur: demptis solùmmodo capite, pedibus & pinguedine. Vocantur autem hodiè sic juscula quarumvis carniùm diu in Aqua cocta, & in gelatinae formam redacta, in scopum ut debiles citius & magis nutriant, quàm si darentur juscula tenuia; sed perversè sic ratiocinantur. B. *Consummaat / restauraat.* G. Consummat. Gall. *Consommé.* A. Consummate.

CONTAGIUM, est venenum quod ab uno subjecto propagatur in aliud: hoc dupliciter contingit, ad distantiam per aërem, vel simplici contactu. B. *Besmettelphheid.* G. Ansteckende Kranckheit, eine Seuche. Gall. *Maladie Contagieuse.* A. Contagion.

CONTEMPLABILES DIES, vide *Critici dies.*

CONTINENS CAUSA, est causa morbi interna, cum materia aliunde orta, quæ ita morbo proximè adhæret, ut eâ positâ morbus ponatur, sublatâ tollatur.

CONTINENS FEBRIS, est, quæ sine intermissione, aut remissionis tempore, assiduè affligit. Estque duplex; primaria, aut secundaria, *primaria* oritur à sanguinis circulatione nimis evecta & exaltata, ut in Causo, Pleuritide, Angina &c. *Secundaria* verò seu *Symptomatica*, producitur ex vulneribus, ulceribus, &c. ut in phtisi, vulneribus capitis, &c. B. *En geduurige koozts zonder verminderinge.* G. Ein stæt, unauff hoerendes Fieber. Gall. *Fievre sans intermission.* A. A continued Fever.

CONTINUA FEBRIS, est, quæ continuò quidem affligit, sed cum remissionis & exacerbationis tempore: estque *Quotidiana*, *Tertiana*, *Quartana*, & *Erratica.* B. *Gedurige koozts met vermindering.* G. Das tagliche Fieber. Gall. *Fievre continue.* A. Continual Fever.

CONTORSIO, est quando membrum aliquod separatur

tur à junctura sua, separatione non completâ, ita ut partes extra naturalem locum recesserint. Ita in specie *Contorsio* est luxatio vertebrarum dorsi in latus aliquod, & ita species gibbositatis est.

CONTRACTURA, sic vocatur alicujus partis, pedis, manus, cubiti, dorsi &c. contractio sensim facta, unde flexio impeditur, aut non nisi cum dolore, & vi quâdam peragitur. Habet sæpe contorsionem in malam figuram, ut in Gibbosis, & Pumlionibus; atque ad illam figuram non nisi lentè pervenitur, sæpe Atrophia antecedit, inflammatio etiam, & abscessus vel vulnus, vel ulcus, imò Paralysis nonnunquam conjungitur, & dum in uno loco Contractura fit, cum eminenti tumore ac figura membri perversa, in alio fit depressio: demùm hæc Convulsio est, quæ ossa non modo è sedibus suis dislocat, sed aliquando mirum in modum reflectit, incurvatque, unde in vicinis carnibus plerùmque macies fit, seu Atrophia, uti hoc laborantes muscoli, cum ad resistendum validi non sunt, efficiunt, quòd Antagonistæ fortiores contrahantur, & contractæ remaneant. Gr. *ἀγκύλη* ab *ἀγκυλῶσαι* incurvare. B. **Trekking**. G. Das Spannen, zusammen ziehen. Gall. & A. *Contraction*.

CONTRA FISSURA, est quando quis ceciderit in pavementum lævâ Cranii parte, inque oppositâ parte fissura reperiatur, triplex esse perhibetur: 1. in eodem ossè, quando pars superior est læsa, & inferior fracta. 2. in diverso ossè, cum post casum in occipit, coronale os frangitur. 3. in diversa tabula, quando superior est læsa, & secunda frangitur. Sed num detur *contrafissura*, apud Principes Medicos lis est, & me judice, meritò negatur. B. **Gen tegen-scheur**. G. Ein gegen-bruch. Gall. *Contre-fissure*, *Contre-fente*, *Contre-coup*. A. Idem.

CONTRAHENTIA, Medicamenta sunt, quæ puncta distantia ab invicem solidæ fibræ motricis in propiorem adigunt contactum & cohesionem, sic ut inde fibra solidior, durior, firmiorque evadat; atque proinde tota solidorum compago, ex fibris meris composita, cui hæc medicamenta applicantur. B. **Te samen-trekkende middelen**.

CONTRAINDICATIO, vide *Antendeixis*.

CONTRAYERVA, est radix, undique verrucosa, & aspera, oblonga, tenuis, foris colore rubro, intus albido,

R 3

odo-

odoris aromatici; saporis nonnihil adstringentis, penetrantis, fatis acris, aromatici, amari, imprimis si radix vegeta, tum habet acrimoniam aromaticam fatis magnam Iridis vel Cyperi radicibus non abfimilis; hæc annis abhinc aliquot ex provincia Peruviana Charcas apportari cœpit. Ex Latino contra & Hispanico vocabulo yerva, quasi diceret contra venenum: Drakena appellata fuit à Clusio in honorem F. Drake qui primus dicitur hanc radicem invenisse, & in Europam adportasse; nondum constat, cujus plantæ radícula sit; datur adversus venena, & sudorem movet. Dicitur & *Radix yerva*, *Bezoartica*, *Cyperus odoris peruvianus*, *Dracena* &c. B. *Gift-wortel* G. Gift-wurtzel. Gall. *Racine de contrayerva*. A. Yerva, Counter poyson.

CONTUSIO OSSIS, est, cum instrumento quodam duro & obtuso os ita læditur, ut externè integrum videatur, cum tamen versùs interiora à toto separatum sit. Gr. *ἰλάσις* & *ἰλάττωμα*. B. *Con Contusie* / *knecufing*. G. Zerstoßung, Zerknirschung. Gall. *Contusion*, *Meurtrissure*. A. Bruising, contusion.

CONVOLVULUS, idem quod *Volvulus*.

CONVOLVULUS & CONVULVULUM, seu SMILAX, Sic etiam propriè vocantur duæ plantarum species, quarum una convolvulus major, altera minor: prior est planta, quæ habet caules longos, tenues, sarmentosos, icandentes, & omnia apprehendentes: folia hederam terrestrem referunt, sed molliora & majora, viridia, acuta: flores monopetali, campaniformes, ad ora expansi, coloris albi; ex floris calice surgit pistillum, infimæ floris parti ad instar clavi infixum, quod deinde abit in fructum subrotundum, membranaceum, ipso calice plerumque involutum, modo unicapsularem, modo tricapsularem, & feminibus sætum angulosis, nigricantibus, vel aliquando rubicundis: Radix exigua, longa, intus alba: hæc planta est amara & acris: illud nomen imponitur omnibus plantis, quæ sese adstantibus arboribus, stipitibus &c. circumvolvunt, iisque adherent. Vide *Helxine cissampelos*. Gall. *Grand Liseron ou lizet*.

CONUS, Græcis, vel *Pyramis*, est inversus turbo in plantis, hoc est, id quod ex latitudine in arctius protrahitur ac fastigiatur, cui calathus contrarius, ut diximus, existit.

CONUS FUSORIUS, seu PYRAMIS, est crucibuli spe-

species, ex lato in angustum abiens, ex ferro aliove metallo conflata, cujus ope reguli plerumque separantur à scoriis: dum enim liquatum minerale huic infunditur, concutitur malleolo conus ut tremiscat, tum partes graviores cadunt ad fundum, & leviores, ut sunt scoriæ, supernatant. B. *Graf-naald* / *Girt-kroes*. G. Giespuckel. Gall. *Crenset en forme de Pyramide*. A. A crucible.

CONVULSIO, est contractio musculi, vel fibrarum versùs principium, violenta, nunc desinens, nunc renata, aliquandiu perseverans, undè eam accipere oportet, tam in Musculis majoribus quàm minoribus, sive fibris. Dicitur quoque *Spasmus*; sed hic tamen aliquomodo differt, cum sit perpetua tensio absque remissione: neque opus est cum scholis addere *Involuntariam* esse convulsionem, quia decet convulsionem ad fibras contractas referre, in quibus nunquam *motus voluntarius* existit, adeoque etiam nullus præter aut contra voluntatem. Estque *Univerfalis*, quæ ad plures & præcipuos musculos, qui corporis machinam sustinent & movent, unâ vice extenditur; vel *Particularis*, quæ in uno tantum vel pluribus unius membri musculis contingit, & sæpe comitem habet paralyfin. Gr. *Σπασμὸς*. B. *Stuip-trekking* / *Kramp-trekking*. G. Der Krampff, der einen Zeucht. Gall. *Spasme*, *Convulsion*. A. A cramp, or convulsion.

CONVULSIVUS MOTUS, vide *Motus Convulsivus*.

CONYZA, vide *Coniza*.

COPAL GUMMI, est resina duriuscula, admodum candida, vel ex albo flavescens, pellucida, benè odorata in massam redacta, adfertur ex India occidentali, sive Nova Hispania, ubi ex vulnerata arbore guttatim stillat. Aliquantulum odoris spirat. Sunt duæ species, altera *Xoloch copalli* dicitur, altera *Copal Cabuít*.

COPAYVÆ BALSAMUM, seu COPAL YVÆ OLEUM, colligitur ex arbore balsamifera Brasiliensi fructu monospermo, cujus caudex terebra perforatur, ex quo foramine instar terebinthinæ destillat, & quidem tanta copia, ut ferunt, ut spatio trium horarum duodecim libræ colligi possint, vulnus obducitur postmodum cera aut argilla, & quando post quindecim dierum spatium rursus adaperitur, majori adhuc in copia defluit. Arbor nascitur in Brasilia. Lignum habet rubrum; folia obrotunda, qua-

tuor aut quinque digitos longa, duos vel tres cum femifse lata; florem fert mediocrem, quinque foliis obrotundis constantem. Fructus illi est filiqua obrotunda, vel ut Piffo, inftar baccae lauri, qui ab incolis comeditur.

COPPELLA, vide *Cupella*.

COPHOSIS, est aurium furditas vel incipiens, vel perfecta, a quavis causa orta, qua impeditur vel tollitur sonorum delatio ad sensorium commune, fitque plerumque ab obstructione meatus auris, relaxatione, ruptura, inflammatione & incrassatione membranae tympani; concretionem tubae Eustachianae, musculorum ossiculis adhaerentium paralyfi, nervi acustici compressione &c. à κωφία furdus sum. B. **Doofheid**. G. Taubheid. Gall. *Surdité*. A. Deafness.

COPOS, est corporis lassitudo, quando musculorum vascula minima humoris viscidis aggravantur, & obstruuntur, & spiritus animales in Cerebro desunt, adeoque nec in musculos determinentur, ita ut motibus obeundis inepti, & pigri evadant, à κόπος lassio. B. **Dermocidheid**. G. Muedigkeit. Gall. *Lassitude*. A. Weariness.

COPROCRITICA, sunt Medicamenta, quae faeces alvinas subducunt & evacuant, ex κόπρος stercus, & κείνω cerno.

COPROPHORIA, idem quod *Purgatio*, ex κόπρος stercus & φέρω fero, gesto.

COPROSTASIA, est alvi constrictio, ex κόπρος stercus, & στάσι statio. B. **Hardlybigheid**. G. Hartleibigkeit. Gall. *Constipation* vel *Dureté de ventre*. A. Bounding in belly or costive.

COQ. AD MED. CONSUMPT. hoc est, Coque ad Medietatis consumptionem.

COQ. in S.Q. A.Q. hoc est, coque in sufficiente quantitate aquae.

COQ. S.A. est, coque secundum artem. Sunt hi termini vel abbreviationes, quibus Medici in formulis suis brevilitatis ergo utuntur.

COR, est substantia carnosa & fibrosa, ex variis musculorum ordinibus & tendinibus conflata, demonstrante *Lowero*: habet duas auriculas totidemque ventriculos; dextrae auriculae vena cava, sinistrae vena pulmonaris adhaeret; dextro ventriculo arteria pulmonaris, sinistro ve-

ro arteria magna connectitur. Investitur sacco membraceo *pericardium* dicto, quo mediastino & diaphragmati conjungitur; superius basin, inferius cuspidem habet, collocatur in medio thoracis intra pulmonis lobos, situ transverso, ita ut ferè horizonti parallelum jaceat, sanguini recipiendo, eumque validâ contractione muscutorum circumvehenda tantummodo inservit: in corde glandulas dari invenit du Vernoi, tradiditque in Comm. Petropolit. vol. 2. Gr. *καρδια*, & *κρη*. B. *Het Herte*. G. Das Hertz. Gall. *Cœur*. A. The heart.

COR, in vegetabilibus, est quod in medio ligni refidet, & tertium à cortice continetur, velut in ossibus Medulla, à nonnullis *Matrix*, & ab aliis *Medulla* nominatur. B. *Merg / t Pit*. G. Das Marck. Gall. *le Cœur*. A. The Pith.

CORACOBOTANE, est nomen quod imponitur Brusco, & Lauro alexandrinæ, & significat *Herbam corvi*, derivatur enim ex *κόραξ* corvus, & *βόταν* herba.

CORACOBRACHIÆUS, idem quod *Coracoideus*.

CORACOHYOIDES, sunt musculi à scapulæ processu coracoide orti, qui ad os hyoides procedunt ipsique inseruntur: *Usus* est oblique deorsum movere os hyoides, ex *κόραξ* corvus, & *ὑοειδής* hyoides os. B. *Des tong-beeng* *Raben-ber uitsteekzels-spieren*. G. Des Zungbeins Rabenschnabel gleiche mausz. Gall. *Muscles Coraco-Hyoïdiens*. A. Brawnes of the bil of the raven.

CORACOIDES PROCESSUS, est *Rostriformis* scapulæ processus, vide *Ancyroides*, à *κόραξ* corvus, & *ἰδο-* forma. B. *Raben-ber uitsteekzel*. G. Das Rabenschnabel gleiche aufz wachs. Gall. *Apophyse Coracoide*. A. Ravenbees-proces.

CORACOIDEUS, sive CORACOBRACHIÆUS, est unus ex musculis brachium moventibus. Oritur à coracoide processu scapulæ, unde ei nomen: & inseritur in internum humerum circa medium, juxta tendinem Deltoidis. Principium habet nerveum & breve, oblongum ventrem, satis corpulentum & robustum tendinem. Venter ejus perforatus est, unde etiam *Perforatus* dictus & transfuit nervis largitur, qui ad cubiti musculos distribuuntur. Hunc musculum alii saltem musculosam portionem Bicipitis vocarunt, utilem ad brachium scapulæ processui adducendum, sive antrorsum supra pectus attrahendum, ex

κίρκου corvus, & *σίδου* forma. B. *liabenteks-spier*. G. Rabenschnabels mausz. Gall. *Muscle Coraco brachial*. A. A muscle arising from a process of the Scapulla called Coracoides.

CORALLINA, est muscus petrosus marinus, inhaerens scopulis, & piscium testis corallisque, eo sanè modo, quo muscus arboribus innascitur, optimaque est, quæ à corallis detrahitur: Color griseus est; sapor subsalsus. B. *Κοράλ-μοσχι*. G. Meer-moss, Corallen-moss. Gall. *Coralline*, ou *mousse marine*, ou *Brion*. A. Coralline. Lumbricos enecare dicitur.

CORALLOIDES, est planta maritima, ramosa, nulla folia habens, similis Coralliis ob figuram & duritiem à Corallo. vide *Dentaria*.

CORALLUM & **CORALLIUM**, Num ad vegetabilia, num ad mineralia pertinet adhuc lis est inter multos, videtur tamen ad vegetabile regnum deduci debere, hincque dici potest planta in fundo maris nata, foliis carens, cujus neque flos neque semen cognitum, rupibus & aliis corporibus affigens aliqualem radicem, cortice vititiam, & in ramos divisam: extremitates horum ramorum molles sunt, parvorum globulorum seu Ribium ad instar rotundæ, in sex cellulas divisæ, repletæque humore albicante, crasso, acri adstringente; hi globuli capsulæ feminales esse creduntur, & succum, quem fundunt, producere plantas corallorum in omni corpore, cui illabatur: variæ Corallorum in utraque India, imò & in Europa & Asia dantur species, colore quoque differenti. Est & rubrum, album, nigrum, cæruleum. Tunc differunt figura: aliæ instar arboris racematim se elevant; Aliæ glabris ramis, aliæ hispidis; nonnunquam fistulosæ species inveniuntur, vel figuram tuberosam, vel lactucæ folia, aut lichenis terrestris, aut cornu cervinum &c. referunt. Coralla sub aquis mollia esse, sed in aëre indurari unanimiter dicunt. Exinde eliciuntur tincturæ, magisteria &c. sed in pulvere ad scrupulum intus sumpta, acidum in corpore nostro potenter domant. Gr. *Κοράλιον*. B. *Κοράλ*. G. Korall, Corallen. Gall. *Du Corail*. A. Corall.

CORCHORUS & **CORCORUS**, Est planta sesquipedem circiter alta: folia sunt alterna in caulium nodis apposita, in margine incisa, parte ima barbulam utrinque unam

unam seu apophysin lingulae instar tenuem possident : flores rosacei quinquepetali ut plurimum, lutei : ex hujus calice surgit pistillum quod deinde abit in fructum, qui est longa siliqua cornuta, quae quinque loculamentis constat, per quinque septa media dissecta, in quibus oculis quinque valvae se expandunt, & dimittunt semina numerosissima, exigua, coloris cinerei, saporis viscosi : haec planta crescit in hortis ; an Anagallis, an Ocimum sylvestre, vel alia planta ? Disputatur : ejus tamen Etymologiam deducunt ἀπὸ τῆς κόρης καὶ κορίων, quod oculi pupillam ornet, sive purget : est Melochia Alpin. Ægypt. quidam nomen à corde derivant, quia ejus fructus cor referre creditur.

CORDIALIA, CORROBORANTIA seu **CARDIACA**, Vide *Cardiacum*.

CORDIS PALPITATIO, vide *Palpitatio cordis*.

CORIANDRUM, & COLIANDRUM, Est planta, quae caulem habet sesquipedem vel duos circiter altum, rotundum, tenuem, medulla repletum, ramosum : folia inferiora Petroselinii similia, superiora magis incisa, & Camomillae satis proxima : flores parvi rosacei, & umbellati, plurimis scilicet petalis inaequalibus & cordiformibus constantes, quandoque aequalibus, in orbem positus, & calici infidentibus, is autem abit in fructum ex duobus seminibus compositum, nunc semisphaericis, nunc sphaericis, striatis, ex cinereo fuscis, includentibus sub cortice tenui medullam subfuscam, duriusculam, in medio quasi dissepimentis distinctis, saporis subdulcis, subacris, saporis aromatici : volunt nomen derivari à κόρη cimet ; quia recentis folia & semina cimices olent. Sed alii derivant à κόριον seu parva puella, κόρη est puella, quia fructum gerit, seu pupillas κόρης oculorum. Gr. Κόριον & Κόριανον. B. Koriander / Koliander. G. Koriander, Schwindell. Gall. *Coriandre*. A. Coriander.

CORIS, est Hypericum, an à κόρη scindo : quod vulnera sanet ? Vel quod tota pulchella, & perquam hilari facie sit, κόρη enim & κόρη, *Virgo, Puella* dicitur.

CORNEA OCULI TUNICA, seu **CERTAODES**, quae etiam *Scelerotes* & *Dura* vocatur, à dura meninge originem habet ; antè pellucida est, & in eminentiorem figuram protuberat in uno homine plus, in altero minus ; à lateribus tunica albuginea obducitur ; interius humorem aquicum

aqueum continet; corneæ hujus fructura mirifica est; si constringatur oculus à parte postica, ubi musculi inferuntur, & solvitur tunc levissimâ manu acutissimâ lanceolâ, vulnere perpendiculari levissimo, mox dilatatur vulnusculum, contrahentibus sese fibris, fecedit lamella; si novum iterum fit vulnusculum, idem fit; quod quidem usque ad 30 vices fieri potest, & singulâ dissectione erumpit liquidum tenuissimum, quo absterfo mox erumpit novum, nullum habens saporem, nisi leviter subsalsum; unde apparet, quod cornea constet ex membranaceis stratis per transversales fibras annexis; hinc quoque non ita absurdè videtur illorum sententia, qui corneam, tamquam membranam à sclerotide diversam distinguunt; tota pellucens in vivis, in morientibus sensim obscuratur; in extinctis penitus opaca, unde illa obscuritas inter certa instantis mortis signa adnumerat Hippocrates. *B. Het hooznachtig vlies. G. Das hornharte hæutlein. Gall. La Cornée. A. horn-fleece or coat.*

CORNICULARIS PROCESSUS, vide Ancyroides.

CORNUA, dicuntur additiones acuminatæ unguales, nascentes super juncturas in extremitatibus propter operationis vehementiam.

CORNUA UTERI, seu *CERÆA*, sunt duæ uteri partes laterales in quibusdam brutis, ut vaccis, cervis, ovibus, capris, canibus, &c. in quibus foetus in imprægnatis his matribus habitant. Cornua tamen ex horum imitatione tribuerunt, etiam humano utero Authores; quia ad fundi latera, aliqua utrinque est protuberantia, ubi vasa deferentia inferuntur; sed pessimè, & rarissimè muliebris uterus bipartitur, ut in brutis. *B. De hœeder-hoozn. G. Die Kruemme der Bærmutter. Gall. Les Cornes de la Matrice. A. The corners of Horn of the womb.*

CORNU CERVI, vide Coronopus.

CORNUS, est arbor, quæ habet lignum durum, compactum, album, satis magnum & extensum, corticem durum, rubicundum, vel cinereum habens, saporis adstringentis, folia sunt longa, ampla, venosa, mollia: flores in extremitate ramorum crescentes, pedunculis brevibus adhærentes, quadrifidi, in crucem dispositi; calix abit in fructum carnosum, ovalem, olivam ferè referentem, sed minorem, in initio viridem & acerbum, postea per maturitatem rubrum & aliquando flavescens, saporis subdul-

dulcis cum aliqua grata acredine, & adstrictione, in hoc fructu invenitur ossiculum oblongum, albescens, in duo loculamenta, quæ singula unicum semen oblongum includunt, divisum: hæc arbor crescit in hortis; dantur duæ species corni, sc. mas & sæmina: dicta est quod duritie & rigiditate cornibus similes ramos habeat. B. *Κορνιτζεboom*. G. Welsche Kirschen, Kornel-baum, Kurker-baum. Gall. *Cornouillier*, ou *Cornier*. A. Cornell-tree or dog-tree.

CORNUTA, idem quod *Retorta*.

CORONA, est superior dentium molarium superficies.

CORONA REGIA, vide *Melilotus*.

CORONA TERRÆ, vide *Hedera Terrestris*.

CORONALIS SUTURA, Gr. *Στεφανίτης* & *Στεφανία*. Est Fissura, quæ pectinatim, dentatæ ferræ instar, coit; estque in superiore parte cranii ab uno tempore ad aliud, & circumscribitur ossibus frontis & bregmatis, in cujus medio sagittalis futura terminatur. B. *De Kroon-naad*. G. Eine Fuge der Hirnschalen. Gall. *La Suture coronale*. A. The coronal future. Croww Suture.

CORONARIA VASA, sunt venæ & arteriæ cor, nutritionis & motûs gratiâ, cingentes: item vasa sanguinea sinistrum os stomachi cingentia: arteriæ coronariæ cordis duæ, oriuntur ex aorta mox supra valvulas semilunares cordis sinistri, & opposito itinere unum componunt canalem basi cordis innexum toto ambitu, unde demissæ arteriæ, variis inter se anastomosibus junctæ, in innumerabilia exilissima vascula distribuuntur, quæ ultimo roris efflusi more humorem fundunt, & quæ omnia sensibilia cordis puncta pervadunt, omnemque ferè cordis substantiam cum venis, similiter positis, componunt, accretâ inter vasa pinguedine externâ. B. *De Kroon vaten*. G. Die Herts gefaße. Gall. *Vaisseaux coronaires*. A. The crown Vessels.

CORONE, est processus osseus, acutus, & anterior inferioris maxillæ, à similitudine rostri cornicis, *Rostriformis* dictus. Gr. *Κοράνη* cornix. B. *Der Kraeye-keks uitsteeksel*. G. Kraey-schnabels gleiche aufz wachs. Gall. *Apophyse Coronôide*. A. process of the crown's bil.

CORONOPUS hortensis, est planta, quæ habet folia ex radice erumpentia multa, longa, angusta, nervosa, profundè incisa, longis, ad margines laciniis appositis laciniata, parvum cornu cervi referentia, saporis aliquantulum ad-

adstringentis, sed grati : nascuntur ex foliis caules tenues, rotundi, rigidi, villosi, pedem unum vel sesquipedem alti : flores & semina plantagine : Radix plerumque exigua, sed aliquando digitum crassa, alba, saporis aliquantum adstringentis : hæc planta colitur in hortis. *Pes cornicis* dicitur à pedis cornicis similitudine, quam ejus exprimunt folia. Alii quòd ejus stylus, è mediis foliis exurgens, in cornicis pedem conformatus articuletur, reliquam exhibens crucis effigiem : vocatur & *Sanguinaria* & *Sanguinalis*, quòd sanguini sistendo apta sit herba. Sunt qui *Herbam stellæ* nominant, alludentes haud dubiè ad Græcam appellationem *Astrion*. Nonnulli quòd folium ejus multipartitò confectum in cervini cornu imaginem effigietur, *cervinum cornu* vocarunt. Ex κορνίον cornix, & *pes*. B. *Werts-hoorn* / *Gravinne-kruid* / *Kraapenvoet* / *Floop-kruid*. G. Krayen-fusz. Gall. *Corne de cerf*, *pied de corneille*. A. Buck-horne plantain.

CORPORA NERVEO-SPONGIOSA, idem quod *Corpora nervosa penis*.

CORPORA NERVOSA PENIS, F. Ruifchio *Corpora nerveo-spongiosa*, sunt duo corpora longa, orta à parte inferiore ossium Pubis seorsim, & cincta membranâ propriâ, junguntur sibi mutuo ope septi medii, quod sensim evanescit versùs anteriora, & ex cellulis plurimis membranosis contexta, quæ maximum penis corpus constituunt. Si illa corpora expandantur, per sanguinem in cavernulis majori copiâ influxum, erectio istius instrumenti fit. Ex similibus duobus corporibus etiam constat mulierum Clitoris. B. *De zenuwagtige Ughamen*. G. Die Sennadrige theile des Mænnliches glieds. Gall. *Les corps caverneux*. A. The nervous body's of the yard.

CORPUS CALLOSUM, est medullofa seu potius fibrosa cerebri pars, ex cujus complicatione ventriculi cerebri anteriores constituuntur. Estque tota medullofa, nulla membrana obtensa, medullæ oblongatæ apicibus utrobique affigitur : ab istis apicibus tanquam ortu suo, medullaris hæc substantia cerebrum obducens & concamerans versùs posteriora expanditur, ac sensim minuitur, demùm hujus expansi limbus exterior arctius contrahitur, ac inferiùs, medullæ oblongatæ caudici membranarum & vasorum nexu conjungitur. Porò firmioris connexionis gra-

gratia, ab interiore ipsius parte, juxta ipsius apices, processus medullaris exoritur, qui cerebri fissuram sustentans, ad limbos ejus pertingit; quibus velut brachiis utriusque reflexis unitur: quæ quidem brachia medullæ oblongatæ caudicem amplectuntur, adeoque illum cerebri limbum sibi firmiter annectunt. B. *Het wereragtig lichaam.* G. Die Schwielharte theill des gehirns. Gall. *Le corps calveux.* A. The/pith of the brain.

CORPUS GLANDULOSUM, seu GLANDOSUM, idem quod *Prostata.*

CORPUS PAMPINIFORME, vide *Varicosum corpus.*

CORPUS VARICOSUM, vide *Varicosum corpus.*

CORPUS PYRAMIDALE, idem quod *Varicosum corpus.*

CORRECTIO, est quando medicamini sal quoddam aut aliud quid additur, ad effecta acceleranda: vel quando vis violenta reprimatur. B. *Orbetering.* G. Verbesserung. Gall. *Correction.* A. Correction.

CORRECTORIUM, est, quo Medicamenta meliorantur, ne cuiquam noceant, & facilius assumi queant, ut quando Sennis additur semen fœniculi, folia scrophulariæ &c. Ad hæc medici attendere solent, dum morbis profligandis accommodant remedia, quæ si sola non satis convenirent in data ægri temperie, additione aliorum ad scopum medicum diriguntur, & sic corriguntur. B. *Gen Orbeteringe.* G. Verbesserung. Gall. *Correctifs.* A. Idem.

CORROBORANTIA, idem quod *Cardiaca.*

CORROSIO Chymica, est corporis misti, per res corrosivas, calcinatio. B. *Bytinge.* G. Zernagung. Gall. & A. *Corrosion.*

CORROSIVUM, est Medicamentum solida corporis animalis corrodendi vim habens, ut Ruptorium, Calx, Aqua fortis, &c. Cujus ope superflua carnis excrescentia absumitur vel depascitur; vel ut fontanella fiat ad pus vel aquam effusam evacuandam. B. *Corrosyff.* G. Zernagende mittlen. Gall. *Corrosifs.* A. A Corrosive.

CORRODENTIA, sunt quæ acutis suis particulis carnem excrescentem edunt, & consumunt & quidem omnia, quibus applicantur. B. *Corrosyff/ knagend middel.* Zernagende mittel. Gall. *Corrosifs.*

CORRUDA, est Asparagus sylvestris, dictam volunt quod

quòd ubi adolevit facile corruat, decidatque. Ast cùm græca apud Theophrastum vox sit à κέρειω verro, purgo, nam colligatis in fasciculum truncis, verrendo intervire possunt.

CORTEX, est exterius tegumentum, seu cutis vegetabilium, ut & nucum, malorum granatorum, aurantium &c. Item exterior substantia cerebri & cerebelli. Gr. κέρειω, φλοιός. **B. De bast.** G. Rinden am baum. Gall. *Ecorce*. A. The bark of a tree.

CORTICALIS SUBSTANTIA CEREBRI, & CEREBELLI, est substantia ejus exterior plurimis Labyrinthis & mæandris exterius dotata; tenui meninge obducitur, cinericea, mollis, humidior, cingens ubique, accurate, totam originem alterius substantiæ internæ, albissimæ, solidioris, exsuccæ magis, quæ medulla cerebri & cerebelli vocatur; ita ut hæc ab illa oriri primò manifestè videatur undequaque, tam in appendicibus, ventriculis, cruribus, medulla oblongata; in interiori verò parte medullæ spinalis similis est cortici recondita substantia, tota pariter ibi arteriosa, quam medullosa ambit, inversâ ratione quam in priori, & juxta *Malpighium* ex glandulis minimis ovalis figuræ composita, juxta alios & quidem verosimilius ex meris vasculis à vasis piæ matris oriundis. Corticalis hæc substantia ab interiori ergo cerebri parte medullarem seu fibrosam substantiam sibi vicinam habet, quæ ex cortice originem ducit, ut clare in cerebello patet. Usus est spiritus animales segregare & è massa sanguinea excipere, ex qua per medullarem substantiam & nervos distribuuntur, & per universum corpus deferuntur. Secundo, fortè memoriæ & somni sedes ibi collocatur. **B. Bast-agtige substantie.** G. Die Rindengleiche theilen im Gehirn. Gall. *Substance Corticale du cerveau*. A. the cortical substance of the brain.

CORTUSA, Est planta, quæ habet folia ex radice erumpentia, ampla, rotunda, incisa, aspera, saporis stipitici, caulibus longis adhaerentia: ex his nascuntur caules parvi, nudi, in summitate habentes flores quinque petalis constantes, purpureis: radix valdè fibrosa; tota planta est valdè odorata; crescit in locis arenosis, & argillaceis, satis convenit cum auricula urli; dicitur & sanicula alpina, vel montana latifolia, laciniata. Est Matthiolo Caryo-

Caryophyllata species, sic dicta quod à *Cortiso* primùm hæc planta reperta sit.

CORYLUS, Est arbuscula, quæ plures habet ramos longos, flexiles, sine nodis, corice tenui obductos: ejus lignum est tenerum, album: folia sunt ampla, imparia, in margine dentata, acuta, in parte superiori viridia, in inferiori albescentia: flos mas constat tribus squammosis foliolis, quorum exterius binis interioribus incumbit; ex infimo flore quatuor pedunculi emergunt, singuli habentes testiculum suum; omnes flores simul adnati axi longo referunt caudam cati: flos femina in eadem planta, loco diverso à mare nascitur, constans calice squammoso, foliolis multis se invicem succingentibus facto, intra quem ovarium latet instructum multis tubis incurvis, rubris, acutis: fit deinde fructus osseus putamine nucleum condens carnosum, hærens arcè innatus calici foliaceo: radix longa, crassa, robusta: hæc arbor crescit in sylvis, cujus fructus nux Avellana & *λεπτοκάρυον* dicitur. Fortasse erit vox corrupta ex *καρύα*, cum *κα* sit mutatum in *κο*. *εϋ* manet, deinde a in us, hinc corylus, si fallar, non mihi vitio vertite, est enim tantum divinatio. B. *Hazelaar* / *hazente-boom*. G. *Hafel-nusz*, *Hafel-strauch*. Gall. *Noiselier*, *Noissetier*, ou *Coudrier*. A. *Hafel-nut-tree*, *Hasle-tree*, or a *filberd-tree*.

CORYMBI, sunt summitates Hederarum, velut uvæ dependentibus acinis coactæ. Transfertur tamen vox ad multos herbarum fructus.

CORYMBIA, **CORYMBOS**, **CORYMBE**, est Hedera, arborea, sic dicta, quod supra arborum capita ascendat; derivatur à *κάρυα* caput.

CORYPHE, est vertex capitis; item digitorum extremitas interior juxta unguis, à *κορυφή* in verticem attollo.

CORYZA, sive **GRAVEDO**, est succorum nostri corporis, ab externo frigore, inspissatio, unde in minimis vasculis, ubi hi alluunt, fit obstructio; vel ab eadem causa vascula contrahuntur, hinc à liquido suo inflammantur, quod cum facillimè fit in locis ubi continuè alluit aër, tota membrana à *Schneidero* descripta, nares &c. investiens afficitur, unde ex glandulis ejus fit liquoris acris & salis defluxus; sic & glandula pulmonarem fistulam perreptantes ob acrem succum excitant tussim. Coryza est vel sine vel cum febre, à *κορυζάω* gravedine laboro, vide *Catar-*

S

rhus.

rhus. B. Verhoutheid / De snuf / zwaarhoofdigheid / vuzppinge uit de herseuen G. Schuppen, Hautz, oder beschwerung deiz Hau ts. Gall. *Enchiffrenement*; *Rhisme.* A. Heaviness, or distinesse.

COS VINUM, est vinum, quod insigni colore, odore, & sapore pollet. Prior enim littera significat colorem; media odorem; & ultima saporem. Gall. *du Vin Theologal.*

COSMETICCA, sunt Medicamenta externa, illuminando applicata, cutim dealbantia, & emollientia, ad pulchritudinem illi conciliandam; ut oleum tartari, lac virginis, dissolutio ex mercurio sublimato, sulphure, camphora, &c. à κοσμηω orno. B. *Blanketzel.* G. *Blancketzel.* Farb antreichende mittlen. Gall. *Remedes pour blanchir ou nettoyer la peau, ou pour surder.* A. *Cosmetics.*

COSTÆ, Gr. πλευραι, σπασσα. B. *Ribben.* Sunt illa ossa, quæ arcuata, oblonga, unà cum aliis partibus thoracem constituunt: Potterius connexionem cum vertebribus dorti, anterius verò cum sterni cartilaginibus habent: numero in quolibet latere duodecim sunt: septem superiores veræ seu potius longæ, quinque inferiores spuria, seu breviores dicuntur. Item νόβοι πλευραι, μαλθακαί πλευραι, χονδριδες ακαιθαι. Costarum pars latior *Palmula* dicitur, πλατη *Poll.* angustior, quæ spinæ vertebrae attingit, *Remulo κώπιον*: *Polluci μεσοπλευρα* costarum spatia intermedia dicuntur. B. *Kozte ribben / bastert ribben.* G. Die kurtze rippen. Gall. *Fausse côtes.* A. The Spurious ribb's. Costæ etiam sunt margines ossis scapulæ, & ossis illi.

COSTUS, est herba odorem spirans, nomen accepit, ἀπὸ τοῦ κοσμεῖν ab ornando, quod odoris sui fragrantia sensus decorat; duplex in officinis prostat, *Albus* & *Niger.* vocatur etiam *Mentha Saracenicæ*, & *Græca*, Straboni *Costarium.* Vocatur alias *Mentha corymbifera*, à dispositione florum & odore, herba S. Mariæ. *Balsamita*, ubi vide: coitus Arabicus, est radix exoticæ plantæ arbusculæ sambuci satis similis, oblonga, pollicis crassitie, gravis, compacta, coloris buxæ flavescens extus, intus rubri, saporis acris, amari, aromatici, grati, subdulcis, odor ejus si in ignem conjicitur lat gratus: tres costæ dantur species, Arabicus, dulcis, & amarus; sunt qui volunt has tres species inter se non differre, nisi ratione ætatis, sed quemadmodum de plurimis exoticis ita de costo nihil adhuc indu-

dubitanter differi potest. B. *Koff* / *Walssem*. G. Frauenkraut. Gall. *Costus Arabique*. A. Sweet smelling costus. Arab. *Kaff* & *Koff*.

COTINUS, Est arbuscula sex vel septem pedes alta, cujus lignum est flavum, ramos dimittens rotundos, cortice rubicundo & obscuro instructum: folia sunt ampla, venosa, ferè rotunda, in longo pedunculo: Caliculus exiguus, quinquesidus; flosculus rosaceus, pentapetalus, in ramulis capillaceis: Ovarium fit fructus orbicularis, duro putamine impartibili tegens semen triangulare, coloris rubicundi, fusci aut nigri: radix lignosa: hæc arbuscula crescit in montibus: dicitur etiam Coccigria, à κόκκη granum, & ἀγρία sylvestris, quasi grana sylvestria. Est Oleaster sylvestris, qui vocatur cotinus ad lineamenta modo conchilii colore insignis. Nomen fortè ab insula Hispania Continusa post Gades; ubi Oleaster seu Cotinus in magna copia alitur, me latet. B. *Wilde Olf-boom*. G. Wald-Oel-baum. Gall. *Fustet*; *Olivier Sauvage*. A. The Wild Olive-tree.

COTONEA, CITONIA & CYDONIA MALUS, Est arbor, quæ habet lignum tortuosum, durum, pallidum, albescens, habens corticem mediocriter crassum, satis politum, externè coloris cinerei, internè rubicundi; folia mali, integra, albescencia, in parte inferiori lanuginosa; flos est rosaceus, quinque vel plurimis petalis in orbem positus constans, cujus calix abit in fructum turbina- tum, carnosum, in loculamenta divisum, seminibus plurimis, glutinosis, oblongis, & callosis fæta; radix magna, coloris obscuri: crescit hæc arbuscula in montibus & locis aridis: sic dicta est, à Cretæ oppido, unde primùm advecta est. *Cotonea*, verò à Sidonte Corinthi vico nominata est, primus Cato illud nomen dedit: quibusdam, quod mala ejus cotone, seu lanâ quâdam tegi videantur. B. *Queen-boom* / *Quee-appel-boom* / *Quee-preer-boom*. G. Quitten-baum, Kuttien-baum. Gall. *Coignassier*. A. The Quince-Tree.

COTONIUM, COTONUM, COTUM, vide *Xylon*.

COTULA, est Camomillæ species, quæ in duas dividitur, quarum una dicitur cotula fetida, sive Chamæmelum fetidum, quæ habet folia Chamomillæ vulgari similia, odore abominabili, gustu amaro. Gall. *Camomille puante*.

te. Altera species, dicitur cotula non fetida, & à foliis cotulæ fetidæ distinguitur solo narium iudicio, sapore amaro, vocatur & Chamomilla inodora, Bupthalmum. Gall. *Oeil de bœuf.* Datur & tertia species cotulæ, quæ est flore luteo radiato, sive Chrysanthemum tenuifolium boeticum, sive Bupthalmum tenuifolium, folio mille folii: nomen quod ei Thulci indiderunt satis declarat: *Cautam* enim appellaverunt, unde diminutivum *Cautula* deductum est, & tandem corruptâ voce *Cotula*, à *καίω* uro, quia, illi qui in campis alvum exonerant, & deinde hanc herbâ sedem abstergunt, paulò post intolerabili vexentur ardore. Alii à cote denominationem trahunt, quia fortè quibusdam in locis cotibus, seu rupibus innascatur. B. *Knœdille / Knœoogen.* G. Krottendill, Knedtill, Kne. aug. A. Stinking May-weed, or camomil. Gr. *Κωνανθίς, Κονόβοτανή.*

COTYLA ATTICA, pendet uncias novem, ut Hemi-na Italica. *Cotyla Italica* verò est libra mensuralis uncia-rum XII. vel capit semifextarium.

COTYLE seu **COTYLA**, est *Acetabulum* seu cavitas ossis coxendicis, quæ caput femoris ossis excipit. Gr. *κοτύλη γλῶσσον* *Theocr. interp.* B. *Het heupen-berns hol.* G. Die schussel, oder hoele darin sich das Hufstbein fueget. Gall. *Le Creux d'un os, ou s'emboite un autre os.* A. The cavity in the Hip-bone.

COTYLEDON, idem quod *Cotyle*.

COTYLEDON, ACETABULUM, sive **UMBILICUS VENERIS**, Est planta, quæ habet folia ex radice erumpentia, rotunda, pingua, succulenta, tenera, umbonem sive umbilicum quasi referentia, saporis visci, & insipidi, pediculis longis adhaerentia, ex quibus producitur caulis semi pedem altus, qui in plures ramusculos dividitur parvos flores gerentes: qui sunt monopetali, campaniformes, tubulati & multifidi, ex quorum calice surgit pistillum, quod infimam floris partem perfodit, abique deinde in fructum, ex plurimis vaginulis constantem, in capitulum collectis, à basi ad apicem dehiscens, ac semine factis ut plurimum minutissimo: sic dicitur quod folium habeat instar vasculi excavatum, quo solebant veteres haurire, vel quod sit instar coxendicis concavum: *κοτύλη* enim est cavitas dicta coxæ, in qua os femoris capite suo rotatur, à *καίω* jaceo, positus sum. Vocatur item *γῆς ὀμφακ*

λον, quòd veluti oculum seu umbilicum densioribus cingeret foliis, adinstar majoris sedi. Gall. *Nombri de Venus*.

COTYLEDONES seu ACETABULA UTERINA, vel πλακτένια κροίας. Sunt glandulæ per externam fœtus membranam seu chorion dispersæ, quæ succum nutritium fœtui alendo ex utero segregant: sed hoc locum tantum habet in quibusdam animalibus: in mulieribus verò placenta uterina earum vicem gerit. Item venarum uteri hiantium oscula, quæ acetabulorum & cotyledonum nomine veniunt. A foliorum Cotyledonis herbæ similitudine nomen fortiuntur.

COURAP, scacies quædam Indica est, Impetiginem aut Herpetem referens.

COXÆ OS, Celfo, aliis *Innominatum & Ilium*. *Coxendis*. Varroni: *χιον κόχωνω Hesych.* dicitur, eo quod ileum intestinum contineat; lateribus ossis sacri annexum est; in infantibus ex ossibus tribus constat, ilio nempe, Ischio, & osse pubis, per cartilagineas invicem conjunguntur usque ad septimum annum, tum triplici lineâ distinctum apparet: quod adultis in unum coalescit. B. *Het heupen-been / ps-been / de joukken*. G. Das Heufft-bein. Gall. *La Hanche*. A. The Hip vel Huckle bone, or the haunch.

COXENDIX, idem quod *Coxa & Ischium*.

CRAMA, CROMA, & CHRAMA, est mixtio cujuscunque rei, sive Medicamenti, sive Elementorum, à *κρ-εδγγμι* misceo. B. *Ein mengsel*. G. Ein Vermischung, Vermengung. Gall. *Mixtion, Mefflange*. A. Mingling or Mixture.

CRAMBE, Est planta, quæ habet folia Brassicæ rubræ, sed magis crassa, magis carnosâ, visui gratiora, circa margines undulata, & veluti crispâ, saporis non ingrati, ex foliis nascuntur caules, qui in summitate habent flores cruciformes, quatuor scilicet petalis constantes; ex quorum calice surgit pitillum, quod deinde abit in fructum seu testam unilocularem, bifariam dehiscentem, semine fœtam ut plurimum oblongo: crescit hæc planta circa loca maritima: crambe est vox græca significans Brassicam, sed cum hac malè confunditur, nam Brassica est aliud genus plantæ, hinc à Tournefortio optimè ab invicem distinctæ, & nomen Brassicæ sive crambe hic retentum est ob defectum vocabulorum: dicitur quati *Κορμύβλα παρα τὸ κόρρε*

καρπας ἀμβλύωνες quod oculorum pupillas, quas Gr. *καρπας* vocant, hebetet obtundatque. Sed alii dici volunt à *καρπας* quia brassica capitata est. Et alii ita vocatam asserunt quia *καρπας ἀμβλῶν* vel *ἀντλῶν*, quod crapulae adverteatur. Vide *Brassica*. Gall. *Chou marin sauvage d'Angleterre*.

CRANIA, est cornus, arbor; à *κεράνος* caput, quod capitatum fructum ferat, vel, quod instar Calvariae duri sunt rami. Vide *Cornus*.

CRANIUM, est compages octo ossium capitis, ad quod pertinent ossa frontis, sincipitis, occipitis, temporum, sphenoidis, & cibriforme: sese habet velut *κεράνος*. Galea, quia cerebrum ab externis injuriis defendit, superior ejus pars ex diplomate, sive duplici tabula constat, ab aliis Calva & Calvaria appellatur. Vide *Calva*, forte à *καρπας* tondeo. B. *Het Bekke-neel / Hersen-bekken / Hoofspan / Hersen-pan / Hoof-schootel*. G. Die Hirn-schale. Gall. *Le Crane*. A. The Skull.

CRAPULA, est capitis dolor, ex nimio vini usu contractus, ex *καρπας* caput & *πάλαι* vibro. B. *Brassen / zatheit / verbuistheit*. G. Hauptwehe von ubrigen trincken. Gall. *Crapule; Yvresse*. A. Gluttony or a surfeit.

CRISIS, sive **TEMPERAMENTUM**, est mixtio ex convenienti qualitatum constitutione. Temperamentum dicitur simplex vel compositum: *Simplex* cum una tantum qualitas excedit, ut calidum, frigidum, humidum, siccum, salsum, acre &c. *Compositum*, cum plures qualitates eminent, ut calidum & siccum, calidum & amarum, salsum & acre, acidum & frigidum, acidum cum acrimonia &c. Item aliud est *Insitum*, quod partibus inhaeret; aliud *Influens* quod à spiritibus, & sanguine in partes influit: estque *Moderata* vel *Immoderata*: *Totalis* vel *Partialis*: *Nativa* vel *Adscititia*: *Permanens* vel *Fugiens*: ad *Pondus* vel ad *Justitiam* & sic finguntur plurimae differentiae, quae vix ullius momenti sunt, à *κεράνος* *υψος* misceo. B. *Getempertheid / temperament / gematigtheid*. G. Die Mässigkeit. Gall. *Constitution, Temperament*. A. Temperament, or Constitution.

CRASSULA, est Telephii species, sic dicta, ob folia solito crassiora: ut & vermicularis, eandem ob similitudinem *Crassula* vocatur *minor*.

CRATÆGONON, herba Cercalis videtur & affinis Melam-

Jampyro, cujus usus & esus est semen vividum & genitale reddere; id enim τὴν γόνον κελεύειν significat, semen robore acuire & quasi viribus imbuiere.

CRESSIO, vide *Cardamom*.

CRATICULA, est instrumentum Chymicum ex bacillis ferreis quadratis digitalis crassitudinis, juxta se in acutum ita positis, ut semidigitale spatium inter illos interfit, factum locis conficiendis, carbonibus sustendendis inseruiens. B. *Ceu Rooster*. G. Ein Rost. Gall. *Un Gril*. A. A Gridiron.

CREA, est tibiæ anterior pars. Dicitur & *Ocrea*. Vide *Tibia*.

CREMASTER, Musculus, carneus oritur à magna parte inferiore, anteriore spinæ ossis Ilium, obliquo descensu adnascens carneis fibris ad marginem anteriorem, descendentem, ossis Ilium, versus os pubis, unde antrorsum, deorsum, oblique se expandit, lateralia, & anteriora, tunica vaginalis amplectitur, dum à parte anteriore ossium pubis, post vaginalem tunicam fibræ carneæ ortæ, recta dimittæ, deorsum, se applicant parti posticæ tunicae vaginalis, & ita simul formant musculum cavum, undique accuratè clausum, quo tunicam vaginalem, testemque, elevat, sustinet, comprimit, exprimit, à *κελεύειν* suspendo. B. *De opschootende spieren*. G. Der hoden hangmausz. Gall. *Muscle cremaster*. A. The cremaster muscles.

CRENÆ, sunt quædam in extremis oris incisuræ, à quibus crenata herbarum folia vocantur, hoc est serrata, & per ambitum secta.

CREPATURA, à *Crepare*, est quando hordeum aut aliud quid coquitur, donec crepat.

CREPITUS LUPI, vide *Orbicularis*.

CRIBRATIO, est pulveris tusi per cribrum dimissio, seu materiæ tenuioris à crassiore beneficio cribri separatio. B. *Ziftinge/ teenfinge*. G. Siebung, das Sichten. Gall. *Criblement*. A. Sifting, or Searcing.

CRIBROSUM OS, vide *Ethmoides*.

CRIBRUM, Gr. ἰσθμὸς, ἰσθμὸν, est instrumentum, ex lana, linteo, cannabe, serico, seta &c. quo olea, liquores &c. percolantur, vel pulveres trajiciuntur: atque est vel rarum vel densum, apertum vel clausum, B. *Zifte/ trems*. G. Ein Sieb. Gall. *Crible, Tamis, Etamine*. A. A. Sieve, or Searce.

CRIBRUM BENEDICTUM ANTIQVORVM, Veteres in renibus duas cavitates finxerunt secundum longitudinem sitas : unam supremam, in quam sanguis serofius ex vasis renalibus effundebatur : alteram infimam, transversâ quâdam membranâ distinguere putabatur instar cribri angustissimis foraminibus pervia : unde *Colatorium* vocârunt, & *Benedictum cribrum*, per quod voluere percolari serum in ureteres, sanguinem verò probum remanere pro nutritione renum.

CRICOARYTÆNOIDES, sunt musculi à cartilagine cricoide sive annuliformi profecti, qui arytænoidi inferuntur, quàm, dum retrorsum atque exterius abducit, rimam quoque laryngis dilatat, ex *κρικος* annulus, *ἀρυτῆς* vel *ἀρυτῆς* apud Hesych. haustrum vasis genus apud Lucret. lib. 5. ab *ἀνοίγω* aperio, & *ἰδω* forma. B. *Des rings spicet-spiere*. G. Der ring maufz. Gall. *Muscles Cricoarytænoidiens*. A. The cricoarytenodes muscles.

CRICOIDES, est capitis laryngis cartilago annuliformis, ex *κρικος* annulus, & *ἰδω* forma. B. *Het ringwys kraakebeen*. G. Das ringgleiche knorpelbein. Gall. *Cartilage cricoide*. A. The Ring like cartilage vel gristle.

CRICOTHYROIDES, est par muscutorum ab annulari cartilagine ortum, & in scutiformem terminatum, nonnihil oblique movendo, rimulam Laryngis dilatat, ex *κρικος* annulus, *θυρεός* scutum, & *ἰδω* forma. B. *Des rings schild-beens spieren*. G. Der schildbeins maufz. Gall. & A. *Crico thyroidiens*.

CRIMNOIDES seu **CRIMNODES**, est urina, cui crassa & farinacea sedimenta insunt, à *κρίμνος* farina, & *ἰδω* forma. B. *Melachtige pis*. G. Dicke und dunckel harn. Gall. *Urine Farineuse*. A. Urine with a thick Sediment like to Meal.

CRINALE, est Instrumentum quoddam Chirurgicum, Ophthalmicum, in Ægyptopes cura commodissimum, cuius inventor est Aquapendens.

CRINIS, seu **PILUS**, corpus notissimum est, teres, solidum, filamenti instar, quod facillimè in quamcunque partem flectitur, microscopio perlustratum, transparentes est : saepe nodosum, extremitas ejus instar penicilli saepe fissa, radix sive bulbus ob figuram dicta intra cutim reconditur, verosimiliter cava est & vasculosa, ut pennæ avium

in

in radicibus ; quæ vasculosa pars folliculo includitur , in fetis & majoribus pilis conspicuo ; oriuntur pili ex ipsis pinguedinis interpositis glandulis , vel folliculis ; defendendæ cuti & firmandis poris , inserviunt in cute , ut & in aliis partibus , ut in cavo narium anteriore &c. dividuntur in capillos , in crines & pilos. B. *Hair*. G. Das Haar. Gall. *Cheveux*. A. Hair.

CRINON , lilium , dicitur & κρινον , à κρινω secerno , quod folia ejus sint distincta , vel à κρινω judicio , est enim κριτηριον & indicium veris , vocatur & λειριον. Vide *Lilium*.

CRINONES , sunt vermiculi cutanei , qui & *Dracunculi* vocantur. G. Mitefler.

CRINONIA , idem quod *Crinon*.

CRISIMA , sunt signa decernentia , & judicantia , à κρινω judico.

CRISIS , Veteribus erat subita , & repentina mutatio in morbo , ad salutem vel ad mortem contingens. Aliquando significat humorum secretionem. Sed magis frequens , & vitata est illius acceptio pro judicio super morbum habito. *Crisis* alia est *Perfecta* , alia *Imperfecta* : *Perfecta* est , quæ ægrum perfecte , & integrè à morbo liberat : estque vel *Salutaris* , vel *Lethalis*. 1. Ut sit optimis signis Judicata. 2. Manifesta. 3. Ut die critica contingat. 4. Fida. 5. Secura. 6. Conveniens morbo & ægrotanti. *Crisis Imperfecta* est , in qua morbus perfecte non judicatur ; sed tantum secundum partem , & alteri crisi futuræ locum post se relinquit ; eaque duplex est , altera ad melius ; altera verò ad deterius. Ad melius ea est , quæ non omninò tollit morbum , sed facit ut eum æger alacrius ferat. Ad deterius est , quæ morbum reddit vehementiorem , & periculosiorem. Crisim à Lunæ & siderum motu , & influentiis dependere , eorumque aspectus quadratos , oppositos , aut *conjugios* sequi , verum non est : à materia utique majori , vel minori maturatione crises videntur dependere , sed in hisce regionibus non observantur , à κρινω judico , secerno. B. *Opzdeel / raming*. G. Crisis , Urtheil. Gall. *Une Crise*. A. A Crisis or judgment.

CRISPINUS & CRESPINUS , est *Berberis* : haud dubiè Græci à spinarum acuminatis cuspidibus Oxycanthan nominant : hinc Latinis fortè quasi *Cretica Spina* , unde voce contracta sonat *Crespinus* ; vel devenit ab Itali-

ca voce *Créspino*, five à *Spina*. Vide *Berberis*.

CRISTÆ, sunt carnis excrescentiæ circa anum pullulantes ex præpostera Venere ortæ, ad quarum radices pleurumque scissuræ seu Rhagades adsunt. B. *Hane-kambs-wpzigge uitwassen*. G. Ein Hanen kambs gleiches aufz-wachs. Gall. *Crêtes*. A. Excrescences on the Anus like a cocks comb.

CRISTA GALLI, est pars tertia ossis ethmoidis, five processus interior gallorum cristæ haud absimilis, inter olfactorios nervos, five processus cerebri papillares assurgens, cui infigitur extremitas sinus tertii duræ meningis. B. *Ein Hane-kambs been*. G. Das Hanen-kambs bein. Gall. *Crête de cocq*. A. A kind of a triangular process like to the comb of a cock. Cocks combone.

CRISTA GALLI, Gr. ἀλκτ ἀγαλόφει, sic dicitur à florum figura, cum eorum folliculis. Vide *Alectorolophus*.

CRITERIUM, idem quod *Crisis*.

CRITHAMUM, idem quod *Crithmum*.

CRITHE, est hordeum; dicitur quasi κριθόν, secretum vel separatum, quòd huic frumento multa opus sint ad fecernendas glumas. Vel παρὰ τὸ περικριθῆναι τοῦ ἀκρῶ δυναν, ἀποδρῶν γὰρ ἦν θιον πρὸ τοῦ κριθῶν, quòd hordeum glandibus præferebatur; vel ἀπὸ τοῦ διακριθῆναι, quòd eo reposito, & in usum recepto, glandibus spretis à brutis homines distincti sint, à κριθῶν fecerno. Vide *Hordeum*.

CRITHE, vide *Hordeolum*, estque tuberculum parvum, oblongum, palpebræ cilio, qua pili sunt, adnascens; & sic ab hordei similitudine, dictum. B. *Ein frontje of scheetje der oog-schelen*. Gall. *l'Orgeolet ou Orgeuil*. Item pudendum virile.

CRITMUM, CRITHMUS, CRITHAMUM, & CRETA, est Faniculum marinum, vocatur & *Crethmum*, est planta, quæ habet caules sesquipedem circiter longos, ramosos, crassos, lignosos, interdum repentes, aliquando rectos: folia trifariam divisa, carnosa, angusta, atrovirentia: flos est rosaceus & umbellatus, plurimis scilicet petalis in orbem positis, & calici infidentibus: is autem abit in fructum compositum ex duobus seminibus junctis involucrium aliquod habentibus, quod per maturitatem deponunt, striatis, oblongis, albis, planis, odoratis: crescit in regionibus calidis super saxa circa mare: an à κριθῶν,

neglens, quòd semen aliquod contineat, instar grani hordei aut tritici? An à *neglens* secerno, quia urinam & menses fecernit? B. *Zee-venkel*. G. Meer-fenchell, Zee-fenchel. Vacillen-kraut. Gall. *Bacile*, *Fenouil marin*, *Perce Pierre* ou *Passe Pierre*. A. Sampire.

CRITICI DIES, sunt, in quibus subita morbi conversio fit. Eorum tres sunt *differentiæ*: alii *verè & perfectè critici*, dicuntur, alii *Indices*, alii *Interdicentes*. *Perfectè critici*, *Principes* aut *Radicales* appellantur, quoniam, quæ his diebus contingunt crises, omnes perfectæ criseos notas habent: ejusmodi sunt septenarii tres, nimirum septimus, decimus quartus, & vigesimus. *Indices*, qui *contemplabiles*, & *internuncii* nominantur, sunt, qui crisiin septenario die futuram indicant: suntque numero tres: quartus, undecimus, decimus septimus. *Interdicentes*, qui & *intercalares*, seu *irrepentes*, vel *provocatorii* nominantur, sunt qui inter principes, & indices intercidunt, crisesque imperfectas moliantur, suntque tertius, quintus, nonus, decimus tertius, & decimus nonus. Reliqui verò dies, qui neque principes sunt, neque indices, neque interdicentes, *vacui & medicinales* appellantur: suntque sextus, octavus, decimus, duodecimus, decimus sextus & decimus octavus. Dierum criticorum computatio instituenda est ab ea hora, in qua æger percipit manifestam actionum suarum læsionem. Hoc obiter notandum quòd dierum criticorum supputationes, in hisce regionibus calculis Hippocraticis non exactè respondeant. Illi dies omnes dependent, à materiæ morbificæ citiori vel tardiori maturatione, à *neglens*, judico. B. *Coedel dagen*. G. Die tagen aus denen man die veränderung der Kranckheiten Urtheilet. Gall. *Les jours Critiques*, ou *de Crise*. A. Critical days.

CRITICA SIGNA, sunt, quæ ex crisi, vel ad salutem vel ad mortem, desumuntur, suntque alia *Antecedentia* quæ vel tempus crisis prænunciant, vel speciem criseos significant; alia concomitantia, quæ cum ipsa specie criseos simul apparent. Alia denique *Subsequentia* nominantur, quæ ostendunt an sanitas imperfecta sit expectanda, vel an metus sit recidivæ.

CROCOMAGMA est compositio cujus basis est crocus. CROCUS, est planta, quæ habet folia angusta, graminea,

nea, striata, linea media alba divisa, septem ut plurimum, theca membranacea involuta : flos est liliaceus, monopetalus, inferius tubulatus, in sex partes profundè dissectus, pediculo intidens : Pistillum è fundo floris furgit in terna capillamenta capitata & cristata divisum : calix verò deinde abit in fructum oblongum, trigonum, in tria loculamenta divisum, feminibusque satum subrotundis : radix gemina, carnosâ tuberosa, quarum altera, quæ minor est alteri majori fibrosæ insidet, utraque verò involucre membranoso obducitur : crocus sæpius adulteratur nunc staminibus carnis bubulæ salitæ, nunc cnici floribus sive carthami, vel Calendulæ; vel illum nimis humidum reddendo. Hujus variæ sunt species, Vernalis enim & Autumnalis, quæ colore aliisque circumstantiis variant. Ex India, Gallia, Anglia aliisque locis nobis adfertur. *Crocus*, ex sententia Scholiastis Callimachi dicitur *παρὰ τὸ ἐν κρόκῳ θάλλειν*, ex eo quòd in frigore floreat, vel dicitur quasi *κροκίς* vel *κρόκη*, id est *Trama*, *Filum*, *Villum* seu *Subtegmen* : id quòd stamini inseritur, intertextiturve; cufusmodi sunt croci stamina, seu villi, qui *κροκίδες* appellantur, qui cum foli in usum veniant, per excellentiam croci nomine donantur. Alii dicunt vocari à Croco juvene, qui propter amorem Smilacis virginis, in florem sui nominis versus est. *Ovidius* hoc modo canit.

Et Crocum in parvos versum cum Smilace Flores.

B. *Saffraan*. G. Saffran. Gall. *Saffran*. A. Saffron.

CROCUS, Chymicis est calx pulvereâ ad croceum vergens colorem, vel est quilibet pulvis colorem croci æmulans, paratur ex marte, venere, antimonio &c. ut crocus martis, veneris, metallorum &c.

CROMNYON, est *Cepa*, dictum est quòd oculi pupillam comprimi cogat, *ὅτι κόρας κλύμενον*, vel *ὅτι αὐτὴ ὁσφραίνεται* *ἡμῶν ἢ ἰσθμίου τὰς κόρας κλύμεν*, oculos enim claudere & emittere lachrymas consueverunt, qui ipsum naribus oculive admovent. Alii, sed minus rectè Etymologiam à *κρόκη* caput derivant, quia ejus bulbus capitulum referat.

CROTAPHITES, dicuntur muscoli, venæ, & arteriæ temporales, *κρόταφος* enim tempus, fortè à *κρατῖω* verbero, pulsò, quia arteriæ in eodem loco continuo pulsant : quandoque etiam *Crotaphium* pro dolore capitis sumitur. *Vide Temporalis Musculus.*

CRO

CROTAPHIUM, vide in *Crotaphites*.

CRUCIALIS INCISIO, vide *Incisio Crucialis*.

CRUCIATA, est *Gentianæ* species, quæ habet caulem pedem circiter altum, tenuem, mollem, debilem, quadratum, villosum, nodosum: folia in caule in crucis formam disposita, quaterna, hirsuta, parva, oblonga: flores parvi sunt, verticillati, coloris flavi: bacca post florem gemina, ferè sphericæ, cutim siccam & villosam habentes: radix tenuis: juxta fossas, aquarum rivulos, & quandoque agrorum margines crescit: nomen accepit, quòd radix secundum longitudinem tripartito, aut quadripartito fissâ fit, cum foliis cauli cruciatim incumbentibus. Hinc Gr. Σταυροειδής appellatur: vocatur etiam asperula aurea. Gall. *Croisette*.

CRUCIBULUM, seu TIGILLUM, est vas fusorium ex terra in igne contumacissima, factum, acutiore basi & ferè in amplio rem capacitatem formâ triangulari, vel rotunda desinentem, ad fundenda & eliquanda mineralia, & metalla formatum. Fit etiam crucibuli species, quæ vulgò testa appellatur, fundendis metallis adæquata. B. Een smelt-kroes. G. Een muffel, schmetztiegel. Gall. un *Crenset*. A. A Crucible.

CRUDITAS MORBORUM, dicitur cum materia morbi per vim Vitæ nondum satis attenuata, ut circulo sanguinis restitui, atque sic ex corpore per secretoria expelli queat, sed adhuc prædita eâ mole, figurâ, cohesionem, mobilitate, inertia, ut augeat vel faciat morbum. B. Onz rypheid der ziekte.

CRUDITAS VENTRICULI, est, cum cibi ex defectu alimenti, aut alterius causa, non legitime fermentantur, & in Chylum transmutantur: estque triplex *Apepsia*, *Bradypepsia*, & *Dyspepsia*, de quibus suo loco specialiter.

CRUOR, Gr. αίμα, ἵμα. Vide *Sanguis*. *Helmontius* Sanguinem à Cruore distinguit: Sanguinem contineri, dicit in arteriis; Cruorem verò in venis. Cruor à currendo, vel à corde dicitur, currit enim per venas ad cor. B. Adersiph bloed. G. Das Bluth. Gall. *Sang*. A. The Blood.

CRURÆUS MUSCULUS, subjacet musculus vastis, femoris ossis involucro ubique, extima præter, affixus, hujus quatuor tendinæ expansiones in unum quasi collectæ validum fingunt tendinem communem, ipsius officium

cium est tibiam cum cæteris musculis extendere. *B. Schenkel-spiet. G. Der Schenkel-mausz. Gall. Muscle Crural. A. The Crural or leg muscle.*

CRUS, five MAGNUS PES, Gr. Σχίζω, & Κνήμιον, dicitur totum id membrum corporis humani, quod à natibus ad digitorum pedis extremitates extenditur, continens ex femore, tibia, & pede cum digitis propriè dicto. *B. De Schenkel. G. Der Schenkel. Gall. la Jambe. A. The Leg.*

CRUSTA LACTEA, est species Achoris, hac tamen cum distinctione, quod Achor tantum caput, verum Crusta lactea obtingit infantibus in lactationis principio, atque non solum faciem occupat, aut universam ferè corporis cutim inquinat. Crusta lactea albicat, Achores verò alium colorem obtinent.

CRUSTA VERMICULARIS, idem quod *Velamentum Bombycinum.*

CRUSTA ULCERIS, vide *Eschara.*

CRUSTULA, idem quod *Ecchymoma* in oculo, hoc est sanguis, qui ad conjunctivam tunicam à suis descendit arteriis cum ipsæ crepuerint, à percussione, vulnere, ulcere &c.

CRYMODES, est febris continua ardens cum inflammatione circa Pulmonem, & proinde ob circulationem sanguinis inæqualem, frigus magnum partes externas occupat, ex κρυμὸς frigus, alior, & ἰδῶ forma.

CYSORCHIS, est testiculorum virilium in abdomine occultatio. Ex κρύπτω abscondo, & ὄρχις testiculus.

CRYSTALLI, sunt pustulæ per universum corpus dispersæ lupini magnitudine, albæ ac instar crystalli diaphanæ.

CRYSTALLINA TUNICA, vide *Arachnoides Tunica & Aranea.*

CRYSTALLINUS HUMOR OCULI, etiam *glacialis* dictus, ipse intra tunicæ uveæ aperturam, quasi vitrum foraminum impositum, antè habet humorem aqueum, posterius humorem vitreum, cui necitur ope membranulæ pellucidæ, à Choroide reflexæ, radios undique adveniantes colligit, ac refringit: hujus substantia instar glutinis, aut gummi arboris, admodum pellucida est, ac confitentia instar ceræ coalescentis prædita, licet comprimî possit, haud tamen sponte diffluit, duriorque est humore vitreo,

vitreo, figura ejus in homine, ad speciem lentis accedit, cujus nempe superficies extrema planior, ac intima gibbior. Crystallinus humor dicitur, quia olim humor credebatur esse, sed hodie per Anatomicorum injectiones constat, quod componatur ex multis segmentis sphaericis, sibi immediatè impositis, pellucidissimis, merè vasculotis, humorem pellucidissimum vehentibus, tamen *Membranulâ* propriâ *Aranearum* dicta includitur; corpus hoc convexiori suâ parte vitreo insidet humori ibi loci, ubi fovea satis notabilis vitreo est insculpta, cujus figuræ exactissimè respondet atque hâc ratione præcipuam dictæ cavitatis partem implet, non verò totam, liberè hæret in parte anteriore, & vitreo necitur parte posteriore & lateribus. ἀκρὸς ἄψυγος, & ὑπερβαλὼν concreresco. B. *Met kristalline vogt.* G. Die Crystalline feuchtigkeit. Gall. *Humeur Crystalline.* A. Crystalline humor of the eye.

CRYSTALLISATIO, est alicujus salis depurati in crystallos redactio. Proprium est salium, quibus & Tartarum & Saccharum addere licet. Videlicet hæc in liquore aqueo soluta, si in frigidum locum reposita fuerint, concrescunt in crystallos. Ubi nota, si nimium liquoris adsit, antequam reponantur, aliquantulum exhalandum esse. Porro, postquam primâ vice Crystalli exemptæ fuerint, quia reliquis in liquore sc. restantibus crystallis liquor disproportionatus est, exhalet nonnihil, hinc reponatur iterum. Sacchari crystallisatio fit mediante calore, in nimiam enim spissitudinem sacchari syrupus coquitur, deinde ollis, figuram metæ habentibus infunditur, deinde in Caldariis reponuntur, & quod superfluum per metæ cuspidem inversam (perforata enim est) destillat, & quod crystallisandum metæ lateribus adhæret. B. *kristallifatione.* G. Crystallisierung. Gall. & A. Crystallisation.

CRYSTALLOIDES TUNICA, idem quod *Aranca tunica.*

CRYSTALLUS, lapis transparentis est, aquam in glaciem conversam omnino referens. Gemmam si vocare licet, modo omnium mollissimam dixeris, vel à similitudine coloris, quâ gemmas colorata Crystallus refert, pseudo-gemmam verbi gratiâ, pseudo-berillum, pseudo-topazium, pseudo-saphirum, pseudo-sinaragdam, quæ veris gemmis molliores sunt. Sic & Iris vocata gemma à colore, quem fronti
ap.

applicata exhibet. Crytalli species est. Invenitur variis in locis, etiam in Germania, Bohemia, Ungaria, Cypro & Lusitania, & nunquam in agris. Porro, quanquam colorate minimè negligendæ sint, ac præcipuè pseudo adamas, quæ aliis nobilior, attamen in præparationibus Chymicis recipitur Crytallus propriè sic dicta, quæ eligenda est purissima, pellucidissima, ac eximiè intensa. Dicitur *Crytallus* à κρύβω, gelu, & εἶλω contraho. B. Krystal. G. Crytall. Gall. *Crystal*. A. *Crystal*.

CUBEBE, fructus sunt aromatici, piperis magnitudine ferè, unicum petiolum singuli habent. Sapor piperis instar est. Crescit eodem ferè modo ac piper, hederæ modo per arbores repit. Fructus racematim coheret. Flos est odoratus. Adfertur ex India orientali. B. *Steert-pyper*. G. *Cubeben*, Schwantz-pfeffer. Gall. *Cubebe*. A. *Cubebes*.

CUBIFORME, vide *Cuboides*.

CUBITÆA arteria; vox nullius auctoritatis aut analogiæ. Cur non simpliciter *cubiti*? Aut, ut eleganter *Riolanus ulnam recta percurrens*. Idem indicandum de **RADIÆA**, pro quo dicas *arteria radii*, aut, cum *Riolano*, ramus radio attentus. Puto talia conficta esse ad exemplum quorundam Græcorum, ut *ωτιαῖα*, *σεφαιαῖα*. Sed in adverbis Græcis alia est ratio, alia & diversa in Latinis.

CUBITÆUS, musculus *internus* est vel *externus*. *Primus* oritur à condylo ossis humeri interno, confundens principium cum palmari sublimi, per interiorè & anteriorem cubitus partem extenditur, inseritur forti tendine ossiculo carpi, quod primi ordinis est extimum, supra digitum minimum. Alter *externus*, ab externa brachii apophysi emergens, juxta cubi externi longitudinem stratus, auricularem infra digitum propè metacarpios quartum tendine desinit spectabili. Vocantur quoque *Ulnares*. B. *Elleboogs spier*. G. Der ellebogen mausz. Gall. *Muscles cubital interne & externe*. A. The benders of the wreat.

CUBITUS, Plauto gibber brachii. *ἀλκουργον Atheniensibus*, *ἀγκών Ruffo*, *κύβιτον*, *κύβωλον*. Est media pars inter humeri os & carpum; componitur ex duplici ossè, ulna sc. & radio: quorum extrema quidem commissa sunt; inter media autem ab invicem secedunt, quamvis membranoso ligamento copulata, à *κύπτω* pronus sum, inclino caput, nempè, in cubitum. B. *Elleboog / boog-arm*. G.

Ein

Ein Ellebogen. Gall. *l'avant bras, le Coude*. A. The Elbow.

CUBITUS, est mensura quanta patet à cubiti flexura usque ad summum medium digitum, quæ sex palmis digitiſve viginti quatuor constat. Gall. *une Coudée*.

CUBOIDES seu CUBIFORME, est quartum os tarſi in utroque pede, quod & *os tessera, grandinosum*, & *πυλμοσφον* vocatur, ex *κύβη* cubus, & *ειδ* forma. B. *Het taerling-been*. G. Das Wuerffel-bein. Gall. *l'Os Cuboide*. A. The Die like bone.

CUCULUS uſtus Rondeletio laudatus, pen. prod.

Ceſſiſſet magna compellans voce cuculum. Hor. 1. Sat. 7.

Ita *Plautus* & in *Pſeudolo*, & *Aſinaria* penult. prod. & opportune quidem hoc accentu pronounciationem volucris importunæ imitatur. Eadem ſententia eſt *Becmanni*, *Torrentini*, *Paræi*, aliorumque eruditiffimorum hominum, ut neceſſe ſit & *Buchananum* penult. corripientem ſibi excidiſſe, & adulterinum illum *Martiali* attributum peccare verficulum :

*Quamvis per plures cuculus cantaverit annos,
& ſpurium illum Ovidio in Philom. attributum :*
Et cuculi cuculant, fritinnit rauca cicada.

CUCULLARIS MUSCULUS, seu TRAPEZIUS, eſt primus ſcapulæ muſculus à figura *Cucullaris* dictus. Incipit ab occipite & colli vertebrarum ſpinis, & ſubinde pluribus dorſi ſuperioribus; inferitur tendine lato partim ſpinæ ſcapulæ, partim acromio & claviculæ. B. *De Men nih-kaps ſpriet*. G. Der Gucken gleiche maufz. Gall. *Muſcle Trapeze*. A. A muſcle in forme of a Monks cowl, or hood.

CUCUMA, idem quod *Abenum*.

CUCUMER, CUCUMIS, Eſt planta, quæ habet cau- les plurimos, villoſos, repentes; quibus alternatim adnaf- cuntur folia, ampla, lata, anguloſa, incifa & dentata, af- pera, repentia, flores ſunt monopetali, campaniformes, patentés, quinquifidi, flavi, ex quibus alii ſteriles ſunt, nulli embryoni adhaerentes, alii ſecundi embryoni inſi- dentes, qui deinde abit in fructum variæ & ſingularis fi- guræ, (eſt enim oblongus, rotundus aut tortuoſus,) car- noſum, edulem, mollem, viridem aut flaveſcentem, ver- rucis aliquando præditum, corticem tenerum habentem, teretem in terna vel quatuor loculamenta diviſum, ſemi-

T na

na oblonga, plana, alba, continentia, in medio paululum tumida seu convexa, candicantia, ad extremitatem acuta, feminibus melonum angustiora, corticem durum habentia, in quo latet amygdala dulcis, unctiuosa, saporis grati: radix fibrosa, alba, recta: hæc planta in hortis colitur. Varroni dicitur à curvore, quasi curvimer: plerumque enim incurvantur. Gr. *Σίκυς* & *Σίκυς* à *σίκος* & *σίκος* concutere, ire, quia hæc planta longè latèque ramos suos spargit, vel à *σίκος*, quod scilicet appetentiam concumbendi minimè stimulet. Sunt qui *Anguriam* appellant. B. *fron hommer*. G. Gurcke, Cucummer. Gall. *Concombre*. A. A Cucumber.

CUCUPHA, est integumentum capitis, fit ex cephalicis magis odoratis, quæ in pulverem redacta, cotone molchato excipiuntur, & inter pannum sericum interpunctantur, quod adversus catarrhos (ut dicuntur) alioque capitis morbos super caput geritur, vel pileo intus affuitur. B. *Gen Kruid-mutsjen*. G. Ein Kräutermutzlein. Gall. *Bonnèt odoriferant*, ou *Cephalique*. A. An odoriferous cap for the head.

CUCURBITA, est vas Chymicum turbinatum ex terra vel vitro confectum, destillationibus per alembicum infituendis, aptum. Quandoque etiam pro cucurbitula sumitur. B. *Gen kolf / zypglas*. G. Ein kolb, cucurbit, kurbs. Gall. *Cucurbite*. A. A cucurbite, or Gourd-like vessel.

CUCURBITA, est planta, quæ habet plures caules famentosos instar digiti crassos, longos, repentes, aut scandentes cum capreolis: folia sunt ampla, magna, rotunda, mollia, lanuginosa, in margine aliquantulum crenata; flores albi, campaniformes, ut plurimum quinquifidi, villosi; ex quibus quidam steriles sunt, nulli embryoni insidentes; alii verò fecundi, seu insidentes embryoni; qui abit in fructum, in quibusdam speciebus teretem & longum, in aliis lageniformem, vel inflexum, in sex loculamenta plerumque divisum, facta feminibus pallidis, planis, oblongis, hinc obtusis, inde latioribus, & quasi introrsum emarginatis, seu auriculatis duabus apophyibus, quasi angulosis eminentibus, & duabus lineis per longitudinem excurrentibus notatis; hic fructus habet corticem durum, lignosum, flavescentem; ejus caro est fungosa, me-

medullosa, alba & insipida : radix tenera & fibrosa ; hæc planta in hortis colitur : Latini vocarunt à concurvatu , quod facile , si quid obstiterit , quod minus extendatur , incurvescat. Græci ex adverso vocabulum imposuere , *Κολ. κούρην* , nominantes , quod sc. pumili brevesque sint partus , quos passim enititur , cum tamen corporis mole , omnes herbarum arborumve fructus videantur superare. B. *Itawerden*. G. Ein Kurbs , Kurbis. Gall. *Callebasse* , *Courge*. A. Gourd.

CUCURBITINI LUMBRICI, sunt vermes lati semini cucurbitæ similes , omnium longissimi , quamplurimas ulnas interdum æquantes , in humanis intestinis reperiundi ; vocantur quoque *Tenia*. *Lumbrici lati*. B. *Itawerden*. *faat-gelyke wozmen*. G. Kurbs samen gleiche wurmen. Gall. *Vers Cucurbitins*. A. Worms like the seed of a gourd.

CUCURBITULA seu CUCURBITA, est vas ventricosum , ex vitro vel stanno conflatum , quod corpori cum scarificatione ; vel sine applicatur , ad sanguinem extrahendum : si sine scarificatione instituitur , *Cucurbita caeca & Ventosa* appellatur : Gr. *σινδων κούρην* vocant. B. *En blind de kop*. G. Blind-keepff. Gall. *Ventouse* vel *Ventouse seche*. A. A blind Cupping-glass. Cucurbitulæ apponuntur in partibus maximè carnis , ubi vasa magna & nervi lædi non possunt. *Traçtio* illa quæ fit in cucurbitulis applicatis hoc modo peragitur : post cutis scarificationem , aër in cucurbitula contentus vi flammæ vel stupæ incensæ rarefit & dilatatur , postea verò frigefacto & condensato aëre interno minùs spatium occupatur , tum aër externus premens carnem , sanguinem in cavitatem cucurbitulæ propellit. Gr. *σινδων κούρην* appellant. Cucurbitularum duo genera sunt , inquit Celsus , *æneum & corneum*. *Ænea* , alterâ parte patet , altera clausa est. *Cornea* , alterâ parte æquè patet , altera foramen habet exiguum. In æneum limentum ardens conjicitur , ac sic os ejus corpori adaptatur , inprimiturque , donec inhæreat. *Cornea* , per se corpori imponitur ; deinde ubi eâ parte , quâ exiguum foramen est , ore spiritus adductus est , superque cera cavum id clausum est , æquè inhærescit. At si cætera defecerunt , caliculus quoque aut pultarius , oris compressioris , ei rei commodè aptatur. Ubi inhæsit , si concilâ ante scalpello

cutis est, sanguinem extrahit : si integra est, spiritum. Ergo ubi materia, quæ intus est, lædit, illo modo, ubi irritatio, hoc imponi solet. *Corneis* hodiè utuntur *Aegyptii*, ut patet ex *Prosp. Alpino*. B. *Koppen / laut-koppen / kop-glasen / potten*. G. *Kœpfen*, *schrepfen*, ein *schrepff*, *bad-kopff*. Gall. *Ventouse*. A. A. *Cupping-glass*.

CULEUS, est Veterum magna mensura, quæ capit urnas quadraginta.

CULMUS, frumenti calamus est, qui spicam sustinet.

CULUS, vide *Anus*.

CUMINUM, seu **CYMINUM**, Planta est officinalis, species est carui, habet caulem in multos ramos divisum : folia sunt ut Fœniculi minutim incisa, sed minora : flores in umbellam crescunt in summitate ramorum, coloris albi : semina his succedunt bina sibi invicem juncta, oblonga, striata, minima, acuta ab utraque parte, coloris cinerei, viridescens aut flavescens, odoris penetrantis & ingrati, saporis pierumque acris sub-amarescentis; radix tenuis, oblonga, quæ perit semine maturo. Cæterum satis convenit cum fœniculo, dicitur *παρά τὸ κβειν* prægnans esse. *Sato*, inquit Plinius, *pavitum terra*: prægnantibus enim salutare, vel *ἀπὸ τοῦ κύμινου*, quod fundum ollæ fictilis denotat, *b* in *i* vel *v* mutato. Fundus ollæ fictilis sordidus ab igne esse solet. Homines enim parcos, sordidosque *κομιναπίτας* vocarunt. Alii derivant à *καλο* calefacio, quia calefacit, sed minus rectè, ut mihi videtur. B. *Konyn*. G. *Kuemmich*, *Kuettel*. Gall. *Cumin*. A. *Cummin*.

CUNEIFORME OS, dicitur à *cuneo*, cujus formam referri volunt : Antiquis *πολύμορφον* *Multiforme*, ob varios, quibus asperatur intus & extra, processus, in media cerebri basi situm habet, eique basis instar substernitur, ita ut omnia ferè capitis, maxillæque superioris ossa tangat. Hinc quoque *Basilare os* dicitur & *Sphenoidea os*. Vide *Basis*. B. *Det wigge-been*. G. *Dasz Keilgleiche bein*. Gall. *l'Os Sphenoide*, *Basilaire*, ou *Cuneiforme*. A. *The Wedge like bone*.

CUNEIFORMIA OSSA, sunt quæ quintum, sextum & septimum os tarsi constituunt. *Sphenoidea*, *Innominata* & *Calcoidea Fallopio* dicta. B. *De wigge-beentjes*. G. *Das keil beinlein*. Gall. *les os Cuneiformes*. A. *The Little wedge like bones in the foot*.

CU-

CUNICULI pinguedo, penult. corr.

Gaudet in effusis habitare cuniculus antris. Mart. 13. 60.

CUNNUS, est pudendum muliebre, ex Clitoride, Nymphis, Labiis &c. constans à κύνω pario, concipio. Vocatur etiam Natura *Plin.* Muliebrica *Eid.* Cunnus *Horatio Virg.* Hortus *Ovid.* Genitale arvom *Virg.* utramque honesta metaphorā. sic κύνω *Laërtio*, κύνω *Hesych.* Interfemineum *Apul.* vulva, porcus *Varroni* ad imitationem Gr. φούρις *Artemidoro*, κύνω *Rufo*, σάκανδρος, ἀπὸ κύνω *Suida*, δόρυλλω *Etymol.* βλήχων, τρήμα, ὑσσάκω, μύρτον, μέλαθρον *Hesych.* κλητρωίς, φερμίσιον *Aristoph.* διασφάλω *Eustathio*, γύριον ἰπίσιον ἰκταρ *Hippocr.* κύνω *teite Eustathio*, apud *Theopompum*, δὲ ἀγέρας, ἔβουσι *Aristoph.* γλωττοκομιοι *Eubulo* comico, σινδίκω *teste Stephano παιδοπαρῶ*, γύνω *Epigr.* ἄλτα, σάροβω. **B. De Vrouwenphyeid.** G. Die Weibliche scham, das geburtglied. Gall. *La Vulve, la partie Honteuse d'une Femme.* A. The Privie parts of a woman.

CUPELLA, COPELLA & CAPELLA sive CATINUS, est catillus ex cineribus ossium elixiviatis depuratisque, aut aliis rebus compositus, in quo, dum summo igni resistere potest, aurum & argentum à bracteis suis depuratur. Vide *Catillus Cinerens.* **B. Een kapel / een kou.** G. Ein Kapell. Gall. *Coupelle.* A. A Teit Cupell.

CUPRESSUS, idem quod *Cypressus.*

CUPRUM, vide *æs.*

CURATIO, seu MEDELA, est recta ratio & ordo inveniendi per intentiones & indicationes, certa cuique morbo remedia, quibus sanitas amissa restituatur. Gr. ἰατρικία. **B. Genezinge.** G. Genesung, Artzney, Cur, Heilung. Gall. *Curation, Guerison.* A. An healing or Curing.

CURCULIO, idem quod *Cion.*

CURCUMA, pro cypero Indica, vox recentior *Officinarum*, nomen ei ab inæqualitate radicis, lupatis equorum simili, quæ olim, hodieque nodis ferreis olivarum instar sibi coherentibus distinguuntur, κέρκωμα nuncupatis, ut probè in *Theophrasto suo* observavit, *Bodens a Stapel*, & ante eum *Pollux. l. 1. c. 2.* Unde *Hesychio*: ἐν κέρω, ἐν κέρω, & *Achin. c. 271.* 'Εἰ δ' ἂν ἐν δειρῶν σιδεράων, ἢ κέρκωμον. &c. Penult. ergo producit, quia est a Græco κέρκωμον. **Borrich.**

CURCUMA, sive CROCUS INDICUS, est radix exotica,

tica, non tantum croceo colore apparens, sed & eodem alia tingens. Duplex communiter est, aliquando longa, aliquando radice rotunda: hæc multo acrior priori existit, atque cum zingibere sæpe affertur: folia habet & flosculos cannæ Indicæ junioris simillimos, qui plura desiderat, consulat Hortum Lugduno-Batavum, ab *Hermanno* editum, derivatur ab arabica voce *Curcum*: estque crocus Indicus. Sed alii nomen inditum putant ab inæqualitate, quam habet, lupatis equorum simili; lupata multis nodis ferreis sibi coherentibus olivarum instar quondam siebant, hodieque etiam fiunt. B. *Geelzugt-wozrel* / *Curcuma* / *Indiaanse Saffraan*. G. Gelbwurtz, Geelsucht-wurtz, Gall. *Curcuma*. A. Turmerick.

CUSCUTA, & *CASSUTHA*, est planta officinalis, an à *Cassus*, quia plantis noceat? An à *Cassis*, rete venatorium, quod plantas reti quasi involvat? An à custodi-re, quod plantas circumvolvendo custodiat? B. *Schoy-Ste* / *Wzange* / *vilt-fruid*. G. Filtz-kraut, Flachtz-seyden, Todtern, Seyden kraut. Gall. *Goute du Lin*, *Cuscute*. A. Dodder.

CUSPIS & *HAMUS*, est fasciæ species: sunt binæ fasciolaræ, quæ & convenientem longitudinem habent, & duorum digitorum latitudinem non excedunt, mediæ humerorum capita complexæ dependent, & tam à dorso, quam ab umbilico fibulâ excipiuntur, post hæc inter se junguntur: quo facto obvolvitur geranis in speciem fisci-læ. B. *Spitz-band* & *Angel-band*.

CUSTOS OCULI, est instrumentum, quo in operationibus quibusdam circa oculum præcavetur, ne oculus lædatur. B. *Een ooghewaarder*. G. Augwachter. Gall. *Gardien des yeux*. A. The Preserver of the eyes.

CUTICULA, est operimentum cutis, sine sensu, membranæ modo, supra universam cutim foris extensa, innumeris porulis pervia, ad externarum injuriarum declinationem, vasorum cutaneorum occlusionem, & dum nudos nervos tegit, ad perfectiorem qualitatum tactilium perceptionem, squammulis minimis accommodata, in sulcos areasque exsculpta. Nutritur, nam amissa denuo restituitur, licet ejus vasa minus sint conspicua. Non condensatur frigore, quoniam in foetibus abortivis, eam sæpe ostendi. Nec vaporibus oleosis condensatur, propterea quod

vapores condensati, facillimo negotio eluuntur. Gr. *πιδιερμιάς*. vid. *Epidermis*. B. *Het velletjen / opperhuidjen*. G. Ein Häutlein, dasz æufferste häutlein. Gall. *La sur peau*, *l'Epiderme*. A. The cuticle or liteskin.

CUTIS, in vivo homine. Nam *Pellis* est à carne jam diducta, quæ & *Exuvia*: Illa *χέρσις*, hæc verò *διερμα*, κατὰ τὸ διεραι, & *δορά*, & *εὐφρα* *Lycophr.* κατὰ τὸ εὐφρα τὸ σάμα ἀμφιγυρόμενος, & *ἰν* *Homero*, ἀνθρώπινη *Herodoto*, *διερμα*. Estque velamentum totius corporis externum, si- ve membrana fatis crassa, ex filamentis vasorum sangui- neorum, Lymphaticorum, nervorum, variè inter se com- plicatis contexta, quibus glandulæ numerosæ, & lymphæ ductus, si- ve sudoris & vaporum vasa excretoria densissi- mē interponuntur; plurimis poris hinc inde pervia est, va- riis in locis sensibilibiter ad necessariorum introitum & exitum perforata, ut circa os, nares, oculos, aures, puden- dum, anum, &c. in capite est crassissima; in cervice, dor- so, &c. mediocriter dura est; rarior in facie, pene & scro- to; tenuis in lateribus, tenuissima in labiis, in quibusdam locis ut in cubito, fronte, plantis pedum &c. firmiter co- hæret. B. *De huid*. G. Die Haut, oder Fell. Gall. *la Peau*. A. The Skin.

CYAMUS, est faba: Eustachius dictum vult κατὰ τὸ *κύων αἶμα*, prægnans esse sanguine, vel solummodo à *κύων* quòd granis intus prægnans esset, vel quòd facie prætu- mida viseretur. Lat. *Faba*.

CYANUS, Est planta, quæ habet caules multifidos, angulosos, lanuginosos, excavatos, ramosos, albescentes: folia sunt oblonga, angusta, profundè incisa ut dentis Leo- nis, villosa, coloris viridis palescentis: flores in summi- tate ramorum crescunt, magni flosculi, plurimis scilicet flosculis sed dissimilibus conitantes: alii enim, qui medi- tullium occupant, cæteris minores sunt, in lacinias æqua- les divisi; cæteri verò ad circumferentiam positi, longè majores sunt, magisque conspicui, & veluti bilabiat, utri- que embryoni insident, & calice squamoso non aculea- to comprehenduntur: Embryo autem dein abit in semen oblongum pappis instructum: radix minima, lignosa, fi- brosa: crescit inter segetes: nonnullis *Baptifecula*, quod fecantibus & metentibus officiat, retusa, in ejus occursum, sate. Nam & sæculam Veteres falcem dixerunt. Rectius

tamen *Blaptifecula* vocaretur, quod κλάσις Græcis, nocere significat. Nostri *Florem frumentorum* nominant, quod ic. in frumentario nascatur agro. *Cyanus* hæc, planta dicitur ob florem, quem profert, cæruleum, aut quod honorem, nomenque dederit cæruleo colori, an à χῆος aer, cælum? B. κίον: n-blom. G. Korn-blume. Gall. *Aubifoin*, *Blaveole*, *Bleuet Percole*. A. Blew bottles, corn flower.

CYATHUS, Barbaris *Bickarium*, forsân à Germanico, G. ein Becher. Arab. corruptè *Alcuatus* & *Alcuatum*, item *Cuathum*, mutatâ in tenuem asperâ, nomen duxit, παρὰ τὸ χῆος, à fundendo nempè, vel ut aliis placet, hauriendo vino in Græcorum conviviis, ubi simpulo sacrificiis relicto successit: undè à Gr. κυάθισμα, *Plauto* *Cyathissare*, idem quod *Propertio* ad cyathos, & *Juvenali* Sat. XII. idem quod *Propertio* ad Cyathum stare, hoc est, pocula miscere, seu ritu Veterum conviviis solenni, cyatho poscentibus convivis potum admetiri. De quo rei literariæ Dictator *Scaliger*, *Suida* pressius cum *Phavorino* ἀντλητήριον, μέτρον ὕδατος, *Hesych.* μικρὸν, ἢ ἀντλητήριον. Mensura est tam aridorum quam liquidorum, non, ut quibusdam visum, poculum vulgare, verum sextarii pars octava; sed ad drachmarum pondus decima, secundum Atticos, duodecima Simlero & Menæ, quomodo *Plinius* accipit. Oribaf. Drach. XI. observatione communi, cui *Fernelius* subscribit, quibus addit *Ægineta* DIV. quod *Angelocrat.* 318. 31. & 3j. expressit. *Nicandri* interpres περὶ μέτρων: ἀκάθου, ἔχει μῆκος μικρὰς, ἢ τοὶ μῆκος μικρὰ δύο τὸ γὰρ μῆκος ἔχει καθὼς μὲν σαφῶς τριῶν, ἢ τοὶ ἕξιαν ἡμισὶν ἄλλοις δὲ φασὶν ὅτι ἀκάθου ἔχει καθὼς ἕξιαν μίαν ἡμισίαν. *Hesychius* ἕξιαν β' ad stipulante *Phavorino* & *Fuchsio*, qui ad cap. 6. sect. I. Antidotarii *Myresp.* notat *Nicolao* esse 3j. etsi Veteribus Græcis pro diversa liquorum ratione variet, sunt qui putant continere vini unciam unam, dragmas quinque & scrupulum unum, vel sesquiunciam olei.

CYCLAMEN, seu ARTHANITA, dicitur ἀπὸ τοῦ κύκλου ab orbe, tum ob folii circinatum ambitum, tum ob orbicularem bulbum, vocatur etiam ἰχθυόβουλον, quod pitces eo necantur. Romani *Raptum terra*, quoniam ejus radix in terra velut Raptum extuberat. Quâ sanè ratione *Terra tuber*, quod in molem quandam intumeat: aut *Umbilicum terra*, quoniam ut *Umbilicus* circinata forma emergit,

git, sic & Cyclaminus sub terra conspicitur, etiam appellarunt. *Panem porcinum* haud dubiè primùm vocarunt bubulci, qui pecori suo radicem hujus gratam pabulis cognoverunt. Cæteri antiquum cyclamini nomen ignorantes, quòd sæpiùs radicem in orbem circum actam, intuerentur, quæ non in globum intumescens, sed veluti pressa sese in latitudinem explicaret, quâ formâ quotidiano usu panes visuntur *Terra panem* ceperunt appellare. B. *Derheus-hood / Hard-appel*. G. Erd-äpfel, Sau-brodt. Gall. *Pain de Pourceau*. A. Sow-bread.

CYCLISCI, sunt scalptra semilunaria, operationibus Chirurgicis accommodata, à κύκλος circulus.

CYCLOPHORIA SANGUINIS, idem quod *Periodus sanguinis*. Ex κύκλος circulus, & φέρω, fero.

CYDONIA MALUS, vide *Cotonia*.

CYEMA, idem quod *Embrion*, à κύω pario.

CYLINDRUS, est emplastrum oblongâ formâ, volum Medicis *Magdaleo*, κυλινδριον. B. *Ein zalt-rolle / rolte*. G. Ein pflasterrolle. A. A plaister made into the form of a Roll.

CYLOSIS, vide in *Cyllum*.

CYLLUM, est crus exterius luxatum. Item claudus & curvus, à κυλλός claudum reddo, unde *Cylosis* claudicatio.

CYMA, CYMÆ, sunt teneri cauliculi, *juli* dicti, vel potiùs, cymæ sunt herbarum delicatiores tenerioresque colliculi, quos à prima germinatione, in summa stirpe proferunt. Nam cum vernum tempus appetit, primò quoque foliorum pullulatu, præclusis adhuc florum calicibus, quosdam quasi turiones, olus subministrat, in quibus floris primùm, mox seminis fetus concluditur. B. *Spruite / Schente*. G. Die Kelmen, Schœlein der Kräuter. Gall. *Sommité, la Cyme, les Tendrons des chous*. A. Little Shoots. or Sprouts.

CYMBALARIA, putant à cymbalio nomen corruptè traxisse hanc herbam.

CYMCIFORME Os, vide *Naviculare os*.

CYMINUM, vide *Cuminum*.

CYNANCHE, & κυνάγχη *Aurel*, quòd canes ac lupos frequenter afficiat: est internorum musculorum laryngis inflammatio, cum respiratione difficillima & febris continua. Ex κύων canis & ἄγχω ango. Vide *Angina*.

CYNANTHEMIS, est cotula fetida, seu flos caninus, ex κύνων canis, & ἀνθέμις ab ἀνθῶ flos.

CYNANTHROPIA, est rabies canina, quâ ægri lucem & quævis clara ac splendida fugiunt, aquam metuunt, ac ad ejus conspectum & commemorationem contremiscunt. Nascitur plerumque ex veneno rabidi animalis, ut Canis, Lupi, &c. homini per morsum vel quovis alio modo, communicato, ex κύνων canis, ἀνθρώπος homo & ἰστροπία video. B. *Can delle honts beet*. G. Der von einem tohlen hunde gebissen ist. Gall. *la Rage*, *Morsure de Chien enragé*. A. Madneff caused by the biting of a mad dog. Nonnunquam designat delirium melancholicum, in quo homines sese credunt in canes mutatos, quorum actiones omnes æmulantur.

CYNICUS SPASMUS, vide *Spasmus Cynicus*.

CYNOBOTANE, est herba canina seu cotyla fatida, ex κύνων canis & βοτάνη herba.

CYNOCOPRUS est stercus caninum, ex κύνων canis & κόπρος stercus.

CYNOGRAMBE, κύνια & ἀνόγραμμο, est brassica canina, seu mercurialis. Ex κύνων canis, & κερμύθη brassica.

CYNODES OREXIS, est appetitus caninus, sive famæ præter modum aucta, nullo utcumque copioso cibo sedanda. Oritur ex fermento ventriculi nimium aucto, vel acrimonia quadam, vel robore fibrarum nimio. Ex κύνων canis, εἶδος forma, & ὀρεξιον. B. *Honts honger*. G. Hunds hunger. Gall. *Fain canine*. A. Canine appetite, or dog like hunger.

CYNODESMUS, est vinculum, quo membri genitalis cuticula cum glande colligatur, ex κύνων canis, eo quod *Caninum vinculum* nuncupatur, & δισμός vinculum, à δια vincio. B. *Honts-band*. G. Hunds-band. Gall. *Lien de chien*. A. Band of the dog.

CYNODONTES, sunt dentes illi inter molares & incisores positi, quatuor numero. *Canini*, *Columellares* & *Oculares* dicti, ex κύνων canis & ὀδὸς dens. B. *Honts-tanden / oog-tanden*. G. Die Spitz-zähne, oder Augen zahn. Gall. *Dents canines*, ou œillieres. A. The eye Teeth.

CYNOGLOSSUM, est Herba, quæ habet plures caules duos pedes altos, ramosos, lanuginosos: folia sunt longa, angusta, acuta, lanuginosa, mollia, albescentia, odo-

odoris penetrantis : flos monopetalus, infundibuli-formis, & multifidus, hujus pistillum abit in fructum, ex quatuor capsulis constantem; ut plurimum asperis, & semine fere plano satis, placenta pyramidata & quadrilatera affixis : radix oblonga, crassitie digitali, foris ex atro rubens, intus albida, saporis fatui mucosi, aliquando subdulcis, odoris graviusculi, aliquid fetidi canis redolentis, narcotici, si crescit in locis uliginosis, in siccioribus inodora fere, admota naribus somnum conciliat. Lingua canina. ob canis linguæ similitudinem, quam folia referunt, dicta. Vel quia hujus plantæ foliis credebant sic demulcere posse vulnera, sic ut à lingua canina fit. Ex *κύνων* canis, & *γλῶσσο* lingua. B. *Honds-tonge*. G. Hunds zung. Gall. *Languette de Chien*. A. Hounds-tongue.

CYNOREXIS, idem quod *Cynodes Orexis*.

CYNORHODOS, est rosa canina, ex *κύνων* canis & *ῥόδον* rosa. B. *Honds-roze*. G. Hunds-rosen. Gall. *Rose de Chien*, *Rosier Sauvage*, *Eglantier*, *Chinorodon*, *Gratecu*. A. Dogs rose or wild Rose.

CYNOSBATUS, est Rubus caninus; ex *κύνων* canis, & *βατος* rubus, idem quod *Cynorrhodos*.

CYNOSORCHIS, est testiculus caninus, satyrii species, ex *κύνων* canis, & *ὄρχις* testiculus. B. *Honds-kullens*. G. Hund knaben, knaben-kraut. Gall. *Satirion de Chien*, *Couillon de Chien*. A. Dogs-stone like Satyrion wort.

CYPARISSUS, idem quod *Cypressus*.

CYPERUS, duplex est, *Longus & Rotundus*. Longus, sive odoratus, vel officinarum habet folia porri, sed longiora, duriora, tenuiora & acutiora : caulis est rectus, duos circiter pedes altus, sine nodis, trigonus, medulla alba plenus, flos apetalus est, plurimis scilicet petalis constans in capitulum squammosum collectus; in squammarum autem alis oritur pistillum, quod deinde abit in semen plerumque triangulare : radix oblonga, crassa instar cygni plumæ, nodosa & geniculata, contorta, repens, fractu contumax, fibrosa, flexilis, foris coloris subobscuri, intus grisei, saporis suavis, sub acris, & aromatici paululum exsiccantis, odoris fragrantis, ad nardum accedentis. Cyperus rotundus, habet radicem rotundam, olivæ magnitudine & figurâ, foris rufam, scabram, intus albam, pluribus

ribus ex uno capite, tenuibus quasi filis dependentibus, faporis & odoris ejusdem cum cypero longo; cresecit in India Orientali nempe in Java, & aliis in locis. Adfertur ex Italia, Syria, Alexandria, India &c. est Junci species, à radice effigie, quæ pixidulam aut poculum, vasculumve pusillum imitatur, dictus videtur, siquidem apud Theophrastum folliculus ulmi *κύπερον τῆς πελαίας* legatur. Juxta aquas facillè succrescit, & radices odorem gratum spargunt. B. *Cyper-wortel*. G. Cyperwurtz. Gall. *Souchet-long*, *Souchet rond*. A. Cyperus.

CYPHEOS trochisci, penult. corrip. quia *Galeno lib. 2. de Antid.* per scribuntur:

Ἐπί τῷ κύπερος ἐπιμαρτυροῦν ὁ Διαμοχεράτης &c.

CYPHOMA, idem quod *Cyphosis*.

CYPHOS, idem quod *Cyphosis*.

CYPHOSIS, Lat. *Incurvatio*, est spinæ dorsalis versùs posteriora incurvatio, à *κύπτω* inclino. B. *Gen bult / gebughelt*. G. Ein Buckel, ein Hocker. Gall. *Bosse*. A. A Bunch back.

CYPRESSUS seu CUPRESSUS, est arbor frondis amænæ, procera, valdè ramosa, pyramidalis: lignum habet durum, compactum, odoratum, coloris flavescens cariei non facillè obnoxium: folia squammatim sibi mutuo incumbunt, profundè sunt incisà, ut in Tamarisco, sed magis carnosa, duriora, & firmiora: flos mas amentaceus, squammosus, apices pulverulentos habens: fructus est quasi nux nucis moschatæ magnitudine, subrotundus, siccus, griseus, dehiscens in multos quasi clavos, sub quibus semina angulosa, plana, rubicunda, medullosa: hæc arbor semper viret, distinguitur in marem, qui ramis est extra se expansis, quæ verò ramos in metæ fastigium erectos habet, dicitur fœmina: cresecit in Græcia, Italia, Hispania, Creta & Asia, quæ in regionibus calidis cresecit, fundit resinam, quæ per incisionem in trunco arboris, factam, educitur. Derivatur ἀπὸ τοῦ κύπερος παρὰ τὴν ἀρεμῆναι, à *partu parilium ramorum*. Poëtæ tamen cupressum à Cyparissio in hanc arborem converso dictam putant, Plutoni sacra est. B. *Cypress-boom*. G. Cypressen baum. Gall. *Cypres*. A. The Cypress-tree.

CYPRINUS LAPIS, penult. producit *Oppiano*. Vide & *Adjectiva in INUS ab animatis derivata*.

CY-

CYPRUS seu ALCANNA, est Arbuscula: dici videtur à Venere, quæ Græcis appellatur *κίβρις*, quoniam feminæ sese eadem tingunt.

CYRTOMA, est gibbus dorsi. Item tumor contra famitatem in quacunq[ue] corporis parte excitatus, à *κυρτω* incurvo.

CYRVOVIS, idem quod *Cyrtoma*.

CYSSAROS, est intestinum rectum, item podex: *κυσσ* enim sive *κυσσ* podex.

CYSTHEPATICUS DUCTUS, est is, qui in ductum hepaticum & folliculum fellis implantatur. Inspice Anotomiam nostram.

CYSTICA, sunt Medicamenta adversus Vesicæ morbos, à *κυστις* vesica.

CYSTICUS DUCTUS, sive BILARIUS, idem quod *Porus Bilarius*.

CYTINUS, & flos sativæ punicæ. Plinius cytinum interpretatur primum partum punicæ florere incipientis, à *κυστις* prægnans sum.

CYSTIS, est vesica urinaria, aut fellis, à *κυστις* prægnans sum, quia aliquid continet.

CYSTIS CHOLIDOCHUS, idem quod *Folliculus fellis*.

CYSTOTOMIA, est vesicæ sectio, sed per illam intelligitur *Lithotomia*, vide suo loco.

CYSTUS FELLIS, idem quod *Folliculus Fellis*.

CYTISUS, est frutex, qui crescit ad altitudinem quatuor vel quinque pedum: caules sunt tenues, lignosi, in multos ramos angulosos, flexiles, & virides se extendentes: folia terna, acuta, villosa: flores sunt papilionacei, leguminosi, coloris flavi, raro albi: flori succedit siliqua plana, ampla, nigra, villosa, in duas partes dehiscens, facta seminibus planis & oblongis: radix divisa est in multos ramos, nervosos, flexiles, flavos: tota planta habet odorem penetrantem, & saporem amarum: crescit in locis desertis & montibus: sic dictus à *Cythiso* vel *Cythio* insula, in qua inventus est, & abundat. Malunt alij à *Cynthysa* insula, quæ è *Cycladibus* est, nomen accepisse. Gall. *Citise*.

D.

△ Olim per hanc literam majusculam mysticè febrem quartanam denotabant.

DACRYDIUM, est succus Scammonii induratus, & cydonio excavato inditus, qui pasta obductus in furno vel sub cineribus assètur, & postea exemptus servetur usui, purgans est, creditur autem Scammonii vis violenta sic corrigi, & hâc præparatione applicatâ tutius operari. Latinis *Lachrymula*; *δακρυ* enim est lachryma.

DACRYODES, sive **LACRYMOSUS**, est ulcus continuo saniem aut ichorem effundens. Gr. *Δακρυώδες έλκος*, à *δακρυ* lacrymo.

DACRYON, idem quod *Lacryma*, à *δακρυ* lacrymo.

DACTYLIOS, podex est, sunt qui eo nomine rectum intestinum intelligunt, nonnunquam circulus est, pãtilus sive orbiculus, quo in Medicina utimur, à *δακτυλος* digitus.

DACTYLUS, est fructus palmæ, oblongo-rotundus, dulcis, intus durissimum continens nucleum. Arbor procerâ est, viginti passuum & amplius, crescit in Judæa, Syria, Ægypto, Africa, India &c. Folia ensibus similia habet, deorsum cannarum modo decidentia. Vere floret. Ramus enim quodam involucre oblongo, vesicæ modo, ad ver usque clauso, & tunc aperto præditus, flores emittit parvos, albos, odoratos, racematim deorsum ab involucre residentes, ac pendentes. Autumno fructus maturantur. Cujus ramum una cum dactylis appendentibus hic loci me vidisse memini, à Latinis appellatur *digitus*. Codices fortè malè dactylum habent pro Balano, quod glans est: & illi fructus glandes sunt, ergo: similitudinem enim cum digitis nequaquam repræsentant. Dicitur & *φελύκη*, hinc compositio illa *Diaphenicum* dicta, inde nomen habet, recipit enim dactylorum pulpam. B. **Badelen** / **Dæpen** / **Dalen**. G. Dattel. Gall. *Dattes ou Dactes*. A. a *Date*.

DANICH, pendet grana octo, idem quod *Lupinus*.

DAPHNE, est laurus: cujus folia, dum uruntur, sonant, crepitant, à *δαίω* vel *δαίω* uro, & *φωά* sonicum do. Alii à *Daphne* puella in Laurum conversa denominationem trahunt. Vide *Laurus*.

DAPHNE ALEXANDRINA, vide *Laurus Alexandrina*.

DAPHN

DAPHNOIDES, est Laureola, sic ob Lauri similitudinem dicta, ex *δαφνη* laurus & *ειδος* forma.

DARSIS, est excoxiatio cutis, à *δαρσιν* excorio. Vide *Intertrigo*.

DARTUS, est membrana scroti, quæ cellulosæ tunicæ est lamella interior, cui accrescit musculus corrugator; estque vera burfula, ambiens Testem undique, cui ab altera parte alia similis accrescit, sicque septum dictum constituunt, vel potius faciunt duo scrota, unicuique testis unum, hinc propriè septum dici non debet à *δαρσιν* pellis.

DAASYMMA, est palpebræ internæ inæqualitas superficialis cum rubore, à *δαρσιν* hirsutus.

DATURA, est Solani species. Derivatur ab indica voce *Datiro* & *Tatel* seu *Datel*. Vide *Stramonium*.

DAUCUS, duplex est vel creticus vel vulgaris: creticus est planta, quæ habet caulem scæquipedem circiter altum, rotundum, striatum, villosum: folia incisa instar fæniculi, sed tenuius, lanuginosa: flos est rosaceus & umbellatus, plurimis scilicet petalis constans inæqualibus in orbem positis, & calici insidentibus; is autem abit in fructum ex duobus feminibus compositum, rostro avium æmulis, striatis, hinc gibbis, inde verò planis, parùm villosis, albescentibus; saporis acris aromatici, grati, odoris debilis: radix est longa, digiti crassitie, fibrosa, odorata, saporis pastinacæ: crescit in Insula creta sive Candia, colitur etiam in hortis: Daucus vulgaris habet semina compressa, cinerea, dauco cretico breviora, latiora, circa marginem utrinque villo oblita, saporis dauco cretico debilioris, odoris fragrantis; undè hæc planta à quibusdam *Nidus avis* dicitur, quia umbella est instar nidi avis. Est planta, quæ ἀπὸ τοῦ δαυκίου, quod tormina fedet quietemque inducat, status discutiendo nomen accepit. *B. Kroontjes kruid / Vogel nest. G. Mohren-kummel. Gall. Pastinade, ou Carotte Sauvage, Panais. A. Birdsnest, Wild-carrot.*

DEALBATIO, sive **LEUCOSIS**, pertinet ad artem cosmeticam, quæ facies, dentes, cicatrices, vel aliud quid dealbantur. Utuntur hac voce quoque Spagyrici. *B. Witmakinge. G. Weifzmachung. Gall. Blanchissement. A. Whiting, Bleaching.*

DEARTICULATIO, sive **ABARTICULATIO**, idem quod *Diarthrosis*, DEAU-

DEAURATIO, dicitur quando pilulae ob amaritiam evitandam auro solatio obducuntur. Item Tinctura fucata metallorum, monetarum &c. in colorem aureum. Gr. *χρυσόμασις*. B. Vergulding. G. Vergueldung. Gall. *Dorure*. A. A Gilding.

DEBILITAS, est quando quis viribus minus pollet, seu musculos corporis satis movere nequit, quod vel ex lipothymia vel syncope, vel ex inedia quoque, vel ex morbo, Laxitate fibrarum, vel alio quovis modo exiit. Gr. *ἀσθενεία*. B. *Zwakheid*. G. *Zwacheit*. Gall. *Foiblesse*, *Debilité*. A. *Feebleness*, or *Weakness*.

DECANTATIO, & **DECUPELATIO**, est liquoris lymphi à fecibus effusio. B. *Afsgieting*. G. *Abgießung*. Gall. *Verfer par inclination*. A. *Decantation*.

DECIDENTIA, idem quod *Cataptosis*. Dicitur quoque neuter status, qui ex statu optimo & temperato versus morbum inclinatur. Inde vox *Morbus ex Decidentia*.

DECLINATIO morbi, est, quando à statu & vigore recedit, & ager extra discrimen ponitur: nemo enim in declinatione, nisi accidentaliter, moritur. Vide *Aeme*. *Per Declinationem* aliquid effundere, est quando vas continens declinatur, ita ut liquor sensim effundatur, ne sedimentum moveatur, & liquorem turbet.

DECOCTIO & **DECOCTUM**, vide *Apozema*.

DECOMPOSITUM, auget significationem compositi, estque illud quod jam in compositione (ut dicunt) per corruptionem & generationem convenerit.

DECORTICATIO, est, quando res, ut radices, semina, fructus &c. à suo cortice liberantur. B. *Afshellinge/ontschorsinge*. G. *Abschelung der rinde*. Gall. *L'Action d'oter l'écorce, ou de peler*. A. A *Pulling of the bark*.

DECREPITATIO, de sale communi & similibus muriaticis salibus dicitur, quæ cum ad ignem sine fustione calcinantur, strepitum seu crepitum edunt, donec aquosam partem amiserunt. B. *Krakinge*. G. *Das Krachen*. Gall. & A. *Decrepitation*.

DECUPELATIO, idem quod *Decantatio*.

DECUSSIS, idem quod *Denarius*.

DECUSSIS, Antiquis ad X. literæ figuram siebat, quæ Latinis decem significat. Hinc *Decussari* est in speciem literæ X. diduci.

DECUS

DECUSSORIUM, est instrumentum Chirurgicum; quo dura mater leviter pressa, accuratè cranio adjungitur, ut pus intra cranium & meningem crassam collectum evacuetur, per foramen trepano factum. B. *Deerdruk-tung.* G. Niederdrucker. Gall. *Decussoire.*

DEFATIGATIO, denotat incommodum leve, quod ab exercitio, vel labore vehementiore, aut protractiore accidit, unde quietis appetentes minus alacres evadunt. Hæc imbecillibus, valetudinariis, ægris & reconalescentibus facile supervenit, item iis qui non assueverunt laboribus & exercitiis, aut qui noctu vigilarunt, aut qui jejunium, alvi fluxum, vel alia passi sunt. B. *Vermoctheid.* G. Muedigkeit. Gall. *Fatigue, Lassitude.* A. Weariness.

DEFECTIO ANIMI, vide *Lipothymia.*

DEFENSIVUM, à defendere, est Medicamentum Chirurgicum vulgare, quo imminenti symptomata à parte affecta præcaveantur. B. *En defensyf/verhoed-middel.* G. Ein dæmpf und beschirm mittel. Gall. & A. *Defensif.*

DEFLAGRATIO, est Operatio Chymica, quâ Medicamenta deflagrantur, hoc est, per ignem subito purgantur, ut est niri cum sulphure, antimonii cum nitro, unde subito flamma exoritur. B. *En de vlam zetten.* G. Brunst, Verbrennung. Gall. *Deflagration, Incendie, Embrafement.* A. A deflagration or Burning. Item denotat Febrium intermissionem. Vide *Apyrexia.*

DEFLUVIUM CAPILLORUM, vide *Alopecia.*

DEFLUXUS, idem quod *Catarrhus.*

DEFUTUM, est mustum ad dimidias coctum, ut *Sapa* ad tertias partes. B. *Gekookte most tot de geist.* G. Gekochter Most. Gall. *Vin cuit; Rafiné.* A. Wine where of the half part is sodden away.

DEGLUTITIO, est actio animalis, quâ alimentum in ore masticatum aut aliud liquidius absorptum, in ventriculum per œsophagum, protruditur ex ore & faucibus: quæ actio cum sit intricatissima, explicatuque longiore egeat, ex physiologis petenda. Vide Clar. *H. Boerhaave in Instit. Medic.* B. *Doorzwelging.* G. Die Verschlückung, Verschlückung. Gall. *Deglutition.* A. A swallowing down.

DEJECTIO, seu **EGESTIO**, & **EJECTIO**, est ex-
V cre-

crementorū alvi per anum depositio. Quæ varia est tum in statu sanitatis tum morbola, liquida nempe, mediocriſ confitentia, verlicolor, alba, flava, nigra, viridis &c. B. *Afgang.* G. Abgang, Stuhlgang. Gall. & A. A. *Dejection,* or going to Stool.

DEJECTORIA, vide *Catoretica.*

DELAPſIO, eſt quædam decidentia, ut delapſio uteri, ani, intetini &c. B. *uirbal / uitzinlung.* G. *Autzfall.* Gall. *Deſcente.* A. A. *palling douctn.*

DELETERIUM, eſt quodvis venenofum, à *δολος* eſca, quâ animalibus exitus paratur, vel à *δολος* nocco, decipio, deludo.

DELIGATIO, eſt pars *Chirurgie*, quæ vulnera, ulcera, oſſa fracta &c. deligat. Eſtque vel ſimplex vel compoſita. Simplex eſt æqualis vel inæqualis. Æqualis eſt tantum rotunda, quæ membrum affectum circumquaque ſine ulla in partem alterutram declinatione complectitur. Inæqualis in *afciam* & *ſimam* dividitur: tamen ſaltem ratione majoritatis & minoritatis differunt; *afcia* parum à rotunda declinat, *ſima* verò multum. Variæ fatiationis ſunt differentia, ſumptæ à partium, quæ vincuntur, vel quorundam animalium, vel aliarum rerum ſimilitudine Gr. *επιδοσι.* B. *Verbindung.* G. *Verbindung.* Gall. *l'Appareil,* *Deligation.* A. A. *binding.*

DELIQUIUM ANIMI, ſive SUBITUS ANIMI CAſUS, ſuis non caret gradibus; dicitur enim *Eclyſis*, *Lipothymia*, *Lipopſychia*, *Apopſychia*, *Syncope*, *Aſphyxia* &c. quæ ſunt totidem gradus. Obſervandum igitur primò, quod *Animi deliquium* hæc ſæpe antecedunt; *Cardialgia* ſc. *Anxietas* ex improvifo, cordis quali compreffio, oſcitatio, ventris murmur, gravitas vel dolor capitis, vertigo, tinnitus aurium, caligines, varii colores oculi obverſantes, pandiculationes, horrores, frigus extremorum, pallor & pulſus mutatio. Secundò, his apparentibus & ingraveſcentibus, inſequentur lapſus ſi ſteterint vel ſederint; major pallor & frigus intenſum, pulſus rarus, parvus, tardus, debilis, unguium livor, reſpiratio minuta, denique motus ubique & ſenſus intercepti; at in *Syncope* pulſus planè ceſſat, ut & reſpiratio & motus omnis, ſudor frigidus & viſcidus exprimitur, *urina* ſæpe, alvi *fæces* aut ſemen effluunt. Tertio, quod ſoluto paroxyſmo,

xyfmo, qui brevior esse vel longior solet, suspiria fiunt, languor adest, imbecillitas, lassitudo, pigritia. Sed uti *Animi deliquium* gradum sternit ad *Syncope*, ita *Syncope*, prima mortis linea est. Quartò, hoc malum multis aliis morbis accidere solet, cum nempe vires prosteruntur, uti ex iis quæ de imbecillitate dicta sunt patet, ideò reperitur in febribus, in Asthmate, Hydrope, doloribus &c. Aliquando ab Hæreditate est, sed valetudinarii, Cachectici, Hypochondriaci, reconvalescentes, pueri, senes, macilenti, obesi facile in id incidunt; verum alii id patiuntur ab odoribus, à conspectu rerum, quæ offendunt, ab esu etiam infcio rerum, quarum fastidio laborant, ab exercitiis vehementioribus, à nimio & repentino gaudio, à purgatione, venæ sectione, sudore, æstu, puris magna effusione, à gravi dolore, à venenis, aut ab icribus vel moribus animalium venenatorum. Dicitur & *Defectio*. *Defectio Virium*, *Languor Virium*, *Imbecillitas*, *Debilitas*, Gr. ἀσθένεια, ἀσθενία, ἑκλυσις, ἀρρακία τῆς δύσεως. B. *flauwte / magteloosheid / ommagt*. G. Ohnmacht. Gall. *Defaillance*. A. A Fainting or swooning. Faintesse, Feeblesse.

DELIQUUM CHYMICUM, est destillatio per inferiora mediante igne: vel calcis in cellis humidis suspensa deliquatio & in humorem lixiviosum resolutio. B. *Smettinge*. G. Niederwertz distilliren. Gall. *Distillation par defaillance*. A. The dissolving of any hard body into liquor in a moist place as salt &c.

DELIRIUM, est idearum ortus non respondens externis causis, sed internæ cerebri dispositioni, una cum iudicio ex his sequente, & animi affectu, motuque corporis inde sequente: atque his quidem per gradus auctis, solitariis, vel combinatis, varia deliriorum genera fiunt. Põnit semper cerebri medullofi affectionem morbosam à quacunque causa ortam. Gr. παραφροσύνη, Hippocrates & Galenus variis vocabulis utuntur. Hippocrates quidem ad leuem desipientiam significandam serè vocabulo παραφροσύνη & ληΰσαι five παραληΰσαι; Galenus vocabulo παραπαΰσαι, παραφροσύνη, sicut ad gravem significandam ἐκθύσις, μανία & κεκαμένης, utitur, παρακώφει verò de utraque usurpant. Species variæ sunt, undè σιωπηροί qui pauca loquuntur: alii & sermone delirant, & ridicula, aliena,

magnifica vel maledica non faltem cogitant, fed & prolo-
quuntur : alii denique opere & factis cogitata exequun-
tur & hæc omnia præftant vel μετά γένεσιν, vel μετά σοφ-
δης, fed hi omnes delirantium ordines ad certas differen-
tias redacti funt. Sub delirio in genere dicto comprehen-
duntur πάρεφροσύνη, φρενιτις, μελλ' αγγελία, μανία, & alii
qui huc referuntur, affectus. Delirium iterum est cum
vel sine febre. Cum febre φρενιτις vocatur, & quod sim-
plex appellatur delirium, Gr. λήθη vel παραδοχή, vel πα-
ράληθη symptomata nimirum febrium ardentium. B. *Hoofdigheid* / *Higt hoofdigheid*. G. Haupt-kranekheit,
Unwitz, Aberwitz, Wahnwitz. Gall. *Radotement*, *Ref-
verie*, *Forcenement*, *Delire*, *Forconerie*, *Reverie*. A. A
doating, doting, or dotage.

DELPHINIUM, est flos regius, est planta procera,
ramosa, quæ habet folia in longas partes divisa, & ferè
instar fæniculi incisa : flos est polypetalus, anomalus, ex
pluribus nempe petalis dissimilibus consistens, quorum su-
perius in caudam attenuatur, excipitque aliud petalum bi-
fidum & pariter caudatum : horum autem medullium
occupat pistillum, quod deinde abit in fructum, in quo
velut in capitulum colliguntur vaginae, secundum longi-
tudinem dehiscences, seminibusque sætae ut plurimum an-
gularis, nigris, saporis amari & ingrati : colitur hæc plan-
ta in hortis, propter pulchritudinem floris sic dicitur, quod
ejus flores nondum expliciti similitudinem cum pisce del-
phino habent : vocatur etiam *Consolida Regalis* à virtute
consolidante & floris pulchritudine : dicitur etiam Eque-
stre calcar, Equitis calcar, calcatrippa. B. *Nidder-
sporen*. G. Ritter-Is, oren. Gall. *Pied d'alonette*. A. Larks spur,
Larks foot, Larks know.

DELTOIDES, est musculus instar Δ Græcum, trian-
gularis; oritur à clavicula, humero sive Acromio, & sca-
pulae processu spiniformi, articulum humeri suo ventre
tegit, inseritur parti anteriori & magis superiori quam me-
diae ossis humeri; à nobis & aliis in varios musculos dis-
pescitur. Humerum attollit, à figura Δ & *ιδ* forma. B.
Der dreyhoofdige spier. G. Der dreyhauptige maulz.
Gall. *Muscle deltoide*. A. The deltoide muscle.

DEMENTIA, inter species delirii refertur. Idem quod
Anaa.

DE-

DEMERSIO sive IMMERSIO, est, quando Chymicis metallum aliquod liquori solventi submergitur. B. *Induis- keling*. G. *Eintauchung*, *Verfénckung*. Gall. *Demerfion*. A. *A dipping*.

DEMULCENTIA medicamenta sunt, quæ possunt figuras medicamentorum, vel humorum nostrorum morbo- forum, vel venenorum acrium ita immutare, ut ex figura acri, transeant in obtusam & inertem: duplicia sunt, vel generalia, quæ omnia acrium genera, qualiscunque sint naturæ, indiscriminatim & ex æquo involvunt, non figu- ras eorum mutando, sed tantummodo quasi in vaginula includendo: vel specifica, quæ certam solummodo acrium speciem obtundunt. B. *Verzagtende middeien*.

DENARIUS, est uncie pars septima: uncia enim con- tinet septem denarios. Vide *Aureus* Gall. *Denier*.

DENDROIDES, est planta arbori similis, ex *Δένδρον* ar- bor, & *ειδος* forma.

DENDROLACHANA, oleri arbores: sic vocantur ole- ra, cum ferè in arboris altitudinem assurgunt; ex *δένδρον* arbor, & *λάχανον* olus.

DENDROLIBANUS, est Rosmarinus, quia arbuscu- la quasi fit, vocatur *δένδρον* arbor, & *λίβανον*, quod Thus seu Olibanum oleat.

DENDROMALACHNE, est malva arborefcens; ex *δένδρον* arbor, & *μαλάχη* malva.

DENDRON, arbor. *Δένδρον* quia *δένω* *δεικται* graviter & molestè decorticatur, vel à *δένω* struo, ædifico, quia ex iis ædificia &c. eriguntur, struuntur.

DENS CANINUS, sive Satyrion *Erythronium*: est planta, quæ habet folia bina, aliquando terna, repentia, cyclaminis similia; flos liliceus, ex sex petalis compo- situs, pendulis & repandis, quorum meditullium occupat pistillum, quod deinde abit in fructum subrotundum, in tria loculamenta divisum, seminibusque sætum oblongis, flavescens: radix oblonga, carnosa, alba, dentis canini forma: sic vocatur, quia ejus floris folia dentem caninum referant vel etiam radix. Gall. *Dent de Chien*.

DENS LEONIS, est *Taraxicum*, Cichorei sylvestris species: sic dicitur quod folium sinuatim per lacinias den- ticulatum sit, & *Rostrum* quoque *porcinum* nominatur. Vide *Taraxicum*.

DENTARIA, five coralloides; est planta que habet fo-
lia quinquifolia, septem in uno latere disposita, oblonga,
acuta, dentata, viridia, aspera: flores sunt albi, purpu-
rescentes, cruciformes, quadrifidi, ex calice surgit pistil-
lum, quod deinde abit in fructum seu siliquam, septo in-
termedio, cui valvæ utrinque adhærescunt, in duo locu-
lamenta divisam, seminibusque fetam plerumque subro-
tundis; valvæ per maturitatem in helicis formam convol-
vuntur, magnoque cum impetu semina ejiunt: radix
carnosa, squammosa, ac veluti dentibus incisa: hæc plan-
ta crescit in montibus: sic dicitur, quod ejus radix den-
tiformis, & in coralli modum nodosa sit. Gall. *Dentaire*.

DENTAGRA, vide *Forfex*.

DENTALIUM, est conchula parva, tubulosa, alba,
glabra, dentatam rimam habens, ingreditur unguento ci-
trino.

DENTARPAGA, vide *Forfex*.

DENTES, Gr. *ὀδόντες*, sunt officula utriusque maxilla
per gomphosin infixa; adultis plerumque triginta & duo,
vel viginti octo tribuuntur, quantum extra gingivas emi-
nent sine periosteo conspiciuntur, sed in maxilla cavernis
membranam à gingivis vasculosam, firma illa reddentera
accipiunt. Continuo crescunt, secus ex frequenti detritio-
ne comminuerentur, non tantum arteriis & venis, sed &
nervis prospiciuntur, à gingivis oriundis, ipsisque immif-
tis, quod dolor vehemens aliquando arguit. Quatuor an-
teriores *Primores*, *Incisores* *Hydro*, *Tonici* Celfo. Gr.
Τεταίς, διγαστρικῆς, κτίνας, Τονήτοι, ἡγεταίνοι. B. *Water-tan-*
den / lag-tanden. G. Die stærderste breite Zähne, die
beißer. Gall. *Les dents de devant ou incisives*. A. The fore
teeth. Qui à lateribus insequuntur acuti magis sunt, vo-
canturque *Canini*, *Oculares* & *Columellares*. Gr. *κυνόδο-*
ντις, μάλοι, & γομφίοι. B. *De Hondst-tanden / oog-tan-*
den. G. Die Augen-zähne, spiz-zähne. Gall. *Les dents*
Ocillères. A. The dog teeth or the eye teeth. Posteriores
qui tunc sequuntur *Molares* appellantur, & habent majores
superficies, & duas, tres vel quatuor radices, cum
prioribus unicum tantum accepere. Hisce cibi duriusculi à
prioribus incisi molâ quasi in pulmentum conteruntur. B.
Back-tanden / maal-tanden. G. Die stockzähne, die
backen-zähne, grosse-zähne. Gall. *Les dents molaires*.

en machelières. A. The jaw teeth or the grinders. Qui post annum trigesimum & quadragesimum interdum erumpunt, *Morum & sapientia dentes* sunt. Item *Genuini*, Cic. *Intimi* Eid. Κεανθῆνοι, Ὁ Φίγγοι. Σωφροισῆες appellatur. Dentalis vertebræ secundæ prominentia, dentis quoque nomine venit. Omnes dentes in genere vocari solent. B. *De tanden.* G. Die Zähne. Gall. *les Dents.* A. The Teeth.

DENTIDUCUM, vide in *Forfex*.

DENTIFRICIUM, est Medicamentum ad dealbandos, extergendos & stabiliendos dentes, gingivasque roborandas paratum. Gr. ἰδοιδοτριμια, σκῆγμα ἰδόντων. B. *Tant-pocet.* G. Zahn-pulver. Gall. *Dentifrice*, *poudre à froter ou nettoyer les dents.* A. Poudre to rub the teeth to make them white.

DENTILLARIA, idem quod *Dentaria*.

DENTIUM DOLOR, idem quod *Odomalgia*.

DENTIO, idem quod *Dentitio*.

DENTITIO, est tempus illud, quo infantium dentes erumpere incipiunt, quod fit mense septimo vel ferius; & citius superiores, nonnullis citius inferiores, & in his anteriores prius: tempore dentitionis sæpe, febres, convulsiones, alvi profluvia, &c. exoriuntur. Gr. ἰδοιτοφία *Egin.* ἰδοιτίασις, à qua differt ἰδοιτιὰς Galeno, sive ἔλκω ἰδοιτιὰς, ut ab Hippocr. vocatur, pruritus ille gingivarum, quem dentientes pueri sentiunt. B. *De tyd wanncer de tanden komen / tandinge.* G. Zähnen, zæhn gewinnen. Gall. *La venue ou sortie de dents.* A. Breeding of teeth.

DENTO, est is, qui dentes eminentiores, prominulos, & os productum habet.

DEOBSTRUENTIA sive DEOPPILANTIA, sunt Medicamenta, quæ obstructions aperiunt.

DEOPPILANTIA, idem quod *Deobstruentia*.

DEPHLEGMATIO, est operatio, quâ reiteratâ destillatione aqua superflua à spiritibus, vel puriori parte separatur. B. *Dan syn water-zuiveren / dephlegmeren.* G. Von wasser säubern, abziehen. Gall. & A. *Dephlegmation.*

DEPILATORIUM, idem quod *Pfilotbron.* Gall. *Depilatoire.*

DEPLUMATIO, idem est quod *Ptilops*, ubi palpebræ una cum tumore calloso, pili quoque earundem decidunt; estque composita affectio ex *Madarosi & Sclerophthalmia.*

Verum semper conjunctum non habet pilorum destilium.

DEPURATIO, est rei alicujus puræ ab impuro separatio, ut est despumatio, clarificatio. B. Zuivering. G. Säuberung. Gall. *Depuration*.

DERIVATIO, est actio quæ humor, pus, urina, sanguis &c. qui in partem influxit, & nondum impactus est, artis ope per locum vicinum educatur, vel ex loco uno in alium allicitur, cujus resistentia aliquomodo tollitur; uti fit per V.S. Cucurbitulas, Epispastica, Frictiones &c. B. *Derleiding*. G. Ableitung. Gall. & A. *Derivation*.

DERMA, idem quod *Cutis*, à *δερμα* cutim detraho.

DESCENSORIUM, est fornax Chymicis familiaris, destillationibus per descensum inserviens. B. *Ofen* *Oven* *dant men mede na om lage destilleert*. G. Ein Ofen dar in man unter sich treibt. Gall. *Fourneau pour distiller par descensum*. A. *Descensorie*.

DESCENSUM, seu per descensum destillare, vide *Deliquium*.

DESICCATIO, est superflui humoris vel humiditatis per calorem evaporatio. B. *uitdoozing*. G. *Austrueckung*. Gall. *Desechement*. A. *Desiccation or drying*.

DESICCATIVUM, est unguentum vel emplastrum, humores tenues ulceri instillantes exsiccans, à desiccare. B. *Opdruwend middel*. G. *Treugende, abtreckende mittel*. Gall. *Un desiccatif*. A. *Desiccative or drying medicine*.

DESIPIENTIA, est delirii species. Idem quod *Paraphrosyne*.

DESPUMATIO, est alicujus rei, ut syrupi, mellis &c. inter coquendum, spumæ detractio. B. *Schiuming*. G. *Abschaumung*. Gall. & A. *Despumation*.

DESQUAMATIO, Gr. *ἐξλίπισις*, est, quando in carie ossis vel alias, ab ossis squamæ quædam abscedunt. B. *Bein-schulfering*. G. *Ausnehmung der beinen*. Gall. *Exfoliation, Desquamation*. A. *A scaling of bones*.

DESTILLATIO, eodem modo sumitur ut *Catarrhus*, vide suo loco.

DESTILLATIO, est partium spirituosarum, humidarum vel oleosarum, in halitus fumosive vi ignis extenuatarum, atque elevatarum extractio: destillatio fit per vesicam, cucurbitam, retortam, deliquium, filtrum, descensum, &c. eaque in balneo maris, arenâ, vaporibus, fumo, sole,

sole, reverberio, &c. peragitur. B. *Perdruppunge* / *distilleringe*. G. Distillierung, brennung. Gall. *Distillation*. A. Idem.

DETERGENTIA, à *detergere*, vide *Abstergentia*.

DETONATIO, est deflagrationis modus cum sonitu, ex gr. cum sulphurea quædam, cum nitro permixta, ignique admota, pulveris pyri instar, cum strepitu & fulgore deflagrant: ut in præparatione antimonii diaphoretici, & in accensione auri tonantis. Vide *Deflagratio*. B. *Ont plosfinge*. G. Verpueffung. Gall. & A. *Detonation*.

DEUNX, sunt uncia undecim, libra Medica five Romana, continet uncias duodecim, ideoque *deunx* est quasi deesset uncia.

DEUTEROPATHIA, est morbus ab alio morbo originem ducens, ex gr. si caput ex alterius partis vitio laborat, vel communicatâ ad id materiâ morbificâ, relicto priore foco, ex *δευτερον* secundus, & *πάθος* patior.

DEXTANS, est nomen ponderis pendens uncias decem. B. *Tien oncen*.

DIA, *per, ex*, est præpositio, quæ sæpè additur præparationibus Medicamentosis, ut *Diaprunum*, hoc est compositio ex prunis, sic dicitur diafena, diaireos, dia-phenicum &c.

DIABETES, sic Galeno dicitur. *Dipsacus Aeginetæ* ab immensa siti quam invehit. Vel ut alii à serpentis quodam genere, quod *Dipsacus* appellatur & in *Lybia* præfertim reperitur, quod morfu suo venenum quoddam in homines insinuet, à quo sitis inextinguibilis inducitur, *διάβητος* sic *ἄγος* videtur sic *ἀνύδα*, quasi *Hydrops in matulam*. Hinc est quod hunc affectum *Matulam inter cutim*, alii *Urinae profluvium* & *siphonem* nuncupant. Rarissimus est affectus, quem *Gal.* se bis tantum vidisse refert 6. de *Loc. aff. Cap. 3.* est urinae fluxus valde copiosus cum siti intolerabili, & summo virium prolapsu, imò urina non tantum, sed potus, & is parum vel nihil immutatus egeritur sub forma Chyli vel Lactis. Quos affligit, emaciantur, debilitantur, & præ siti, ardoreque viscerum vix se continent, & urinam cohibentes mox sentiunt lumbos, coxas & testes cum ardore, & gravitate intumescere, oritur autem à laxitate fibrarum in fistulis urinosis, & aquosa indole liquorum corporis, à *διουραία* pervado. B. *Water-zucht*

in de pis pot / pis-blod. G. Harn flusz. Gall. *Diabete*,
Flux d'urine, *écoulement d'urine continuel*. A. A. Diabetes
 or incontineny of urine.

DIABROSIS, est solutio continui per exesionem, à
 διαβροσιν peredo. B. Durchfressung. Zer-
 nagung. Gall. & A. *Corrosion*.

DIACARTHAMUM, penult. corr. Vide *Carthamum*.
 Sunt qui existiment compositiones pharmaceuticas à Dia
 incipientes Arabibus deberi, sed falluntur; *Galenus* enim
 de composit. Medic. secund. gen. frequenter ita loquitur: ἢ
 διὰ δ. κ. τ. α. μ. ἢ διὰ δυοῖν ἀριστολαχοῖν; ἢ δι' ἀσφάλτου; τ. ρ. ο. ἢ διὰ
 τῶν ἀλικουκῶν; ἢ διὰ τῶν χυλῶν; idem de composit. medic. se-
 cund. loca, sæpè ingeminat, διαρροδον ἀρῶν, διαρροδον τὸ μί-
 λω, &c.

DIACHORESIS, & DIACHOREMA, est excretio
 quorumvis excrementorum, ab ἀποχωρῆσι secedo. B. nit-
 werpselg / uitdpsfsg. G. Unflat. Gall. l'Ordure. A. Ca-
 sting out.

DIACHYLON, dicitur emplastrum ex succis quibus-
 dam compositum, ut & de gummis, ex διὰ ex & χυλῶ
 succus. B. Sap-pleister. G. Safft-pflaster. Gall. Empla-
 stre Diachylon. A. Sap-plaister.

DIACINEMA, dicitur cùm ossa de loco suo nonnihìl
 recesserint, ex διὰ ex, & κινῶ moveo.

DIACLYSMA, est oris collutio, ad foetorem abigen-
 dum vel dentes, aut gingivas fordidas vel ægras confir-
 mandas. Vocantur ἰπὶ τὸ ποτὸ collutiones oris; parantur
 ex astringentibus variis, ut *Bistorta*, *Tormentilla*, *st. Ba-*
laustiorum, *cort. granatorum*, *gallis*, *alumine*, *ung. Æ-*
gyptiaco, &c. sub eo quoque comprehenditur *Gargavis-*
ma & *Apopblegmatisms*, à διακλύω colluo. B. schont-
 spoetling. Vide *Collutio*.

DIACODION, est Medicamentum ex papaveris capi-
 tibus, siliquis dulc. rad. glycyrh. alth. & saccharo para-
 rum, habetque syrupi consistentiam. Ex διὰ ex & κωδία
 papaveris caput. B. Brust (prosp) Slaapbolle (prosp).
 G. Brust syrop. Gall. Sirop pe. Foral. A. A. Syrup made of
 the tops of Poppies, Breast syrup.

DIACOPE, præcisionem, vel discissionem in aliqua
 parte significat, sive studio, sive casu, à διακόπτω præscin-
 do. *Hippocrati* vulnus est omne quod altè descendit im-
 pactum.

pañumque est. *Galeo* est soluta in osse capitis continuitas ab aliquo acuto occurfante, atque abfcindente, vocaturque quoque *ἰσχυρόν* & *ἰδρα*.

DIACOPRÆGIA, est Medicamentum ex fimo capriño, adversus splenes & parotides, à *διὰ* ex, *κόρη* ster-cus, & *αἰέ*, capra.

DIACRISIS, est distinctio & dijudicatio morborum & symptomatum, à *διακρίνω* distinguo, dijudico.

DIACRITICA, idem quod *Diacrisis*.

DIADOCHÈ, est successio per crisiin, à *διαδοχῶν* sus-cipio.

DIADOSIS, est alimenti distributio, sive per omnes partes pervasio, ex *διὰ* per *δίδομαι* & *δο*.

DIÆRESIS, est exesio vasorum, fit cum à causa erodente, vel incidente, via aliqua, quæ adesse non debebat, aperitur. Nam primò potest *διαίρεσις* fieri ab humoribus acribus, qui erodendo unitatem solvunt, & viam patefaciunt; quod etiam Medicamenta acria præstare possunt, modo crassarum partium sint. Nam tenuium partium unitatem non rodunt, cum non hæreant diutius. Deinde humores crassi & acidi *διαίρεσις* causa esse possunt, qui partem distendendo rumpunt. Tertiò causa plurimæ evidentes *διαίρεσις* faciunt, omnes scilicet, quæ contundendo, & distendendo unitatem vasorum solvunt; qualia sunt motus vehemens, clamor, pondus grave, vulnerantia, contudentia, casus, saltus & similia, inter quæ & flatus referri possunt, qui retenti tantâ vi interdum corporis partes distendant, ut non solum corporis cavitates dilatent, sed rumpendo etiam novas faciant, & ipsi quoque unitatem solvant. Item operatio Chirurgica quæ continuò separat, & fit incisione, ustione, terebratione, rasiõne, limatione, ferratione, exesione, à *διαίρεσις*, divido. Vide *Diabrosis*. B. *Ῥοοκνῆγιγγε der baten*. Gall. *Dierese*.

A. A corroding of the vessels.

DIÆTA, est Methodus sanis moderatæ vivendi: at *Diæta agrorum* est remedium in recto rerum, vitæ necessariorum usu consistens: eaque ratione consistentiæ est *crassa*, *mediocris* & *tenuis*. Crassa instituitur alimentis copiosis, firmis & solidis, multumque nutrire aptis, hæc simpliciter plena est, quæ fiebat olim per ptisanam hordeaceam integram. Vel est *plenior* & *crassior*; quæ fit per car-

carnes pullorum & ova forbilia. Vel est *plenissima*, quæ etiam carnes castratorum concedit. *Mediocris* est, quæ ex mediocris substantiæ & quantitatis alimentis constat. Hæc olim per panem jure tinctum, vel etiam per carnes pullorum fiebat. *Tenuis* est quæ & alimentis paucis, tenuibus & infirmis perficitur, quæ ut plurimum acutis morbis convenit: eaque triplex est, *tenuis simpliciter*, quæ olim per ptisanæ succum fiebat. Vel *tenuior*, in qua melicratum propinabatur; vel *tenuissima*, in qua nihil cibi ingerere solebat. Verum nunc temporis diætæ non ita strictè observantur quàm olim, præsertim in hisce regionibus, à *διαίτα* nutritio. *Lebens wet / of Lebens manier*. G. Ein gewisse Ordnung mit essen und trincken. Gall. *Diète, Regime de vivre*. A. Diet.

DIÆRETICA, sunt Medicamenta corrodentia & exedentia, à *διαίρω*, divido.

DIÆTETICA, est pars Medicinæ præscribens cognitionem & usum rerum *lex*, quibus sanitas, & vita nostra, ejusque regimen maximè constat, ut imminentes morbi præcaveantur, & præsentés profligentur: Hæc sæpè dicuntur *res non naturales* à scholis: ut sunt aër, cibus & potus, motus & quies, somnus & vigilia, Animi Pathemata, excreta & retenta: quæ si modum excedant, morbos pariunt, ex *διαίτα* alo, nutritio. B. *Lebens wps*. G. Manier und ordnung zu leben. Gall. *Partie de la Medicine qui enseigne la diète, & un reglement de vivre*. A. Diète.

DIAGNOSIS, est signorum præsentium cognitio: sive cognitio, quâ præsentem morbi conditionem dignoscimus. Estque triplex partis *affectæ*, ipsius *morbi*, ejusque *causæ* recta investigatio, ex *διά* per, & *γινώσκω* cognosco. B. *Kentzeichen*. G. Kentzeichen. Gall. *Signe*. A. Diagnostick or the signs of a disease.

DIAGRYDIUM, vide *Scammonium*.

DIALEMMA, idem quod *Apyrexia*, ex *διά* in, & *λείπω* relinquo.

DIALEPSIS, est quædam interceptio: item intermissio quædam in fractura cum vulnere vel ulcere, ubi intermedium spatium relinquitur, pro ulceris aut vulneris curatione, itaque est intermissio deligationis, à *διαλείπω* inter relinquo.

DIANOEA, est mens præmeditata, à *διανοέω* præmeditor.

DIA-

DIAPASMA, Plinio, Medicamentum aridum ex ficis pulveribus conflatum insperibile, quod aut vestibus ad gratiam odoris, aut ulceri, vulnerique variâ ratione, aut potui etiam ad luxum inspergitur, Gr. διαπασμα, κατάπασμα, καταπασίδιον φάρμακον. *Cribasius* non malè discrimen inter has voces ex *Antyllo* ponere mihi videtur, ut *ἰσπαδματα* sint, quæ fudoribus cohibendis, & commovendo pruritu adhibentur, quæ *Sympasmata* & *Aspergines Aurelianus* nominat: *καταπασματα* sunt, quæ ulceribus superponuntur, *ἴσπασμα* etiam dicta: *διαπασματα* verò conciliandæ fragrantiae ergo inventa.

DIAPEDESIS, est ea conditio vasorum, qua membranacea latera ita divelluntur à causa intus extendente, ut inter fibras nascantur interstitia hiantia, quæ emittunt in cavitate contentum ex διαπερ, & πηδάω salio, salto. B. *uitkrysting*. G. *Aufzbrechung*. Gall. & A. *Dilaceration*.

DIAPEGMA, est instrumentum Chirurgicum, dictum & *Intercolumne*, sive pars transversaria, ad erurum laterumque compagine firmandam, à *πυρῶω* compingo.

DIAPHANUM, est omne quod pellucidum est, ut humores oculares, tunica cornea, septum lucidum &c. à *διαφάνω* pelluceo.

DIAPHENICUM, est compositio ex dactylis. Ex δια & φεινὴ Dactylus. B. *Conster van Dalen*.

DIAPHORESIS sive **TRANSPIRATIO** & **SUDATIO**, est decedentia omnis generis effluviarum per invisibiles corporis poros, ex διαπερ, & φέω fero. B. *uitwaaseming*.

DIAPHORETICA, Medicamenta sunt, quæ invisibilem perspirationem ex vasibus cutaneis minimis augent, sanguinem paululum magis agitando quam naturaliter solet, B. *uitwaasemende middelen*. Gall. *Diaphoretiques*.

DIAPHRAGMA, φεινὴ seu *septum transversum*, & *dissertum* *ὀπὸ Ζωίκα Arist.* est sepimentum musculosum thoracem ab abdomine distinguens, in medio tendinosum, exterius in ambitu musculosum est; œsophagus, arteria magna, vena cava &c. per illud transeunt: oritur inferiori parte dextrâ à tribus primis lumborum vertebra, sinistra ab ultima & penultima thoracis, tendineo, ac mox carneo, principio, fibris directis ascendit, tendinescitque; parte superiori, principio membranaceo tenui statim carnoso ex toto

toto margine cartilaginorum apicum costarum inferiorum & infimâ parte sterni ortum, fibris centrum petentibus decurrit, tendinescit, prioribus confunditur, undè agens ex convexo planum fit, hinc abdomen & contenta arctat & premit; hinc respirationi unâ cum cæteris musculis inservit, & motu suo excrementa alvina foras convehit, à διαφράσω sepio, munio. Tribuitur non tantum huic parti illud nomen, sed & Mediastino, septo in naribus, septo cerebrum in duo hemisphæria secanti, auris Tympani membranæ, aliisque, à διαφράσω, sepio, munio. B. *Middel-rift / middel-schot*. G. Das Zwerckfell, brustfell, gehæge. Gall. *Diaphragme*. A. Midriff, or diaphragme.

DIAPHRATTONTES, sunt membranæ, pleura, diætæ, quæ thoracem intus succingunt, & in medio septum vulgò *Mediastinum*, relinquunt, à διαφράσω sepio. Vide *Diaphragma*. B. *Middel-schot / middel-rift*. G. Das zwerchfell, brustfell im leib. Gall. *Diaphragmes*. A. The Pleura and mediastin.

DIAPHTHORA, est corruptio alicujus partis in corpore, à διαφθίω corrumpo. B. *Verderbung*. G. Verderbung. Gall. *Corruption*. A. Corruption.

DIAPLASIS, est membri luxati vel fracti restitutio, à διαπλάσω conformo.

DIAPLASMA, est unctio sive fomentum, à διαπλάσω illino.

DIAPNOE, idem quod *Diaphoresis*, à διαπνία perspiro. B. *uitwaasseming*. G. Die Aufzdämpfung. Gall. *Transpiration*. A. Exhalation.

DIAPYEMA, idem quod *Empyema*, ex δια per & πύρις pus.

DIAPYETICA, sunt Medicamenta pus maturantia, à διαπύρις suppuro.

DIARIA FEBRIS, idem quod *Ephemera*.

DIARRHOEA, est copiosus alvi fluxus, in quo liquida egeruntur absque dolore, sanguine, pure. *Diarrhœa* in multis morbis evenit, præsertim in quibusdam febribus & habet suas species. I. *Gravis* est, ubi paucis intervallis, interdum fermè citra remissionem copiosè per repetitos fluxus, nunc majores, nunc minores, excretis primò fecibus, humores expelluntur viscidi, aquei, biliosi, flavi aut aliter constituti unâ cum mucò quodam fundum matulæ

tulæ occupante : ad sunt Febris, Anxietas virium Lapsus, neque dolor urget, sed murmur auditur subinde, cum dejectio fit, podex tamen nonnihil dolet, Nausea vel vomitus sæpè incidunt, & potus vel cibus ingestus unà transit. II. *Serosa*, ubi tantum aquea & fluida prodeunt, cum Murmure, Tenesimo & aliquo dolore : hæc Phthisi, Hydropi, Scorbuto &c. familiaris est, ac subinde in iis, qui sunt frigori sustinendo, minus validi, vel quæ à pedibus refrigeratis accidit. III. *Maligna*, quæ est in Peste, Febribus malignis, Variolis, Morbillis cum recedere putantur ad interiora, contingit, in hac vires subito deficiuntur & Anxietates non leves oriuntur. Humores sunt omnis generis, sæpè fatentes, atque si à Variolis, etiam crustæ & pelliculæ in Excretis, quasi hæc viâ exirent variolæ, ipsæ apparent. IV. *Critica* dicta, quæ cum levamine evenit in morbis, vel etiam in sanis, quos nisi subinde Diarrhœa juverit, malè habent. V. *Hypercatharsis*, sive *Superpurgatio*, id est Diarrhœa valida à Medicamento purgante, aut Emetico excitata, à *διάρρη* perfluo. B. *De Loop*. G. Bauch-flusz, durch-lauff, die Ruhr. Gall. *Flux de ventre*, *Cour de ventre*, *la Foire*, *Diarrhée*. A. A diarræa, Looseness or flux of the belly. Lusitan. *Biche*.

DIARTHROSIS, sive ABARTICULATIO, & COARTICULATIO, seu DEARTICULATIO, est compositio ossium ab invicem separatorum ad evidentem, validum, facilemque motum comparata : qualis est in brachio, manibus, femore, pede &c. Vide *Articulatio*. Ex *διά* per, ex, *ἄρθρον* membrum, articulus. B. *Einwigging der beenen / losse leding*. G. Gliederung. Gall. *Diartrose*, *espece d'Articulation*. A. Conjunction of the Bones.

DIASCORDIUM, est Medicamentum aliquod compositum, electuarii consistentia, usitatissimum, à Fracastorio autore inventum, Antidoton famosum.

DIASTOLE, est, Arteriarum, Auricularum & ventriculorum Cordis per impressum sanguinem dilatatio, quæ actio est opposita Systoli, quâ sanguis per diastolen acceptus comprimitur, & expellitur; ex *διά* per, & *στάσις* mitto. B. *Oefnung des hertzs*. G. Oefnung des hertzens. Gall. *Diastole ou dilatation du cœur*. A. The dilatation of the heart.

DIATERETICA, est pars Hygieinæ, quâ sanitas firmatur.

ma conservatur, quæ pro ætate & constitutione hominis varia est, ex *diatra* victus ratio, & *regio* seruo. Vide *Diata*.

DIATESSARUM, est Medicamentum ex quatuor ingredientibus compositum, ex Aristolochia nempe, Gentiana, Baccis lauri & Myrrha, quæ Melle excipiuntur, ex *diã*, ex & *τροσσρον* quatuor. B. *Connchens Triakel* & *Paarde Triakel*. Sed nomen nimis vile, pro tam egregio Medicamento.

DIATHESIS, est dispositio corporis sani vel morboſi, quæ ad actiones peragendas benè vel malè sumus dispositi, à *διã* *θρã* dispono.

DIAZOMA, idem quod *Diaphragma* seu *Septum Transversum*, ex *diã* & *ζωα* cingulum.

DICHALCUM, est pondus duorum areolorum, continens tertiam oboli partem: Obolus enim habet areola sex.

DICHOPHYIA, est capillorum vitium, quando extrema eorum bifariam plerumque in partes finduntur, ex *δι* *χã* dupliciter, & *φã* cresco. B. *Spittinge des hairs*.

DICROTUS, est pulsus bis feriens, ex *δι* bis, & *κρã* pulſo. B. *Subbelt staande pols*.

DICTAMNUM, DICTAMNUS, species est Origanii; planta est pulchra & visui grata, caules habet duos circiter pedes altos, villosos, purpureos, ramosos, aut in alas divisos; folia obrotunda, & parùm acuta, lanuginosa, odorata, saporis acris: flores cum verticillis in longas & laxas spicas congeruntur, coloris purpurei, in singulo flore galea est erecta, bifida, subrotunda, barba tripartita: semina quatuor subrotunda, in capsula, quæ flori tanquam calix inservivit, inclusa; radix parva, numerosa: crescit hæc planta in Candida, in monte Ida unde ad nos sicca defertur; nomen accepit à *πã* *τã* *πã* à pariendo, quod parientibus opituletur, opemque promittat hæc planta. Gall. *Dictame de Candie ou de Crete*.

DICTAMNUS ALBUS, vide *Fraxinella*.

DIDYMI, sunt gemelli, unico partu editi. Item Testiculi, à *δι* duo.

DIES CRITICI, vide *Critici dies*.

DIGASTRICUS sive GRAPHOIDES, est musculus biventer, qui à processu mammiformi ortum adipiscitur, descendens tendinem facit, quo per musculum stylohyoideum,

deum, & ligamentum annulare hyoidis transit, inde rursus carnosus fit, & in parte menti interiori mediâque interius definit; & maxillam inferiorem deorsum trahit, ex his bis, & γαστήρ venter. B. *Zwey-buhtige spier*. G. Der zweybauchige mausz. Gall. *Muscle Digestrique*. A. The two bellied muscul.

DIGERENTIA, vocantur medicamenta, quæ vulnere, aut ulcere applicata, illa in hanc conditionem disponunt, ut bonum in iis nascatur pus, quod sit liquida allata conservando ab acredine, & vascula excrementia ita moderando, ut nec luxurient, nec exedantur nimis, vel arida fiant. *Digestiva* quoque vocantur. B. *Etter-machende dingen*. G. Eyster machende mittel. Gall. *Digestifs*. A. Digestive.

DIGESTIO, est, cum tincturæ, Infusiones, &c. blando ignis calore soventur, ut res crudæ in iis laticantes dissolvantur, crassæ incidantur, viresque assusio liquido communicent, inutiles verò in fundo desidant; atque hæc peragitur arenâ calefactâ, fimo equino, athanore &c. B. *Digerering / daoz warmte uithaling*. G. Digerirung. Gall. & A. *Digestion*.

DIGESTIVA, vide *Digerentia*.

DIGITALIS, est planta, quæ habet caulem duos vel tres pedes altum, crassum instar pollicis, angulosum, villosum, rubicundum, excavatum: folia ferè verbasco similia, oblonga, acuta, in margine incisa, villosa, superne atro-virentia, infernè incana: flores monopetali tam singularis structuræ, ut perfectè referant digitabula parte anteriori, in bina labia sunt discissi, coloris purpurei, juxta caulium longitudinem plerumque nascentes, pedunculis brevibus villosis caulibus adhærentes; his floribus decisis sequitur fructus oblongus, villosus, in duas cavernulas divisus, semina exigua continens: radix est fibrosa, amara: hæc planta crescit in locis arenosis siccis, præsertim in montibus. Quæ à similitudine florum, qui digitale pulchrè referunt ac exprimunt, nomen habet. B. *Dingerhoeds-kruid*. G. Finger hut, finger-kraut. Gall. *Digitale*, *Gants nostre dame*. A. Fox glove.

DIGITUS, sive δάκτυλος. Singulis manibus, singulisque pedibus tribuuntur quinque. In Manu habemus *Pollicem, Indicem, Medium, Annularem, & Auricularem*. In

pedibus propriis nominibus non gaudent. Est item quædam mensuræ species, quibus rerum intervalla metiuntur. B. *Gen duim / de wps-vinger / middel vinger / ring-vinger / pinck*. G. Der daum, der zeiger, der mittelfinger, der gold-finger, der klein finger. Gall. *Le pouce, le doigt indice, le milieu, l'annulaire, le petit doigt*. A. Thumbe, Fore finger, middle finger, ring-finger, little finger, in *Pede*. B. *Coonen*. Gall. *Orteils*.

DIGLOSSON, seu HYPOGLOTTON, vocatur etiam *Laurus Alexandrina*, Latinis *Bislingua*, quod supra folium, aliud foliolum linguæ simile, gerat, ex *dis*, duplex, & *γλωσσα* lingua.

DILATATIO, est, cum meatus vel receptacula plus debito distenduntur, ut in Varice, Aneurismate &c. Gr. *διεσπυδις*, ab *διεσπυω* dilato, amplio. Item, significat diastolen cordis. B. *Gen verwyderinge*. G. Auszbreitung, Aufstreckung. Gall. & A. *Dilatation*.

DILATATORIUM, est instrumentum Chirurgicum quo uterus, vel os ejus dilatatur & aperitur; vocatur etiam *Speculum*, & *Dioptra*, quia per id in os vel uterum introspicimus. B. *Gen verwyderend instrument*. G. Ein Ausbreitend instrument. Gall. *Dilatatoire*. A. An instrument to stretch out, or open any place.

DILUENTIA, sunt quæ permista alicui fluido, ejus partes magis fluidas, vel partes antea non fluidas, jam fluidas reddunt, eâ lege ne immutent partes ipsas. B. *Verdunnende middelen*. Gall. *Dilayans*.

DILUTUM, dicitur quod est mixtum: undè vinum aquâ mixtum dicitur *Dilutum*. *Dilutum* verò substantivum factum, est id liquidum, in quo aliquid certo tempore maceratum & infusum fuit: ut si in vas vini appositum absinthium fuerit, deindè post interjectum tempus abstractum, id vinum absinthii *Dilutum* vocatur, idem quod *Infusio*.

DINICA, sunt Medicamenta contra vertiginem, à *δινειν* circumago.

DINUS, idem quod Vertigo, à *δινειν* circumago.

DIOBOLON sive GRAMMA, est obulorum duorum pondus, sive scrupuli unius, ex *dis* & *βολον*.

DIONYCIA, vide *Hedera*.

DIOPTRA, est speculum matricis, sive dilatatorium, quo

quo uterus, in foetûs mortui extractione ejusque ulcerationum inspectione, dilatando ampliatur, à *διεσπαστικῶν* perspicio. B. *Een moeder-verwuyderend instrument, een moeder-spiegel.* G. Ein Mutter-spiegel. Gall. *Dilatatoire de la matrice ou speculum matricis.* A. An Instrument to open the womb.

DIORTHOSIS, est operatio Chirurgica, quâ membra aut corpora curva in debitum statum restituantur, à *διορθῶν* corrigo, emendo.

DIOTA, est vas circulatorium à duabus auribus, utrumque brachium lateribus applicatum amplexantibus, dictum. Hujus inferior pars est in modum cucurbitæ, cui impositus est alembicus, in summo canalem, qui liquori infundendo inserviet, habens, in loco autem conveniente duobus rostris incurvatis & in cucurbitam à capitello humorem condensatum devehentibus præditum, ex *δις* duo & *ῶς* auris. B. *Een vat met twee ooren / een dubbelt vat.* G. Ein zweyhencklicht faß, das zwey oehr hat. Gall. *Vaisseaux à deux anses.* A. A Vessel with two Handles. Item est vasculum vel poculum, ex ligno odore confectum & resina incrustatum. B. *Een riekhende beker.* G. Ein wolriechendes becherlein. Gall. *Coupe odorante.* A. A Sweet smelling cup.

DIPCADI, est species Hyacinthii botryoidis; ex vox barbarica, dicitur & *Tipcadi*.

DIPHRYGES, est genus recrementi metallici, quod subsidet, dum æs in fornace fufum aqua frigida perfunditur.

DIPLASIASMUS, est morborum reduplicatio: Item duo muscoli brachii circumductioni inservientes, à *διπλόων* duplico, vel *διπλόων* duplo major.

DIPLOE, est vas duplex, quod Chyrnicis usu venit, uti quando vas continens alio vasi arena, cineribus aut aqua repleto imponitur. B. *Dubbelt vat / een haad.* G. Ein zweyfach faß. Gall. *Vaisseau double.* A. A double vessel: à *διπλόων* duplico.

DIPLOE, seu **DIPLOSIS**, est Cranii duplex tabulatum, paries, squama, seu lamina. Dicitur & tabula, quarum inferior vitrea, ob teneritudinem appellatur. Sive potius est substantia cellulosa, inter utraq; lamellas, quibus constat cranium, interjecta, in qua continetur substan-

tia medullosa cranii. B. *Hersin-tafels / tafel-scheidfels / het mergachtig deel tusschen beide de tafels van 't bekkemel.* G. Die fugen der Hirn-schalen. Gall. *le Diplœ.*

DIPLOMA, idem quod *Diplœ.* Sumitur aliquando pro linteo complicato, *πρόπυμα Ἐγινετα, πρόπυμα γάνυ, διπλωμα Hefychio, Plagella Celso, Aurel. B. Compres / gebouwen band / een opperde band.* G. Ein Truch tuch, ein distillier zeug. Gall. *Compresse.* A. Complicated linen.

DIPSACUS, Est planta, quæ habet caulem quatuor vel quinque pedes altum, pollicis crassitie, erectum, firmum, ramosum, striatum, spinis quibusdam parvis cinctum: folia sunt longa, lata, bina opposita, juxta longitudinem caulis & ramorum in dorso & latere hirsuta, posita suo pelvis vel lavacri speciem constituunt, ubi humor semper continetur: flos est flosculosus, flosculis scilicet in capitulum quoddam collectis favis æmulum; capitulum autem componitur ex plurimis foliis imbricatis, squamarum instar positis, & axi medio affixis, è quorum alis surgunt flosculi multifidi, Embryonis parti supremæ insidentes, & abeuntes deinde in semen plerumque striatum quadrangulare, oblongum: radix lævis, candida, impen- se amara est. Est Carduus fullonum: ejus folia ita constituta sunt, ut circa truncum alterum excipiat alterum, ita ut catini instar aquam semper fervent, ac si truncus siteret, vel nomen à contrario invenit, quoniam concavo alarum sinu, rorem vel imbrem recipiat, quo velut ad abigendas fitis injurias abutitur, hinc à *διψω* litio. Latinis *Labrum Veneris*, nempe à catinato foliorum habitu hoc nomen contraxit, quæ se anfractuosa sinuantia ambage, pelvis vel lavacri speciem constituunt, & intra se humorem nunquam non retinent. *Virga Pastoris* haud dubiè dicta est, ob longas virgas, quibus cardui ad poliendos pannos utiles insident, quas pastores fortè sumunt, & ea parte qua possit manu capi aculeis nudant, reliquâ autem aculeatâ parte gregem ducunt. *Carduus* verò *Fullonius* cœpit appellari, quod ea rudes pannos, velut echino quodam expoliunt, detractisque floccis concinnant. B. *haarden / Dolders haarden.* G. Carten-distel, Weber-karten. Gall. *Chardon de Foulon, chardon à Bonnetier, chardon à carder, Verge à Berger.* A. Teafel.

DIPSACUS, idem quod *Diabetes.*

DIP.

DIPTAMNUM, idem quod *Distammum*.

DISCRETORIUM, est idem quod *Diaphragma*. Sic dictum quia Thoracem & ventrem, casu tamen, discernit.

DISCRIMEN, fasciarum species est, quæ in frontis phlebotomia & temporum, adhibetur.

DISCUTIENTIA, sunt medicamenta, quæ liquidum in vasis, vel extra ea, sive stagnans, sive coagulatum subtilitate sua dissolvunt, dissipantque sine solutione sensibili continui in externis. B. *Verdzyvende middelen*. G. *Verreibende mittlen*. Gall. *Discussifs*. A. *Discussing medecines*.

DISLOCATIO, idem quod *Luxatio*.

DISPENSATIO, Pharmacopæis dicitur, quando simplicia alicujus compositionis ordine dispensantur, ne quid ingredientium oblivisci possit.

DISPENSATORIUM, dicitur *Liber Pharmaceuticus*, continens omnia Medicamenta tam simplicia quam composita, secundum mentem Doctorum, qui in hac vel illa urbe praxin exercent, uti est Amstelodamense, Londinense, Bruxellense &c. Dicitur quoque *Pharmacopœia*. Ex hisce Medicamentis secundum normam, & dosin officina Pharmaceutica instruitur. B. *Een Apotekers Winkelboek*. G. *Apotecker-buch*, *Apotecker taxe*. Gall. *Dispensatoire*. A. *A Dispensatory*.

DISPOSITIO, est habitus, quo ad actiones peragendas, bene, vel malè sumus dispositi. Vide *Diathefis*.

DISSEPTUM, idem quod *Diaphragma*.

DISSIMILARES, partes sunt, quæ in varias partes sibi dissimiles dividi possunt; ut manus, vena, musculus, quibus opponuntur similes. B. *Deelen die malhander niet gelph zijn*. G. *Ungleiche theilen*. Gall. *Parties dissimilaires*. A. *Dissimilar parts*.

DISSOLVENTIA, idem quod *Discussientia*.

DISSOLUTIO, est, quando metalla, lapides, salia, resinæ, aut aliud quid in spiritu vini aliove liquore dissolvuntur. Vel quando corpora arte Chymicâ, in sua elementa rediguntur. B. *Een outdoeninge / dissolutie / ontbinding*. G. *Auflesung*. Gall. & A. *Dissolution*.

DISTENSIO, est, quando partes ab alio inflantur, dilatantur, & relaxantur, ut ex effervescentiis vel contractionibus in intestinis concitatis, oriuntur flatus & non raro pressiones doloresque. B. *Een uittrekkinge*. G.

Aufstreckung. Gall. *Distension*. A. *Diltension*.

DISTICHIA, & **DISTICHIASIS**, est duplex pilorum in palpebris ordo. Item continuus Lachrymarum defluxus, à pilorum in palpebris, ordinariis pilis subnascens, punctione, ex *dis* malè, & *ειχω* incedo, vel ex *dis* & *ειχ* pilus. B. **Dubbele hairkens der Oogschelen.**

DISTICHUM, vocatur Hordeum minus seu æstivum: sic dictum quod spica tantum duos granorum ordines habeat.

DISTORSIO, est, cum partes situ aut figurâ peccant. B. **Verdrappinge / verwijning.**

DISTRIBUTIO, intelligi potest de quocunque humore singulari per corpus distributo; ut cum chylus ex ventriculo & intestinis papillas intestinales (à Willisio *tunica glandulosa* dicta est) subeat, & per venas lacteas, ductumque chyli ferum, in venam subclaviam exantlatur, ut una cum sanguine circuletur & purpureo colore induatur. Vel quando sanguis ex corde, & succus cerebri ex nervis per totum corpus distribuatur, & talis distributio vocatur *αναισθησις*. Verum de excrementis, dicitur *διαχωρησις*. B. **Distributie / uitdeilinge.** G. Aufztheilung. Gall. *Distribution*, *Division*, *Partage*. A. *Distribution*.

DIURESIS, est urinae per renes secretio, quæ hoc modo peragitur: adjacent arteriis renalibus exiguae glandulae, vel laterales arteriolae cincinnatae, quibus serum à sanguine secernitur, & per canaliculos exiguos, (ex quibus renum substantia maximâ ex parte constat) ad carunculas papillares, & deinde ad pelvim, ureteres, vesicamque foras deducitur, ex *δια* per, *ου* fluo. B. **Dis-scheping / pissen.** G. Harnen. Gall. *Secretion d'Urine*. A. *Urine*.

DIURETICA, seu **URETICA**, urinalia Medicamenta *Aurel.* sunt Medicamenta, quæ sanguinem incidendo & dissolvendo, serum per renes, ad vesicam copiosius determinant, ex *δια* per, *ου* urina, & *εινω* fluo. B. **Disdrivende middelen.** G. Harn oder wasser treibende mittlen. Gall. *Diuretiques*. A. *Medicines Causing Urine, or piss-drivers.*

DODECADACTYLUM, five **DUODENUM**, est intestinorum tenuium primum, à ventriculi pyloro incipiens, & primo perpendiculariter, deinde horizontaliter, à dextra abdominis parte versus renem sinistrum, excurrit: recipit,

cipit, ad trium vel quatuor digitorum distantiam à pyloro, oscula ductus cholidochi & pancreatici, pro bilis & succi pancreatici susceptione: tunicarum ejus crassities major, quam reliquorum tenuium; sed cavitas ferè minor; glandulas Brunneri copiosissimas habet: terminatur ubi jejunum incipit, ex *δάδωνα* duodecim, & *δάκτυλος* digitus, ob longitudinem duodecim digitorum; quod tamen in nostris hominibus nunquam observatur; fortè Veteres ex brutorum inspectione hallucinabantur, fortè erunt digiti tantum transversi. B. *De twaalf vingerige darm.* G. Der zwölff finger darm. Gall. *Duodenum.* A. The gut duodenum.

DODECAPHARMACUM, est compositio constans ex duodecim simplicibus, ut unguentum Apostolorum. Ex *δάδωνα*, duodecim, & *φάρμακον* Medicamentum.

DODRANS, est pondus unciarum novem. Item mensura duodecim digitorum, aliàs palmus major Latinis, & Gr. *σπιθαμή* dicitur. Dodrantalis itaque cauliculus vocatur, qui longitudine duodenas æquat digitos.

DOGMATICA, MEDICINA, seu **RATIONALIS**, quæ ex observatis & analogia ratiocinatur hujus author fuit *Hippocrates*, & post eum *Galenus*, qui experientie rationem addidit, ita à *δοκίω* cenfeo. B. *Gen regelmattige Medicyn.* G. Eine regelmattige und verstandige Artzney. Gall. & A. *Medicine Dogmatique.*

DOGMATICI, sunt, qui experientie rationes inquisitionerunt. B. *rechtmatige Medicyns.*

DOLICHOS, est simlax hortensis seu phaseolus, est inter leguminum species, nomen accepit à longitudine filiquarum aut fructuum, *δολιχ* enim est longus.

DOLIUM, idem quod Lolium, mutato L. in D.

DOLOR, Gr. *ἄλγημα*, *οδύνη*, *πόνος*. Quid sit, dici non debet, cum nemo sit, cui id persuadeas, nisi aut dolet, aut doluerit aliquando, quod animadverti debet adversus eos, qui putant, se bene definivisse, cum dolorem dixerint esse vel continui solutionem, vel periculum ruptionis fibrarum, vel denique summam distensionem, à qua ruptionis periculum abesse nequit, sed in iis non consistit dolor. Verum dolor est ingrata perceptio in mente orta, quod Nervus, ex Cerebro originem habens, tam valide per causas distendatur, ut periculum ruptionis incurrat.

Si autem rumpitur, non amplius ille dolet, sed rami nervosi laterales jam magis quam antè distracti, eum sensum excitant. Pro varietate etiam variant nomina, ut *Algens*, si frigus adfit. *Gravaticus*, si caput vel alia pars gravatur. *Pungens*, quando gladii instar pungit. *Ostocopus*, quando dolor circa ossa est. *Stupidus*, si vix sentiat, aut saltem ferri possit. *Tensivus*, quando tensio adfit. Sic à parte affecta, etiam varia sortitur nomina. In capite *Cephalalgia*, *Cephalæa*, *Hemicrania*, *Crapula*, &c. Circa articulos, *Arthritis* dicitur. In renibus *Nephritis*, in alvo *Colicus* &c. B. *Ppn / Wre*. G. Der Schmerz. Gall. *Douleur*. A. A Pain.

DONAX, idem quod *Calamus*.

DORIA HERBA, est species *Solidaginis* saracenicæ. Nomen accepit ab *Andrea Doria*, Genuensi Duce, qui eam ex Africa attulit. Quidam Doriam à luteo aureoque colore, nomen accepisse dicunt: Aurum enim Gallis *Or* appellatur.

DORONICUM, est planta officinalis, quæ habet folia ampla, subrotunda, viridia, lanuginosa, cucumeris fatis similia, sed magis exigua, & molliora: caulis pedem circiter altus est, parum lanuginosus, rotundus, striatus, in summitate in plures ramusculos divisus, floriferos: flos est radiatus *Astere* major, flavus: hujusque discus ex flosculis, corona ex semiflosculis componitur, semen est paposum, minimum, nigricans, calidum est, ac sudoriferum insigne: radix composita ex radiculis oblongis, rotundis, tuberosis, nodosis, digiti minoris crassitie, ex viridi pallescentibus, plures ex uno capite tenuibus quasi filis dependent, saporis subacris, subdulcis, ad *Glycyrrhizam* accedentis, odoris nullius, saporis minus aromatici, quam *Glycyrrhiza*. Hæc quibusdam suspecta est & venenata habetur, quia quibusdam animalibus exitiosa deprehensa fuit, unde non *Doronicum*, sed *dæmoniacum* appellat *Marantha*, & fortè quia gustata in faucibus relinquit aliquam acrimoniam, & infesta dulcedine os replet; qui venenatam dixerunt, crediderunt esse *Aconitum* *Theophrasti* à *δοξιν* & *νικη*: sed illam venenatam esse adhuc minimè constat. *Avicennæ* *Durinigi* & *Doronigi*, atque hinc developitur *Doronicum*. G. *Gæmbfen-wurtz*, *Schwindel-kraut*. Gall. *Doronic*. A. *Leopards-bane*.

DOR-

DORSUM, seu Tergum, pars thoracis posterior dicitur. Gr. *ῥῶτον*. *Dorsum manus* vel *Pedis*, est exterior eorum facies. Ita gibba nasi, scapulæ & illi ossis pars etiam dorsum appellatur. B. **De Hug.** G. Der Ruecken. Gall. *le Dos*, *l'Escchine*. A. The Backe.

DOSIS, est Medicamenti determinata portio, sive quantum unicâ vice exhibetur vel propinatur, à *δίδωμι* do. B. **Gifte.** G. Gewisse Maß einer Artzney. Gall. *Dose*, *Prise*. A. A Dose.

DOTHIEIN, idem quod *Furunculus*.

DRABA, vide *Arabis*.

DRACHMA, est & pondus & mensura. *Ægyptiaca* fuit olim & *Attica*. Illa pendebat obolum, hæc verò scrupulos tres, vel obolos sex, ut & hodie in officinis. Octo constituunt unciam. Signatur signo ζ olim $\delta\rho\chi\mu$ dicta fuit. Et signabatur cum Δ quod ab inferiore parte $\circ$ habebat, quandoque manipulum significat, à *δέξιον* prehendo, manu corripio. B. **Ein Drachme / een vierendeel loots.** G. Ein drachme, der vierthe theil eines loths, een quintlein. Gall. *Drachme*. A. A Dram.

DRACO HERBA, Est planta, quæ habet caules plures, tres pedes altos, tenuës, duros, parùm angulosos, folia plurima gerentes longa & angusta instar lini, odorata, coloris viridis, obscuri, splendentia, saporis acris, aromatici, cum dulcedine quadam grata Anisum referente: flores in summitate caulis crescunt instar abrotani, sed minimi, his succedunt fructus parvi, rotundi, & squammosi, qui singuli continent semen: radix longa, ramosa: est herba non insuavis odoris ac saporis: ejus nomen videtur fuisse *Taracon*, *Tarchon*, *Tragum*, *Tragium* &c. hinc mutato T in D, oritur *Draco*, & B. **Dragon.** G. Dragon. Gall. *Estragon*, *Dragon*. A. Taragon.

DRACO ARBOR, & **DRACONIS SANGUIS**, est arbor exotica, cujus lachrymæ rubicundum & sanguineum fundunt succum resinofum, undè ei nomen impositum: additur *Draconis*, quoniam profluit ex arbore *Dracone* dicta, ex cujus cortice vel descisso, vel spontè destillat. B. **Draken-bloed.** G. Drachen-blut. Gall. *Sang de Dragon*. A. Dragons-blood.

DRACONIS SANGUIS, est *Lapathum Rubrum*, cujus folia costas habent obscurè rubicundas, seu sanguineas.

neas. B. *Wahen-blod*. G. Drachen-blut. Gall. *Sang-Dragon*. A. Dragons-blood.

DRACONTHĒMA, idem quod *Sanguis draconis*. Ex *δράκων* draco & *αἷμα* sanguis.

DRACONTIA, Est planta, quæ habet unicum caulem tres pedes circiter altum, pollicis crassitie, erectum, cortice tectum cutim serpentis referentem: folia profundè incisa in magnas, varias, & profundas lacinias, angusta, polita, carnosâ, splendentia, caulibus longis & fungosis adhærentia, cætera ut in arô: radix est crassâ, ferè rotunda, carnosâ, externè coloris flavescentis, internè albescentis, saporis dulcis: crescit hæc planta in locis umbrosis, præsertim in regionibus calidis. *Dracontium*, *Dracunculus*, *Serpentaria*. Nomen à figura sumpsit: caulis enim glaber purpureisque respersus lituris, verficolori facie, corpus anguinum repræsentat, & æquat longitudine. Vertex quoque sinuoso oris hiatu, linguam exerens cruentam, caput exprimit. Atque hinc est quòd Veteribus etiam Romanis *Colubrina* ac *Serpentaria* nuncupata sit: vel sic dicta, quòd è terra ad primas serpentium vernationes exeat, rursusque cum iisdem se in terram recondat, nec omninò occultata ea appareat serpens: dicitur & polyphyllus. B. *Speer-wortel* / *Speer-kruid*. G. Schlangenkraut, drachen-wurtz. Gall. *Serpentaire*. A. Dragon-wort.

DRAUNCULUS, idem quod *Dracontia*.

DRAUNCULUS, est ulcus quod nervum ipsum pervadit: Item lumbricus longus, planus, non admodum latus, albus, qui cruribus Indorum frequenter innascitur, à *δράκων* draco. B. *Waaik-gezweer* / *Waaik-worm*. G. Drach-geschwar, drach-wurm. Gall. *Serpentaire*. A. A Dragon ulcer vel worm so called.

DRAGETA, idem quod *Tragea*.

DRAGMA, idem quod *Manipulus*.

DRAGMIS, idem quod *Pugillus*.

DRASTICA, sunt Medicamenta præsentissima & multarum virium; in specie sic vocantur purgantia fortiora, à *δράω* facio. B. *Dan stonden aan helpende middelen*. G. Bewahrte Artzney.

DROPACISMUS, est medicamentum externum, partibus rubefaciendis, adeoque motum in iis excitando, dictum, quo membra externa omnia extenuata; resoluta, fri-

frigida & humida, oblini solent. Estque vel simplex vel compositus. *Simplex* ex pice modica oleo liquata, con-
 itat. *Compositus* præter picem oleo liquatam, recipit etiam
 piper, pyrethrum, bitumen, semen rorismarini: & si opus
 sit liccare, *Sulphur vivum, salem, cinerem sarmentorum;*
 sin vellicare *Euphorbium*. Forma varia est, quidam enim
 emplastri referunt, alii cataplasmatibus formam. Lat. *Picatio*,
 à *δέσσω* decerpo, colligo. B. *Ein pik-pleister / zalf om*
het hair uit te trekken. G. Ein Pech-pflaster. Gall. *Drop-*
pacisme.

DROPAX, idem quod *Dropacismus*.

DROSOMELI, vide *Manna*.

DRUS, seu *Δρῦς*, quercus, à *δέρω* excortico, ejus enim
 cortex *βυροδένδρου* usui est: vel à *δρύω* crumpo, pullulo.
 Veteres omne genus arboris *δρύς* appellatione intellexe-
 runt: posterioribus *δρῦς* omnem arborem glandiferam tan-
 tum significat, & præsertim *Quercum*. Etymologia fit quo-
 que à *δρύω* seu *δρύω* arboribus & herbis vireo.

DRYPEPES, *Olivæ*, sic vocatur quod fructus ex arbo-
 re cadant, ex *δρῦς* arbor, ut apud Veteres, & *πίπτω* cado.

DRYOPTERIS, est Filicis species, & propriè Poly-
 podium quercinum, ex *δρῦς* quercus, & *πίπτω* ala, quod
 folia alarum in modum se expandant.

DRYPIS, est planta spinosa, à *πύδρυπι* à lancinan-
 do, pungendo, vellicando.

DUCTUS ADIPOSI, vide *Sacculi Adiposi*.

DUCTUS AQUOSI, vide *Venæ Lymphaticæ*.

DUCTUS BILARIUS, vide *Porus Biliaris*.

DUCTUS CHYLIFERUS, est canalus, qui à superio-
 ri Receptaculi parte oritur, sive est tantummodo Recep-
 taculum in arctiorem canalem protractum simili, tenui,
 membranosa, satis tamen firma, tunica formatum, valvu-
 lis instructum, idcirco ubi chylo repletus, candidus appa-
 ret, ubi verò inanis collabitur, ægrè, nec nisi ab exer-
 citato reperitur, ab hac origine (sæpè duplici, mox
 coeunte) flexuoso quodammodo (quandoque insulam for-
 mans) mox recto itinere ascendit, in media corporum
 vertebrarum thoracis sede, medio inter venam sine pari à
 dextris & aortam descendentem à sinistris loco; ita tamen
 ut aorta ipsi maximam partem incumbat: & hic est locus
 ille, ubi certissimè in quocumque cadavere reperiri potest
 ille

ille ductus; nam licet inanis & collapsus sit omnino, levi ibidem loci, inter azygam & aortam vulnuscule pleuræ inflicto, atque illa paululum distracta, certò reperitur: pergit dein à descripto loco, semper incumbens vertebris, sub Oesophago, subter arcum venæ azygæ; (quæ arcum venosum in dextro latere, uti arteriosum aorta in sinistro format,) inde supra corpora vertebrarum sinistrorsum inclinatur, pergit subter soporalem arteriam sinistram, usque ad medium ultimæ cervicis vertebræ, toto hoc decursu, sæpè infulas majores, minores, vario loco efformans; decurrit in cellulosa quadam substantia, sæpè ut alibi in corpore, pinguedine infarcta, sub pleura membrana, adeoque extra thoracis cavum, æquæ ac vasa spermatica, ureteres &c. hæc ratione extra cavitatem abdominis, sub peritonæo decurrere dicuntur: postquam ad mediam ultimæ cervicis vertebræ sedem sinistrorsum inclinando ascendit, ibi arcus forma incurvatus, sinistrorsum deorsum tendit, pone venam jugularem internam sinistram, & terminatur ubi plurimum in venam subclaviam sinistram, à parte postica, sub valvulis venæ jugularis internæ: præter valvulas semi utriculares, & geminatas, quæ in toto hoc ductu reperiuntur, quaque parte suâ convexâ receptaculum chyli, parte concavâ venam subclaviam respiciunt, datur & altera semilunaris, aperturæ ductus thoracici in venam subclaviam apposita, ita ut cornua ejus venam subclaviam respiciant, admittens liquidum ex ductu in venam subclaviam, sed regressum ipsi negans. Usus est Chylum & Lympham versus cor, ex intestinis, & partibus inferioribus vehere & adducere: hinc non incongruè dici potest, vena cava chyli & lymphæ. vid. *Sacculus chyliiferus*. B. *De gyl-leider / gyl-boeder / dauw-boeder / bofst-buis*. G. Der gylfuehrer, der brust-kanal. Gall. *Le conduit du Chyle ou Thoracique*. A. The Thoracik duct.

DUCTUS COMMUNIS. vid. *Vesica fellis*.

DUCTUS HYGROBLEPHARI, sunt quidam ductus, qui intra palpebras succum exonerant lymphaticum, quo oculi continud, ne arescant, irrigantur, ex *ὕγρη*, humidum & *βλεφαρον*, palpebra. B. *Ogledens brvogtiger*. Der Auglieder Wasser Röhre. Gall. *Les Conduits aqueux*. A. The ducts wherewith the eyes are moistened.

DUCTUS HYGROPTALMICI, idem ac ductus Hy-

grophlephari, ex ὑγρὸν humidum & ὀφθαλμῶς oculus.

DUCTUS LACHRYMALES, sunt, qui omnem lympham, quâ oculi irrigantur, suscipiunt, & per narium ossa incedentes in nares sese exonerant. B. *Traanbuiszen*. G. Der thränen kanal. Gall. *Trous lachrymaux*, *Conduits lacrymaux*, *Sacs lachrymaux*, *Conduits de Larve*. A. The lachrymal ducts.

DUCTUS PANCREATICUS, est canaliculus, ex pancreate ortum ducens, qui juxta, vel non procul à ductu bilario intestino inseritur; succum vehit Lymphaticum, quem in intestinum duodenum mittit, ad cibum (à fermento acido ventriculi & bilis admixtione) volatilifandum & fermentandum: Doctiss. *de Graaf* succum subacidum ex ipso ductu emulgere novit; alii etiam Medici cordati, inter quos *Phil. Matthæus Junior*, *Dan. Paisenius*, *Dom. Michaël Behm* &c. de succo istoc acido non parum ambigunt, & de morbis quibusdam, quos ex effervescentiis acidi succi pancreatici cum bile in duodeno derivat *Excell. Dom. Sylvius*, hætenus valde dubitant. Nos autem interdum pr. sanitatem acidum inveniri affirmamus, sæpè etiam salsum, & austerum; frequentius tamen insipidum & volatile, vide Anat. nostram Reform. B. *De albleis-buis / de groote kliers-buis*. G. Der Pancreatische kanal. Gall. *Conduit Pancreatique*, ou *Conduit de Virsung*. A. The pancreatick duct.

DUCTUS RORIFERUS, sic à *Nobiliss. Bilfo* dictus, idem est quod *Ductus Chyliferus*.

DUCTUS SALIVARES, sive salivarii, sunt meatus qui à glandulis maxillaribus, parotidibus, sublingualibus, & glandulis parvis, per totam membranam oris, præcipuè per labra, palatum, buccas & linguam dispersis producti, succum salivalem effundunt in os, ad cibi solidioris dilutionem, missionem, solutionem, masticationem, deglutitionem, & nonnullam fermentationem promovendam. B. *Specksel-vaten*. G. Geißer salze, speichel roehre. Gall. *Conduits salivaires*. A. The salivall ducts.

DUCTUS THORACICUS, idem quod *Ductus Chyliferus*.

DUCTUS UMBILICALIS, vide *Funiculus Umbilicalis*.

DUCTUS URINARIUS, idem quod *Uretor* & *Urethra*,
DU-

DUCTUS VIRSUNGIANUS, sic dictus ab inventore 1642. *Joan. Georgio Wirsung.* Idem quod *Ductus Pancreaticus.*

DUELLA, est Veterum pondus, pendens octo scrupulos.

DULCAMARA; seu GLYCYPICRIS, est Solani species, sic dicta quod saporem inter dulcem & amarum habeat; flore & fructu quidem refert solanum, verum ad distinctionem aliorum solanorum, dicitur solanum scandens, & non habet vires narcoticas solanorum; si pars recentior avulsâ manducetur, per totum amaritiam diffundit, & paulò post dulcedinem mellitam. B. *Wiss-ranken.* G. Hunds-kraut, je længer, je lieber, bitter-süß. Gall. *Dulcamere.* A. Woody Nightshade or bitter-sweet.

DULCEDO AMORIS, vide *Clitoris.*

DULCORATIO, idem quod *Edulcoratio.*

DUELLA, est tertia uncia pars, octonis scrupulis terminata.

DUODENUM INTESTINUM, vide *Dodecadactylum.*

DUPONDIIUM, pendet Drachmas quatuor, seu semiunciam. B. *Ein Loth.* G. Ein Loth. Gall. *Demi once.* A. An half ounce.

DURA MATER, vide *Mater dura.*

DYSÆSTHESIA, est difficultas seu vitium sensuum, ex *δύς* difficile, & *αἰσθάνομαι* sentio.

DYSCINESIA, est movendi impotentia, sive sit immunita, sive abolita. B. *Onmagt om te bewegen.* G. Da man sich nicht bewegen kan. Gall. *Impuissance à se mouvoir.*

DYSCRASIA, est inæqualis particularum in sanguine, vel succo nervoso mixtura, à *δύς* difficile, & *κράσις* miscio, tempero. B. *Ongestalte / onnatigheid.* G. Veränderte gestaltis. Gall. *Dyscrasie.* A. Idem.

DYSECOIA, est audiendi difficultas, ex *δύς* difficile & *ἀκούω* audio. B. *Swaarhoorig.* G. Harthoerung, Taubheit. Gall. *Ouïe dure.* A. Heaviness of hearing.

DYSELSES, (cui opponitur *Euelces*, vide suo loco) est is, qui ulceribus curatu difficillimis laborat, ex *δύς* difficile, & *ἔλκος* ulcus. B. *Die quade zweren heest.* G. Der böse geschwer hat.

DYSENTERIA, Lat. *Termina*, est Diarrhoea cum Tenesino

nessimo levioꝛe vel graviore, totiusque ventris torminibus, ac sanguinis, etiam puris excretionē; hisce accedunt anxietates magnæ, dejectiones frequentes, quæ sæpè habent brevia intervalla, deinde mucus & pelliculæ prodeunt, quando Dysenteria alba dici solet; siti adhuc, febrī, inquietudine, viriumque imbecillitate laborant. Sed Dysenteria aliquando Epidemica sunt, aut cum peste, & in urbibus vel castris multos uno tempore affligunt. Nonnunquam excreta halitum exspirant qui adstantes inficiunt, à *δις* difficile, *ἰντερον* intestinum & *ῥεω* fluo. B. *Uoo-loop / rood melizoen / bloedgang*. G. Die rothe Ruhr, der blutgang. Gall. *Dysenterie*, *Trenchée de ventre*, *Flux de sang*. A. The Bloody flux or dysentey. Lusit. *Biche*.

DYSEPULOTICA, sunt ulcera maligna, curationem respicientia, ex *δις* difficulter, *ἰνι* super & *ἔλ* integer. Sed potius ab *ἄλλοι* perniciem infero, derivandum censent. B. *Zweeren die niet willen toechelen*. Gall. *Ulcères malins*.

DYSODES, *δυσου* vel *δυσου*. Est omne illud quod malè olet, ut excrementa. Ei opponitur *Euodes*, ex *δις* difficile, & *ἔλ* oleo. B. *Stinkende dingen*. G. Stinkende sachen.

DYSOREXIA, est appetitus diminutus, ex mala fucorum in ventriculo dispositione, ex *δις* difficile, & *ἔλ* cupio. B. *Crage eet-lust*. G. Wenn man keine lust zu essen hat. Gall. *Degout*, *sans appetit*.

DYSPATHIA, est patiendi difficultas, cui opponitur *Eupathia*, ex *δις* difficile, & *πάσ* patior. B. *Onpatientig*. G. Ungedultig.

DYSPEPSIA, est difficultas cibos concoquendi, seu attenuandi, & subigendi per liquida affusa in ventriculo & intestinis, undè non rarò hi sequentes suam naturam, quam extra corpus animale induissent in simili calido humidoque loco, in nidorem, vel aciditatem convertuntur, ei oppositum est *Eupepsia*, ex *δις* & *πίρω* coquo. B. *Mospelphe verdouwinge*. G. Undauligkeit des magens. Gall. *Digestion difficile*.

DYSPHONIA, est loquendi difficultas, ex mala organorum dispositione, ex *δις* difficile, & *φω* voco. B. *En zware stem*. G. Schwere zu sprechen.

DYSPHORIA, est tolerandi vel patiendi difficultas, ex *δις* agrè, & *φω* patior, tolero.

DYSP-

DYSPTNOEA, est respirandi difficultas, cum dolore & fatigatione ab organis Respirationis vitatis, obsessis, aut irritatis orta. Habetque duos gradus, nempe Asthma & Orthopnoeam, de quibus suo loco, ex *ῥῆς* difficile & *πνῶ* spiro. B. **Mocpelphe adim.** G. Schwer athem, engbrüstigkeit, keuchen. Gall. *Respiration embarrassée, difficulté de respirer.* A. Difficultie of breathing.

DYSTHEREPEUTA, sunt morbi curatu difficiles, ex *ῥῆς* pervacaciter, & *θεραπεύω* curo. B. **Ziekten die zwaar te genezen zijn.** G. Krancheiten die nicht leichtlich weg gehen. Gall. *Maladies difficiles à guerir.*

DYSTHYMIA, est animi ægrotudo, ex *ῥῆς* ægrè, & *θυμῆς* animus. B. **Zwaarthertig.** G. Schwermuthig. Gall. *Melancolie.* A. Heavie spirited, Heavie-minded.

DYSTOCIA, est partus difficilis, sive præter ordinarium cursum fætûs in lucem, editio. Hoc fit quando nempe obliquè, transversim vel pedibus primo egreditur, vel cum viæ ex inflammatione, vel alias angustæ sint, vel cum fætus magnus, debilis, obesus, vel mortuus sit, ex *ῥῆς* difficile, & *τίκτω* pario. B. **Een mocpelphe baring.** G. Schwere arbeit im geburt. Gall. *Accouchement laborieux; Travail difficile.* A. Difficult birth or hard labour.

DYSURIA, est mingendi difficultas, ab organis malè dispositis, aut à calculo, arenis vel viscidis humoribus obstructis, plerumque cum ardore urinae, ex *ῥῆς* malè, *ῥῆς* urina, & *ῖω* fluo. B. **Een mocpelpheid in 't water maken.** G. Harnstrenge, harn-wande. Gall. *Difficulté d'Urine.* A. Difficultie in pissing.

E.

EBENUM, EBENUS, vel HEBENUS, est arbor durissimi, gravissimi & nigerrimi ligni. Procul dubio ejus origo debetur voci Arabicæ *Alban, Albanos, Abenus*: Hinc facilioris elocutionis gratia *Ebenus*. B. **Eben-hout boom.** G. Eben-holtz-baum. Gall. *Ebene.* A. Ebony tree.

EBISCUS, idem quod *Hibiscus*, vide *Althaa*.

EBULLITIO, ab ebullire, est liquorum, mediante igne rarefactio. Vel quando alcalia & acida mutuo commiscuntur, ut in effervescentiis. B. **Opzieding.** G. Das Sieden, Aufkochen. Gall. *Ebullition.* A. A Boiling, Bubbling.

EBULU-

EBULUS, seu sambucus humilis à quo vix differt, nisi quod sit multò humilior. Græcis *ἔβουλος*, ex *ἔβου* benè, & *βουλή* consilium, quia ægris benè consulat, atque ebullientes fervidosque humores per alvum ducat. Gr. *χαμύνη*. B. *Hadig*. G. *Attig*, niederholder. Gall. *Yeble*. A. Dwarf elder.

ECBOLICA, sunt Medicamenta, quæ foetum in partu difficili expellunt. Item Medicamenta quæ abortum concitant, ab *ἔκβαλλω* dejectio.

ECCATHARTICA, vide *Catharticum*, ab *ἔκκαθαιρω* expurgo.

ECCHYLOMA, idem quod *Extractum*.

ECCHYMONA, **ECCHYMOSIS**, est cutis fugillatio, à sanguinis extravasatione ex vasculis minimis cutaneis, cava quaedam formantis, ab *ἔκχυω* effundo, & *αἷμα* sanguis. B. *Blaauwe vlekken*. G. *Die Streichmâßen*, *Blaw flecken*. Gall. *Echymose*. A. *Blew-nessè in the Shin*.

ECCHYMOSIS, idem quod *Ecchymona*.

ECCOPE, idem quod *Extirpatio*, ab *ἔκκοπτω* excindo. *Eccope*, est quoque ossis incisio perpendicularis abtque continui dissolutione, remanente tantum ligno. Hippocrates nominat *Hedram*, Latini *Vestigium* vel *Sedem*.

ECCOPROTICA, idem quod *Cathartica*, sed leniora ab *ἔκκοπτω* alvum depono. Vid. *Ectoprotica*.

ECCRIMOCRITICA, sunt iudicia de excreis particularibus ab *ἔκκρινω* secerno, & *κρίνω* iudico.

ECCRISIS, est excrementorum secretio, ab *ἔκκρινω* secerno.

ECHIDNIUM, est diminutivum ab *Echium*, vide suo loco.

ECHINOMELOCACTOS, est Melocarduus, planta Indica, ex *ἔχινω* Echinus, qui echini animalis in modum spinis undique est obductus, & *μήλον* melo, pomum, & *καρπός* carduus.

ECHINOPODA, quidam Genistam esse putant, ex *ἔχινω* Echinus, ob spinas quas habet, & *πῦς* pes.

ECHINUS, est quicquid numerosâ congerie aculeorum stipatur, sive tegmen, sive caput, sive cacumen fuerit, sic dictus quod globoso spinarum agmine maris herinaceum mentiatur. Sic vocari possunt castaneæ, capita carduorum &c.

Y

ECHINUM,

ECHIU, **VIPERINA**, seu *Ἀχιλλεύδιον*, est herba, quæ habet caules lanuginosos, virides, & punctis nigris instructos: folia oblonga, angusta, lanuginosa, aspera, saporis insulsi: flos monopetalus, infundibuliformis, ex angusto in latum instar cornu venatoris expansus; superior pars supra reliquas eminent, formatque quasi galeam: ex calice autem ad basin usque ut plurimum secto surgit pistillum, posticæ floris parti adinstar clavi infixum, & quatuor veluti stipatum embryonibus, qui deinde abeunt in totidem semina viperini capitis amula, quæ in calice ipso longè ampliato maturescunt; undè herba viperina dicitur: vel quod contra ferarum ictus sint utilia semina: vel quod florescit planta capitulis viperæ similibus, *ἰχθὺς* enim & *ἰχθὺς* vipera est. B. *Slangen-hoofd* / *Slangen-kruud*. G. Wild Ochsen-zung. Gall. *Herbe aux viperes*, *Buglossé sauvage*. A. *Vipers Bugloss*.

ECLEGMA, sive **LINCTUS**, quem *Arabes Loch & Lohoch* sic appellant, aliis *Illinctus*, & *ἰκλεκτὸν* est Medicamentum internum, quod consistentia inter syrupum & opiatum medium est, ex variis thoracis adversus asperæ & pulmonum affectus, ut lingatur, concinnatus, ab *ἰκλέγω* lingo, lambo. B. *Een slikking* / *Slikking* / *Slikmarkt*. G. Eine latwerge, lecksaft. Gall. *Eclegme*. A. *Lambitive or Lohock*.

ECLIPSIS, est animi defectus: Idem quod *Eclipsis*; ab *ἰκλείπω* deficio.

ECLYSIS, *Animi Defectus*, ab *ἰκλέω* delinquo. Vide *Deliquium animi*.

ECPHRACTICUM, est Medicamentum incidens & deobstruens. Vide *Attenuantia*, ab *ἐκφράσσω* deobstruo.

ECPHRAXIS, est alicujus partis, per Medicamenta incidentia deobstructio, ab *ἐκφράσσω* deobstruo.

ECPHYSESES, est efflatio vel exspiratio confertim facta, ab *ἐκφυσάω* efflo. A. Vid. *Efflatus*.

ECPHYSIS, vide *Apophysis*. Item *Duodenum* significat. Vide *Dodecadachylum*, ab *ἐκφύω* exresco.

ECPHESMA, est succus expressus. Item feces quæ ab expresso remanent. Item Calvariæ fractura, in qua partes cranii fractæ, meninges premunt, ab *ἐκπίζω* exprimo.

ECPHESMUS, est quædam expressio, sed maximè oculorum protuberantia, ab *ἐκπίζω* exprimo. B. *Een uitwepking der oogten*. E c

ECCLEPSIS, est perterrefactio seu stupor, ab ἐκκλῆσις perterrefacio. B. *Verbaastheid / Verschijking*. G. Erschrecknuffs, Erstarrung. Gall. *Epouvante*. A. Sudden fear or astonishment.

ECPNEUMATOSIS, vide *Exspiratio*.

ECPPTOSIS, idem quod *Excidentia & Luxatio*, ab ἐκπίπτω excido.

ECPYCTICA, sunt Medicamenta condensantia, Idem quod *Incrassantia*, ab ἐκπύκτω condense.

ECPYEMA, idem quod *Empyema*, ab ἐκπύω ex, & πυς.

ECPYESIS, vide *Ecpyema*.

ECRHYTHMUS, est pulsus, qui nullius ætatis rhythmum seu modulum observat, ab ἐκ ex, & ῥυθμῶν modulus. B. *Gen ongeregide puls*. G. Ein unordentlicher puls. Gall. *Le pouls derégld*. A. An irregular pulse.

ECSARCOMA, idem quod *Hyperfarcosus*, ab ἐκ ex, & σάρξ caro.

ECSTASIS, est delirium sive mentis commotio, sive fuerit cum silentio, sive cum furore, interdum vigiliæ adfunt, interdum coma, ab ἐκστασις, graviter deliro. Dicitur etiam is, qui ita uni rei meditandæ intentus est, quasi in cælum esset sublatus. B. *Wupfen zyn zelben zyn*. G. Erstummung, erstarrung. Gall. *Extase*. A. A. ecstasie, a trance, a swooning.

ECTASIS, cutis est quædam in longitudinem & latitudinem extensio, ab ἐκτείνω, extendo. B. *uitrekking der huids*. G. Aufzpannung der haut. Gall. *Extension de la peau*. A. a of Stretching of the skin.

ECTHLIMMA, est ulceratio, à violenta compressione, in cutis superficie oborta, ab ἐκθλίβω exprimo.

ECTHYMATA, sunt pustulae, sive cutis quædam efflorescentia, ut in Variolis, &c. ab ἐκθύμω exhalo, evaporo. B. *Puiffen*. G. Ein Blatter. Gall. *Ampoules, Boutons*. A. Wheale, or push in the Skin.

ECTOPROTICA, sunt Medicamenta purgantia, at quæ tam leniter stomachum & Intestina modo stimulant, ut hæc intus contenta tantum reddant, id est, stercus naturale expellant. B. *Zachte purgeer-middelen*.

ECTILLOTICA, sunt Medicamenta, quæ callos & clavos absumunt, crinesque evellunt, ab ἐκτιλλω evello. B. *Weer verd:pvhende middelen*.

ECTOME, idem quod *Exstirpatio*, ab *εκτινω* exscindo.

ECTROPIUM, est vitium palpebrarum, quando inferior palpebra brevior est superiore ut oculum claudere non possit, item genæ &c. aut ejus inversio, ab *εκτροπω* eveno. B. *Intrekhinge der oog en wangen*. Gall. *Eraillage des paupieres*.

ECTROTICA, sunt Medicamenta quæ abortum inferunt, ab *εκτιροω* abortio. B. *Misbal makende Dingen*. G. *Unzeitige geburt vereursachende mittlen*.

ECTYLOTICA, sunt Medicamenta callum consumentia, ab *εκ εκ*, & *τελος* callus.

ECZEMATA, sunt pustulæ rubicundæ fervidæ, & flammæ; quidam Hydroa pro Eczemate, sed malè, sumunt, ab *εκζηω* effervesco. B. *Duurige puisten*. G. *Feuer blaterlein*. Gall. *Ampouille ardente*. A. *Burning or red pushes*.

EDULCORATIO, & **DULCORATIO**, dicitur, quando calcinatâ sale gravidâ, aquâ (ut plurimum calida) abluuntur, quâ ablutione sal inibi contentum aquæ immiscetur. Vel dulcorare etiam dicitur, quando potiones, addito saccharo aut syrupis convenientibus, gratiores redduntur. B. *Afzocting*. G. *Suesmachen*. Gall. *Adoucisement*. A. *A making sweet, or edulcoration*.

EFFERVESCENTIA, ab **EFFERVERE**, est subitus & intestinus inter sales oppositos ut alcali & acidum, interveniente aqua, cum tendentia ad mutuam destructionem, motus, quem nonnunquam calor aut flamma subsequitur, ut in calce viva, feno madidè reposito, & miscelis Chymicis. B. *Opgeftinge / opbuising / opwelling / opziedinge*. G. *Das aufflieden, auffkochen*. Gall. *Effervescence*. A. *Idem*.

EFFLATUS, est valida aëris ex ore cœarctato expressio, quod fit per musculos abdominales, viscera ibi contenta sursùm, adeoque Diaphragma in Thoracem prementes, & sic Aërem in Pulmonibus contentum expellentes, clauso interim foramine narium per velum pendulum palatinum. B. *Blaazinge*. Gr. *εκφύσησις*. Gall. *Soufflement*.

EFFLORATIO, sive **EFFLORESCENTIA**, idem quod *Exanthema*.

EFFLORESCENTIA, idem quod *Exanthema*.

EFFLUVIUM, idem quod *Aporrhœa*.

EGES-

EGESTIO, idem quod *Dejectio*.

EJACULATORIA, EJACULANTIA VASA, vide *vasa deferentia*.

EJECTIO, idem quod *Dejectio*.

EISPNOE, idem quod *Inspiratio*.

ELÆA, olea, à λαιός lævis, quia ejus oleum læve est & glabrum.

ELÆAGNUS, ejus nomen diversis imponitur arbusculis. ex *ελαια* olea & *ἀγνός* Castus, hinc Agnus castus ita appellatur. Ego tamen imaginari nequeo, undè *ελαιαγνός* nomen acceperit, quum nec facie, nec flore, nec folio, nec fructu ullam cum oleo similitudinem habet.

ELÆOSACCHARUM, oleum est stillatitium cum saccharo mixtum, inter terendum pauxillum vitelli ovi recentissimi, purissimi, intermisceri potest tam saccharo quam oleo, ut reductio olei in aptiorem miscendo formam facilius abeat; sed tum mistum non potest tamdiu fervari sine rancedine ex *ἐλαιον*, oleum, & saccharum. B. *Esopde suifict*. G. Zucker mit Oele. Gall. *Sucre buileux*. A. Oil and sugar mingled together.

ELÆOSELINUM, seu ELEOSELINUM, est Apium palustre, ex *ἐλαός* palus, & *σέλιον* apium. Hinc etiam appellatur *ῥίζα σελίνου*, five *Apium aquaticum*.

ELAPHOBOSCUM, est pattinaca, ab *ἐλαφός* cervus, & *βόσκειν* pasco, quali cervi pabulum; quod cervi eam plantam primum demonstrarint: hoc enim pabulo cervos serpentibus resistere, fama est.

ELAPHOSCORODON, est cervinum allium, ex *ἐλαφός* cervus, & *σκόροδος* allium.

ELASTICA VIS, est fibrarum solidarum corporis animalis virtus quædam, quæ distractæ per causam cedunt, renituntur, nec solvuntur & causâ cessante, sponte se in pristinum statum restituunt. B. *De verrende kraft*. G. Elasticitat. Gall. *Le Ressort*. A. An elastick force.

ELATE, est abies, dicitur *παρὰ τὸ ἐλαός, ὃ ἐστὶν εἰς ἄψοσιν ἀνατετάσθαι*, quod in præcellam proceritatem allurgat.

ELATERIUM, strictè est succus ille viridis, luridus, & viscosus, ex fructibus maturis cucumerum sylvestrium vel suâ sponte vel leni compressione emissus, collectus, & inspissatus, qui veterum est elaterium: vel ex tota planta expressus, coctus, inspissatus in spissam duramque

consistentiam redactus; coloris fusci, instar extracti; saporis amari, nauseosi & vinosi. Sed latè erit item omne Medicamentum forte, quo alvus purgando subducitur, ab *ἐλαβω* agito, expello. B. **Ein starck purger-middel van wilde komkommers.** G. Ein starck purgerend mittel von waldt Cucummern. Gall. *Le Suc de Comcombre sauvage.* A. The jugace of wild Cucumbers.

ELATINE, quibusdam Veronicæ, quibusdam Helxines species, fortè quasi *μικρά ἐλάτων ἕλξιν*, parva seu minor Helxine.

ELCTICA, vide *Attrahentia*, ab *ἔλω* traho.

ELCUS, vide *Helcus*.

ELEAGNUS, idem quod *Eleagnus*.

ELECTRUM, vide *Succinum*.

ELECTUARIUM, ab ELECTIONE, dictum, est confectio ex speciebus, pulpis, gummis, syrupo vel melle excepta, consistentiâ conservæ instar crassâ. Estque *simplex* vel *compositum*. *Simplex* tantum ex pulpa cassiæ, tamarindorum, vel prunorum constat: *Compositum* verò ut plurimum ex speciebus, pulpis, succis condensatis, gummis, &c. quæ melle vel syrupo excipiuntur. Electuaria sunt digerentia, laxantia, purgantia, confortantia, alexipharmaca &c. B. **Electuarien / te samen geselde conserve.** G. Ein aufz geprester salzt, lathwerge. Gall. *Un Electuaire.* A. An Electuarie.

ELEMENTA, seu PRINCIPIA, sunt corpora simplicissima, quæ nec ex se invicem sunt, neque ex aliis, sed ex quibus sunt omnia, & in quæ resolvuntur. Elementa quibusdam Chemicis dicuntur quinque, *Spiritus, sal, sulphur, aqua, & terra*, quorum postrema duo passiva, cætera activa dicuntur. Alii enumerant tria, *Salem* nempe, *Sulphur & Mercurium*, minus tamen rectè. *Peripateticorum* Schola quatuor existere, docet, *Ignem sc. Aërem, Aquam & Terram*. Verùm isthæc elementa omnia sunt ex aliis composita, propterea ex eorum Elemento quippiam constare, idem est quasi diceret, arborem ex radice, trunco, ramis, foliis, floribus &c. esse compositam. Omnium simplicius incedit *Cartesius*, qui materiam constituit *Primam, Secundam & Tertiam*, hoc est lumen emittens, idem transmittens, & idem reflectens. Vide tractatum nostrum de Fermentatione. Gr. *Στοιχείον.* B.

De Elementen / hooft-stoffen. G. Ein Element. Gall. *Elemens.* A. The first principles or elements.

ELEMI, gummi five resina, aut Lachryma pellucida, albicans, cum flavis particulis mixta, in massam redacta, suavem accensa halans suffitu odorem, venit ex Æthiopia, ubi ex arbore manat, quam oleum nonnulli volunt, alii cedrum, alii aliam arborem. Dicitur & *Elemni*.

ELEMNI, idem quod *Elemi*.

ELEOCHRYSON, & HELEOCHRYSON, recentioribus Botanicis *ελιχρυσον* & *ηλειχρυσον* vocatur; forte *ηλυόχρυσον* Plinii. Planta est, quæ habet caulem in multos ramos divisum, lignosum, lanuginosum, album, pedem vel sesquipedem altum, habentem parva folia villosa, albescentia: gymnomo sperma est flore flosculo aureo & calyce aureo, undè nomen *από τῆς ἑλῆς & χρυσοῦ*, quod color ejus sit instar Solis, & *Auri*: dicitur hinc *coma aurea*, & *stæchas citrina*. Gall. *Immortelle, ou Amarantbe jaune*.

ELEOSELINUM, idem quod *Elaoselinum*.

ELEOSACCHARUM, vide *Elaosaccharum*.

ELEPHANTIASIS ARABUM, de quo morbo, ne verbum quidem fecerunt Græci; Arabes ejus mentionem passim faciunt, quæ varicibus cognata est, atque ex istis ortum habet, & tantum pedum tumor est. Agit de hoc *Avicenna* ubi de Varicibus tractat: *Rhases* dissentit tamen ab his, & Græcos sequitur *Haly Abbas*, qui Elephantem dicit esse morbum omnia corporis membra corrumpentem, & quasi cancerum universalem. Verum nec ipse sibi constat, cum scribit: *Ulcera*, quæ in pedibus & cruribus fiunt, *Elephas* vocantur. Et *Elephanticus* morbus apostema est melancholicum, quod in cruribus & pedibus apparet, & ejus signum est, quod pedis figuræ similis sit. Reliqui omnes seorsim de lepra & elephantia agunt, & elephantiam pedum tumorem esse dicunt à sanguine melancholico & pituitoso & varicibus ortum, ob quem pedes ægri pedibus elephantis figura & crassitie similes fiunt. Atque tumoris hoc genus in mendicantibus sæpè conspicitur, qui in viis publicis stipem petendo victum quaerunt. **B. Laseri / Melaatsheid / Elephants ziekte.**
G. Ein Kranckheit wie der aufsatz, oder Maltzey, schuppe Haut. Gall. *Ladrevie, Lepre.* A. The Leprosie.

ELEPHANTIASIS GRÆCORUM, quam *Arabes* lepram

pram vocant. Appellatur autem *Elephas* & *Elephantiasis*, & *Elephantia* ab elephante, ob similitudinem quam hic morbus habet cum elephante: nimirum, ut nonnulli putant, quod eo morbo laborantes magni ut elephantis, fiant; quæ inepta est notatio, cum elephantiaci non majores fiant, nisi quis non magnitudinem corporis elephantiaci laborantium, sed morbi magnitudinem respiciat, vel quòd malum in cruribus serpens, efficiat ea elephantis ritu ferè rigida & æqualia: vel quod inter alios morbos vehemens, ac validus sit veluti elephas, vel quod membra & cutis tumida, scabra, rugosa, tuberosa, & inæqualis, ut elephantum reddatur. *Galenus* de tumoribus cap. 14. malum hoc cum incipit, etiam *σατιριουδὴν* nominari scribit, eo quòd facies similis Satyrorum faciei reddatur. Nalabia fiunt crassa, nasusque tumet atque ideò depressus apparet, aures tabescunt, maxillæ rubore perfunduntur, in fronte hinc inde tumores quasi quædam cornua apparent; quanquam alii ea etiam de causa *Σαυριουδὴν* hoc malum nominari censeant, quòd in orsu valdè libidinosi sint, quoniam videlicet malæ faciei iisdem cum rubore attolluntur, & musculus maxillaribus veluti convulsionem patientibus, mentum ipsum dilatatur, quemadmodum etiam ridentibus evenire solet, similitudine quadam ad picturas Satyrorum, quos *ἐπὶ τοῦ σαυριουδὴν* *Cal. Rhodiginus* ita nominatos putat, quòd ore hiante labiisque diductis instar ridentium cantent & ludant, vel ut nonnulli, quòd Satyris in Venerem propensione & libidine similes sint. *Celsus* ita describit, totum, *inquit*, corpus afficitur, ita ut ossa quoque vitari dicantur: summæ partes corporis, crebras maculas, crebrosque tumores habent. Rubor horum paulatim in atrum colorem convertitur: summa cutis inæqualiter crassa, tenuis, dura, mollisque quasi squamis quibusdam asperatur, corpus emarcescit, os, suræ, & pedes intumescunt. Ubi vetus est morbus, digiti in manibus pedibusque sub tumore conduntur, febricula oritur, quæ facilè tot malis obrutum hominem consumit, nobis sic observatur.

ELEPHANTIASIS, sive LEPRO & LEPROSIS, ut plurimum morbus cutaneus est, *primò* constat ex tuberculis in facie, malis, fronte, pectore, brachiis & circa coxas. Colore sunt livido ut cancri, absque tamen dolore,
mo-

mobiles sunt; cum ita adveniunt, hujus morbi certum signum est & præfagium, nam semper cum istis tuberculis incedit. *Secundò* in faucibus ad linguæ radicem tubercula sunt, ut in grandinosis porcis apparent; eorum color flavus est vel lividus, quæ sunt certa lepræ signa. *Tertiò* desinunt in ulcerationes planas & latas, raro cute profundiores, cum labiis duris & tumidis, & quod mirum est sine dolore, & serpunt, & si in uno loco sanentur, in altero denuo renascuntur, digitos manuum ac pedum vulgo occupant, internodia quoque & loca plana, item cubitum aliaque loca. Ulcerationes hæc certum præbent indicium, sed quia leprosi simulant, illam plagam ab aduisione provenire, ad similia signa quoque attendendum est. Notatu denique dignum, huic ulcerum generi, imò & in tumoribus nullum adesse dolorem aut sensibilitatem, si acupungantur. *Quartò*, ulcera quoque in ipsis naribus inveniuntur, quibus integer nasus cum ossibus sæpè depascitur: Denique ipsum palatum non intactum relinquunt tantum, verum & uvulam & asperam arteriam invadunt, undè & tandem vitam deponunt. *Quintò*, circa narium & aurium extremitates intumescencia est, cum in crassatione & extensione. *Sextò*, pellicula adest, quæ tota obducitur oculi pupilla. *Septimò*, totius cutis scabrities conspicitur, quæ quasi intumescit sicca redditur & scabra, rimas agit & fissuras patitur: Obducitur squamis furfuribusque caput, præsertim & cilia; cutis porrò pallida est, flava item, livida, & colore vivo orbata. *Octavò*, decidunt capilli, barba, sive quòd pili rarecant, sive quòd pili ex ciliis enascentes consumantur. Ungues denique finduntur, intorquentur, & ut brutorum ungulæ eodem modo excresecunt. Postea quidem muscoli & præsertim respiratorii aliquatenus mutilantur, idque propter tubera & exulcerationes: Lingua fit rauca, ob pelliculam visus amittitur, nec non & sensus tactus ob tubera & exulcerationes: & si contingat, circa extremitates fit. Post aliquot tempus, postque plurimas intumescencias, vasa sanguinea ita coarctantur, ut si acus immittatur, nullus sanguis, sed sanies effluat. Fœcundi sunt & ad coitum ardentiores, quia à coitu prohibentur. Atque hæc sunt *Quædam* quæ nobis elucescunt de hisce videatur Aretæus. B. Lazari / *Oliphants-siechte*. G. Ein Kranckheit wie der aufsatz, oder

Maltzey. Gall. *Ladriere*, *Lepre*. A. The Leprosie.

ELEVATOR, idem quod *Elevatorium*.

ELEVATORIUM, ab elevando dictum, est instrumentum Chirurgicum, quo crania depressa elevantur. B. *Heft-boom* / *been-hefter* / *heft-tuig*. G. Ein Aufheber. Gall. *Elevatoire*. A. An elevator, a chirurgicks instrument.

ELICHRYSON, idem quod *Eleobryson*.

ELIXATIO, est, quando res coquendo emolliuntur. B. *Kochinge* / *opziedinge*. G. Auffiedung. Gall. *Elixation*. A. Seething or boiling.

ELIXIR, dicitur ab Arabica voce *Eleeschir*, sive *Elieschir*, sive *Aleschis*; quibusdam ab *ελαω* traho, aut ab *αλιω* auxilior, estque tinctura seu essentia alicujus rei, per spiritum vini aut aliud simile menstruum, extracta; idem est quod *Tinctura*. B. *uitreksel*. G. Quintessentz, Elixir. Gall. *Extrait*, *Elixir*, *Quintessence*. A. Elixir, the quintessence, of any thing.

ELLEBORUS, HELLEBORUM, *Melampodium* seu *VERATRUM*, dantur duæ species, albi & nigri, *Helleborus niger*; est planta, quæ habet caules ex radice erumpentes, longos, rotundos, succo plenos, punctis purpureis instar serpentariæ notatos, horum singuli habent novem folia ut plurimum digitata, satis firma & crassa, viridissima, polita, in margine incisa; flores instar Rosæ expansi sunt, ex horum medietate surgit pistillum plurimis corniculis inter stamina & petala jacentibus cinctum circa basin, quod abit in fructum, in quo velut in capitulum colliguntur vaginæ membranaceæ, in cornu plerumque desinentes, secundum longitudinem dehiscentes, seminibus sætæ plerumque subrotundis vel ovatis: radix tenuis, fibrosa, nigricans, ex uno capite prodeuns, saporis acris pungitivi, amari, nauseosi: est illud famosum purgans Hippocratis; nomen accepit *ἀπὸ τοῦ εἰλεῖν τῆ βορᾶ*, quod esu perimat, cibumque corporis eripiat: *εἰλεῖν* enim est *Capere*, & *βορᾶ* pabulum, esca. Hinc quoque *Elleborastrum*, & *Elleborine* derivantur. *Helleborus albus* differt à nigro, quod corniculis careat, & semen habeat marginatum, & radicem albam: *Elleborine* cognominatur à foliorum cum *Ellebori albi* potius similitudine quam ab effectu. B. *Niesz-kruid* / *Welig herst-kruid*. G. Nieszwurtz. Gall. *Ellebore*. A. Snees-wort, Bears-foot, Christmas-flower, Hellebore. EL.

ELMINTHES, & HELMINTHES, sunt vermiculi parvi, in intestinis, præsertim recto, geniti, ab ἐλμινθιδόμασιν lumbricos patior. B. **Maepen**. G. Wuermleins. Gall. *Vermine*. A. Little Worms.

ELODES & HELODES, febris continuò affligens cum maximo sudore, ita ut ægri ob humiditatem in paludibus degere videantur, & exinde penè exfolvantur. Fortè erit species *Sudoris Anglici*, ab ἔλασ palus, & εἰδῶ forma. B. **Zweet-hoozts**. G. Das Schwits Fieber. Gall. *Fievre Suante*. A. The Sweating-feaver.

ELONGATIO, Gr. παραρθεωμα, est luxationis imperfectæ species, quando ligamentum alicujus articuli tantum elongatur, ita ut os ex junctura non prorsus exeat. B. **uittrekking / verlenging**. G. Verlengung. Gall. *Alongement*.

ELUXATIO, idem quod *Luxatio*.

ELYMOS, est panicum, ab εἰλῶ (iörtè) involvo, quod ejus semina involucris involvantur, vel ab ἔλα, à calore folari, quem amat.

ELYTHROIDES, vaginalis dicta, est tunica propriarum prima, darto nexa virilemque testem vaginæ n modum includens, à peritonæo producta, sive capsula, quæ includuntur vasa spermatica; singulo testiculo privatam vaginam concedit ab ἔλυθρον, vagina, involucrum, & εἰδῶ forma. B. **Schede-vlies**. G. Hod-sack, ein haut bedeckende die hodlein. Gall. *Tunique Vaginale*. A. The Vaginal coat of the womb.

EMBAPHIUM, sive acetabulum, aut vasculum, quo Medicamenta aut alimenta induntur, vel mensurantur. Item vas in quod intingitur, ab ἐν, in, & βάπτω immergo, intingo. B. **Ein Sakrhen**.

EMBASIS, est balnei species, in quo quis aqua calida lavatur, ab ἐμβασίω ingredior. B. **Ein Bad**. G. Ein Bad. Gall. *Bain*. A. A sort of an hot bath.

EMBROCACIO, idem quod *Embroche*.

EMCROCHA, idem quod *Embroche*.

EMBROCHE, seu irrigatio, instillatio, stillicidium, somentationis genus est, quando humor ex alto, pluviae instar, in partem aliquam destillatur, quæ fit vel prolu-tione ex vasculo proboscide inclinata, vel destillatione, vel ex gutturnio. Adhibetur *Primò* super suturam coronalem,

nalem, in cerebri intemperiebus, finiturque humor per sagittalem futuram decurrere. *Secundo* ad principium spinalis medullæ in nervorum morbis, finiturque humor per totam spinam defluere. *Tertio* ad calefaciendum vel exsiccandum ventriculum, finiturque materia per totum abdomen excurrere, si intestina quoque imbecillia sint, hepatis ceratum santalinum applicatur, quum ejus intentio metuatur. Embrocharum materia est aqua communis thermarum, decoctum ex herbis, lac, oleum, prout partis affectus & necessitas requirat, aliis est fomentationis species, quæ fit, quando calida manus parti affectæ imponitur; vel quando spongia, stupa convenienti liquore repleta, adhibetur, ab ἐμβροχίζω intingo.

EMBRYON, est rudimentum fœtus in utero materno, ab ἐμβρυον pullulo. B. *een onbolwasse vrucht*. G. Unzeitige Frucht, das Kind in Mutterleibe. Gall. *Embryon*; *Germine*. A. The rudiment of a child, or an embryo.

EMBRYOTHLASTES, Chirurgis instrumentum est usuale, ad contundenda ossa in extrahendo fœtu accommodatum, ab ἐμβρυον fœtus imperfectus & θλάω contundo. B. *een instrument om een kind af te halen*. G. Eine Haek. Gall. *Un Crochet*. A. A Crochet.

EMBRYULCUS, uncus ferreus, fœtui extrahendo destinatus, ab ἐμβρυον fœtus imperfectus, & ἔλω traho. Idem quod *Embryothlastes*.

EMBRYOTOMIA, est fœtus dissectio anatomica, ex ἐμβρυον fœtus rudimentum, & τίνω seco. B. *De ontleding van een onbolwasse vrucht*.

EMETICUM sive VOMITORIUM, est Medicamentum, quod particulis suis irritativis Ventriculi fibras versus superiora contrahit, & quicquid Ventriculo contentum molestum est, per os expellit. Conficitur ex decoctis, tincturis, infusionibus, &c. ideòque ut plurimum in liquida forma propinatur, licet in pilulis, pulveribus &c. etiam ægris porrigatur, ab ἐμίω vomo. B. *een brackdrank / brack-middel*. G. Spey-tranck. Gall. *Vomitif, emetique*. A. A vomit or an Emetick, Medicine.

EMETOLOGIA, est descriptio de vomitoriis, ab ἐμίω vomo, & λόγος sermo. B. *Beschrypping van de brackmiddelen*. G. Beschreibung der Spey-trancken. Gall. *Une description des vomitifs*. A. A Description of a vomit.

EME-

EMETOS, vide *Vomitus*, ab ἐμέω, vomo.

EMMENAGOGA, sunt Medicamenta menses mulierum subsistentes, vel non satis fluentes cientia, ex ἐν in, μήν, mensis, & ἄγω duco. Hoc est quod intra spatium unius mensis fit. B. *Bloedwekkende middelen*.

EMMENIA, idem quod *Catamenia* & *Menses*, ex ἐν in, & μήν mensis.

EMMOTON, est Medicamentum liquidum, quod penicillis vulnerariis vel linteo conceptum exceptum, pustulis aut ulcerum sinibus injicitur, ab ἐν in, & μοτός linteum quod vulneribus inditur. Hinc μοτός indo tale linamentum.

EMOLLIENTIA, ab *Emollire*, seu μαλακτικὰ, sunt, quæ calefaciendo, dissolvendo, dissipando & penetrando, partes solidas molles reddunt, à μαλακῶω emollio. B. *Verzagtende dingen*. G. Erweichende mittlen.

EMPASMA, est pulvis astringens, halitum ex ore fecidum corrigens, vel qui nimium sudoris effluxum cohibet, idem quod *Cataplasma*.

EMPEIRIA, seu EMPIRIA, vide *Empirica*, est experientia in arte medica observationibus absque ratione innixa, ex ἐν in, & πείρα experientia. B. *Ervaring*. G. Erfahrung. Gall. *Empirisme*. A. Experience, practise.

EMPETALON, idem quod *Eupetalon*.

EMPETRON, vide *Saxifraga*.

EMPETRUM est frutex, qui habet caules ramosos, flexiles, lignosos, repentes, valdè extensos, cortice fusco rubicundo instructos: folia sunt parva, oblonga, habitus *Ericæ*: flos mas, apetalus, staminibus constans: fructus alio loco plantæ natus baccae similis est, fetus seminibus ossis & cartilagineis: radix lignosa, dura: hæc planta crescit in montibus & locis Saxosis, ab ἐν & πῆτρο Saxum.

EMPHRAXIS, est obstructio in quacunq; parte facta, ab ἐμφράσσω obstruo. B. *Verstopping*. G. Verstopfung. Gall. *Obstruction*. A. A Stopping, or obstruction.

EMPHRACTICA, sunt, quæ poros obstruunt, ab ἐμφράσσω obstruo. Idem quod *Emplastomena*.

EMPHYSEMA, est inflatio, ab aère hospitante in aliqua cavitate, ut in tympanitide, vel in cellulis panniculi adiposi ubicunq; loci, vocatur etiam Gr. Ἐμφυσματώσις ab ἐμφυσῶ inflo. B. *Opblazinge*. G. Das auffblasen, schwellen. Gall. *Enflure*, *Empfifeme*, *bour-Soufflure*. A. A Puffing up.

EM-

EMPHYTON THERMON, est calidum innatum, seu calor ex parentum femine primò in *fetu feminatus*, qui postea, inchoatâ, respiratione & fieri per se subsistente, sensim perit. Calidum hoc, cum Philosophi tum Medici *Spiritum insitum & nativum* nominant, & ex tribus consistere partibus asserunt, videlicet ex *Humido primigenio, insito spiritu, & calore*. Undè *Fernelius* definit *calidum innatum*, quòd sit *humidum primigenium, insito spiritu, & calore undique perfusum*. Verùm isthac Veterum nugamenta nihil ad nos pertinent: calidum enim illud, locum duntaxat habet in recens natis. Quodque inspirando & alimenta sumendo perennatur, ab *ἐμφύτω* innascor, & *ἐγγενῶς* calefacio. B. *De ingeboren wårme*. G. *Angebohrene, eingeplantte wårme*. Gall. *Chaleur naturelle, innée*. A. The innate heat.

EMPIRICA MEDICINA; vide *Empirica*. Sed præter hanc secta olim fuit in Medicina, cujus Author fuit *Acron Agrigentinus*, juxta alias *Serapion*; qui neglectis rationibus, posthabitâque rerum investigatione & Anatomie, solis experimentis nitebantur, & in incognitis morbis ad similes affectus & similia remedia confugiebant. Floruit hæc secta potissimum apud *Aegyptios*, apud quos teste *Herodoto*, singuli morbi singulos ferè Medicos habebant. Progressu autem temporis homines experientie rationem addere studebant, & ita paulatim ante *Hippocratem* apud *Cnidios, Rhodios & Còos* nova secta subnasci coepit, quæ primò dicta fuit *Dogmatica* seu *Rationalis*, ab *ἐμπειρία*, tento. B. *Proeskundige Medicynne*. G. *Probierte und bewehrte artzney*. Gall. *Medecine Empirique*. A. Quack Medicine.

EMPIRICI, sunt Medici, qui in curandis morbis experimentis solummodo contenti sunt, neglectâ ratione. Vide *Empirica Medicina*. B. *Quakzalbers / Landloppers*. G. Ein Landfahrer. Gall. *Medecins empiriques; Charlatans*. A. Mountebanks, or Empericks.

EMPLASTICA, idem quod *Emplattomena*.

EMPLASTRUM, est Medicamentum topicum, quod linteo, vel pelli tenui inductum, cuti applicatur, eique tenacius adhæret. Componitur vulgò ex oleis, aut iis, quæ olei consistentiam ferè habent, qualia sunt axungie, medullæ, butyrum, mucilagines; item ex pulveribus, & cera,

cera, aut iis, quæ ad ceræ consistentiam accedunt, ut resina, pix, gummi &c. cujus massa adhuc calida in teretes & longas figuras five magdaleones cylindraceas formatur, ab ἐπιλάσσω lingo, formo, illino. B. *Zals/ Pleister. G. Pflaster. Gall. Emplastre. A. A. Plaister.*

EMPLATTOMENA, seu EMLASTICA, & Ἐμφρασιὰ, sunt medicamenta, quæ applicata corpori humano, illi sua tenacitate adherent, meatusque externos ingrediendo confitentur simul, id est, perspirationem istius partis unâ impediunt, ab ἐπιλάσσω illino. B. *Medicine dic de sweetgaten stopt. Gall. Remedee, qui empechent la transpiration.*

EMPNEUMATOSIS, five INSPIRATIO, est adductio Aëris per os, nares, glottidem, tracheam, in Pulmones, quâ Pulmonales velicæ expanduntur, & ab invicem recedunt, causam habens Thoracis dilatationem, per musculos Subclavios, Intercostales, & depressionem diaphragmatis deorsum in abdomen: per inspirationem conciliatur valis pulmonalibus libertas aperturæ pro sanguine à Corde dextro appulso. ab ἐμπνέω inspiro. B. *Inademing. G. Das Athem holen. Gall. Inspiration. A. An Inspiration.*

EMPROSTHOTOSIS, est convulsio cervicis & reliqui corporis versus anteriora, ita ut mentum pectori applicetur & femora ventri, eum rigore, qui aliquandiu hanc insolitam figuram retinet, ab ἐμπροσθεν anterior, & τένω tendo. B. *Door-voertrekking/ Hals-spanning-voor-waarts. G. Das spannen des hinter theils am halsz. Gall. Espece de convulsion. A. A Convulsion in the fore part of the body.*

EMPYEMA, propriè dicitur puris in thoracis cavitate collectio, sed si laticis sumatur, etiam pro pure in abdomine, aut alibi collecto accipi potest, dicitur & *Ecpyema*, & *Ecpyesis*, ab ἐν intus, & πύον pus. B. *Gen etterboest. G. Eyter-brust, eyterige materie im Brust. Gall. Empyeme, Apostume soit dans la Poitrine, ou dans le bas ventre. A. An impostume in the cavity of the breast.*

EMPYREUMA, adustum quid significat, quando aquæ recens destillatæ ingratum odorem & saporem habent, vel est crassamentum illud viscidum, quod in aquis destillatis ad fundum subsidet. Item olea adusta, *Empyreuma olere dicimus.* Item reliquiæ alicujus febris post paroxyfinum,
ab

ab *ἔκρωσις* accendo. B. **Verbrandheid.** C. Das anbrennen. Gall. *Empyreume*, qui sent le brûlé. A. Any Thing that tastes, as ibit were burnt.

EMULGENTIA VASA, sed melius *Renalia*, dicuntur venæ & arteriæ, quæ renes subeunt. B. **Nier-vaten.** G. Nieren-fäse. Gall. *Vaisseaux emulgens.* A. The reins of emulgent vessels.

EMULSIO, ab **EMULGERE**, est Medicamentum potulentum, lactis colorem æmulans, ex seminum quorundam & aliorum expresso oleo cum affuso commodo liquore validè agitando educto, compositum, cujus colaturæ syrupi, laudanum, &c. adjiciuntur. B. **En melkje.** G. Ein Emulsion, ein tranck wie milch. Gall. *Emulsion*, *lait d'Amandes.* A. Idem.

EMUNCTORIA, sunt cavitates, in quibus aliquid excernitur, ut nares pituitam recipiunt: aures humorem flavum crassiusculum: alvus excrementa alvina: vesica urinam, &c. B. **Ontfang-buizen.** G. Hæhlen darin sich die feuchtigkeit sammet. Gall. *Emunatoires.* A. Emunctory vessels.

EMUNDANS, Medicamentum est, quod externè applicatum, deterget & abluit simul per vehiculum aquosum, quod externè ulceribus vel vulneribus adhæret. B. **Zupberend middel.**

ENÆMON, est Medicamentum sanguinem sistens, vel quod astringendo, refrigerando & exsiccando meatus vasorum apertorum claudit, sanguinis fluiditatem, motumque vehementiorem imminuit, vel sistit, ex *ἔν* in, & *αἷμα* sanguis. B. **En bloedstempend middel.** G. Blut stillende Mittlen. Gall. *Remede qui Etanche le sang.* A. A Medicine to stop bleeding.

ENÆOREMA, sive **NUBECULA**, aut **NUBES**, est crassamentum illud, quod urinæ innatat, vel in urinæ medio suspensum continetur, ab *ἔναος* in subline atollo. B. **De wolken in de pis.** G. Die wolcklein schwebende mitten in daz wasser. Gall. *Petite nuée dans l'urine.* A. The contents that swim in the middle of the urine.

ENARTHROSIS, est articulatio, cum cavitas excipiens profunda admodum, & caput quod in eam inferitur, oblongum est. Atque hæc conspicitur in femore & acetabulo, quod Ischio vulgo tribuitur, ab *ἐν* in, & *ἄρθρον*

teor artus. B. *Inleeding*. G. Gliederung. Gall. *Enarthrose*.
A. An inarticulation.

ENCANTHIS, est caruncula lachrymalis, five excrementia spongiosa, glandulosa angulorum oculi internorum, ex *iv* in, & *καυδός* hircuus. B. *Het Craan-klirtje*.

ENCATHISMA, idem quod *Infectus*, ab *iv* in, & *κατω* infra, & *ἔχομαι* fideo.

ENCAÛMA, seu INUSTIO, in aliqua parte non tantum significat. Sed etiam oculi ulcus, cum crusta feeda in nigro aut albo post febrem sæpè excitatum. In nigro profundius quàm in albo, undè & humores sensim emanant, & visus extinguitur, ab *ενκαύω* inuro. B. *Indzanding*. G. Einbrennung. Gall. *Ulcere sordide*. A. A Burning inward.

ENCEPHALOS, est, quodcunque cranii mœnis concluditur; ut cerebrum, cerebellum, medulla oblongata, corpus callosum, corpus striatum &c. ab *iv* in, & *κεφαλή* caput. B. *Het herssen gestel*. G. Das hirn. Gall. *Cerveau*, vel *Cervelle*. A. The brain.

ENCHARAXIS, vide *Scarificatio*, à *κατέσσω* scarifico.

ENCHEIREISIS ANATOMICA, est prompta & expedita, circa res secandas, actio, quâ *Anatomicus* summâ agilitate cadavera incidendo eorum partes demonstrat, ab *ενχειρεσις* manum admoveo. B. *Deerdigheid in de Ontleed-konst*.

ENCHERIDÆ, sunt grumi, qui in Emplastris inter liquefaciendum inveniuntur.

ENCHRISTUM, est unguentum aut linimentum, quo pars affecta illinitur, ab *ενχρισω* inungo.

ENCHUSA, idem quod *Anchusa*.

ENCHYMOMA, est sanguinis effusio, quâ partes externæ lividæ & nigre conspiciuntur, ut in scorbuto, & sùgillationibus oculorum, aliarumque partium. Dicitur etiam *Vibex*. B. *Striemen / Blaauwigheid*. G. Blaue Striemen. Gall. *Meurtrissure*. A. An affusion or flusking of blood in any part. Item sanguinis effusio, quando mirum ejus motus citator fit, ut in ira, & gaudio effuso, ab *ενχυω* infundo, & *χυμός* humor.

ENCHYTA, seu IMPUNDBULUM, est instrumentum, quo liquida in oculos, nares vel aures insillantur, ab *ενχυω* infundo. B. *Ein Trechter*. G. Ein Trichter. Gall. *Un Entonnoir*. A. A Funell. Z EЯ.

ENCLYSMA, idem quod *Clyster*, ab ἐν intus, & κλύω abluo.

ENCOPE, est partis alicujus incisio, ut in Gangraena, &c. ab ἐκκόπτω incido. B. *Insupding*. G. *Einschneidung*. Gall. *Incision*. A. A. *Cutting*.

ENCRANUM, idem quod *Cerebellum*, ab ἐν in, & κρανίον calvaria.

ENDEIXIS, est morborum indicatio, quâ demonstratur, quid sit faciendum: ex. gr. vulnus indicat deligationem. Alvi obstructio indicat purgationem sive ἄνω vel κάτω. Suntque *Conservatorie* vel *Curatorie*, ab ἐνδείκνυμι demonstro. B. *Inzigt* / *Intentie* / *Manoyg*. G. *Anzeygung*. Gall. *Indication*, *Intention*. A. *Indications*.

ENDEMIUS, sive MORBUS VERNACULUS; & COMMUNIS, est, qui omni tempore plurimos in una regione invadit, à causa, loco vel regioni propria; & inquilina proveniens. Ut Scorbutus Hollandis, ab ἐν in, & δῆμιος populus. B. *Land-ziekte*. G. *Land-kranckheit*, eine Seuche. Gall. *Maladie endémique*. A. A disease incident to one country.

ENDEMUS, idem quod *Endemius*.

ENDIVIA, seu INTUBUM. Hæc corrupta ab Intubo voce, in Hertruria passim *Endivia* appellatur. Dicitur etiam *Seris*, *Seriola*, & *Scariola*. B. *Endivie*. G. *Endivien*. Gall. *Endive ou Scariole*. A. *Endive*.

ENEMA, idem quod *Clyster*. Ibdem Ægyptiæ inventum, ab ἐνίμι immitto.

ENERGIA, est agitatio vel operatio spirituum animalium, vel sanguinis, ab ἐνεργέω, operor. B. *Werkinge*. G. *Wirckung kraft*. Gall. *Energie*, *Efficace*. A. *Efficacie*, *Force*.

ENERVATIO, est debilitas circa tendines & nervos. B. *Swakheid* / *Kragteloosheid*. G. *Kraftlosz*, *Schwachheit*. Gall. *Epuisement*, *Debilité*. A. A *Weakening*.

ENGIZOMA, est calvæ ictus, in quo offensus os, ad anteriorem cerebri membranam descendit, eamque premit. Item instrumentum, quo in ejusmodi affectibus utimur, ab ἐγγιζω appropinquo.

ENGONIOS, est brachii, vel cruris flexura, ab ἐν in, & γωνία angulus.

ENIXUM SAL, per illud intelligunt sal quoddam, ex acido

acido & alcali participans, dicitur quoque *sal neutrum* quia nec alcali verè est, nec acidum; & hujusmodi sunt *sal commune, fossile, nitrum, alumen, vitriolum &c. B. Zuur-zout.* G. Saur-salz. Gall. *Sel neutre.* A. Sowre-salz.

ENS, ab ESSE, est alicujus mixti pars essentialis.

ENSIFORMIS CARTILAGO, Gr. *Ἐσφαιδία*, est intima ossis iterni pars, ensis instar mucronata. B. *Hertzen-dekzel / zweertachtig kraakbeen.* G. Das hertzenblat, das schwerd gleiche knorpel. Gall. *le Cartilage Ensiforme ou Xiphoide.* A. The Sword-like cartilage.

ENTALIUM, testaceum quoddam marinum est, fistulæ modo longum & concavum, album, foris striatum, intus læve, raro longitudinem digiti superans, ingreditur ung. Citrino.

ENTERON, est fistula longa, membranacea, Mesenterio, ne confundantur intestina, annexa, flexuris variis dotata: suntque numero sex (nisi quis œsophagum, ventriculum, & vesicam, intestinis annumerari velit, perinde erit, ei non adverbabor, cum eandem habent tum substantiam tum fere actionem) Duodenum, Jejunum, Ileum, Cæcum, Colon, & Rectum; superiora tria *tenuia*, inferiora *crassa*: vel potius *angusta & lata* appellantur. Hoc vericulo complectuntur.

Sunt duodenum, jejunum, post ileon atque Cæcum, quod colon sequitur, tenet ultima rectum.

Tunicas habent quatuor; externa *membranosa* est, à peritonæo orta; secunda *fibrosa* seu carnosa, cujus fibræ exteriores *longæ*, interiores verò *rotundæ* sunt, sibi invicem ad angulos rectos superjacentes; tertia *nervosa* est, & oscula vasorum tum lacteorum, tum sanguiferorum in se continet, cui intus & quarta *glandulosa* seu potius papillosa adhæret, quâ mediante chylus absorbetur venisque lacteis communicatur. Intestinorum *Magnitudo* seu *Longitudo* ut plurimum sexies plus minus superat longitudinem hominis cujus sunt. Vocantur item intestina, *ἰντερία, ἔντερα, χορδαὶ Aurelian, ἕντερα*, ab *ἔντε* intus. B. *De Darmen.* G. Das Gedærm, das eingeweid. Gall. *Les Boyaux, les Entrailles, les Intestins.* A. The entrailles, guts. Rectum intestinum. B. *Den regten-darm / endel-darm.* G. Der affter oder mast-darm, ariz darm. Gall. *l'Intestin*

testin rectum ou droit. A. The strait, vel Arse-gut.

ENTERENCHYTA, est instrumentum, quo Clysteres immittuntur: vocatur & *Siphon* & *Syringa*. B. *Clp: steer-spuit / springe*. G. Eine Røehre, spruetze, klystier røehre. Gall. *Siringues*. A. Clyster pipe.

ENTEROCELE, sive Hernia intestinalis, est intestinorum præsertim ilei, per processus peritonæi dilatatos, ad inguina vel scrotum prolapsus, ab *ἔντερον* intestinum, & *κίλη* tumor. B. *Gebzoken / gescheurt / Darm-bzeuk*. G. Ein bruch der gedærme, darm-bruch. Gall. *Descente, Hernie, Rompure*. A. A rupture when the bowells fall into the cods.

ENTEROEPIDLOCELE, est species herniæ, quando omentum & intestina simul in scrotum per dilatatum peritonæum, ejusque processum devolvuntur & prolabuntur, ex *ἔντερον* intestinum, *ἐπίπλοον* omentum & *κίλη* tumor. B. *Net en Darm-bzeuk*. G. Netz und Darm-bruch. Gall. *l'Entero-epidlocele ou descente des intestins & de l'Epiploon*. A. A rupture when the Omentum of the intestines fall together into the cods.

ENTEROMPHALOS, est *Hernia umbilicalis*, cum intestina ob peritonæum hic facile dilatandum, in umbilico protuberant, quod mulierculis gravidis non rarò contingit, & post partum non rarò remanet, ex *ἔντερον* intestinum, & *ὀμφαλον* umbilicus. Idem quod *Exomphalos*. B. *Nabel-bzeuk*. G. Nabel-bruch. Gall. *Hernie du nombril*. A. A Navel rupture.

ENTRICHOMATA, dicuntur tarfi, sive extremi palpebrarum ambitus, undè excrescunt cilia.

ENTYPOSIS, est humeri acetabulum. Articulatio humeri item est cum brachio, diciturque *ἀμοκτόλη*.

ENULA CAMPANA, vide *Helenium*.

ENYPNION, est insomnium, ab *εν* in, & *ὑπνος* somnus. B. *Gen droom*. G. Ein traum. Gall. *Un Songe*. A. A Dreame.

EPACME, idem quod *Anabasis*, ab *ἐπαυμιλλω* increasco.

EPACMASTICA, est febris continuo invalescens, ab *ἐπαυμιλλω* invalesco. B. *Gen groepende koozts*.

EPAGOGIUM, est membri genitalis præputium, & ut *Gorraeo* placet, malè affectum, quod nec reduci facile potest, ab *ἐπάγω* adduco. B. *De Doozhuid*. G. Die Vorhaut. Gall. *le Prépuce*. A. The fore Skin. EPA

EPANADIPLOSIS, seu REDUPLICATION, vide *Anadiplosis*.

EPAPHÆRESIS, est phlebotomia iterata, ab ἐπαφαί-
γιω demo.

EPAR, vide *Hepar*.

EPARMATA, sunt tumores glandularum parotidum
ponē aures ab ἐπαργίω attollo, eo quod aures, hoc vitio,
eriguntur.

EPHEBÆUM, est locus ab Hypogastrio ad pudendum
usque. Dicitur *Sumen*, *Pecten*, *Pubes*, *Aqualiculus* &c.
ex ἐπι supra, & ἕως pubes.

EPHELICIS, est sanguinolentum illud, quod in Hæ-
moptysi expuitur. Item crusta ulceribus superinducta, ex
ἐπι supra, & ἕλκος ulcerus.

EPHELIS five LENTIGO, est macula rosicida, ab in-
solatione ut plurimum excitata, vere & æstate maximè in-
crebescit, idque potissimum in iis, qui cutim rarissimam
habent, verum circa hyemem rursus evanescit; figura est
magnitudine morsus pulicaris: maculæ hæ non raro to-
tam faciem defædant, ex ἐπι supra, & ἕλκος sol. B. *Spre-
ten* G. *Sommerflecken*, *sonnenflecken*. Gall. *Des Lentil-
les*. A. *Freckles*.

EPHEMERA five DIARIA, est febris continua, om-
nium levissima inter continuas, quæ ultra diem non ex-
tenditur, si diem excedat, *Synochus simplex* appellatur,
ex ἐπι supra, & ἡμέρα dies. B. *En daagse-koorts*. G.
Das eintägige fieber. Gall. *Fievre d'un jour*, *Fievre éphe-
mere*. A. *A quotidian Fever*.

EPHEMERUM, est planta, quæ sic appellatur, quod
eodem, quo assumptum est, die interimat, vel quod quo
die nascatur, eodem intereat, ex ἐπι in, sub, & ἡμέρα dies.
Sed est & alterum *Ephemerum non lethale*, sic dictum,
quod flos illius confestim marcescat, nec longius uno al-
terove die commoretur, vulgò *Lilium Convallium*, quod
in opacis & lucis nascatur, appellatur. *Ephemerum vene-
nosum*, vocatur etiam *Colchicum*.

EPHIALTES, idem quod *Incubus*.

EPHIDROSIS, est sudoris proventus, ab ἐπι supra, &
ἰδρῶς sudor.

EPHIPPIUM, five SELLA EQUINA seu TURCI-
CA, est pars ossis sphenoidis, in cranio intus conspicua,

excavata cum quatuor eminentiis fellæ in modum, cui glandula pituitaria insidet, ex *ἐπι* supra, & *ἰσπ* equus.
 B. *Het Zadel-been.* G. Das Sattel-bein. Gall. *Cavité de l'os sphenoidé qui ressemble à une selle à piquer, & qu'on appelle la sel du Turc.* A. A bone of the os sphenoids like to a saddle.

EPIALA sive QUERCERA, est febris continua, in qua calor & frigus simul percipiuntur eodem tempore, nam plurimæ febres incipiunt cum frigore, quod in calorem terminatur, sed hæc febris id speciale habet, quod simul & calor & frigus adsint, & cum invicem pugnare videantur ab *ἡπιον* mite, & *ἀλιόζω* caleo. B. *Gen hert-koude koozts.*

EPIALTES, idem quod *Incubus.*

EPICARPIUM, est Medicamentum externum, emplastri vel cataplasmatum instar, quod pulsibus seu carpiis manuum, febribus intermittentibus depellendis, vel in convulsionibus applicatur, ex *ἐπι* super, & *καρπός* carpus.
 B. *Pols-pleisters.* G. Pullz-pflaster. Gall. *Epicarpes remedes qu'on applique aux poulx.* A. A wrist plaster.

EPICAUMA, est ulceratio crustosa oculorum nigredini obtingens, ex *ἐπι* supra, & *καύω* uro. Idem quod *Encauma.*

EPICERASTICA, sunt Medicamenta quæ humores acres obtundunt & temperant, ex *ἐπι* supra, & *κρεάγρωμι* tempero.

EPICHEIREISIS, idem quod *Encheiresis*, ab *ἐπιχειρῶ* manum adhibeo.

EPICOLICÆ REGIONES, sive LATERALES, LAURENTIUS LUMBARES, & BARTHOLINUS, ex *Aristotele*, *λαγόνες* nominat, quasi diceret *Libidinis partes*; sed à *Glissonio* *Epicolica* dicitur ea pars, quæ coli intestini partibus incumbit: Unde denominationem accepit.

EPICOPHOSIS, idem quod *Cophosis.*

EPICRASIS, evacuatio quædam est per vices instituta, ab *ἐπικράσσωμι*. attempero. B. *By verpozing.* A. A critical evacuation of bad humours.

EPICRISIS, est morbi dijudicatio, ab *ἐπικρίνω* judico.

EPICRUSIS, est levibus ferulis, partium mollium, percussio, Japonensibus familiaris, ab *ἐπικρέω* percutio.

EPICYEMA, est superfætatio, sive super imprægnatio,

tio, cum muliere jam imprægnata, alio post tempus imprægnatur foetu; undè differt à gemellis, quod hi contemperanei sint, illi verò observati sunt aliquot mensium differentiam habuisse, nec quoque eodem tempore uterque ex utero prodit, sed distantia mensium aliquot interdum intercedit, hoc tamen rarissimè contingit, ab *ini* super, & *via* gravida sum. B. *Gen dubbeide verzwangeringe / oberbezugting.* G. *Uber eine empfangene frucht.* Gall. *Superfetation.* A. Idem.

EPIDEMIUS, est morbus communis, à causâ communi invecus, & vario tempore nunc in una, nunc in pluribus regionibus multos simul invadens: ut pestes, febres malignæ &c. Causâ videtur hæere in Aère, victu, & dispositione corporis, quibus in certum statum redactis semina morbi adolescere posse videntur, & vim exercere in corpus animalis ita dispositi; dum verò causâ tam communis est, seminium primum in aère generatum & allatum fuisse verosimilè est, ex *ini* supra, & *in* *populus.* B. *Gen doorgaans in zwang gaande ziekte.* G. *Eine Seuche die gemeinlich an einem orth regieret.* Gall. *Maladie Epidemique.* A. A Common disease.

EPIDERMIS, est membrana tenuis, totam cutim, cuius quasi pars est arctè ambiens, reliquis corporis integumentis superincumbens, ob tenerrima sua vascula, & ligamentula subtilissima, minimâ vi facilè solvenda, integrè à subjacentibus separabilis, in plurimas lamellas divisibilis, vasis constans nullis, quæ ullâ arte visibilia reddi queunt, nullo sensu prædita, tota squammosa, squammis adeò parvis; ut incredibile, in sulcos areasque exsculpta, quæ ad apices digitorum spirales, maximè spectabiles, in medio horum sulcorum tutò condita hærent vasa sudorifera, in utroque autem sulci latere parallela priori series papillarum nervearum: undè liquet vasa sudoris, vasa exhalantia, papillas tactus, hoc tenui, nec impediende sensum, nec increfcente, munimento defendi. Videatur *Cuticula*, ex *ini* supra, & *diqua* cutis.

EPIDESIS, seu DELIGATIO, est ligamenti injectio, ad cruoris fluxum sistendum, ex *ini* super, & *via* vincio. EPIDESMUS, est fasciarum superligatio, ab *ini* super, & *diqua* subligo. B. *Woben-zwagtel.* Gall. *Bandage.*

EPIDIDYMIS, sive PARASTATA, Latine *Supergemina-*

nalis, est vas tortuosum & variis flexibus velut varicosum corpus, quod testium dorso affixum est, idemque constituens. Majori suo globo testi annectitur, constat ex uno vase seu ductu ex teste continuato, longitudinem quinque ulnarum facile excedenti, minori capite seu globo vasi deferenti conjungitur, ex *ἰπὶ* supra, & *δίδυμο* testiculus. B. *De opper-klootjes*. G. Die oberste hœdlein. Gall. *Epididyme*. A. Idem.

EPIGASTRIUM, est anterior pars infimi ventris, cujus pars superior *Hypochondrium*; Media *Regio Umbilicalis*; Inferior verò *Hypogastrium* vocatur, ex *ἰπὶ* super, & *γαστῆρ* venter. B. *Middel boven-buis*. G. Der mittel bauch. Gall. *l'Epigastre ou la region Epigastrique*. A. The upper part of the belly.

EPIGINEMA, est id quod morbis, velut symptoma supervenit. Item ordo partium in generatione, qui per successum fit, à *ἔπιγενεσι* sio, nascor.

EPIGINESIS, idem quod *Epiginema*.

EPIGLOSSUM, est laurus Alexandrina, sic dicitur quod supra eius folium, aliud foliolum instar linguæ habeat, ex *ἰπὶ* supra, & *γλῶσσα* lingua.

EPIGLOTTIS, sive **EPIGLOTTALIS**, est quinta laryngis cartilago, Lingulæ formâ, valdè mobilis, glottidis sive rimulæ operimentum, cum Cibi & potus deglutiuntur, ne quid incidat in eam: vocatur item sublinguium. Græce *χόνδρος* Poll. ex *ἰπὶ* supra, *γλῶσσα* lingua, & *τίθημι* pono. B. *Strotlay / het tongshen*. G. Das Athem zeunglein, zæpflein im hals. Gall. *l'Epiglote*. A. The epiglottis.

EPIGONATIS, est mola seu patella genu, ex *ἰπὶ* supra, *ἔπι* genu, & *τίθημι* pono.

EPILEPSIA, sive **MORBUS CADUCUS**, à casu *Comitialis* dictus, quia ægri derepente in terram prosternuntur: vel *Herculeus*, quia difficulter curationem admittit. Item *Lunaticus* sive *Σεληνιακός*, quod ad lunæ cursum paroxyfimus eveniat. *Lues Sontica*, *Deifica*, *Morbus sacer* &c. appellatur. Estque interpolata totius corporis convulsio, omnes actiones totius corporis lædens. Adfunt subitus prolapsus, si æger steterit, Motus convulsivi totius ferè corporis, oculi circumvolvuntur, abolitio sensûs & memoriæ, spuma circa os, effluxus seminis, stercoris, urinæ, respiratio frequens & inæqualis, sonitus incongruus:

atque hæc phænomena nonnihil variant, juxta gradus: in universali omnia hæc ferè sunt, non item in mitiori, vel in Epilepsia puerorum, quæ in dentitione, febri &c. evenit. Est porrò vaga, vel certis temporibus rediens, hæreditaria, vel contingens, recens, vel inveterata &c. ab ἐπιλαΐσσω invado, prehendo. B. *De vallende ziekte / fiint jans eubel / maan-ziekte.* G. Die schwere noth, fallende oder böse kranckheit, bæfzwehe, fallende fuchtag. Gall. *Epilepsie, mal caduc.* A. The falling sickness.

EPILEPSIA INTESTINALIS, nihil aliud est, quàm convulsio, quæ à rebus intestina irritantibus oritur, quod infantibus sæpè evenit.

EPILEPSIA PUERORUM, vide in *Epilepsia.*

EPILEPTICA, sunt Medicamenta adversus epiplepsiam.

EPILOGISMUS, est Medicorum suffragium, ab ἐπιλογίζω dico post.

EPIDEMIUM, vindicta Romanis. Est planta, quæ habet folia hederacea, ampla, acuta, lata, viridia, satis dura, in margine dentata, terna juncta pediculis tenuibus, & rotundis: intra hæc aflurgit caulis pedem circiter altus, qui habet flores parvos, pulchros, coloris variegati, sunt cruciformes, quatuor scilicet petalis tubulatis constantes; ex quorum calice surgit pistillum, quod deinde abit in fructum, seu siliquam unicapfularem, bivalvem & feminibus fetam ferè rotundis: radix in multos ramos divisa, in inferiori parte fibrosa: crescit in locis humidis, ut in pratis.

EPIMELIS, dicitur Mespilus; sic dicitur, quòd juxta malos nascatur, ex ἐπι ad, juxta, & μέλος malus.

EPINYCTIDES, sunt pustulæ humorem emanantes, noctu præsertim sævientes & cruciantes, sublivido colore vel subnigro vel albo, si aperiantur sanies effluit, cum inflammatione, ab ἐπι supra, viz nox, & πύθωμι pono. B. *Nacht-gezwellen.* G. Nacht-geschwulst, die nacht-blattern. Gall. *Enflures de nuit.* A. Night swellings.

EPIPAROXYSMUS, est, quando ægri plures febrium exacerbationes, quàm solent, patiuntur, quod in febribus inordinatis contingit, ab ἐπιπαροξύνω iterum exacerbo.

EPIPHÆNOMENA, sunt signa quæ morbis postea superveniunt, ab ἐπιφαινει insuper appaereo.

EPIPHORA, est impetus quidam, ut dicitur, humorum,

rum, five sanguinis, five alterius humoris inflammatorius, in totum corpus vel in aliquam partem. Per impetum, intelligenda potius est humorum quædam subsistentia, in qua alii humores, ab arteriis affluentes, morantelque, incalescunt & phlogosin constituunt. Est & inflammatio propriè oculorum, & latè dicitur de totius corporis inflammatione, ἐπιφθω infero. B. *Aug-ontsteking*. G. Entzündung der augen. Gall. *Le flux de larmes chaudes, & acres, qui accompagne les grandes ophtalmies, ou en general toute defluxion d'humours en quelque partie que ce soit*. A. An Inflammation of the eyes.

EPIPHYSIS seu APPENDIX, ADNASCENTIA, ADDITAMENTUM, est os ossi adnatum, per contiguitatem simplicem & immediatam, quamvis non adeò planâ superficie, sed nonnihil mutuo capitum sinuumque ingressu instar ginglymi, licet absque motu, ergo potius dicenda est illa articulatio epiphyseos cum ossè, indentatio; epiphyses accrescunt duobus diversis locis, vel ossium extremitatibus, vel ipsorum lateribus, ut in femore, ubi duæ epiphyses sunt trochanteres dictæ, non tantùm junguntur cum aliis ossibus per indentationem, sed etiam opo cartilaginis, quæ sensim indurescit, & in adultis nimîâ compressione ossescit ita, ut tota junctura dispareat in his, & tunc epiphyses degenerant in apophyses; ab ἐπιφύω accresco. B. *Een aangewasse been*. G. Anwachsung. Gall. *Epiphyse*. A. Idem.

EPIPLASMA, in genere idem quod *Cataplasma*. Sed in specie dicitur de farina triticea in hydrelæo cocta & vulneribus imposita.

EPIPLOCELE, est *Omenti Ramex* five *Hernia*, in qua Omentum in scrotum per processum peritonæi dilatatum, prolabitur, ex ἐπιπλορον omentum, & κήλη tumor. B. *Een net-bruch*. G. Netz-bruch. Gall. *Epiplocete ou Hernie de la coëffe*. A. A rupture when the oment um falls into the cods.

EPIPLOCOMISTÆ, sunt homines obesi & ventre tumidi, quibus est pingue, & magnæ molis omentum, idque in feminis *Conceptioni* impedimentum quandoque fuisse, scriptorum monumenta testantur; idcirco & omenti gestatores appellantur, ἐπιπλορον omentum, & κοιλίω genero. B. *Dicke buik*. G. Ein dick bauch. Gall. *Ventru*. A. Fat or big-bellied.

EPI-

EPIPLOMPHALUM, est Hernia umbilicalis, quando ab omento tumido dilatatum peritoneum ex abdomine in umbilico nimis protuberat, ab *επιπλοον* omentum, & *εμφαλλον* umbilicus. B. **Nabel-bruch**. G. Nabel-bruch. Gall. *Hernie de nombril*. A. The Navel rupture.

EPIPLOON, OMENTUM, seu **RETICULUM**, est operimentum membranaceum intestinis superstratum, eorumque convolutionibus aliquomodo insinuatum, originem à ventriculi fundo, & Intestini coli dorso ducit, quibus adhæret, nempe à peritonæi duplicatura; infernè est liberum; est autem membrana duplicata ubique, internè vacua, hinc figura est instar retis seu Aucupis marsupii; plurimis vasis sanguineis, ductibus, & folliculis adiposis abundat; usus est intestina & ventriculum, pinguedine suâ instar pulvinaris fovere, & pinguedinem recipere, quæ calore, motu, attritu, perpetuò in loculis hisce oleosis mirificè attenuatur, acrior, volatilior, bili similis redditur, ita ut tandem ex sacculis his adunatis, inque ductus quosdam patentibus, collecta hæc materies oleosa, mutataque ita expellatur ex omento, & per binas venas Epiploicam dextram & sinistram deferatur ad hepar, undè materiem bili in hepate suppeditat. Ab *επιπλοον* supernavigo. B. **Det Net**. G. Das Netz des Eingeweids, Darm-netzlein. Gall. *L'Epiploon ou Coëffè qui couvre les intestins*. A. The Caule.

EPIPOROMA, callus dicitur vel tophus in articulis enatus, & induratus, ab *επιπορον* induro.

EPISARCIDIUM, vel **HYPOSARCIDIUM**, idem quod *Anasarca*, ex *επι* insuper, & *σαρξ* caro.

EPISCHION, est os pubis, seu pecten. Os transversum & latum in imò ventre quod pubi subjacet, & intestina munit, ex *επι* super & *σχιον* os coxæ. B. **Schaambein**. G. Das Scham-bein. Gall. *L'Os Pubis*. A. The privie bonne.

EPISCOPALES VALVULÆ, à figura sic dictæ, vocantur & *Mitralis* & *Sigmoides*, tales duæ in vena pulmonari reperiuntur, ne sanguis è corde veniens refluat. B. **De Bisschops gelpkenende miters klapbliezen**. G. Die Mutzen gleiche hautlein im hertze. Gall. *Valvules mitrales*. A. The Mitral valves.

EPISEMASIA, est ipsa morborum invasio; sive illud tem-

tempus, quo morbus primò notatur, & propriè *Significatio* dicitur, ab *ἰσχυρισμῶν* insuper significo.

EPISION, est pubis regio sive *Aqualiculus*.

EPISPHERIA, sunt gyri & anfractus exteriori substantiæ cerebri insigniti, uti vasa sanguifera, per cerebri substantiam distributa, ex *ἐπι* supra, & *σφαῖρα* globus.

EPISPASTICA, sunt quæ derivant liquidum in partem, cui applicantur, tantâ vi ut vasa tenerrima, lymphatica, & sudori & materiæ perspirabili dicata, rumpant; liquor autem effusus ab Epidermide illæsa, in vesiculas elevata, retinetur; hinc illa medicamenta, quæ id præstant constare debent ex partibus tam acribus & tenuibus, ut per epidermidem illæsam transeuntes sese lateribus ductorum vasculorum infigant, atque aperiant; epidermidem verò intactam relinquunt, quia vasa, si adsunt, paulo adsunt numero, & vis vitæ ibi valde debilis. Idem quod *Attrahentia*, ab *ἰσχυρισμῶν* attraho.

EPISTOMIA, sunt extrema vasorum oscula, ex *ἐπι* ad, & *στόμα* os. Chemicis sic dicuntur spiracula in furnis, quæ *Ventilia* & *Registra* quoque vocantur. *B. Het togt of windgat.*

EPISTROPHEUS, est colli vertebra secunda, sic dicitur à vertendo: nam ex medio ejus corpore assurgit appendix instar dentis canini, circa quam caput cum prima vertebra vertitur. Olim prima eodem nomine veniebat, ab *ἐπιτρέφω* circumverto. *B. Den Dzyper. G. Die andere gelencke des halses. Gall. La seconde vertebre du col, qui à une eminence en maniere de Pivot ou de dent. A. The first joint or Vertebra of te Neck.*

EPITHEMA, est Medicamentum externum liquidum, quod partibus corporis nobilioribus, præsertim cordi & hepati, linteo stupave exceptum admovetur, ab *ἐπιτίθημι* impono. *B. Een betting / stoving. G. Ein warmes tuch, damit einman einen gliedmas wærmte zuzugt. Gall. Fomentation. A. A kind of fomentation used chief ley to the more noble parts.*

EPITHYMBRUM, EPITHYMBRA, est musci species Thymbræ adnascens, ex *ἐπι* ad, & *θύμβρα* Thymbra.

EPITHYMUM, est musci species, Thymo adnascens, ex *ἐπι* ad, & *θύμος* Thymus.

EPOMIS, est superior humeri pars, quæ & *Acromium* nominatur, ex *ἐπι* supra, & *ἄμω* humerus. *EPOM-*

EPOMPHALUM, est Emplastrum vel aliud quid, quod extuberantiis umbilici applicatur, ex *ἰνι* supra, & *ἔμφα*.
 λϞ umbilicus. B. **Nabel-pleister**. G. Nabel-plaster. Gall.
Emplastre pour le nombril. A. Navel-plaister.

EPSEMA, est decoctio musti in defrutum, ab *ἔψω* coquo.

EPULIS, est in gingivis excrescentia, ad intimos molares contingens, ita ut oris apertio impediatur, ex *ἰνι* supra, & *ἔλω* gingiva. B. **Wassertand-bleis**. G. Auswachs des zahnfleischches. A. An excrescence of besh in the gums.

EPULOTICA, idem quod *Cicatrizantia*, ab *ἰπελῶ* cicatricem infero.

EQUISETUM, Est planta duplex, majus aquaticum, & Equisetum minus terrestre vel arvense longioribus fectis: Prius habet caules sesquipedem vel duos pedes altos, rotundos, asperos, excavatos, plurimis tubis in se invicem inarticulatis instructos, quæ articulatio nodos format per intervalla: folia teretia, pyxidatim articulata, cava: flores sunt apetalii, flaminei, apice fungiformi donati, spicati, fructus in equiseti speciebus, quæ floribus carent, sunt grana nigra aspera & fracta: radix est repentissima, nigricans: hæc planta crescit in pratis & circa flumina. Altera equiseti species ab hac tantum differt in eo, quod folia & asparagi sunt longiores, tenuiores, molliores: Gr. *ἰππερις*, est Planta caudæ seu feræ equinæ æmula. B. **Paarde-staart**. G. Rosz-schwantz, Pferd schwantz, Schafftheu. Gall. *Prêle*, *Queue de Cheval*. A. Horfe taile.

ERANTHEMUM, seu Delphinium, camomilla, sic dicitur quòd verè floreat, *ἔρ* enim est ver, & *ἄνθη* flos.

EREBINTHUS, est cicer: sic dicitur quòd semina in vasculo, quasi flatu distento, bina ferat ad instar testiculorum (quod tamen non de omni, sed de quodam cicere genere verum est) vel quod maxinè venerem excitat. Vide quoque vocem *Orobis*.

ERGASTERIUM, furni pars.

ERICA, Est frutex, qui habet caules vel virgulta numerosa, dura, lignosa, ramosa, pedem unum vel sesquipedem alta, coloris rubicundi fusci, aut obscuri; folia exigua aliquantulum dura & aspera, semper virentia, Tamariscum referentia: flos monopetalus, campaniformis, nudus, sæpè urceolum referens: ovarium in fundo sit fructus subrotundus, quadrifariam hians, quadrilocularis, fectus

fictus feminibus exiguis imò flore ut calice, tectus: radix lignosa est, se in terra extendens: hæc arbuscula crescit in sylvis, & sterili squalido, palustri, & spongioso solo viget: deducitur à verbo Græco *εργαζω* frango, confringo: an, quia frangat, abradatque, idque scopis ex Erica colligatis, inque fasciculum redactis? an ab *ερημος* desertum, quod in desertis & sterilibus locis proveniat? At corrupta vox à Myrica, quòd eam aliquomodo referat? B. *Wegheide*. G. Heide. Gall. *Bruyere*. A. Heath or Ling.

ERICERUM, Gr. *Ερις*, Collyrii species est, cujus aliquot differentias *Aëtius* enumerat. Denominationem à fructu ericis accepisse videtur.

ERIGERUM, seu SENECIO, sic dici volunt, quod vere tam citò ejus flores in lanuginem vertantur: atque fenescat, seu quasi vernus senex, ab *εξ* Ver, & *γίγας* senex, undè & quoque *Senecio* dicitur. Vide *Senecio*.

ERINUS, est nomen variis plantis impositum; Latinis *Caprificum* sonat, sic vocantur quædam Campanulæ, Bazilici, & Ezulæ species, an ab *ερις*, quod cum ex arbore velut contendendum sit & luctandum, ut maturet fructus suos.

ERIOPHORUS BULBUS, quasi diceret bulbos laniferus, idque propter lanuginem, quæ inter radicum laminas, est ex *ερις* lana, & *φίρα* fero.

ERODENTIA, sunt Medicamenta, quæ peregrinum tenax adhærens in ulceribus, & ipsa vasorum ramenta tenuissima semi corrupta resolvunt, & consumunt. B. *Wegheide middelen*.

EROSIO, idem quod *Corrosio*.

ERPES, vide *Herpes*.

ERRHINUM, Barbaris *Nasale* & *Caputpurgium*, est Medicamentum, quod metæ formâ naribus indium, sine sternutatione, humores & præsertim viscidos evacuat. Estque liquidum, molle vel solidum. *Liquidum* fit vel ex succis herbarum errhinarum, & cephalicarum, ope vini, aut alterius liquoris, extractis, quibus aliquando spiritus vini admiscetur, *Vel* ex decocto simplicium idoneorum, additis nonnunquam succis, melle, oleo, vel succis excepto, & ad unguenti formam decocto. *Solidum*, vel formâ pulveris datur, & hoc in sternutatoriis maximè locum habet, *vel* formâ turundæ & dicitur *Nasale*, paraturque

ex

ex pulveribus idoneis, mucilagine, cerâ, vel terebinthina exceptis, ab *is* in, & *is*; nasus. B. *Pigs-water*. G. Eine arznei die das niesen bringt. Gall. *Sternutatoire*. A. A Sternutatory.

ERUCA, Planta officinalis antiscorbutica, est, cujus variæ dantur species, tum sativæ, tum sylvestres: sativa habet caules partim lanuginosos, duos circiter pedes altos: folia sinapi albi minora, tenera, glabra, sine lanugine: flos cruciformis, quadrifidus, coloris sub caerulei albi, punctis nigris notatus; flori succedit siliqua longa, divisa in duos loculos, continentes semina subrotunda, flava: radix alba, tenuis, lignosa: hæc planta crescit in pratis, sapor ejus singularis: sylvestris partim à precedenti differt. Dicitur voluit, quod ob acrem saporem linguam erodat: hæc enim, ubi degustaveris, os & linguam satis acriter vellit. Græcis *ῥοκαμνον*, quoniam jura commendet, habeatque in eisdem peculiarem gratiam, ex *is* benè, & *Σομῆς* jus, esculentum. B. *Wahet*. G. Raucken, Raucken-kraut. Gall. *Roquette*. A. *Rakett*.

ERUCTATIO, vide *Ructatio*.

ERVILIA, & ERVUM, est leguminis minoris species, dicitur ab *Erundo*, capitur enim & manu vellitur. Hinc fortè nostris G. *Erten* / *Eruten* & *Erweten*.

ERYNGIUM, & ERINGIUM, est Cardui species: est planta, quæ habet caulem sesquipedem vel duos pedes altum, rotundum, striatum, medulla alba repletum, in summitate in multos ramos divisum: folia sunt ampla, profundè incisa, dura, spinosa, alternatim in caule disposita: in summitate caulis sunt capitula squammosa aculeata, unita foliis quam plurimis repentibus, oblongis, latis, villosis: flores ad umbelliferos referuntur: formâ capitulorum cum dipsaco convenit: radix est longa, digiti crassitie, & interdum pollicis, foris nigricans, intus alba, saporis subdulcis & grati, discissa & pressa succum dat croceum: hæc planta crescit in locis arenosis, in campis, maris littoribus. Dicitur & *Iringus*, ab *ἰρύγιον*, ab eructando putant, quod capræ, quæ morsu furculum Eryngii præciderint, vel deglutiverint, cunctam gregem ponè sequentem, quasi stupore attonitum sistant, donec Eryngium ructu rejecerint, aut Eryngium non manducat capra. Sed *ἰρύγιον* vel *ἰρύγιον* aliis dicitur, ab *ἰρύγιον* amo, & *ἰρύγιον*, nem.

nempè ex ἰν pro ἐν & κρῖς, quod suis capitibus aspectu sit amabile, gaudet enim plurimis capitibus, hinc *centumcapita* appellatur. Vel dicitur quòd τὸ ἕν sit ἐρυγλῶς, quòd verno etiam tempore molestum sit suis spinis, quibus facile lædit. Vel quòd radicem habeat longè lateque per agros serpentem rusticis admodum molestam. B. *Kruis-distel / kruis-wortel / endeloos*. G. Sichen-kraut, manns-treu, roden distel, brackend-distel. Gall. *Panicault, Chardon Roland, Chardon à cent têtes*. A. Sea holly or eryngo.

ERYSIMUM, Est planta, quæ habet caulem duos circiter pedes altum, rubicundum, villosum, ramos quosdam flexiles dimittentem: folia bina, sibi invicem opposita, sinapi referentia, profundè incisa: flores sunt exigui, quadrifidi, flavi, cruciformes; flori succedit siliqua tenuis, rotunda, septo medio divisâ in duo loculamenta, feminibusque facta, ut plurimum exiguis & rotundis, saporis acris & fervidi: radix alba, lignosa, acris, digiti minimi crassitie: hæc planta crescit in locis desertis & inter olera recensetur, nomen accepit ἀπὸ τοῦ ἐρύκειν, à multiplici foliorum sectione. Vel ἀπὸ τοῦ ἐρύειν, quod ob suam caliditatem maximâ trahendi vi præditum sit, quod inter fruges refertur, nomen invenit ab adverso, quasi ἐρύτιμον, quòd minimè pretiosum & nobile est. Vocatur etiam *Trion & Rapistrum*. B. *Edele Kackette*. G. Wegsenfft, Hedederich. Gall. *Velar; Ravenou*. A. Hedgemustard.

ERYSIPELAS, Ignis sancti Antonii, ignis sacer *Columell*, ignis *Sammonico*, ἐρυθῆπιελας *Poll.* πύρ ἀγρίου *Hippocrati*. Est tumor præter sanitatem in cute, aut quâcunque parte carneâ, vel membranosa excitatus, rubicundus, flavescens, latus, non altè ascendens, nec pulsans, sed cum dolore punctorio, à sanguine in vasis Lymphaticis impresso & hærente productus. Aliquando elevatur in bullas, ac si cantharidum emplastris essent excitatæ, tuncque dicitur nobis. B. *De Welroos*. In genere tamen dicitur *De Roos / St. Anthonis buur* / ἐρυθρονπιελας propè, firmè, varias habet differentias, prout altius affurgit, vel depressius est, aut majori aut minori eum calore, ut Tumor *Erysipelatodes, Phlegmonodes, Oedematodes, Scirrholders &c.* G. Die Rose, daß Heylige feuer, St. Antonius feur, das Rothlauff, die brennende Raach, die Rosesse. Gall. *Erysipelle, le feu Saint Antoine, la Rose*. Si occupaverit

rit

occupaverit faciem, *la Rose au visage* dicitur. A. St. Antonies Fire.

ERYSIPELATODES, est tumor Erysipelati similis, sive Erysipelas spurium, ex *ἔρυσιπελος* inflammatio, & *ἴδιον* forma. B. *Uoosagtig*.

ERYTHREMATA, sunt rubores pulicares, in febribus pestifentialibus frequentes, ab *ἔρυθρός* rubesco. B. *Dickhen als blose beten*. G. Kleine flecken.

ERYTHROIDES MEMBRANA, est post *Elythroïdem* iecunda, *rubea* dicta, testem involvens, externè adhaeret vaginali tunica, internè verò albuginea. *Rubea* dicitur à colore, nam *ἔρυθρος* est rubrum, & *ἴδιον* forma. B. *Het roode hal-vlies*.

ESCHARA, Gr. *ἔχαρα*, est crusta ulceribus superinducta, vel cauterio aut ruptorio excitata, ab *ἔχω* habeo, & *ἔρα* terra; quia se habet instar terræ damnatæ, vel ab *ἔχρησιν* crustam induco. B. *De hoest*. G. Grind, rufe, reude. Gall. *Eschare*, *Crouste d'ulcere*. A. An Escar.

ESCHAROTICA, idem quod *Cautica*, ab *ἔχρησιν* crustam induco.

ESCULUS, est arbor glandifera, fortè sic dicta, quod ejus glandes comedantur. Vide *Æsculus*.

ESCURA, idem quod *Eschara*.

ESSENTIA, essentiae vocabulum significat accurate loquendo balsamicam rei partem (seu in qua vires potissimum resident) à crassiori separatam, quare cum exactissima rei separatio beneficio extractionis peragatur, fit ut pars illa balsamica à crassiore corpore extracta *essentia* *κατ'ἔχρησιν* dicatur, alias à modo fiendi extractum, nonnunquam attribuitur essentiae vocabulum succis expressis ac spissatis. Verùm præstaret hoc proprio suo nomine, quo minùs confusio oriatur, nominare. Sunt & qui elæ sacchara essentias vocant, sed abusivè. B. *Wezenthheit / het pit*. G. *Datz wesen*. Gall. *Essence*. A. *Essence*.

ESSENTIA QUINTA, sive CLYSSUS, est Medicamentum, ex integris constituentium particulis energeticis sive activis constans, separatis ab inertibus. B. *De hpfde wezenthheit / De quinte essentie / het pit of kragtigste der Medicamenten*. G. Die nessel-sucht, quintessenz. Gall. & A. *Quint essence*.

ESSERE, SORA & SARE, etiam nominant: sunt

A a

tu

tubercula parva, ad rubrum vergentia, duriuscula, cum insigni pruritu subito uniuersum corpus occupantia, non secus ac si ab apibus, vel vespis vel culicibus, homo demorsus, aut urticis percussus esset: Non ita tamen post longum tempus evanescent, nulloque ichore vel alia humiditate affluente, cutis pristinam leuitatem & colorem recuperat. Differt ab *Epinyctide*, quod in hoc affectu ichor manat, in *Essere* non item.

ESTHIOMENOS, est herpes exedens, causa est, quod papulae cutis humorem quendam acrem in se contineant, qui ob perspirationem inhibitam corrumpitur, & acrimonia sua non tantum cutim, sed etiam subjectas partes corrodit, ab *ἔσθια* comedo, *ἔσθω* repo. B. *Haarwurm*. G. Ein Haar-wurm, Haupt-gruend. Gall. *Esthiomene*; herpes. A. An inflammation in the Shin, Sharp of biting.

ESULA seu **EZULA**, est Tithymali species, quae distinguitur in maiorem & minorem, haec plures habet caules pedem altos, ramosos, folia gerentes angusta instar pini, lacte turgentia: flos ut in Tithymalo majori de quo sub titulo Tithymali; radix oblonga, esula majori tenuior foris fusca, intus ex flavo albescens, lacte acri turgida: dicitur & Pityusa. Nomen diductum à *πυρῶση* videtur; duabus enim syllabis sublatis, remanet, *ἔσα*, cujus diminutivum *Ufsula*, & vocali primâ mutata *Esula*. B. *kleine spurge*. Gall. *Petite Esule*. A. little small spurge.

ETHMOIDES, **OS CRIBRIFORME**, est ex octo ossibus capitis unum, situm est ad partem inferiorem ossis Frontis immediatè supra nasum internum, sex apophysibus donatum, & plurimis foraminibus pervium pro nervorum olfactoriorum transitu, ab *ἔθμος* cribrum, & *ἔθμο* forma. B. *bet zersbein*. G. Das sieb gleiche bein. Gall. *Os Ethmoide*. A. Thebone like à sieve.

EVACUATIO, est quaecunque depletio contentorum ex quolibet cavo corporis, Gr. *κίωσις*, est vel arte vel per se. *Arte* si sanguis evacuetur, aut purgando, vomendo &c. vitiosi humores ex ventriculo & intestinis evacuentur. *Per se* ut in hæmorrhagia, menstruorum evacuatione, mictione, sæcum alvinarum evacuatione &c. B. *utligang*. G. Aufzuehrung, das entledigen. Gall. & A. Evacuation.

EVAPORATIO, idem quod *Diaphoresis*. Item sit, quando succi, lixivia, aliaque leni igne evaporando in spissio-

spiffiorem consistentiam rediguntur. B. uitwaassening / uitdamping. G. Aufzdempffen. Gall. *Evaporation*. A. *Evaporation*.

EUCHROA, est color & nitor bonus, ab εὖ benè, & χρῶμα color.

EUCHYLOS, est qui succis bonis abundat. Ita alimenta, quæ bonum succum præbent, dicuntur, esse boni succi, ex εὖ benè, & χυλός succus. B. *Goedsappig*. G. Voll von gutem safft. Gall. *De bon suc*. A. Good nourishment.

EUCHYMIA, est optima succorum temperies & constitutio, ab εὖ benè, & χυμῶς succus. B. *Een mel gesteltheit der sappin*. G. Suker safft. Gall. *De bon suc*. A. Good nourishment.

EUCRASIA, est *Temperamentum bonum*, sive illa corporis conditio, quæ tum solida, tum fluida, pro ætate & sexu, optimè sunt disposita, & in se invicem agunt, ita ut fanitas in cunctis obtineat: *Ευκρασις* benè temperatus, ab εὖ benè & κρᾶσις misceo. B. *Een goede getempertheit*. G. Gut temperament, gesundheit. Gall. *Un bon temperament*. A. A good habit of body.

EUDIAPNEUSTOS, qui benè perspirat & optimam habet *Diaphoresin*, ex εὖ benè, δια per, & πνεῦμα spiro. B. *Die wel doozwaassene*. Illi semper sani sunt.

EUECTICA, idem quod *Gymnastica*, sive Medicinæ pars, quæ aptis exercitiis bonus habitus acquiritur, ab εὖ benè & ἔκτισ habitus.

EUELCES, Laborans ex ulceribus, curatu facillimis, ab εὖ benè, & ἕλκος ulcerus. Cujus oppositum est *Dyselces*. Vide suo loco.

EUEXIA, est optima, & sana habitudo, ab εὖ benè, & ἔκτισ habitus. Cui opponitur *Cachexia*, malus habitus.

EUFORBIVM, idem quod *Euphorbium*.

EUFRASIA, idem quod *Euphrasia*.

EUGEOS, est uterus, sic dicitur ob analogiam cum terra fertili, hoc nomine etiam *Hymen* appellatur, ab εὖ benè, & γαῖα seu γῆ terra.

EUODES, est odor excrementorum suavis, ab εὖ benè, & ὄσμη olfacio. Cui opponitur *Dysodes*, malè olens.

EUONYMOS, Est arbuscula, cujus lignum est durum, coloris flavi, albescentis; habetque folia oblonga, acuta, dentata, mollia; calicem monophyllum, quinquefidum,

aut quadrifidum; florem rosaceum, tetrapetalum vel pentapetalum, staminibus quatuor vel quinque fetum; Ovarium in fundo calicis instructum tubâ bifidâ, undè fit fructus membranaceus, angulatus, in loculamenta quatuor divisus, quorum singulum continet semen longum, solidum, crocei coloris externè, continens medullam albam, saporis amari & ingrati; hæc arbuscula habet odorem penetrantem, & crescit in locis incultis ita dicitur quasi boni nominis per Antiphrasin; undè quædam Exemplaria habent *Anonymos*, vide *Anonymus*, ex *εὖ* benè, & *ωνυμος* nomen; vocatur etiam *Fusain*. B. *Wapen-hout*. G. *Spindel-baum*. Gall. *Fusain*, *Bonnet de Prestre*. A. *Spindel tree*, or *Prickwood*.

EUOSMA, idem quod *Euodes*.

EUPATORIUM, Est planta ramosa, cujus caulis quatuor vel quinque pedes est altus, rectus, rotundus, lanuginosus, viridis purpureus, medullâ albâ repletus, & ubi dissecatur, odoris est aromatici & grati: folia sunt hinc inde per intervalla posita, oblonga, plurima simul juncta, acuta, in margine dentata, villosa, saporis amari: flos in umbellam congeitus plurimis flosculis (ex quibus longa capilamenta plerumque surgunt) constat multifidis, embryoni infidentibus, & calice longo, tereti, ac squammoso comprehensis: Embryo autem abit in semen pappis instructum: radix est fibrosa, alba, amara, crescit in locis humidis aquosis. Nomen volunt invenisse Regem Eupatorem, qui illam herbam primus invenit. Sed fortè sic dicitur, quod Hepatis morbis medeatur, undè *Hepatorium* quoque appellatur, & tum derivatur ab *εὖ* benè & *πατρις* Hepar. B. *Boelkens-kruid* / *Koninginnen-kruid*. G. *Wasser-dost*, *Kunigund-kraut*, *Hirtzguntzel*, *Alb-kraut*, *Hirtzen-klee*, *ondermennig*. Gall. *Eupatoire*. A. *Eupatory*, or *Agrimony*.

EUPATHIA, seu *EUPHORIA*, est affectio, quæ facile fertur, ex *εὖ* benè, & *πάθος* affectus, cui opponitur *Dyspathia*, vide suo loco.

EUPEPSIA, cui opponitur *Dyspepsia*. Est coctio ventriculi facilis, undè alimenta dicuntur *Eupepta*, quæ facile in ventriculo dissolvuntur, ex *εὖ* benè, & *πέψω* coquo. B. *En goede hoking*. G. *Gute verdauung*. Gall. *Une bonne digestion*. A. *A good digestion*.

EU-

EUPHORBIVM, est gummi concretum acerrimum, ex fauciatâ herba ejusdem nominis extractum; quæ est frutex hominis longitudinem superans, cujus cortex est durus, & spinosus: folia digitum longa, crassa, figura quadrangulari, in singulis angulis multas exiguas spinas habentia: flores pentapetali, coloris viridis subflavescentis, succedit fructus pisi magnitudine triangularis, in tria loculamenta divisus, unico facta semine oblongo. Nasctur in modum ac si singula folia repræsentarent aculeatos cucumeres; totum enim folium spinis albis oblitum est, ita ut manibus prehendi absque læsura non possit: Plantam hanc hic Amstelodami viventem vidi. Gummi igitur ex incisiss foliis emanans sole induratur, illud debet esse purum, aliquando & spinas aliasque festucas admixtas habet, flavescit aliquomodo, aliquando albescit. Admodum & naribus & linguæ acre est, & vehementer alvum ducit. Venit ex Lybia, Mauritania, Peru &c. nomen adinventum primum Juba Lybiæ Rex in monte Atlante ultra Herculis columnas, appellavitque *Euphorbium* Medici sui nomine, & Fratris Musæ, à quo divus Augustus fuit conservatus. Facile quoque nomen diduci possit ab *εὐφορίω*, modo facile ferri tolerarique possit, est enim vehemens Catharticum. Gall. *Euphorbe*.

EUPHORIA, idem quod *Eupathia*, ab *εὐφορίω* facile tolero. B. *Gen makkehlyk verdjag*.

EUPHRAGIA, EUPHRASIA, vel EUFRASIA, Est parva planta, quæ plures habet caules tenues, villosos, nigricantes: folia parva, oblonga, venosa, minutim incisa: flos monopetalus, anomalus, personatus, in duo labia distinctus, quorum superius surrectum, & multifariam sectum; inferius verò in tres partes dividitur, quæ singulæ quoque bifidæ sunt, coloris albi, multis punctis purpureis & flavis notatus: ex calice surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, quod abit in fructum seu testam, exiguam, oblongam, in duo loculamenta divisam, seminibusque factam exiguis & albis: radix exigua, lignosa: crescit hæc planta in locis incultis circa vias. Sic ejus nomen à Græcæ linguæ imperitis Pharmacopolis depravatum est, cum olim *εὐφροσίω* dicta sit, quod nimirum oculos, quorum caliginem discutit, delectet, ex *εὐ* & *φροσ* lætus. Hinc quoque *Ophthalmica* vocatur. B.

Aa 3

Oogen-

Oogentrooft / **klaar-oog**. G. Augen-trost. Gall. *Euphrasie*. A. Eyebright.

EUPHROSYNE, idem quod *Euphrasia*.

EUPNOEA, est respiratio probe constituta, sive respirandi facilitas, ab εὖ benè, & πνῆω spiro. B. **Een makke spke ademing**. G. Leichter athem. Gall. *Respiration facile*. A. An Easil breathing.

EUPORIA, est Medicamentorum præparandi facilitas, vel eorum operationis promptitudo, ex εὖ benè & ποίω gradior. B. **Daardige Medicyne**. G. Bewährte artzney. Gall. *Une Medecine éprouvée*.

EUPORISTON. Gr. εὐπορίστων. Est medicina facile parabilis & obvia. G. Ein haufmittel.

EURHYTMUS, est pulsus in homine sano, Rhythmus seu ordinem benè fervans, ex εὖ benè & ῥυθμῶς modulus. B. **Ordentlyke pols**. G. Ordentlicher pulschlag. Gall. *Le Puls regulier, egal*. A. An Orderley Pulse.

EUSARCOS, Gr. εὐσαρκῶς, benè carnosus, seu torosus, sive quadratus, ab εὖ benè, & σὰρξ caro. B. **Wel in 't vleesch**. G. Voll mit fleisch. Gall. *Charmu*. A. Fleshy.

EUSEMIA, est honorum signorum præsentia, ab εὖ benè, & εἶμα signum. B. **Een goet teiken**. G. Ein gut zeichen. Gall. *Un bon signe*. A. A good sign.

EUSITIA, est bonus appetitus, ab εὖ benè, & σιτέω alo, nutrio, pascō, sagino. B. **Goeden appctpt**. G. Gut appetit. Gall. *Bon appetit*. A. A good appetite.

EUSPLANCHNOS, est is qui optima & robusta habet viscera, ab εὖ benè, & σπλαγχνος viscus. B. **Die gorde in gelwanden heeft**.

EUSTOMACHUS, est benè constitutus stomachus: item cibus stomacho conveniens, ab εὖ benè, & σῶμαχος sinistrum ventriculi orificium. Quod & pro toto ventriculo sæpè sumitur. B. **Een goede maag**. G. Ein guter magen. Gall. *Un bon estomac*. A. A good stomach.

EUTHANASIA, est facilis & levis sine convulsionibus dolorificis mors, ex εὖ benè, & θάνατος mors. B. **Een gemaklyke dood**.

EUTHYPOROS, est rectus incessus, ab εὐθύς rectus, & πορίζω incedo.

EUTHROPHIA, est recta corporis nutritio, ab εὖ benè, & τροφή alimentum. EU-

EUTOCOS, seu **FÆCUNDA**, quæ benè gerit, & facile parturit, ab εὖ benè, & τίκω færus, à τίκω pario.

EUTONOS, qui firmus est, & debitum membrorum tenorem habet, ab εὖ benè, & τόνω tensio, à τείνω tendo.

EUTROPHIA, est optima nutritio, ab εὖ benè, τέλω nutritio. B. **Gen goede voeding**. G. Das gedeyen, zunehmen. Gall. *Une bonne nutrition*. A. A good nourishment.

EXACERBATIO, idem quod *Paroxysmus*.

EXÆRESIS, sic vocatur Chirurgiæ pars, quæ extrahit peregrina è corpore nostro, quæ ei nocebant, ab ἔξ ex & αἶρω, traho, demo. B. **uitjatinge**. G. **Auszziehung**. Gall. & A. **Extraction**.

EXAGIUM, est Veterum pondus scrupulos quatuor pendens.

EXALTATIO, Gr. *Μεταγωγὴ* seu **SUBLIMATIO**, est operatio, quæ res affectionibus mutata, ad altiorem substantiæ & virtutis dignitatem perducitur; vel est subtilisatio, res sensim dissolvendo, in puriorem & majorem virtutis suæ gradum transponens, & fit circulatione, ablutio, vel fermentatione. B. **Opheffing / verhooging**. G. **Erhebung, verbesserung**. Gall. & A. **Exaltation**.

EXAMBLOSIS, idem quod *Abortus*. Gr. *Ἐμβλωσις* & *Ἐμβλωμα*, ab ἔξ ex & ἀμλωσις *Abortus*.

EXANASTOMOSIS, est osculorum, sive extremitatum vasorum apertio, ab ἔξ ex, à ἀνομῶ aperio, relaxo. B. **Opening der monden der vaten**.

EXANTHEMA, est **EFFLORESCENTIA**, seu **EFFLORATIO**, quædam super cutem apprens inftar earum macularum quæ etiam in totius corporis cute apparent, à *Sennerto* dupliciter describitur; unum est quod colorem cutis saltem mutat, ut fit in febribus petechialibus, morbillis, maculis scorbuticis, hepaticis, lentigine &c. alterum in quo tubercula quædam in cute erumpunt, quæ papillarum nomine venire solent, ut variolæ, papulæ, pustulæ &c. ab ἔκαστω effloresco. B. **uitbottende vlekke / puiste**. G. **Blattern, bocken**. Gall. *Exanthème, Efflorescence*. A. A pheale or pash.

EXARTHREMA, idem quod *Luxatio*, & quidem totalis, quando totus articulus ex sede sua naturali excidit: ab ἔκαστω, ex artubus sum dimotus. B. **Ontlid**. G. **Verrenckung**. Gall. & A. **Luxation**.

EXARTICULATIO, idem quod *Luxatio*.

EXCATHISMA seu SEMICUPIUM, est balneum ex aqua calida.

EXCIDENTIA five ECPTOSIS, idem quod *Luxatio*.

EXCEPTIO, est incorporatio aut permixtio pulverum siccorum cum humiditate quapiam: hoc pacto *Elethuaria* conficiuntur, cum melle aut syrupo pulveres & pulpæ excipiuntur: & pulveres pilularum cum syrupo, melle, vino, aut succo.

EXCIPULUM CHYMICUM, vide *Receptaculum Chymicum*.

EXCISIO, five ECCOPE, idem quod *Extirpatio*.

EXCIPULUM, idem quod *Recipiens*.

EXCORIATIO, idem quod *Darvis*.

EXCORTICATIO, est corticis exterioris denudatio, quod Pharmacopœis usitatum est circa radices, fructus, semina &c. B. *En ontbasting*. G. Abschelung der rinde. Gall. *l'Ecorcement*. A. Apeling awy of the bark.

EXCREMENTUM, Gr. Διαχρέμα, Πιπίσμα, notat omne quicquid ab alimentis post coctionem separatum, crassius, indissolutumque existens è corpore est secernendum, vel quicquid cum sanguine circumvivi, & subtilius atque acrius est, quam ut corpus amplius nutriat, illive inferviat, per excretoria corporis eliminatur, ut sudor, aurium sordes, alvi & vesicæ excremena &c. B. *uitdypzels / Drek*. G. Unflat, roth. Gall. *Excrement, l'Ordure du corps*. A. The Offfall, the refuse of any thing or excrements.

EXCRESCENTIA, idem quod *Hyperfarcosis*.

EXCRETIO, Gr. Διαχρέσις, est actio excernendi. Vide *Excrementum*.

EXELCISMUS, est ossium à superficie in profunditatem deductio, ab *ἐλάω* extraho. B. *Indrucksinge des beens*. G. Einfallen der beinen. Gall. *Compression de l'os*.

EXERCITATIO, est motus corporis humani vehemens & voluntarius, sanitatis tuendæ, vel habitus boni comparandi gratiâ factus. Gr. Ἀσκησις, Ἀσκημα, Γυμνάσιον. B. *Üefening*. G. Uebung. Gall. *Exercitation, Exercice*. A. Exercise.

EXERCITIUM, est motus, quo corpus sanitatis gratiâ exercetur & movetur, estque *triplex*. I. Quod tantum

tum ab aliis fit, ut in equitatione, navigatione, & curru.
 2. Partim ab aliis & semetipsis, ut in gladiatoribus & luxatoribus. 3. A. semetipsis tantum, ut in ambulatione & pila, omnium optimè quod fit pilâ parvâ, vulgò **palletten**. *Exercitium* seu finis illius iterum triplex est; vel ad calorem, vel ad sudorem, vel ad anhelitum, & hoc sufficit. B. **Gen oefening**. G. Ein uebung. Gall. *Exercice*. A. Exercise.

EXHALTATIO. Gr. Ἀναθυμίασις. Idem quod *Evaporatio*.

EXINANITIO. Gr. κένωσις. Idem quod *Evacuatio*.

EXISCIOS, est, quando os femoris luxatum est. Undè & illi, quibus nates rotundæ exstant & coxa eminent, dicuntur Ἐξίσιοι, ab ἔξ ex, & ἰσχίον coxa. B. **Bank/Heup-ontvingting**. G. Verrenckung der huefft. Gall. *Luxation de la hanche*. A. Luxation or the thigh bone.

EXOMPHALOS, est umbilici protuberantia, infantibus frequens, ab ἔξ ex, & ὀμφαλός umbilicus. B. **uitbulding des navel**. G. Das herausz wachsen des nabels. Gall. *Protuberance du nombril*. A. Protuberance of the Navel.

EXOPHTHALMIA, est oculi extra ordinarium situm protuberantia, ab ἐξ ex, & ὀφθαλμός oculus. B. **Gen uitpuilinge der oogen**. G. Das herausz wachsen der augen. Gall. *Protuberance des yeux*. A. A Protuberance of the eyes.

EXOSTOSIS, est ossium extuberantia & excrementia, seu ossium tubera, & eminentiæ inordinatæ à Lue venerea aut aliâs, ab ἔξ ex, & ὀστον os. B. **uitwassing des beens/ been-knoobels**. G. Ueberbein, aufz wachsen der beinen. Gall. *Exostose, excroissance de l'Os*. A. A Extuberance of the bones.

EXPECTORANTIA, Medicamenta sunt, quæ valent morbosam materiam intra Pulmonum bronchia contentam per Laryngem expellere. B. **Boest-middelen**.

EXPLORATORIUM, idem quod *Specillum*.

EXPLOSIO, erat juxta quorundam medicorum hypothesis actio spirituum, quâ nervi subito contrahuntur: Causa dicebatur, quando spiritibus animalibus particulæ heterogeneæ accrescunt, vel in confusionem aguntur. Sed est potius operatio quædam Chymica, quâ res accensæ

subitò inflammantur, ut fit, si cum nitro accendatur Antimonii pulvis. B. *Ontploffing*. G. Das rauschen, getörs. Gall. & A. *Explosion*.

EXPRESSIO ab EXPRESSIMERE, est, quando amygdala, aliave semina pinguia post debitam contusionem, aut decocta, aut herbæ tussæ ob olea aut succum prælo exprimuntur.

EXPULSIO, idem quod *Expultrix vis*.

EXPULTRIX VIS, sive facultas. Antiquis dicebatur illa actio seu facultas, quâ excrementa excernebantur, sed non necesse est ad cæcas vires confugere, cum scimus ea omnia à spiritibus animalibus fieri, motu scilicet peristaltico.

EXSOLUTIO, idem quod *Eclysis*.

EXPIRATIO, seu ECPNEUMATOSIS, est aëris in Pulmone contenti per asperam arteriam, os & nares expulsiō; cujus causa consistit in Thoracis dilatati collapsu, adeoque compressione Pulmonis; tum compressu musculorum abdominalium in viscera, proin in diaphragma; & denique in vi propria contractili fibrarum musculosarum Pulmonem constituentium. B. *uitademing*. G. Die aufzblasung. Gall. *Expiration*. A. Idem.

EXTASIS, est iudicii & imaginationis depravatio, maniacis & melancholicis familiaris, quâ diu cogitando circa unum objectum, mens quasi fixa stat absque iudicio ab iis ex, & *isnu* statuo. B. *Ten verrukking van zinnen*. Gall. *Extase*.

EXSUCCATIO, idem quod *Ecchymoma*.

EXSUDATIO, idem quod *Ephidrosis*.

EXSUFFLATIO, idem quod *Ecpbysefis*.

EXTA, Gr. *Ἐτάνα*, idem quod *Viscera*.

EXTASIS, idem quod *Extasis*.

EXTENSIO, idem quod *Anatasis*.

EXTENUATIO, est totius corporis macritudo. Gr. *Ἀραιωσις*, & *Ἀραιωσις*. B. *Der magering*. G. *Magerheit*, oder mager werden. Gall. *Extenuation*, *Maigreur*. A. *Leanness*.

EXTERGENTIA, idem quod *Abstergentia*.

EXTINCTIO, dicitur de lapidibus, v.g. *Crytallis*, silicibus &c. toties candefactis, totiesque aquâ extinctis, usque dum evaserint friabiles: ac interdum metalla ignita liquo-

liquore aliquo extinguntur, ut hic earum virium participet. Ferrum aquâ, Aurumve vino extinctum, cujusmodi extinctiones crebrò in usum Medicum adhibentur. *Extinguere* etiam est, quando argentum vivum terebinthina, aliove liquido ita involvitur, ut nec micula ejus amplius conspici possit. B. *uitblussing*. G. *Ausfleischung*. Gall. *Extinction*. A. *Quenching*.

EXTIRPATIO, est partis solidæ propter sphacelum, cancrum &c. abscissio. Præstat, duorum, trium, pluriumve digitorum spatio ab articulo, excisionem fieri, nisi mortificatio se extenderit ad brachii aut femoris superioria, hic enim articulum ipsum eligere cogimur. Certior est ablatio in parte sana, majori licet cum dolore. Gr. Ἀποκοπή, & Ἐκτομή. B. *Erstirpatie / afzettinge*. G. *Abschneidung*. Gall. *Extirpation*.

EXTRACTIO, ab **EXTRAHERE**, est resolutio, quæ corporis mixti partes subtiliores à crassioribus ope menstrui solventis segregantur: Ex gr. quando mediante spiritu vini vires ex quocunque Medicamento extrahuntur, tunc illud, quod post menstrui evaporationem relinquitur, vocatur *Extractum*. B. *Gen uittrekinge*. G. *Aufziehung*. Gall. *Extraction*. A. *An Extractio*. Gr. Ἐκχύσις, Ἐκχύλωμα. Chirurgicè quoque sumitur pro extractione rei è corpore humano, e.g. dentis, calculi, polypi, globuli plumbei &c.

EXTRACTUM, Gr. ὄπιον, unde *Opium* & Ἐκχύλωμα, est purum, sincerum & efficax illud, quod à partibus minus efficacioribus, mediante liquore, segregatum & ad justam consistentiam inspissatum est. B. *Gen uittrehsel*. G. *Dasz aufgezogen ist*. Gall. *Extrait*. A. *An extract*.

EXTRAVASATUM, dicitur de humore vel sanguine, qui è vasis effluxit, sive adhuc hæreat intra partes corporis molliores, sive penitus ex corpore effluerit. Gall. *Extravasé*.

EXTUBERATIO, idem quod *Apoplyxis*.

EXULCERATIO, Gr. Ἐλκωμα Ἐλκωσις, est solutio continui, à materia erodente originem trahens, in mollioribus corporis partibus, cum imminuta magnitudine. Differt ab abscessu, quod abscessus producitur per se, prægressâ tantum Inflammatione. Exulceratio item est magna, parva, lata, brevis, angusta, recta, transversa, sinuosa, aqua-

æqualis, inæqualis, &c. B. *En verzweringe*. G. Verwundung, verſehrung der haut. Gall. *Exulceration, Bleſſure*, *Entameure de la peau*. A. An Exulceration.

EXUMBILICATIO, eſt *Hernia Umbilicalis*, ſeu Umbilici procidentia. Idem quod *Exomphalos*.

EXUSTIO, eſt, quando quis ab igne læſus fuerit. Eſtque triplex, *prima* lædit cuticulam, & cum veticulis aquoſis elevatur; *ſecunda* ipſam quoque cutim; *tertia* partes etiam cuti ſubjectas. Gr. *Ἐκυστις*. Illa *Exuſtio* ſæpè ſtudio & arte Chirurgicâ fit, ope cauteriorum candidantium. B. *Brandung*. G. Brand, brunſt, verbrennen. Gall. *Brulſure*. A. A burning.

EZULA, vide *Eſula*.

F.

F Significat in fine formularum *Fiat*.

F. L. A. Eſt *Fiat Lege Artis*.

F. S. A. Eſt *fiat ſecundum Artem*.

FABA, habet caules tres pedes circiter altos, quadratos, excavatos: folia ſunt oblonga obrotunda, craſſa, pinnata, bina velut conjugata ad coſtam, quæ in mucronem abit: flores ſunt leguminoſi, oblongi, coloris aliquando albi, ſtriis nigris inſtructi, aliquando purpurei, nigricantes: ſtrobili ſuccedit ſiliqua longa, craſſa, carnoſa, unicapſularis, fæta feminibus reniformibus oblongis, elatis vel ovalibus, coloris varii, plerùmque albi: radix longa, partim recta, & partim repens, fibroſa: Gr. *Κίβανος*, & *Φάσγανος*, à Faliscis hoc vocabulum Latinis una immutata litera, dicebant enim *Habam*, quam Latini *Fabam*, propter literarum cognominationem *F.* & *H.* B. *Boouen*. Gall. *Fève*.

FABA SANCTI IGNATII, ſunt fructus Nucis vomicæ legitimæ Serapionis Camelli, habentes carnem amarâ, flavam, avellanæ nucis magnitudine, variæ tamen formæ: ſunt hi nodofi, duriffimi, corneæ ſubſtantiæ, coloris inter album & glaucum medi: Ex India orientali affertur, eſtque celebre antifebrile in Tertiana.

FABARIA, ſic appellatur Telephii quædam ſpecies, idque à foliorum figura & craſſitie à faba. Vide *Telephium*.

FACIES VULTUS, Gr. *Πρόσωπον*. Anterior capitis pars non capillata, continens oculos, naſum, os, labia, men-

mentum, genas, frontem &c. B. *Het aangezigt*. G. Das
angesicht, antlitz. Gall. *La Face, le Visage*. A. The Face,
the Visage.

FACIES HIPPOCRATICA, dicitur, quando nares
acutæ sunt, oculi concavi, tempora collapsa, auriculæ
frigidaæ & contractæ, auriumque lobi inversi, quin cutis,
circa frontem dura, tum circumtenfa & arida, color to-
tius faciei pallidus, lividus, plumbeus aut niger. B. *Gen
Hippocraats wezen*. G. Bleiche farbe, uebel aufzehen.
Gall. *La Face, vel le visage d'Hippocrate; Vair Ethique*.
A. The Face, or Visage of Hippocrates.

FACULTAS, sive *Latuitas*, aut *Vis*, est actio quæ ab
homine, vel solo corpore, vel corpore & mente, peragi-
tur. Vid. Actio. B. *Magt / kragt*. G. Macht, vermøegen.
Gall. *Faculté, pouvoir, puissance*. A. Faculty, power.

FÆCULA, vide *Fecula*.

FÆX, vel FÆCES, sunt reliquiæ, quæ post fermenta-
tionem deponuntur. Subsidentia item est liquorum,
spissitudinem habentium, ex tenuioribus se separantium,
ex quorum specie habentur fæculæ. B. *Gist / evel / dzoef-
sem / grondsoep / onzuiverheid*. G. Trusen, hesen. Gall.
Lie, Fondrille. A. The Dreggs, lees or groundes. Vide
Excrementa.

FAGITRITRICUM, & FAGOTRITICUM, idem
quod *Fagopyrum*.

FAGOPYRUM, est frumenti species, sive planta, duos
pedes vel duos cum dimidio, alta, quæ habet caulem ro-
tundum, mollem, excavatum, rubicundum: folia in ini-
tio obrotunda, postea angulosa, hederam referentia, sed
minora: flos est apetalus, parvus, albus, in spicis vel ra-
cemis aut muscariis habet octo stamina e calice quinque
partito surgentia: Ovarium in calicis fundo innascitur in
placenta eleganter globulis in orbem positis ornata, est
triquetrum tres emittens tubas, fit semen triquetrum, ni-
gricans, farinosum, intus album: radix fibrosa annua:
colitur in agris, & nullum solum quantumvis aridum, &
macrum respuit, sic dicta à seminis figura, quod Faginam
glanndem, figura triquetra, & colore lordido, quodammo-
do refert, licet quantitate multo minus: est enim vox ex
Latino nomine Fagus, & Gr. *πυρός* Triticum, Frumen-
tum, composita: hinc loco *πυρός* dicitur *Fagotriticum*,
vel

vel appellatur *Fegopyrum*, *φρυγὸς* enim arbor glandifera est. B. *Boek-wit*. G. Heydenkorn. Gall. *Blé noir*, ou *sarracin*; *Dragée aux Pourceax*. A. Buck-wheat.

FAGUS, est arbor glandifera, magna, crassa, ramosa, cujus cortex mediocriter crassus, politus, coloris grisei cinerei: lignum est durum, album: folia populi sunt minora, nigra, tenuia, mollia: flos mas, amentaceus, glomeratus, constans staminibus plurimis è calice campaniformi surgentibus: fructus in eadem arbore, à floribus separati nascuntur, callosi, acuminati, quadrifido apice dehiscentes, fœti binis seminibus trigonis, duris, politis, rubicundis, internè habentibus medullam albam, edulem, saporis dulcis cum aliqua adstrictione: hæc arbor crescit in pratis, & locis montanis, & magnam umbram facit. Gr. *φρυγὸς*, ita dicta ἐπὶ τοῦ φάγειν, à comedendo, quod ante inventas fruges (ut fabulantur Poëtæ) homines ejus arboris glandibus solebant victitare: dicitur etiam Græcis ἄβη. ἄβηα, ἄβηα, à foliorum forma, & forsitan calicis & fructus sapore. B. *Buchen-boom*. G. Buch-baum, buche. Gall. *Hestre*, ou *Fau*, *Fonteau*, *Fayant*. A. Beech.

FALX, est duræ meningis duplicatio, finum *Falciformem* dictum continens, figurâ falcem referens, inferiùs finui tertio annexam, hinc autem anteriora versùs progressâ, cristæ galli implantatur; hujus autem membranæ expansione, sub futuræ coronalis cursu posita cerebrum in dextrum & sinistrum hemisphærium dividitur. B. *De sikkhel*. G. Ein sichel. Gall. *La Faux*. A. A Sickle.

FAMES, dicitur *Ordinaria* sive *Sana*, quæ est alimenterum appetitus, quo animal à vellicatione nervi paris vagi, & intercostalis in ventriculo, ab humoris per arterias cæliacas, vel tunicam glandulosam huc delati, vel salivæ continuè deglutitæ acrimonia, tum attritu mutuo laterum ventriculi ad invicem, excitatum, cibum sibi, ut ejus remedium, appetit: vel est præter ordinem vel præter sanitatem, quæ est depravata, ut *Pica*, *Malacia*, *Canina*, *Bovina*, *Abolita* &c. Gr. ἄμωσ. Πείνω. B. *Honger*. G. *Hunger*. Gall. *Faim*, appetit. A. A Famine, Hunger.

FAMES CANINA, vide *Cynodes Orexis*.

FARCIMALIS TUNICA, idem quod *Allantoides*.

FARCTURA, vel **FARTURA**, dicitur quando animalia exenterata, aut fructus excavati medicamentosis rebus,

bus, suas vires communicantibus, à pharmacopæis replentur.

FARFARA, est Tussilago seu Ungula caballina, dicta Gr. Βάριον, sic appellatur, quod ejus folia Populi albæ, seu Farfari foliis similia sint: hinc etiam *Populago* vocatur. Vide *Tussilago*.

FARFARUS, est Populus alba, an à farre, farinæ species? An à Sabinorum flumine *Farfarus* dictus?

FARINA, est Plantarum pulvis molendo contritus, uti Farina lini, althææ, iridis, orobi, hordei &c. quæ usum in Medicina habet. Gr. Ἀρφαρον, Ἀλευρον. B. Meel. G. Mehl. Gall. *Farine*. A. Meal.

FASCIA, *Fascicula* Ciceroni, *Anadesmos* apud *Herodianum*, Τελαμών, Παραίτησις *Thucydidi*, Καμπάδιον *Suidæ*, Ἀνάσσομα, Ἐπίδεσμος, Σπείριμα, Ὀθόνιον, Τελαμών Σινδόνιτης, *Polluci*. Est vinculum longum, & mediocriter latum, ad usum Chirurgicos idoneum: Fasciæ sunt glomeratæ, longæ & æqualiter latæ, in orbem convolutæ: aliæ scissæ, quæ uno quidem constant linteo, sed eo vel extremis vel mediis partibus scisso: aliæ aslutæ, quæ ex fasciis & habenis in varia capita desinentibus, constant. Longitudine etiam differunt, quod aliæ sint longiores, aliæ breviores; ita & de latitudine se res habet. B. *Gen wintzel*. Ligatura si fuerit octodecim capitum, dicitur *de boerwyze ligatuur*. G. Eine binde, windel. Gall. *Bande*, *Doloire*, *le Mouffe*, *le Renverse*, *le Rampant*, *Bandelette*. A. A Swadling-band.

FASCIA LATA & FASCIALIS MUSCULUS, vide *Membranofus Musculus*.

FASCIA LATA, est lumbricus intestinalis latus, ulnarum multarum longitudine, teres & albicans. B. *Windel-worm* / *Swagtel-worm*. G. Ein Bindel-wuerm.

FASCIATIO, est quædam fasciarum, circa membrum curandum, circumductio & convolutio. B. *Gen wandin-ge*. G. Das wickeln, winden. Gall. *Bandage*. A. A Winding or binding up.

FASCICULUS, vide *Manipulus*.

FASELUS, vide *Phaseolus*.

FASTIDIUM CIBI, idem quod *Anorexia*.

FAUCES & FRUMEN, idem quod *Pharynx*. quod vide. B. *De racchen* / *houwen*. G. Speiſz rehre.

FA-

FAVUS, vide in *Achor*, Gr. Κόψα.

FEBRIFUGUM, Gr. Αἰετιογονητικόν, Remedium adversus febris insultus. B. *Middelen tegen de koozts*. G. Artzney gegen das Fieber. Gall. *Remede contre la Fièvre*. A. A Remedy against a Feaver.

FEBRIS, Gr. Πυρετός, est sanguinis velocitas aucta; adeoque motus Cordis & Arteriarum frequentior, ita ut inde functiones Naturales laedantur: his enim notis solis, nempe pulsū frequentiori, cognoscitur Febris; verum multa plerūque comitantur symptomata, in variis Febribus varia, uti sunt horripilatio, frigus, vomitus, tremor, calor, sudor &c. quæ in eadem Febre vario tempore quoque variant. Variæ licet dentur febrium species, ut Diaria, Intermittentes Quotidianæ, Tertianæ, Quartanæ, & ejusdem fortis Remittentes, Erraticæ, Continua symptomatice, &c. Unica tamen est febris, cujus species præteritæ gradibus ut magis, & minus ab invicem tantum differunt, quatenus in velociori pulsū earum Natura ponitur. B. *De koozts*. G. Das kalte, das fieber. Gall. *La Fièvre*. A. An Ague, a Feaver. G. Febrem Erraticam vocant unbeständige fieber. Febris intermittens. B. *Gaande en komende koozts*. G. Kalte-wehe, fieber das da ablæsset und eine zeitlang innehält. Gall. *Fièvre intermittente*. A. Intermittent Feaver. Febris continua. B. *En gedurige koozts*. G. Ein stet unauff herendes Fieber. Gall. *Fièvre continue*, *Continue*. A. Continual Feaver. Febris quotidiana. B. *Daegelyke koozts*. G. Das tägliche fieber. Gall. *Fièvre quotidienne*. Tertiana Febris. B. *D'Anderendaagse koozts*. G. Drytägige fieber. Gall. *Fièvre tierce*. Febris Quartana. B. *Verdendaagse koozts*. G. Viertägige fieber. Gall. *Fièvre quarte*. A. A tertian Feaver, or quartan ague. Ephemera. B. *En daagse koozts*. G. Das tägliche Fieber. Gall. *Ephemere*, *Fièvre Journaliere*. A. The Ephemere Feaver.

FEBRIS UNGARICA THERIODES, seu LUES PANNONIAE, vulgò *Cerebri vermis*. Iste morbus à *Schenkio* descriptus. Erat morbus castrensis, circa tertiam vel quartam à meridie horam invadebat, ejusque *iniqua* cum levi rigore, qui frigus potius vel superficialium horrorem, quam rigorem præ se ferret, observabatur. Post horulæ dodrantem æstus illum exceperit, qui noctes

noctes & dies sequentes affiduè exercuciatos detinuit. Con-
 querebantur de capitis dolore, imò & molestia erat circa
 eniformem cartilagineam & durities, & si summis digitis
 illum locum attingeret, præ dolore ejulabant. Ab initio
 fitis adeò intensa, ut vel urinis non esset extinguibilis.
 Postridie vel ad summum tertio die deliria ingruebant,
 ita tamen, quod inter delirandum, dum sibimet non con-
 starent, sermones tamen incompositos quisque de sua ar-
 te, quæstu, aut genere vitæ plerumque haberet. Exa-
 cerbationes circa vesperam: per noctem recrudescerebat
 morbus; lingua torrida, labia fissa, quibusdam sputum
 sanguinis. Nonnulli diarrhœa laborabant, alii sanguinem
 coagulatum, alii loturæ carnis instar dejiciebant; quidam
 colici erant, vel lateralis dolor eos vexabat. Plurimis sur-
 ditates oboriebantur, parotides frequentes. Erant qui pa-
 ralyfin passi, tuberculum, sed pessimum, in pedis dorso
 accipiebant, adeò ut nonnullis crure tenus pedes sint ani-
 putati. Vini potatores interiere. Papulæ sive puncturæ pu-
 licum morfusibus similes omnibus equidem fuerunt, latiores
 aliis, minores aliis univèrsim corpus quibusdam, majore
 tamen ex parte regionem thoracis & dorsum circa spina-
 lem medullam occupantes, quamvis frequentes juxta sca-
 pulas & in brachiis apparent, coloris saturi plerumque,
 nisi in morituris quibusdam in lividum & atrum tende-
 bant. B. *ungerse pest.* G. *Ungerische sechte.* Gall. *Fievre*
pestilentielle d' Hongrie. A. *Pestilence of Hungary.*

FÆCULA & FÆCULA, Gr. *τὸν*, Fæcis species est,
 Fæculæ dicuntur esse pulveres in certis vegetabilium ex-
 pressionibus, subsidentes, ut Fæcula Bryoniæ, Aronis
 &c. Species est amyli. B. *Peerzahsel.* G. *Träsen*, daß
 dicke und trube auff den grund. Gall. *La Lie.* A. *The Lees.*

FEGOPYRUM, idem quod *Fagopyrum.*

FEL, idem quod *Bilis.*

FEMEN, vide *Femur.*

FEMUR, FEMEN, Gr. *μῆδος*, est superior pars pe-
 dis à natibus usque ad genu, à ferendo dicitur, eo quod
 animal ferat & sustineat, unico osse, sed maximo constat
 & longissimo totius corporis, cujus pars antica & exter-
 na magis gibba, interna & postica magis sima. *Femen* vo-
 lunt Grammatici interiorem, carnosioremq; pulpam es-
 se; *Femur* verò anteriorem & adverso homini propiciem.

B b

E

B. *Het ope been*. G. Der schenkel. Gall. *Le Femur, la Cuisse*. A. The Thigh. *Femen*. B. *Het innerlicke deel der ope*. G. Das inwendig am obern schenkel. Gall. *Le dedans de la Cuisse*. A. The inner part of the thigh.

FENESTRA, Gr. *ὄψις*, in concha auris duo habentur Foramina, statim post tympanum occurrentia, unum dicitur *Ovale*, alterum verò *Rotundum*. B. *Ein Fenster*. G. Ein Fenster. Gall. *Fenestre*. A. A Window.

FERMENTATIO, definitur, quòd sit intestinus motus Vegetabilibus corporibus inductus. eadem ita mutans, ut destillationi subjecta primò prodant Spiritum inflammabilem, tenuem, volatilem, acrem, aquæ miscibilem: vel prodant liquorem minùs volatilem, acrem, non Inflammabilem, acidum, aquæ pariter miscibilem, acetum dictum: ea fit vel *per se*, quæ suâ sponte concitatur, ut in actionibus spontaneis; vel *arte*, quando rebus fermentandis aliquid additur, ut in pane, aliisque videre est. *Fermentatio* non fit tam subitò uti *eservescentiæ*, sed lentè, quia acidum & alcali ab aliis oleosis particulis detinetur, ideòque lentè peragitur. B. *Gestinge / Kpzingt*. G. Das Säuern, brausen, vergähren. Gall. *Fermentation*. A. Idem

FERRUM, est metallum, omnium minimè ductile, igne non fixum, nam fumat, scintillas quasi à combustibili materie spargit, pondere assiduo minuitur; diu ante fluxionem ignitum, sonorum, coloris candidi, specificæ gravitatis ad aquam, ut 7852 ad 1000. Solvitur facillimè ab omni sale, rubescens cum iisdem, sales solventes facillimè perdit, in scorias consumitur ferruginosas, facillimè destruitur inter omnia metalla, magnetem trahit. B. *3er*. G. Eisen. Gall. *Fer*. A. Iron.

FERRUM EQUINUM, est planta parva, quæ habet plures caules exiguos, angulosos, tenues, repentes: folia securidacæ, sed minora, pinnatim digesta, & per extremam oram latefcentia, leviterque in circuli formam fissâ: flores sunt leguminosi, flavi, ex cujus calice surgit pistillum, quod deindè abit in siliquam compressam, articulis distinctam Innatis, ferrum equinum perforatum referentibus, in qualibet quasi articuli parte hærent semina ejusdem formæ: radix lignosa, exigua, alba, fibris circumcincta: hæc planta crescit in regionibus calidis, præsertim in locis desertis: est Leguminis minoris species, sic dicta, quod creditur,
fi

si equi eam calcent, ungulas ferreas decidere: sed hoc, experientiâ teste, verum non est, sed alii dictum volunt, quod ejus semen soleam equi ferream referat. B. *Paardg.* p3er. Gall. *Fer à Cheval.*

FERULA, est planta cujus caulis septem vel octo pedes altus, crassius, fungosus, medulla repletus, in summitate ramosus, circa autumnum durus & lignosus evadit: folia feniculi, sed latiora, viridia: flos est rosaceus, umbellatus, plurimis scilicet petalis constans in orbem positus & calici insidentibus: is autem abit in fructum ex duobus seminibus compositum peramplis, ovatis, planis & tenuibus, involucrum sæpè deponentibus: dici volunt à Promethei furto: quem Poëta fingunt, Minervæ auxilio fretum, ascendisse cælum, ibique Ferula ad currum solis admota, ignem rursùm in terras detulisse; vel quòd ignem Jovi furto abstulerit. Potius *Ferula* à ferendo commodius dici potest, quòd scapi illius pedamenta fruticibus & senibus baculi ac scipiones essent; vel à feriendo, quia ejus ope puerorum in scholis manus feriuntur. Hinc Martialis hanc vocat sceptrum Pædagogorum, hinc dicit

Invisè nimirum pueris, grataque Magistris,

Clara, Prometheo munere, ligna sumus.

& alibi

Ferulaque tristes sceptrum pædagogorum cessent.

Gall. *Ferule.* Herba est ex quo *Sagapenum* colligitur. Sed *Ferula* ad artem quoque chirurgicam pertinent, suntque affulæ leves, quæ ad locorum ingenium materiam nactæ fuerunt diversam, ex arborum nimirum corticibus, vel cortice herbæ *Ferulæ*, undè nomen acceperunt, conficiuntur. Item ex ligno abietino, capsulis, papyro conglutinata vel corio, quæ ossibus solutis & luxatis, postquam restituta fuerunt, adaptari solent. Gr. *Νάβηξ.* B. *Spatis* **hen.** G. Die bein schienen. Gall. *Carton, Atelle, Tablette de bois legere.* A. Tablet of light wood.

FERÛLAGO, idem quod *Ferula*.

FESTUCA, Gr. *Ἀγίλαψ*, frumenti species, an quia festinanter proveniat?

FIBRA AURIS, idem quod *Lobus auris*.

FIBRÆ, id est Filamenta sive Villi in Vegetabilibus.

1. Sunt veluti stamina rebus nonnullis intertexta, v. g. arboribus, foliis &c. 2. Sunt capillamenta extrinsecus ad-

nascencia, ex gr. radicibus &c. hinc fibrosa vocatur radix, quæ in minimas fibrillas seu filamenta capillo tenuiora divisa, evoluta humano testiculo non abfimilis est: hæc maximè vulgaris & simplicissima, undique sese explicat, & nutrimentum haurit, quamquam pori ob fibrarum tenuitatem sensus nostros hæcenus fugiant. B. *Bezelen / Waartjes / Waadjes*. G. *Harlein, Zæserlein*. Gall. *Filets, Cheveux, Fibres*. A. Small sproutslikehairs.

FIBRÆ, dicuntur in corpore animali partes solidæ, tenuissimæ, oblongæ, non cavæ, simplicissimæ, ex particulis elementaribus fluidorum per vasa circulantium sibi mutuo vi Vitali appositis compositæ; ex quarum applicatu ad invicem, vel intertextu miro inter se, fiunt membranæ tenuissimæ, solidæ, simplicissimæ, quæ convolutæ formant vas minimum simplicissimum cavum. Dicuntur à situ Rectæ, vel Obliquæ, vel Circulares. Gr. *ἰνὸς, Δοξός*. B. *Bezelen*. G. *Fæserlein*. Gall. *Fibres filaments*. A. Sprouts, filets.

FIBRILLÆ, idem quod *Fibræ*.

FIBULA, Gr. *ἄλκον*. Fit & fibularum apud Antiquos mentio. Si enim in carne, ut *Celsus* scribit, vulnus est, hiatque, neque in unum faciliè oræ attrahuntur, futura quidem aliena est, imponendæ verò fibulæ sunt, *ἄλκονες* Græci nominant, quæ oras paulùm tantùm contrahant, quo minùs lata postea cicatrix fiat. Et cum notissimus fuerit modus uniendi vulneris oras per fibulas, factum est, ut fibularum nec materia nec forma satis ab Antiquis descripta sit. *Guide* factas fuisse fibulas scribit è ferreis quasi circulis aut semicirculis ab utraque parte recurvis, quorum hami labris vulneris utrinque infixi sibi ad amussim repondebant, verùm cum hoc modo infigere & infixos tenere ejusmodi hamos in carne sentiente & cute nihil aliud fuisset, quàm tot aculeos pungentes cum intolerabili dolore ibi fervare, non est credibile Antiquos per fibulas tale instrumentum ferreum cuti infixum summos dolores excitans intelligere. Probabilior est *G. Fallopii* opinio, quæ docet esse futuram actualem cum acu, quæ hodiè est frequentissima, quâ ambo labia vulneris acu filum duplicatum trahente trajiciuntur, & super vulnus tribus involutionibus ambo fili capiti colliguntur, & in nodum nectuntur. *Sequentia* scribit *Sanctorius*: de fibulis non est quod mul-

multa dicamus, cum earum usus ferme extinctus sit, & licet hæc ab Antiquis non describantur, non ob id tamen quomodo his uti possimus, tradere non desunt, ut falso *Argenterius* arbitratur. Erat enim nota non tantum apud Medicos earum forma, sed & apud quosdam Veteres, quandoquidem in vulneribus fibulæ ex acia molli non nimis torta, ut & futuræ conficiebantur, ut *Corn. Celsus* conscripsit. Siquidem Chirurghi illi ab uno latere vulneris semicirculum quendam ex acia, quem vulgò *Asola*, hi verò fibulam nuncupabant; deinde utrumque acia alligabant, tum ut labia illa attracta ob vulneris latitudinem magnitudinemque fortius alligarentur, tum ut sanies liberius percolari posset. Quibusdam *Acia*, *Vinculum*, *Ligatura*, *Colligatio*, *Obligatio*, *Ligamentum*, *Δσμάς* &c. vocatur, qui plura desiderat, adeat incomparabilem *J. Rhodium*, de Acia dissertantem. B. *Cespe*. G. Eine Spange, haßt hæftlein. Gall. *Boucle*, *Agraffe*. A. A Buckle vel Clafpe.

FIBULA, sive os tibiæ minus, *Celso Sura*: *Hippocratis* & *Galen* temporibus usque ad *J. Pollucis* ætatem *πυγίον* nominabatur, à similitudine ferramentorum, quibus trabes in ædificiis combinantur; etiam *Hippocrati* aliquoties brachii radius. Fibula in modum tibiæ musculos jungere videtur; est os posterius inter femur & tarsum, tibia tenuius, eique extrinsecus attensum, ut radius cubito. Parte superiore caput rotundum genu non attingit, sed infra subsistit: At parte inferiore, infra tibiæ pergit, ideoque æquè longum os est atque tibia: in medio ab invicem dehiscunt tibia & fibula, ob musculos pedis ibi locatos, quo intervallo ligamentum tenue & latum, secundum longitudinem hæc ossa jungit. Committitur etiam tibiæ ligamento communi superius & inferius. Inferius caput in acutum tendens, appendicem habet, quæ crassetens, gignit processum, dictum *Malleolum externum*, protuberantem illum locum externum, excarnem ad pedem, interno humiliorem. B. *Het Huutbeen*. G. *Wadebein*, die röhre im untern schenckel. Gall. *Le Peron*. A. The lesser and outer bone of the leg.

FICUS, Est arbor mediocris altitudinis, cujus caulis non rectus: cortex est politus, licet aliquantulum asper, coloris cinerei: lignum fungosum, intus medullosum, al-

bum : folia sunt magna, ampla, crassa, quinquifida, vitis familia, sed majora : flosculi hermaphroditi, monopetali; longi, tubulorum formâ, oriuntur cum ovarii, quæ sunt capsulæ testaceæ natæ in utriculis pulposis, politis intra tracheas : fructus pyriformis, figuræ rotundæ ac depressæ, coloris ex flavo fuscis : intus copiosissimis granulis per pulpam infarctus, saporis dulcis, odoris debilis, non ingrati, fructus non maturus dicitur grossulus, ubi crassior, sed nondum tamen maturus dicitur grossus seu grossa, & ficus demum, ubi maturuit, siccat, carica seu ficus passa : Gr. $\Sigma\upsilon\kappa\omicron\varsigma$, & $\Sigma\upsilon\kappa\kappa\alpha$, hinc mutato $\sigma\upsilon$ in Φ , ficile Ficus resultare videtur, fructus est satis notus; verum à similitudine dicuntur quoque excrescentiæ circa anum aliasque partes, similitudinem ficuum habentes. Si thymi multum excrescant, ficus seu fycoses appellantur. Nominantur & *Marisca*, *Sycosis* & *Sycoma*. B. *Hgg-wer-ten*. G. *Feigen*, wartzten. Gall. *Figure*. A. A Fig.

FIGENTIA, sunt, quæ volatilia domant, & acida concentrant. Vide *Fixatio*. B. *Wast-makende dingen*.

FILAGO, Est planta mollia lanuginosa, habens folia parva, oblonga, incana, mollia : flores sunt flosculoti, plurimis scilicet flosculis constantes, stellæ adinstar divisis, embryoni insidentibus; & calice squammoso, hæmiphærico, non lucido neque insigni quodam colore prædito; Embryo autem deinde abit in semen pappis instructum : est Gnaphalii species, sic dicta fortè, quod ejus folia filis lanuginosis sint obducta. B. *Noer-fruid*. G. *Rhurkraut*. Gall. *Herbe à coton*. A. Cotton-weede.

FILICULA, est *Trichomanes*, vel *adianthum*; hujus plantæ variæ sunt species, dim. à *Filix*. Vide quoque *Polypodium*.

FILIPENDULA, folia habet pimpinellæ saxifragæ, sed angustiora, profundius incisa, plura ad unam costam quasi per paria conjugata, coloris viridis, obscuri, splendentis : ex his assurgunt plures caules pedem circiter alti, duri, striati, rotundi, rubicundi, versus superiora in alas divisi, in summitate habentes flores rosaceos, plurimis scilicet petalis in orbem positis constantes, ex quorum calice monophyllo, & multispido surgit pistillum, quod deinde abit in fructum ferè globosum, cujus semina in capitulum dolii æmulum colliguntur : radices glandulosæ,

ſæ, olivares aut longiores, minusque ventricofæ, Aſphodeli more, foris ex rubro nigricantes, intus albescentes, acrimoniam quandam cum adſtrictione, dulcedine, & levi amaritudine ſapientes: dicitur à numerofis & rotundis in radice glandibus, quæ velut ex filo quodam pendere videntur. Gr. *Oenanthe. Woode ſteen-breke / wilde gerwe.* G. Rother ſtein-brech, wilde garbe. Gall. *Filipendule.* A. Drop-wort.

FILIUS ANTE PATREM, dicitur de ſpecie quadam *Lyſimachii*, cujus vaginulæ ſeminales ante flores conſpiciuntur, item de *Colchico*, *Croco*, *Pulſatilla*, cæterifque plantis, cujus flores ante folia prodeunt.

FILIX, Eſt planta, cujus variæ ſunt ſpecies, imprimis mas & fæmina; *Filix mas* habet folia, ex radice erumpentia, magna, ampla, aſpera, dura, friabilia, viridia, odoris fortis, & grati, longa, in alas extenſa, habentia multa alia foliola, vel in margine incifa; nullos habent flores apparentes, ſed in dorſo habent pulviſculum fufcum, & rubicundum, qui pulviſculus ſunt ſemina plantæ juxta ſententiam *Cæſalpini*, qui obſervavit, quod ubi ejus folia in terram fuerunt delapſa, poſtea ſimilis planta creverit: verum *Tournefortius* de utriuſque filicis ſemine curioſè annotavit; ſcilicet quod filicis maris vulgaris fructus foliis innafcuntur bino plerumque ordine, pinnulis aſſixi clavi ope, alterâ parte reuſi; detractâ vel corrugarâ membranâ quâdam convexâ, quæ ferri equini formam habet, ſeſe objicit oculis numeroſa congeries veſicularum fermè ovatarum annulo elacticâ vi donato munitarum, cujus contractione rumpuntur illæ, ſeminaque ſundunt minutiffima. *Filicis fæminæ* verò & aliarum ſpecierum fructus ſeu veſiculæ ovatæ occurrunt in ſinibus quibuſdam, namque autumnno pinnularum margo plerumque produci-tur, incurvatur & complicatur: radix *Filicis maris* eſt carnoſa, craſſa, fibroſa & nigra: Hæc planta nullum caulem habet: creſcit ubique in ſylvis, & neglectis incultifque locis. Eſt herba aliformis, creditur ex Græco derivari, quando *πριλις* mutatur in *Pilix*, & ſic in *Filix*, ſed alii à *πριγίς* ala conantur originem demonſtrare. B. *Darm. G. Fahren-kraut.* Gall. *Fougère.* A. *Ferne.*

FILTRATIO, Chymica vox eſt, & ſpecies dicitur *Distillationis per deſcenſum*, quia guttæ cadendo decidunt.

aunt. Modus quo filtratio fit, est triplex. *Primus* est per pannum expansum, ut fit in syrups clarificandis. *Alter* per *Manicam Hippocratis*, hoc est per saccum, superius latum, sed in conu punctum inferius terminans, pro vinis aromaticis colandis, ut in festis nuptialibus, & variis Medicationibus pro delicatulis usui venit. *Tertius*, & Chymicis magis familiaris, est colatio per chartam emporeticam, hoc est, si papyrus fuerit quadratæ figuræ, duplicatur, & illa Duplicatura reduplicatur, ad angulos rectos, hoc est tota papyrus sive charta quadruplicatur, post hæc iterum explicatur, instar cuculli Monachorum vel infundibuli & imponitur infundibulo, seu tritorio, deindè liquor clarificandus infunditur, & clarus guttatim decidit, relictis in filtro facibus. B. *Filtreringe*. G. *Filtrirung*. Gall. & A. *Filtration*.

FILTRUM, est pannus laneus, vel charta bibula, per quam liquores percolantur ad clarificandum, ut fit per *manicam Hippocratis*. B. *Filtreer-tuig / doo:zpg-tuig / lek-tuig*. G. Ein filtz. Gall. *Tamis*. A. A Strainer.

FIMBRIÆ, sunt vestium extremitates, à quibus & fimbriata folia dicuntur, quæ in ambitu in qualdam fimbrias exeunt: Sunt & pendulæ extremitates tubarum uteri.

FISSURA, Gr. *ῥαγὴ*, est ossis quædam solutio continui, præsertim secundum longitudinem; quamvis & mollibus partibus quoque attribuitur, ut in fissuris labiorum, digitorum, manuum &c. B. *Ein spleet*. G. Ein spalt. Gall. *Fente*. A. A Cleft.

FISTACIUM, idem quod *Pistacium*.

FISTULA, Gr. *Σόειρη*, sumitur pro Canna oblonga & cavata, idèdque haberi potest pro siphunculo, quo liquor aliquis intestinis, auri, utero, vulnere &c. immittitur. Sic *Uretbra*, fistula urinaria est. *Trachea*, fistula respiratoria. Item sinus est angustus & longus, seu ulcus sinuosum, angustum, callosum & curatu difficillimum, quod plerumque ex abscessu ortum habet. Fistulæ à sinuoso ulcere, in eo differunt, quòd fistulæ callosæ & duræ sint, non item ulcus. Aliquando *Fistula* pro *Fontanella* sumitur, de qua suo loco. B. *Ein pyp / spout / siffel / etter-hol*. G. *Fisteln*, *rehrwunden*, *flusz-loch*, *rehr-oder hohl geschware*. Gall. *Une fistule*. A. *Pippe*.

FISTULA LACHRYMALIS, est morbus, cujus vitio lym-

Lympha lacrymosa non per carunculam in nasum determinatur, sed per palpebras in genas cadit, qui fieri potest ex variis causis; inprimis verò ex vitio palpebrarum, carunculae lachrymalis, punctorum lachrymalium, vel sacci lachrymalis, quæ partes variè affici possunt. B. **Craanfistel / oog-fistel.** G. Fistel der augen-winckel, augen-fistel. Gall. *Fistule Lacrymale.* A. Fistle of the eye.

FISTULA PULMONIS, idem quod *Aspera Arteria.*

FISTULA SACRA, est spinæ pars forata, quam Gr. *ἰσθμὸς στήθους* vocant.

FISTULA URINARIA, idem quod *Uretbra.*

FISTULARIA, est Cristæ galli species, sic dicta, quia ejus caules cavi sunt, & successu temporis in fistulas seu calamos mutantur. Vide *Pedicularis.* Gr. *Ἀλευτορέλιον*. B. **Katelen / hanehammeheng.** G. Rædel, laulz-kraut. Gall. *Pediculaire des Prez.* A. Pipe Weed, the cock comb.

FIXA, sunt, quæ vel magna ignis tortura non exaltantur, vel elewantur, ut *Salix Fixa.* B. **Daste Dingen.**

FIXATIO, est materiae fugacis quædam, ne avolet, retinentia. Gr. *Πῆξις*, & *Πηξιασμός.* B. **Dastmache.** G. Figierung. Gall. & A. Fixation.

FLAGELLÆ, dicuntur cymæ arborum & ipsarum summæ partes, quæ ad cujuscunque venti flatum moventur: undè etiam nomen traxerunt ab eo quod flatibus pe-
tantur. *Flagella* etiam sunt vitium rami oblongiores & productiores, aliis tamen minores, ab ipsis brachiis sursùm ascendentes: dicta *labella* priùs, à venti flatu scilicet.

FLAMMA & FLAMMULA, fictitium quid est; putaverunt quidam cordi inesse flammam quandam, sed illud esse falsum, inspiciant qui corda perscrutantur, ad me quod attinet, nec in hominibus, nec in brutis vivis unquam vidi vel minimam scintillæ flammam, Gr. *Βιολόχον* dicitur, ac si esset vitæ lampas. Sed si benè velimus Philosophari, in eo vita consistit, ut circulatio sanguinis celerrimè circumvehatur. B. **Feen blam.** G. Ein flamm. Gall. *Flamme.* A. Flame.

FLAMMULA, est Clematis species, dicta ob flammeum & igneum saporem, & vim erodendi cutim. Item *Ranunculus* est. Vide *Batrachium.*

FLATUS, sunt explosiones materiae aëreæ agitatae calore, vel fermentatione aut effervescentiâ assumptorum,

Bb 5

quæ

quæ dum ex una parte Ventriculi aut Intestinorum in aliam propellitur, excitat *Bombos* & *Borborygmos*. B. Wind: den. Wind im leibe, blähungen. Gall. *Des Vents*. A. A blowing wind.

FLORES CHYMICI, subtiliores corporis partes sunt per sublimationem à partibus crassioribus sub forma sicca separatae. B. Bloem. G. Blumen. Gall. *Fleurs*. A. Chymick Flowers.

FLOS FEBRUARII, est *Leucoion Album*, sive Hexaphyllon album bulbosum. Sic vocatur, quod Februarii mense, & die Divo Valentino sacro, ubi cælum clementius fuerit, apparet. In Aprili, ubi appropinquare cœperit Majus, evanescit.

FLOS FRUMENTORUM, vide *Cyanus*.

FLUOR ALBUS, sive FLUOR UTERINUS, est præternaturalis humoris pituitosi & albi, vel varii coloris & odoris per muliebria excretio, orta à nimia vasorum & uterinorum laxitate & debilitate, nubiles, maritatas, vetulas, steriles, gravidas, vario tempore invadens. Gr. *εἰς γυναικῶν*. B. Witte blaemen / witte bloed. G. Weisse flusz. Gall. *Fleurs blanches*. A. The white slix.

FLUOR MULIEBRIS, vide *Fluor Albus*.

FLUOR UTERINUS, vide *Fluor Albus*.

FLUXIO, idem quod *Catarrhus*.

FLUXUS ALVINUS, idem quod *Diarrhœa*.

FLUXUS CHYLOSUS, idem quod *Caliaca passio*.

FLUXUS HEPATICUS, est Dysenteriae species, cum excreta sint instar loturæ carniū, copiosus plerumque est & nocturnus, sed absque dolore, valdè tamen vires demoliens, sæpè post Dysenteriam contingit: Sic vocatur quia interdum sanguis coagulatus, splendens & niger, ac si essent hepatis frusta, adest. B. Leber-bloed / Levers-doozloop. G. Leber fließung. Gall. *Flux hepaticque*. A. The fluxe of the liver.

FOCILE MAJUS, est ulna cubiti; vel tibia pedis. *Focile minus*, est cubiti radius, vel pedis fibula. B. Groote en kleine elle ppp.

FOCUS, Gr. *ἑστία* dicitur esse locus in mesenterio, unde & februm originem olim deducebant. B. *ἑστία*. G. Eine feuerstett, der heerd. Gall. *Le Foyer*. A. An Hearth

FODINA, est quidem *Fovea* seu *Cuniculus*, sed & mina

mina quædam hujus vel illius mineræ. Item minor labyrinthus in aurium ossè.

FOEMINA, Modiolus est, vide *Modiolus*.

FOENICULUM, est planta officinalis, quæ habet caulem quinque vel sex pedes altum, rectum, cannulatum, coloris viridis fusci, medulla fungosâ repletum, ramosum: odoris grati; folia in lacinias capillaceas divisâ, coloris viridis obscuri, odoris grati, saporis dulcis aromatici: flos est rosaceus, umbellatus, plurimis scilicet petalis in orbem positis constans, & calici insidentibus, qui abit in fructum ex duobus feminibus compositum oblongis, crassiusculis, hinc gibbis & striatis, inde verò planis: datur & altera species, quæ est fœniculum dulce, majore & albo semine; radix oblonga, recta, digitum crassa, pallida, saporis subdulcis, & aromatici: Gr. *Μάρραρον*, sic appellari putant, quòd quasi fœnum in hyemes arefactum ac marcidum reponatur. Alii tamen dictum putant, quòd factum magno cum fœnore semen reddat. Marathron à marcescendo, quod ad condienda plurima, cum inaruerit commendatissimum sit, à *μαίρω* splendo, quia oculorum splendorem & claritatem conservat, aut à *μαρασσειν*, marcere, quia facile marcet. B. *Denkel*. G. *Fenchel*. Gall. *Fenouil de doux*, *Fenouil de Florence*. A. *Fennell*.

FOENUM, est gramen arefactum, sic dictum, à fœnore, cum sine cura fœnus præbeat, in pabulum resectum. Vel à fœtu, quod herbæ eadem manentes, quotannis novas pariant. Gr. *ξίτρον*. B. *Hoop*. G. *Hew*, *Hew*. Gall. *Foin*. A. *Haye*, *Hay*.

FOENUM GRÆCUM, & FOENIGRÆCUM, est Trifolii inter & leguminis minoris species habet caulem unicum, dimidium pedem altum, tenuem, excavatum, in ramos divitum: folia terna in uno pedunculo instar trifolii gerentem, parva, aliquando oblonga, interdum magis ampla quàm longa, aut semirotonda, dentata: flores ex foliorum alis erumpunt, leguminosi, exigui, albi: flori succedit filiqua plana, longa, acuta, corniformis, fœta plerumque feminibus rhomboidiformibus, ab angulo uno ad alterum linea cava notatis, flavis, saporis mucilaginosi, odoris & saporis ingrati: radix simplex, lignosa. Unde ita appellatur invenire nequeo: fortè quod in Græcia inter fœnum plurimum reperitur, Gr. *Τύλλισ*, *Κεραίτις*,

A 176

Αιγόκερος, Βύκερος: atque sic dicitur à cornuum figura siliquarum, vocatur *Aegoceros* à caprini cornu similitudine, quemadmodum à Bubuli *Buceros*. Nonnullis *Siliqua*; aliis *Silicia*; quibusdam *Silicula* appellatur. B. **Грихъ**. G. Bocks-horn. Gall. *Fenugrec*. A. Fene-Greek.

FOETOR ORIS, est putredo circa dentes & gingivas: aliquando oritur ex pulmonibus & sanguine phthifico, vel scorbutico, aliquando ex stomacho. Foetor verò in genere oritur ab humoribus stagnantibus, effusis, corruptis, vel venenatis; ut & ab omni causa, quæ sales & olea nimium attenuat, & volatilia reddit, ut est inedia, calor, motus nimius, acrimonia nimia assumpti. B. **Stinkende adem / stank**. G. Stinckender athem. Gall. *Halaine puante, puanteur*. A. A stinking breath.

FOETUS, Gr. κόμμα, est conceptus, quando foemina concepit, ab initio dicitur *Embryon*, postea cum formati adeptus fuerit, propriè fetus dici potest. B. **De vrugt**. G. Die frucht. Gall. *Le Fetus*. A. The young.

FOLIACEUM ORNAMENTUM, est simbria in extremitate tubæ Fallopianæ, quæ ovum ex ovario muliebri, quasi tot digitis excipitur, & per tubam in uterum deferitur. B. **Het isof-werk**. G. Blat-zierd. Gall. *la Frange membraneuse, ou le Pavillon de la Trompe de Fallope*. A. Garnishing of the leaf.

FOLIUM INDICUM, idem quod *Malabattrum*.

FOLLICULUS, est theca rei cujuscumque tenuis, quæ granum vel semen continet involutum, sic membranosa cutis, *Acini Folliculus* dicitur.

FOLLICULUS FELLIS, est vesicula, quæ hepatis concavo annectitur, in qua bilis colligitur, quæ suo tempore per ductum choledochum, in intestinum duodenum exantlat. Gr. κόσις χαλκήδεος. vid. *Vesica fellis*. B. **De Gal-blaas**. G. Die Gall-blase. *Vesfe du fiel*. A. The gall bladder.

FUMENTUM CELSO, Fomentatio *Ulp.* Fetus *Plin.* est Medicati externi genus, quod corpori admotum ipsum fovet & calefacit. Θυμασμα, estque duplex, & aridum & humidum, illud πυρία, πυρίσσις *Diosc.* & πυρίσμα: hoc κατάνθημα *Diosc.* & κατάνθησις dicitur, quod effuso humore adhibetur: Estque vapor, liquor aut decoctum variis partibus, beneficio lintei, filtri, spongiæ, vel vesicæ,

fiæ, fovendi causâ applicandum. B. *Stovinge* / *verwarminge*. G. Erwärmung, ein warmes tuch, damit man dem leibe wärme zusetzt. Gall. *Fomentation* A. A. Cherishing or keeping warme.

FONTANELLA, seu FONTICULUS, dicitur in foetibus & recens natis, intra frontis os & duo sincipitis, apertura quadrangularis. B. *De Fontanel des Hoofds*. G. Flusz loch des haupsz. Gall. *Fontanelle*. Item ulcusculum arte Chirurgicâ, in sanis corporis partibus excitatum, ut per id humores superflui & corrupti evacuentur, morbi curentur, vel etiam anticipentur: Fontanelle excitantur cauterio actuali vel potentiali, lanceolâ & forcipe: in Fonticulis excitandis notandum est, semper locum inter duos musculos eligendum esse. B. *Fontanelen* / *Etterdtagten*. G. Fontanelle, Etterhohl. Gall. *Une Fontelle*. A. An Issue.

FONTALIS, idem quod *Potamogeton*.

FONTICULI, idem quod *Fontanella*.

FORAMEN OVALE, dicitur apertura magna, media inter cordis sinum venosum dextrum sinistrumque, quorum paries intergerinus hoc foramine perforatus est: quo fit, ut sanguis ex sinu & aure dextra exire hoc foramine possit in sinum sinistrum, eique additam auriculam: è sinistro autem sinu aureque in dextrum sinum & aurem facile penetrare nequit, impediante membranâ quâdam, valvulæ officium præbente. Membrana hæc ex majore parte ambitus foraminis è parte sinus sinistri orta, totique præterita foramini in duo quasi cornua abit, quæ ultra anteriorem foraminis partem procurrunt aliquantulum similiter à parte sinus sinistri, evanescentque in eandem partem parietis intergerini sinuum. Itaque tali hoc foramen obductum est membrana, ut per se nunquam valde pateat; si verò sanguis sinus sinistri urgeat parietem intergerinum sinuum, urgeat etiam membranam, explicet, tendat, obtendatque foramini exquisitè, ut nihil elabi possit: si contra urgeat sanguis sinus dextri, pellat membranam aliquantum in sinum sinistrum, ac sic viam sibi obliquam aperiat inter cornua ejus anterioremque foraminis partem, totum enim foramen aperiri nequit, quoniam è maxima parte ambitus ejus valvula nascitur. Valvula tenuis est, ut explicari facile possit, repellique à sanguine sinus

finus dextri : densa simul est, & quasi tendinea, ut fat haberet roboris. Foramen ovale quod etiam fenestra ovalis vocatur est apertura à figura ovalis dicta, in parte posteriori & superna conchæ internæ è regione membranæ tympani posita, habens situm stapedi parallelum, & configurationem ipsius basi respondentem, foramen illud ita pes replet suâ basi, & membranulæ tenuissimæ tenerrimæ illud occludenti accrescit, servatâ interim mobilitate requisitâ. Foramen rotundum quod & fenestra rotunda dicitur, est altera appertura, quæ in tympani supernis partibus reperitur, scilicet in tympani cavitatis parte posteriori, è regione tympani membranæ sita, paulò inferior quàm fenestra ovalis, versusque occiput, priori minor & declivior, figuram incertam, nunc ovalem, nunc circularem habens, rotunda tamen vulgò dicta, sic sita in foco quasi elliptici hujus spatii centro membranæ tympani opposito, patet in scalam inferiorem cochleæ, clauditur membranula tenui, pellucida, tenera, tensa, elastica, tremula, infixa striæ excavatæ in medio meatu : cum verò nullo prædita sit musculo hæc membrana, variis gradibus tendi, adeòque variis diversis tremoribus distinctissimè recipiendis aptari, hinc cum variis diversis sonis harmonicè contremiscere, ut facit quidem membrana fenestræ ovalis, non potest : hujus ergò tremores non erunt adeò accurati & distinctè, ac sunt illi, qui ope membranæ tympani & ossiculorum membranæ fenestræ ovalis imprimuntur ; adeòque sonorum diversitas ope membranæ fenestræ rotundæ distinctè exhiberi non potest, sed illa tantum confusum strepitum, aut simplicem bombum efficere videtur. Hinc fortè læso vel obstructo meatu auditorio, læsa vel rupta tympani membrana, destructis ossiculis auditus &c. ope tubæ Eustachianæ, & membranæ foraminis rotundi, simplex adhuc bombi perceptio fieri potest. B. *Het ronde gat en het eplwypze gat in het tympanum.* Gall. *La Fenêtre Ovale, la Fenêtre Ronde.*

FORCEPS, est instrumentum, quo partes demortuæ & corruptæ, item res quæ corpori inesse non debeant, apprehenduntur, abscinduntur, vel evelluntur. Forcipes sunt, figura varia, ut longæ, curvæ, dentatæ, rostratæ, femilunares, speculum oris, matris &c. quæ pro diversa figura diversum usum obtinent. *Varia nomina Belgica fortium.*

tiuntur, ut B. *Trektangen / pellicaanen / kranebekken / korentangen / rabensbekken / papgapsbekken / mond en noeders spiegels / etc.* G. Eine zange. Gall. *Pincettes Pellican &c.* A. A Pair of Nippers.

FORCEPS DECEPTORIA, est instrumentum incisionum, cujus acuta pars dum latet, ægroti, qui incisionem non admittunt, Chirurgicâ manu decipiuntur. B. *Bedrieg-tang.*

FORFEX, est instrumentum evellendis dentibus aptum vocatur item *Odontagra*, sive *Dentagra*. *ὀδοντογρῆς* Erasist. *Dentiducum*, *Dentapagaga* Varoni. B. *En tandt-rekker.* G. Ein zahn-brecher zange, pelican. Gall. *Davier Pellican.* A. Sheares. Item est bifidum fecans chalybeum instrumentum. B. *En schaar.* Gall. *Des Ciseaux.*

FORMICA, non tantum insectum est, sed & verrucæ species, Gr. *Moguneta*, id est *verruca formicaria*, tumens & callosa, colore nigricans, basi latâ & cute sensibili, in excisione dolores adferens, morfiunculis formicæ simillimos, undè & ei nomen. *Wierus* testatur esse morbum ab Hispanis nobis communicatum, venenatum, malignum ac contumacem serpiginem; sumit initium à venendis, progrediturque ab iis per univèrsum corpus cum doloribus & intolerabili pruritu, i eutonice. G. Das zitter mahl, flechten. B. *Kruipende mier.* G. Ein Omeiß. Gall. *Fourmi.* A. A ant, emnète, pismire.

FORMICANS PULSUS, est pulsus inæqualis, motui formicarum similis, vel potius vermiculans inminutus adeoque minorem vim cordis, & quantitatem sanguinis indicat. B. *En mier gelyke pols.* G. Ein schwacher puls.

FORMICATIO, vide in *Formica*.

FORMIX, idem quod *Esthiomenos Herpes*, vel *Noli me tangere* aut *Lupus*.

FORMULA, Gr. *Γεγραμμένη*, est præscriptum, quod à Medicis præscribitur, quædam paranda medicamenta indicans Pharmacopæis in ægrorum emolumentum. Vulg. *Receptum.* B. *En recept / Doctooys ordinantie.* G. Ein recept. Gall. *Formule.* A. A form or receipt.

FORNAX, Gr. *Καμίνος*, dicitur & *Furnus*. Vide *Furnus*.

FORNIX, est substantia cerebri callosa, nomen sortita, quod ædificia testitudinis instar, ita & sinus ventriculorum,

rum, ac molem deorsum inclinantis cerebri sustinere videtur. Subnixa est cruribus tribus, quorum duo posteriorius, versus cerebri basin deorsum porriguntur, & spinalis medullæ radicem, juxta latera complexa, singulari subiecta prominentia, recurvoque velut vallo, sinum inferiorem ventriculorum anteriorum utrinque designant. Gr. *καμάριον* *Φαλλιδουαδης* *Galeno*. B. *Het welffel*. G. *Ein gewölb*. Gall. *Voute à trois piliers*. A. The Vault of the brain.

FOSSA MAGNA, est pudendi muliebris interior cavitas, sive *Rima magna*, quæ & ob figuram *Navicularis* dici potest. B. *d'Opening der Djourvelphheid*. Gall. *Le Sinus*.

FOTUS, idem quod *Fomentum*.

FOVEA, idem quod *Fossa magna*.

FOVEA CORDIS, idem quod *Anticardium*.

FRACTURA OSSIS, est continui in duris corporis partibus solutio, quæ ab externo, & duro instrumento, vi partem frangens, efficitur, cujus differentia à forma, parte, & accidentibus desumuntur. Gr. *κλάσις*, *κλάσμα*, *κλάσμα*. B. *En been-bruch*. G. *Ein been-bruch*. Gall. *Fracture d'os*. A. A. Breaking or rupture of a bone.

FRÆNULUM, est ligamentum membranaceum sub linguæ anteriori parte: hoc in recens natis quandoque totam linguam inferius occupat, eamque minus mobilem pro peragendis suis officiis reddit, unde divelli Chirurgi scalpello solent. B. *De span-ader / tong-riem*. G. *Die zung-riem*. Gall. *Le Filet*, *Nêrf sous la langue*. A. A the bridle of the tongue.

FRÆNULUM, seu FRÆNUM PENIS, est membrana, quâ præputium glandi alligatur, Gr. *Κανθιόμορον*. Alii *Cannem* vocant. B. *De band*. G. *Die riem*. Gall. *Le Filet*, *le Nêrf le Frain*. A. The ligament, vel bridle of the fore skin.

FRAGARIA, Est planta, quæ habet radices fibrosas, oblongas, coloris fuscæ aut nigricantis, repentes, ex quibus emergunt flagella per terram repentia, undè novæ radices & plantæ nascuntur, & caules tenues, longi, villosi, habentes folia terna ad centrum conjuncta, rugosa, nervosa, summo pediculo infidentia: flores sunt rosacei, plurimis petalis in orbem positis constantes, ex quorum calice multifido surgit pistillum, quod deinde abit in fructum ferè globosum vel ovato acuminatum, cujus placen-
tæ

tæ modo carnosæ, modo siccæ adhærescunt multa femina; odoris admodum fragrantis est, & saporis subdulcis, vinosi: Hæc planta crescit imprimis in montibus, & locis umbrosis & sylvis. A fragro, seu odorem gratum emitto, quem fraga emittunt. Gr. κόρυμβος five fragariæ fructus. B. *Wardbezien-kruud*. G. Erdbeer-kraut. Gall. *Fraisier*. A. Straw berry bush.

FRANGULA, seu Alnus nigra, est arbuscula, quæ plures habet caules novem vel decem pedes altos, pollicem crassos, rectos, in plures ramos divisos: ejus cortex externè niger, internè flavus & croceus: lignum album, & fragile, medullam rufescentem continens: folia Alni vel cerasi, sed rotundiora, & magis nigra: flos est roseus, plurimis scilicet petalis inter divisuras calicis monophylli positus, constans: è calicis autem fundo surgit pistillum, quod deinde abit in fructum seu baccam mollem duobus plerumque seminibus factam planis & subrotundis: sic appellatur, quòd ejus ramuli facillè franguntur; dicitur etiam arbor fetida, à fetido tum colore, tum odore, tum sapore. Gall. *Aulne noire*, *Bourgene*.

FRAXINELLA, Est planta, quæ habet caules, duos circiter pedes altos, rotundos, villosos, rubicundos, medulla repletos: folia Fraxini sunt, pinnata, sed minora: flores polypetali, anomali, horum petala ita disponuntur, ut flos quasi bilabiatus appareat, post florem apparent plurimæ vaginulæ, elasticæ, quæ cum impetu eijciunt femina plana, magna, nigra, acuta, & splendentia: radix longa, alba, digiti minimi crassitie, odoris penetrantis, saporis amari: hæc planta crescit in regionibus calidis: dicitur Fraxinella à similitudine foliorum, quam cum fraxino arbore habent; ideòque diminutivum à fraxino esto: hujus radix in officinis vulgò dictamnus albus vocatur, quia ejus odorem, saporem, & vires habet, & albus, quia radices albas habet, ad differentiam cretici; nihil cum veterum dictamno commune habet. B. *Essen-kruud*. G. Weißer diptam, escherwurtz. Gall. *Dictam blanc*. A. White dittony.

FRAXINUS ARBOR, est magna, crassa, recta, ramosa, cortice tecta polito, cinereo, viridescente: Lignum est durum, politum, album: folia sunt oblonga, bina, pinnatim nata ad communem costam, cujus apex

desinit in folium impar saporis parum amari & acris : flos mas, apetalus, cujus stamina apice gemino plerumque donantur : ovarium oblongum, ovatum, compressum, instructum tuba bifida; in femina per maturitatem fit fructus planus, membranaceus, linguiformis, fetus semine medulloso similis figuræ; saporis acris & amari : hæc arbor crescit in locis humidis circa flumina & in sylvis. An à fragore siliquarum, quem, ventis agitata edant ? B. *Eschen-boom*. G. Eschen-baum. Gall. *Frêne*. A. The Ash-tree.

FRICATIO, seu FRICTIO, Gr. *Τριψις*, & *Ανατριψις*, *sicca* est vel *humida*. *Sicca* est, quando corpus vel membrum solis manibus, aut linteis pannifve laneis ficcis fricatur, quæ & chirothecis peragi aliquando solebat. *Humida* fiebat vel aquâ, vel oleo, vel ambobus simul admixtis. Varia habentur genera, ut *Mollis*, *Dura*, *Intermedia*, *Multa*, *Pauca*, &c. B. *Wpvinge*. G. Das reiben, kratzen. Gall. *Frottement*, *friction*. A. A rubbing.

FRITILLARIA, est planta, quæ habet caulem, pedem circiter altum, tenuem, rotundum, internè fungosum, coloris virido purpurei vel nigri : folia mediocriter longa, angusta, excavata : flos est liliaceus, campaniformis, hexapetalus, pendulus, nudus, plerumque tessellatus, sex staminibus fetus, ovarium complectens : Ovarium est instructum tuba bifida, triplici cavitate pergente usque ad cava Ovarii, fit fructus oblongus, ferens semina plana, gemina serie ordinata : radix duobus tuberibus carnosus constat, ex quorum medio caulis assurgit: hæc planta crescit in pratis, & colitur in hortis : dicitur, quod ejus flores maculis pingantur in modum fritilli. Vocatur & *Meleagris*. B. *Wibitz-eperen*. G. Bretspiel-blum. Gall. *Fritillaire*, *le Meleagris*. A. Fritillari.

FRONS, Gr. *Μέτωπον*, est superior faciei pars, terminata superciliis, temporibus, & crinibus capitis : quibusdam à ferendo dicitur, quia præ se fert animæ signa. B. *Het voozhoofst / de stern*. G. Die stirn. Gall. *Le front*. A. The fore head, front.

FRONS, inter vegetabilia interdum pro ramo ponitur. Propriè tamen dicitur id quod ipse ramus circumquaque producit, multa interdum folia habens, & nonnihil corticis, ac veluti cauliculi.

FRON-

FRONTALE, est medicamentum externum, quod frequenter, ad capitis dolorem & fervorem, fronti applicatur. Constat ut plurimum ex herbis, floribus, seminibus, farinis, & aceto rosaceo madefactis. Gr. *Προστακτιδιον*. B. *Doozhoost-middel*. G. Stirn artzney. Gall. *Frontal*. A. A frontlet.

FRUCTUS, sunt grandiores illi ac succulenti plantarum fetus, & seminum receptacula, ut poma, pyra, pruna &c. vel, quod carne & semine compactum est. Frequenter tamen pro eo, quod involucro perinde quasi carne, & semine coactum est, accipi solet. B. *Wychten*. G. Fruchten. Gall. *Fruits*. A. Fruit.

FRUMENTUM, dicitur à fruendo, quod maximo cum fructu ejus usus est. Estque quod geniculato culmo, & arundinaceis constat foliis, semenque panificio & pultibus aptum, in spicis aut jubis producit. B. *κρονον*. Gall. *Bled*.

FRUTEX, est planta inter herbas & arbores media perennis, & gemmipara, ad arboris magnitudinem non assurgens; ad ligneam tamen indolem proximè accedens, vel quod à radice caudice multiplici, ramosumque sese attollit, ut rubus. B. *Wesster*. G. Eine stunde, gesträuch. Gall. *Arbrisseau*. A. Shrub. Vide *Thamnos*.

FUCUS, est plantæ genus, quæ crescit in aquis, primò multos caules tenues, angustos & compressos germinat, qui sese postea extendunt in parvos ramos, habentes folia ampla, oblonga, quercum referentia, sed minor, substantiâ suâ tenaci, membranosa, flexili, plerumque polita, aliquantulum lanuginosa, caulibus suis adhærentia: adsunt tubercula vacua, aut bulbula aut vesiculae cum seminibus, oblongæ, vel obrotundæ, aliquando majores, interdum minores: hæc planta est plerumque humilis, aliquando tamen ad duorum pedum altitudinem crescit, recens capta est coloris flavi viridescens, sed siccata fit coloris nigri, nunquam flores habet, ab illis vesiculis supradictis supra aquam sustinetur. Gr. *Φύκος*, est herba marina, an à *φύω* cresco ut quidam volunt? Est quædam species in Candiæ maritimis locis, quibus lintea, lana &c. purpureo colore inficiuntur: atque eo etiam femine sibi fucum seu cosmeticum parant. Vide in *Alga* Hofmanni.

FULIGO, idem quod *Aporrhæa*.

Cc 2

FUL-

FULMINATIO, idem quod *Detonatio*.

FUMARIA, est planta, quæ habet plures caules ad altitudinem pedis vel sesquipedis crescentes, quadratos, excavatos, coloris partim purpurei, partim albescentis: folia minutim incisa, caulibus longis & angulosis adhærentia, lobata umbelliferarum instar: flores sunt polypetalii, anomali, papilionaceis æmuli, ex duobus tantum petalis constantes, quasi bilabiati, labio superiori in caudam abeunte cum inferiori ad pediculum conjuncto: hæc inter labia velut in palato, cujus os à ligula occupatur pistillum positum est vagina obvolutum, quod deinde abit in fructum membranaceum nunc longiorem, nunc brevior, factum semine parvo, rotundo, ex nigro viridescente, saporis amari & ingrati: radix mediocriter crassa, fibrosa, alba: Tota planta habet saporem amarum & ingratum, crescit in pratis. Sive Fumus Terræ, Gr. *Καρνίς* & *Κάρνις*, sic dicta, quod ejus succus oculis inditus, veluti fumus lachrymas moveat, oculosque mordicat. B. *Quibe-herbel / aard-rook / gypse-rom*. G. Taubenkropf, tauben-kœrbel, erd-rauch, ratzen-kœrbel. Gall. *Fumeterre, Pied de geline*. A. Fumitory.

FUMIGATIO CHYMICA, est corrosio metalli; per fumum vel vaporem. B. *Rookinge*. G. Rœucherung. Gall. & A. Fumigation.

FUMUS TERRÆ, idem quod *Fumaria*.

FUNCTIO, idem quod *Actio*.

FUNDA GALENI, est fascia, in quatuor partes divisa, in affectionibus maxillæ inferioris utilis, vel alibi fissilis. B. *Slinger-band / een vierhoofdige windel / slinger-zwagtel*. G. Eine vierhauptige windel. Gall. *Fronde, Bandelête à quatre Chefs*. A. A Swathe consisting of four parts.

FUNGUS, est plantæ genus nullos flores, folia, nec femina apparentia habens, utriculis & aëriis fasciculis pedunculis constat, qui pedunculus est brevis, crassus, fungosus, instructus capitulo carnosio, crasso, spongioso, obrotundo, aut compresso, aut acuto, foliaceo, sæpè plurimas fistulas inferius habet in formam organi pneumatici dispositas; falso creduntur nullum habere semen, nam inter lamellas habent uteros, qui infinita femina continent. Sed variæ sunt fungi species; quidam dici volunt à funere,

re, quod suo veneno vescentes ad funus ducat : sub forma excrescentiæ arboribus, fruticibusve quibusdam adnascuntur vel immediate è terra prodeunt, sub varia forma & figura, de quo consulendi Botanici. B. *Paddestoelen / Quivels-bzood / Kampernoeljen / Padde-bzood*. G. Ein schwamm, schwemme & pflifferling. Gall. *Champignon ou Potiron*. A. Toad-stoole, or Mushroom.

FUNGUS, est caro mollis & spongiosa, quæ vulneribus superincrescit. B. *Wastert of weelig-bleis*. G. Schwammgewächs, glied-schwamm. Gall. *Excrescence spongieuse, chair haveuse*. A. A Spungy Tumour.

FUNICULUS UMBILICALIS, sive INTESTINULUM, LAQUEUS, seu ductus umbilicalis, est pars, funiculi modo contorta, oblonga, vasculosa, crassitie pollicis, longitudine quatuor quasi spithamarum, in fetibus ab umbilico in placentam uterinam usque porrecta; continet arterias duas, venam unam, & urachum. B. *De Navel-streng*. G. Der schuur von der nabel, nabel-riem. Gall. *Le Cordon ombilical, ou du Nombri*. A. The Navel-string.

FUNIS ARBORUM, est Smilax levis, quia sese circum arbores volvat.

FURCALE OS, idem quod *Furcula*.

FURCULA, SUPERIOR, dicitur os sterni superius, alii etiam jugulum vocant; ita etiam claviculæ os appellatur.

FURCELLA, idem quod *Furcula*.

FURFURATIO, Gr. *Πιρογιασις*, Latinis etiam *Porri-go*; affectus est, cum scalpentibus furfuribus similia ex capitis cute decidunt, & quidem plerumque cute eâ, quæ sub capillis est, item etiam è barba & superciliis. B. *Zemelagtigheid*. G. Der hauptgrind, die schwinden. Gall. *Teigne*. A. Scurf or daridraff.

FURNUS, est locus in quo ignis ad materiam Chymicè tractandam, dextrè & convenienter accommodatur: estque apertus vel testus, rotundus, quadratus &c. De furnis consule auctores. B. *Gen Oven*. G. Ein Ofen, Brenn-osen. Gall. *Fourneau*. A. A Furnace.

FUROR, idem quod *Mania*.

FUROR UTERINUS, est in foeminis, imò & in virginibus Salacitas & Satyriasis quædam, sed cum delirio,

ita ut non modo Venerem & Viros appetant, sed prostituunt sese primum sermone obsceno, eoque delectantur, deinde ipsæ eum instituunt, tum absque pudore se denudant, & sine discrimine etiam obvios quosque invadunt, & sollicitant. Cùm primum hic morbus incipit, feminæ tristiores sunt & taciturnæ, oculos jactant lascivos, rubet, modo pallet facies præcipuè narratione rerum obscenarum, rubor elucet cum pulsu & respiratione mutatis, adhæc vix pedibus consistunt tripudio deditæ. Inconstanter plerumque amant hunc vel illum, quo conspecto, aut de quo cogitantes ilicò perturbantur. Deinceps rixantur, moerent, rident, garrunt, cantant, dubia loquuntur, demùm delirant, & pudorem decoquunt, ita ut nonnunquam in lecto nudæ decumbant, ut per plateas vagabundæ quærant, quibuscum sese commisceant, quos non benè excipere solent. Ab hoc morbo hodiè immune non est fermè sequioris sexûs genus, maximè autem meretrices. *Causa* videtur consistere in succo seminali, qui ad summum maturitatis gradum evectus virgines in furorem agit; exemplum illud in brutis animalibus quotannis occurrit, ut in felibus, tauris, damis & cervis. *Est quidem & alius affectus huic cognatus, quem Uteri vel Matricis Fervorem* Antiqui appellarunt, quando nimirum universa substantia, & totum ejus corpus incalescit, cum dolore & lumborum gravitate, *horripilatione*, fastidio & urinæ ac excrementorum alvi suppressione; & scæmina coitum vehementer appetit, sed ob dolorem venere uti pertimescit. Gr. *Υστεραία*. B. *Kazende moer / ritfigheid*. G. *Wuetende geilheit, wuetende mutter krancheit*. Gall. *Fureur de la Matrice, Rage d'Amour*. A. *Fury of the Womb, or Womb fury*.

FURUNCULUS, sive **DOTHIEN**, est tuberculum acutum ovi columbini magnitudine cum inflammatione, & dolore; maximèque ubi jam in pus vergit. Qui ubi apertus est, & exiit pus, subter apparet pars carnis in pus versa, corrupta, subalbida, subrubra, quem ventriculum quidam furunculi nominant. In eo nullum periculum est, etiamsi nulla curatio adhibeatur: maturescit enim per se, atque erumpit. Sed dolor efficit, ut potior Medicina fiat, quæ maturiùs liberet. B. *Bloed-zweer / bloedbin / spik / hertebuile*. G. *Blut-geschwær*. Gall. *Furuncle ou Clou*. A. A Boil.

Fu-

FUSIO, est liquatio cujuscunque materiae fusilis per calorem ignis sæpè vehementissimi, ut fit in liquandis metallis & mineralibus; huic operi non rarò follis adhibetur. **B. Smettinge.** G. Ein gusz, schmelzung. Gall. *Fusion.* A. A Melting.

FUSTERNA, est superior pars Abietis, dicitur, quia nodosi solent esse fustes & baculi crebris nodis ut plurimum asperi, inferior pars vocatur è contra *Sapinea.*

G.

G Græcum ꝛ Medicis Uncia est. **GAGATES**, est Asphaltum eousque vi natuæ perfectum, ut evadat nigrum, durum, terrenum, scissile, politum, graveolens, resplendens: propter duritiem vocatur *Lapis Gagates*, vel *Thracius Nicandri.*

GALA, idem quod *Lac.*

GALACTOPHORI DUCTUS, propriè sunt *Vasa Lactea*, sive quæ chylum versùs cor ex intestinis per mesenterium & ductum thoracicum ducunt. Item dicuntur *Ductus lactiferi*, chylum (ut quidam Neotericorum finxerunt) ab intestinis recta via ad glandulas mammarias ducentes: Rectiùs tamen hoc nomen arteriis imponitur, ex eo quod unà cum cruore chylum mammis advehunt, in quibus lac, ad infantis usum sequestratur. Sic quoque vocantur tubuli ex glandulis mammariis lac in papillas ducentes, ex γαλά lac, & φέρω porto, duco. **B. Melkhuizen.** G. Milch-gefäße. Gall. *Les Conduits Laiteux.* A. The Milk-vessels.

GALACTOPHERA, medicamenta sunt, quæ lactis copiam uberrimam faciunt, & ad mammarias glandulas determinant. **B. Melkmakende middelen.** Gr. γαλακτοποιητικά. à γάλα & ποίω.

GALACTOPROJECTICE FACULTAS, Gr. Δαύαμις γαλακτοποιητική, nihil aliud est quàm aptitudo ad sequestrandum lac: de lactis sequestratione vide in *Lac.*

GALANGA, radix est aromatica, colore saturo rubra, duplex est *Major & Minor*, sed minor majori melior est: nondum auctores conveniunt de hac planta; quidam utramque speciem ad Iridum genus referre volunt ob radicis præsertim convenientiam, alii verò majorem tantum Iridibus accensendam esse censent, minorem verò frutici folia myrtum æmulantia gerenti annumerandam, credunt.

Cc 4

Ma

Majoris radix crassior; intus alba, ex java & Malabar adducitur: minoris verò tenuior, nodosa intus & extra rubescens, sapore acris instar piperis, odore suavis; hæc verò ex China adfertur & hujus major usus est in Med. Ex India & China nobis adferuntur: ita vocatur à voce Arabica Galingia. B. **Galiga**. G. Galgant. Gall. *Galanga*. A. Galangal.

GALBANETUM, est compositio Galbanum recipiens.

GALBANUM, est gummi, succus, aut lachryma Ferulæ Syriacæ, quam *Metopium* vocant (quo nomine alii gummi idem venit) intensè flavum vel albidum, inflammabile; odore gravi Opopanacem referens, colore Tacamahacam. Optimum cenietur cartilagosum (alii granulatum volunt, sed rarissimè ob molliem in granis invenitur) flavum, sincerum, pingue, non lignosum, quod in se retineat nonnihil ex suis seminibus, & ipsis ferulæ sarmentis, gravis & ingrati odoris, nec nimis humidum, nec nimis aridum, cum accenditur flammam nutriens. Dicitur & *Chalbanum*.

GALEA, est dolor capitis, sic à loci similitudine dictus, quod totum caput in modum Galeæ comprehendat.

GALEA, pertinet quoque ad vasa Chymica, est enim vis cui retorta imponitur, ex terra aut alia materia confectum, ne retorta, nisi mediata, ab igne tangatur. B. **Gen Hapnutsch**. G. Bappeln, ein helm. Gall. *Le Chapeau*. A. Cap.

GALEA, etiam dicitur, quando caput foetus in lucem prodeuntis cum parte membranæ Amnios circumvestitur, cum Galea vulgo, **een Helm** / dicitur prodiiisse. Sed si infans ex sexu feminino fuerit, *Vitta* dicitur, de quibus obstetrices plurimas fabulas nugantur. Gall. *Né Coiffé*.

GALEGA, est planta, quæ plures habet caules tres pedes altos, striatos, excavatos, ramosos: folia pinnata, bina conjugata, affixa costæ, in impar folium terminata, saporis leguminosi: flores sunt in spicam congesti, leguminosi, coloris albi, aut violacei albescentis: flori succedit siliqua teres & quasi cylindracea, facta seminibus oblongis, & veluti reniformibus: radix exigua, alba, perennis: Hæc planta crescit in locis humidis, circa flumina. Dicunt esse vocem corruptam à Polygala, à Fracastorio vocatur herba Gallica, an inde nomen habeat? Lectoribus

bus judicandum relinquo. B. *Geitenkruid*. G. Geizkraut.
A. Goates rue.

GALENICA MEDICINA, est quæ nititur fundamentis *Galenii*, ideòque *Galenici* sunt qui artis suæ fundamenta è *Galeno*, & philosophis petita, ratione probata, & experientiâ confirmata amplectuntur, & hoc duplici *κρίσει* verum à falso distinguunt. Nituntur præcipuè quatuor elementis peripateticis, hinc illorum temperamenta, humores &c. B. *Galenische Medicin*. G. Galenische Artzeney. Gall. *Medecine Galenique* A. The Physick of Galen.

GALIANCONES, sunt, qui ob capitis humeri in alam prolapsum brachium justo brevius & gracilius habent, partes verò circa cubitum tumentiores mustelæque cubito præditi sunt, ideòque *Mustelanei* vocantur, à *γάλιον* mustela, & *ἄρκιον* cubitus. B. *Kröztarmig*. G. Krummbein, kurtz von armen. Gall. *Qui ont les bras courts*. A. Shortness of the Arm.

GALIOPSIS, vel **GALLOPSIS**, est species *Urticæ* mortuæ, vel lamii, quæ habet multos caules quadratos; folia ejus *Marrubium* referunt; flos est pulcher, coloris flavi, & multis punctis coloris croci notatus: flori succedunt semina oblonga, in capsula, quæ flori tanquam calix inservivit, contenta; hæc capsula in quinque partes divisa, infundibulum refert: Hæc planta crescit circa ripas & in montibus. A *γάλιος ὄψις*, facie & rictu mustelæ, vel est nomen ex Græco & Latino compositum, quod ejus flores prorsus *Galeæ* aspectum referant. Hujus sunt variæ species. B. *Duobe netelen*. G. Tode nesiël, taubnessel. Gall. *Ortie morte*. A. Dead nettle.

GALLA, est tuberculum quoddam rotundum, foliis quercinis accrescens instar spurii fructus. Muscarum quædam species est, quæ ova sua intra folia recondunt, & unâ cum folio crescunt: ex ovis deindè fiunt vermiculi, qui interiorem folii partem rodunt, & inde nascitur quali folii scirrhus, qui intumescens *Gallam* repræsentat. Si latè fumatur, tubercula quoque denotent, quæ in foliis *Salicis*, *Cynosbati*, *Hederæ* terrestris, viticis &c. conspiciuntur, quæ & eodem modo producantur, Gr. *Κακίς* dicta, fortè à *κακία* id est, fuligine, quod *Gallarum*, pannis nigro colore tingendis, magnus usus sit. B. *Galnoten*.

G. Eychapffell, Gallapffell. Gall. *Nois de Galle*. A. A cak-apple.

GALLICUS MORBUS, vide *Lues venerea*.

GALLINAGINIS CAPUT, vide *Caput Gallinaginis*.

GALLITRICHUM, rectius *callitrichum*, penult. corr. quia à τριζ̄ τριχός.

Ἐυχίτι ἀπαρχόμενον, κεφαλῆς τριχῆς ἐν ποσειδάλλαν. *Hom. Od. γ.* Inconvenienter *officina* gallitrichon appellant, cum nomen inde inveniatur, quod καλλ̄ faciat τριχῶν; quemadmodum nucis juglandis putamen *Dioscoridi l. i. c. 141.* καλλίτριχόν ἐστιν, id est, capillis pulchritudinem, & robur inducit. Accedit quod planta hæc non *Apulejo* tantum, sed & *Plinio* callitrichon vocetur, *l. 22. c. 21. quidam*, inquit *callitrichon* vocant, alii *polytrichon*, utrumque ab effectu, tingit enim capillum &c. Inconvenientius, cum jubentur *callitrichum* capere *officina*, capiunt *horminum*, nam *callitrichum* ex *adanthorum* genere esse fidem facit *Plinius l. 22. c. 21. Vide Callitrichum*.

GALLIUM, seu GALIUM, est *Molluginis* species, dicitur ἀπὸ γάλα πικρῶν ἀντι πικρίας αὐτῶ, quod coaguli vice lac coagulet ac cogat. B. *Wal-stroo*. G. *Weger-kraut*, *wald-stroh*, *unfer-frauen bett-stroh*, *weg-stroh*, *leb-kraut*. Gall. *Petit Muguet ou caille lait*. A. *Ladies Bed-strow*.

GALREDA, seu GELATINA, succus est inspissatus, viscosus, lucidus, fitque plerumque ex coctis partibus animalium cartilaginosis, v. g. ex pedibus vituli. B. *Gelei* / *Lii*. G. *Galerte*. Gall. *Gelée*. A. *Jelly*.

GANGLION, est tumor in partibus tendinosis & nervosis, à casu, ictu, vel alias excitatus, in latera pressus non divertitur, nec in orbem circumagitur, oriundus ab extravasata Lympha ex vasculis ruptis, intra vaginam tendinis hærente. Vocatur etiam corpusculum oblongum, olivare, durum, capsula veluti tectum, in qua moveri potest pressione digitorum, carnei utunque coloris, substantia nervosa nodi instar, multis in locis corporis quibusdam nervis veluti circumnatum, ubi multi nervosi furculi coeunt; formatur ex concursu duorum vel plurium nervorum cum suis membranis. B. *Ein zehnuw / knoop / pees-knoop*. G. *Ein uberbein*, *schneknopff*. Gall. *Ganglion ou noeud de Nerf*. A. A *Tendinous knot*, or tumor.

GAN-

GANGRÆNA, dicitur & *Ignis Persicus*, est mollis alicujus partis, cadaverosa corruptela, cum fœtoris, nigredinis & mortificationis initio conjuncta, inflammationem consequens à *μῆλον* comedo. B. *Heet vuur*. G. Heißse brand, faul-fleisch, das wilde fleisch. Gall. & A. The Gangrene.

GARGARION, vide *Cion*, à *γαργαρίζω* os colluo.

GARGARISMA, est Medicamentum liquidum, fauces & adjacentes partes, gargarizando, sine deglutitione colluens. Estque vel decoctum in quo syrupi convenientes solvuntur; vel aquæ destillatæ, quibus syrupi admixti, quandoque & spiritus minerales adduntur. Sed recentiores Medici, omnes syropos imò & acidos spiritus ex Medicina exturbant. Dicitur & *Gargarismus*, *Collutio oris*. *Διακλυσμα*, à *γαργαρίζω* os colluo. B. *Gen gorgel-drink / gorgel-water / keel-spoeling*. G. Gurgelwasser. Gall. *Gargarisme*. A. A Gargarisme.

GARGARISMUS, idem quod *Gargarisma*.

GARUM, dicitur liquamen ex piscibus sale conditis, aut maceratis paratum, ita vocatum à garo pisce.

GARYOPHYLLATA, vide *Caryophyllata*.

GARYOPHYLLI, idem quod *Caryophylli*.

GAS, *Helmontii* loquendi terminus est, & denotat spiritum non coagulabilem: vel spiritus est vitæ nostræ Lumen & Balsamus præservans à corruptione. *Gas pingue sulphureum*, quod enecat homines, præsertim in cryptis subterraneis: *Gas Silvestre*; *Gas Ventosum*, quod aër. *Gas Succum*, est sublimatum: *Gas cerevisiæ*, est exhalans spiritus è doliis vel lacubus, quando fermentatur. *Gas Sallium* est aqua, item uvæ. Derivatur fortè à Belgico idiomate. B. *Gist* / vel *gest* / aut *geest*.

GASTER, Gr. *Γαστήρ*, *Venter*. Interdum totum abdomen denotat; non raro pro ventriculo tantum sumitur. Nonnunquam etiam pro utero habetur.

GASTRICUS SUCCUS, est pellucidus, tenuis, spumofus, leniter salus succus, qui continuò ex acinis ventriculi glandulosis in ejus cavitatem, pro cibo solvendo, miscendo, & diluendo, stillat. B. *Maag-sap / maag-geest*. G. Magen-saft. Gall. *Suc de l'Estomac*. A. The Juice of the stomach.

GASTROCNEMIUM, est sura, sive pars tibiæ posterior,

rior, unde ejus musculi à tumore ventricoso, *Gastrocnemii* dicti sunt. Sic tibia dicitur *Anticnemium*, à γαστήρ venter, & κνήμη tibia. B. *De huilt*. G. Die waden. Gall. *Le Gras de la jambe*. A. The Calf.

GASTROCNEMII MUSCULI, sic vocantur duo, orti à posteriori condylo externo ossis Femoris, ventrem carnosum magnum constituentes, tendinem confundunt cum aliis, qui Achillis dicitur, & inferitur calcaneo. B. *Huiltspieren*. G. Der waden mausz. Gall. *Muscles Gastrocnemiens ou les Grands jumeaux*. A. The muscles of the Calf.

GASTROEPIPLOICA, est vena & arteria, quæ ad ventriculum & omentum porriguntur, ex γαστήρ venter, & ἐπιπλοον omentum. B. *Net in maag-baten*. G. Die Netz und magen gefässe. Gall. *Vaisseaux Gastro-Epiploiques*. A. The vessels of the cawl and the ventricle.

GASTRORHAPHIA, est connexio five satura in vulneribus abdominis adhibenda; ex γαστήρ venter, & ῥαφή futura. B. *Wyr hegting*. G. Der bauch naht. Gall. *Gastroraphie ou suture des playes du ventre*. A. Suture of the belly.

GASTROTOMIA, est sectio abdominis & uteri, uti in cæsarea sectione, ex γαστήρ venter, & τίμησέω secō. B. *Wyrhsnyding*. G. Bauchschneidung. Gall. *Gastrotomie ou section du ventre*. A. Cutting of the belly.

GATTARIA, idem quod *Cattaria*.

GAUDIUM, est lætitia ex judicio boni acquisiti, vel acquirendi; vel oblectatio orta à quadam perceptione. Gr. χαρά, Ἐὐφροσύνη. B. *Wydtschap*. G. Frœwde. Gall. & A. *Joye*.

GELASINI, idem quod *Dentes Incisores*.

GEMMÆ, dicuntur lapides pretiosi & haud ineptè vocari possent lapides pellucidi; harum indoles vitro proximâ omni ferè dote; sed illud exsuperant duritie, soliditate, simplicitate, difficillimâ fusilitate ad ignem; videnturque sale & terrâ, perfectissimis, tenuissimis, intimè commistis, conflari: ut cinis salsus igne fusus virum dat. Gemma verò perspicua, absque admittu ullius coloris, quam proximè vitrum imitatur.

GEMMÆ SAL, salis communis species est, in fodiis lapidum frangitur, specieque Crytallorum splendens
erui-

eruitur, undè Gemmeum, à gemmis ob colorem nuncupatur, dicitur alias *Sal Fossile* & hujus purior pars *Sal Gemma*. In variis Germaniæ locis reperitur. B. *Stein-zout*. G. *Stein-saltz*. Gall. *Sel Gemme*. A. *Sal Gem*.

GEMMA, in vite idem est quod *oculus*, quia veluti ocellus quidam conspicuus, aut *Gemma* quædam excellens conspici possit, cum primum è vite prodit, aut sarmento. Hæc ineunte vere sese ostendit, & ab ea primum flos, deindè fructus prodit tam in ipsis vitibus, quàm arboribus: furculi est compendium, in quo futuri senii partes latitant, iisdem, quibus rami componuntur, integratur partibus, originem suam debet nodo, qui tractu temporis in gemmam transit. B. *Een botte / een gewas*. G. *Ein ræbaug, beer-kopff*. Gall. *Un Bourgeon, Bouton*. A. *A Joung Budde*.

GEMURSA, est morbi species inter pedis digitos, quæ ita olim Antiquis dicebatur.

GENA, MALA, Gr. *Μῆλον, Φαρεία, Κόκλος* Hippocrati: est faciei pars à naso ad aures. Item, mentum & maxilla, quæ est superior vel inferior. B. *Wange / hoen / appel van de wange*. G. *Die wangen*. Gall. *La Jouë*. A. *Thee cheek*.

GENERATIO, est actio corporea, quæ Vir junctus mulieri, illi communicat aliquid corporei, ex quo postea nascitur, & prodit corpus humanum, illud autem quod vir communicat est semen, quod fit sæcundum; si à femina prolifera acceptum, ejus ope aptum est transire in corpus humanum: Illud igitur semen à Viro ejeetum in utero muliebris, ingressum Tubas Fallopianas, ovulo ex materno ovario abrupto communicatum, causa est cur nascatur postea Fætus. B. *Doort-teling*. G. *Zeugen, gebæren*. Gall. *Generation*. A. *Ingendring, generation*.

GENICULATA, est planta amæni aspectus; sic dicta ob plurimos nodos, quasi genua.

GENICULI, sive **GENICULA**, sunt nodi, qui, in herbis, aut leguminibus, aut etiam suffruticibus apparent. Sic *Geniculatæ* radices nominantur, quæ nodis quibusdam interstinctæ protuberant, rotundæ & leviter capitulatæ Gr. *Γένυες*. B. *Knoep*. G. *Ein knoetgen, kraut stengel*. Gall. *Noeuds, qui se trouvent aux tiges ou aux racines des herbes, & aux tuyaux de bled*. A. *The Knot*.

GE-

GENIOGLOSSUM, sive **MESOGLOSSUM**, est pars musculorum ab interna parte menti carnosio principio ortum, dilatatum progrediens radici linguae inferitur, & linguam versus anteriora trahit, à μέντος mentum, & γλώσσα lingua. B. **Des kins tong-spieren**. G. Der kinnen zungbeins-maufz. Gall. & A. Genio-glossè.

GENIOHYOIDES, sunt musculi à menti interna & humiliore sede sub Genioglossis orti, ad basin ossis hyoidis extensi terminantur: ex μέντος mentum, ἰψιδος os hyoides, & ἰδω forma. B. **Des kins tongbeens-spieren**. G. Der kinnen zungbeins-maufz. Gall. *Les Genio Hyodiens*. A. Geniohyoide.

GENISTA, **GENESTA**, vel **GENESTRA**, est frutex, qui crescit ad altitudinem sex vel septem pedum, cujus rami juncum referunt, rotundi, virides: folia sunt oblonga, acuta, alterno, aut verticillato ordine disposita: flores papilionacei, leguminosi, flavi, visui grati, saporis dulcis: his succedunt siliquæ planæ in duas partes dehiscentes, sætæ feminibus reniformibus, compressis, rubicundis, splendentibus, saporis ex dulci amaricantis nauseosi & ingrati: dum annosa sunt farinacei; crescit in regionibus calidis, ut in Gallia, & Hispania; variæ dantur genistæ species. Dicitur putant quod genu modo flexilis ad nexus sit: vel ut aliis placet, quia genubus medeatur dolentibus; dicitur etiam spartium Græcè ἀραγίδος à ἀραγίη femino, quia spontè, feminatur. B. **Brem**. G. Gent, genster, pfriemen-kraut. Gall. *Genêt d'Espagne*. A. Broom.

GENISTELLA, est quasi minor Genista, ideòque ejus diminutivum. Gall. *Spargelle*.

GENSING, est herbæ Sinicæ *Gensing* dictæ radix digito longa, tenuior minimo digito, formâ rapæ siccatae, bifida, in extremitatibus filamentosa, flavescens, saporis subdulcis ex amaro: est pretiosissima, & à Sinensibus pro Panacea habetur; vocatur quoque *Nisín*, & *Ninsín*.

GENTIANA, est planta, quæ habet plures caules rectos, firmos, duos vel tres pedes altos: folia Hellebori albi, vel Plantaginis, nervosa, polita, coloris ex viridi pallefcentis, quædam immediatè ex radice erumpunt, alia ex nodis caulium, bina conjugata: flos est monopetalus, campaniformis, vel patens vel tubulatus, & multifidus; pistillum sit fructus membranaceus ovato acuminatus, bival-

valvis unicapularis, ubi insunt femina marginata & rotunda, coloris rubicundi: radix est crassa, longa, foris fusca, intus ex flavo rufescens, saporis intense amari, odoris nullius, crescit hæc planta præsertim in montibus. primum inventa videtur à Genticio Illyriorum seu Slavoniæ Rege, à quo etiam cognomentum habuit. B. *Daldergeer*. G. Entzian, kreutz-wurtz, bitter wurtz. Gall. *Gentiane*. A. Gentian, Fell-worte.

GENTIANELLA, est minor quasi Gentiana, ideòque ejus diminutivum.

GENU, est articulatio femoris cum ossè tibie & furæ, superius tegitur ossè *Patellâ* vel *Molâ* aut *Rotulâ* dicto. Gr. *ῥόνη*. B. *De Knie*. G. Das Knie. Gall. *Le Genouil*. A. The Knee.

GERANIUM, est planta, quæ habet plures caules pedem vel sesquipedem altos, nodosos, villosos, rubicundos, ramosos: folia quædam ex radice erumpunt, alia ex ramorum & caulium nodis, pediculis longis & rubicundis adhærentia, villosa, divisa, vel instar Matricariæ lacinjata, odoris pumicis, saporis adstringentis: flos rosaceus, purpureus, pentapetalus, horum petala in orbem disponuntur, ex hujus calice villosò surgit pistillum, quod deinde abit in fructum rostratum quinque striis per longitudinem incisum, quibus totidem adhærescunt capsulæ, in longam caudam desinentes, per maturitatem à basi ad apicem extrorsum se resolventes, & femine factæ ut plurimum oblongo: radix exigua, coloris subflavi. Crescit hæc planta in locis umbrosis, petrosis, desertis: Latinis Rostrum Gruinum, à similitudine seminis rostriformis. *ῥιζάνιον* enim grus est; in ejus quippè vertice fastigia confurgunt instantia, capitulis gruum cum rostellis similia, in quibus semen concluditur: dicitur etiam hæc planta veteribus Rupertiana, vel Ruberta, ob rubrum plantæ colorem & postea improprie Rupertiana & Robertiana, vocata fuit. B. *Oppebaars bek / Kobbregts-fruid*. G. Sichtkraut, gottes gnad, roth-lauffs-kraut. Gall. *Bec de Gruë*, *Bec de Cycogne*, *Herbe Robert*. A. Cransbill, Herb Robert.

GEROCOMIA, est pars Hygiënæ, quæ senum vivendi rationem præscribit, ex *γέρον* ienex, & *κομία* curam gero.

GERSA, ferè idem ac Fæcula; denotat alicujus radicis, ut Serpentariæ, Ari &c. pollen.

GESTA-

GESTATIO, dicitur illud tempus, quod foetus in utero materno moratur. B. *De dragt*. G. Das tragen, tragt. Gall. *Grossesse*. A. Bearing.

GIBBUS, est is, cui eminent dorsum. B. *Gebochelt*. G. Ein hocker, buckel. Gall. *Bossu*, ou qui porte une *Bosse*. A. A buuch of the back.

GILLA & GRILLUS, est sal vitrioli emeticum. Quidam sumunt pro vitriolo sponte sua in liquorem soluto, alii pro sale armoniaco liquato. *Gilla* est vox Arabica significans *Sal*.

GINGBRACHIUM, est scorbutus, non tantum gingivas invadens, sed & brachia, comp. ex gingiva & brachium.

GINGIDIUM, est herba quaedam Syriaca, quae quoeque alibi succrescit: cujus Etymologia adhuc me latet.

GINGIPEDIUM, est scorbuti symptoma gingivas non tantum depascens verum & ipsos pedes. Derivatur a gingiva & pes.

GINGIVA, Gr. *συλον*, & *εμβλον*, est caro dura variis lamellis sibi impositis conflata, quae omnes sunt mera vasculorum sanguineorum reticula, quibus nonnullae glandulae interjacent; dentes instar valli cingens, iisque plurima vasa communicat; & in edentulis nonnihil etiam ad ciborum contritionem facit; qua vel exesa, relaxata vel nimis exsiccata, dentes vacillant vel excidunt. B. *Het tant-bleesch*. G. Das zahn-fleisch. Gall. *La Gengive*. A. The gums. In edentulis, uti infantibus & senibus, dicuntur. B. *Gagels & Hevels*.

GINGLYMUS, seu **CARDINIFORMIS**, est conjunctio ossium cum motu manifesto, qua unius ossis caput, in sinum alterius reconditur, vicissimque hujus caput in illius cavitatem excipitur, a *γινγλυμοει* per ginglymum jungo. B. *Samen inboeing*. G. Zusammen fuegung. Gall. *Ginglyme*, ou articulation en forme de *Charnières* ou de *Gonds*. A. A Joyning together.

GLACIALIS HUMOR, vide *Humor Oculi*.

GLADIOLUS, est planta Iridi bulbosae satis similis; habetque folia longa, angusta, acuta, dura, fortia, striata, gladium figura referentia, caulem undique ambientia, & quasi in vagina includentia: caulis duos vel tres pedes altus est, rotundus, aliquantulum nodosus, coloris

his ad purpureum accedentis; calix bifolius, binis foliis vaginalibus ovarium & ei impositum tubum floris sustinet: flos monopetalus, liliaceus, in exortu infundibuliformis, supra verò ampliatus, & in sex magna segmenta fissus, quorum tria superiora, majora, latiora, plus erecta, tria inferiora, longiora, angustiora, deorsum quasi pendula, ita ut flos quasi bilabiatus appareat, habens tria stamina enata ex pariete interno tubi floris, & intidens apici ovarii: ovarium sit fructus oblongus, trilocularis, fetus feminibus rubicundis, subrotundis, caliptra involutis, habetque tubam ortam ex centro apicis ovarii, & instructam tribus cimbis cavis pro apiculis suis: radix carnosâ, tuberosâ, gemina, altera, alteri incumbens: hæc planta crescit in pratis. Gr. $\Xi\phi\iota\omicron\nu$ a $\xi\phi\sigma$ gladius: est planta cujus folia gladium minorem referunt. B. *Zwaardenskruid*. G. Schwertel. Gall. *Glais*, *Glayeul*. A. *Swordgrass*.

GLANDULA, est corpusculum parvum, contans duabus membranulis infinitas arterias, venas, nervos, Lymphatica habentibus, hæc membranæ formant intus aliquod cavum, in quo terminantur quam plurima vascula, & suum succum effundunt, miscent; ex hoc cavo hic succus per lymphatica fertur in alias glandulas, denique in cisternam chyli; vel per emissarium in commune cavum deponitur, dividuntur omnes glandulæ in *Conglobatas* & *Conglomeratas*, quas vide suo loco. Est etiam morbi species, quæ glandula dicitur, ut sunt strumæ, scrophulæ, Bronchocele &c. Gr. $\Lambda\delta\eta$. B. *Klier*. G. Schlier, trufel, drusen. Gall. *Glande*. A. *Idem*.

GLANDULA GUIDONIS, est tumor glandi similis, mollis, solus, mobilis, sine radicibus, & à circumjectis partibus, separatus: maximè in emunctoriis & juncturis proveniens. *Avicennæ* glandula videtur esse *Ganglion*.

GLANDULA PINEALIS, vide *Conarium*.

GLANDULA PITUITARIA, est corpusculum in sella equina ossis sphenoidis constitum, reti mirabili investitum; superius ab infundibulo & fortè ex reti mirabili humorem serosum suscipit, quem in venas jugulares, vel vasa lymphatica amandat. B. *Slym-klier*. G. Schleim-drusen. Gall. *Glande Pituitaire*. A. The snivel glandule.

GLANDULOSUM CORPUS, idem quod *Prostata*.

GLANS, idem quod *Balanus* & *Suppositorium*.

GLASTEIA BILIS, vide *Bilis*.

GLASTUM, Gr. *Γλαστύς*, est nomen incertæ originis, quamvis nonnulli à gelu deducere conantur: quia fortè exinde vitrum fit, quòd ignis ope in glaciem quasi congelascit; fortè à nostro idiomate *Glas*, vel Anglorum *Glasse* denominari videtur. *Glastum* in veteri Gallorum lingua olim dicebatur, nunc *Guadum*. Hujus maximus proventus habetur in Umbria circa Noceram, ubi oppidum est Guadum ita appellatum. B. *Werde / wouu*. G. Weydt, Pafel. Gall. *Pafel*. A. Idem.

GLAUCEO, idem quod *Glaucoma*.

GLAUCIUM, est planta, quæ habet folia ex radice erumpentia, longa, ampla, carnosa, crassa, villosa, verbasci similia, profundè incisa, dentata, & quasi crispata, repentia, hyeme semper viridia, caulibus crassis adhaerentia: Caulis secundo tantum anno erumpit, fortis, durus, nodosus, non villosus, in multos ramos divisus, ex nodis suis folia minora & minus incisa, quam inferius, germinans: calix bifolius & caducus: flores rosacei, tetrapetali, coloris lutei: floris pistillum abit in siliquam oblongam, exiguam & asperam, bicapsularem, quæ habet valvas septo medio adhaerentes, factam seminibus ut plurimum subrotundis, & nigris; radix longa, digitum crassa, nigricans; tota planta habet succum luteum, odoris ingrati; saporis amari: crescit in locis maritimis: occurrunt & hujus species fructu unicapulari quidem sed quadrifariam dehiscente: derivant à *γλαυκός*, cæsius, vel glaucus, sed quare, me latet; illud nomen variis imponitur plantis, an non fortè quia folia hujus plantæ colorem viridem marinum habent: vocatur etiam papaver corniculatum, quia est species papaveris siliquas habens instar cornu. Gall. *Pavot cornu*.

GLAUCOMA, est oculi vitium, sive transmutatio crystallini humoris in glaucum, à *γλαυκός* cæsius. B. *Gravulogig*. G. *Gravblaw*. Gall. *Glaucome*. A. Gray of Colour.

GLAUCOSIS, idem quod *Glaucoma*.

GLAUX, est parva planta, quæ habet caules tenues, humiles, repentes; folia sunt Herniariæ æmula, & opposita, minuta, & succulenta: flos exiguus, monopetalus, campaniformis, costa adnascens ad formam alæ: huic deinde succedit fructus seu capsula membranosa, ut plurimum glo-

globosa, apice dehiscens, ac seminibus facta exiguis, rubicundis, placentæ affixis; radix fibrosa: hæc planta crevit circa loca maritima. Est herba lactifera, derivari videtur à γάλα lac: hinc & γάλαξ & γάλαξ, & contrahendo γλαυξ. Gall. *Herbe aux lait.*

GLENE, idem quod *Pupilla*. Item cavitas ossis, quæ aliud os in sinum suum recipit.

GLENOIDES, sunt duæ cavitates, in inferiore parte vertebræ primæ colli, ex γλῆνι pupilla, & εἰδῶ forma.

GLOBULARIA, est planta, quæ habet caulem pedem circiter altum, rotundum, striatum, rubicundum, folia ad Bellidis formâ satis proximum accedunt, sed sunt magis dura, nervosa, saporis amari: flores s. sculosi, plurimus scilicet flosculis constantes unilabiatis, multiscissis, & calice proprio comprehensis; è quorum fundo surgit pistillum, flosculi parti inferiori ad instar clavi infixum, quod deinde abit in semen, in capsula, quæ flosculi calix fuit, reconditum: capsulæ autem illæ insident placentæ, quæ medullitium occupat calicis communis: radix est lignosa, dura, foris rubra, intus alba, fibrosa: est Scabiosæ species floribus cæruleis, sic vocata à florum glomerulis globifve. Gall. *Globulaire.*

GLOBULUS NASI, est nasi inferior pars cartilaginea & mobilis. B. *t Spitze der nuss.* G. Das runde spitzlein. an der nase. Gall. *Le bout du Nez.*

GLOBULUS, seu NODUS, etiam significat tumorem rotundum & mobilem, & parùm dolentem in labiorum parte glandulosa. B. *Ein Steen-knoop.*

GLOSSOCOMIUM, est instrumentum Chirurgicum, fractis membris accommodatum, à figura arculæ mercatorum dictum, quod olim à tergo gerebatur, ex γλῶσσα vinculi genus, & νομίζω curam gero, porto. B. *Bus / iec-schroef / bank van Hippocrates.* G. Ein glossocom, schemel von Hippocrates. Gall. *Glosscome.* A. Glossicone.

GLOSSOPETRA, est lapis ut plurimum triangularis, è basi crassiore & scabra in conum acutum & planum desinens, reliquo toto corpore lævis, & quasi corneus, sæpè minutis quibusdam dentibus ad latera crebatus, coloris cæsi, albi, lutei, rosei, cærulei, in variis mineris Angliæ, Lunenburgiæ, Melitæ reperiendus, diversæ magnitudinis; creditur quòd sit Lingua serpentum pen-

facta ob morsum *Pauli Apostoli*; alii tempore diluvii multas animalium partes, sic & has terra submersas, tempore petrefactas opinantur. B. *Serpents-tongen*. Gall. *Langue de Serpent*.

GLOTTIS, est Laringis rimula, quæ ab Epiglottide tegitur, à γλωττῶν lingua.

GLUMA, est folliculus grani, quod in spica continetur, vel grani theca.

GLYCYPICRUM, est DULCAMARA, ex γλυκὺν dulce & πικρὸν amarum.

GLYCYRRHIZA, est planta, quæ plures caules dimittit tres vel quatuor pedes altos: folia sunt oblonga, viscosa, viridia, splendentia, in alas disposita instar Fraxini vel Acaciæ, bina conjugata ad costam in folium impar desinentem, saporis acerbi, subacidi: flores sunt teguminosi, purpurei: flori succedit siliqua unicusularis, brevis, compressa, facta seminibus reniformibus: radix oblonga, fermentosa, in multos ramos repentes divisa, digiti crassitie, externè coloris grisei aut rubicundi, internè flavi, saporis subacris mellei dulcissimi, tenuis odoris mellei: hæc planta crescit in regionibus calidis, præsertim in silvis, & in locis arenosis, optima ex insulis canariensibus adfertur, quæ pugni crassitiem adæquat, est dulcis radix, ex γλυκὺν dulce & ῥίζα radix. Nomen tum apud Græcos, tum etiam Latinos à dulcedine, quæ radix ejus prædita est, invenisse notius est, quàm dici debeat. *Scythica* etiam nominatur *radix*, quod in Scythia circa Mæotim paludem plurimum proveniat. Sunt etiam qui ἀδύνη vocitant, quòd sitim retenta in ore arceat. Officinis *Liquiritia* dicitur, fortè quia salivam liquidam servat. B. *Zoet-hout* / *Kalissi-hout* / quia Caleto huc adfertur. G. Suesz-holtz, Suesz-wurtzel. Gall. *Reglisse*. A. Liguorish.

GLUTEN, Gr. κόλλα, est humor *Avicennæ* secundarius dictus; & dicitur, cum roridus ille humor partibus unitur & agglutinatur. Erant quatuor, *Humor innominatus*, *Ros*, *Gluten*, & *Cambium*, verùm illa nomina nunc temporis evanuerunt. Liguor glutinosus reperitur inter juncturas, qui & *Synovia* dicitur. B. *Lym-sap*. G. Leim. kleister, pappen. Gall. *Colle*, *Glu*. A. Glue, Paste, Lime.

GLUTEI, sunt muscoli sex quibus nates moventur; in utroque latere tres, locati in cavitate ossis Ilii, concurrunt

su

suarum fibrarum quasi unum faciunt cum triplici cauda, quæ terminatur in & circa trochanterem majorem à γλῆτος nates. B. *De aars-spieren*. G. Der Arschmaufz. Gall. *Muscles de la Fesse, ou Fessiers*. A. The Buttocks Muscles.

GLUTIA, sunt prominentiæ duæ cerebri, nates dictæ, à γλῆτος nates.

GLUTOS, est natis, clunis. Item Trochanter sive rotator ossis femoris major, fortè quia natiū musculi ei inferuntur. B. *De bil.* Der arsch. Gall. *Les Fesses*. A. Buttock.

GNAPHALIUM, est planta, quæ habet plures caules ad altitudinem circiter pedis, satis crassos, lanugine albâ obductos, habentes folia multa, oblonga, versus extrema obrotunda, divulsâ apparent flocculi lanuginosi: flores in summitate caulium nascuntur, superius stellæ ad instar divisi, calice squammoso & villosò comprehenduntur, flori succedunt parvi fructus albi, semen recurvum continentes, & speciem pilei acuti feminis caput obtegentis, habentes: radix lignosa, oblonga, crassa, nigra, aliquantulum fibrosa, odoris aromatici, stachadis æmula, & saporis subfalsi. Dicitur & κναφάλιον, à κνάπτω, seu γνάπτω carmino. Vocatur etiam *Centunculus*, quòd centonibus cum tomento maxima sit cognatio: hinc *Centuncularis Herba* & *Cotonaria* à calore & mollitiè. Gall. *Pied de Chat*.

GNIDIA GRANA, sunt Thymelææ vel Laureolæ bacca rotundæ, pisi magnitudine, rubræ, sub tenui pellicula includentes nucleum cannabis semini similem. medulla candida plenum, saporis acerrimi & urentissimi: estque purgans vehementissimum.

GOMPHIASIS, vel potius *Agomphiasis*, est morbus dentium, præsertim molarium, quando nempe vacillant: Gomphosi enim loculis ossium utriusque maxillæ inferuntur, à γομφίω clavum impingo. B. *Loosigheid der tanden*. G. Das wackeln der zæhnen. Gall. *Relachement de dents*. A. Wagging of the teeth.

GOMPHOMA, idem quod *Gomphosis*.

GOMPHOS, est, quando oculi pupilla, pelliculas uvæ excedens clavum refert. Item ossium conjunctio clavorum instar, à γομφίω clavum impingo.

GOMPHOSIS, sive conclavatio est, quando os offi infigitur instar clavi, uti dentes maxillæ à *γουδῶν* clavum impingo. B. **Inboeging / inschieting**. G. Zufammenfügung. Gall. *Gomphose*; *articulation immobile qui se fait en maniere de Clou ou de Cheville*. A. A Joyning one into another.

GONAGRA, est arthritis genua occupans, ex *γόνου* genu & *ἀργεῖον* venor. B. **Knye-uebel**. G. Knie-uebel, kniezipperlein. Gall. *Goute au genouil*. A. The goutte in the knee.

GONGRONA, Gr. *Γονγκρόν*, est omnis tumor nervosis partibus adveniens, cum duritie & rotunditate. Sic & in specie *Bronchocele* nominatur.

GONGYLE seu **STRONGYLE**, dicitur rapæ radix, ob formam rotundam. *Στεγνύλον* enim, seu *γόνυλον* est rotundus.

GONORRHOEA, est fluor involuntarius liquidi purulenti & sordidi ex membri virilis urethra, cum dolore & ardore Urinæ, penis tentigine, ortus ab impuro coitu: fluidum quod exit, sæpè crassescit, flavescit, viridescit, & tum dicitur Virulenta gonorrhœa, ex *γόνου* genitura, & *ῥοῦ* fluo. B. **Zaad-loop / een druiptert**. G. Samenfluss, das fließen des samens. Gall. *Chaudepisse*, *Gonorrhée*. A. Effusion of seed, Lusitan Scantamento.

GONORRHÆA CHORDATA, est, quando unâ cum gonorrhœa, urethra arcûs instar tenditur, & ad inferiora cum dolore flectitur. B. **Spanning in de schagt**. G. Spannung des schwantz. Gall. *Gonorrhée Cordée*. A. Extending of the yard.

GOSSEPIUM, seu **GOSSYPIUM**, Gr. *ἐβλον* & *Γοσσιπιον*. Ægyptii vocant *Gotne Msegjar*, an ab Ægypto *Gotne*, *Gottipium* & deindè Gossipium dicta hæc planta sit? B. **Boomwol / kattoen**. G. Baum-wollen, bomesin. Gall. *Cotton*. A. Cotton-tree. Bombace.

GRACILIS MUSCULUS, seu *Rectus inferior*, est Tibiæ musculus, oritur ex commissura ossis pubis, in tibiâ inferitur, circa epiphysin superiorem. B. **De smalle scheen-spier**. G. Der duenne scheinbein-maulz. Gall. *Muscle grele*. A. The small Muscle of the shin.

GRADUS, olim dicebatur de calore, frigore, siccitate & humiditate Medicamentorum; constituebant enim quatuor

tuor gradus, pro numero Elementorum Peripateticorum; illi gradus adhuc sua extrema habebant, ut in initio, vel siue tertii aut quarti gradus. Chymici alios constituunt gradus, nempe circa calorem & regimen ignis, inter destillandum, digerendum &c. Sunt & qui alios tradiderunt, sed nugamenta sunt. Gr. *Τάξ. Β. Έν Γραδ. Γ.* Ein grad. Gall. *Degrez.* A. Degree.

GRAMEN, dicitur à gradiendo, quòd geniculatis internodiis mirificè serpat, vel à gignendi fecunditate, quòd crebro ab iis novis spargat radices. Gr. *Πόα & Κερασις*, quia in *αργείο* nascitur. B. *Gras.* G. Gras. Gall. *Herbe.* A. Grass.

GRAMEN CANINUM, pertinet ad plantas flore apetalò, cujus pistillum abit in semen subrotundum, vel oblongum parum, admodum farinaceum, calice obvolutum; radix tenuis admodum, longa, geniculata, alba, saporis subdulcis cum aliquali in recessu acrimonia, odoris nullius. Caninum vocatur, quòd à canibus quæsità sedulo, ubi agrotant, inde vomant & curentur. B. *Mont-gras.* Gall. *Dent de Chien.*

GRAMMA, idem quod *Scrupulus.*

GRANA PARADISI, vide *Cardamomum.*

GRANATUM, dicitur fortè ab Hispaniæ regione Granata, quod in ea copiosè proveniat, vel ex eo, quia plurima intus grana contineat, ergò à Granis ei nomen impostum. B. *Granaat* appel. G. Granat-apffel. Gall. *Grenade.* A. Pomè Granate.

GRANATUS, est gemma pellucida, ex flavedine rubens, ignis instar, minique nativi vel factitii colorem ferè referens. Sunt diversa genera gemmarum quæ colorem ignis æmulantur, adeòque sub carbunculis (quæ nomine à carbonibus sumpto gemmas illas in genere vocant) comprehenduntur, uti *Granatus*, *Hyacinthus*, *Rubinus* &c. hinc sunt qui Granatum faciunt Rubinum obscuriore colore, expositus enim luci aut soli, carbonis imaginem ostendit dilucidius, quàm ipsemet Rubinus. Sunt Granati alii (vel aliæ) orientales, alii occidentales. Orientales, ut meliores ita & pretiosiores, proinde provinciam officinalem solis Occidentalibus relinquunt. Hi sunt tunc Hispani, tum Bohemici, tum Silesiaci, è quibus Bohemici reliquos antecellunt. B. *Granaat.* G. Granat. Gall. *Grenat.* A. Granate.

Dd 4

GRAN-

GRANDINOSUM Os, idem quod *Cuboides*.

GRANDO, vide *Cbalasa*.

GRANULATIO, est Metallum ad ignem fufum, feu liquatum, in frigidam per fcopas, vel aliud vas perforatum, pedetentim effundere, in qua tunc fit granorum adinfar, videlicet eum in finem, ut ad folvendum fit aptius; estque nihil aliud, quàm metalli alicujus fufi in grana reductio.

GRANUM, Gr. *Σιτάριος*, minimum pondus est quo utimur. Ejus loco fumuntur aliquando grana piperis albi, viginti fcrupulum conftituunt. In nativis femina fonat minutiora, five rotunda ea fint, five alius alicujus figuræ, uti hordei, tritici, piperis &c. B. *Ein grm.* G. Ein korn, ein gran. Gall. *Un grain, graine.* A. A. graine.

GRAPHOIDES, est processus ftyliformis, circa cranii bafin ad posteriora vergens, ex *νεαφίς* ftylus. & *ἰσθμὸς* forma. *Graphoides* etiam dicitur ille mufculus *Digafticus* dictus: Vide iuo loco. Gall. *l'Apophyse ftiloïde.*

GRATIA DEI, Emplaftri quædam fpecies est, ex cera, refina, fevo, terebinthina, mafliche, olibano & aliquando ærugine. Sic fortè nominatur ob præftantiffimas vires. B. *Gods gunfte / groenwafch.* G. Gruen wachs. Gall. *Le beaume verd.* A. Green wax.

GRATIOLA, & GRATIA DEI, fpecies est digitalis, vel planta, quæ habet plures caules unum circiter pedem altos folia funt oblonga, angufta, infar fere Hyffopi, in margine friata, fibi invicem oppofita juxta caulium longitudinem: flos est monopetalus, anomalus, tubulatus, utrinque patens, & quafi bilabiatus, ex cujus calice furgit piffillum, pofticæ floris parti, adinfar clavi infixum, quod deindè abit in fructum feu testam è rotundo acuminatam, bifariam dehifcentem, in duo loculamenta, divifam, & feminibus fetam ut plurimum exiguus: fortè fic vocatur, quod qui ejus plantæ fuccum fumunt, (vomitum enim concitat) feffe quafi morti expofant. B. *Gods-gnade* G. Wilder aurin. Gall. *Gratiolle, herbe à pauvre homme.* A. Hedge Hyffop.

GRAVEDO, idem quod *Coryza*.

GRILLUS, vide *Grilla*.

GROSSI, appellantur fici, quæ non maturefcunt, privatim tamen in bifera fico eas intelligunt, quæ per mellefc

ses maturantur. Hos grossulos Græci vocant *ἄσπερα*.

GROSSULARIA, est frutex quinque vel sex pedes altus, valdè ramosus undique spinas fortes, & acutas habens: cortex est purpureus: lignum est pallidum: folia parva, obrotunda, aliquantum incisâ, viridia, villosa, saporis acidiusculi; flores rosacei, pulchri, parvi, quinque petalis in orbem positis constantes, in incisuris calicis monophylli & pelvi formis nascentibus: hujus autem posterior pars abit deinde in baccam vel fructum rotundum, carnosum, hirsutum, striatum, antè maturitatem viridem, succum acidum & austerum continentem, post maturitatem subflavum saporis dulcis & vinosi; seminibus factum exiguis: dicitur & *Uva Crispa*, uva spina, nomen hoc habet ab intortis & veluti crispis foliis, & acinis sive baccis quas producit & videtur diminutivum à grossus, ficus immatura, quia inter sese similitudinem quandam habent. B. *Stekelbesien / kruisdoorns: kroes-besien*. G. *Kreuz-beer, Johannis-beer*. Gall. *Groselier ou groseilles*. A. *Goos berrie*.

GROSSUS, ficus immatura, Gr. *ἄσπερα*, putant derivari à voce crassus; mutatâ enim priori syllabâ, mutatur in *Grossus*.

GRUMUS, est rei liquidæ in unam massam concretæ, & coagulatæ frustum; vulgò dicitur de sanguinis vel lactis concreto: *Tbrombus* quoque dicitur. Grumosa dicitur radix, quæ multis constat tuberculis vel nodis sibi invicem adherescentibus, quæ varias sortiuntur formas, & magnitudines, ut in *Chelidonio minori*, *ranunculo hortensi*, aliisque plantis observare est.

GRUS, instrumentum Chirurgicum est, sive forceps, à figura rostri gruis sic dicta. B. *En kranen-bek*. G. *Ein kranichs-schnabel*. Gall. *Bec de grue*. A. *A Cranes bill*.

GRYPHUS, species est forcipis apud Chirurgos. B. *En gierenbek*. G. *Ein greifen-schnabel*. Gall. *Bec de gryphon*. A. *The gryppel bill*.

GUAJACUM, sive *Lignum Sanctum*, arbor est exotica, in America crescens, procera, quæ ex India occidentali ad nos transportatur. Sunt & varix species. Lignum est ponderosum, solidum, resinofum, nigricans, variegatum venulis; acris saporis: cortex est extus cinereus, intus pallidus. Lignum, cortex & resina in usû sunt, præ-

ferim in lue venerea : Sudorem enim prolicet. B. *Dok-hout*. G. *Frantzofen-holtz*, heilig-holtz. Gall. *Gaujac*, *Bois saint*. A. Holly wood, Pock-wood.

GULA, idem quod *Pharynx*.

GUMMA GALLICUM, est offis quaedam excrescencia seu erosio, in lue venerea aliisque morbis.

GUMMI, liquor est concretus, ex arboribus aut herbis destillans, in aqua solubilis, non inflammabilis, alioquin est *resina*. B. *Gom*. G. Gummi. Gall. *Gomme*. A. Gum.

GURGULIO, idem quod *Cion*.

GUSTUS, est sensus quo ex motu nervi gustatorii linguae & palato infertur, anima sapores percipit. B. *De smaak*. G. Der geschmack. Gall. *Le goust*. A. The sense of Tasting.

GUTTA GAMANDRA, idem quod *Gutta Gamba*, gummi est, quod ante annos quinquaginta primum coepit ex China adferri, sed etiam ex Siam venit. Est succus concretus sive gummi (ut mihi retulerunt) alicujus arboris excelsae, sed cujus proprie tamen sit ignoramus: Adfertur nobis ex India orientali: Purgat *ura kai xatro*. Graecis & Arabibus incognitum fuit. Color est instar mali ferè auriaci, ex rubro flavescens, sed si lingua madida contrectetur, flavescit. Saepè in canis ad nos vehitur. Sapor ferè insipidus, qui postea acrimoniam relinquit. Vocatur & *Gutta Gamandra*, *Gummi Gotta*, *Gutta Germana*, *Gutta gauma*, vel *Gemu*, *Gummi Peruvianum* sive *de Peru*, *de Jemu*, *de Gamandra*; aliis *Succus Cambici* vel *Cambrici*. Gall. *Gomme gutte* ou *Gutte gomme*.

GUTTALIS CARTILAGO, idem quod *Arytenoides*.

GUTTA ROSACEA, est rubedo maculosa, seu potius rubor cum tuberculis, quibus mala, nasus & facies defaedatur, ac si guttis roseis conspersa esset: sumunt ista tubercula interdum incrementum, unde facies inaequalis & horrida evadit, & nasus valde augetur. B. *hooze-drup / wipnuijsten*. G. Wein-blattern, roth-tropf, ein roth finicht und kupferigt angeficht, voller rothen bocken. Gall. *Pustule de Vin*. A. A redness of the face with pimples.

GUTTA SERENA, idem quod *Amanvosis*.

GUTTUR, idem quod *Larynx*.

GUTTURIS OS, idem quod *Hyoides Os*.

GUTTURNIFORMIS CARTILAGO, idem quod *Arytenoides*.

GYM.

Gymnastica seu Euectica Medicina, est pars Medicinæ, quæ tractat de conservanda sanitate, si-
ve ὑγιεινῆς, ubi agitur de exercitiis modicis, à γυμναζέω
exerceo.

GYNÆCIA, Gr. Γυναικεία, in genere affectus mulie-
rum denotat, sed strictius apud Hippocratem sumitur pro
mulierum menstruis; item pro lochiis habentur puerperii
tempore. Dicuntur & Εμμηρία & καταμηνία, siue Men-
strua, à γυναικίζω feminam ago. Vide *Menstrua*.

GYNÆCOMASTUM, est mammarum nimium incre-
mentum, ex γύνω mulier, & μαστός mamma, à μαστίζω quæ-
ro, quia infantes lactis gratiâ mammas quærunt.

GYNÆCOMYSTAX, est Barbula pilosa in superiore
pudendi muliebris parte; ex hac quidam de temperamen-
to uteri & testiculorum iudicium ferunt, ex γύνωξ femi-
na, & μύσας barba.

GYPNUM, est lapis albi coloris, qui tritus, coctus-
que, cum aqua mistus statim concrefcit in albam lapi-
deam substantiam, hinc in hæmorrhagiis validis est summi
usûs: effoditur in magna copia in Galliis, paratur tamen
ex aliis lapidibus, uti ex *Alabastro*, *Spaa*, *glacie marie*
&c. B. *Pflaster*. Gall. *Du Plastre*.

H.

HABENA, Gr. Τελαμών, est vinculi Chirurgici spe-
cies, quo vulnere labia contrahuntur & suturæ
vices sustinet. B. *Ein bind-tuig / tuigel-tuig*. G. *Zaum-
binde*. Gall. *Bride*. A. A *Bridle*.

HABITUS, idem quod *Hexis*.

HÆMALOPS, oculus est cruentus, ex casu, aut alias
excitatus, ex αίμα sanguis, & ὄψ oculus. B. *Ein blœ-
dig oog*. G. *Ein blutig aug*. Gall. *l'Œil Sanguinolent*. A.
Blotdy eye.

HÆMATITES, est lapidis quædam species obscure
rufescens. Fractus, instar ligni petrefacti fibras oblongas
habet, & in modum acuum acutas. Reperitur nonnun-
quam inter ferri fodinas, rubricamque æmulatur, ex Bo-
hemia propè Uratislaviam adfertur; aliquando ex ostracite nascitur, uti propè Afcalingium, siue Hildesium con-
tingit, ad ferri indolem accedit; durus est & æqualis,
absque

absque fordibus, aut venis intermediis, habetque cinnabari similem colorem, sed saturatiorem, si optimus fuerit; Loci natalis ratione, Hispanicus præstat. Pro sanguine sistendo, intus assumptus, Medicis in usu est. B. **Bloedsteen**. G. Der blutstein. Gall. *Pierre sanguine*; *Pierre Hematite*, *Feret d'Espagne*. A. Blood-stone. Arab. Scedenigi.

HÆMATODES, est Geranii species, cujus radices rubicundi sunt coloris, ex *αἷμα* sanguis & *ἰδω* forma. B. **Bloed-wortel** / **berg-oyebaar** / **bloed-fruid**. G. Blutwurtz.

HÆMATOSIS, sive **SANGUIFICATIO**, est assumptorum masticatorum, in ventriculo & Intestinis concoctorum, per lactea, ductum Thoracicum vasis sanguineis infusorum in colorem rubrum, sanguineamque naturam mutatio: quæ fit motu sanguinis circulantis, & contractione ac compressione vasorum, quæ maxima in Corde & Pulmone, undè chyli partes in se invicem compressæ, ita ut sex in unam abeant, colorem rubrum induunt; ab *αἷματος* sanguifico. B. **Bloed-making**. G. Das blut-machen. Gall. *Sanguification*. A. Bloodmaking. Sanguification.

HÆMODERUM, est Genista tinctoria, à cute nempe tanquam cruore infecta, ex *αἷμα* sanguis, & *δερ* pellis.

HÆMODIA, vulgò dentium dolorificus torpor seu stupor, ea est in dentibus aut potius membranis, dentes investientibus, imò multis modis in cavernulis dentium interius inter se implexis seu nervorum per substantiam dentium disperforum ramulis, qui vellicantur, corrugantur & dolore afficiuntur. Stupor iste sæpè evenit, post acida ingesta aut vomitu ejecta, ab *αἰμαρδία* obstupefco, ex *αἷμα* sanguis & *ἰδω* dens. Antiqui fortè sanguinem esse in causa affirmarunt. Quidam per *Hæmodiam* omnem dentium dolorem intelligunt. B. **Boonigheid** vel **eggerigheid der tanden**. G. Herbe, oder unempfindlichkeit der zæhnen. Gall. *Agacement de dents*. A. Edgenesse of the teeth.

HÆMOPHOBUS, est, qui sanguinis missionem timet, ex *αἷμα* sanguis, & *φοβία* timeo.

HÆMOPTOICA, sunt quæ sanguinis spuitioni medentur, ab *αἷμα* sanguis, & *πτόω* spuo.

HÆMOPTYSIS, est sanguinis floridi per sputa è pulmonibus rejectio, sit hæc ruptura vasorum sanguineorum. Pul-

Pulmonalium, vel Bronchialis arteriæ, vel quod glandulæ Tracheæ per dilatata emissaria loco liquidi tenuioris sanguinem transmittant, ex *αιμα* sanguis, & *πρω* spuo. B. **Blood-spoutwen.** G. Das blut-speyen. Gall. *Crachement de sang.* A. Spitting of blood.

HÆMORRHAGIA, in genere significat omnem sanguinis effluxum, uti ex pudendo muliebri, dentibus, vulneribus, oculis &c. verum in specie de parium stillicidio sanguineo dicitur, ex *αιμα* sanguis, & *ρροια* rumpo. B. **Blöeding / neug-blöding.** G. Nasen-bluten, blut-flusz. Gall. *Hemorrhagie, Perte de sang, Flux de sang.* A. A. Fluxe of blood.

HÆMORRHOIS, dicitur sanguinis profluvium ex venis, quæ sunt in ano; sed non raro denotantur hoc vocabulo *Hæmorrhoides Cæca*, sive tumores aut varices in ano absque sanguinis effluxu; nam si effundatur, *Hæmorrhoides Apertæ* dicuntur. *Internæ*, si in ano lateant, appellantur, & *Externæ* si exterius conspiciantur: sæpe non sanguinem, sed & pus effundunt, ex *αιμα* sanguis, *πρω* fluo, & *ιδω* forma. Illud malum. B. vocatur **Spennen / ambeyen / daamen.** G. Feigwartzen. Gall. *Hemorrhoides.* A. Piles or Hemorrhoides in the Foundation. Item *Hæmorrhoidis Vena*, est ramus venæ portæ ad intestinum rectum & anum porrectus, vehens sanguinem in hepatis portam. B. **Spenn-ader / gulde-ader** / quia Veteres putavere ejus apertionem esse salutarem, & ex liene ejici. G. Die gold-ader, mast-korner, rueck ader, die spæn, der blutflusz unter sich. Gall. *La veine Hemorrhoidale.* A. Hemorrhoides vel Piles.

HAGIOSPERMUM, dicitur semen sanctonici, idque ob vires eximias. Ex *ἁγιος* sanctum & *σπέρμα* semen.

HÆMOSTATICUM, est illud quod sanguinem sistit, ex *αιμα* sanguis, & *στασις* sisto. B. **Bloedstempsel.** G. Blutstillende mittel. Gall. *Remede qui étanche le Sang.* A. A. blood stopping remedy.

HALICACABUM, sunt fructus alkekengi.

HALIMUS, idem quod *Halymus*.

HALO, est area rubra utriusque papillæ in mammis circumfusa. *Halos* quoque dicitur. Gr. *ἅλω*. B. **kring om de tepel.** Gall. *l'Areole.*

HALYPHÆOS, est arbor glandifera, sic ob corticem
craf.

crassum vocatur, ex ἄλλης vel ἄλλης crassus, densus, & φλοιός cortex. Alii arborem illam quasi falsicorticem vocant, fumendo pro ἄλλης illud ἄλλης mare, sal, sed minus rectè.

HALYMUS, potius scribendum *Halimus*, est Portulaca marina, sic dicta, quòd in aestuariis juxta maritima loca crescat; ideòque etiam falsi est saporis, & nomen sortitur ab ἄλλης sal. Est & alia ejusdem nominis planta sitim & famem extinguens, & tunc derivatur ab α priv. & λιμός fames.

HALMYCIS, est Brassicæ marinæ sylvestris species; sic à falso sapore vocatur, derivatur ab ἄλλης sal, mare, unde ἄλμυρός falsus.

ΑΜΑ, cum Medicamenti dosi unica vice propinatur.

HAMMA, idem quod *Amma*.

HAMUS & HAMULUS, Gr. ἄρμαστρον, est Instrumentum Chirurgicum pro foetu demortuo aut mola extrahenda accommodatum. Interdum & fasciæ nomen est. B. *Ein haak*. G. Ein angel, haken. Gall. *Crochet*, *Hameçon*, *Croc*. A. An Hooke, a crooke, a caltrope.

HAMUS, B. Angel-band. vide *Cuspis*.

HANDAL, HANDEL, vid. *Albandal* & *Colocynthis*.

HARMALA, est planta, quæ plures habet caules pedem altos, virides, nigricantes, ramosos arbusculam referentes: folia alterna, oblonga, incisa, crassa, carnosa, viridia, saporis viscosi & amari: flores in summitate ramorum crescentes, rosacei; post florem sequitur fructus subrotundus, tricapsularis, semina inæqualia, angulosa, coloris obscuri: radix longa, digiti minimi crassitie, coloris subflavi pallidi: tota planta habet odorem penetrantem & ingratum: est nomen veniens ab arabica voce *Harmel*: sed vulgò appellatur Ruta sylvestris. B. *Wilde wynnrit*. A. Wild Rue.

HARUNDO, idem quod *Arundo*.

HARMONIA, est in genere convenientia five membrorum five qualitatum, five alicujus medicaminis mixturæ; sed in specie est ossium per simplicem lineam conjunctio, ut in ossibus nasi, & palati conspici licet, ubi exterius modò linea apparet, quamvis in ipsa conjunctioe multæ sint inæqualitates, ab ἄγω congruo, adapto. B. *Over-eenhomst*. G. Zusammen stimmung. Gall. *Harmonie*. A. Harmonie. HAU-

HAUSTUS, sive **POTIO**, est liquida medicamenti interni forma, in unicam dosim, ex variis ingredientibus cum idoneo liquore, decoctione, infusione, aut dissolutione, ad purgandum, alterandum, vel sudandum &c. composita. B. *Gen d'antijen*. G. Ein tranck, trancklein. Gall. *Brewvage, Potion*. A. *Potion*.

HEBENUM, idem quod *Ebenum*.

HEBISCUS, idem quod *Hibiscus*.

HECATONTAPHYLLUM, sic vocatur Rosa foliis plenissima, quasi diceret *Centumfolia*; ex εκατος centum, & φάλλος folium.

HECTICA, est febris continua, lenta, ut vix observetur ab ægris, quæque singulis diebus exacerbatur; sed non nisi aliquot à pastu horis, ex ipso corporis, ut dicitur, habitu orta, & longo tempore introducta, quæ adeo radices egit, ut vel ægerrimè expelli possit, cui plerumque adest ulcus pulmonum, macies & tussis, ab *ἕκτε* habitus, quia in habitu corporis adeo fixa est, ut omnes partes tententur & emacientur. B. *uitterende en uitd'roggende koofts*. G. Die schwindfucht. Gall. *Fièvre hecticque*. A. An hecstick or pying, Consumption.

HERERA, est arbuticula, quæ habet cerros parasiticos radicantes in quodcumque sustentaculum: cortex ejus est rugosus, cinereus; lignum ejus ut durum, album: folia ejus sunt magna, ampla, angulosa, dura, rigida, polita, semper virentia, splendentia, saporis adstringentis & acris: flos rosaceus, plerumque hexapetalus: ovarium in fundo floris fit bacca globosa, feta seminibus ab una parte gibbis, ab altera planis. Gr. *Κισσός* & *Ἑλέκη*, sic dicta quod vetustis parietibus adhæreat, vel potius quia edita petat, & altè divagetur: vel quia id, cui adhæserit, edat atque corrumpat. Athenienses Bacchum appellarunt *Citton*, quo nomine rigens hedera, quæ sine adminiculo stat, sola omnium generum ob id vocata est *Cissos*: è diverso nunquam nisi repens humi Chamæcissus. Sic *Dionysia*, hoc est, *Bacchica*, nominata est à Baccho, qui primus ex Indis in Græciam Hederam asportavit: vel quod in tutela ejus fuerit: nam ut ille juvenis semper, ita hæc viret. Nec secus omnia, sicut ille mentes hominum, alligat *Κισσός*, fortè à *κείω* scindo, quia alias arbores *scindit* & perdit. B. *Wittim/ Deil*. G. Epheu, eppich. Gall. *Lierre*. A. Ivy, Ivie.

HE-

HEDERA TERRESTRIS, est species calamitæ : quæ habet caules parvos, semipedem circiter altos, humiles, repentes, tenues, quadratos, nodulos, interdum rubicundos : folia rotunda, dentata in margine, villosa, parum aspera, pedunculis longis adhaerentia, per interval- la sibi invicem opposita : flores ex foliorum alis nascuntur, superius labiati, coloris carulei : flori succedunt quatuor semina oblonga sibi invicem conjuncta, & in capsula, quæ flori tanquam calyx infervit, inclusa : radix tenuis, alba, tota planta habet odorem satis penetrantem, & saporem amarum : crescit in locis umbrosis. & **CORONA TERRÆ**, Gr. *Chamæcissus* & *χῆμα*. Sic dicta quod nunquam non repat humi, foliis Hederæ similibus. *Corona terræ*, quod ramulos suos per terram spargens, foliolo veluti sero eandem coronare videatur. **B Gunderhade / aardvrcil / hondsdras**. G. Gunderman, erdepheu, erdenkrentzlein, gundelreben, gundelrab. Gall. *Lierre terrestre*, *Lierre trainant*. A. Ground-Ivy.

HEDERA, vide *Eccope*.

HEDYCHROUM, est Medicamentum jucundi coloris, ab ἡδῦν jucundum & χῆμα color.

HEDYOSMOS, vide *Mentha*, ex ἡδῦν suave & ὄσμη odor.

HEDYPNOIS, est planta Rhagadiolo similis, quia calix idem est, sed fert fructum meloni-formam, qui dissilit in duas feminum species, quæ sibi invicem sunt conjunctæ, semina exteriora plus sunt expansa, quam interiora. Vocatur Cichorei species: vel quod in cibo sumptum suaviorem & jucundiorum faciat animam id est, suavem anhelitum præstet, vel, ut alii malunt, quod jucundum conciliet somnum, ex ἡδῦν suavis, & πνεῦμα spiro, unde πνεῦμα spiritus.

HEDYSARUM, est planta quæ habet caules tres pedes altos, satis crassos, repentes; folia satis referunt Glycyrrhizæ sed breviora, magis ampla, sine lanugine, nisi in margine, conjugata, in extremum impar desinentia, terna vel plura : flores in spicam vel capitulum congesti, ex alis foliorum erumpentes leguminosi, coloris rubicundi : flori succedit siliqua aspera, undulata, composita ex multis quasi siliculis sibi mutuo ut plurimum adnatis, continens semina in singulis articulis, ut plurimum reniformia: hæc planta crescit in montibus, habetque odorem satis gratum

gratum ob suaveolentiam ita dicta, odorem enim emittit fenugræco, Lupino ac Meliloto non dissimilem, ex ἡδὺς suave, & ἡρίων haurio: sed alii ab Aron diducunt. A. Honev suckles.

HEDYSMA, est illud, quod suavem gratumque Medicamentis odorem conciliat, ab ἡδὺς suavis, jucundus. B. *Ein lieffelphe reuſ.* G. Ein lieblicher geruch. Gall. *Odeur agreable.* A. Pleasing sent.

HEGEMONICÆ, sunt actiones principales in corpore humano, ut sunt actiones animales & vitales, ab ἡγεμονία imperium habeo.

HELCOMA, idem quod *Exulceratio*, dicitur & *Helcysma* & *Helcoſis*.

HELCOs, idem quod *Ulcus*.

HELICYDRIA, sunt ulcuscula quædam parva, densa & rubra in capitis cute apparentia papillis mamillarum similia, à quibus ichor defluit, ab ἑλκυσσῶν ulcero.

HELCYSTER, est uncus ferreus, qui intervitt educendo factum mortuum ex utero.

HELCTICA, ab ἑλκω traho, vide *Attrahentia*.

HELEAGNUS, putatur esse Myrtus Brabantica, *Gagel* dicta, an ab ἑλκω palus, & ἄγρὸς castus? Nasctitur enim in locis paludosis.

HELENIUM, est planta, quæ habet folia, ex radice erumpentia magna, longiora & ampliora verbasci repentia, acuta, mollia, striata in margine, superius coloris viridis palleſcentis, inferius albeſcentia, pedunculis brevibus adhærentia: ex his producantur unus vel plures caules quatuor vel quinque pedes alti, recti, rubicundi, lanuginosi, intus cavi, ramos quosdam dimittentes folia sine pedunculis habentes: flores in summitate caulium & ramorum nascuntur, majori, ampli, orbiculares, radiati, flavi, parum odoriferi: embryonibus in semina papposa abeuntibus & thalamo affixis infidentes, & calice squamoso comprehensi: radix oblonga, crassa, foris fusca, intus pallida, pinguis, saporis acris amaricantis, odoris fragrantis, hanc, patrem stomachi vocarunt, quia stomachi morbos optimè curat in debili ventriculo. Vulgò *Eleanium*, *Enula Campana* & *Inula*, ex lachrymis Helenæ natum scribunt, hinc quæ in Rhodo nascitur ab Helena nomen hoc sumpſit; nam ad eandem nascitur quercum,

E e

ex

ex qua se Helena strangulavit. Alii ab *Helena insula*, ubi longè optimum luxuriat. Hinc quoque descendit nomen *Epula*, & *Inula*, additur vulgò *Campana*, an ex Campania huc allata sit, credendum fortè. Hujus plantæ radix in usu est, estque celebre stomachium ob blandam amaritiam. B. *Alant-wortel / galant-wortel*. G. *Alant-wurtz*. Gall. *Annee, Emule, Campane; Herbe d'Elauime*. A. *Elecampain*.

HELIANTHE, & HELIANTHEMUM, vel **HELIANTHON, HELIANTHOS**: est planta, quæ habet caules exiguos, tenues, rotundos, villosos, repentes; folia oblonga, angusta, pedunculis brevibus adhaerentia; juxta caules sibi invicem opposita, villosa, parùm latiora *Hyssopi*, in fine obtusa, inferiùs viridia, saporis glutinosi: flos rosaceus, ex cujus calice triphylo surgit pistillum, quod deinde abit in fructum satis magnum, sèrè rotundum, qui per maturitatem in tres partes dehiscit, funditque semina subrotunda, tenuia, capillamentis seu placenta affixis: radix lignosa, alba: hæc planta crescit in silvis & montibus, vocatur hæc planta etiam *Chamaecistus* illud nomen imponitur diversis floribus solis cursum aspicientibus, ex ἡλιος sol, & ἄστρος flos sed in genere. Gall. *Heliantheme, Herbe d'Or, Hyssope des Garignes*.

HELICE, est *Salicis* species ab urbe *Ἐλικῆ* nomen fortè habuit.

HELIOCHRYSUM, est nomen, quo varii flores lutei vocantur, ex ἡλιος sol, & χρυσοῦς aurum, quia flores non tantùm aurei, sed & splendentes esse debent.

HELIOSCOPIOS TITHYMALLUS, est *Tithymalus solsequius*, sic dictus, quòd ejus corona semper solem aspiciat, ex ἡλιος sol, & σκία τοῦ ασπicio. B. *Zonne-wende / kroontjes-kruud / zonne-volgende wolfs-milk*. G. *Sonnenwendel, wolfs-milch*. Gall. *Reveille matin suivant le soleil*. A. *Wertgrasse, wertworte*.

HELIOSIS, est insolatio sive apricatio, ab ἡλιος sol.

HELIOTROPIMUM, duæ dantur hujus plante species, *Heliotropium majus* flore albo, est planta, quæ habet caulem pedem circiter altum, lanuginosum, albescentem, medullosum, ramosum: folia ocimi, oblonga, subrotunda, nervosa, albescencia, villosa: flos monopetalus, infundibuliformis, stellæ in modum corrugatus, & in decem

cem partes alternatim inæquales ad oram incisus, ex calice surgit pitillum, infimæ floris parti adinstar clavi infixum, & quatuor veluti stipatum embryonibus, qui deinde abeunt in totidem femina, hinc angulata, inde gibba, quæ coloris cinericeæ: radix lignosa, fibrosa. Hoc nomine appellantur omnes plantæ sese foli obvertentes, ab ἡλιος fol, & περιπαω verto. Gall. *Heliotrope*, *Herbe aux verruës*, *Tournefol*.

HELIX, est Hedera vel Convolvulus, sic dicitur, quia arboribus &c. circumvolvitur, ab ἑλιω circumvolvo.

HELIX, seu CAPREOLUS, est exterior auris crepido, seu Eminentiarum extrema, quæ limbus est spiralis, à concha exsurgens, intortus, sensim magis complanatus, angustatus, minus intortus, auriculæ ambitum, aliquando tantum ejus partem, præcipue versus superiorem sedem, contorti aggeris in modum circumambiens; sic ob tortuosum flexum nuncupata, interior *Scapha* dicitur Ἐλ.ξ *Ruso*, Κοχλια *Poll.* at *Scapha* seu Ἀ'θ'λ'ξ *Ruso*, Σκὰφ' *Polluci*; ab ἑλιω involvo. B. *De oor-rand*. G. *Der ohr-rand*. Gall. *Le bord de l'Oreille*. A. The ring, or brim of the ear.

HELLEBORINE, Planta est, quæ habet unum vel plures caules sesquipedem altos, rotundos, sine ramis, pulvisculum farinaceum habentes: folia veratri albi affinia, sed minora, sine caulibus, nervosa, saporis amari: flos est polypetalus, anomalus, sex petalis dissimilibus constans, quorum quinque in orbem posita sunt, inferius verò imbricatum: calix autem deinde abit in fructum seu utriculum tribus fenestris pervium, quibus adhærescunt valvæ feminibus factæ minutissimis, ad instar scobis: radix fibrosa: hæc planta crescit in montibus vid. *Elleborine*. Gall. *Elleborine*.

HELLEBORUS, vide *Elleborus*.

HELLECEBRA, vide *Illecebra*.

HELMINTHAGOGA, sunt Medicamenta vermes intestinales occidentia & expellentia, ab ἑλμινθ' is vermis, & ἄγω duco. Idem quod *Helminthica*. B. *Worm-middelen*. G. *Wurm-tödtende mittlen*. Gall. *Mort aux Vers*. A. *Worm-feed*.

HELMINTHES, vide *Elminthes*.

HELMINTHICA, sunt Medicamenta vermes necantia,

tia, vide *Lumbrici*. B. *Worm-middelen*. G. *Wurm-triebende-mittlen*. Gall. *Mort aux vers*. A. A vermifuge.

HELODES, vide *Elodes*.

HELOS, five CLAVUS, pedis est tuberculum rotundum, album, callosum, clavorum caput referens, & pedis cuti præduræ radicibus infixum, ortum ab inæquali cutis pressione; ab ἄλωω clavum figo. Gr. ἄλωω Lat. Clavus. B. *Uph-dooren / exteroogen*. G. *Eyerstenaug, ælsteraug, ein huener auge, liddorn*. Gall. *Un cor ou cal au pied*. A. A Corn.

HELOSIS, est inversio palpebræ reflexa, & in utroque oculi musculo convulsio, ab ἄλωω volvo, verito. B. *Omkrulling des oog-scheels*. G. *Das umkehren der auglieder*. Gall. *Renversment des Paupieres*. A. *Turning contrary wise of the Eylids*.

HELXINE, est herba sic dicta, quod prætereuntium vestes attrahat; sic dicitur *Parietaria*, à semine aspero, ab ἄλωω traho. Vocatur quoque *Urceolus*, *Muralium* & *Muralis*, quia muris & parietibus accrescit. *Perdicium* verò, quod eâ perdices præcipuè vescantur. Vide *Parietaria*.

HELXINE CISSAMPELOS, five CONVULVULUS, VOLUBILIS, & VITEALIS, dicitur *Cissampelos*, quod in vineis potissimum nascatur & folio *Hederaceo*. *Convulvulus* verò, quod crebra revolutione vicinos frutes & herbas implicet, ex χισσός hедера, & ἀμπέλω vitis minor, est planta, quæ habet folia multò minora, quàm convolvuli majoris, minùs pinnata, magis tamen rugosa cum floribus ex albo purpurascens, aut etiam albis, turgentia lacte. B. *Zwarte winde*. G. *Schwartz winde*. Gall. *Liseron*.

HEMERALOPS & HEMERALOPIA, est affectus oculorum, ubi ager de die magna luce benè videt, decrescente lumine vix aliquid, oritur à nervo optico minùs sentiente, vel pupilla nimis arcta: ex ἡμέρα dies, & ἄλ οculus. B. *By dag-ziende*. Gall. *Avenglement de jour*.

HEMEROCALLIS, est Lillii species, sic dicta, quod die sereno bonum aspectum præbeat; noctu verò in sese quasi collabitur contrahiturque, ex ἡμέρα dies, & κάλλη pulchra, vel κάλλω pulchritudo.

HEMICERAUNIUS, Gr. ἡμικεράννιω, fasciæ nomen olim

olim fuit, dorsi & pectoris deligationi inferviens, ex *ἡμῖ* femi, & *κράνιον* fulmen, fortè quia fascia fuit scissa, uti & fulmen se scindit.

HEMICRANIA, est capitis dolor alterutram cerebri partem obsidens, ex *ἡμῖ* femis, & *κράνιον* calvaria. B. *Scheele hooft-zwer.* G. Hauptwehe an einer seiten des haupts. Gall. *Migraine.* A. The half head-ache, or Megrim.

HEMIDRACHMON, sive SEMIDRACHMA, est pondus dimidiæ drachmæ. B. *Een half vierindeel-lood.* G. Een halb quentlein. Gall. *Demi drachme.* A. Half a dram.

HEMIECTON, quasi semifextam mensuram significat dimidiati sextarii quatuor Chænicæ capientem, estque pars duodecima Medimni Attici. Videtur quoque fellam significare pro fultu immittendo mulieri. Imò & ollam significare potest, quatuor Chænicæ capientem, cui velut fellæ infidere debet mulier ad capiendum fultum ductis cruribus.

HEMINA, Romana vox ex Græco quidem *ἡμισυ*, quòd dimidia sextarii pars sit, derivata, Gr. *κοτὴλη* nominatur: capit uncias decem mensurales.

HEMIOBOLION, est duodecima pars drachmæ; drachma enim continet sex obolos.

HEMIOLIUM, seu *Sesquiuncia*, *Sescuncia*, Drachmarum duodecim pondus est.

HEMIONIUM, nomen huic non impositum à figura, nec à potestate similive affectu, quam cum Hemiotide habet, sed quòd exhibitum cum muli liene, ungula ac pelle, steriles reddat mulieres, uti sunt muli, mulæque: vel nomen illud accepit, quòd muli hanc herbam delectentur, ex *ἡμῖ* femis, & *ὄστρον* asinus, quia semi asini fiunt.

HEMIONITIS, est Asplenii species, dicta videtur, non quòd hanc muli vorent, nec quòd steriles reddat comedentes, sed quòd ipsa sterilis instar muli sit, ex *ἡμῖ* femi, & *ὄστρον* asinus.

HEMIPAGIA, ex *ἡμῖ* femi & *πάγιον* concretus, fixus, quia dolor est fixus, idem quod *Hemicrania*.

HEMIPLEGIA, est paralytis unius lateris infra caput, proveniens ab obstructione in alterutra medullæ spinalis parte, vel à plaga exterius immissa; undè nullus spirituum

animalium fluxioni aditus patefcit, ex ἡμὶ femi; & πλῆσσω percutio. B. **Lammigheid aan eene zyde.** G. Der halbe schlag auf einer seiten. Gall. *Paralysie d'un Costé.* A. A Palsy of one side.

HEMIPLEXIA, ex ἡμὶ femi, & πλῆσσω percutio, idem quod *Hemiplegia.*

HEMITRITÆUS, sive FEBRIS SEMITERTIANA, est febris composita ex quotidiana & Tertiana, altera Intermittente altera continua ex ἡμὶ femi, & τριταίῳ tertius. B. **Halve andere daagse koortse.**

HEMIUNCION, denotat dimidiam unciaē partem.

HEMYXESTON, idem quod *Hemina.*

HENOPHYLLUM, est unifolium, ex ἓν unum & φύλλον folium. B. **Ein-blad.** G. Ein blat. A. One blade. Gr. *Μονόφυλλον.*

HEPAR, JECUR, ἥπαρ *Nicand* est organum sive viscus in imo ventre, sub diaphragmatis latere dextro situm, ejus crassities & magnitudo in homine insignis est; membranā cingitur tenui, à peritonæo orta; connectitur per tria ligamenta valida. 1. Abdomini per venam umbilicalem. 2. Superiùs diaphragmati, per ligamentum latum membranofum & tenue, à parte dextra. 3. Superiùs etiam diaphragmati à sinistra per ligamentum teres & validissimum; dividitur in partem sinam, cui vesicula fellis, & ductus hepaticus adhærescit. Color ejus rubicundus est. Hepatis substantia ex plurimis membranis & acinis sive glandulis constat. Quod ex frequentibus lotionibus compertum habeo. In eo sanguis ex cunctis visceribus abdominalibus affertur, qui in sinu magno antequam Vena portarum fuit quinquefariam divisa, miscetur, colligiturque, ex quo per totum hepar translato partes biliosæ ab acinis glandulosis segregantur, & per ductum hepaticum, & vesiculam felleam ad intestinum duodenum amandantur. In homine lobi nulli sunt; ast in brutis plures in partes dividitur, quos lobos, pinnas, Jecinoris fibras & ἑρμῆς vocant, ab ἑπείω operor: credebant enim Antiqui in eo sanguinem elaborari & confici, cum tamen sanguis recrementa biliosa ibi separantur; undè ἑπείω sanguis, aut ver, quia viscus temperamentum est, quidam ab ἥπαρ inopia, alii ab ἥπαιον benignè, mitè. B. **Leber.** G. Die leber. Gall. *Le Foye.* A. The liver.

HE.

HEPAR UTERINUM, idem quod *Placenta Uteri*.

HEPATICA; medicamenta sunt, quæ olim specificè contra hepatis morbos applicabantur. Sed quia specifica talia non dantur, illa vox apud veriores Medicos planè evanuit. B. *Middelen tegens de leber-ziekten*. G. *Mittlen gegen die leber-sucht*. Gall. *Remedes Hepatiques*. A. *Remedie against the disease of the liver*.

HEPATICA, eo nomine & insigniuntur variæ plantæ, quibus medici Hepatis malis medentur. B. *Leber-kruid*. G. *Leber-kraut*. Gall. *Hepatique*. A. *Liver-wort*.

HEPATICA VENA, idem quod *Basilica*.

HEPATICUS FLUXUS, malè ita nominatus, quia Hepar non est in causa, sed vasa ad intestina excurrentia, aperta, & sanguinem fundentia. Vide *Fluxus Hepaticus*. B. *Leber-vloed*. G. *Leber-flusz*. Gall. *Flux Hepatique*. A. *The fluxe of the liver*.

HEPATITIS, est Inflammatio in Hepate, sedem suam habens vel in finibus venæ Portarum, vel arteriæ hepaticæ; orta à quibuscunque causis sanguinem incrassantibus, & moventibus, vel vasa hæc comprimentibus; plerùmque Icterus secum comitem habens, ut & dolorem, & tumorem in hypochondrio dextro cum febre continua &c. B. *Een ontsteking in de leber*. Gall. *Inflammation du foye*.

HEPATORIUM, idem quod *Eupatorium*.

HEPIALA, idem quod *Epiala*.

HEPTAPHYLLUM, seu septifolium, estque *Tormentilla*, sic vocatur, quod ferè semper septem folia ubique caulem ambiunt, ab ἑπτα septem, & φύλλον folium. B. *Zebenblad*. G. *Birck-wurtz*. Gall. *Tormetille*. A. *Tormentil*.

HEPTAPSEURON, est *Plantago major*, septenis costis gaudens, ex ἑπτα septem, & πτερον costa. Vide *Plantago*.

HERALEA, illud nomen diversis inditur herbis; ab Hercule procul dubio accepit, sed qua de causa nescio.

HERACLEOTICUM, nempè *Origanum*, dictum ab Heraclea Ponti.

HERACLEUS MORBUS, idem quod *Epilepsia*.

HERBA, est planta frutice minor, cujus caulis singulis annis perit, novo deindè renascente, vel à radice foliato,

liato, vel nudo, floribus & semine donato. In praxi tamen, pro foliis folis ut plurimum usurpatur. Gr. *Borān*, & *Πόν*. B. *Iruid*. G. Ein kraut. Gall. *Herbe*. A. Idem.

HERBA BENEDICTA, vide *Caryophyllata*.

HERBA SACRA, vide *Peristeron*.

HERBA STELLÆ, vide *Coronopus*.

HERCULEUS MORBUS, idem quod *Epilepsia*.

HEREDITARII MORBI, dicuntur quos & parentes habuerunt, & cum genitura jam filios invaserunt, ut sunt *Podagra*, *Phtisis*, *Nephritis*, &c. B. *Erf-zichten*. G. Erb-krankheit, angebohrne gebrechlichkeit. Gall. *Maladie Hereditaire*. A. An Hereditarie Sickness.

HERMAPHRODITUS, est homo utriusque sexus, id est, vir & femina simul. Verum muliebribus instrumentis duntaxat utuntur, rarissime viri sunt; conformatio istæ & abusus inde contingit, quod plus justo clitoris propendeat, ex *Ἐρμῆ*, *Mercurius*, sic dictus ab interpretando, & *Ἄφροδίτῃ* *Venus*. B. *Gen Man-Weib*. G. Mann und Weib zugleich. Gall. *Hermaphrodite*. A. Idem.

HERMETICA MEDICINA, quam *Aegyptii* falso à *Mercurio*. Deducunt. Hæc morborum causas ad sal, Sulphur & Mercurium refert, & generosissima remedia, non modò ex vegetabilibus & animalibus, verum etiam ex mineralibus præparat. B. *Hermetische Medicin*. G. Hermetische artzney. Gall. *Medecine Hermetique*. A. Medicinè of Hermes.

HERMETICE SIGILLARE, scribitur sæpè duabus literis H. & S. est quando vitra ita ferruminantur, ut ne gry quidem possit exhalare, & sit sive vitri ipsius colliqatione, sive alterius indolis luto.

HERMODACTYLUS, est planta, quæ habet folia triquetra vel quadrangula: radix bulbosa vel tuberosa ex appositis tuberculis composita, est rotunda, avellanae magnitudine, compressa, externè coloris rubicundi, internè valdè albi, substantia levis, fungosa, non fibrosa, valdè fragilis, hinc facillè in pulverem farinaceum reducitur, dum recens, est saporis acerrimi, dum annosa subdulcis farinacei, paululum viscosi, vel lenti, odoris nullius cuius sit plantæ radix, non audeo dicere, dicunt esse colchici speciem, quod vix credibile est, cum omnes ejusmodi bulbi ad interius usque corculum tunicas habent,

bent, quæ in *Hermodytylis* non reperiuntur: neque *Iridis* tuberosa folio anguloso, flos enim *Hermodytyli* omnino ab ea differt, & refert volitantem *vespertilionem*, undè horticultis dicitur *vespertilio*. B. *Θερμύς*. Solidiorem esse radicem crediderim, uti est *aristolochia* rotunda, quæ etiam tota in farinam facile tunditur, uti & *Hermodytyli*, figuram repræsentat corculi, intus alba est, adfertur ad nos ex Syria; saporem habet insipidum, & leniter purgat, undè nomen habeat nescio, nisi ab *ἡρμῶς Mercurius*, & *δάκτυλος Dactylus*, palmæ fructus vel potius *Mercurii digitus*, quia radix phalanges digitorum quodammodo refert. B. *Hermodytylis*. Gall. *Hermodyte*. A. Wild Saffron.

HERNIA RAMEX, G. *κίλη*, propriè est intestinum, omenti &c. in inguina, & scrotum prolapsus, ob peritonæi lamellam anteriorem relaxatam, utpotè quæ ad processum vaginalis ortum in abdomine simplex, qualis annulum pro vasorum spermaticorum exitu tegit, facilius vi externæ cedit, undè hanc lamellam Intestina vi illata impellunt per annulum in tunicam vaginalem, sicque ea hærent in proprio sacculo, & tumorem, ubicunque hæserint, excitant. Item quando umbilicus protuberat. Impropiè dicitur uteri prolapsus; *Bronchocele*; *Varices vasorum spermaticorum*, item distensiones à flatibus, humoribus aquosis, vel tumoribus &c. B. *Ein bruch / gescheurt heid*. G. Ein bruch, zerreißung. Gall. *Hernie*, *Rupture*, *Hargne*, *Rompveure*, *Descente*. A. A Chaf, a cleft, a bursting.

HERNIA GUTTALIS, idem quod *Bronchocele*.

HERNIA SCROTALIS, est, quando usque in scrotum Intestina deciderunt.

HERNIA VENERIS, idem quod *Testiculi Veneri*, est quando Testes, inflammatorio tumore ad vesiculas feminales orto, admodum dolent, & tument à materia feminali intus contenta nec effluere potente. B. *Wenus-sloot / zand-sloot*. Vid. *Testiculus*.

HERNIA UTERI, rarè est, & maxima ex parte tunica internæ vaginæ relaxatio & prolapsus. Vide in *Procidencia Uteri*. B. *Ufmoeders-bruch*. G. Mutter bruch. Gall. *Hernie de la matrice*. A. A Falling of the womb.

HERNIARIA, est planta exigua, humilis, quæ habet

bet plures caules vel ramos nodosos, qui repent & circulariter se ubique extendunt per terram, sibi mutuo adhaerentes & intermiscentes: folia sunt exigua, serpillum referentia, coloris viridis subflavescentis, saporis acris: flos apetalus, quinque staminibus vel pluribus instructus, ex calice multifido, quadrifido plerumque vel quinquifido, stellatim expanso, surgentibus: fructus in floris fundo ortus fit capsula rotunda, membranacea, striata, divisa in octo loculamenta, in singulis horum semen unum parvum, acuminatum, ovatum; radix fibrosa, parva: haec planta crescit in locis arenosis. Herba Turca & Polygonum Minus, sic appellatur, quod dicitur herniis eam mederi. B. **Duizent-hoozn** / **Duizent-gren**. G. Harn kraut, bruch-kraut, tausend-korner. Gall. *Turquette*, *Herniole*, *Boutonet*, *Renoxée*, *Cornigiole*. A. Rupture wort, Burstwort, knotgrass.

HERPES, sive inflammatio serpigiosa, *Zona Scribonio*, *Serpens* Lucretio, Ἐρπης Dioscoridi, & Ἐρπιδόν Nicandro, Ζεφη Plinio, Ἐρπεσικὸν ἔλκος Polluci: quæ duplex est, *Miliaris* seu *Pustularis*. Gr. κηληρία. Celso *Ignis Sacer* Avicennæ *Formica Corrosiva*. B. **Hair-worm**. Quæ cum prurigne, cutim solummodo occupat. G. Zittermahl, die bræse spitzige raude, haarwurm. Gall. *Galle*, *Gratelle*, seu *volage*, *les darts*. A. A Ringworm, A. Hair-worm, Altera, *Exedens*, sive Ἐρπετις ἐκδιούσα, quæ non tantum cutim, sed & musculos subjectos obfidet. Causa est, quando glandulæ cutaneæ nimis ubertim particulis salis suffunduntur, quæ ab aliis viscidis continentur ne effluant, pruritus & ulcuscula miliaria excitant, quæ aliquando, si materia peccans abundaverit, crustam excitant & subjectas partes exedunt, ab ἔρπω serpo, quia continuo serpit. B. **Dauworm** / **de wolf**. G. Der fressende wurm. Gall. *Gratelles Rongeante*. A. Deweworm.

HERPERIS, est Leucii species quæ habet caules duos circiter pedes altos, rotundos, villosos, medullâ repletos: folia alternatim juxta caules disposita, erucam referentia, sed minus incisa, in margine dentata, acuta, villosa, coloris viridis nigricantis, saporis aliquantulum acris: flores quadrifidi, cruciformes, coloris aliquando albi, aliquando purpurei, vel varii, odoris suavis & grati: post florem sequitur siliqua oblonga, tenuis, cylindrica,

drica, angulosa, teres, bivalvis, cui plures inhaerent fo-
veolæ, in quibus reconduntur utrimque semina plerum-
que rotunda, vel cylindrica, rubicunda, acria: radix par-
va, alba, lignosa: hæc planta crescit in hortis. Sic dici-
tur quòd vespertino tempore & noctu melius oleat quàm
interdiu, ab ἑσπερος vesper. B. *Bloem van Damast.*
Gall. *Juliane, ou Juliene.* A. Dame Violets.

HETEROCRANIA, five HEMICRANIA, est dolor
alterutram capitis partem obsidens, ab ἑτερον alterum, &
ἑρᾶν calva. B. *Hoofst-ypn die een van beide zyde des*
hoofsts bezet. G. Hauptwehe an einer seiten des haupts.
Gall. *Migraine.* A. The halfe head-ache.

HETEROGENEUM, seu ANOMEOMERES, est
quando improportionatum quid sanguini & spiritibus, ut
in febribus, vertigine, motibus convulsivis, & apoplexia,
accrescit, ex ἑτερον alterum, & ἑτερον sexus, genus. B.
oneerdaantig / veeldaantig. G. Ungleich, manchfal-
tig. Gall. *Heterogene.* A. Idem.

HETERORHYTHMUS, est ætas alia, quàm anni fe-
runt: Ex Gr. si juvenis senilem, & senex juvenilem æta-
tem degunt: Illa differentia etiam de pulsibus dicitur,
cum in morbis diversus modulus pulsandi tenetur, ab ἑτερον
alter, & ἰσομετρος modulus.

HEXAGIUM, pendet quatuor scrupulos, Latinis *Sex-*
tula est, alii drachmam unam cum dimidia esse dicunt.

HEXIS, est habitus seu habitudo corporis, ab ἕξ ha-
beo. B. *Gesteltheit des lighaams.* G. Die gestalt des
leibes. Gall. *Disposition du Corps.* A. An Habitude of body.

HIBISCUS, vide *Ibiscus.*

HIDROA, SUDAMINA, PAPULÆ SUDORALES
& SUDOSÆ, sunt quædam tubercula lata & humida,
pruriginosa granis milii similia, interdum sine pruritu, quæ
cutim ἰσχυρῶς exasperant, fiunt hæc, quando sudor ob
cutis densitatem erumpere impeditur, adeo ut materiã ibi
retentã, & tenuiori parte puris per vasa lymphatica reve-
ctã vel evaporatã, cutis in tumorem elevetur. Affectus hic
familiaris est pueris & juvenibus, præsertim temperamen-
to calidioribus, qui ætatis tempore nimis moventur &
exercentur, in collo, scapulis, pectore, brachiis & femo-
ribus, frequentius tamen circa pudenda & anum acci-
dens. Arab. *Asef & Albafef.* Lat. *Sudamina.* Gr. ἑλκυσματα,
ab

ab ἰδρῶς aqua, vel ἰδρῶς fudo. B. *Sweet-puisjes*. G. Schweiß blätter, hitz blätterlein. Gall. *Vessie de sueur*. A. Sweating pushe.

HIDROCRITICA, sunt judicia, quæ à sudore defumuntur, ab ἰδρῶς sudor, & κριτῶν judico. B. *Goedert uit sweeren*. G. Urtheilen aufz das schwitzen. Gall. *Jugement qu'on forme de la maladie en consequence de la sueur*. A. A judgment taken from sweating.

HIDRONOSUS, est febris, in qua plurimis sudor prodit; quæ ab *Anglis Sudor Anglicus* nominatur, ex ἰδρῶς sudor, & νόσος morbus. Idem quod *Hydopyretos* vel *Sudor Anglicus*. B. *Sweet-koozts*. G. Schweiß-fieber. Gall. *Fievre suante*. A. The Sweating Fever.

HIDROPYRETOS, idem quod *Sudor Anglicus*, ex ἰδρῶς sudor, & πυρετός febris.

HIDROS, idem quod *Sudor*, ab ἰδρῶς fudo.

HIDROTICA seu **SUDORIFERA**, sunt, medicamenta, quæ sanguinem humoresque omnes validius per totum corpus movent, eos incidunt, & attenuant; simulque imminuunt resistantiam in vasis exhalantibus circum, atque ita ipsa partim in sudorem erumpunt & partim in halitum convertunt liquida circulantia, & quæcumque obvia sunt secum deferunt, & in ambitum corporis propellunt, ubi illa in sensibilem sudoris liquorem collecta erumpunt, ab ἰδρῶς sudor. B. *Zweet-middelen*. G. Schweiß treibende mittlen. Gall. *Remede Sudorifique, ou diaphoretique*. A. A Remedie producing sweat.

HIERABOTANE, vide *Peristeron*.

HIERACIUM, est planta, quæ habet plures caules sesquipedem vel duos pedes altos, fortes, angulosos, coloris viridis fusci, cavos, in plures ramos divisos, & foliis quibusdam instructos: folia inprimis ex radice erumpunt, repentia, longa instar Taraxici, in fine obtusa, incisa, viridia, supernè tenera, villosa, infernè densiore lanugini canescentia, maculis pulchris interdum notata, sapore amaro & nitroso: flores sunt semiflosculosi, plurimi scilicet semiflosculis constantes, Embryoni inidentibus, & calice majore, ampliore, & squamosiore quam in *Lactuca comprehensis*, calix per maturitatem non in conum, ut in *foncho* crescit, sed explicatur. Embryo autem abit deinde in semen teneriusculum, non fuscum, pap-

pappis instructum, in capitulum collectum : radix longa, crassa, carnosa, simplex, alba, succum lacteum amarum gerens, nomen accepit ab accipitre. Gr. *ισραήλ*: quia creditur illam hujus succo oculos restituere, scalpendo enim illud, succoque oculos tingeno, obscuritatem cum sentire, discutunt. *Sonchites* etiam appellatur, quod soncho non admodum dissimilis sit, maxime quod ad ejus circumferentiam & extremam partem, in qua caules & flores sunt, attinet. Propter lacteum succum, *Lactuca sylvatica* vocatur, appellatur etiam *Accipitrina*. B. *Habil-fruid*. G. Habicht kraut. Gall. *Cichoree Jaune herbe de l'Epervier*. A. Hawke wede.

HIERA PICRA, est Electuarium ex aloë, ligno, aloës, radicibus azari, spica indica, croco, mastiche & melle paratum, ex *ισρά* sancta, propter vires laudabiles, & *πικρά* amara. B. *Heilig bitter*. G. Heilig bitter. A. The holy bitter.

HIEROGLIPHICÆ NOTÆ, sunt plicæ rugæque in manibus, ex quibus vana curiositas multum prædicere conatur, ex *ισρά* sanctum, & *γλύφω* sculpo. B. *Hand-hykhonst*. G. Wahrsagen auf den hænden. Gall. *Chiromantie*. A. Chiromancy.

HIPPOCAMPUS, non tantum pisciculus marinus est, sed & processus ventriculorum cerebri superiorum sive anteriorum, ex *ἵππος* equus, & *κάμπτω* inflecto, quia illud animalculum inflexum est.

HIPPOCRATICA FACIES, *Facies Hippocratica*.

HIPPOCRATIS MANICA, vide *Manica Hippocratis*.

HIPPOGLOSSUM, vide *Hypoglossum*.

HIPPOLAPATHUM, est Rhabarbarum monachorum seu lapathum magnum, ita ob magnitudinem appellatum videtur, ex *ἵππος* equus & Lapathum. B. *Roote of waterpatig*. G. Wengel-wurtz, freis-wurtz, rot-ritter. Gall. *Rhabarbe des Moines, Rapontie des montagnes*. A. *Patience*, vel *Monks-Rubatb*.

HIPPOHAES, sive Rhammus catharticus oleæ folio; vox *ἀπὸ τοῦ ἵππου*, quod vis ejus purgatrix tam valida sit, ut ipsis equis alvum subducatur. B. *Purgeer-doojn*. Gall. *Nerprum, ou Bourg-Epine*. A. *Purging-Thorn*.

HIPPOSELINUM, *Olus atrum* vocatur: sic à magnitudine dictum, ab *ἵππος* equus, & *selinum*: siquidem
Græci

Græci magnis & amplis rebus *Hippo.* præponere solent, adeò ut *Hippofelinum* Latinis nihil nisi grande Apium sit. *Olus* autem *Atrum* vel pullum à foliis, vel feminibus, quæ atro colore nitent, appellatum esse videtur. B. *Opoffe cype / peterfeli van Merandzien.* G. Groß epfich. Gall. *Maceron.* A. The Herb. Alexanders.

HIPPURIS, Lat. Equisetum seu cauda equina, eamque referens: ex ἵππος equus, & ἔρῃ cauda, dicitur etiam *Salix* seu *Herba equimalis*, ut & *Asprella.* B. *Waarde-ffaart.* G. Schafft hew, rosz-schwantz, schaffihau, ratzen wadel. Gall. *Queue de Cheval, Queue de Chat, Aprelle.* A. Horsetail.

HIPPUS, est oculorum affectus in quo oculi tremuli continuo agitantur & subinde nictitant, ut in equitatione fit, ab ἵππος equus. B. *Bebende oog.* G. *Bebende augen.* Gall. *Maladie des yeux, par laquelle ils se meuvent continuellement de coté & d'autre, & ne peuvent demeurer dans une même situation; instabilité des yeux.* A. Quaking or trembling of the eyes.

HIRCI BARBA, Gr. Τερροστῶριον, planta nomen sibi adscivit, quòd è calicis summo, floribus evanescentibus, papposa prodeat caefaries, seu comosa lanugo, cui cum hirci barba nonnulla similitudo. B. *Hor-baard / Zo-sephs-bloemen / Morgenstar.* G. Bocks-bart. Gall. *Barbe de Bouc.* A. Goars Beard.

HIRCULUS, est Nardi species, ficque dicitur, quòd Hircum redoleat.

HIRCUS, HIRCI vel **HIRQUI,** oculorum anguli, *καυθῆς*, eorum qui ad nasum sunt, *καυθῆς* & *πυγῆς* dicuntur, quod inde lachrymæ manant: atqui ad tempora, *καυθῆς* Poll. *Nicaudr.* B. *Oog-winkels / oog-hoekjes.* Vide *Canthus.* G. Die augen-winkel. Gall. *Les Angles de l'œil.* A. The Corner of the eye. *Ale* etiam sub axillis *Hirci* appellantur. B. *Hec orel hair.* G. Das achsel-haar. Gall. *Le poil deffous l'aisselle.* A. The wing hairs. Item Auris eminentia. Vide *Tragus.*

HIRQUUS, idem quod *Canthus.*

HIRUDO, five **SANGUISUGA,** insectum est palustre, apodum, oblongum, quod exugendo sanguini carum hæmorroidum nonnunquam à quibusdam applicatur. B. *Bloed-zuiger.* Gr. *βδελλα.* G. Ein blutigel. Gall. *Une Sangsue.* A. A Bloud Sucker. Hi-

HIRUNDINARIA, est *Asclepias* seu *Vincetoxicum*, sic vocant à fructu, seu potius à siliquis quas producit, quæ dehiscentes plumosum ostendunt semen, atque hirundinis figuram referunt. B. *Swaluwe wortel*. G. Schwalben wurtzel. Gall. *Domte-venin*. A. Swallow-wort.

HIRUNDINARIA, vide *Centum morbia*.

HIRUNDO, piscem & avem quidem denotat, sed apud Medicos est cavum illud in flexura brachii, sunt & qui volunt pudendum muliebre ita vocari.

HISPANICUM OLUS, est *Spinachia*, fortasse quòd ex Hispania primùm duxerit originem, & deindè ad cæteras tandem nationes translata sit. B. *Spinagie*. G. *Spinat*. Gall. *Espinars*. A. Spynach.

HISPIDULA, est planta officinalis, pilosellæ species. B. *Katzel-boet*. G. *Ratzen-fusz*. Gall. *Pied de chat*. A. Cats-foot, a kind of small mous-ear.

HISTOS, Gr. ἵστος est instrumentum chirurgicum ligneum, in cujus summo aliud lignum transversum imponitur, ex quo trochlea dependet, ad scælæ demissionem.

HOLCE, Gr. ὄλη, idem quod *Drachma*.

HOLIPPÆ, sunt placentulæ ex infusione Medicamentali farinaque triticea, addito insuper saccharo, subactæ.

HOLOSTEUM, seu **HOLOSTIUM**, est herba sic per antiphrafin dicta, quali minimè offea, sed potius tenera & mollis, ac omni prorsus duritie carens, ex ὄλον totum & ὄστρον os. B. *Spaansche weegbree*. A. Spanisch Plantain.

HOMÆOMERES, vide *Similares Partes*, ex ὁμοίων simile, & μέρος pars.

HOMOGENÆ PARTICULÆ, sunt, quæ puræ, integre & immixtæ, sibi que per omnia similes sunt, ex ὁμοῖον simile, & μέρος genus. B. *Cendaanige deeltjes*. G. Gleiche, gleichförmige theile. Gall. *Homogene*. A. Idem.

HOMOPLATA, *Scapula*, *Spatula*, *Scoptula aperta* Celso. Gr. πλάται. ὁμοπλάται, Ἐπιώσσιοι, sive os, quòd humeri latitudinem constituat, triangulare, latum, & tenuè presertim in medio, sed in processibus crassum, utrimque unum, incumbens superioribus costis partè posticâ instar scuti, processus sunt tres *Acromium*, sive humeri mucro; *Coracoïdes*, sive *Anchoralis*, & ἄνω five *Cervix*. Usus ad costarum robur, ad humeri & clavicularum articu-

cu-

culationem, & ad musculorum injlantationem, ab ἄμειος humerus, & πλάτος latus. B. Het schouderblat. G. Das schulterblat. Gall. l'Os de l'Épaule. A. The Shoulderblade.

HOMOTONOS, est morbus eundem ordinem servans, vel est febris continua, æquali dramate suos actus, fecnasque peragens, ex ἴσος æquale, & τεινῶ teneo.

HOPLOCHRISMA, est armorum, ut gladii, cultri, pugionis, &c. deligatio, quæ creditur vulnera consolidari, quod tamen ridiculum, ex ὅπλα arma, & χεῖρ ungo. B. Wapen-verbinding.

HOPLOMACHLION, est nomen instrumenti Chirurgici universalis, toti corpori humano adaptandi & applicandi.

HORA, est Hippocrati determinatum anni tempus, quod libet ex Aph. i. sect. 3. αἱ μεταβολαὶ τοῦ αἵματος γίνονται νοσήματα, καὶ ἐν τῆσιν ἔτησιν: id est, mutationes temporum pariunt morbos ipsis anni temporibus &c. unde ἄρῃ annus, & ἄρῃ tempestivus.

HORÆA, & ὄραρα, sunt fructus tempestivi, seu æstivi, molles, & pulposi, ut poma, pyra, pruna &c. ab ὄρα tempus. B. Obstbrügten / Obst. G. Allerley Obst. Gall. Fruits d'Été. A. Summer fruits.

HORARII FRUCTUS, idem quod *Horæa*.

HORDEATUM, est Medicamentum liquidum internum, ex hordeo ad crepaturam cocto & tulo liquoribus convenientibus affusis & colatis, præparatum, quibus amygdalæ, sem. papaveris albi, sem. quatuor frig. maj. &c. non raro accedunt. B. Fen gerste melk. G. Gerstenmilch, gersten-wasser. Gall. Orgeade, Lait d'Orge. A. Barley milke.

HORDEOLUM seu CRITHE, vel HORDEUM, est tuberculum in summo palpebrarum, magnitudine hordei enascens, cujus altera species grando, tuberculum durum, mobile, pellucidum & rotundum, quæ verò tubercula majora hic eveniunt, ad Nodos, Melicerides, Steatomata & Cancros referuntur, omnes id habent, quod pondere suo, aliisque modis motui palpebrarum remoram injiciunt. Gr. κριθή, & κροθία. B. Fen frontjen / scheidjen op 't oog / een styge. G. Gersten gleicher, schwulst an den augen-gliedern, werren. Gall. l'Orgeolet ou Orgueil. A. A swelling in the eye browslike a Barley corn.

HOR-

HORDEUM, seu **ORDEUM**, est frumenti species quæ habet caulem secali minorem: folia latiora, spica crassior, calix, glumæ, Aristæ, flos, ut in tritico & secali; Aristæ verò asperæ: semen tumidius utriusque apice acutiore, glumæ tam arctè adhærenti unitum, ut non nisi triturando separetur. Gr. κριθή, dicitur ab horrore, quòd ejus Aristæ mordacior sit quàm tritici, vel ab oriendi celeritate, quod antè cætera frumenta pullulet, vel ab antiquo adjectivo, *Hordus*, quod significabat *Gravidum*. Vide *Cri-the*. B. *Gerst*. G. *Gersten*. Gall. *Orge*. A. *Barly*, *Barley*.

HORMINUM, seu **ORMINUM**, est planta salviæ referens: Caules pedem circiter alti, rubicundi, quadrati, lanuginosi, ramosi: folia salviæ, sed minùs sicca, nitidiora, valdè lanuginosa, sibi invicem opposita, non valdè odora, saporis amari, in summitate ramorum sunt multa folia conjuncta coloris violæ, flos monopetalus labiatus, cujus labium superius parvum & galeatum falcatum est, inferius verò in tres partes divisum, media cochlearis instar excavata: ex calice surgit pistillum floris parti posteriori instar clavi infixum, ac quatuor veluti embryonibus stipatum, qui abeunt in totidem semina, in capsula, quæ floris calix fuit, recondita: radix fibrosa, lignosa; est *Sclareæ* species, & omnes hujus species *horminum* vocaverunt, verùm quibus galea falcata est, hæ *sclareæ* dicuntur, *horminum* verò habet *Galeam* breviorè, & magis apertam. Dicitur ἀπὸ τοῦ ὀρμῶν, quòd impetu cæco agat, & ciat in Venerem. Gall. *Orvalle*. Vide *Sclarea*.

HORRIFICA FEBRIS, vide *Pbricodes*.

HORROR, Gr. *Φρίνα* & *Φρίνωρ* à *Φρίνω*, est levis convulsivæ species, in exterioribus corporis partibus contingens, minor quàm *Tremor*, dum quasi corpus frigore invadit, & subindè tantùm observatur, sed *Tremor* aliquo successivo tempore adest: symptoma in febrium initio plerumque; item cum aère frigido afficimur; vel adimus rei horrendæ enarrationi. B. *Gen koude vzing*. G. *Zittern* oder *schauten*. Gall. *Frisson*. A. *Dread*, *Terrour*.

HUMECTANTIA, sunt medicamina, quæ particulas suas humiditas corporis nostri poris possunt insinuare. Item sunt omnia fluida. Gr. ὑγραίνοντα vel ὑγραίνω. B. *Wetvogtigende middelen*. G. *Anfeuchtende mittlen*. Gall. *Remedes humectans*.

F f

Hu.

HUMERUS, illa pars corporis est, quæ apparet in ea articulatione, quâ superior humeri pars, quæ *Epomis* & *Superhumeralis* dicitur, ad collum vergit, & à posteriori parte ossi scapulæ; ab inferiori autem ei ossi, quod, dum totum brachium attollitur, manifestum fit & *Ala* nuncupatur. Alias *Humerus* quoque dicitur de parte prima brachii, quæ unico osse constat, quæ aliis *Brachium* per excellentiam appellatur, illius *os* appellatur *os Humeri*, *os Brachii*, & *os Adjutorium*. Gr. *ὤμος*. B. *Schouder*. G. *Schulter*. Gall. *l'Espaule*. A. *Shoulder*.

HUMIDUM PRIMOGENEUM, est liquidum ex quo omnia in generatione fiunt, & rectè dicitur succus nervosus, qui prius ante omnia in generatione conspicitur. B. *Det eerste vogt*. G. *Die erste feuchtigkeit*. Gall. *l'Humide ou l'humour radicale*. A. *The first liquor*.

HUMILIS MUSCULUS, est is, qui oculum deprimat, sic dictus, quia oculum deorsum versus malas trahit. B. *De niederige spier*. G. *Der niederdruckende augen maulz*. Gall. *Le Muscle Humble*, *Abaisseur*. A. *The pressing muscle*.

HUMILUS, idem quod *Lupulus*.

HUMORES SANGUINEI, à Veteribus in *Sanguine* constituuntur quatuor nempe *Biliosus*, *Pituitosus*, *Melancholicus* & *Sanguineus* propriè dictus, idque secundum quatuor Elementa Peripatetica; verum illa opinio, inventa circulatione sanguinis, prorsus concidit. Tamen vitio ipsius sanguinis à crati descendentis, inveniuntur, sed sanguinis partem integram non constituunt: Sanguis enim est humor unicus; secus si esset, tartarus in vino, & sæx in cerevisia, forent partes vinum & cerevisiam constituentes. In sanguine venis emissio tres duntaxat diversæ corporum species ad oculum comparent; in superficie enim sanguinis coagulati crustam fibrosam, se per totam massam diffundentem, videbis; deinde, particulas quasdam rubras inter fibras conspicies, quæ circa fundum propter fibrarum paucitatem nigrescunt, ultimo massa hæc in sero suo expresso natat. Verum si quis accuratiùs procedere velit, sanguinem destillet & arte Chymicâ dissolvat, quinque corpora tantum pura inveniet: Spiritum nempe, Sulphur sive Oleum, Aquam, Salem & Terram. Sanguis & Chylus omnia totius corporis vasa majora perlunnt, & exin-

exindè pro varia partium constitutione, speciales oriuntur succi; uti ex cerebro, Succus Cerebralis seu Nervosus: ex Hepate, Fel; ex renibus, Urina; ex mammis, Lac. &c. B. *Humeuren / vogten*. G. Die feuchten. Gall. *Humeurs*. A. The Humours.

HUMORES OCULARES, sunt tres. 1. *Aqueus*, qui antè intra corneam & uveam tunicam continetur. B. *Waterig oog-vogt*. G. Die wässerige feuchtigkeit. Gall. *Humeur Aqueuse*. A. The Watery humour. 2. *CrySTALLINUS*, sive *Glacialis* humor, is in tunica uvea in medio, concluditur & cæteros soliditate superat. B. *KrySTALLINE vogt*. G. Die crySTALLINE feuchtigkeit. Gall. *Humeur crySTALLINE, ou le CrySTALLIN*. A. CrySTALLINE, vel, Icie Humour. 3. *Vitreus*, reliquis duobus copiosior, posteriorem oculi cavitatem occupat. B. *Glasagrig vogt d'oogen-vogten*. G. Die gläserne feuchtigkeit, augen feuchte. Gall. *Humeur vitrée, en general, les Humeurs de l'Oeil*. A. Glassy Humour, The Homours of the eye.

HUMOR IN SECUNDINIS, est succus nutritius, qui ex uteri vasculis undique per Chorion & Amnion penetrat usque in cavum amnii, estque fœtui alimentum per os diglutendum; verùm reperitur & tertia membrana *Alantois* dicta, quæ per urachum fœtus pervium urinam in suo cavo recipit, à sola vesica fœtus non capiendam. B. *Water in de nageboorte*. G. Das wasser in der nachgeburt. Gall. *L'Eau ou l'humeur sereuse, qu'on trouve dans l'arriere saix*. A. Water in The secundine.

HYACINTHUS, duplex est, Orientalis radice bulbosa, Indicus radice tuberosa: prior habet caulem semipedem circiter altum, rotundum, politum, erectum, nudum, in spica florigerum Caryophylli aromatici figura, folia longa, angusta, viridia, splendentia, porri minora: flos est lilaceus, monopetalus, nudus, tubulatus, in sex segmenta, extrorsum flexa, divisus, caryophylli aromatici figura, arctè complectens ovarium, coloris plerumque cærulei, aliquando albi, aliquando purpurei vel carnosii, odoris grati: flori succedit fructus subrotundus, fere trigonus, divisus in tria loculamenta, femina subrotunda, vel plana & nigra continentia: radix bulbosa, alba, tota planta habet succum viscosum, crescit in pratis juxta vias, cognoscitur ex radice bulbosa, quæ unica modo ex-

capitur, quæ dicitur Hyacinthus tuberosa, Gallis *tuberose*; plures dantur Hyacinthi, qui & habent florem diversissimum, sed tamen omnes Hyacinthi dicuntur, sic Hyacinthus veterum habet florem caryophylli, hinc Gallis vocatur *Gerosle* hinc illud nomen plurimis inditur floribus. Fabulæ dicunt nomen à puero Hyacintho accepisse. Porrò narrant ex sanguine Ajacis provenisse, qui ad Trojam occisus est; idcirco autem huic flori inscriptum esse, *αι, αι*, initium nominis Ajacis, eaque causa eum florem scriptum Hyacinthum vocat Poëta, cum canit *α γ γ α π τ α υ α κ ι σ θ ο*, literas enim habet inscriptas lugubres, videlicet *αι, αι*, quæ testes sunt eorum, quæ de Ajace fabulantur, cujus ex sanguine, natum Hyacinthum canunt. Sed fortè quia *μ ο τ α τ ο υ α ι ο κ ι ν η ι υ σ θ ο*, florem emittit ubi Terra vernis imbribus permaduit. B. *Hyacinth / nagelbloem*. G. Wertzel-blummen. Gall. *Jacinte*. A. Hare bells. Ladies flour.

HYACINTHUS, est Gemma pellucida, ex flavedine rubens, ignisque flammæ imitans. Sunt alii (vel alix) Orientales, alii Europæi. Hi inveniuntur ad Iseram fluvium, in continibus Silesiæ & Bohemiæ, suntque Orientalibus ignobiliores. Quoad colorem, referunt alii colorem mini nativi, alii sanguinis admodum bilioli, & hi sunt præstantissimi: alii rubedine croci admodum flavescunt; alii exactè ostendunt succini colorem, & hi viliores: alii albi, pellucidi, succini colorem referunt, & hi omnium vilissimi habentur. B. *Hyacinth*. G. Ein Hyacinth. Gall. *Hyacinthe*. A. Jacinθt, Hyacinth.

HYALOIDES, est humor oculi vitreus intra tunicanam retinam & Crystallinum contentus, ex *υ α λ ο* vitrum, & *ι δ ο* forma. B. *Glasachtige vogt*. G. Die gläserne Feuchtigkeit. Gall. *l'Humeur vitrée*. A. Vitreous humour.

HYBONA, est omnium vertebrarum incurvatio, ab *υ β ο λ ω* incurvo. Idem quod *Cyphosis*.

HYDATIDES, & **HYDROÆ**, sive **AQUULÆ**, sunt vesiculæ aquosæ in *Hepate*, *Liene*, aut quodam alio viscere, hydropicis familiares. Item circa palpebras pinguedinis incrementum, ab *υ δ ω ρ* aqua. B. *Waterblaasjes*. G. Wasser blatterlein, wasser blasen. Gall. *Hydatides*, *Vesies*, *aqueuses*. A. Watery bladders.

HYDATODES VINUM, est Vinum aquâ dilutum, ex

ex ὕδατος aqua, ἰδίῃ forma. B. Gewaterde wpu.

HYDATOIDES, est humor oculi aqueus, qui intra tunicam corneam & uveam comprehenditur, ab ὕδατος aqua, & ἰδίῃ forma. B. Waterige vogt. G. Die wässrige feuchtigkeit. Gall. *l'Humeur aqueuse*. A. The watery humour of the eye.

HYDERODES AFFECTUS, idem quod *Hydrops*.

HYDEROS, idem quod *Hydrops*.

HYDRAGOGIA, vide *Vena lymphatica*, ex ὕδατος aqua, & ἄγωνα ductus.

HYDRAGOGA, sunt Medicamenta, quæ attenuando fluida, & validè Intestina atque ventriculum stimulando, aquosos humores expurgant, ex ὕδατος aqua, & ἄγωνα duco. B. Water af dypvnde dingen. G. Wasser treibende mittlen. Gall. *Hydragoge*. A. Idem.

HYDRARGYROS, est Argentum vivum, five *Mercurius*, ex ὕδατος aqua & ἄργυρος argentum. B. Quicksilber. G. Quecksilber. Gall. *Vif argent, ou Mercure*. A. Quicke silver.

HYDRARGYROSIS, est Inunctio Mercurialis, pro excitanda salivatione in lue venerea aut aliis morbis. Ex ὕδατος aqua & ἄργυρος argentum.

HYDRELÆUM, est mixtura ex aqua & oleo, ex ὕδατος aqua, & ἔλαιον oleum. B. Een mengsel van olie en water.

HYDRENTEROCELE, est intestinorum una cum aqua in scrotum prolapsus, ex ὕδατος aqua, ἰντερον intestinum, & κύλη tumor. Vide *Hydrocele* & *Enterocoele*.

HYDROA, sunt quædam tubercula lata & humida, pruriginosa, granis milii similia, interdum sine pruritu, quæ cutim ἰλλυδατος exasperant; fiunt hæc cum aliquando sudor acris per sudorem ex cute expellitur; sed qui à cutis densitate impeditur, materia viscida & acris in ea retinetur, & in tumorem elevatur. Affectus hic admodum junioribus atque juvenibus familiaris est, præsertim temperamento calidioribus ætatis tempore sese nimium exercentibus, nempe in collo, scapulis, pectore, brachiis & femoribus, frequentius tamen circa pudenda & anum. Arab. *Asif* & *Alhasif*. Lat. *Sudamina*. Gr. *Ἐκζήματα*, deriv. ab ὕδατος aqua, vel ἰδρῖον sudo.

HYDROCARDIA, est liquor in pericardio, ex vasculis

lis lymphaticis perpetuo stillans, & continuò absorbtus à vasculis Absorbentibus, adeò ut cor aquæ innatet, ex ὑδωρ aqua, & καρδία cor. Vide *Aqua Pericardii*.

HYDROCELE, est scroti tumor ab humore aquoso excitatus, in ejus membrana cellulosa collecto; vel in tunica Testium vaginali; vel si in ascitico simul fuerit Enterocèle, in sacculo peritonæi relaxatio ab aqua simul ingressa cum Intestino, fiet Hydrocèle, ab ὑδωρ aqua, & κήλη tumor. B. *Water-hloof / water-bzuik*. G. Wasserbruch. Gall. *Hernie Aqueuse, Hydrocele*. A. Watery rupture.

HYDROCEPHALUM, est capitis ex humore aquoso intumescencia, in Infantibus tantum observabilis, oriunda à colluvie inter tegumenta externa hærente; vel inter tegumenta & cranium, vel inter cranium & cerebri membranas, inter membranas ipsas, earumque duplicaturas, tum in ventriculis cerebri, sine morte tamen subita, ab ὑδωρ aqua, & κεφαλή caput. B. *Gen water-hoofst*. G. Die wasser-sucht des haupts. Gall. *Hydrocephale*. A. Watery tumor of the head.

HYDROCRITHE, est aqua hordei, ex ὑδωρ aqua, & κριθή hordeum, à κριθή secerno, quòd ejus grana à se invicem distent & secernantur. B. *Gerste-watr*. G. Gersten-wasser. Gall. *Eau d'Orge*. A. Baaley Water.

HYDRODES FEBRIS, idem quod *Typhodes* vel *Flo-des*.

HYDROLÆUM, idem quod *Hydrelæum*.

HYDROLAPATHUM, idem quod *Hippolapathum*, ex ὑδωρ aqua & *Lapathum*.

HYDROMEL, est *Mulsum*, sive decoctio ex aqua & melle, ab ὑδωρ aqua, & μέλι mel. B. *Mecede / Honing-watr*. G. Meth. Gall. *Hydromel*, can *Miellée*. A. Mead.

HYDROMPHALUM, sive **HERNIA AQUOSA**, est protuberantia umbilici, ex humoribus aquosis in abdomine contentis, ex ὑδωρ aqua, & ὑμφαλός umbilicus. B. *Gen waternabel*. G. Wæszriger nabelbruch. Gall. *Hydromphale*. A. Watery rupture of the Navel.

HYDRONOSOS, idem quod *Sudor Anglicus*.

HYDROPEGE, est aqua fontana, ex ὑδωρ aqua, & πηγή fons, quia πηδῆ ἐκ γῆς, quia aqua è terra salit.

HYDROPHOBIA, sive **AQUÆ METUS**, est affectus,

ctus, cum furore, liquidorum & splendorum fuga, aliquando cum delirio, feбри, aliisque symptomatis, summo cum vitæ discrimine invadens, ortus & propagatus ex morfu canis rabidi, eique analogo contagio, ex ὕδαρ aqua, & φοβία timeo. B. *Water-vrees* / *Wolhepd*. G. Wasser-furcht. A. The Fear or Water.

HYDROPTHALMIA, est, quando oculus in stupendam excrefcit molem, & magna ex parte extra orbitam prominat, ex ὕδαρ aqua & ὀφθαλμῶς oculus. B. *Water-ooq*. G. Die Wasser-fucht im auge. Gall. *Hydrophthalmie*. A. Idem.

HYDROPTHALMION, est illa pars oculis subjacens, quæ in cachecticis & Hydropicis intumescere solet. B. *Zolligheid onder d'oogen*. G. Das aufschwellen unter den augen. Gall. *Enflure sous les yeux*. A. A swelling under The eyes.

HYDROPICA, sunt medicamenta hydropicis humoris aquosos educuntia. B. *Water afsdyvende dingen*. G. Wasser treibende artzney. Gall. *Remedes qui poussent ou chassent les Eaux*. A. Idem.

HYDROPIPER, est Herba aquatica, Persicariæ non abfimilis, sed linguam, piperis instar, urens, ex ὕδαρ aqua, & piper, quasi *Piper aquatile*; Gr. ἡδροπίπερι, à loco & sapore nomen habet. B. *Water-peper*. G. Wasser pfeffer, muncken kraut. Gall. *Persicaire, plante aquatique qui a un gout de poivre*. A. Water peper, Arselmart, Carfnirthe.

HYDROPS, est aquosi humoris in panniculo adiposo, vel membrana cellulosa corporis, vel in quadam cavitate alia stagnatio: estque *Generalis* ut Anasarca, Leucophlegmatia, & Ascites, quibus malè adjungunt Tympanitem; vel *Particularis*, ut Hydrocephalon, hydrops pectoris, manus, pedis &c. de quibus specialiter suo loco, ex ὕδαρ aqua, & ὑποτρομα video. B. *Water-zucht 't water*. G. Die Wasser-fucht, das zwischen fell und fleisch gefamlete wasser. Gall. *Hydropisie*. A. Dropsie.

HYDROPS ad MATULAM, idem quod *Diabetes*.

HYDROPYRETOS, idem quod *Sudor Anglicus*.

HYDROSACCHARUM, est syrupus ex aqua & saccharo coctus, ex ὕδαρ aqua, & σάκχαρ saccharum: vel aqua saccharata. B. *Syroop van water*. G. Wasser-syrup.

rup. Gall. *Sirop fait avec de l'eau*. A. A Syrup made of Water and sugar.

HYDROSELINUM, est Apium, seu felinum palustre, ex ὑδαρ aqua, & felinum. B. *Water-cppr*. G. *Wasser eppich*, *frosch-eppich*, *wasser-merck*. Gall. *Berle*; *Ache d'eau*. A. Water-parley.

HYGIEA, *Sanitas*, est dispositio partium humani corporis, actionibus rectè perficiendis, apta, sive est ea conditio corporis, quâ homo actiones omnes homini proprias exercere valet commodè, jucundè, & cum aliqua constantia per aliquod tempus, ab ὑγιαίνω benè valeo. B. *Gezondheid*. G. *Die gesundheid*. Gall. *Santé*. A. Health, *Sanity*.

HYGIEINA, est pars Medicinæ, quæ sanitatem conservandi modum per quædam remedia, eorumque usum, tradit. Estque *Diateretica*, vel *Prophylactica*: ab aliquibus in tres partes divisa fuit in *προφυλακτικὴν*, morbos futuros & imminentes avertentem: *σωτηρητικὴν*, quæ præsentem sanitatem tuetur; & *ἀναλεπτικὴν*, à qua valetudinarii resciciuntur, ab ὑγιαίνω, benè valeo. B. *Bewaringe der gezondheid*.

HYGROCIRSOCELE, est ramex varicosus, quem aliæ humiditates comitantur, quando circa Venas Testium oriuntur varices, & simul humor copiosus in scroto colligitur. Ex ὑγρὸς humidus, & κιστὸς varix, & ὄλην tumor. B. *Aderbruch mit water*. G. *Ein wasseriger aderbruch*. Gall. *Hernie humorale*. A. A Watery varice.

HYGROCOLLYRIUM, est medicamentum liquidum, oculis sanandis destinatum, ex ὑγρὸν humidum, & κολλήριον, medicamentum oculare. B. *Dog-water*. G. *Augenwasser*. Gall. *Collyre liquide*. A. An eye water, or medicine for the ey.

HYGROPHOBIA, idem quod *Hydrophobia*.

HYMEN, propriè membrana est; sumitur etiam pro membrana virginea, orificio vaginæ circumnata, ejusque orificium pro magna parte occludente; volunt *Alii* quòd sit quasi membrana, quæ oritur ex corrugatione inferioris partis vaginæ, quæ in prægnantibus, in crassante utero, evanescit, ab ὑμεναϊδὸν matrimonio jungo. B. *Maagdbruis*. G. *Mægdleins hæutlein*, oder *jungfrauschafft*. Gall. *l'Hymen*, ou *le Cercle membraneux*, qu'on prétend

mar.

marquer la Virginité, ou le Pucelage. A. Virginity, maiden head, properly a certain membrane which denotes it.

HYOIDES, five **LAMBOIDES**, est os ad basin linguæ consistens à figura γ vel λ appellatum, & $\text{ειδ}\text{ο}$ forma. B. **Tong-been.** G. Das zungbein. Gall. *POs hyoide.*

A. The bone at the root of the toungue.

HYOSCYAMUS, est planta, quæ plures habet caules sesquipedem altos, crassos, ramosos, valdè lanuginosos: folia sunt magna, ampla, incisâ, mollia, lanuginosâ, albescentia, alternatim & sine ordine caulibus adherentia: flores monopetali, infundibuli-formes, expanti, & multifidi: vasculum feminale constat testa rotunda, cui natura operculum imposuit, quòd per maturitatem dissilit, & cum testa in duas cellulas est divisa, hæ continent semina plurima, parva, rotunda, & nigra: radix est aspera, longa, crassa, interna coloris albi, externè fusci: tota planta habet odorem ingratum, & crescit juxta vias & in pratis. Corrupte *Jusquiamus*, Latine sonat, quasi *faba suilla*, aprinave, quod ut in Historia Ælianus tradit, pastu hujus herbæ convellantur sues aprive, præsentis mortis periculo, nisi copiosâ aquâ statim se foris & intus proluerint, adeuntque aquas, non ut proluant se tantùm, verùm etiam ut caneros venentur: iis enim nactis protinus sanitati restituuntur, ex δ , porcus, & $\text{ειδ}\text{ο}$ faba. *Apollinarem* verò Latini, ab Apolline Medicinæ inventore dixerunt: potiùs derivarem à Græco $\text{ητ}\text{α}\text{λ}\text{λ}\text{ο}\text{υ}\text{μ}\text{ι}$ perdo, deleteria enim est planta. B. **Bilsen-krauid.** G. Bilsen-kraut, bilsamen, bilsen, doll-kraut, schlaff kraut, saw-bon, rinds-wur, ziegeuner-kraut, teuffels augen. Gall. *Jusquiane, Hannebanne, de l'Endormi, la Mort aux poules.* A. Henbane, Henebane, Henequal.

HYOTHYROIDES, sunt muscoli duo laryngis, ab offe hyoidis in cartilagine scutiformem deducti, rimulæque astrictioni destinati, ex littera γ , $\text{θ}\text{υ}\text{ρ}\text{ο}\text{υ}\text{σ}\text{σ}\text{α}$ scutum, & $\text{ειδ}\text{ο}$ forma. B. **De schiltachtige kraiebecens spieren.** G. Der schilt gleiche knorpels mausz. Gall. *Les muscles Thyro-Hyoidiens, ou Hyo-Thyroidiens.* A. The sheildlike muscles.

HYPALIPTRON, est instrumentum illitorium, sive specillum illinitioni inserviens, vulgò *Spatha*, & *Specillum*, seu *Illinitorium*, ab γ $\text{π}\text{α}\text{λ}\text{ι}\text{φ}\text{ω}\text{υ}$ sublimo, indè γ $\text{π}\text{α}\text{λ}\text{ι}\text{ε}\text{ι}\text{σ}\text{μ}\text{ω}\text{υ}$ Sublinitio, Inunctio. Ff 5 Hγ.

HYPERCOON, est planta, quæ plures habet caules pedem altos, in summitate in multos ramos divisos: folia tenera fumarie instar divisa: flos est exiguus, cruciformis, quatuor scilicet petalis constans, plerumque trifidis, subito evanescent, coloris lutei, pedunculo adherens: floris pistillum abit in longum cornu articulatum, quod constat duabus valvulis per maturitatem dehiscens, quæ semina fundunt reniformia, & nigricantia: ovarium perfectè refert arietum cornu: radix longa, aliquando simplex, aliquando divisa, fibrosa, & rubicunda: hæc planta crescit in regionibus calidis, est planta siliquosa. Alii Alceam vesicariam vocant, quidam Cuminum Sylvestre corniculatum; nonnulli speciem papaveris corniculati, an ab ὑπακύνω obedio, quòd inter frumenta crescat, iisque obediat.

HYPERCATHARSIS, est *Superpurgatio*, sive purgatio modum excedens, ab ὑπερ supra modum & καθάρω purgo. **B. Übermatige built-zuiveringe.** G. Eine all zu starcke purgation. Gall. *Superpurgation.* A. Idem.

HYPERCRISIS, est excretio critica dicta, supra modum facta, ex ὑπερ super, & κρινω secerno.

HYPEREPHIDROSIS, est nimia sudatio, ex ὑπερ super, & ἰδρῶ infudo.

HYPERICUM, est planta, quæ habet caules sesquipedem altos, rotundos, firmos, duros, lignosos, non flexiles, rubicundos, ramosos: folia sunt oblonga, nervosa, centaurium minus referentia, gemina ex gemmulis caulium semper nascentia, obversa soli innumeris ferè poris acu quasi trajectis aciem tum nostram, tum solis radios transmittant: dicunt quidam non esse pervia illa folia, sed poros illos microscopia examinatos esse vesiculas lentis forma, pellucidas, & liquore limpido, parùm oleoso plenas, folia sunt saporis insipidi: flores rosacci, pentapetali, in summitate caulium crescentes, coloris flavi; post florem sequitur capsula, in tres conos assurgens, instar grani hordei crassa, oblonga, succum rubicundum continens, in tria loculamenta divisa, feta seminibus exiguis, oblongis, ex fusco nigricantibus, saporis subamari, & resinosi, odoris piceo: radix dura, lignosa, in multos ramos divisa, coloris subflavi: hæc planta crescit in silvis & locis incultis quibusdam dicitur, quòd tota planta sit pul-

pulchra & perquam hilaris facie, & venusta, fortasse ex *ὑπὲρ* supra, & *σινδὴρ* imago, forma. Vocatur *Perforata*, vide suo loco. B. *Sint Jans-kruid*. G. Sancti Johannis-kraut. Gall. *Millepertuis*. A. S. Johns-wort.

HYPEROON, sunt duo foramina, in superiore palati parte, quæ pituitosos humores à naribus excipiunt, & factâ excretionem per os rejiciunt, ex *ὑπὲρ* super, & *ἄνω* pars superior.

HYPERSARCOSIS, seu **ECSARCOMA**, est excrementa carnosa in quavis corporis parte, ex *ὑπὲρ* super, & *σάρξ* caro. B. *Spongieus bleis dat uitwast*. G. Schwammicht fleisch. Gall. *Excroissance*. A. Spongie Flesh.

HYPNOTICA, sunt medicamenta quæ spiritus figendo, nervos cerebri claudendo & angustando, soporem inducunt, vel potius, quæ dolorem tollunt, somnum conciliando; quomodo id præstant, nondum liquido patet, ab *ὑπνός* somnus. B. *Slaap-middel*. G. Schlaf-mittel. Gall. *Hipnotique*. A. A. Medicine causing sleep.

HYPOCATHARSIS, est levis quædam purgatio, cui opponitur *Hypercatharsis*. B. *Een zachte purgatie*. G. Eine gelinde purgation. Gall. *Hypocatharse*. A. Idem.

HYPOCAUSTUM, est locus in quo medicamenta liquidiuscula siccantur, ut tabellæ, condituræ &c. vel quæ facillè liquefcunt, sicca conserventur, ex *ὑπὲρ* sub, & *καυστήρ* uro. B. *Een stoof*. G. Eine stube. Gall. *Une Etuve*. A. Stove.

HYPOCHÆRIS, putant esse Sonchum lævem, fortasse dicitur, quod minus aspera quàm reliqua sunt cichoræa, & *χοῖς* enim asperum, spinosum dici Botanicis videtur, ex *ὑπὲρ* super, & *χοῖς* porcus & asper, quia porci fetis asperis obducti sunt.

HYPOCHONDRIACA AFFECTIO, vide *Hypochondriacus Affectus*.

HYPOCHONDRIACA MEDICAMENTA, sunt, quæ in morbis Hypochondriacis usurpantur.

HYPOCHONDRIUM, seu **SUBCARTILAGINEUM**, est superior pars abdominis, sub cartilaginibus thoracis, ex *ὑπὲρ* sub & *χόνδρος* cartilago. B. *Zyde boven-buik / het weck aan de zyden*. G. Die weiche der seiten. Gall. *Les Hypochondres*. A. The lateral parts of the abdomen.

HYPOCHONDRIACUS AFFECTUS, seu **AFFECTIO**

CTIO

CTIO HYPOCHONDRIACA, Vulgò est morbus hic in Viris, qui in Fæminis *Hysterica passio* audit. Est autem melancholia aliquouſque progressa, cum viscerum abdominalium aliquali obstructione à sanguine crassiori, verum qui diversis simul laborat acrimoniis, undè dolor, tensio hypochondriorum, & convulsiones in variis corporis partibus &c. ex ὑπὸ sub, & χόνδρῳ cartilago. B. *Miltzucht / buiks-zpde-ppn / boven-zpde buiks-gezwel*. G. Meilz wehe, millz fucht. Gall. *Maladie hypochondriaque, maladie rate, hypochondrie*. A. Disease of the milt, à Hypochondriack disease.

HYPOCHYMA, idem quod *Cataracta*, ab ὑποχῶν profundo.

HYPOCHYSIS, idem quod *Cataracta*.

HYPOCISTIS SUCCUS, Germen seu plantula est, è radice cisti fruticosi dum florescit, seu viscum ex quercu profiliens: dicitur & *Limodorum*, aliis *Robithron*. Ex hac itaque plantula, cum floribus succulenta sit, exprimitur succus, qui in sole exticcatus Glycyrrhizæ succo non absimilis evadit, sed saporis acidi & austeri est, atque ad nos, sed rarò, asportatur, ex ὑπὸ sub, & cistus. Gall. *Hypociste*.

HYPOCLEPTICUM VITRUM, est infundibulum vitreum turbinatâ figurâ, seu Tritorium, separandis oleis ab aquis destinatum, ex ὑπὸ sub, & κλεπτο furor: nam aqua suffuratur quasi ab oleo. B. *Scheitregter*. G. Ein scheidtrichter. Gall. *Entonnoir de verre*. A. A glass tunnel or funnel.

HYPODERIS, & HYPODERMIS, est cuticula quæ obtegit clitoridem instar præputii.

HYPODESIS, sive **SUBLIGATIO**, est fascia, quæ ante injectas plagulas applicatur. B. *Onder-band / onder-zwagtel*. G. Unter-band. Gall. *Soubande*. A. Under-swathe.

HYPODESMIS, idem quod *Hypodesis*.

HYPOGASTRIUM, est exterior abdominis pars inter Hypochondrium & umbilici regionem, ex ὑπὸ sub, & γαστῆρῳ venter. B. *Onder-buik*. G. Der unter bauch. Gall. *La Region Hypogastrique*. A. The Under part of belly.

HYPOGLÖSSIS, sive **RANULA**, & **BATRACHION**, est inflammatio vel abscessus sub lingua, ex ὑπὸ sub, & γλῶσσα.

γλώσσα lingua. B. **Gen kikkbozsch** gezwel. G. Ein geschwur auff der zungen. Gall. *Le Batracos, ou Ranuncule, ou Grenouillette*. A. Ranula. Item medicamentum laryngis asperitatem demens. Vid. Batrachus.

HYPOGLOSSUM, dicitur Laurus Alexandrina seu *Bis Lingua*, aliis *Hippoglossum*, sic dicitur quod sub folio aliud majus, linguæ figuram exprimens, habeat, ex *ὑπο* sub, & γλώσσα lingua. B. **Congen-blad**. G. Zæpflein-kraut, zungen blat. Gall. *Laurier Alexandrin*. A. Horse tongue, Double tongue.

HYPOGLOTTIDES PILULÆ, sunt, quæ sub lingua, ad tussim demulcendam, collocantur, ex *ὑπο* sub, & γλώττω lingua.

HYPOPEDIUM, idem quod *Supplantale*.

HYPOPHALUM, est diæta vulgaris inter exquisitam & simplicem media, ex *ὑπο* sub, & φαλον vile, humile. B. **Gen gemeene lebens regel**.

HYPOPHEON, est *Hypocoon*, an ab *ὑποφαίνο* subluceo, subostendo, quod ob humilitatem inter segetes sese vix ostendat.

HYPOPHORÆ, & *Σύριγγα*, sunt profunda & fistulosa ulcera in ulceribus aut sinibus dehiscentia, ab *ὑποφύρομαι* laboro, decido. B. **fistuleuse ulceration**. G. Hehle geschware, fisteln, roehrwunden. Gall. *Ulcères profonds, ou Fistuleux*. A. Fistulous ulcers.

HYPOPHYSIS, idem quod *Cataracta*.

HYPOPTHALMIA, est dolor oculi sub tunica cornea, ex *ὑπο* sub, *ὀφθαλμός* oculus, & ἄλγος dolor.

HYPOPYLON, est puris sub oculi tunica cornea collectio: *ὑποφθαλμία* *Ruso*, ex *ὑπο* sub, & πύον pus. B. **Gen Eiter-oog**. G. Ein eiter-aug. Gall. *l'Œil purulent*. A. Matter collection of cerum under the cornea.

HYPOSARCA, idem quod *Anasarca*.

HYPOSARCIDIUM, idem quod *Anasarca*.

HYPOSPATHISMUS, est incisio tribus divisionibus facta, supra frontem ad pericranium usque; nec tamen tribus illis lineis vel sectionibus frontem incidisse satis est, sed subjicienda etiam est spatia, undè & sectioni huic inditum nomen fuit, & per subditas partes transmittenda, totumque id spatium usque ad pericranium excoriandum, ex *ὑπο* sub, & spatia.

Hy.

HYPOSPADIÆ, sunt, qui jam inde à generatione, urinæ inter inferius sub glandis vinculo habent, ab ὑπο-σπᾶ subtraho.

HYPOSPHAGMA, est sanguinis suffusio ab ictu in oculum, ex ὑπὸ sub, & σφᾶλω sanguinem effundo. B. **Blauw-og / Rotterdamsehe fop.** G. Ein blau-og. Gall. *Oeil meurtri.* A. Blew eye.

HYPOSTASIS URINÆ, est illud crassum generale contentum, quod in urina versus fundum descendit, in eaque subsidet, ab ὑπιστημι subsideo. B. **Grontfop / setfel.** G. Das sich am grunde setzet. Gall. *Hypostase.* A. Idem.

HYPOTHENAR, est spatium à digito, qui dicitur Index, usque ad digitum minimum. Item unus ex musculis pollicem adducentibus, ex ὑπὸ sub & ἄνω vola. B. **Onderpalm / onderpalm-spier.** G. Der untere maufz des daumens.

HYPOTHESIS, est rei suppositio, ab ὑποτίθημι suppono. B. **Onderstelling / een vooz basi stelling.** G. Eine entwerfung. Gall. *Supposition, Hypothese.* A. Supposition.

HYPOZOMA, est membrana interfepiens, ut Medianum in thorace, ab ὑποζώνωμι succingo.

HYPSILOIDES, idem quod *Hyoïdes.*

HYSSOPUS, est planta, quæ plures habet caules pedem unum vel sesquipedem altos, duros, nodosos, ramosos, à parte superiore usque ad inferiorem folia angusta & oblonga habentes, satorejæ parùm latiora: flos monopetalus, labiatus, cujus labium superius surrectum est, subrotundum, bifidum; inferius verò in tres partes divisum, media cochlearis instar excavata, bicuspide, & quodammodo alata: ex calice surgit pistillum posticæ floris parti adinstar clavi infixum, ac quatuor veluti stipatum embryonibus, qui abeunt in totidem femina oblonga in capsula, quæ floris calix fuit, recondita: radix digitum crassa, dura, lignosa, tota planta habet odorem penetrantem, gratum, & aromaticum, uti & saporem paulò acrem. Dicitur quasi ὑψιστον τοῦ ἐστὶ χυδόμενον ἐπὶ τὴν ὄψιν, quod super oculos effundatur, ἀπὸ τοῦ ὑψίστω, quod significat perfundo, & ὄψιν facies, aspectus, vultus. Hanc nominis si sequamur derivationem, Hyssopos scribemus per simplex. S. Malunt alii Hyssopum dictam quasi ὑψιστον ἐπὶ τὴν ὄψιν quod vocem raucam, pulmoneisque unice juvet, alii de-

ducunt à voce Hebraica Ezob, quæ significat plantam boni odoris, vel sacram, vel destinatam ad repurganda loca sacra, ut in Psalmis dicitur, repurga me Hyssopo, sed quænam planta Hyssopus veterum fuit, ignoratur, id certum videtur, quod planta valde humilis esse debuit, cum dicitur, quod Salomon à Cedro ad Hyssopum plantas descripsit, quidquid sit; hæc vox jam huic herbæ tribuitur. B. *Hyssop* / *ψωπ*. G. Ispen, isop. Gall. *Hyssope*. A. Hyssop.

HYSTERA, idem quod *Uterus*.

HYSTERALGIA, est uteri dolor, ab inflammatione vel aliunde excitatus, ab *ὄστρος* uterus, & *ἀλγίω* doleo. B. *Mæder-pyn*. G. Mutter-pein. Gall. *Douleur de la matrice*. A. Pain of the Womb.

HYSTERICA PASSIO, dicitur & *Suffocatio hypochondriaca*, *uterina*, *uteri ascensus* &c. est motus convulsivus, in quo respiratio valde læsa & imminuta est, cum sensu ac si fauces nodo stringerentur, vel bolus ab inferioribus in eas insurgeret, hisce accedit *Anxietas*, & quasi animi deliquium, sæpe cum lapsu corporis in terram, absque tamen convulsivis motibus artuum, nisi *Epilepsia* quoque adfuerit, Jam viri perinde ac feminae hoc morbo, sed hæc frequenter, illi rarissime laborant: hæc de murmure ventris, de globo ascendente & in latere subsistente, aut in fauces evolante conqueruntur. Porro Paroxysmus gravior est vel levior, nonnunquam habet periodos suas; cum solvitur paroxysmus, lassitudo, pallor aut æstus in facie cum rubore genarum, capitis, artuumque dolor, languor virium, cordis palpitatio, pigritia, ructus, suspiria, anhelatio, ciborum fastidium, nausea &c. accedere solent. In paroxysmo sæpe vociferantur, aut, ranarum instar coaxant vel rident, vel lachrymantur. Denique paroxysmum antecedunt *Oscitatio*, *Pandiculatio*, *Imbecillitas*, *Tristitia*, *Terror*, *Ira*, *Amor*, *Odor rerum suavium*, à quibus momento citius sæpe excitatur hoc malum, uti à fetidis lenitur. Dulcia etiam ore recepta movent hanc passionem, sed in iis, quæ obnoxia sunt ei: At in Paroxysmo etiam exteriora pallent, & frigent rubentibus genis, ita ut fuerint, quæ per dies aliquot, quasi mortuæ, non habentes pulsum, non respirantes, non loquentes, non sentientes, jacuerint. Aliæ fuerunt sepultæ, & in sepul-

pulchris excoitate tandem in latus, vel aliam partem ver-
 las fuisse compertum est; verum quæ sic mortuæ viden-
 tur, genas tamen rubentes habere solent, sed, ut dixi-
 mus, rubor imprimis conspicuus est, cum paroxysmus fi-
 niri incipit, & suspiria audiri, quibus plerumque termi-
 natur: tum vero per aliquot dies sæpè remanet sensus il-
 le constrictionis in faucibus, quæ aliquando difficilem de-
 glutitionem unâ inducit, quæ autem per intervalla, &
 frequenter laborant genas tumidas, rubras lividasque cum
 varicibus habent. Gr. ὑστερικὴ πνιξ. B. **Opstgginge / de
 moer / stikking des Lys-moeders.** G. Aufsteigen der
 Mutter, mutter kranckheit. Gall. *Vapeurs, Suffocation de
 la Matrice, affection hysterique.* A. The suffocation vel
 the rising of the Mother.

HYSTERICA, sunt Medicamenta, uteri morbis ad-
 veria, ab ὑστερα uterus. B. **Krauden tegen de moer.** G.
 Mutter-kraut, artzney wider die mutter kranckheit. Gall.
Remede pour la Matrice. A. Medicines against the disea-
 ses of the womb.

HYSTEROCELE, est uteri prolapsus, qui tamen ra-
 rissime fieri solet, ex ὑστερα uterus, & κελυ tumor. B. **Wan-
 moeders uitzinking.** Gall. *Descente de la Matrice.*

HYSTEROTOMOTOCIA, sive **SECTIO CESA-
 REA**, est fetus ex utero excilio, quæ hoc modo peragi-
 tur; sub umbilico ad latera lineæ albæ sectio semilunaris
 instituitur, cavitate suâ lineam albam respiciens, deinde
 secundum fibrarum ductum, post sectionem extracto fe-
 tu, uteri vulnus à se ipso contrahitur, ita, ut sanguis vix
 à majori copiâ, quàm in ordinario partu, effluat, verum si
 mater mortua fuerit, locum tibi aptissimum eligit, ab
 ὑστερα uterus, & τήρω seco, & τήρω pario. B. **Uyzerpste
 snee / Moeder snee.** G. Kayser schnitt, mutter-schnitt.
 Gall. *Section ou Operation Cefariene, ou, de la Matrice.*
 A. The imperial cutting or Cefarian birth.

HYSTEROTOMIA, est sectio uteri anatomica, ex
 ὑστερα uterus, & τήρω seco. B. **En konstige ontleding
 van de Moeder.**

L

JACEA, est planta, quæ habet caulem striatum, fractu difficilem, lanuginosum: prima, quæ prodeunt folia sunt laciniata, præ virore nigricantia lanugine cana respersa, sed quæ caulibus adhærent, sunt angusta, firma, aliquantum dura, saporis non omnino ingrati, subdulcis cum adstrictione: flores flosculi, plurimis scilicet flosculis constantes multifidis, embryoni insidentibus, & calice squamoso non aculeato comprehensis: Embryo autem abit dein in semen fuscum pappis instructum: radix satis crassa, lignosa, saporis adstringentis & insipidi: juxta sepimenta agrorum, locis herbosis, negligentius cultis, reperitur. Est nomen diversis plantis impositum, forte vox erit Italica, quæ *Jaceam* & *Jacceam* appellant: minus consonum videtur oriri ab *idoque* medeor. Gall. *Jac.e.*

JACOBÆA, seu Herba S. Jacobi, sic vocatur, quod sit D. Jacobi dicata. Est planta, quæ habet unum plerumque caules tres vel quatuor pedes altos, rotundos, rectos, duros, striatos, interdum sine lanugine, aliquando parum lanuginosos, interdum rubros, vel coloris purpurascens, ramosos, multa folia habentes sine ordine, vel alternatim disposita, oblonga, profundè incisa, coloris viridis obscuri, saporis aliquantulum adstringentis: flos radiatus, cujus discus ex plurimis scilicet flosculis, corona verò ex semiflosculis componitur, embryoni insidentibus, & calice tubiformi ac multiflori comprehensis: Embryones autem deinde abeunt in semina pappis instructa, thalamoque instructa: radix fibrosa, alba, terræ valdè infixæ & adhærens. B. *S. Jacobs kraut.* G. S. *Jacobs blum,* S. *Jacobs kraut.* Gall. *Jacobée, herbe ou Fleur de S. Jaques.* A. *Ragwort.*

JALAPPA, radix est crassa, oblonga, rotunda, resinosa, pinguis & carnea, sapore acuto, incidente, nauseoso, odore nullo, scissa in taleolos ad nos ex Indiis Occidentalibus adfertur, exterius subnigricans, interius rufescens cum circulis, si bona sit, nigris seu resinosis: radix integra longa est, & ab infima parte obtusa: Planta habet caulem quatuor vel quinque pedes altum: folia hederæ satis similia, sed minus crassa: flos monopetalus, in-

G g

fun

fundibuli formis, plerumque leviter incisus, qui gemino calice donatur, altero à quo involvi, altero verò cui insidere solet, is autem deinde abit in fructum subrotundum femine factum ejusdem formæ est Convolvulus Mexicanus; vel mirabilis peruviana dicitur. Majoribus fuit incognita. Vocatur etiam *Gialappa*, *Chelopa*, *Celopa*, *Jalapium*, vel *Gelapo*. Item Mechoacanna nigra. Vocatur etiam mirabilis peruviana propter admirabilem florum in eadem stirpe varietatem, hinc Gallis dicitur *Merveille du Perou ou Belle de nuit*. B. *Paqtschoon* / quia vesperi se aperit flos. A. Jalap. Purgans est validissima. Venit ex India ad nos in taleolis.

JANITOR, idem quod *Pylorus*

JAPONICA TERRA, vide *Catechu*. Gall. *Cachou*, *Terre de Japon*.

JASMINUS, est arbuscula, quæ habet multos ramos valdè longos, tenues, nodosos, debiles, flexiles, virides, valdè extensos, medulla alba fungosa repletos: folia sunt oblonga, acuta, bina costæ adhærentia in folium impar desinenti unaquaque costa ut plurimum septem foliis est instructa, aliquando quinque, pulchri viridis coloris: flos ex oblongo tubo in quinque laciniis totidem folia imitantes est expansus, coloris albi, odoris suavis, & valdè grati, huic flori succedit plerumque bacca obrotunda, viridis, mollis, femina habens obrotunda & compressa: radix fibrosa. Gelsæminum Italis, Arab. *Jesemin*, *Sambach*, vel *Zambach*. Jasminum, quasi violaceum, à violis, quas *ia* vocant. Vel à Græca voce *jasme*, quæ significat odorem medicinale, quia hujus plantæ flos suavem odorem fundens in Medicina optimas habet vires; vel à voce Hebraica *Samin*, quæ Thus notat, quia hic flos in locis optimum relinquit odorem. B. *Jasmin* / *Jesemin*. G. *Violreben*, *Jasmin-blumen*. Gall. *Jasmin*. A. *Jasmine*, *Shrub-trefoil*, *Jesemin*.

JASPIS, est Lapis pretiosus, varii coloris, cærulei, viridis, gramætiæ, therebinthifusi, purpurei, crystallini, cadmiæ, qui creditur hæmorrhagias sistere amuleti instar appensus.

JATROCHYMICUS, est Medicus qui Operationibus & Medicationibus Chymicis operam dat, ex *ιατρος* Medicus & *χημικός* Chymicus. B. *Gen Chymiste genees hundert*.

der. G. Ein Chymischer artz. Gall. *Medecin Chimiste*. A. A Chymical Phylician.

IBERIS, est Nasturtii species, sic vocata quòd in Iberia luxuriosè succrescat. Vocatur etiam *Καρδαμυρινή* & *Αργιολαβδαμυρον*, item *Lepidium*, *Hiberis*, *Nasturtium Agreste*, *Cardamantice* & *Agriocardamon*, Græcis appellata, quòd radici odor infit nasturtii: vel quod ejus folia partim nasturtio aquatico, quod à Dioscoride *Sisymbrium* vocatur, *Cardamine* dicitur, partim etiam hortensi, quod *Cardamon* Græcis nominatur, similia sint; vel quòd gustu nasturtium referant.

IBIGA, est Chamæpytis, idem quod *Abiga*, vide *Iva*.

IBISCUS, & HIBISCUS, est Althæa, nomen videtur fictum ex Malva & Viscum, quasi diceret Malva viscum, undè barbaris pharmacopolis *Malvaviscum*, hinc fortè descendit *Ibiscus* & *Hibiscus*, velut aliis placet *Ebiscus*, alii derivant ab *Ιβος* quòd sit magna ejus vis, vide *Althæa*.

ICHOR, sæpè significat serum sanguinis, aliquando est humor acris oleosus & aquosus, ex ulceribus manans. B. *Waterig bloet*. G. Das wasserige gebluet. Gall. *Serofité*, *Sanie*. A. Watery bloud.

ICHOROIDES, est humiditas saniem referens, ex *Ιχθὴς* sanies, & *Ιδω* forma. B. *Water-bloedig*. G. Wasserblutig. Gall. *Sanieux*. A. Watery-bloud.

ICHTYOCOLLA, est gluten alicujus piscis, qui dicitur esse sine ossibus, vocatur *Huso*, undè. B. *Huisen-blas* / sive *Dischlynt*. G. Hausen-blasen. Piscis magnus est, longitudine viginti quatuor pedum, pondere nonnunquam ad libras quadringentas accedens. In Danubio maximè ex Ponto venit. Gluten illud album est, ex illius corio, intestinis, ventriculo, pinnis & cauda confectum. Arab. *Alcanna*. Gall. *Colle de Poisson*. A. *Pisghlew*, *Iling-glass*. Vocatur etiam *Alzanaban* vel *Alchanach* sive *Alzanach*.

ICTERICA, sunt Medicamenta adversus icterum.

ICTERUS, est morbus, in quo cutis in flavedinem mutatur ab obstructione ductus choledochi, vel glandularum hepaticarum, jecoris inflammatione, vel adiposæ, calculosæve materiæ, huc ex omento motæ, vel in vesicula fellis &c. hærentis, obstructione, aut scirrho, undè in sanguine bilis retinetur, *καὶ τῆς κίρκου*, id est *Viverræ*,

Gg 2

quæ

quæ est ex genere mustelarum, quo venatores utuntur, cujus oculi ejusmodi colore tincti cernuntur. Sive ab Ictero ave, ejus coloris, quam Latini Galbulum vocant, quæ si spectetur, (inquit *Plinius*, Lib. xxx. cap. 11.) sanari id malum, tradunt, & avem mori. Latinis *Legius Morbus* nominatur, malim ego ab auro metallorum rege, denominationem statuere, sicut & *Aurigo*, ab auri colore: nominatur & *fellis suffusio*. *Celso* ita dictus, quod in aulis Regum molliter curetur, (ut *Sammonicus* ait) ludis, lasciviaque, per quæ mens exhilaretur. *Arcuatus* & *Arquatus morbus Celso*, à colore arcus cælestis amulo. B. *De Geluw / geelzucht / het geele*. G. Die gelbfucht. Gall. *La Jaunisse*. B. The Jaundice.

ICTERUS ALBUS, idem quod *Chlorosis*.

IDÆA, vide *Victorialis*.

IDEA MORBI, est proprietas & essentia morbi, ab *idea* video. B. *Eigenschap der ziekte*. G. Eigenschaft der krankheit. Gall. *La Propriété, ou l'Essence, ou la nature de la Maladie*. A. The Propriety and Essence of a Disease.

IDIOPATHIA, est morbus primarius, qui ab alio morbo non dependet, nec originem ducit, ab *idiō* proprius, & *πάθος* affectus. B. *Eigen-lydig*. G. Eppenleitige krankheit. Gall. *Maladie qui provient du Temperament*. A. Idiopathie.

IDIOSYNCRASIS, est propria cuius corpori temperies, ex *idiō* proprius, *σύν* cum, & *κράσις* temperamentum. B. *Eigen gematigheid*. G. Inwendige beschaffenheit. Gall. *Idiosyncrasie*. A. Idem.

JECORARIA VENA, idem quod *Basilica*.

JECUR, idem quod *Hepar*.

JECUR UTERINUM, vide *Placenta Uteri*.

JEJUNUM INTESTINUM, est secundum intestinorum tenuium, sic appellatur, quia frequenter vacuum est; in eo, papillæ glandulosæ chylum absorbent, venisque lacteis tradunt, vocatur à Varrone *Hilla*. Gr. *νήσις*. B. *De nuchtere darm*. G. Das leere gedarm. Gall. *L'Intestin jejunum*. A. The Empty gut, Hungry gut.

JESEMINUM, idem quod *Jasminus*.

IGNIS ACTUALIS, est, qui primo contactu adurit, ut sunt ignis ipse & cauteria ferrea, sic *Actuali* igne calcinan-

cinantur animalium partes, ut ossa, cornua &c. ad albedinem, seu ad particularum oleosarum & salinarum exhalationem: quod alias *Combustio* dicitur, sicque Saturnus in *Minium*, limatura ferri in *Crocum Astringentem*, ut nimirum flamma, undiquaque materiam lambat, calcinatur, quod & *Reverberare* dicitur. B. *Wadelph vuur*. G. Brennendes feuer. Gall. *Le feu actuel*. A. Real, or actual fire.

IGNIS CIRCULATORIUS, est tepor, vel talis caloris gradus, quem digiti facile ferunt.

IGNIS POTENTIALIS, est Medicamentum, quod, postquam aliquandiu parti superimpositum fuerit, vires suas exerit, eundemque effectum ac ignis actualis praestat: ut ruptorium caeteraque exedentia, sic potentiali igne solvuntur metalla, lapides &c. ope spiritus acidi nitri, vitrioli &c. B. *Wermogelph vuur / een gatbrand*. G. Gelind Feuer. Gall. *Le feu potentiel*. A. Potential fire.

IGNIS PERSICUS, idem quod *Gangrana*, sumitur etiam pro *Carbunculo*, seu *Anthrace*.

IGNIS REVERBERII, *Rotæ*, est quando in fornace viva flamma in modum rotæ vas destillatorium ambit, estque maximus ignis gradus, dum undique à parietibus fornacis determinantibus reflexus in vas medium agit. B. *Reverberer vuur / wederom stuit vuur*. G. Reverberuer fuer, sehr stark fuer. Gall. *Feu de Reverbere*. A. Reverbering fire.

IGNIS SACER, idem quod *Erysipelas*: quidam tamen pro *Herpete* sumunt.

IGNIS SILVESTRIS, idem quod *Phlyctæna*.

IGNIS SUPPRESSIONIS, est, quando retorta in arena collocata sit, & infra & supra arenam, ignis fortissimus, adhibeatur, uti fit in cinnabari antimonii &c. conficienda.

IGNITIO, est calcinatio per ignem facta. B. *Kalkmaaking*. G. Kalkbrennung. Gall. *Calcination de chaux*. A. Calcination by fire.

ILE, est cavitas à thorace ad coxæ ossa; in animalibus omnibus, homine & ove excepto, intestina omnia *Ile* appellari annotat *Plinius*, ab *idæis* circumvolvo. *Angewandg hot*. G. Der hohle leib. Gall. *Cavité pour les boyaux*. A. Cavity for the guth. Gg 3 ILEUM

ILEUM MORBUS, vide *Iliaca passio*.

ILEX, est arbor glandifera, quercui fatis similis, porri vel pyri magnitudine, ejus cortex est fuscus, lignum est durum & compactum; rami lanugine alba repleti: folia sunt oblonga, in margine incisa, superius semper virentia, inferius albescientia & lanuginosa, saporis adstringentis, flos amentaceus, constans multis staminibus ortis ex calice infundibuliformi: fructus quercus: hæc arbor crescit in silvis, præsertim in regionibus calidis, quidam derivare volunt à voce Hebraica Elon, quercus quia species est quercus. Gr. ἰλιϰος, quia arbor terra propter duritiem sit secanda, à ἰλιϰος vel ἰλιϰος terra seco. B. *Scharlaken-boom* / *karmosyn-boom*. G. Scharlach, beerbaum, steineiche. Gall. *Yeuse, Eonse, Obène verr.* A. The Scarlet oak.

ILIA, partes dicuntur laterales inanes & molles ipsius abdominis, inter costas breves & pubem: *Celfo* *λαγῶν, Κερίων, Λαράειν*. B. *De zuden* / *'t weck van de buik*. G. Die weiche gegen dem bauch. Gall. *Les Flancs*. A. The Flank. Aliis sunt loca illa, quæ ossi ileo vicina sunt, initium fumentia à partibus mollibus, seque ad inguina extendentia.

ILIACA PASSIO, sive DOLOR ILIACUS, MISERERE MEI, VOLVULUS, TORMENTUM, & CHORDAPSUS, est dolor in intestino ileo cum pertinaci alvi suppressione & horrendo vomitu, quo primum humores, deinde alvi faeces fatentes excernuntur, cum insigni anxietate, & periculo mortis tanto, ut rarissimè aegri evadant. Solet hæc passio Herniæ non restitutæ sæpè supervenire. B. *De kronkel* / *darmking* / *drek-braken* / *ontfermt uw mpner* / *lank-eubel*. G. Darm-gicht, grimmen. Gall. *Le Miserere ou Passion Iliaque*. A. The Iliac paine in the guts.

ILIACA VASA, est bifurcatio illa truncorum descendantium arteriæ magnæ, & venæ cavæ, in abdomine intra pelvis regionem. B. *Scheidinge der vaten des onderbuiks*. G. Die blutgefässe im unterbauch. Gall. *Vaisseaux Iliques*. A. The Iliac Vessels.

ILIACUS MUSCULUS, est unus ex iis qui femur flectunt, inseritur tendine, qui Psoas musculi tendini connascitur, oritur à tota cavitate interna ossis ilii tenui car-

nofoque initio. **Darmbeens ſpier.** G. Der darmbeins mauß. Gall. *Muscle Iliaque.* A. The Iliack muſcle.

ILINGUS, vide *Scotomia*, ab *ιλιον* circumvolvo.

ILIUM, eſt inteſtinum tertium tenuium : oritur ubi jejunum deſinit, & finem ad cæcum aſſequitur. Longitudine unam & viginti palmas æquat, ab *ιλιον* circumvolvo. B. **De omgewonde darm.** G. Der lange darm. Gall. *Le long boyau, inteſtin Ileum.* A. The Winding, or turning gut. Iliack gut.

ILIUM Os, eſt pars oſſis Innominati : ſic dicitur quod inteſtinum ilium continet. Circumferentia ejus circularis eſt, pars ſuperior latiffima, connectitur oſſi ſacro. Superior pars ſpina, interior coſta, & exterior dorſum appellatur. Amplius eſt mulieribus, propter partum, quam viris. B. **Darmbeen / heubebeen.** G. Das darmbein, hueffbein. Gall. *l'Os des Iles.* A. The Iliak bone.

ILLECEBRA, *Hellecebra, Sempervivum minus acre,* per antiphrasiſin ſic videtur appellari quod minimè propter acrimoniam illiciat. B. **Muur-peper.** G. Mauer-pfeffer. Gall. *Pain d'Oiſeau.* A. Stone-krup, Stone-hore, Wall-pepper.

ILLINCTUS, vide *Eclegma.*

IMBECILLITAS, eſt illa conditio corporis humani, quâ ejus muſculi laxi, ob ſanguinis vel ſpirituum animalium deficientium influxum imminutum in illorum fibras carneas nervoſasque, oſſa annexa non ſatis pro voluntate animæ movere poſſunt, vel citò defatigantur; eſt hæc imbecillitas generalis; verùm particularis eſt, quando quæcumque pars ſolida cohærens ex variis particulis ſibi appoſitis compoſita, eas tam parvâ cohæſione annexas habet, ut minimâ vi ab actionibus in ſanitate agendis requiſitæ vel nimis cedant, vel in unione diſſolvantur. B. **Swachheid.** G. Schwachheit. Gall. *Foibleſſe, Debilité.* A. Weakneſſe, Feebleneſſe.

IMMERSIO, eſt, quando metalla, vel mineralia rei alicui corrodenſi immerguntur, ut tandem in calicem redigantur. Item lotionis ſpecies eſt, quando ſimplicia aquæ immerguntur, ut corticem durioſum vel inutilem, aut qualitatem nocivam deponant. Sic calx, ceruſſa, tutia igne candida &c. aquæ injiciuntur, ut à nimia acrimonia liberentur. Eſtque ficca vel humida. B. **Induikeling.** G.

Gg 4

Das

Das einweichen. Gall. *Immerſion*. A. Ducking, Dipping.

IMMERSUS MUSCULUS, idem quod *Infracapularis*.

IMMUTANTIA medicamenta ſunt, quæ ipſas figuras particularum ſingularum fluidum conſtituentium, vel in fluido natantium, & figuris acutis lædentium, non per appoſitionem, ſed propriæ ſuperficiæ immutationem, ita in natura ſua mutare valent, ut inertes vel obtuſiores fiant.

IMPASTATIO, eſt quando materia ad paſtam excipienda cum excipiente quodam commiſcetur & pinſatur, ut fiat inſtar maſſæ.

IMPATIENS HERBA, ſive NOLI ME TANGERE, ſive Balaſmina lutea ſic appellatur, quod non patitur attingi, quin ejus ſeminales folliculi crepaturam patiantur, hinc tangi nolit. Eadem crepatura obſervatur circa folliculos Balaſminæ ſceminæ, & cucumeris afinini. B. *Kruide roert my niet*. G. Spring-kraut. Gall. *Eſpece de Balaſmine*. A. Leaping Mercury.

IMPERATORIA, ſeu OSTRUTIUM, eſt planta, quæ habet folia magna, lobata, impari extremum claudente, dura, rigida, in tres partes diviſa, dentata, quædam leviter alia profundè inciſa, ex his naſcuntur caules, duos circiter pedes alti, in alas diviſi, & in ſummitate gerentes flores quinque folia habentes, & in umbellas crescentes: calix florum abit in duo ſemina plana, ſerè ovata, leviter ſtriata & marginata, involucrum plerumque deponentia, candida & plana: radix oblonga geniculata, craſſa, extrinſecus fuſca, intùs albicans cum folliculis liquore flavo plenis, ſaporis acris, paulò amari, totum os calefacientis: fortè ab imperando dicitur, quod cæteris plantis imperat: hinc fortasſe *Magiſtrantia* quoque appellatur. B. *Meiſter-wortel*. G. Meiſter-wurzel, Magiſtrantz, Ofritz. Gall. *Imperatoire, ou Auſtrube*, *Benjoin François*. A. Maſter-wort.

IMPERFECTA CRISIS, vide *Criſis*.

IMPERIALIS CORONA, eſt planta bulbosa, cujus flores coronæ in modum caulis ſummum cingunt. B. *Ketzers-kraon*. G. Kayfers-cron. Gall. *Couronne Imperiale*. A. The Imperial Crown.

IMPETIGO CELSI, idem quod *Lepa Græcorum*, quatuor ſpecies proponit *Ceſus*. Minimè mala eſt, inquit, quæ ſimilitudine ſcabiem repræſentat, nam & rubet & du-

durior est, & ulcerata & roditur. Distat autem ea, quia magis exulcerata est, & varis similes pustulas habet: videnturque esse in ea quasi bullulæ quaedam, ex quibus interpolito tempore squammulæ solvuntur, certioribusque hoc temporibus revertitur. Alterum genus pejus est, & simile papulæ, sferè, sed asperius, rubicundiusque, figuras varias habens. Squammulæ ex summa cute decidunt, rosio major est, celerius & latius procedit, certioribusque etiam, quàm prior, temporibus & fit, & desinit, *Rubra* nominatur. Tertia, etiamnum deterior est: nam & crassior est & durior, & magis tumet, in summa cute finditur, & vehementius rodit. Ipsa quoque squamosa, sed nigra est, proceditque, & latet & tardat: minus verò errat in temporibus, quibus aut oritur, aut desinit, neque ex toto tollitur, *Nigra* cognomen est. Quartum genus est, quod curationem omninò non recipit, distans colore: nam subalbidum est, & recenti cicatrice simile, squammulasque habet pallidas, quasdam subalbidas, quasdam lenticulæ similes: quibus demptis, nonnunquam profluit sanguis. Alioqui verò humor ejus albidus est, cutis dura atque filia est, proceditque latius. Hæc verò omnia maximè genera oriuntur in pedibus & manibus, atque ungues quoque infestant. Idem impetigo quibusdam sonat ac Lichen. B. Ring-worm. G. Zittermahl. Lusit. *Empige*. Gall. *Tigne*. A. Ring-worm or Fetter. Vide *Lepra Græcorum*.

IMPETIGO *Plinii*, idem quod *Lichen Græcorum*. Gall. *Dartre*.

IMPRÆGNATIO, est species imbibitionis, quando res aliis rebus implentur; verbi gratiâ, si tartarus viribus emeticis ab antimonio imprægnatur: vel quando sal alcali ab acido liquore saturatur: sed *Imprægnatio* propriè sumitur, pro conceptu post coitum.

INAPPETENTIA, est, quando cibus propter fermentum in ventriculo diminutum, vel motum respirationis debilem &c. non appetitur. B. *Slappe etens-lust*. G. *Eckel zu essen*. Gall. *Degout*. A. Loathing.

INAURATIO, est, quando Pilulæ auro foliato obducuntur. Cùm nempe Pilulæ in capsula clauduntur, & una cum foliis auri circummagitantur. B. *Vergulding*. G. *Das vergulden*. Gall. *Dorer*. A. *To gild Pils*.

IN.

INCARNANTIA, & INCARNATIVA, sunt medicamenta carnem generantia. Idem quod *Sarcotica*.

INCERATIO, est mistio humoris cum re sicca, per combibitionem lentam ad consistentiam ceræ remollitæ.
Gr. *Ἐγκήρασις*.

INCIDENTIA, idem quod *Attenuantia*.

INCINERATIO, est ignitio, quâ corpora vegetabilium & animalium in cineres, igne violentiore rediguntur, nonnulla etiam in sole ope vitri ustorii ad albedinem cancinantur, sive incinerantur, ut antimonium, viriolum, &c. B. *Aschmaking*. G. *Aschmachung*. Gall. *Incineration*. A. Idem.

INCISIO, fit vario modo, recta, crucialis, triangularis &c. Vide *Encope*.

INCISORES DENTES, idem quod *Primores dentes*.

INCISORIUM, est scalpellum chirurgicum, quo aliquid præscinditur; nempe si vulnera sint dilatanda &c. B. *En supmes / incisi-mes*. G. *Ein schneidmesser*. Gall. *Bistouri*. A. *Cuting knife*.

INCLINATIO, ab *Inclinare*, est, quando liquor tenuis à crassa subsidentia sensim effunditur: ut succi per subsidentiam clari, aut aqua post edulcorationes.

INCORPORATIO, est commistio, quâ statim humida cum siccis in unum corpus per formam massæ contemperantur, itaque hic non fit lenta nutritio, sed tantum humoris statim additur, quantum ad corporis misti consistentiam requiritur, ut fiat veluti pasta, undè & *Impastatio* nominari potest, in nonnullis *Subactio*. Incorporatæ autem res in calore digestorio relinquuntur, ut mutuâ actione, & passione crasin communem nanciscantur. B. *Uyfmakinge*. G. *Zusammen backen, vermischen*. Gall. *Incorporation*. A. Idem.

INCRASSANTIA, sive *ECPUCTICA*, sunt medicamenta; quæ crassis ramosisque partibus prædita, se succis tenuioribus & liquidioribus neccendo, per vasa corporis fluentibus consistentiam crassiorem & stabiliorem ipsis conciliant. B. *Dickmachende medicamenten*. G. *Dickmachende mittlen*.

INCUBUS, INCUBO, & ASTHMA NOCTURNUM, Gr. *Ἐπίδρασις* ab *Ἐφιδραμαι* insilio, hoc affectu
COR-

correpti in insomniis, cum supini decumbunt, falso sibi imaginantur aliquem ventri aut pectori incumbere, ita ut compressi spirare, loqui vel clamare se non posse putent, quod si expergiscantur, anxii sunt, turbati, facie rubentes & calentes, & palpitationibus obnoxii. Porro in suffpiria, in vigiliis, & miras sæpè imaginationes de Diabolo, de hostibus, de spiritu ad coitum sollicitante, & cæteris incidunt: re autem benè perpensâ, apparet hoc malum leve esse, & quæ in somno contingunt, suffocationem Hypochondriacam æmulari, dum plerumque à spasmus musculorum abdominalium originem trahit: his enim rigidis respiratio non nisi laboriosè & cum sensu ponderis incumbentis fieri potest, dicitur & *Suppressio nocturna*. B. *Nacht-merry / mare / nacht-drukking*. G. der alp, mare, das nachtmærlein, schreete. Gall. *Cochemare*; *Incube*. A. The Night-mare.

INCURVATIO, idem quod *Cyrtoma*.

INCUS, est unum ex ossiculis in aure interna contentis. Molarem dentem refert & malleum instar incudis recipit: dividitur in tres partes, nempe in corpus, & in duo crura, quæ ab auctoribus etiam vocantur, rami, apophyses, processus: pars anterior & superior corporis latius, crassius, solidius, planius, mobilis, committitur parti posteriori & laterali capituli mallei, binis tuberculis unoque intermedio cavo præditæ, suis duabus cavitatibus cum protuberantia intermedia, articulatione ginglimi, firmata interventu parvorum accretorum necentiumque ligamentulorum: corpus hoc ferè totum in eodem sulco, in parte superiori, anteriori, media, timpani excavato, unâ cum mallei capite collocatur; processuum unus, scilicet brevior, latior, crassior, ad ostium sinus mastoidei, ibidem in parte superiori timpani ope ligamenti suspensorii tenuis & brevis versus posteriora liberè suspenditur, & firmatur, servatâ interim mobilitate, & puncto connexionis pro hypomochlio inserviente; alter verò processus longior tenuior ad finem introrsum incurvus, sic rostrum quali formans, extremum apicem, ut examinanti accuratè constat, paulò convexum habens, parallelo sed altiori situ cum mallei manubrio membranæ timpani applicato perpendiculariter deorsum in timpani cavum descendens, ad inferiora excurrit, interim timpani membranam non tan-

rangit, sed ab eadem, notabili intermedio relicto, interstitio, satis remotus, parte sua extremâ, convexâ, incurvatâ, introrsum versus posteriora spectat, cui denique docente primo *Fr. de le Boe Sylvio* accrescit latere suo anteriori parumper concavo, ossiculum orbiculare exiguum admodum, dimidiatum gradum milii vix æquans, hinc omnium auditus ossiculorum minimum, ossiculi stapedis ligamento innexum, hinc minimè observabile, à *Fontano* squamosum, à *Lindano* cochleare, vulgò orbiculare, & quartum ossiculum *Silvii* appellatum, ab inventore, si situs spectatur, re verâ est in ordine tertium, cæterum vix ullam habet crassitiem, figuram ovalem, depressam, latus posterius paulò convexum; à *Perrault* perperam pro diffracto apophysios longioris incudis convexo apice habitum; hujusque ossiculi ope articulatur incus cum stapede. B. *Wet aambreelt-been*. G. Das ambofz gleiche beinlein. Gall. *l'Enclume*. A. Anvile.

INDEX, *Indicator, Salutaris & Demonstratorius digitus*. G. sæpè dicitur *Δειγανός* à *lingendo*, est digitus pollicis proximus, sic dictus, quia hoc digito aliquid demonstratur, idèdque *Δεικτικός*, à *Δείκνυμι*. Gr. appellatus. Olim de diebus futuram crisin pronuntiantibus velut indicantibus dicebatur *Δάκτυλος*. B. *De wys-vinger / voozste vinger*. G. Der zeiger. Gall. *Le second Doigt, le Doigt Indice*. A. The Fore-finger.

INDICANS, nihil aliud est, quàm quoddam in corpore secundum aut contra sanitatem observatum & designatum, cujus gratiâ aliquid fieri dicitur, quòd ei conferre debeat. B. *Wet aanwyzende van 't gene moct gedaan werden*. G. Anzeigung. Gall. *Indication*. A. Idem.

INDICANTES DIES, sunt, qui crisin certis diebus futuram indicant; qui propterea indicantes & contemplabiles dicuntur, & sunt cujusque septenarii medii quaterni, ut dies quartus, undecimus, decimus septimus, vigesimus quartus. Sed illa enumeratio apud nostrates non tanti usûs est, dum vel medicamentis morbus à suo naturali cursu deflectitur, & clymatum varietas magna est ab iis, quæ in Græcia: à nonnullis, quamvis temere, jam ex facultate medica explosa. B. *Aanwys-dagen*. G. Tage die was anzeigen. Gall. *Fours indicants*. A. Days indicant.

INDICATIO, Gr. *Ἐπίδειξις*. B. *Anzicht*. Gall. *Indication*.
id

id est, quod demonstrat quid in morbis sit faciendum: est-
que triplex *Præservatoria*, *Verhoddende* / quæ sanitatem
à morbis præservat. *Curativa*, *Genezende* / quæ morbum
jam inductum expellit. Et *Vitalis*, *Versterkende* / quæ
vires & victus rationem respicit. Scopi à quibus indica-
tiones sumuntur, trito hoc disticho comprehendi solent:

Ars, Ætas, Regio, Complexio, Virtus,
Mos, & Symptoma, Repletio, Tempus & Usus.

INDICATOR, est unus ex musculis, digitum indicem
extendentibus. Qui ortus à facie exteriori & media Ra-
dii, implantatur secundo articulo digiti. B. *De gebieder*.
Gall. *Le Muscle extenseur propre de l'Index*.

INDICATUM, est illud ipsum juvans, sive id quod
indicanti congruit, aut consequens agendum, sanitatis re-
staurandæ gratiâ.

INDICES DIES, vide *Critici Dies*.

INDIGNATORIUS MUSCULUS, est musculus oculo
abducens, unus ex quatuor rectis, oculo insertus ad
latus circa parvum angulum. B. *De verontwaardiger*
spier. G. Der abführende augen mausz. Gall. *Muscle*
Abducteur ou Droit externe. A. The discontent brawn.

INDURANTIA, vide *Sclerotica*.

INDUSIUM, idem quod *Annios*.

INEDIA, est abstinencia à cibis, vel totalis, vel par-
tialis, sic ut minus solito comedamus. B. *Ontrekkinge*
van spyz. G. Enthaltung von speisen. Gall. *Abstinence*
de manger, Diète. A. Abstaining from meat.

INFIMUS VENTER, vide *Abdomen*.

INFLAMMATIO, vide *Phlegmone*.

INFLATIO, est partis alicujus, à flatibus distensio
Gr. *εμφόσημα* & *εμπνεύματα*. B. *Opblazinge*. G. Auf-
blafung. Gall. *Enflure, Boursofflure*. A. A puffing upp.

INFRASCAPULARIS MUSCULUS, sive **SUBSCA-
PULARIS & IMMERSUS** dicitur, à scapulæ inferiore
latere, carnosus latusque defertur, atque in ligamento
tertio humeri finem suum assequitur, sed tendine cæteris
latiore. B. *Onderschoouderblads spier*. G. Der unter-
schulterbeins mausz. Gall. *Muscle sous scapulaire*.

INFRASPINATUS MUSCULUS, sive **SUPRACA-
PULARIS SECUNDUS**, sub spina scapulæ ex tota su-
per-

perficie externa profectus, cum supraſcapulari ſecundo carnoſus & craſſius, brevi latoque tendine in humeri ligamentum, quod numero quartum conſtituunt, excurrit. B. *Øndergraatſpier / hovenſchouderblads ſpier.* G. Der uberſchulterbeins mauſz. Gall. *Muſcle ſous-Epineux.* A. Idem.

INFUNDIBULUM, ſeu ENCHYTA, vulgò *Tritorium*, eſt vas tranſmittens in ſummitate larum, quod paulatim in ſiſtulam cuſpidatam deſinit: ex metallo fabricatur vel ex vitro. Gr. *χοανη.* B. *Øen tregeter / tremelle.* G. Ein trichter. Gall. *Un Entonnoir.* A. A Tunnel, Funnel.

INFUNDIBULUM CEREBRI, *Πόλιος, Ληρός Hero-philo.* Idem quod *Choana.*

INFUNDIBULUM RENUM, eſt pelvis, quã ex renibus, ad ureteres & veſicam urina tranſit. B. *Øelken.* G. Nieren becken. Gall. *Baſſin.* A. Baſin.

INFUSIO, eſt extractio virium ex ipſis Medicamentis, per liquorem convenientem facta: cum vel abſque igne, quã ſi purgans fuerit, unicã vice abſorberi poteſt, cui propriè nomen competit. Sumitur etiam pro cunctis medicamentis, quã per certum tempus infunduntur, quãque foris applicantur. Gr. *Αποθήκημα.* Dicitur & *Maceratio* vel *Dilutum.* B. *Øen afweikſel.* Das einweichen, ein tranck. Gall. *Infuſion.* A. Idem.

INFUSUM, idem quod *Infuſio.*

INGREDIENTIA, dicuntur varia ſimplicia, quã unicum compositum conſtituunt.

INGUEN, Gr. *βροχίον*, dicitur ille locus à flexu femoris ad pubem. B. *Øe lieſſen / heupen / eigeniſſe.* G. Das untertheil des leibes wo die heiddrueſen ſeyn, der ſchmerbauch, die ſcham am leib. Gall. *l'aine.* A. The groin.

INGUINALIS, vide *Aſter.*

INJECTIO, in genere notat liquidi medicamenti ope ſiphonis in vulnus, vel ulcus, vel aperturam quamcumque, infuſionem. B. *Øen inſpueting.* Gall. *Injection.*

INJECTIO INTESTINALIS, idem quod *Clyſter.*

INIUM, eſt initium medullã oblongatã, quod juxta aliquos eſt ſenſorium commune, quaſi ſenſationes ſive ſpecies ab organis externis exceptã, ibi per nervos deſeruntur, ab *is* fibra, eo quod fibrã nervoſã ibi loci tantam in camera, & loco communi terminantur. B. *Øet*

be

begin van 't lange merg. G. Der anfang des marcks im ruckgrad. Gall. *Le Commencement de la Mouelle du dos.*
A. The beginning of the oblongate marrow.

INNOMINATA OSSICULA, vide *Coniiformia.*

INNOMINATA GLANDULA OCULI, vide *Caruncula Oculi.*

INNOMINATA TUNICA OCULI, est tendinum à musculis, oculos moventibus, subtilis quædam expansio, ad cornæ membranæ circumferentiam usque producta, vide *Adnata Tunica.* B. *De ongenoende oog-rok.*
G. Das ungenannte augen häutlein. Gall. *Tunique tendineuse ou Albuginée de l'Oeil.* A. Tunicle Innominate of the eye.

INNOMINATUM OS, aliis *Os Coxa*, vel *Ilium*, ad latera ossis sacri est, constans ex tribus ossibus, *Ilio*, ossè *Pubis* & *Ischio*, per cartilagine junctis, usque ad septimum annum, ex triplici linea distinctum apparent, sed adultis in unum os coalescunt. B. *Het ongenoende been.*
G. Das ungenannte bein. Gall. *l'Os innominé.* A. The innominate bone.

INNOMINATUS HUMOR, sive insitus, est humor secundarius à Veteribus dictus, ex quo corpus nutrirî putabant. Erant enim isti humores nutritii quatuor: *Innominatus*, *Ros*, *Gluten*, *Cambium.* B. *De ongenoende vocht.*
G. Die ungenannte feuchte. Gall. *Humeur innominée.* A. The Innominate liquor.

INOSCULATIO vide ANASTOMOSIS.

INQUIETUDO, est ea conditio corporis humani, quâ sese hinc inde movent ægri de latere in latus, brachia atollentes, pedes & femora ad nates trahentes, modo in ventrem, modo supini decumbentes, jam sedentes in lecto, jam surgentes ob teneritudinem, inflammationis initium, dolorem in musculis lumborum, cervicis, & artuum orta. Hæc verò Inquietudo evenit vel initio februm, vel etiam toto tempore, quo febris urget; est quoque ordinarium in ea febre symptoma, quam malignam sive pestem vocant. Dolores etiam graves ad se trahunt Inquietudinem: imprimis verò Cardialgia, Colica & Nephritis. Porrò cum delirio sæpè est inquietudo, sed nusquam magis, quàm ubi Mors in propatulo est, atque ægri sensim moriuntur, viribus adhucdum aliquando su-

per-

perstitibus. Gr. *Ταραχή* B. *Doelentheid*. G. Unruhe. Gall. *Inquietude*. A. Unquietnes.

INSANIA sive AMENTIA, est imaginationis & iudicii depravatio, fumitur etiam pro *Mania*, vide suo loco. Gr. *Παραφροσύνη*. B. *Gekheid / dotheid / onzinnigheid*. G. Unfinnigkeit, tollheit, taubfucht. Gall. *Folie*, *phrenesie*.

INSERTIO, in Anatomicis denotat Tendinis Musculi loco alicui infixionem, in quo finem habet. B. *Inplanting*. Gall. *Insertion*.

INSESSUS, seu ENCATHISMA, est balneum ventri, inferioribusque partibus dicatum, cui aeger ad umbilicum usque infidet. Habentque tales infessus usus varios, qui nonnunquam ad dolorem sedandum, interdum ad emolliendum, vel flatus discutiendos, & non raro ad menses ciendos, parantur. Vide *Balanæum*. B. *En bad* *Daar men in zit*. G. Ein bad. Gall. *Bain*. A. A Bath.

INSOLATIO, est, quando res fermentandæ aut niacerandæ solis calori exponuntur.

INSPIRATIO, Gr. *Εισπνοή*, & *Εμπνεύματα*, est inductio aëris in pulmonem per os, nares, & asperam arteriam: quæ fit ob dilatationem Thoracis per musculos intercostales costas fursùm in medio arcus sui trahentes, dein per diaphragma in abdomen impulsus, & ex convexo planius redditus, undè Thorace capaciore facto, Aer suâ gravitate ingressus Pulmonem, illum implet, undique extendit, vesiculas explicat, sphaericas reddit, & sanguinis circulationem per vasa pulmonalia liberam facit certis temporibus, &c. B. *Inademing*. G. Das athem ziehen, athem holen. Gall. *Inspiration*. A. Idem.

INSPISSATIO, est, quando liquida materia evaporando in massam tractabilem & consistentem redigitur. Gr. *Πύκνωσις*. B. *Verdikkinge*. G. Dickmachen. Gall. *Epaissement*. A. Idem.

INSUCCATIO, est quando aloë &c. in succo violarum, rosarum &c. inspissatur.

INSULTUS, est primum paroxyfmi tempus, quo morbus in ægrum subito quasi infilit. B. *Het aanval der ziekte*.

INTEGUMENTUM, ab Anatomicis vocatur quodcumque externum alicujus partis operimentum est; sic corporis

corporis integumenta universalia sunt cuticula, Nervorum papilliforme reticulum, cutis, panniculus adiposus. Particularia sunt, uti membrana quævis, quæ musculum investit &c.

INTELLECTUS, Gr. *Nῆς* & *Σαβρις*, est ipsa mens humana, vel in illa aliquis habitus, quo omnia objecta, circa quæ se exercet, percipit. B. *Wegryp verstant*. G. *Der verstand*. Gall. *Entendement*. A. *The understanding*.

INTEMPERIES seu DYSCRASIA, & ACRASIA, est morbus, qui in qualitatum corporis inconvenientia consistit, eaque vel Manifesta est vel Simplex, vel Composita; Simplex est quando una qualitas peccat; ut intemperies calida, aspera, rara, dura, acida, falsa &c. Composita est, ubi plures qualitates in vicio sunt: ut intemperies calida & falsa, frigida & acida &c. Intemperies occulta est quæ oritur à qualitibus venenatis, ut ex aëre, animalibus venenatis &c. ex aëre provenit, quando nempe nitrum aëreum, ab aquis stagnantibus putridis, diurnis siccitatibus, terræ motibus &c. contagiosum evadit; undè febres malignæ, pestilenciales & pestes ipsæ nascuntur: Sublatis quippe vaporibus, id quod reliquum est (propter elementum sulphureum & salinum) fetorem contrahit, undè & aër ejusque nitrum à temperie & *αἰθρα* optima desciscit & degenerat: idque similiter ex terris siccis fieri censeo: particulis enim aqueis in altum evehitis accrescunt sulphuræ & tandem salinæ particulae, quæ nitrum aëreum ita aculeatum reddunt, instar veneni arsenicalis, Mercurii sublimati, aut aquæ stygiæ, quæ inspirata sanguinis massam coagulant, erodunt, spiritusque avolare faciunt: undè anginae, pleuritides, bubones &c. producuntur. B. *Ongematigheit / ongetempertheit*. G. *Unmæssigkeit*, ein böser zutand. Gall. *Intemperie*. A. *Unseasonableness*, *Untemperances*.

INTENTIO, idem quod *Indicatio*.

INTERCALARES DIES, sive intercedentes, & ab aliis provocatorii dicti, sunt, in quibus vel ob vehementiam paroxysmi, vel ob causam externam, corpus & fucii irritantur ad intempestivam expulsionem præstandam: Tales sunt dies tertius, quintus, nonus, decimus tertius decimus nonus. Sed illa enumeratio apud saniores Medicos evanuit. B. *Tussen bypden komende dagen*.

H h

IX

INTERCIDENTES DIES, idem quod *Intercalares*.

INTERCOLUMNE, idem quod *Diapagma*.

INTERCOSTALES MUSCULI, in utroque latere viginti duo sunt, undecim externi & totidem interni: Omnes costis intertextuntur. Fibras habent obliquas, & invicem inftar X sese interfecantes. Externi oriuntur à superiorum costarum inferioribus partibus, & oblique versus posteriora descendentes inferuntur in inferiorum partes superiores. Interni è contra. **B. Tusschen ribbige spieren.** Die mæuslein zwischen den rippen. Gall. *Muscles Intercostaux*.

INTERCOSTALIS NERVUS, est nervus pari vago à medulla spinali accessorius, qui & in abdomine per omnia viscera spargitur, & cum carotide interna cerebrum ingreditur, conjunctusque cum pari tertio & quinto oculos petit. Hinc ipso in cervice laeso, visus animali perit, uti demonstravit *Petit in l'Hist. de l'Acad. Roy. An. 1727.* **B. De tusschenribbige zenuw.** G. Die nerven zwischen den rippen. Gall. *Nerv Intercostal.* A. The Intercostal nerve.

INTERCURRENS, vocatur Febris continuæ quedam species, quæ certis annis variat, & modo diversa est à febribus isto anno grassantibus, sive fuerit mitis vel sæva, undè inter febres illius anni stationarias modo huc & illuc intercurrit.

INTERCUS, vide *Anasarca*.

INTERFEMINEUM, idem quod *Perinaeum*.

INTERMISSIO FEBRIUM, vide *Apyrexia*.

INTERMITTENS FEBRIS, dicitur, quando per unum vel plures dies febris planè intermittit, quæ postea redit; eaque tunc est *Quotidiana*, *Tertiana*, quibus nonnulli *Quintanam* addunt. **B. Afsgaande koozts.** G. Fieber das da ablasset, und eine zeitlang inne hælt. Gall. *Fievre Intermittente.* A. An Intermittent Fever.

INTERMITTENS MORBUS, est, qui quibusdam semporis periodis affligit & remittit. **B. Tusschen lating / gaande en wederkomende ziekte.** G. Ein zeitlang blasterender krankheit. Gall. *Maladie Intermittente.* A. A intermittent disease.

INTERNOIDIUM, est digitorum ossium mutua colligatio, articulatio & ordine successio. **B. De tusschenknoppingen.** G. Das bislein so zwischen zweyen gelencken.

ken ist. Gall. *l'Espace qu'on trouve dans les jointures des doigts.* A. Internodation.

INTERNODIUM, inter Vegetabilia est, quod inter artus vel genicula medium intercedit. Gall. *l'Espace entre deux nœuds dans les cannes, dans le Tnyau de Blé &c.*

INTERNUNCIII DIES, vide *Critici Dies.*

INTEROSSEI MUSCULI, sive ABDUCTORES, sunt sex in spatiis metacarpi, tres exteriores & tres interiores, qui cum vermicularibus coeunt, per latera exteriora & interiora digitorum incedunt, tendinesque suos ad tria internodia extendunt, extensioni aliquantulum inferviunt. Externi palmarum incumbunt, interni volae inter metacarpi ossa. Ita in pede decem habentur *Abductores interossei*, à pedis ossibus nati, & spacia Metacarpi repletas. Externi vel interni sunt, illi tendine lato ad primum digitorum internodium per latera asurgunt; hi ad secundum internodium: nonus verò ad pollicis, ad minimi digiti adductionem decimus infervit. B. *Tuffchen-berlige spieren.* G. *Die Maufzlein zwischen der beinen.* Gall. *Muscles Interosseux.* A. *Brawn's between the bones.*

INTERPASSATIO, dicitur de facculis seu fomentis ficcis, idemque est quod *Interfuere*, ne materia inclusa conglomeretur, cujus rei gratia quoque Gossypio pulveres suscipi solent. B. *Tuffchen-naeping.* G. *Zwischennath.*

INTERSCAPULARIA, sunt cavitates inter scapulam & vertebrae.

INTERSCAPULIUM, est processus scapulae in gibba scapulae parte, qui vulgo dicitur spina.

INTERTRIGO, vel ATTRITUS, Gr. *Ἐκτριμμα*, est partium ano vicinarum seu partium inter femora sitarum, excoriatio, vel pelliculae abrasio à motu vehementiori, praecipue equitatione orta. Frequenter id evenit infantibus, ut cuticula in coxis à vera cutè separetur & quasi abradatur, atque dolor eo loci excitetur, qui infantes infomes atque inquietos reddit. Gr. *Ἀδραῖς* à *ἄλγω* excorio. B. *Ontvelling / smertsel / blisk aarē.* G. *Abgeschabete haut.* Gall. *Ecorchure* A. *A Galling in the Skin.*

INTESTINA, vide *Enteron.*

INTUBUS & INTUBUM, est Endivia, Gr. *Ἐνδιβία*. *Intubum* Latini vocarunt à cavo tubae specie caule, vocatur etiam *Seris* & *Seriola*. Vide *Endivia*.

INTUMESCENTIA, idem quod *Tumor*.

INULA CAMPANA, vide *Helenium*.

INVERTENTIA, medicamenta sunt, quæ aciem stimuli infringunt, ita ut abeat in aliam naturam, figuramque; sic acerrimum acidum invertit acerrimum alcali in naturam mixtam, non acrem.

INVOLUCRUM CORDIS, vide *Pericardium*.

JONTHUS, five VARUS, vocatur etiam *Ακνή*, quoniam hujusmodi tubercula potissimum in ætatis vigore oriuntur. Estque tuberculum parvum, durum, & callosum, in faciei cute excitatum, ab *ἄκνη* finus, quia, faciem deturpat & fœdat. Alii ab *ἄκνη* flos, eo quod circa ætatis vigorem efflorescit, deducunt. B. *Gen werte / blek*. G. Venus bluemlein, schwarzze flecken. Gall. *Bouton*, *le Tac*. A. A Spot.

JOVIS BARBA, Sedum majus appellatur, quod scilicet nonnullis locis plebis animos jampridem invaserit opinio, non ferri fulmine domum, in cujus tegulis vireat: hinc nostris. B. *Wonder-haard* / quoniam Jupiter Rex fulminum est. Vide *Barba Jovis*.

JOVIS FLOS, vocatur Crocus, propter splendorem, fulgoremque.

IPPECACUANHA, Brasiliensium, est radix officinalis longa, tenuis, flexuosa, nodosa, multis exiguis porulis aspera, extus ruffa, intus pallida, saporis amari, nauseosif: est validum purgans & adstringens, vel potius emeticum mitissimum & tutissimum; & in dysenteria probatum specificum & famosum, uti & in reliquis hæmorrhagiis: non adeo certè specificum in illis casibus, quin summa cum cautela & prius benè cognita causâ mali exhiberi debeat: vocatur quoque Hipocacuanha. Gall. *Mine d'Or*, *Beconguille*. Lufit. *Cypro de Cameras*. A. Brazilian Root.

IRIO seu IRION, Gr. *Ἰριόριον*, Viri docti *Triomum* legendum esse censent. Latini ab irruendo derivant, quod igneâ vi & fervido sapore irruat in gustum: nonnulli à voce *Iris* deducunt, quia summitates in modum iris incurvantur. B. *Perik / wilde mostaart*. G. *Weg-senff*, *hederich*, *wilder-senff*. Gall. *Tortille*, *Tortelle*, *Velar*. A. Hedge-mustard; Bank-kresses.

IRIS, duplex est Nostras & Illyrica, prior habet folia pedem unum vel sesquipedem longa, duos digitos, lata, rigi-

rigida, striata, acuta : intra hæc oritur caulis duos circiter pedes altus, rectus, rotundus, pulvisculo farinaceo obductus, in tres vel quatuor ramos divisus : flos liliaceus monopetalus, ad exortum veluti infundibuliformis, & in sex partes ampliatus, quarum tres partes fursùm, tres verò deorsùm spectant : pistillum è fundo floris surgit, tribus petalis instructum fornicatis, & partibus florum deorsùm inflexis, ita incumbentibus, ut palati cujusdam speciem præ se ferant. Ovarium ex fine pedunculi natum fit fructus oblongus, trigonus, fatus feminibus obrotundis: radix oblonga, crassa, flexilis, carnosâ, repens, tuberosa, digitum crassa, paululum compressa, externè coloris rubicundi, flavescentis aut grisei, internè albi, saporis amaricantis, acris, subpinguis, odoris fragrantis & violacei : crescit hæc planta in pratis & arvis : Iris florentina parùm ab hac differt ; habet enim hæc folia angustiora, & flores albos, sed viribus valdè differt Iris nostras ab Illyrica. Planta ab arcûs cælestis similitudine, quâ florum folia incurvantur, nomen sortitur, quam flores ejus repræsentant. In quibusdam codicibus habetur *iris*, & vertitur idèò *Consecratrix*, quod in sacrificiis, purificationibusque suis Antiquitas Iride sit usa. Aliis *egonia* cælestis, quod cælestis arcus specie & modo floreat. Aliis *Davuaris* admirabilis, eadem ratione quâ à Poëtis illi cælestis arcus *Thaumantias* dicitur, genus, originemque illi ex admiratione novæ rei, rudi adhuc sæculo, ut primus Plato indicavit, assignantibus antiquis. B. *Hisch*. G. *Gilgen*, *violwurtz*, *Himmel-schwertel*. Gall. *Iris*, *Glayeul*, *Flambe*, *Fleur de lis*. A. *Flower de Luce*.

IRIS, in oculo vocatur circulus ille variè coloratus, in medio perforatus, qui antèrius in oculo, ubi cornea pellucida est, conspicitur. Est hæc autem productio piæ matris nervum opticum involventis, quæ expansa pro capacitate bulbi oculi, antèrius ubi cornea pellucida est, ab illa introrsùm reflectitur, & ob arterias, venas, vasa lymphatica in cavum corneæ hiantia, tam emittentia quàm absorbentia, infinitosque nervos suos, quasi radiis totidem centrum petit, quæ in limbum orbicularem musculosum pariter desinunt, quibus utrisque amplitudo & figura pupillæ desinitur, dum se contrahunt vel relaxant. Vocatur pariter *uvea*. B. *De regenboog / het kroontjen*.

Hh 3

Iris,

Iris, est etiam circulus niger, qui papillam ambit. B. *De Boog*. G. Das kroenlein um den augapffel. Gall. *Iris*. A. Thebowe of the eyewith divers colours.

ISARIS, est planta, quæ habet caules tres pedes altos, minoris digiti crassitie, rotundos, rigidos, politos, rubicundos, in summitate in multos ramos divisos, habentes multa folia sine ordine disposita, oblonga, lata, ad cynoglossum accedentia, polita, succulentissima: flores sunt exigui, quadrifidi, flavi, in crucem dispositi, pedunculis exiguis adhærentes: post florem, sequitur siliqua compressa, oblonga, linguam exprimens, coloris nigricantis, quæ intus recondit duo semina plerumque oblonga: radix longa, alba, lignosa, in inferiori parte minor, quàm in superiori, saporis amari & adstringentis: hæc planta magna curâ colitur in regionibus calidis, quâ lintea, lana, &c. cæruleo colore suffuciantur, fortè ab *ισαρις* æquo, complano, quòd vim habeat tumores æquandi; quidam *Glastum* olim fuisse putant, nunc *Guadum*. Hinc nostris Belgico idiomate *Etas* / sive vitrum. Barbari depravatâ voce *Ofatim* appellant. B. *Wted*. G. Weyd. Gall. *Guesle*, *Pastel*. A. The plant woad.

ISATODES, est bilis cærulea, quæ glastum sive isatidem colore refert, ex *ισαρις* glastum, herbæ nomen, & *ισος* forma. B. *Blaauwe gal* / *weed-koleurige gal*. G. Blaue gall. Gall. *Bile verte*. A. Blew bile.

ICHÆMA, sunt medicamenta sanguinem sistentia, quæ emplastica, astringentia, refrigerantia, vel exsiccantia sunt, vel meatus vasorum apertorum claudunt, vel sanguinis fluiditatem & motum vehementiorem imminuunt, vel sistunt. Ab *ιχω* valeo, cohibeo, & *αιμα* sanguis. B. *Blood-stoppende middelen*. G. Blut-stopfende mittel. Gall. *Remedes, qui étanchent ou arretent le Sang*. A. Blood-stopping medicines.

ISCHÆMON, est graminis species, à Thracibus primum inventa, quâ ferunt sanguinem sisti; alii per antiphrasin contrarium scribunt, quod ejus spica naribus indita sanguinem potius proliciat, ab *ιχω* sisto, contineo, & *αιμα* sanguis.

ISCHAS, est ficus siccatus; dicitur quasi *ισχας* ab *ιχω* *ισα* arefactum, siccatum esse, ita vocatur etiam *Apios*, quod ejus radix exsiccatum ficum referat. Vide *Apios*.

ISCHIAS,

ISCHIAS, est arthritis coxendicis, sedem suam circa articulum ossis femoris cum Coxendice in ligamentosis partibus habens, ab ἰσχίῳ lumbus, ὀσφύς, *Hesychio*. B. **Heu-
pe-gicht**. G. Hueftwehe. Gall. *Sciaticque*, *Goute Sciati-
que*. A. A. The Sciathica or Hyp Gout.

ISCHIUM, est coxa, live coxendix, ab ἰσχίῳ sustineo, contineo; sedentes enim sustinet. B. **Heupen-been**. G. Das hueftbein. Gall. *l'Ischium*, *l'Os de la Hanche*. A. The hip, Huckle bone.

ISCHOPHONUS, est vox gracilis, ex ἰσχός gracilis, & φωνή vox. B. **kleine stim**. G. Kleine stim. Gall. *Qui à la voix gresse*. A. A. Smal voice.

ISCHURETICA, sunt medicamenta quæ urinam suppressam emingi curant, ab ἰσχός validus & ῥίω fluo. B. **Pis-
ontstoppende dingen**. G. Harn treibende mittel. Gall. *Remedes contre la suppression d'Urine*.

ISCHURIA, est duplex *Vera* vel *Notha*. *Vera* est, quando urina in vesica hærens emingi nequit, quamvis æger perpetuo mingendi desiderio laboret, hic circa pubem tumor dolorque circumscriptus oritur, verum cathetere immisso prodit urina. *Notha* est, quando vitio renum vel ureterum nulla urina ad vesicam mittitur, nec dolor, tumor, nec conatus mingendi adest, sed vel urina non secernatur in renibus, vel secreta, ob impeditum exitum, readmisceatur sanguini. Quod in vesicæ aut renum calculo, in obstructione arteriarum renalium vel ureterum, vel urethræ à pituita aut concreto sanguine, aut hærentibus lapillis, contingit. Etiam in sudoribus, vomitu, vel alvi fluxu copiosis: imò in imbecillitate, paralyfi vesicæ aut penis, delirio, apoplexia, lethargo &c. locum habet, ab ἰσχός cohibeo, & ἕροῦ urina. B. **Pis-
opstopping/
opstopping der pis**. G. Verhaltung und hinter bleibung des harns. Gall. *Suppression d'urine*. A. A. stoppage of the urine.

ISOPYRUM, non dicitur, quòd ἴσος sit τῷ πυρῶ, quòd triticum æmuletur, aut tritico simile sit, sed ἀπὸ τοῦ πυρῶ, quòd florem edat flammæ similem, ob flammeum rutilantemque colorem, nec non formam, sic vocatur aquilegia, flos constantinopolitanus &c.

ISTHMUS, est ea pars, quæ inter os & gulam seu guttur in modum isthmi interjacet. B. **En engte**. Item, in-

tersepimentum vel Discrimen narium : Interfinium *Ifidoro*. Imbrex narium *Arnobio* scitè dicitur. Item ἰσθμίου, Ἰσθμίου, Ῥίον, Διδφραγμα, &c. B. *Middelschot der neugaten*. G. Wand der nasen loecher. Gall. *l'isthme ou la cloison du Nez, ou du Palais*. A. The ridge or meddle part of the nostrils.

ITHMOIDEA OSSA, vide *Ethmoides*.

ITINERARIUM, est instrumentum Chirurgicum, lithotomis in usu, quod urethrae intrusum, crenatum est, ut cum certitudine incisio in eo fiat. Vide *Catheter*. B. *Ein tintel-pfer / pprobet / hol-kete*. G. Ein harn sucher, Wundeisen. Gall. *Conducteur ou sonde Cammellee*. A. A probe.

IVA ARTHETICA seu MOSCHATA, est Chamæpytis, *Ajuga*, five *Abiga*, Latinis dicitur. Invenitur & *Abiga* vocari, quod nomen ferè servant Illyrici, hinc abjectis duabus literis *i & g* fit *Iba*, & ab *Ajuga* abjectione literarum *a & g*, *Iva* manavit in vulgi nomenclationem. Vide *Abiga*.

JUBA, est arundinacea coma effusa, qualis est in milio.

JUDAICUM BITUMEN, vide *Asphaltum*.

JUDAICUS LAPIS, olivæ speciei oblongè rotundus, tener, striis secundum longitudinem discurrentibus & æquidistantibus arte, ac si (torno sc.) factæ essent; colore est subcinereo, duritiæ silici vix cedente, fractus, intus glaber est & politus, reperitur in Judæa, undè & nomen accepisse videtur, imò & ex Silesia huc adfertur. Alii putant medullam seu cor esse lapidis dunensis, five arenacei. Majores vocant masculos, minores verò feminas. In Nephriide sæpè præscribitur. B. *Joden-sten*. G. Juden-stein. Gall. *Pierre Judaique*. A. The Judaickstone. Dicitur *Aëtio* lapis Syriacus, aliis phrenicites, *Tecolithos*. Arab. Hager alieudi, & Agiar Aliheud.

JUGALE OS, idem quod *Zygoma*.

JUGLANS, est arbor nucifera, sic appellatur quasi *Jovis Glans*, ob nucis præstantiam & excellentiam vocatur : Gr. Διὸς βάλανος, Κάρον βασιλικόν. Porrò Regia aut & *Perfica*. B. *Wal-noot / okker-noot*. G. Welsche-nusz, wall-nusz. Gall. *un Noyer*. A. Wal nut tree.

JUGULARIS VENA, est illa quæ juxta jugulum cranium petit, tam interna, quam externa. B. *Der krop-ader*. G. Die Hals-ader. Gall. *Veine jugulaire*. A. The Throate Veine.

JU-

JUGULUM, idem quod *Furcula*.

JUJUBÆ, est prunorum species, extis rubræ sunt, dulcem habentes saporem; arbor prunum vix superat, folia habet parva, & serrata, ex Italia fructus nobis adferuntur, qui in pectoris morbis usui sunt. B. *Jujuben / bozst-prumen*. G. *Brust-beerlein*. Gall. *Jujubes*. A. The jujube-Tree. Dicuntur & *Zizipha*.

JULAP, vide *Fulepus*.

JULAPIUM, idem quod *Fulepus*.

JULEP & JULEB, vide *Fulepus*.

JULEPUS, est medicamentum liquidum internum sapore gratum & perspicuum, ex liquore idoneo cum syrupo vel saccharo ex tempore sine coctione mixtum, in tres quatuorve doses ad alterandum vel refrigerandum compositum. Constat communiter ex libra una & semisse aquæ hordei, vel ex aquis destillatis, rarissimè vino, ex syrupo refrigerante ribesiorum, berberorum, violarum &c. frequenter aliquot guttæ spir. sulph. vitrioli, salis &c. ad gratum saporem admiscuntur. *Juleb*, undè *Fulepus*, nomen Persicum est, idemque sonat quod potio dulcis *Arabibus*, vox julebi à syrupsis non distinguitur. B. *En hocl-djank*. G. *Ein kuchil-tranck*. Gall. *Fulep*. A. Idem.

JULUS, JULI, sunt folia primum erumpentia. B. *Der erste uithbrekende bladeren*. G. *Die erste anschießende blätter*. Gall. *Chaton*. A. *Leafs first breaking out*. Strictè *Julus* tam Gr. quam Lat. est quod in corylo compacti callo racematim cohæret, & veluti prælongus vermis, singulari pediculo pensile nititur, & fructum præcedit. B. *Bloepfels booz de vrucht*. G. *Die blust an hasel itauden*. Gall. *Chaton de noyer*. A. *Long Flowers called catkins*.

JUNCTURA, idem quod *Diarthrosis*.

JUNCUS, Est planta, quæ crescit in paludibus, aut juxta aquas, habetque plures caules vel tubos duos pedes altos, satis crassos, rigidos, acutos, cortice denso obductos, & medulla satis dura & fungosa plenos: & à radice tunicis foliosis rubris, ad pedis altitudinem instructos; flos rosaceus est, ex cujus meditullio surgit pistillum, quod deinde abit in fructum seu capsulam plerumque trigonam, trifariam dehiscentem, seminibusque sætam ut plurimum subrotundis. Gr. *Σκόνδιον*, à jungendo, quod viminum in modum jungat, vinciatque. B. *Biese / mat-*

Hh 5

ten.

ten. G. Bintzen, binfe. Gall. *Jonc agu.* A. Rushe.

JUNIPERUS, Est arbuscula, cujus truncus tenuis & cortice aspero obductus: lignum est compactum, durum, albescens & subindè rutilans, saporis nullius, nec maniffeti odoris, nisi fricetur durius, aut accendatur: valdè ramosa est, habetque folia parva, angusta, acuta, dura, spinosa, semper virentia: flos amentaceus pluribus nempe foliolis apicibus donatis constans: fructus autem seu bacca rotundæ per maturitatem nigricantes, includentes sub tenui pellicula pulpam, in qua tria ossicula dura, ab una parte convexa, ab altera plana reperiuntur: sunt saporis subdulcis, subacris adstringentis, & resinosi, odoris fragrantis. Gr. *Ἰωνιδίς*, & *Ἰωνιδία*, est Arbor baccas ferens, dici putant, quòd juniores & novellos fructus pariat; sola enim ferè arborem fetus in biennium prorogat, qui ne maturescunt quidem, novis supervenientibus. Vide *Arcentbos*. B. *Jeneber-boom*. G. *Kramet-baum*, wacholder-baum, wach-older-stande. Gall. *Genevrier ou Genevre*. A. Juniper-tree.

JUNONIS ROSA, est Lilium, veteres Græcorum Poëtae fingunt è Junonis lacte respersa terra natum liliium. Namque cum Hercules puer, quem ex Alcmena sustulerat Jupiter, Junonis dormientis uberibus admotus esset, & lacte replèssset, post suctum digressus mamma lacte copiosè profluxit. Quod in celo à puero vago & incerto suctu perfusum est, lacteam effecit viam: quod humi sparsum est *Lilium* Lacteo flore nitens creavit; undè *Rosa Junonis* dictum.

JUPITER, per Jovem Chymici significant *Stannum*, putant quoque ex planeta Jove influentias fieri in certa sublunaria corpora; sed hæc potiùs mera figmenta quàm verisimilitudines sunt. B. *Tin*. G. *Zinn*. Gall. *Etain*. A. *Pewter*, *Tinn*.

JUSQUIAMUS, idem quod *Hyoscyamus*.

JUVANS, AUXILIUM, seu **REMEDIVM**, idem quod *Indicatum*.

JUXTANGINA, est Anginæ species, quæ dicitur *Cyananche*, vide suo loco.

IXIA, idem quod *Cirfos*, sive *Varix*.

IXIA & IXINE, est Cardui species Chamæleontis nomine: dicitur quoque quibusdam in locis *ixis*, hoc est, viscum,

vifcum, hoc enim ad ejus reperitur radices, quo pro mafliche utuntur mulieres.

K.

KALI, Est planta quæ ad altitudinem trium circiter pedum crescit, si benè colatur, multum se extendens, habetque ramos longos, rectos, fatis crassos, rubicundos: folia sunt longa, angusta, crassa, carnosa, acuminata, succulenta, flos rosaceus polypetalus Tournefortio, aliis apetalus, fructus globosus, membranaceus, færus femine unico in cochleæ formam intorto, in centro calicis: tota planta habet saporem salis, crescit in regionibus calidis, præsertim circa mare rubrum. Est herba marina, vocatur & *Alkali*, & interdum *Salicornia*, ex cujus cineribus sal elicitor, ex quo vitrum, sapo, &c. componitur. Kali & Alkali nomina sunt Arabica. B. *Krabbe quaat*. G. *Glas-kraut*. Gall. *Soude ou la Marie*.

KEIRI vel **CHEIRI** & **CEIRIM**, est vox Mauritana idem quod *Leucoion*.

KERMES, *Chermes*, *Coccus Insectoria*, *Granum* & *Coccus Baphica*, *Granum Tinctorum*, *Scarlatum*. Fructus est famosissimi fruticis; qui inscribitur Ilex in quo *Coccus Baphica*, nascitur in Creta, uti & in multis Hispaniæ locis, in Narbonensi etiam Gallia & Provincia, &c. B. *Scharlaken beffen*. G. *Scharlach beer*, *kermes-kærner*. Gall. *Du Vermillon*, *Graine d'Ecarlatte*, *Scherley*. A. *Chermes berries*. Vide *Chermes*.

KINA KINÆ, vide *Cina Cina*.

KIRATH, seu filiqua, est pondus Veterum, pendens grana quatuor.

L.

LABELLA LEPORINA, vide *Labia Leporina*.

LABDANUM, idem quod *Ladanum*.

LABES, est is cui labia prominent, Gr. *κελάν* & *κελαν*.

LABES, est macula, Gr. *σπίλον*.

LABIA LEPORINA, dicuntur ea, quæ ob vitiosam conformationem solutionem continui habent: quandoque solum labium superius fissum est sub naso, nonnunquam ipsa ossa palati simul dehiscunt, quæ nonnullis Rostra leporina sunt. B. *Gen hazemont*. G. *Hafen scharten*, *hassentlippen*. Gall. *Bec de Lièvre*. A. *Mare lip*. L.A.

LABIA PUDENDI MULIEBRIS, pudendum propriè est, inter quæ rima est externa constituta, extuberantias habet, quæ monticuli veneris dicuntur, pilis decorati. Sunt corpora oblonga, mollia atque substantiam habentia, qualis nulla est in toto corpore, partim ex cutè & carne, partim & spongiosa, cui pinguedo subjacet duriuscula. Interna labiorum commissura, in virginibus tensa est, constricta ac veluti ligamentosa, in corruptis laxa, ut & in his quæ pepererunt. B. *De lippen van de vrouwenwelsheid*. G. Die lippen der weiblichen Schaam. Gall. *Levres des parties honteuses d'une femme*. A. The Lips of the privitie of a woman.

LABIS, est *Volsella*, sive *Forceps*, quâ aliquid extrahendi causa apprehenditur, Gr. *Λαβία*.

LABIUM & LABRUM, est illa pars colore suo rutilo ob cutis hujus teneritudinem conspicua, carnea, quæ os nostrum undique ambiens, illud quoque à parte superiore claudit; sive oris margo. Sic & *Labia* dicuntur, quibus interiora muliebris pudendi clauduntur. Ita & vulnerum extremitates *Labia* appellantur. Sic & ossium processus Labiorum nomine veniunt. B. *Lippen*. G. *Lefzen*, *Lippen*. Gall. *Levres*. A. A Lip.

LABOR, idem quod exercitium. *Laboratores Chymici* vulgo. B. *En laborant*. G. Ein laborant. Gall. *Artiste*.

LABORATORIUM, est ille locus, in quo Chymici suas operationes magna cum instrumentorum & fornacum pompa peragunt; mihi omnia illa simplicissima sunt, & unicâ fornace ex tribus aut quatuor instrumentis omne quicquid volo perago. Sic & omnis officina pharmaceutica, laboratorium est. B. *En stook-plaats*. G. Ein distillier-platz. Gall. *Un Laboratoire, un lieu pour distiller*. A. A place of the distilling.

LABROSÛLCIUM, vide *Cheilocace*.

LABRUM VENERIS, est *Dipsacus*: nomen habet à carinato foliorum posito, nam Labrum representare videntur, in quo semper aqua lymphida reperiri solet. Vide *Dipsacus*.

LABRUSCA, est *Bryonia*, sic dicta, quod in agrorum labris, hoc est, marginibus & sepibus nascatur. Vide *Bryonia*.

LABURNUM, est *Anagyridis* species, deducunt à Labor,

bor, quia fortè ex ipsius ligno arcus, pestines, aliaque elaborantur. B. *Ebben-hout / groote boom-slaber*. G. Baum-bonen. Gall. *Arbre de Trèfle*. A. Beantrefoil.

LABRUM, est vas in quod *Balneum* instituitur. Idem quoque significat quod *Labium*.

LABYRINTHUS, propriè est corpus gyris & circumrotationibus inflexum: hinc nomen hoc translatum ad ossis petrosi partem, quæ spectat occiput; est hæc enim ossæ fungosa, non tam dura ac os petrosum, sed quasi infinitis foraminibus pertusa, licet in superiori superficie glabra sit, in hac hærent tres canales semicirculares; magnitudine varii, & mire intorti, & tantummodo quinque orificiis hiantes in cavitate vestibuli, sicque verum labyrinthum æmulantes. B. *Doelhof des oors*. G. Der irrgang im ohr. Gall. *Labyrinth*.

LAC, Gr. γάλα, est liquor albus ex mammis, vel uberibus emulctus; fit sequestratione chyli à sanguine arterioso, per glandulas mamillares. *Lactis* generatio incipit plerumque post factis gestationem vel paulò ante partum, desinit verò in vetulis, gravidis & menstruatis. Ipse quoque chylus, lactis denominationem meretur. Sic & albi succi ex taraxaco, papavere, tithymallo, esula &c. emanantes, lac vocantur. B. *Melk*. G. Milch. Gall. *Du Lait*. A. Milke.

LAC LUNÆ, est substantia alba, fungosa, friabilis, levissima, in fornicibus speluncarum aut faxorum commissuris Helvetiæ & Norvegiæ reperiunda, saporis subdulcis, leviter adstringentis, convenitque in usu cum oculis cancerorum: vocatur quoque *Fungus petreus*, *Azarius mineralis*, *stenomarga*, *Lapis morochtus*. A. White Stonemarle.

LACCA, in Pegu & Siamò vasta invenitur arbor, foliis quodammodo pruni, in cujus furculis & minutoribus ramulis magnæ alatæ & puniceæ coloris (non alatæ enim non laborant) formicæ, in terræ visceribus aliisque locis enatæ, hanc laccam elaborantes inveniuntur: hæc super flores, frutices, arbores ac herbas circumvolitant, ex quibus non secus ac apes, laccæ conficiendæ materiam colligunt, ac in communes operas conferunt. Atque hoc modo ramulli laccæ materia circumvolvitur, uti ad nos deferuntur. Eodem fortè modo & in aliis regionibus colli-

ligi.

igitur, uti in Summatra insula, Bengala, Martaba, Malavar &c. Lacca colorem habet rubrum, & diaphanum; fumum igni injecta gratum emittit: Triplex in officinis prostat species. 1. Lacca in ramulis. B. *Boon-lac*. Gall. *Lacque ou Gomme Lacque*, *Lacque en bâton* A. *Stick-lac*. 2. Lacca in granis. B. *Zaad-lac*. Gall. *Lacque en grain*. A. *Seed-lac*. 3. Lacca in massis, quæ est purissima ex granulis liquatis confecta. B. *Schel-lac*. Gall. *Gomme Lacque plate*. Gr. *Κάσταυρος*, Arab. *Lach & Such*, undè nostrum *Lacca* appellari videtur.

LACERTUS, vide *Brachium*.

LACHANUM, est olus, à *λαχανίον* fodio, deducunt à *λα* & *χαινω*, quia terram fodere, est facere ut ea hiët, ut femina eo melius terræ mandentur.

LACHRYMA CHRISTI seu LACHRYMA JOBI, est Lithospermum majus; sic appellatur, quòd ejus semen lachrymas referat.

LACHRYMALE PUNCTUM, vide *Collicia*.

LACHRYMÆ, sunt humiditates, quæ à glandulis oculi ad oculos humectandos, pellucidos tenendos, & fordes eluendas secernuntur, quæ si nimie fuerint, ita ut à punctis lachrymalibus non recipiantur, extra oculos in genas decidunt, & lachrymarum nomine veniunt. B. *Tears*. G. *Die zæhren, træhnen*. Gall. *Les Larmes*. A. *Tears*. Item *Lachryma*, est quoque humor è vegetabilibus tum spontè effluens (sive is concreseat in oleum, resinam, gummi, sive non) tum factâ incisione, uti lachryma Thuris, opii, sanguinis draconis, &c.

LACHRYMALIS DUCTUS, vide *Ductus Lachrymalis*.

LACINIÆ, vegetabilium partes sunt extremæ particulatim decoris gratiâ concisæ orarumque summarum cæsurræ, indè folia membranatim per flexuras digesta, vel nativis segminibus discreta, laciniata vocitatur, sunt tamen qui lacinosum pro sinuoso usurpent.

LACONICUM, sive CALDARIUM & ASSA, sive BALNEUM AEREUM, cella olim erat nullam aquam intra se continens, ad provocandum sudorem potissimum instituta, & ob id à nonnullis *Calida sudatio* sicuti à *Cicerone* & *Celso Assa* nuncupata fuit, in hac vapor calidus, seu calor siccus inclusus sudorem provocabat. B. *Γεν*
D?009-

dyoog-bad. G. Ein Trocken-bad. Gall. *Un bain sec, bain de vapeur.* A. A Dry bath.

LACRYMOSUS, vide *Dacryodes.*

LACTATIO, est lactis pro infantis nutritione ex mammis exsuctio. B. *Melking.* G. Milch-saugung. Gall. *l'Action d'allaiter.* A. Milking or suckling.

LACTEA FEBRIS, est illa, quæ primis puerperii diebus puerperis supervenit, quæ cessante lac in mammis colligitur. B. *Gen Melk-koorts.* G. Das Milch fieber. Gall. *Fievre de lait.* A. The Milke Fever.

LACTEA VASA, vide *Vasa Lactea.*

LACTES, quidam pro Pancreate, vel Mesenterio, alii pro lacteis valis sumunt; pro intestinis tamen non ineptè funeretur, *Plauti* enim verba sunt in *Curcul.* Act. II. Sc. III.

Ita cibi vacuitate venio laxis lactibus.

Hoc est, laxis & inanibus intestinis. *Lactes* etiam sunt piscium materia seminalis, quæ ova fecundantur. B. *De Hom.* G. Die Milch in den Fischen. Gall. *Les menus boyaux ou se porte le Chyle. Lait aux Poissons; c'est ce qu'on appelle aussi Ris de veau.*

LACTUCA, planta culinaris, sic dicta, quod abundantia lactis exuberet, vel quod lactis copiam mulieribus augeat. B. *Salade / Latout.* G. Lattich, salat. Gall. *Laitue.* A. Lettes, Lettice.

LACTUCA SYLVATICA, idem quod *Hieracium.*

LACTUCELLA, est *Sonchus*, seu *Lactero*, quod scilicet caulis ejus dissectus copioso distillat lacte. A. Sow-thistle.

LACTUCIMINA, idem quod *Aphtha.*

LACTUMIA, idem quod *Achores.*

LACUNÆ, sunt poruli sive foveæ, seu rugæ in uteri vagina, nullibi majores quàm in inferiore parte meatûs urinarii, ex ductibus illis materia quædam seroso-pituitosa emanat, pro semine habita, quæ vaginam lubricat, & in Veneris quidem actu magnâ copiâ foras prorumpit. B. *Slootjes / buiskens.* Gall. *Lacunes. Lacuna.* Lactantio *Philtrum*, cavum in Labro superiore sub naribus. Gr. *Πτερον.* B. *Het voozken in d'opperste lippe.*

LADANUM, seu **LABDANUM,** est liquor pinguis ex *Cisti*

Cisti Ledon foliis exsudans, qui canicularibus diebus in Cypro, Candia, Lybia, Arabia &c. instrumentis quibusdam colligitur, & postea Soli, ut induretur, exponitur. Quod ad nos fertur, durum est, friabile, colore opacum, cinereum aut subnigrum, inflammabile, cujus fumus grati est odoris, ideòque in fuffitibus & odoramentis, utilitissimum. *Ladanum*, derivatur à Ladon seu Ledum, vide *Ledum*.

LÆVIGATIO, est exactissima trituration; quâ Medicamentum aliquod marmore, porphyrite, vel alio lapide polito, affuso liquore conveniente, vel etiam vino, molari lapide lapideo, manu versatili, tam diu versatur, ut in pollinis pulverisque penè impalpabilis formam redigatur, eo modo, quo pictores suos colores præparare solent. Chymicis dicitur Alcool. B. **Gen ontastbaar Poederma-king**.

LAGOCHILUS, dicitur is, qui leporina seu fissâ labia habet, ex λαγός, vel λαγός, lepus apud Hesiod. & λαγός, labium. B. **Gen Hazemont**. Vide *Labia Leporina*. G. Hasen scharthen, hasen lippen. Gall. *Bec de Lièvre*. A. Hare Lip.

LAGOPHTHALMUS, sive **OCULUS LEPORINUS**, est, cum superior palpebra oculum non planè obtegit, manente nonnihil aperto oculo, cum somnum capiunt; ejusque sunt quatuor casus, à nativitate, vel cum à perversa consuetudine vel retro spectandi efficitur: vel cum convulsione tonica affligitur; vel cum cicatrix dura remanet à vulnere vel ulcere curato, ex λαγός, lepus, & ὀφθαλμός, oculus. B. **Haze-ooogen**. G. Hasen-augen. Gall. *Oeil de Lièvre*. A. Eyes like a Hares.

LAGOPUS, est Trifolii species, cujus summitates pedem leporinum referunt. Ex λαγός, lepus, & πῦς, pes. B. **Haze-poot / Hazen-vort**. G. Hasen-klee, ratzen Klee, Hasen-fusz. Gall. *Pied de Lièvre*. A. Rong klaver, Haresfoote.

LAMBDOIDES, est futura cranii posterior, os occipitis ab ossibus bregmaticis & temporum dividens, à similitudine Λ dicta. Item os Hyoides, ex λάμδα & ἰδῶ, forma. B. **Gen winkel-naat**. G. Die dreyeckige fuge des Hirnschedels. Gall. *La Suture Lambdoide*. A. The Lambdoides future.

L A

LAMINA SPIRALIS, vid. *Cochlea*.

LAMIUM, est *Urticæ* mortuæ species quæ habet plures caules longos, quadratos, excavatos, ramosos: folia urticam referunt, sed minora, breviora, lanuginosa, non pungentia, mollia, in margine incisâ, caulibus satis longis adhærentia: flores in summitate caulium verticillati, parvi, purpurei, labiati; cujus labium superius Cochlearis instar est excavatum, inferius verò bifidum, cordiforme, desinuntque ambo in fauces marginatas: ex calice autem tubulato ac quinque partito surgit pistillum, posticæ floris parti adinstar clavi infixum, ac quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina, in capsula, quæ floris calix fuit, recondita, & sunt satis crassa, triangularia, rubicunda, splendentia, per maturitatem decidentia: radix est tenuis, fibrosa; tota planta habet odorem fætidum: à *Lamius*, monte *Joniæ*: quidam deducunt à Gr. *Γλήμμα*, *Gramiæ* seu *Lippientes oculi*: quia oculis medetur: alii à *Lamia pisce*, quia hujus piscis horrendum vultum refert, ubi se in raptum componit; vel à nonnullis *Galeopsis* dicitur quia ejus flos felis vultum refert, dum mordere vult: hujus plantæ variæ dantur species. B. *Der heerde netelen / doode netelen*. G. *Taube nessel, tod-nessel*. Gall. *Ortie Morte*. A. *Dead-nettle*.

LAMPSANA, Est planta, quæ habet caulem tres circiter pedes altum, rotundum, striatum, rubicundum, excavatum, ramosum: folia inferiora magnitudine & figura accedunt ad sonchum lævem, alternatim disposita, parum mollia, villosa, superiora sunt oblonga, angusta, acuta, sine caulibus: flos semisfosculofus, plurimis scilicet petalis constans, embryoni insidentibus, & calice comprehensis monophyllo, & multifido, qui deinde abit in capsulam striatam, seminibusque fetam ut plurimum tenuibus & acutis: an nomen ab urbe *Lampsacum*? Vel an ab *λαπαζω* evacuo, quia hæc planta comesta alvum laxat: dicitur etiam papillaris herba, quia in fistulis mammarum vel papillarum optimè conducit. Gall. *Lampfane*. A. *Nipple-wort, Corn-sallet*.

LANARIA, est *Saponaria* seu *Struthion*, sic dicta, quod ad candorem & mollitiem lanarum ea usâ fuerit antiquitas, vide *Struthium*.

LANCETTA, est cultellus chirurgicus, rectus, acu-

minatus, utrimque anceps; in venæ sectionibus, fistulis incidendis, vel ano, pene & utero clauso aperiendis, idoneus. B. *Ein lancet / laatzjer / stek-mesje*. G. Ein lancet, schrepffeisen, laszeisen. Gall. *Lancette*. A. Lancet or lancet.

LANUGO, in Phytologia, sunt filamenta tenella, plantarum cuticulæ extimæ instar pilorum seu lanæ adnascentia, uti in Verbasco, Gnaphalio &c. B. *Wolligheit der bladeren*. G. Das wœllichte an kræutern. Gall. *Laineux, Cotonneux*. A. Woolie.

LANUGO, est barbæ in pubescentibus primum rudimentum, lanæ instar prorumpens. B. *Blassen-baard / podde-hair*. G. Die erten bart haar, milchhaar. Gall. *Le poil solet*. A. Soft Young haire, downe.

LAPATHUM, sive RUMEX, ejus sunt variae species: Est planta, quæ habet caulem striatum, rubicundum, in summitate in multos ramos divisum: folia magna, ampla, longa, acuta, mollia, coloris viridis obscuri caulibus longis & rubicundis adhaerentia: flores juxta ramos dispositi, multis staminibus constantes: finis pedunculi intra calicem dat placentulam, cui innascitur ovarium triquetrum tribus tubis, apice eleganter limbriato, quæ lateraliter eminent extra segmenta capsulæ: semina triangulara, splendentia, in capsula membranosa inclusa: radix magna, externè fusca, internè flava, aut crocea, multas fibras habens, saporis amari, adstringentis: derivatur à *λαπιθου*, ab inaniendo, quod ejus decoctum alvum moveat, exinaniatque: dicitur & patientia quia ejus est lenta vis; Rhabarbarum Monachorum, quia à Monachis Rhabarbari loco adhibetur. B. *Paticij / paardig / patientie*. G. Mengel-wurtz, grind-wurtz, streiff-wurtz, buben-kraut, wilder-mangolt, lenden-kraut. Gall. *Patience*. A. Dock.

LAPIDES, in singulis tribus mundi regnis locum sibi vendicant: inter vegetabilia, cortices duriores nucleum includentes, dicuntur lapides. In animalium habentur, uti calculi ex corpore humano, Lapis porcinus, Bezoar, &c. Inter mineralia sunt lapides pretiosi & minus pretiosi. Ita autem vocantur Fossilia dura, non ductilia, sed fragilia, in igne fixa, neque facillè fundenda ullo igne, in aqua haud solvenda. Nomen nonnullis quoque imponitur medica-

dicamentis, quæ ad duritiem lapideam vel terrestrem excocta sunt, ut Lapis prunellæ, infernalis &c.

LAPIDILLUM, est instrumentum chirurgicum, cochlearis formâ, in extrahendis vesicæ calculis accommodatum. B. *Ein steen-lepel / lapidil.* G. Ein Stein-keffel. Gall. *Une Curette ou Tenette.* A. Lapidille.

LAPPA seu BARDANA, Est planta, quæ crescit ad altitudinem trium vel quatuor pedum: caules habet rectos, angulosos, lanuginosos, rubicundos: folia magna, ampla, in superiore parte virido fusca, in inferiore albescentia, lanuginosa: constat flore stulosulo; semine papiris instructo brevibus, calice squamoso hamato, ac vestibus hærente comprehensis: femina sunt oblonga, crassiuscula, fusca, striata, saporis subamari, subacris, odoris nullius: radix crassa, oblonga, intus alba, foris nigricans, saporis subdulcis, acris, & amaricantis, odoris ferè nullius. Crescit hæc Planta ubique circa vias in duas distincta species, majorem & minorem, quæ tamen inter se conveniunt viribus, neque magnitudine aced differunt. Gr. *Ἀρκιον, Προσπίον, & Προσωπίε.* Derivari putant nonnulli ab Hebraica voce *Lapath* apprehendit: quia ejus summitates vestes prætereunium apprehendunt: an verò ab urbe Crete *Lappa* dicta? Dicitur & *Personata*, quia pueri ex foliis conficiunt id quod vocant *Larvas*, *Masques*. B. *Blissen / bladden / dokke-bladen.* G. *Kletten.* Gall. *Bardane, Gletteron.* A. *Burre, Baur-docks, Butter-karr.*

LAPPAGO, videtur diminutivum à *Lappa*, & sic vocatur *Aparine*; nam ejus semina vestibus similiter adherent. Vide *Apparine*.

LAQUEUS, est vinculum ita nexum, ut attractum vel pondere pressum, claudatur: utriusque usus est ad fracta luxataque ossa extendenda, & reposita suo loco retinenda, tum ad partes constringendas & acutè vinciendas, Differentiæ laqueorum sunt variæ, nomina sortitæ vel ab inventoribus, vel ab usu, vel alicujus rei similitudine & figura, vel nestendi modo vel effectu, quæ cum sine delineatione sint, vix ex sola descriptione percipientur. B. *Ein strick.* G. Ein strick. Gall. *Laes.* A. A Snare.

LARIX, est arbor conifera, ex qua etiam Terebinthinæ gummi extillat. Instar abietis alta, truncus rectus, cortice densò, aspero, fisso, fusco obductus: rami sunt

longi, flexiles, tenues, incurvati: folia Pini tenuiora; plura simul ex uno communi tuberculo instar penicilli nata: flos mas amentaceus, pluribus apiculis constans in uno loco plantæ: fructus in eadem arbore, loco à flore remoto, conicus, squamosus, recondens sub suis squammis semen foliatum: hæc arbor creëcit in regionibus calidis circa montes. Larix est Gallo græca vox, à Gallo-græcis huic arbori imposta, vox est ergo barbarica, forte nomen traxit ἀπὸ τοῦ λαρινῆ, quod pingue significat. Larix ergo à resinæ copia, quæ turget, alii à λαρῆς dulcis, jucundus derivant, quod odore & aspectu jucundus sit. B. **Korhen-boom.** G. Lerchen-baum, lerchen dannen. Gall. *Larice, Epinardes, Melesé, Meleze, Melaize.* A. Larch-tree, Pine-tree.

LARYNGOTOMIA, idem quod *Bronchotomia.*

LARYNX, GUTTUR, Gr. Λάρυγξ Βρόγχος, Τραχίαια Ἀρτηρία. Galeno tamen Λάρυγξ, proprie est caput & ostium asperæ arteriæ, sive cartilaginosaæ arteriæ, constat ex quinque cartilaginibus. *Primum* par Θυροειδῆς sive scutiforme dicitur, protuberantiam illam in collo, vulgò pommum Adami, constituens: *Secundum* par, Κεκοειδῆς sive Annularis, qui instar annuli turcici rotunda est: *Tertia* & *Quarta* cartilago aliis unica, sed si membrana exiuit, apparet gemina, dicitur Ἀρταινοειδῆς Guttalis & Glottis. *Quinta* Ἐπιγλωττίς appellatur, quæ rimam tegit & claudit. Inservit voci & respirationi, à γαργυρίζω clamo. B. **Strotten-hoofst / gozgel / de onrechte keel / strot-appel.** G. Die Gurgel, Kehle. Gall. *Le Sifflet, le nœud de la Gorge, le Larynx, le Morceau d'Adam.* A. Head of the Wind Pipe.

LASER, & LASAR, Gr. Σίλφιον, undè habeat originem me latet: videtur esse vox Cyrenaica & Barbarica, undè olim solebat advehi.

LASERPITIUM, Gr. Σίλφιον, cujus caulis ferulaceus Μάσπιτον appellatur, folia sunt Apio similia, ampla, magna, dentata: flos rosaceus, umbellatus, plurimis scilicet petalis constans cordiformibus, in orbem positus, & calici insidentibus: semen verò latum, membranofum, oblongum, albescens, odoris & saporis Angelicæ: radix longa, crassa, internè nigricans, odoris satis grati: ex cuius caulibus & radice incisus ὄπασ, id est, succus colligitur:

tur : quibusdam caulis $\Sigma\lambda\phi\iota\sigma$, radix Μαρυδάρις , & folium Μάσπαρα , dicuntur : succum *Lasfer* vocant : Avicennæ planta *Lasferifera* *Altiht* & *Hiltit* dicitur ; Interpretum aliqui *Asam* reddunt, fortè voce ex *Lasfer* corrupta, quidam putant derivari à Lac & Silphion : crescit in regionibus calidis in montibus. Vide *Silphium*.

LASSITUDO, est major defatigatio, & cum dolore aliquo, atque velut tensione motarum partium, quam non modo sentiunt, dum sese movent, sed etiam quieti sedentes, decumbentes, habetque rursus quinque gradus. 1. In tota cute carnibusque sentiunt ac si aciculis pungerentur, maximè si moveant se, aut lassa membra contingant : dicitur *Lassitudo Ulcerosa*. 2. Cum in membris lassis præter alia ardorem percipiunt, dicitur *Lassitudo Pblegmonodes*, quæ in febris ipsi citra laborem, aut si velis ab inquietudine evenit. Hinc illud *Hippocratis* spontanea lassitudo morbum denuntiat, id est febrem futuram, quæ jam levis aliqua invadit. 3. Cum in profundo circa articulos, id est, in ligamentis & tendinibus, tensio urget, appellatur *Lassitudo Tensiva* sive *Tenodes*. 4. Cum adhuc profundius in ipsis quasi ossibus, id est, in ossium & Epiphysium & Apophysium periosteo, contusionis sensum habent, dicitur *Lassitudo contundens*, sive $\sigma\epsilon\sigma\sigma\iota\sigma$. 5. Lassitudo, quæ emaciatis, gracilibus Hæticis aut pueris aut senibus facilis est, Gr. Κῆν , Κάμαρ , B. *Dermoeptheid*. G. Muedigkeit. Gall. *Lassitude* ; *Fatigue*. A. *Wearyness*.

LATERALIS MORBUS, idem quod *Pleuritis*.

LATHYRIS, est *Esula*, *Cataputiæ* aut *Tithymalli* species, ex $\lambda\alpha$ valdè & Σίγη calefacio, vel potius *Sugis* ostiolum : nam dicitur quòd folia duo, quæ caulis partem summam amplectuntur, cavitatem satis magnam ostendant : etenim inter duo folia, quæ umbellam ambiunt, semen quasi inter duas januas sive bivalvas continetur ; vel à contrario, quòd semen pluribus contineatur tunicis, nempe tribus. B. *Spring-kruid* / *spurgie*. G. *Springkraut*, *spring-kærner*, *treib-kærner*. Gall. *Epurge*. A. *Spurge*.

LATHYRUS, est *Cicerula*, Leguminis species, habet caules flexiles, repentes, in multos ramos divisos, compressos, costa elata margine foliato, folia bina tantum conjugata ad nervum in claviculas abeuntem, oblonga, acu-

ta, angusta : flores sunt leguminosi , albi : Ovarium vagina membranacea tectum fit siliqua teres, compressa, alba, facta semine modo Cylindraco, modo anguloso, internè coloris flavi : radix exigua & fibrosa, hæc planta inservit ornamentis hortorum. Fortè à *καλύ* latere, quòd in folliculis lateat. B. *Platte erwtten*. G. *Platte erbsen*. Gall. *Gesse*. A. *Cicheling*.

LATISSIMUS DORSI MUSCULUS, vide *Ani scalptor*.

LAVAMENTUM, idem quod *Fotus*.

LAVATIO, potissimum dicitur de resinosis, terreis, mineralibus & metallis, cum aqua vel alio liquore, ab eorum immunditie purgatis, posteaquam demum exsiccatis, ut in Aloë lota, lapidibus &c.

LAUDANUM, dicitur de solo medicamento ex opio confecto, idque *Laudanum Opiatum* vocitant, ob vires nempe quas præstat laudabiles. Nonnulli dictum esse putant ab articulo barbarico & anodyna vi, quasi dicas *LAnodyna*, alii quòd Ladanum cyprium simuletur. Occurrunt variæ apud Authores descriptiones, Dolores intolerabiles pellit, & fluxus quoscunque sistit.

LAVENDULA, seu LAVANDULA, & PSEUDONARDUS, Est planta, quæ habet caules duos vel tres pedes altos, duros, lignosos, quadratos, folia sunt oblonga, albescentia : flores parvi, fummis caulibus & ramis verticillatim innati, in spicam oblongam tritici æmulam congesti, coloris cærulei : femina post flores parva, oblonga, capsulæ inclusa, quæ flori tanquam calix inservit : radix lignosa : tota planta habet odorem penetrantem, aromaticum, gratum, saporem amarum, planta hæc officinalis sic appellatur, eo quòd balneis & hominum lavacris expetatur, elotaque omnia, si permisceatur odoris commendet suavitate, ergo à Lavando nomen sortitur : spica quoque dicitur, quia sola spicas gerit inter omnes verticillatas plantas; Nardus plurimis etiam vocatur : num sit Nardus veterum, id aliis inquirendum relinquimus. B. *Lavendel* / *sppk*. G. *Lavendel*. Gall. *Grand Lavande ou Aspic, ou Nard*. A. *Lavender*.

LAVER, sive SION, seu BECABUNGA AQUATICA, nomen haud dubiè à lavando contraxit, quòd sonantibus aquis enatum semper elui gaudeat. Vide *Becabunga*.

LAU-

LAUREOLA, seu **DAPHNOIDES**, arbuscula est semper virens, flore luteo, cujus baccae validissime purgant, est diminutivum à voce *Laurus*: nam à lauri forma & specie, quam in foliis & fructu refert, dicta est. B. *Bergpfeper*. G. *Zeilant*, *kellers-hals*. Gall. *Laureole*. A. *Laurel*, *Garland*.

LAUROCERASUS, est Frutex pulcher & visui gratus, foliis laurinis, sed majoribus, magis viridibus, & glabris; caulem habet rectum, ramosum; ejus cortex est virido fuscus; lignum est album, calix cavus, infundibuli formis, ora plana, quinquefida: flos rosaceus, pentapetalus, staminibus multis fecundus: Ovarium in fundo calicis instructum tuba longa sit fructus cerafo similis, unde nomen impostum; fetus ille fructus est putamine obrotundo, tenui, fragili, continente semen oblongum, saporis amari; Hæc arbuscula colitur in hortis. B. *Laurier-herg*. G. *Lorbeer-kirschchen*, *Lorbeer-stand*. Gall. *Laurier Cerise*. A. *Laurel cherry*.

LAURUS, est arbor in regionibus calidis ad satis magnam altitudinem crescens; truncus politus, non nodosus: lignum porrosum & satis debile: rami longi; folia longa, duos vel tres digitos lata, acuta, dura, semper virentia, parum succulenta, nervosa, polita, odoratissima, saporis acris, amari, & adstringentis, brevibus caulibus adherentia: flores sunt monopetali, pelvi-formes, multifidi, & plerumque nudi, staminibus quasi ramosis & bracteatis constantes: sub cortice exteriori tegumentum corneum seu durum habet: antiquitas in laudis honorem solebat ex hujus arboris ramis coronas flectere: hinc à *Laudē* sibi nomen adscivit, Gr. *Δάφνη*, quæ Poëris fabulandi occasionem videtur præbuisse, *Daphnen* puellam ab *Apoline* amatam, cum vim ejus effugere non posset, Deorum miseratione in laurum fuisse mutatam. B. *Laurier-boom*. G. *Lorbeer-baum*. Gall. *Laurier*. A. *Laurel-tree*.

LAURUS ALEXANDRINA, Gr. *Δάφνη*, *ἡ λεξανδρεια*, vel *ἰδαλα*. Officinis *Uvularia*, nonnullis *Bonifacia*, Theophrastus appellat *ἑπιφωλλόκαρπον*, quod fructum super foliis ferat. *Alexandrinam* autem *Laurum* dictam putamus, quod Alexander Victor ea usus fuerit, hinc quoque *Vistoriola* appellatur, quod nimirum Victores ea pro Lauro

in triumpho & victoriae signum uterentur. *Idea* verò appellatur ab Ida monte, quo in loco speciosior nascatur. Vide *Hypoglossum*. Gall. *Laurier Alexandrin*.

LAXANTIA, sunt medicamenta, quae benignis stimulis harentia in ventriculo & intestinis, solvendo, ex alvo evacuant. B. *Zagte uittzpbende middelen*. G. *Laxirende mittel*. Gall. *Remedes laxatifs*. A. *Laxative remedy*. Hoc autem nomine à nonnullis donantur Medicamenta, quae valent liquiditate sua intrare vas corporis minima, illorum parietes suam gravitate remove-re; infarctumque expellere, apta suori interponere, ita ut solida ante rigefacta, iterum horum ope reddantur apta flexioni absque solutione continui. B. *Lenigmakende middelen*.

LAZULI LAPIS, est lapis intensè caeruleus, non pel-lucidus, aureis punctulis, aut venulis exornatus, Armenio durior. Exinde præparatur color *ultramarinus* vulgò dictus. Alius est *fixus*, ex Oriente serè allatus, qui colorem in igne non mutat, & alius est *non fixus*, cujus color in igne disparet, & is in Germaniae locis reperitur. Pro deponenda alvo adhibetur intus. B. *Lazur-steen*. G. *Lazur-stein*. Gall. *Pierre d'Azur*. A. *Lazur-stone*.

LEBES, vide *Cocabus*.

LELYTHUS, vide *Pisum*.

LEDUM, est Cisti species, dicitur quod folia ejus neque laevia, neque nitida sunt, sed scabra & pannosa. *Λῆδον* enim vestis ex panno raro ac detricto est, vel *ἀπὸ τοῦ ἀνιζούρου*, quod caprae ac hirci pinguedinem ejus deprædentur ac diripant; nisi placeat ab Arabibus nomen *Ladi* impositum, undè & *Ladanum* dici videtur. B. *Berg-roos* / *alp-roos*. G. *Bæhren-blust*, *alpros*, *huner-laub*. Gall. *Ourels*. A. *Hillrose*.

LEGUMEN, quid sit omnibus notum: nominatur à *legendo*, quod manu legatur. Gr. *ῥίζη, ἕδωρον, ὄστρον*.

LEMNIA TERRA, est terra alba, tenax, ita tamen ut linguae adhaereat sine mordacitate, lubrica ob pinguedinem, in insula Lemno effossa; usus ejusdem ac Terræ sigillatae, vocaturque *Terræ sigillata Turcica*. Gall. *Terre Sigillée ou Scellée*.

LENIENTIA, idem quod *Laxantia*.

LENO, & **LINON**, seu *Torcular Herophili*, est ille lo-

locus in cerebro, ubi sinus tertius meningis primo, secundo & quarto jungitur. B. *De pers.* G. Der kelter im gehirn. Gall. *Le Pressoir d'Herophile.*

LENS, & LENTICULA, est legumen minus. Habetque caules pedem circiter altos, satis crassos, angulosos, villosos, ramosos, flexiles, in terram cadentes, nisi sustineantur: folia oblonga, conjugata uni costæ adnata, desinenti in viticulam: flores ex alis foliorum erumpentes, leguminosi, albi: flori succedit siliqua brevis, parva, compressa, facta feminibus orbiculatis utrimque convexis, compressis, duris, politis, coloris albi, aut flavescens, rubicundi aut nigricantis: radix exigua, alba, fibrosa: hæc planta crescit in locis aridis. Gr. *φάρυξ*, & *φάρυξ*, an à *Lenteo*, quia lentum & sanguinem tardigradum efficiant? Vel lentam alvum procurent, quoniam nimiam laxam constipent? Vel à lenitate, quia lenis est ejus superficies, quia lævis & planta: vide *Phac. A. Linse*. G. Linse. Gall. *Lentille*. Est & alia lentis species, quæ dicitur *aquatica*, foliola sunt viridia, lentis magnitudinem habentia, & aquis innatantia. B. *Water-linsen/ eenden-groen/ kroost*. G. Meer-linsen. Gall. *Petite Lentille des Marais; ou Lentille d'Eau*. A. Water fitch, Water-lentils.

LENTA FEBRIS, est, quâ homo lentè & emarcescendo consumitur, quæque ob parvitatem vix observatur cum adest, huic adsunt quoque viscerum quorundam obstructions. B. *Cape en trage hoors*. G. Ein langfames fieber. Gall. *Fievre Lente*. A. Lingring Feaver.

LENTICULARE INSTRUMENTUM, pertinet ad operationes Chirurgicas, quo ossa minus glabra poliuntur. B. *Wikkwys-tuig/ polyst-tuig/ schraapmes*. G. Ein polier messer. Gall. *Instrument Lenticulaire, Instrument pour polir les os*. A. Instrument for the polishing or smooching of bones.

LENTIGINES, sive EPHELIDES, sunt maculæ lentæ colore referentes, quibus, in feminis præcipuè, facies imprimis, interdum Manus, Brachia, & thoracis pars superior aëri exposita, nunc densius, nunc rarius, quasi guttatim, conspersa est, sine omni dolore & molestia, in quibusdam ætatis solum tempore apparentes, hyeme verò evanescentes, in quibusdam verò perennantes. Gr. *φάρυξ*. B. *Somer-sproeten*. G. Sonnen-flecken, sommer-

mer-flecken. Gall. *Taches de rouffeur*. A. Freckles.

LENTISCUS, est arbufcula malthichen exfudans, valde ramofa: rami ejus funt craffi, flexiles, cortice cinereo obducti: folia Myrtim referunt, per paria ad unam coftam difpofita, non in unum folium definentem, femper viridia, tenera, odoris fortis non ingrati, faporis adftringentis, acidiusculi, flores ex foliorum alis nafcuntur infiar racemorum difpofiti, rubri, vel coloris herbacei pallidi, ad purpureum accedentis: fructus funt baccæ rotundæ, nigræ, faporis acidi, habentes nucleum oblongum, nigrum, durum, continentem medullam albam vel viridem: ex hifce baccis in Italia oleum conficitur: crefcit hæc planta præcipuè in Infula Chio. Dici videtur a *Lenteo* verbo, fic propter ejus virgultorum lentitudinem deducunt, fed malunt alii à foliorum pinguedine lentoreque, quem habent, cum manu tractantur. Gr. $\chi\iota\sigma\iota\varsigma$ quafi $\chi\iota\sigma\iota\varsigma$ fiffilis; quod facilè & frequentur in dentifcalpia findatur. B. *Maffix-boom*. G. *Maffix-baum*. Gall. *Lentisque*. A. *Maffic-tree*.

LEONTIASIS, idem quod *Elephantiafis*.

LEONTOPETALON, eft planta, quæ habet folia ampla, ferè rotunda, infiar foldanellæ, hæc integra, illa laciniata, venofa, coloris carulefcantis, longis caulibus adhærentia: ex his nafcitur caulis pedem circiter altus, lineis purpureo pallidis notatus, in multos ramos divifus, habens folia minora, & minus incifa quàm funt inferiora: flores in fummitate ramorum nafcuntur, foliis oblongis intermifti, & in fpicam congefti, magni infiar ranunculi, quinque petalis conftantes, oblongis, flavis, vel rubicundis in ftellam difpofiti: flori fuccedit capfula, habens in fe femina magna, nigra: radix craffa, rotunda, inæqualis, gibbofa, externè coloris cinerei, externè viridis fubflavi, faporis amari: hæc planta crefcit in locis calidis folium Leoninum fonat, ex $\lambda\iota\omega\upsilon$ leo, & $\pi\acute{\epsilon}\tau\alpha\lambda\omicron\upsilon$ folium. Ejus radix ictibus ferpentum mederi dicitur. B. *Læwenblad*. G. *Læwen-blät*. Gall. *Feuille de Lion*. A. Lyons blade, Black-Turnep.

LEONTOPODIUM, five **PES LEONIS**, eft Gnaphalii fpecies: fic dicitur propter villofam foliorum & florum effigiem crus pedi annexum aliquantum referentem, $\lambda\iota\omega\upsilon$ leo, & $\pi\acute{\epsilon}\varsigma$ pes. B. *Læwen-boest*. G. *Læwen-fufz*. Gall. *Pied de Lion*. A. Lyons Foot.

L. E.

LEPIDIUM, vulgò *Piperitis*: est planta, quæ plures habet caules duos vel tres pedes altos, rotundos, politos, medulla repletos, ramosos: folia longa & ampla, instar mali citreæ, acuta, pinguis, ex viridi in luteum vergentia, in margine incisâ, alternatim disposita; folia partium inferioris caulibus longis adhærent: flores in summitate ramorum crescentes, exigui, albi, quadrifidi, cruciformes: post florem sequitur fructus, vel siliqua plana, utcunque in cuspidem desinens, referensque ferrum vel cuspidem hastæ militaris & dehiscens in duo loculamenta, semina exigua, & oblonga continentia: radix longa, repens, alba, digiti crassitie, saporis acris: hæc planta crescit in umbra: appellatur, quòd λεπίδες, hoc est squamas & maculas in facie deleat, & repurget, vel ἀπὸ τοῦ λεπίζειν, id est, ἐκδιείρειν dictum, quòd suâ acrimoniâ urenti ulceret, excoriet, eâque facultate, vel ferro notas frontis fervorum inustas deleat. Vide *Piperitis*. B. *Peper-kraut*. G. *Pffer-kraut*. Gall. *Passerage*. A. *Dittander*, *Dittammer*, *Peper-wort*.

LEPIDOIDES, est sutura cranii *Mendosa*, sive *Squamosa*, à relatione appellata. Vide *Mendosa*, ex λεπίς. *Squama*, à λίσσα decortico, & ἰδίῳ forma. B. *De schub-naad*. G. *Schup-nath*. Gall. *Suture fausse ou ecailleuse*. A. *The Scaly Suture*.

LEPORINA LABIA, idem quod *Lagochilus*.

LEPORINUS OCVLUS, vide *Lagophthalmus*.

LEPRA, est scabies sicca, quâ cutis in squamulas, piscium instar mutatur: Differt à *Leuce* & *Albo*, eo quòd lepra aspera est ad contactum & pruritus inducit; quandoquidem cutis sola affecta est, idèdque excoriata cute subjecta caro sana apparet, à λεπρόω scabrum reddo. B. *Alfker-zichte / lazerie*. G. *Die maltzey*, *aussatz*, *feld-sucht*. Gall. *Lepre*, *Ladverie*. A. *Leprosie*.

LEPRA ARABUM, idem quod *Elephantiasis Græcorum*.

LEPRA GRÆCORUM, sive IMPETIGO CELSI, Gr. ἀπὸ τοῦ λεπίδων squammis denominata. Summus quidam *Psoria* seu scabiei gradus est, mox autem in principio, ne quis authorum lectione turbetur, observandum, nos hic de *Græcorum Lepra*, non de *Arabum* loqui. Quem autem Arabes *Lepram* nominant, ille *Græcorum* est *Elephan-*
phan.

phantasia; qui nihil aliud est, quam universalis totius corporis *Cancer*, dum inquit. *Lepra* est morbus ortum habens ex bile atra per totum corpus sparsa, unde intemperies partium, forma & figura, & tandem etiam ipsa continuitas corrumpitur, & est cancer communis corpori toti. *Græcorum* verò *Lepram* nominant *Arabes Albaram nigram*. *Albaras nigra*, idem est quod *Impetigo* excoxiativa, & est scabiolitas accedens cuti, aspera, vehemens, & facit squammas piscium cum pruritu. Major in *Lepra* est humorum corruptio & intemperies, quam in *Scabie*, & in *scabie* solum quædam corpora furfuracea decidunt, in *Lepra* autem velut squammæ piscium; ita ut à pruritu per scabiem ad *Lepram* fiat transitus. Nam pruritus est levis quædam cutis asperitas, in qua, nisi fortè violentius scalpatur, nihil ex cutè decidit: in *scabie* postea jam humor evidentior est, & scalpentibus furfuracea quædam corpuscula, sed squammosa, seu scalpentibus, seu non scalpentibus decidunt: etenim in *scabie* materia est tenuior, summam saltem cutim depopulatur: deinde in *Lepra* materia crassior est, non solum summam superficiem, sed etiam profundiora cutis depascitur. *Græcorum* hanc *Lepram* procul dubio sub impetiginis nomine proposuit *Celsus*. Non verò *Lichenem Græcorum*, quæ aliis *impetigo* dicitur, intellexit. B. *De griekse lazerie*. G. Der Griechische Aufsatz. Gall. *Lepre des Grecs*. A. Leprosie of the Greekes.

LEPTOPITYRON, est *Furfur* macer, ex λεπτός, tenuis, gracilis, macer, & πύρον *furfur*.

LEPTUNTICA, idem quod *Attenuantia*, à λεπτός attenuo.

LETHARGUS, est sopor in morbis profundior quam in comate vigili, sed minor quam in comate somnolento & caro: tum quoque delirium & febris adsunt. Tumor facies, reliquum corpus marcescit, manus tremunt, sudant, & aliquando sudorem frigidum, oblivione tenentur, ut matulam fortè manu tenentes, mox ejus obliviscantur, Urina turbata est, & febris cum lenta, tum accessiones imprimis circa vesperam habens, ex ληθής oblivio. B. *Slaap-hooz*. G. Die schlaf-sucht, schlaf-fieber. Gall. *Lethargie*. A. Dead-sleep.

LEVATOR MUSCULUS, est unus ex scapulæ musculis.

culis, ita per excellentiam nuncupatus, à tranverso secundæ, tertiæ & quartæ, nonnunquam quintæ colli vertebræ processu, vario fibrosorum fasciculorum cætu emergens, circa medium ipsi intricatissimè connectitur, quæque etiam carnea alterius classis fibram nervosam sive tendineam recipit. Validus ex parte carneus, ex parte tendineus, elatiori atque inferiori scapulæ angulo infigitur, atque hic scapulam elevat. Dicitur & *Patientiæ Musculus*.
 B. *Upligtende spier*. G. Der aufhebende maulz. Gall. *Muscle Reveur*. A. The Uplifting muscle.

LEUCACANTHA, est spina alba, carlina, chameleon, &c. ex λευκή alba, & ἀκανθα spina. B. *Witte wey-distel*. G. Weiß weg-distel. Gall. *Chardon Argentin*. A. White Thistle, Coton Thistle.

LEUCANTHEMUM, Habet omnia, quæ in Chrysanthemo notata sunt, nisi quod folia florem coronantia sunt alba: radix est fibrosa repens, saporis acris, quasi albus flos, sic chrysanthemum flore albo vocatur: ex λευκὸν album, & ἄσθρον flos, cùmque flos Helenii sit instar, dicitur flos solis albus. Gall. *Marguerite*.

LEUCANTHOM, in genere planta est, flores producens candidos, ex λευκὸν album & ἄσθρον flos.

LEUCE, seu **VITILIGO ALBA**, est mutatio, in qua pili cutis & nonnunquam subjectæ carnes in album colorem mutantur; caro ac puncta non sentit, nec sanguinem emittit sed humorem lacteum. Dicta est λευκή à populo alba: quoniam, ut in illa arbore, sunt veluti quædam lanugines, sic in isto affectu apparet albedo in ipsa cute; differt ab *Albo* quod *Leuce* altius penetret & cutim mutet, ita ut etiam pili immutentur, à λευκός album reddo. Arab. *Albaras alba*. B. *De witte lazerp*. G. Die Weißer Aufsatz. Gall. *Lepre blanche*. A. Whitte leprosie.

LEUCELECTRUM, est succinum album, ex λευκόν album, & ἤλεκτρον succinum.

LEUCOENUS, est vinum album, ex λευκὸν album, & εἶνρον vinum, ab εἶνα juvo.

LEUCOION, est planta, quæ habet caulem plus quam duos pedes altum, rotundum, lignosum, in multos ramos divisum, lanugine albâ instructos, & in arbusculæ formam dispositos: folia sunt longa & ampla ferè instar salicis, alba, mollia, lanuginosa: flores in summitate ramo-

morum crescentes, quadrifidi, oblongi, cruciformes, coloris rubicundi aut purpurei, aut violacei, aut albi, odoris suavis: flori succedit filiqua oblonga, angusta, compressa, septo medio distincta, cui adhærescunt semina orbiculata, plana, ad margines foliata, coloris rubicundi, saporis acris: radix exigua, sed lignosa & fortis: hæc planta colitur in hortis; variae hujus plantæ dantur species; flore albo vocatur flos keyri hortulanis, violettæ; vel est Narcisso Leucojum sive Leucojum bulbosum hexaphyllon, vel Leucojum bulbosum triphyllum, quasi planta ad Leucojum & Narcissum accedens. B. **Muur-bloetten / muur-bloemen.** Gall. *Girostier*, ou *Violier*. ex λευκὸν album & ἴον viola. à λευκὸν dealbo, propriè vocatur viola alba.

LEUCOLACHANUM, est olus album, sive Valeriana campestris, ex λευκὸν album & λαχχανον olus.

LEUCOMA, est cicatrix vel macula opaca, alba in cornea oculi tunica, ex incrassatis vasibus per lamellas hujus tunicæ currentibus oriunda, à λευκὸν albus. B. **Gen wit lid-teiken op 't oog.** G. Ein maal, oder weißer fleck am auge. Gall. *Cicatrice blanche sur l'Oeil*. A. White scar in the horny micle of the eye.

LEUCOPHAGUM, fit ex amygdalis in aqua rosarum maceratis, & carne caponis vel perdicis elixa, tusa & per setaceum trajecta: usus est in phthisi. Ex λευκὸν album, & φάγω edo. B. **Gen wit toebereidse.** G. Weißte huener bruche. Gall. *Blanc manger*.

LEUCOPHLEGMATIA, est Anasarca pituitosa, sive hydrops per totius corporis ambitum, ex λευκὸν album, & φλέγμα pituita. B. **De witte zugt / spjn-zugt / ongedaantheid.** G. Weitz-sucht, wasser-sucht. Gall. *Leucopphlegmatic*, *Hydropisie*. A. Pituitous dropesie.

LEUCOPIPER, vide in *Piper*.

LEUCORRHOEA, vide *Fluor albus*.

LEVISTICUM, est planta, quæ habet caulem valde altum, crassum, striatum, nodosum, excavatum, ramosum: folia Apii, sed majora, & ampliora, coloris virido fusci, splendentis, odoris penetrantis, non ingrati: flos est rosaceus, umbellatus, plurimis scilicet petalis constans, in orbem positus, & calici infidentibus: Is autem abit in fructum ex duobus seminibus compositum oblongis,

gis, crassiusculus, Apii semine majoribus, hinc gibbis & striatis inde verò planis, saporis acris, aromatici subdulcis, odoris fragrantis: radix oblonga, pollicari crassitie, in fibras crassiores divisa, foris fusca, intus pallida, saporis acris aromatici subdulcis, odoris jucundi & fragrantis, nonnullis gravis & molesti: quibusdam *Smyrnion* & *Ligusticum* vel *Laserpitium germanicum*: crescit in ea Apennini præcipuè parte, quæ Liguriæ imminet undè ei nomen: vel à levando, quòd à flatibus, levet. Gr. *Λιγυστιδον*, & *Λιγυστιδον*. B. *Lavas*. G. Lieb stœckel, badkraut. Gall. *Livesche*, *Leveche*, *Ache de Montagne*. A. Louage, Alifander.

LEXIPYRETON. Vox apud Plinium & alios deinceps posita, denotat medicinam quæ febres fugat, à *λεγω* delirio, *πυρετός*, febris.

LIBANOS & LIBANOTOS, undè Olibanum, five Thus; sic dicitur à monte Syriæ, à *λίβω* vel *λίβω* stillo, quia ex arbore Thurifera lachrymæ stillant. Vide *Thus*.

LIBANOTIS, alii *Rorenmarinum* vocant, nonnulli aliam herbam ex ferulaceis unam: dicitur, quòd Radix Thus: seu olibanum oleat. Vide *Libanos*, & *Rosmarinum*. Arab. *Elkialgebar*. A. Candy All-heal.

LIBER, est vegetabilium pars corticis interior, quæ ligno pressius adhaeret. Iis quibus scribimus fibris nomen dedit.

LIBRA, apud Medicos uncias duodecim pendet, apud mercatores sexdecim. Sumitur quandoque pro *Mina*. B. **Gen pond.** G. Ein pfund. Gall. *Une Livre*. A. A Pound.

LIBURNUM, est *Liburnum*, sic fortè dictum à *Liburniæ* regione.

LICHEN, est musci viridis species: quæ in Quercuum truncis crescit, aliquando in lapidibus muscosis, hepaticam fontanam refert, sed est multo major: folia ejus sunt aspera, sicca, dura, coloris cinerei, punctis notata, lanuginosa in parte inferiori, quæ arbori adhærescunt, alba, fractu difficilia: sic appellatur, quod contra lichenes quo nomine vocantur omnes morbi cutanei, omnibus remediis anteponatur, vel quoniam saxa, quibus adhaeret, linguæ modo lambat, à *λίχον* lambo. *Hepaticam* quoque recentiores vocarunt, quod jecinorum fibris similis conspiciatur. B. *Leverkrupd van de steenen of fontepnen*.

G

G. Leber-kraut, stein flechten. Gall. *Hepatique des boïss* ou herbes aux Poumons. A. Liverwort, Stony or of the Fountain.

LICHEN, Barbaris *Serpigo* five *Zerna*, *Haliabhas* vocat *Petiginem*, & *Sarpedinem*, vulgus appellat *Volaticam*. *Lichenes* sunt asperitates quædam cutis, & veluti tumores cum pruritu multo, ex quibus materia emanat. Gr. & Arab. duo fecerunt Lichenum genera, alterum benignum & mitem: alterum ferum. Atque secundum *Avicennam* alia humida, ex qua confricata manat ros; alia verò sicca: atque humidam magis salvam esse; siccam verò fieri à pituita falsa conversa in humorem melancholicum. Ex rursus scribit, aliam etiam *Impetiginem* excoriari ob vehementem siccitatem, & multitudinem profundationis; aliam verò non excoriari; & aliam esse ambulativam & malignam, aliam verò stantem. Alia etiam est antiqua, alia recens. Hinc liquet, Scabiem ipsius *Corn. Celsi* nihil aliud esse, quàm *Lichenes* ipsos Græcorum, & *Impetiginem* Arabum. Fit in toto corpore, sed præsertim in facie & mento, ut habet *Galenus*, est enim *Lichen*, Inquit, menti injucundissima affectio, quoniam pruriginem multam inducit, facit partium affectarum circumtensionem: periculosa est non parùm, proserpit per totam faciem, oculosque interdum contingit, & tandem etiam extremam fœditatem parit, *Lichen Græcorum* est *Impetigo Plinii*, five inæqualitas cutis, cum insigni pruritu & pustulis siccis, ad vicina serpens & extendens. B. *De Hair-worm / dzoog-kraussel*. G. Flechten, schwinden, zitter-maal. Gall. *Dartre*. A. Tetter, ringworme, wild fire. *Lichen* etiam callus in equorum pedibus dicitur.

LIEN, idem quod *Splen*.

LIENTERIA, est alvi fluxus, seu lævitas intestinorum, quâ alimenta cruda mutata parùm, vel separata, vel permistis fœcibus excernuntur, ita tamen ut ab his ista dignoveris. Itaque alimenta non subsistunt in ventriculo, sed mox in alvum propelluntur, cum murmure aliquo, distensione, dolore & nausea. Hic verò fluxus diu perseverans, vires admodum frangit. Ex *λεϊον* leve, *έντερον* intestinum & *ρίον* fluo. B. *Spyss-loop / afgang van onverteerde spyss*. G. Der bauch-flusz. Gall. *Flux de Ventre*, *Lienterie*. A. The Flixe, laxe, vel looseness of the belly.

Lx

LIGAMENTUM, Gr. *ζυμδισμοϛ*, est pars solida, & admodum fibrosa, simili ferè cum cartilagine duritie, ex multis membranis sibi mutuo impositis & concretis ortum ducens, magnitudine, numero, situ, varia, lata vel rotunda, prout ad cartilaginis aut membranæ constitutionem accedit, sicciior aut humidior, durior aut mollior, minus, magisque lenta & flexilis, colligendis partibus, maxime ossibus, ad faciliorem motum destinatur. B. *Ein band / been-band / geelhart*. G. Ein band, spannadern, sehnen. Gall. *Ligament*. A. Idem.

LIGAMENTUM CILIARE, oritur ex circumferentia uveæ tunicæ, ubi duplicata membrana ejus posterior se reflectit ad crystallinum, & constituit ligamentum illud seu *interstitium ciliare* dictum; quæ sunt tenuia quædam filamenta musculosa ex uvea producta, referentia lineas nigras, palpebrarum pilis similes, & vitreum humorem anteriùs protuberantem coërcent, crystallinum connectunt; quamvis autem hæc filamenta radiata & libera videntur, cum atrum ex oculo ablutum sit; tamen naturaliter adest membrana, quæ fibras has radiantes connectit inter se invicem; radii verò hi ex uvea, uti ex circumferentia emissi, coëunt versus crystallinum humorem, centrum quasi peterent; infinitis gaudent vasculis, tum per propriam substantiam currentibus, tum in spatiis intermediis luxuriantibus, & cum invicem communicantibus, quæ artificiosa anatomicorum injectio hoc tempore cum aliis claris inventis, in oculis balenarum, aliorum animalium, & dein in hominibus detexit: usum verò habere videntur, dum sphericè antè protuberent, & posticè premantur extrorsum ab humore vitreo, ut dum se contrahant muscutorum instar & quidem instar diaphragmatis, fiant filamenta hæc radiata planiora, adeòque comprimant Vitreum versus posteriora, sed ille resistantiam multò majorem passus ob inflexiles ferè tunicas oculi ambientes. Scleroticam & Adnatam &c. fertur iterum versus anteriora in Crystallinum, ubi minima est resistantia, adeòque Crystallini protuberantiam antrorsum conciliant. B. *Oog-hart gelyke band*. G. Der augen haarband. Gall. *Ligament Ciliaire*. A. The ciliar ligament.

LIGAMENTA UTERI, improprie dicta. Duo dicuntur rotunda sive teretia, instar lumbricorum. Oriuntur

lateribus fundi uteri & in ossa pubis definunt. Alterum par latum est & membranofum, vocanturque *Vespertilionum Ale.* Hæc habentur ad latera fundi. B. *De Mæder-banden.* G. Bänder der barmutter. Gall. *Ligamens de la matrice.* A. The ligaments of the Womb.

LIGULA, quarta pars cyathi dicitur, hoc est, semiuncia, demptis sc. duobus scripulis. Item *Clavicula.*

LIGUSTICUM, vide *Levisticum.*

LIGUSTRUM, est magna arbuticula, habens multos ramos longos, flexiles, cortice obductos cinereo, lignum est durum, & album: folia ex adverso per intervalla nascuntur, oblonga, angusta, salicem referentia, sed breviora & crassiora, atro virentia, splendentia, saporis acris, amaricantis, & parum adstringentis: flores monopetali, infundibuliformes, tetrapetaloides, & pentapetaloides, calici exiguo immitentes: ovarium in imo calicis sit fructus globosus, mollis, succo plenus, seminibusque factus ut plurimum quaternis hinc gibbis, inde vero planis: Lignum hujus arboris est adstringens, hinc ejus decoctum in morbis oris, scorbuto, diarrhæa convenit: folia & flores similiter usurpantur in affectibus ubi adstringendum, ut in affectibus quibusdam uvulæ & oris; herniis infantum &c. derivant à lego, quasi *Legustrum*, vel an à ligando, quod sepius alligetur? B. *Liguster / mond-hout / heel-kruid / rhyrwilge / witte vilt-kruid.* G. Hartriegel, bein-holtz, rein-weiden, mund-holtz. Gall. *Troefne, Frefillon.* A. Privet, peyvet, privat, prim print.

LILIAGO, est Phalangium, quia flosculosos habet lili in modum; est diminutivum à Liliū.

LILIASPHODELUS, est Hemerocallis; componitur vox ex Liliū & Asphodelus, vide suo loco.

LILIUM, est planta, quæ habet caulem duos vel tres pedes altum, rotundum, rectum: folia sunt longa, satis ampla, sine caule caulibus adhærentia, polita, splendentia, tenera, succum viscosum habentia: flos veluti campaniformis ex petalis sex compositus, nunc magis nunc minus repandis: pistillum ab it fructum oblongum, ut plurimum trigonum, in tria loculamenta divisum, seminibusque factum quasi marginatis, gemina serie sibi incumbentibus: radix bulbosa, carnosus squammis constans, extrinsecus in orbem quasi sibi invicem appositis, intus alba.

alba, extus parum fusca, saporis mucilaginosi & lenti, odoris nullius: Gr. *Κελιον*, & *Λαλιον*, unde forte descendit Liliū, vel ab æqualitate & lævitate quasi *λαλον εἶναι* pleonastico τοῦ *λαλον* Liliū dicitur, *Κελιον* à *κελεον*, quidam dici putant à pulchritudine & Majestate; quod cæteris floribus certet, judicium petat ac ferat. Iridis speciebus nomen illud *κελιον* imponitur. Vide *Rosa Jomonis*. B. *Æti*. G. *Lilie*, *gilgen*, *lilgen*. Gall. *Lys*. A. *Lilly*.

LILIUM CONVALLIUM, vide *Ephemerum*. Est planta, quæ habet folia Liliæ vel Plantaginis, oblonga, satis ampla, viridia, polita: Caulis est parvus, semipedem circiter altus, tenuis, angulosus, nudus; finis pedunculi fit flos monopetalus, campaniformis, exiguus, obrotundus, in quinque vel sex segmenta fissus, pendulus, spicatus, albus, odoris grati, saporis amari; ex apice pedunculi intra florem ovarium nascitur, quæ fit bacca mollis, subrotunda, rubicunda, continens semina dense congesta, rotundula, dura, amara: radix longa, parva, repens, alba: hæc planta crescit in sylvis & vallibus; hinc Liliū vocatur à similitudine foliorum & convallium, quia in vallibus crescit. B. *Waldblumen* / *lelit jes van den dale*. G. *Meyen-bluemlein*. Gall. *Muget*. A. *Lilly-convally*, *may-lilly*, *Conval-Lilly*.

LILIUM INTER SPINAS, est CAPRIFOLIUM, seu MATRISYVA, sic dictum, quod inter virgulta Sylvestria, & Spinas, odore Liliæ albi, crescat. B. *Cri-ten-blad* / *memmehens-kruid*. G. *Waldwinde*, *speck-lilien*. Gall. *Chevre-feuille*. A. *Wood-bind*, *Wood-bine*, *Wordr-binde*. I. *Vinci bosco*.

LIMATIO, est corporum duriorum mediante lima, tornove, in pulverem grossum redactio; locum quoque habet circa dentes acutos & ossa carie vel excrescentiis infecta.

LIMODORUM, quasi famem causans, à *λιμὸς* fames, & *δῶρον* donum. Vide *Orobanchæ*.

LIMONIA MALUS, & LIMONIUM, folia flos, fructus ut citrei, sed caro tenuior longè quàm citrei, ipse fructus minor; cortex tenuior, pulpa copiosior, succus acidior; est citrei coloris fructus. Nomen videtur Indicum, ubi in utraque India à Lusitanis *Limmes*, & *Limmeties*. B. *Limoen*. G. *Limonien*. Gall. *Limonier*. A. *Limens*, *Limons*.

LIMONADA, est species julepi, in quem limonum succus, cum saccharo ingreditur. B. *Timon-djanski*.

LIMONIUM, est planta, quæ habet folia Lappathi minorâ, læviora, politioraque, minus atra, sed hilari virore tinctâ, ex radice eruptentia, caules ex his assurgunt pedem alti, nudi, tenues, in plures ramos extensi: flores sunt vel cariophyllæi, vel monopetali: calix fit vasculum seminale, quod unicum complectitur semen ætissimè, cum quo cadit: radix crassa, rubra, saporis adstringentis; in multis capitibus divisa: crescit hæc planta in locis aquosis & paludibus circa mare: herba Limonii adstringit, dicitur & Pyrola, seu Tintinnabulum, sed & nonnullis aliis herbis imponitur illud nomen, quod videtur, habere à *λεμών* pratum, palus, quasi à *λεῖμα*, quia rigatur, vel à *λίμω*, quod in eo uligo ab alluente aqua relinquitur.

LINAMENTUM, idem quod *Motos*.

LINARIA, URINALIS, Gr. *ὄσπρις* est herba quæ linum repræsentat, habet plures caules sesquipedem circiter altos, rotundos, tenues, quibus innascuntur plurima folia oblonga, angusta, nullo ordine posita, saporis amaricantis: flos est monopetalus, anomalus, perforatus, & quidem ita ut posteriori parte longam gerat caudam, anteriori verò bilabiatus, & superior pars bifida, inferior trifida: calix flori ambiguo situ affigitur, quinquefidus: Pistillum floris abit in vasculum rotundum acuminatum, quod per maturitatem in duas cavitates dehiscit, in quibus semina sunt compressa, nigricantia, & rotunda: radix longa, dura, alba, repens, exigua, lignosa: Linaria à Lino quia ejus folia Linum referunt; quæ & Tithymalum Cyparissiam adeo mentiuntur, ut nisi lac deesset, difficile foret distinguere, antequam floreat planta. B. *Blas-kruud / wild-blas*. G. Lein-kraut, harn-kraut, unser Frauen flachs, wald-flachs, krotten-flachs. Gall. *Linare*, *lin Sauvage*. A. Wild-flax, Toad-flax, linnet.

LINCTUS, idem quod *Eclegma*.

LINEA ALBA, est tendinum quatuor musculorum abdominis concursus exceptis rectorum tendinibus. Nam tendines obliquorum uniuntur, & ita coeunt ab utraque parte, ut quasi tunicam abdomini obductam formet, ac si unicus esset tendo. Alba est & carnis expertus, procedens

dens à mucronata cartilagine ad os pubis, estque infra umbilicum angustior, quàm suprâ. B. *De witte lintie*. G. Die weisse linie. Gall. *La Ligne Blanche*. A. The White linie.

LINEÆ FATALES, sunt quædam rugæ in cute frontis, ex quibus multa quædam prædicunt inepti. B. *Doorzeggende spier*. G. Die linien im hande darauß man wahr saget. Gall. *Lignes Fatales*. A. Fatall lin's.

LINGUA, est membrum in ore contentum, à lingo dictum, oblongum, latum, crassum, & ad radicem quidem crassius, in extremitate tenuius & acutius; magnitudo mediocris est, ut moveri expedite possit. In exteriori linguæ parte, superiori sc. regione, copiosissima quædam corpora, serie quædam disposita, ab extrema linguæ superficie foras erumpunt, & modicè incurvata unanimiter, versus posteriorem linguæ partem inclinationem, positionemque habent, ita ut æmulentur pectinem carminatorum: hæc corpora cartilaginosa in bove præcipue videntur eam referre figuram, quam in aprino dente; in parte inferiori concavitatem quandam exhibent; componuntur ex densa & tenaci materia, fibrosa, quæ quasi virgularum aggeries videtur: circa linguæ latera gracilescunt, ut ferè obliterentur & in basi eorum loco membranosa quædam corpora collocantur, quæ conum, mox obtusiorum papillam æmulantur: singula exposita cornua exteriori linguæ membrana investiuntur; firmiter implantantur in tenaciori quadam linguæ tunica, & subjecta mucosa, seu nervosa substantia, iis præcipue in locis, ubi insignes foveæ pari ordine expositæ observantur, ita ut in parte interiori non exigua eorum portio emineat, quæ in mucoso quodam corpore tenaciter implantantur. Membrana hæc totam investiens linguam in superiori ejusdem area inserta, & convoluta habet exarata cornua, & quibus in locis papillæ foras protuberant, attenuantur & gracilescunt, & in minimæ cucurbitulæ figuram excavantur: minimi in hoc tubere observantur poruli. Hæc detractâ sese offert glutinosa quædam substantia, & alba est ubi necitur. Membrana subnigra autem, ubi partem interiorem tangit, conspicua foramina singulis exaratis cornibus respondentia habet; inter quæ innumeri & exigui meatus ad extimam linguæ superficiem hiant. Deinde in conspe-

Atum sese offert nervosum & papillare corpus subflavum, quod membranæ instar excurrit, papillas etiam nerveas insignes miro ordine dispositas promit. Succedunt alterius ordinis papillæ copiosiores enarratis; quot enim cornua exterius linguam tegunt, tot etiam hujus generis nerveæ papillæ intus reperiuntur; hæ exortæ à communi papillari corpore, in mediocrem altitudinem elevantur, & ab extremo capite nerveas propagines ulterius emittunt, circa hæc conspiciuntur innumera papillæ idem exordium fortitæ & ad eandem altitudinem elevatæ, graciliores tamen, quæ coni figuram referentes, proprios sinus in jam exarata mucosa substantia excitatos subintrantes, tandem desinunt versus extimam membranam. Porrò linguæ substantia musculosa est. Centrum autem linguæ ex multiplici-fibrarum genere constat, longis, transversis & obliquis, quæ identidem invicem per superequitationem intextæ colliguntur, ita ut fiat veluti tegmen: musculis peculiari-bus movetur, quibus retrahitur. Musculorum paria sunt *Styloglossum*, *Basioglossum*, *Genioglossum*, *Ceratoglossum* & *Myloglossum*. Gr. *Γλωσσα* & *Γλωττα*. B. *De tonge*. G. Die zunge. Gall. *La Langue*. A. A tonge.

LINGUA CANIS, vel CANINA, vide *Cynoglossa*.

LINIMENTUM, à LINIRE, est Medicamentum externum, consistentia inter oleum & unguentum media. B. *Smearing / stryking*. G. Beschmierung, bestreichung. Gall. *Liniment*, *Oignement*. A. Anointing.

LINUM, est planta, quæ habet caulem duos circiter pedes altum, exiguum, rotundum excavatum, in summitate ramosum: folia sunt oblonga, angusta, ferè alterna, acuta: calix oblongus & tubiformis: flos caryophyllæus, cæruleus: flori succedit fructus pisi magnitudine, subrotundus, & acuminatus, continens in multis capsulis membranaceis multa semina oblonga, rotunda, compressa, in una parte magis acuta, lubrica, lucida, in medio tumida, medullam oleosam & mucilaginosam habentia, ex fusco cærulea: radix exigua. Gr. *Λινον*, dictum est propter corticis, & libri stamina, in recta filamenta divelli scindique solita, quæ lina etiam vocantur; undè *linea* & *Libella*, quæ directiones & parietum structuræ liberantur. Vel deducunt à cymbrica voce *Ee* & *Lee* per conversionem nostram alterum alteri opponuntur: à *Lee*; que

quo molestum omne & displicens notatur, fit *Lil* longum, id est, patior, & *Lien*, pati, in modo infinito; hinc *Lin*, à quo *Linum*. B. *Linne-kruid* / *blas-kruid*. G. Flachs-kraut, flachs-lein. Gall. *Du Lin*. A. Flax.

LIPODERMUS, est vitium cuticulæ, glandem colis investientis, adeo ut non possit retrahi. Item præputii absentia, ex *λείπω* deficio, & *δέρμα* cutis.

LIPOPSYCHIA, est leve animi deliquium, sive virium prostratio, ex *λείπω* deficio, & *ψυχή* anima. B. *Gen flauwte*. G. Hertzangst. Gall. *Defaillance*. A. Feebleness.

LIPOTHYMIA, *Defectus animi*, *Defectio animæ*, *Deliquium animi*, *Λιποθυμία Philoteo*, *Λειποψυχία Hippocr.* sive insignis vivificationis læsio, quæ est magna virium omnium prostratio, ex sufficientis copiæ spirituum & caloris in cor aliasque partes, impulsorum defectu. Hæc si magna fuerit *Syncope* vocatur. Vide *Deliquium animi*. Ex *λείπω* deficio, & *θυμός* animus. B. *Gen qualikte / zwimeligheid*. G. Ohnmacht. Gall. *Pamoison*, *Defaillance*. A. Feebleness, Weakness.

LIPPITUDO, est ophthalmiæ species, seu asperitas quædam intra oculos, ac si arena esset inspersa. B. *Αεπσογιγ*. G. Die entzündung der augen, das augentrieffen, augenflusz. Gall. *Chassie*, *mâl des yeux quand ils pleurent & font chassieux*. A. Blearedness.

LIPYRIA, est febris continua, in qua simul externa frigent & interna uruntur: sæpe contingit in inflammationibus ventriculi, hepatis, lienis, aliorumque viscerum, ex *λείπω* deficio, & *πῦρ* ignis. B. *Gen heete koude koozts*. G. Heitz kalte feber. Gall. *Lipyrie*. A. Idem.

LIQUATIO, idem quod *Liquefactio*.

LIQUEFACTIO, est, quando oleosa, resinosa, ut pinguedines, cera, resina &c. super ignem lentè & integrè solvuntur, dicitur quoque de salibus, quæ, ut liquefiant, cellis committuntur.

LIQUID-AMBRA, sive **LIQUIDA AMBRA**, ob odoris suavitatem sic dicta. Resina est oleaginosa suavissimi ac gratissimi odoris, essuens ex arbore quadam proce-
ra ac venusta, foliis hederæ, *Ococal* dicta. Estque partim ficcior, quod sedimentum forte est, quæ seorsim conservatur; partim tenuior ficciori supernatans. Alia quoque exprimitur, sed vilioris conditionis est: nascitur ista ar-
bor in Hispania nova. Kk 4 Lx

LIQUIRITIA, dicitur Glycyrrhiza; sed potius dicere esse ejus succum expressum & inspissatum, quoniam à *liquore* derivari videtur. Vide *Glycyrrhiza*.

LIQUOR, quamvis de quolibet humore dici possit, in specie tamen denotat per deliquium paratum, quem oleum alias, nonnunquam Balsamum dicere solent. Sæpè & pro destillato liquore haberi potest.

LIQUOR AMNII, est qui in Amnio continetur, ibi perpetuò renovatur, nonnihil mucosus, seu oleosus, ferro-lactis haud absimilis, ad ignem tamen concrefcens, ut albumen ovi, colliquamentum Harvæo dictum, cui factus quasi innatat, ipsi recens nato adhæret toto corpore, atque ab Obstetrice aqua tepida, paucò vino, similibusve abstergetur. Cæterum ab urinoso liquore, copia, sapore, odore, benè distinguendus, nec cum eo confundendus est, ille enim excrementitius est, hic verò fetui nutritium est, verisimiliter conjicitur: 1º, quia tale liquidum in ore, *Æsophago*, ventriculo factus reperitur, quale est in Amnio, 2º, quia illud liquidum copiosum in initio, paulatim minuitur, nec aliâ ratione consumi videtur, quàm à fetu.

LIRION, vide *Lilium*.

LITHANTRAX, sive Carbo fossilis, est bitumen pingue, glebis petrosis, aut & fortè metallorum scoris mixtum, durum, assulatum, lamellatum, nigrum, scissile, inflammabile. B. *Steenkoolen*. A. Ceale.

LITHARGYRIUM, officinis spumofum excrementum est, è purificatione argenti, quæ per plumbum fit, residuum. Duo ejus genera communiter statuuntur, videlicet *Argenteum*, quod coloris minus saturi, & *Aureum*, quod saturioris coloris, magis ad rubedinem vergentis, existit. Verùm tamen non nisi coctione differunt, *aureum* que magis coctum est, quàm *argenteum*. Sed propriè nihil aliud est quàm plumbum. B. *Blit / goud en zilverglit*. G. Gold glette. Gall. *Litharge*. A. Idem.

LITHIASIS, est calculi in renibus, vetica, aliisque in partibus generatio, à *lithias* calculos patior, calculis laboro. B. *De steen*. G. Der stein. Gall. *Pierre*. A. The Stone.

LITHOIDES, est os petrosum, sic ob duritiem lapideam: appellatum, ex *lithos* lapis, & *oides* forma. B.

Met

Het steen-been. G. Das steinbein. Gall. *l'Os Petreux*. A. Theftony bone.

LITHONTRIPTICA, sunt medicamenta saxifraga, si-
ve quæ calculum Vesicæ urinariæ, vel renum frangunt,
conterunt, & ex corpore expellunt, ex *νιθ* lapis, &
τελ. B. **Steen-breekende dingen.** G. Steinbrechende
mittel. Gall. *Remedes Lithonriptiques ou contre la Pier-
re*. Idem ferè A.

LITHOSPERMUM, est planta, quæ habet plures cau-
ses duos pedes altos, quosdam rectos, alios incurvos,
villosos, tenues, rotundos, duros, asperos, in ramos di-
visos: folia vel alternatim disposita, vel sibi invicem op-
posita, longa, angusta, acuta, sine caule adhaerentia, vil-
losa, saporis herbacei: flos monopetalus, infundibulifor-
mis: ex cujus calice quinquefido ad basin usque secto
surgit pistillum quod abit in quatuor semina, itridula,
dura, polita, minima, alba, splendentia, obrotunda, vel
ovalia: radix lignosa, fibrosa, digiti crassitie: crescit hæc
planta in locis incultis à *νιθ* lapis & *σπι* semen, &
dicitur conducere in calculo renum: semina adeo benè
Margaritas referunt, ut, qui has vendunt, illa intermis-
ceant Margaritis Occidentalibus, quæ non tam elegantes,
quàm Orientales, & sic eas divendunt pro puris Margari-
tis Occidentalibus, sed fraus facilè detegitur ex macula
fulva his feminibus inhærens: sic vocatur ob seminis du-
ritiem: Latinis *Milium Solis*, quòd semen ejus candore
solis & lucis splendore fulgeat. B. **Paarel-zaad / steen-
zaad.** G. Meer-hirfche, stein-saamen. Gall. *Gremil, Her-
be aux Perles*. A. Gromell, gromwel, graymil.

LITHOTOMIA, est chirurgica calculorum è vesica
sectio; quæ hoc modo procedit. Imponit Lithotomus
ægotantem alicujus robusti sinui, pulvinari molli infra-
to, postquam ter, quaterve ex loco altiori in inferiorem
prosiliiit, mox manum utrinque validè plantæ pedis alli-
gat, genua verò utrinque adstantes duo ministri detinent,
ita ut quam maximè à se invicem distent. Deindè pri-
mum sinistrae manus digitum solum, aut si necessitas exe-
gerit, duos priores oleo liliorum alborum madefacit, eos-
que in anum immittit, dextra verò pubis superiora leviter
comprimit, ut hoc modo ab osse pubis ad perinaeum trans-
feratur calculus, quem quum digitis dictis eo adegerit fi-

nistro lateri inter testiculos & anum, proximè ad futuram perinaei, cultro utrinque acuminato vulnus pro calculi magnitudine infligit, calculo tenus caltrum deducendo: & vulnere si sua sponte, aut digitorum inferorum propulsione, exire detrectet calculus, forcipe, aut quod praestat cochleari five lapidillo eum foras trahit. Extracto calculo, vinculis omnibus solutis, vulnus obligat modo debito, sanguinem sistentibus adhibitis mediis, brevis tempore, ut consolidetur curam adhibet, ne urinae per locum vulneratum stillicidio laboret aeger. Hic modus, *Apparatus minor* vocatur, & in pueris imprimis locum habet, licet saepe in adultis hisce in regionibus instituitur. In *Apparatu majore* verò, aeger eodem modo ut supra, benè ligatus mensae imponitur, & in ea detinetur, mox *Itinerarium* per urethram in vesicam intromittit chirurgus usque ad calculum, factoque foramine, ut supra, in sulcum itinerarii per vulnus *Conductorem* immittit, deinde itinerario ex urethra ablato, per vulnus inflictum *Forcipem*, lapidillum, aut instrumentum aliud, detrahendo calculo accommodatum, immittit, quo sic & apprehendere calculum & foras educere queat. Hoc factò, *deligatio* vulneris & consolidatio instituitur ut in pueris; adhibita, si nimis magnum fuerit, futura, impositaque ad dies duos aut tres cannula argentea, evacuationi sanguinis concreti, pituitae, urinaeque arenosae apta. Occurrit adhuc alius calculos extrahendi modus, nempe forantine in abdomine factò, calculus ex fundo vesicae excinditur, & hoc modo nunquam stillicidium est expectandum, ex *λίθος* lapis, & *τέμνω* incido. B. *Steen-snyden*. G. *Das stein-schneiden*. Gall. *Lithotomie*, *Taille*, *Extraction de la pierre*. A. Cutting up of the stone or for the stone.

LITHOTOMUS, est chirurgus secandis calculis peritus, ex *λίθος* lapis, & *τέμνω* seco. B. *Ein steen-snyder*. G. Ein steinschneider. Gall. *Lithotomiste*. A. A Stone Cutter.

LITUS, idem quod *Linimentum*.

LIVIDUS MUSCULUS, una cum aliis musculis femur movens, dicitur & *Pectinæus*, qui ab ossis pubis superiore ad commissuram parte, oblique decurrens, usque in femoris exporrigitur latus externum. B. *De loodverwige spier*. G. Der bleyfarbige mause. Gall. *Muscle Pectin.* A. Leaden Coloured muscle.

LIXIVIUM, est sal aquâ solutum : præparatur vulgò ex cineribus, ex quibus mediante aquâ sal, quod continet, elixiviat. B. *Loog*. G. *Lauge*. Gall. *Lessive*. A. *Lee*, *Lie*.

LIXIVUM SAL, est Alkali fixum, quod mediante aquâ ex cineribus, solutum, exsiccatum summas ignis torturas patitur, ut sal tartari, absinthii, &c. B. *Loog-sout*. G. *Laugen saltz*. Gall. *Sel Lixiviel*. A. *Lie*.

LOBULI ADIPOSI, vide *Sacculi Adiposi*.

LOBULI PULMONUM, sunt fistulæ pulmonalis extremitates, quæ in Lobulos uniformes desinunt, constantque iterum ex plurimis vesiculis & omnis generis vasis. B. *Longedruiven*. Gall. *Lobules*.

LOBUS, est Phaseolus : venit à *λωβον* seu *λαμβάνω*prehendo, quia fabæ in filiquisprehenduntur.

LOBUS AURIS, est appendicula quædam mollis, flexilis, blanda tactu, auriculæ appensa, nullo unquam foraminulo naturaliter pertusa, sed à fæminis artificialiter perforatur pro ornamentorum commissione, posita est directè infra antitragum, undè fæminarum ornamenta ellobia dicta. B. *Het leltetjen van 't oor* / *oorlapjen*. G. *Das æusserste am ohr*, *ohr-læplein*. Gall. *Le Lobe de l'oreille*. A. *The lobe or lap of the ear*.

LOBUS HEPATIS, aut **PULMONIS**, sunt eorum viscerum magnæ divisiones, & distinctiones. B. *Quabbe*. Gall. *Les Lobes du Foye*.

LOCALIA MEDICAMENTA, sunt quæ externè applicantur, ut emplastra, linimenta, unguenta &c. Gr. *τοπικά*. B. *Plaats-middelen*. G. *Aeussertich gebräueliche mittlen*. Gall. *Remedes Topiques*. A. *Topical Remedies*.

LOCH, & **LOCHSCH**, idem quod *Eclegma*.

LOCH SANUM, & **EXPERTUM**, est Eclegmatis species, quæ in morbis pectoralibus utilis censetur, & experta.

LOCHIA, sunt puerperarum expurgamenta, post fetûs & secundinarum exclusionem, prodeuntia, à *λοχίαι* cubo; undè *Λίχον* lectus, & *Λεψιδες ἀραι* tempora partûs. B. *De kraam* / *kraamzuivering* / *reiniging*. G. *Der blutflussz*, *blutreinigung*. Gall. *Vuidanges*. A. *Womans Evacuation in Child-bed*.

LOCHSCH, idem quod *Eclegma*.

Lo-

LOCI CHYMICI, dicuntur vasa & fornaces apud Chymicos usitata.

LOCI MULIEBRES, idem quod *Uterus*.

LOCULAMENTA, sunt in plantis seminum involu-
cra, quæ veluti parvæ capsulæ ea occludunt.

LOCUSTÆ, THECÆ, idem ac oculi aut gemmæ,
uti in avena & graminum quibusdam speciebus, in qui-
bus femen includitur. Sed & insecta quædam denotat.

LOIMOGRAPHIA, est descriptio morborum conta-
giosorum. Ex λοιμός venenum pestiferum, & γράφω scri-
bo. B. Een beschryping van besmettelijke ziekten.

LOIMOS, est venenum pestilentielle, quod oritur ex
aëre particulis heterogeneis exhalationum nostro corpori
non ferendarum inquinato & aculeato, qui, inspirando
sanguinem & spiritus animales &c. inficit, & corrumpit,
& movendo reliqua tenerrima solida destruit. Gr. λοιμός
παρὰ τὸ λίσπειν, id est à deficiendo, quia hominum defec-
tum inducit: seu ut aliis placet παρὰ τοῦ λιμῆ, à fame.
Unde proverbium Græcum, μετὰ λιμῶ λοιμός pestis post
famem. B. Een besmettelijke ziekte. G. Eine ansteckende
feuche. Gall. *Maladie contagieuse*. A. Pestilent poysson.

LOMENTUM, fabarum farina est.

LONCHITIS, est plantæ genus foliis filicis foliorum
æmulis, à quibus tamen differt pinnulis ad exortum auri-
tis: nullos habet flores: folia ad dorsum sunt instructa
feminibus rubicundis, tam parvis, ut sine microscopio
distingui non possint: in montibus altis, asperisque oc-
currit: dictam volunt ab hastæ, ceu lanceæ forma, quam
tamen in hac planta observare nequeo; nisi placeat singu-
laria lanceæ similia esse quod τρίγωνα triangula appareant,
λόγχη enim est lancea seu hasta. Dioscorides Etymologiam
quærit à femine triangulo, quod lanceæ cuspidi simile sit:
alii quoddam sit lonchitis altera & lienem absumat, foliaque
similia habeat, alii quod ejus folia instar lanceæ in acutum
desinant. Gall. *Lonkite*. A. Rough spleen-wort.

LONGANON, sive intestinum ultimum, item Ἀπτε-
ρυσμένος, Δακτύλιος, Ἄρχος Hippocrati, vide *Rectum in-
testinum*.

LONGISSIMUS DORSI MUSCULUS, producitur
à margine ossis sacri, atque à lumborum vertebra oriun-
dus fibrarum fasciculis coagmentatus, cum serrato postico

eo inferiore ascendit, quem circa dorsi vertebram infimam deferens, singulis lumborum ac dorsi transversis processibus alligatus, primam thoracis petit vertebram; Thoracem, lumbos eorumque vertebras extendit. B. *Der langste rug-spier.* G. Der lange ruck mausz. Gall. *Le Long Dorſal.* A. The Long muscle of the back.

LOPIDOIDES, idem quod *Lepidoides*.

LORDOSIS, est spinæ dorsi in anteriora curvatio, à *λορδῶς* in anteriora curvo. Latini vocant *Repandum*, *Recurvationem*. B. *Bultagtig na vooren toe.* G. Krummhalsicht, vorgebogen. Gall. *Bosse en devant.* A. Bending of the backbone forward.

LORICATIO, est actio chemica, quando retorta igni nudo exponenda luto, argilla, aut alia materia, ut a nimia ignis tortura defendatur, obducitur. B. *Œu behar-nassing.* G. Das kleben und tuenchen der retorten. Gall. *Lutter les vaisseaux ou les Retortes lors qu'on veut distiller.* A. Lorication.

LORIPES, est qui alterum vel ambos pedes habet contortos & incurvatos, dicitur quoque *Varus*. B. *Scheef-been / slun-boet / krom-been.* G. Krum fuß, krum-bein. Gall. *Qui a la jambe tortue.* A. Crooked legged.

LOTIO, est quodammodo Balneum particulare quo caput, axillæ, manus pedes & genitalia abluuntur, idque decoctis medicamentosis. Lavantur etiam nonnulla medicamenta, idque propter eorum falsedinem & acrimoniam, ut in calce, tutia, aliisque lapidibus contingit, vel quando herbæ, radices sordibus argillaceis & arenosis aquâ purâ, aut vermes vino lavantur. B. *Wassunge.* G. Das waschen. Gall. *Lotion, Bain.* A. A Washing.

LOTIUM, vide *Uron*.

LOTUS, est vel arbor, vel herba, nomen accepit à voluptate, ab antiquo verbo *λω*, quod significat *θίλω, ἐπιθυμῶ βλέπω*, volo, expeto, desidero, video. Illud nomen etiam habet *Trifolium Odoratium*, ut & *Melilotus*, aliaque plantæ.

LOZANGIÆ, sunt idem quod *Morsuli*.

LUES MORAVICA, seu PANNONICA, vide *Febriſ Ungarica*.

LUES, VENEREA, *Morbus Gallicus, Italicus, Hispanicus, Siphylis Fracastor.* *παρα τὸ εἶναι τὰ φύλα.* Hic mor-

morbus ex India occidentali oriundus, in Europam translatus, post annum 1463. innotescere incepit; est hic autem contagiosus, ita ut ab infectis parentibus inquinati nascantur infantes; Lactatione contaminentur, contractatione, salivæ per oscula communicatæ deglutitione, sudore, & coïtu impurorum quilibet inficiatur: quæ autem pars primo fuit infecta, primò se manifestat inflammatione, ulcere erodente, dein per totum corpus efflorescunt pustulæ; labia, gingivæ, palatum, nares eroduntur, dolores nocturni circa medios artus fiunt ingentes, & articularum rigiditas, capillorum totius corporis defluvium, & vox rauca cum aliis multis symptomatibus hunc morbum declarant. B. *De spaanse pokken.* G. Frantzosen, Spanische kranckheit. Gall. *Véroles* A. Pockes, the French pockes. Dolores circa ossa vocant Hispan. & Brasilian. *Bubas.*

L U J U L A, est acetosellæ species, in officinis asservata, cujus vires refrigerantes insignes. B. *Schaapszuuring.* G. Buchampffer. Gall. *Pain à Concou*; *Alleluia.* A. Woodforrel.

L U M B A G O, est dolor in musculis lumborum à lue scorbutica obsessis, ita ut æger sese movere absque dolore magno nequeuns, se recto situ tenere cogatur. B. *Len-de-ppn / 't spit / lende-git.* G. Lendenwehe, Lendenpein. Gall. *Sciaticque.* A. The paine of the loines.

L U M B R I C A L E S M U S C U L I, five **V E R M I C U L A R E S**, sunt quatuor in singulis manibus, totidemque in pedibus, sic ob exilitatem & figuram dicuntur. B. *De wozmgelphen spieren.* G. Der wurmgleiche mausz. Gall. *Muscles Lumbricauz.* A. Worm like muscles.

L U M B R I C I, five **V E R M E S**, sunt animalcula ex ovulis insectorum deglutitis cum cibis, in corpore nostro aliquandiu morantibus, producta. B. *Wozmen.* G. Wuermer. Gall. *Vers.* A. Wormes. Alii sunt *Rotundi.* B. *Konde wozmen.* G. Spuhlwuermer, kinder wuermer. Gall. *Vers Ronds.* Alii, Cucurbitæ seminis formâ, Cucurbitini dicti. Alii *Ascarides.* B. *Maeyen.* G. Wuermlein. Alii *Dracunculi*, &c. Gall. *Ascarides, vers Cucurbitins.*

L U M B U S & **L U M B I**, Gr. *ῥόα, ὀσφύς, ἰζύς.* Propriè dicitur pars totius spinæ infra dorsum quinque vertebrais omnium crassissimis, maximisque compacta, inter dorsum &

& os facrum mediis; estque ea regio corporis, quâ homines cinguntur. B. *De lenden.* G. Die lenden. Gall. *Les Lombes, les Reins.* A. The loine, the Reine.

LUNA, Chymicis denotat *Argentum.* B. *Zilber.* G. Silber. Gall. *Argent.* A. Silver.

LUNARIA, sive viola latifolia, vulgò *Bulbonac*: est planta, quæ habet caulem duos vel tres pedes altum, minimi digiti crassitie, ramosum, villosum, coloris cærulei vel rubicundi; folia urticæ interdum duplo vel triplo majora, villosa, dentata: flores in summitate ramorum crescentes, quadrifidi, in crucem dispositi, purpurei, odoris non penetrantis: flori succedit siliqua oblonga, compressa, obrotunda, quæ continet semina ampla, reniformia, coloris rubicundi, saporis acris cum quadam amaritudine: radix glandulosa: sic dicta est quod feminum folliculi lunarem colorem & figuram habent. B. *Penning-bloemen/maan-kruud/ paas-bloemen.* G. Mond-kraut, pfennig-kraut. Gall. *Lunaire, ou Bulbonac.*

LUNATICI, dicuntur Epileptici, *Σελυακίς*, quia mutato lunæ cursu, Epilepticis paroxysmus exacerbatur. B. *Maanzichte.* G. Monüchtig. Gall. *Lunatiques.* A. Lunatikes.

LUPARIA, vide *Lycostomon.*

LUPIA, est tumor sive protuberantia, fabæ turcicæ magnitudine, durus, glandulosus in cute; quidam pro *Meliceride* accipiunt, alii pro *Ganglione.*

LUPINASTER, est novum Plantæ genus, à Buxbaum inventum, crescit ad ripas Wolgæ propè Astrakan: habet folia instar Lupini digitata, flores papilionaceos, semina reniformia: describitur in commentariis petropolit. vol. 2.

LUPINUS, Est planta, quæ habet caulem duos pedes altum, mediocriter crassum, rotundum, rectum, villosum, ramosum, coloris viridis subflavescentis, medulla repletum: folia sunt in septem vel octo partes divisa, oblonga, angusta, manum apertam representantia, superius coloris cærulei, albescencia & lanuginosa inferius, saporis leguminosi, amarescentis: flores in summitate ramorum crescentes, in spicas congesti, leguminosi, albi, pedunculis brevibus adhærentes: flori succedit siliqua compressa, villosa, turgidula, facta seminibus planis, compressis in complanatam figuram sphaericam, fossulam ca-

vam

vam utrinque habentibus, extus albis, intus medulla flavâ aurei coloris repletis; hujus sapor est amarus, ingratus : ex hac medulla confecere olim aurum comicum, & de homine qui omnium rerum expertus erat, proverbialiter dicebatur; nescit quam distent æra Lupinis : est leguminum species, dicitur, quod sicut lupus terram appetit & in fame terrâ vescitur, ita Lupinus; adeò tellurem amat, ut quamvis fructuoso solo conjectum, inter folia, vepresque, ad terram tamen radice perveniat. Vel dicitur, quasi lupis relictus & expositus : quod impunè præterea jacet, vel derelictus etiam, si non protinus sicut obruant imbres, ab omnibus animalibus amaritudine suâ tutus. Gr. *ῥέγυς*. B. *Bohs-boon*, *vyg-boonen*. G. Feig-bohnen, wolffs-bohnen. Gall. *Lupin*. A. Lupines.

LUPINUS, Gr. *ῥέγυς*, dimidiâ drachmæ æquatur. *Danich* Arabibus : quod tamen *Fernelio* solum. Gr. vi. *Agricola* & *Mercuriali* viii. sive tertiam scrupuli partem pendet. *Drachma* pendet lupinos novem : *Siliqua* dimidium; lupini tres scrupulum pendunt. B. *Ein half vierendeel loots*. G. Ein halb quintlein. Gall. *Demi drachme*. A. Half dram.

LUPULUS, Est planta, cujus caules sunt exigui, sarmentosi, flexiles, villosi, scandentes, asperi, volubiles : folia ampla, angulosa, dentata, scabra, conjugata, caulibus satis longis & rubicundis adherentia : flosculi apertali, albi pallidi, aut herbacei, staminibus præditi, calice quinque partito, stellatim expanso, excepti, racemosi in una planta : ovaria bicornia, in racemos squammosos ex multis foliolis axi adnatis compositos, congesta; singulis foliolis recondentibus singula semina ferè rotunda; nigricantia, tegmine membranaceo occultata; radix tenuis, convoluta: Gr. *βύβυς*; dicitur à Bryoniæ similitudine, quam folia quodammodo habent. Appellatur quoque *Humulus*, Aliquot Italiae rura, ob græcam appellationem alludentes, *Bruscandulam*, quasi Bryon Scanfile nominant. *Lupus* verò *Salictarius*, quia subit scanditque salices, & arbuta omnia, circumvolvendo se, circumplectitur, appellatus est. Hinc quoque *Lupus Receptivus* nonnullis nominatur. B. *Hop*. G. Hopfen. Gall. *Houblon*. A. Hops.

LUPUS, est species cancri, crura & tibias occupans. B. *Le wolf*. G. Der wolff, Gall. *Le loup*, ou *le chasseur aux jambes*. A. The wolfe.

LUPUS

LUPUS RECEPTITIUS, vide *Lupulus*.

LUPUS SALICTARIUS, vide *Lupulus*.

LUTATIO, est vaforum chymicorum lutatio sive ob-
signatio. B. *Een toespining / een verzegeling*. G. Verlu-
tierung. Gall. *Luter*. A. Idem.

LUTEOLA, est planta, quæ habet folia ex radice
erumpentia, oblonga, angusta, mollia, caules ex his erum-
punt tres pedes alti, duri, virides, ramosi, folia superius mi-
nora habentes, quam sunt inferiora: flores polypetali, ano-
mali, exigui, coloris flavi, post florem sequitur capsula
obrotunda, triangularis, continens semina exigua, obro-
tunda, & nigricantia: radix ut plurimum digiti minimi
crassitie, & interdum pollicis, lignosa, alba, saporis acris:
tota hæc planta per siccitatem fit flava herba, sic dicta,
quod eâ panni & tela lintea, candidæ quidem, colore
luteo, virente verò, quum ante caruleo tinctæ erant, in-
ficientur. Gall. *Gaude; ou Herbe jaune*.

LUTUM, Herba est, quo lintea, lanæ &c. luteo infi-
ciuntur colore: vel ut alii, quòd à luto veniat luteus co-
lor. Aliorum opinio est vocem Lutum à Gr. *Λευκός* venire
Leutum, *Lutum*. B. *Wenwe*. G. Streich-kraut. A. Dyers
Woad.

LUTUM, est materia quædam glutinosa, aquâ subactâ,
ut Farina triticea, fecalicea, lini feminis, amyllum, ovi
albumen & similia, quâ vasa destillatoria sibi imposita, ne
quid expiret per rimas, probè obfignantur. B. *Leem*. G.
Leim. Gall. *Lut*, *Glu*. A. A Lute.

LUXATIO, seu DISLOCATIO, & ELUXATIO, est
recessus ossis è proprio sinu & loco, in alienam sedem,
motum arbitrarium impediens. B. *Ontwichting / uitle-
ding*. G. Aufz dem gliedern, oder gelencke gegangen,
verrenckung. Gall. *Luxation*, *Dislocation*. A. A Disjoin-
ting.

LUX, an sit os vertebrarum, an verò sesamoideum in-
pede dubitatur.

LYCANCHE, est angina, quæ lupos strangulat, vide
Angina.

LYCANTHROPIA, est *Rabies Hydrophobica*, à rabi-
do lupo excitata, in qua homines luporum ululatus imi-
tantur, ex *λύκος* lupus, & *άνθρωπος* homo. Vide *Hydro-
phobia*. B. *Wolfs-beet*. G. Wolfs-bisz. Gall. *Morsure de
Loup*. A. Biting of a mad Wolfe. L. I. L. Y.

LYCHNIS, est planta, quæ plures habet caules sesquipedem vel duos pedes altos, rectos, rotundos, ramosos, lanuginosos: folia sunt tres vel quatuor digitos longa, sesquidigitum lata, salvia majora, acuta, lanuginosa, alba, conjugata bina simul, mollia: calicem habet tubulosum magnum, latum, longum, multifidum, magis bulbosum quam in Alfinis, squamosum: flos cariophyllæus; floris pistillum fit fructus, ut plurimum in conum desinens, qui per maturitatem apice dehiscens fundit semina exigua, subrotunda, vel angulata, interdum reniformia; radix fibrosa, simplex: colitur hæc planta in hortis: nomen accepisse contendunt *παρὰ τὸ λυεῖν νύχτα*: ἢ γὰρ σκοτεινόν, quòd *Tenebras* solvat: vel, quòd tómentosis earum foliis Veteres ad lucernarum usum, pro elychniis uterentur, undè *Lucernula* dicta, ejus nominis sunt variæ species. **B. Chyistus oogen.** G. Frauen-rœslein. Gall. *Oeillets de Dieu*; *Passe fleur*, *Passeroses*. A. *Rosé Champion*.

LYCIUM, est arbuscula spinosa, sic dicta, quòd in Lycia, Asiæ regione, crescat. **B. Wolfs-dorn.** A. *Box-Thorn*.

LYCIUM, est fuccus extractus & coquendo inspissatus ex ramis ac caudice arboris pyxyacanthæ sive Lycii, sed cujus sit fuccus varii dubitant. Provenit in variis locis, uti in India, Hispania, Creta, Capadocia, Lycia, undè nomen, &c. Est medicamentum astringens.

LYCOCTONUM ACONITUM, ACONITUM PONTICUM, LUPARIA, LUPICIDA, vel CÆNICIDA, quoniam ab iis devoratum, eos confestim interficit, ex *λύκος* lupus & *κτείνω* occido. **B. Wolfs-wortel.** G. *Wolffswurtz*, *wolffs-kraut*, *giffit-kraut*. Gall. *Aconit*, *tue loup*, *tue loup jaunne*. A. *Wolfes Baine*.

LYCOIDES, est infania luporum instar, à semine retento, excitata, ex *λύκος* lupus, & *ἰδέω* forma. **B. Wolfs-geberet.** G. *Wolffs-geberden*. Gall. *Geste de Loup*. A. *Gesture of the Wolfe*.

LYCOPodium, est musci species, Latinis à similitudine *Pes Lupi* dicitur, ex *λύκος* lupus & *πέδι* pes. **B. Wolfs-klaue.** G. *Gurtel-kraut*, *teuffel-klaue*, *bær-lapp*. Gall. *Pied de Loup*, *Mousse terrestre*. A. *Wolf-claw*.

LYCOPSIS, seu **ANCHUSA**, vocari volunt ob radicem fuscum ex purpureo colorem: vel quasi *κυκίφως* vocatur

tur à lupo, cujus color cinereus est, nigrorem præferens, sed non intensiorem. Sonat enim *Λύκος* lupi faciem, aspectumve, vel nomen accepit, ab hispida caulis, florum, foliorum, impexaque hirsutie, pedem lupinum imitata, sed *λύκος* tunc dicendum foret, ex *λύκος* Lupus & *Ψύς* visus. Illud nomen Anchusæ, & Buglossæ imponitur. A. Wall-Bugloss.

LYGMUS, idem quod *Lynx* & *Singultus*.

LYMPHA, est humor lymphidus leviter salis, igne avolans, fluens in vasis arteriosis minoribus, ortis lateraliter ab arteriis majoribus sanguineis vel serosis, quæque vasa tandem desinunt in Venas Lymphaticas valvulofas, exonerantes sese, quæ ab inferioribus partibus veniunt, in ductum chylosum, quæ à superioribus in venam subclaviam: differt à sero sanguinis, quod est minus pellucidum, flavius, & igne concrefcit ut ovi albumen. B. Water. G. Wasser. Gall. *La Lympe*. A. Water. Sumitur aliquando pro aqua illa, quæ ex puncturis nervorum aliisque vulneribus effluit. B. *Zenu-water* / *See-water*. G. *Glied-wasser*. Gall. *Synovie*. A. The Lympha.

LYMPHATICA VASA, vide *Vena Lymphatica*.

LYNX, idem quod *Singultus*.

LYNCIS LAPIS, sive BELEMNITES, ἀπὸ τοῦ βελόνου à sagitta, cujus effigiem refert, seu *Dactylus Idæus*, à figura Dactyli, & Ida monte cretæ insulæ, ubi invenitur. Teres est & pyramidalis, sub variis coloribus repertus. Inveniuntur albi, nigri, cinerei, pellucidi, vini salerni instar. Et hinc forsitan est, quem Veteres *Lyncurium* appellarunt, quem & succini speciem fecerunt, ob colorem, quo succinum refert, quemque ex urina lyncis, simul ac ea excernitur, coagulari, nonnulli fabulantur. Vetus hic lapis grave olet, & ne usus quidem odorem deponit. Reperiuntur multis in locis Germaniæ, in Borussia, Pomeria, Episcopatu Hildesienfi, Helvetia, Ducatu Wurtembergensi, Goppingæ. In affectibus nephriticis præscribitur. B. *Wunder-steen* / *lynx-steen*. G. *Albscholz*, *Schostein*, *luchs-stein*, *tappen-stein*. (si niger sit.) Gall. *La Pierre de Lynx*. A. Lyncian stone.

LYNGODES FEBRIS, est, quæ singultum habet comitem, à *λύκος* singultio.

LYSIMACHIA, seu LYSIMACHIUM, & SALICARIA,

RIA, est planta, quæ habet plures caules duos vel tres pedes altos, rectos, villosos, nodosos; ex singulis nodis erumpunt tria vel quatuor folia oblonga, acuta, salicis latifoliae similia, supernè atro virentia, infernè albicantia, & lanuginosa saporis adstringentis, flos monopetalus, rosaceus, in quinque lacinias divisus: post singulos flores pistillum fit fructus seu testa globosa quæ per maturitatem apice dehiscit, semen excutit: femina sunt Coriandri saporis adstringentis: radix est repens, rubicunda: crescit hæc planta in paludibus, & locis aquosis: flos convenit cum Blattaria, sed fructus in hac est bicapsularis, cum in *Lysimachia* sit tantum unicapsularis: appellata, ut ferunt, ab ejus inventore *Lysimachio*: vel *παρα τὸ λύνει τὴν μάχην*, quod pugnam & animalium certamen verberando solvat, dirimatque. *Salicaria* vocatur, quod inter folia salicis, aut inter salices nascatur. Hujus sunt variae species. **B.** *Wedzeich / vederik / joden-kruid.* **G.** *Weyderich.* **Gall.** *Soucy d'Eau, Perce-boffe, Corneille, Lysimachie, Chasse-boffe.* **A.** *Loose strife.*

LYTERIA, est signum solutionis magni morbi, à *λύω* solvo.

M.

M Simplex in præscribendis formulis positum immediate post alicujus herbæ nomen, denotat *Manipulum*, scribitur sæpè tribus literis ut *Man*. In fine formularum significat *Misce*.

MACERATIO, est species infusionis, quando dura quædam corpora in aqua, aliove liquore, mediante frigore aut calore infunduntur per magnum temporis spatium, ut partes emolliantur, & ab aqua penetrentur; cum illa misceantur, vel aptæ evadant miscelæ si decoquantur; omnia enim hoc modo magis aperiuntur. **B.** *Weisking.* **G.** *Das einwæßlern.* **Gall.** *Maceration.* **A.** *Idem.*

MACHINA, est in medicina instrumentum aliquod grande, cujus ope magnus motus in resistens parvâ vi potentia applicatæ potest excitari, uti scannum, scala, *Ambre*, &c. quibus membra luxata restitui solent, dum enim luxatio plerumque plurium hominum vi & operâ indigeat in restitutione, ope artificiosarum machinarum, in hos usus accommodatarum, chirurgus solus omnium aliorum viri-

viribus satisficit. Gr. Μηχανή, Μηχανήρα. B. Werktuig.
G. Eine ruestung, werckzeug. Gall. Machine, Instrument.
A. An Engine.

MACIS, quid sit, vide *Moschata Nux.* B. Joely /
blorum van notemosfaat. G. Muschatblum. Gall. *Le*
Macis, Ecorce ou ce qu'on appelle improprement Fleur de
Muscade. A. Mace. *Macer Veterum*, est ligni cujusdam
cortex lignosus, crassus, rubescens ex Barbaria afferri so-
litus, gustu valdè amarus & astringens, adeoque differt à
maci, quamquam interdum à modernis confundantur.
Est & genus maceris Insularum orientalium, quod forsan
idem cum Veterum maci.

MACROCEPHALOS, sive CAPITO, est is, qui
magnum habet caput, ex μακρὸ magna, & κεφαλή caput.
B. **Broothoest.** G. Ein groszkopff. Gall. *Qui à une grosse*
tête. A. Great headed.

MACROCOSMUS, denotat mundum universum, sicu-
ti homo *Microcosmus*, sive minor mundus in comparatio-
ne, ex μακρὸς magnus, & κόσμος mundus. B. **De groote**
waereld. G. Die grosse welt. Gall. *l'Univers.* A. The
great world.

MACROPIPER, est piper longum, vide *Piper.*

MACULA EPATICA, est macula fusci coloris, vel
ex flavo nigricantis, latà palmi magnitudine, inguina im-
primis & pecten ac dorsum occupans, imò totum pectus
interdum obtegens, cum cutis quadam levi asperitate,
quæ squammas aut furfures quasi emittit, quæ tamen non
uno loco hærent, sed hinc inde disseminantur, & modò
evanescent, modò rursùm emergunt. B. **Leber-blekken.**
G. Leber-flecken. Gall. *Taches du Foye.* A. The Liver spots.

MACULA MATRICALIS, *Nevus Cic.* Gr. κηλὶς ἢ
Σπίλον, Σπίλον, est macula, quæ cum foetu nascitur,
obfusci coloris, constanter locum suum occupans; quæ
tamen indifferenter per totam cutim spargitur, uti est in
facie, manibus, dorso &c. aliquando rei alicujus imagi-
nem exprimens, ut muris, mori, suberis &c. B. **Moed-**
dermaal / blekke. G. Mutter-maal, mutter-flecken. Gall.
Tache qu'on apporte en naissant. A. The mother spot.

MACULA VOLATICA, est macula rubra, vel pur-
purea in cute hinc inde serpens, quæ si orificium aliquod,
esputa, nares, oculos, aures, nates attingit, & cunctaque

penetret, malum lethale fit, infantibus infestum. B. *Woo-
de-blek*. G. Rothe flecken. Gall. *Tache Volante*. A. Fyling
spot.

MADAROSIS, est capitis glabrities, sive capillorum
delluvium, à *madar* levis & depilis sum. B. *uitryzen des
hairs / het uitballen des hairs*. G. Das ausfallen des
haars. Gall. *La Pelade*. A. A Baldness of the head.

MAGDALEONES, sunt cylindraceæ emplastrorum
vel aliarum rerum massæ, à *madra* pinso. B. *En roule
zalf*. G. Ein stuecke pflaster. Gall. *Une Rouë d'Emplastre*.
A. Masses of plaister made up inform of a cylinder.

MAGISTERIUM, pulverem designat propriè solutio-
ne ac præparatione paratum, impropiè resinofam mate-
riam simili modo productam, utpotè quæ verius Extracti
nomine donatur. Magisteria ut varia sunt, ita & variè pa-
rantur, semper materiæ siccæ, si fieri potest pulverisatæ,
aut si necessarium, calcinatæ, affuditur liquor solvens,
qui pro diversitate ejus diversus est, acetum simplex aut
destillatum, tum per se, tum acuatum per spiritum nitri,
vitrioli, salis &c. Imò hæc sola in mineralibus & animalibus;
lixivium ex sale tartari, & aqua paratum in vegeta-
bilibus, spiritus vini in his sulphureis, hoc est, oleosa
parte præditis, hæc tamen magis ad extracta spectant. So-
luto affunditur liquor præcipitationem efficere valens, ex
specialibus cognoscendus, ferè ol. tart. per deliquium,
urina, aqua falsa, spir. vitrioli, nitri &c. In mineralibus
& animalibus, aqua communis, aut aluminosa in vegeta-
bilibus & secedet ad fundum vitri Coagulum exsiccan-
dum, & si necessitas urgeat primùm edulcorandum, po-
stea igniendum. B. *Meester-powder*. G. Meister pulver.
Gall. *Magistere*. A. A Magistery.

MAGISTRALIA MEDICAMENTA, sunt, quæ à
Medicis ad varios scopos & usus in officinis præscribi so-
lent, *Usualia* vulgò appellantur, quia eorum usus fre-
quens esse debet, semel sc. in septimana, vel bis in men-
se. B. *Meester-stukken*. G. Sehr gebräuchliche mittlen.
Gall. *Remedes magistraux*. A. Magistralis remedies.

MAGMA, spissum unguentum est; sed dicuntur quo-
que sices post succorum expressionem, aut decoctionem,
relictæ, à *magra* pinso, subigo. B. *De vuilgheid*. G.
Unst, dicke so sich auff den grund setzt. Gall. *Le Marc*.
A. Dregs.

MAGNA

MAGNA ARTERIA, idem quod *Aorta*.

MAGNES, est lapis, polos mundi ostendens, ferrum, chalybemque, arenam Italicam & Indicam, aliaque corpora, attrahens, præsertim ferreo circulo armatus. Plerumque duobus locis polaribus maximarum virium gaudens. Reperitur circa ferri fodinas in diversis Germaniæ, Norvegiæ, Sueciæ, & Italiæ locis. Vegetior plerumque cæteris esse solet, qui ferri colorem rufescentem habet. Ingreditur quibusdam emplastris, ut ferrum ex vulneribus attrahatur, sed frustra, cum magnes pulverisatus, & præsertim ustus, vires suas magnâ parte amittat, saltem non ostendit. Sanguinem quoque sistit. Gr. $\Delta\iota\sigma\sigma$ Μαγνήτις & Ἡράκλειος , dicitur & Sideritis. B. *Magnet-steen* / *Zeil-steen*, quia nautæ acu versatili, super eo ducto, utuntur. G. Magnet-stein. Gall. *Aimant*. A. Load-stone.

MAJORANA, est planta, quæ habet plures parvos caules pedem circiter altos, lignosos, ramosos, tenues, parum villosos, & rubicundos: folia sibi invicem apposita, obrotunda, minima, origanum vulgare referentia, sed multò minora, mollia, albescentia, odoris aromatici penetrantis & grati, saporis parum acris & amari: flores in summitate caulium crescentes, congesti in spicas, aut capitula rotunda, densa, breviora origano, conflata ex quaterno foliorum squammatim sibi mutuo incumbentium ordine, galea erecta, bifida: flori succedunt semina obrotunda, odorata, minima, amara, coloris rufi: radix minima. $\Sigma\acute{\alpha}\mu\sigma\upsilon\chi\omicron\nu$ vel Ἄμαρανον Gr. dictam volunt, quòd majori curâ, diligentiaque, quàm cæteræ colatur: malunt alii eandem Majoranam Marum, & Maro nomen inditum contendunt, fortè Majorana diminutivum à Maro erit; cum dicitur & Amaracus, volunt illam derivari ex à privatus & $\mu\alpha\rho\alpha\iota\nu\omega$, quia hæc planta non facillè marcescit. B. *Majoretin*. G. Majoran, maferan, wasoran, weyeran. Gall. *Marjolaine*. A. Majoram.

MALA, seu GENA, est illa pars faciei, quæ est infra oculos & supra maxillam inferiorem, sic dicta ob protuberantiam, quando os aëre vel alio liquido impletur. B. *De mange* / *de koon*. G. Wangen, backen. Gall. *La joue*. A. A-cheeke.

MALABATRUM, ab *Acoffa* delineatum, cinamomi ramus cum baccis & foliis mihi esse videtur, convenit enim

Ll 4

cum

cum folio, quod servo, & fortè eadem res erit. Scriptores tamen non conveniunt. *Dioscorides* folia hæc in aquis crescere locis aquisque innatare scribit, ut lens palustris. *Garcias ab Orto* ut & alii scriptores esse folia arboris ajunt, inveniri que copiose in India ac maximè in Cambaja, procul ab aquis. Utrum ergò *Malabathrum* hodiernum cum Veterum idem sit, id est de quo ambigitur, consultius est credere nomen hisce foliis inditum à regione *Malabra*. Fortè ob folium quod habet magnum, per excellentiam quoque *Folium* dictum. *Indicum* nomen illud conflatum videtur ex Indorum *Betre*, ut indè constat Indorum *Betre*, esse *Malabathrum* Arriani & Plinii, ex *Betre*, factum *Bathron*, & indè *Malabathron*. Indi *Tamalapatra* appellant, Arab. *Cadegi Indi*. G. Indianisch blat. Gall. *Feuille Indienne*. A. Indian Leaves.

MALA INSANA, Neapolitanis *Melanzana*, ab aliis *Amoris Poma*, dicta sunt, non quòd Lethalia sint, sed quòd difficulter concoquantur. *Amoris* autem *Poma* quòd propter elegantiam & pulchritudinem digna sint, quæ amentur. B. **Gulden appel**. G. Gold-äpfel. Gall. *Pomme d'Amour*, *Pomme dorée*. A. Gold-äpfel. Est & alia Malæ insanæ species. B. **Dol-äpfel**. G. Doll-äpfel. Gall. *Mayenne*, *pomme d'amour*. A. Madd-apple.

MALACHE, est medicamentum alvum molliens, & tumores duos, à *μαλδωρα* mollio.

MALACHITES, est lapis, jaspidis species, non transfuens, malvæ virescentis colore, vocatur quoque *Molochites*, in febribus calidis olim laudatus.

MALACIA, est fames depravata, quæ ab usu humano aliena appetuntur: item corporis mollities, à *μαλδωρα* mollio. B. **Een verdozven honger / maagde honger**. G. Lust zu unnuetzen fachen, falsch hunger. Gall. *Faim corrompue, depravée*. A. Depraved appetite.

MALACTICA, sive **EMOLLIENTIA**, sunt, quæ mediocri suâ caleficiendi & humectandi facultate, partes inter se firmius coherentes, dissolvendo, & nonnulla dissipando, molles reddunt. *Malagma* idem majoribus sonat quod *Cataplasma*, à *μαλδωρα* emollio. B. **Verzagtende middelen**. G. Lindernde artzney, erweichende mittel. Gall. *Remedes emolliens*. A. Softning remedie.

MALAGMA, idem quòd *Malacticum*.

MA-

MALAXATIO, est, quando massa quædam pilularum, in massam cum aliis rebus subiguntur, sive id manu fiat, sive pilâ, vel simili instrumento. B. *Kneading*. G. *Knæten*. Gall. *Pétrissement*. A. A Kneading.

MALICORIUM, quasi corium mali, est mali punici putamen.

MALIGNUS MORBUS, est qui sævit vehementius, aut perseverat diutius, quàm indoles ejus præ se ferre primâ fronte videtur, & medicinâ non auscultans, mortem sæpè inducit, ut febris pestilens, ulcus cacoëthes &c. B. *Waarwillige ziekten*. G. *Böse, gefährliche krankheit*. Gall. *Maladie maligne*. A. A malignant disease.

MALINATHALLA, est Cyperi planta, crescit in terra, cujus nomen *Malinathalla*, ex *μάλι* & *θάλλω* vel *θάλλω* conflatum videtur, quod Latinis regermino significat; vel ex *μάλι* valde & *ανατέλλω* regermino. Sata enim unica radix innumeras alias producit.

MALLEUS, est ex ossiculis illis quatuor in aure contentis unum à figura, non verò ab usu ita dictum, quòd crassius sit alterâ sui extremitate, quæ caput dicitur, & tenuius alterâ, quæ manubrium appellatur; hoc ossiculum membranæ tympani à parte posteriori, tympani cavum spectante, versus interiora applicatur, habet caput superficiem ex una parte hemisphæricam, ex altera parte inæqualem duabus protuberantibus eminentiis cum cavitate intermedia donatam pro articulatione cum incude, quod locatur in foveola quadam, in parte anteriori, superiori, & media, tympani exsculpta, absque ulla tamen cum eadem connexionè, quo efficitur, ut penitus liberum & mobile sit hoc capitulum: manubrio suo longiori, tenuiori, incurvo, secundum membranæ tympani interiora protenditur, ultra ejus medium vel centrum recta descendit, ei interim firmiter accrescit, præsertim extremâ manubrii parte, ubi illud paulò planius est, sic dictam membranam introrsum trahit, atque efficit, ut tensa admodum, interim intus versus tympanum conice gibbâ, extus verò versus meatum auditorium concava sit: habet præterea Manubrium duas apophysès, quarum una possidet processum breviorè, crassiorè, acuminatum, tympani membranæ parti superiori anteriori quodammodo infixum, eamque versus meatum auditorium aliquantum ele-

vantem : alter verò processus longissimus , gracilissimus ,
tenuissimus , incurvus , flexilis , elasticus , fragilis , à plurimis
neglectus & prætervisus , à Cæcilio Folio primum inven-
tus , & postea à *Th. Bartholino* , & *J. J. Rau* animadvertus ,
locatur in sulco quodam ad finem meatûs auditorii ossis
in hunc finem excavato. B. *Het hamertjen*. G. Der Ham-
mer. Gall. *Le Marteau*. A. Hammer, Beetle.

MALLEUS PEDIS, vide *Malleolus*.

MALLEOLUS, sive MALLEUS, Gr. *Σφουρά*, *Σφοδρά*,
Πίζα Polluci, est duplex, *Externus* qui est inferior in pe-
de ossis fibulæ processus. Vel *Internus* estque processus
inferior ossis tibiæ. B. *De enkele*. G. Die knorren, gelen-
ke im fusze. Gall. *Malleole*, *la Cheville*. A. The Anckle.

MALLEOLUS, in vegetabilibus est novellus palmæ
innatus prioris anni flagello, cognominatus à similitudine
rei, quod ex ea parte quâ deciditur ex vetere sarmento,
prominens utrinque malleoli speciem præbet, vel, quod
capillatus utrinque & furculatus solebat ferri.

MALTHACODE, est medicamentum cera emollitum,
à *μαλάσσω* emollio, *μάλθη* est cera emollita.

MALUM MORTUUM, est scabiei genus, dictum
quod corpus nigrum & quasi mortificatum appareat; quod
est scabies cum livore & nigredine, ac pustulis crustosis,
nigris & sædis, sine sanie & sensu ac dolore, in coxis &
tibiis præsertim sæviens.

MALOGRANATUM, & MALUM PUNICUM, seu
GRANATUM, est cartilago *Xiphoides*, sic ab Arabibus
nominata, aliàs Fructum denotat.

MALVA, est planta, quæ plures habet caules longos,
satis crassos rotundos, medullosos, villosos, ramosos, ali-
quando rubicundos, repentes: folia sunt rotunda; aliquan-
tum incisa, villosa, mollia, coloris virido fusci, in margi-
ne dentata, caulibus adhærentia: flos est monopetalus,
campaniformis, patens & multifidus, ex cujus fundo
emergit tubus pyramidatus, staminibus plerumque onu-
stus: ex calice verò exsurgit pistillum, infimæ floris par-
ti adinstar clavi infixum, quod deinde abit in fructum pla-
num orbiculatum quandoque acuminatum, calice ut plu-
rimum involutum, è plurimis capsulis constantem axi ita
circumhærentibus, ut singulæ ejus striæ capsulam suam
quasi articulatione quâdam excipiant, semine sætam, non
rarò

rarò reniformi : radix simplex, longa, exigua, alba, faporis dulcis & viscosi : Gr. *Μαλαχρί*, ab emollienda alvo nomen traxit : *μαλάττω* enim mollire significat. Quin etiam sic Latinis, Varro *Malvam* quasi *Molvam*, quòd alvum molliat, dictam esse contendit. B. *Kaasjes-bla-den / maluwe*. G. Pappeln, kaeßz-pappeln, hafen-pappeln. Gall. *Mauve*. A. Mallow.

MALVAVISCUM, vide *Althæa*.

MALUS, Arbor est, cujus truncus habet externè corticem cinereum, asperum, internè flavescens & politum; lignum durum, album, aut albescens : folia sunt oblonga, obrotunda, quædam acuta, altera obtusa leviter in margine crenata, ubi tenera in parte inferiori aliquantum lanuginosa : finis pedunculi fit ovarium, cujus margo superior explicatur in coronam, instar calicis monophylli explicatam in quinque magna segmenta expansa : flos est rosaceus, pentapetalus, ovario intra coronam innatus, habet petala nata ex interstitiis segmentorum, & stamina multa orta ex calicis interno ambitu : ovario aucto, petalis excussis, elapsis staminibus marcescunt quinque tubæ longæ ovarii, centro emissæ; contrahitur calix fitque fructus pomum umbilicatum, quinque loculare, carnosum : fortè à verbo *Malo*, desidero, expeyto, propter insignem usum alimentarium, cibariumque : vel à Gr. *Μήλον*. B. *Appel-boom*. Gall. *Pommier*.

MAMMÆ, MAMMILLA, UBER, Grammaticorum senatus curiosior *Ubera*, interiora; *Mammas* ipsas eminentias dici voluit, *Μαζες*, *Μασός*, *Τιτθός*, *Τιτθίον*, *Μήλον* *Suida*, ob mali in rotunditate similitudinem, *Ἰθάκη* *Hom.* *Ἰθάκη* *Suida*, uter propriè pro ubere animalium sumitur. Est corpus globosum, album & molle, utrinque musculo pectorali anteriori in pectore incumbens, intus ex glandulis conglomeratis constructum, quo mediante lac à sanguine arterioso segregatur, in ductus aliquos majores colligitur, & ex his & per tubulos minimos papillam transeuntes, foras in usum foetus convehitur. B. *De hofst / mammen*. G. Die brust, duetlein. Gall. *La Mammelle*. A. A dug, teat, pappe.

MAMMIFORMES PROCESSUS, sunt duæ ossium temporalium apophyses. B. *Mamwoyze uitsteekfels*. G. Brustgeicher aufzwachs. Gall. *Apophyse Mastoide*, *Apophyse*

physiæ Mammiforme. A. Teatlike Process. Vide *Mastoides.*

MAMMILLA, idem quod *Mamma.*

MANDIBULA, MAXILLA, Gr. Γαμφήλην, Σιαγών, Τίρος, Γέρον, Ρυδθ. Estque superior vel inferior, *Superior*, è tredecim componitur ossibus, utrimque sex, cum uno impari. 1. Ad angulum oculi externum, & cum processu ossis temporum anteriore conjunctum, apophyti suâ os jugale producit. 2. Oculi canthum internum constituit, meatu præditum amplo, per quem ad nares redundans oculorum humiditas descendit. 3. Intra oculi orbitam, reliquis duobus interpositum. 4. Maximum omnium, genarum, & palati potissimum, absolvit partem, dentiumque cavernis elaboratum. 5. Juxta cum pari suo nasum constituit. 6. Extrema palati cum ossè socio terminat, atque hæc omnia harmoniis potius, quam futuris combinantur. 7. Est impar, quod vomer dicitur, narium sepimentum. *Inferior* verò vigente ætate in os unicum coalescit, duritie, crassitudine, adeoque robore insigne, habet processus duos, acutum unum qui *Corone*: tum retusum alterum, qui in capituli formam collectus *Condylus* appellatur. Foramina interna possidet duo, totidemque externa nervis egressum concedentia; inferioris dentes cavernulis excipit, & ossi petroso coarticulatur. B. *Kinbacken.* C. *Der kinbacken.* Gall. *Maschoire.* A. A The jawbone.

MANDIBULARES MUSCULI, idem quod *Masse-teres.*

MANDRAGORA, planta est, quæ habet folia immediatè ex radice erumpentia, longa, in medio ampla, in fine angusta, polita, coloris viridis, subfusci, odoris ingrati: flores sunt monopetali multifidi, campaniformes: post florem sequitur fructus mollis, globosus, carnosus, continens semina compressa, ut plurimum reniformia: radix est longa, crassa, bifida, externa cinerea, ferruginea, internè pallida, odore ingrato, & viroso; caput feriente & narcotico: radix ferè hominem refert, internè duo crura habet, & si supernè leviter vulneretur ab utroque latere, tum excrescunt quasi brachia, & tum supernè faciliè in caput formari potest, undè dicunt autores esse hominem subterraneum, ob quam causam vocarunt quidam *Anthropomorphon*, Ἀνθρωπομορφον homo, & μορφή figura, quasi figura hominis; vel ut aliis placet. *Quasi ἄνθρωπος μορφή*

Ἰεὺς τὸ ῥιζεύς, speluncarum, stabulorumque honos, quòd ad mandras pecorum, aliasque speluncas proveniat: *Má-
deu* enim est spelunca, pecorum stabulum. Alii derivant à Belgico sermone, quasi à *Man & Dragen*, ac si diceres virigeram, hominigeram: idque ob radicis formam, quam arte viri instar fingere norunt. Alii iterùm nomen inditum putant, quòd fecundas reddat fœminas steriles. Gr. Κί-
κκία Pythagoræ Ἀρχοντιμαρφῶς, Latinis *Canina* aut *Ter-
restris Malus*. Qui *Circeam* vocarunt, nomen illi à Circe fecerunt, quoniam creditur radix ejus ad amatoria con-
ducere. Pythagoras haud dubiè ab humana forma, quam radix ejus referre videtur, Anthropomorphon appellavit. Hinc sumptâ occasione, Agyrtæ & impostores illi circum-
foranei radices humanâ effigie insignitas circumferunt, quas Mandragoras esse testantur, cùm tamen constet eas esse fictitias, & manu factas ex cannarum radici-
bus humanâ specie sculptis, postea plantatis. Nascuntur autem subindè radiculæ parvæ, quæ repræsentant capil-
los, barbam, pectinis pilos, & ex terra eum acquirunt colorem, ut radices esse appareant. *Terrestrem Malum* Romani dixerunt Mas vocatur Μαρίον, & candida est. Fœmina nigra, Gr. Οειδανίας à similitudine foliorum ap-
pellata. Nonnulli *Dudaim* appellant. B. *Mandragers-
kruid*. G. Alraun. Gall. *Mandragore*. A. Mandrake, Man-
drage.

MANDUCATORII MUSCULI, idem quod *Massetæ-
res*.

MANIA, est imaginationis & judicii depravatio, cum excandescentiâ sine febris & timore: itaque nihil aliud est quàm majoris ac inordinati spirituum animalium impetus, qui ab anima refrænari non possunt, quod non absurdè li-
quet ex fortitudine, quam furiosi habent, quæ equidem, deficientibus spiritibus, fieri nequit, à *μαίνομαι* furo, in-
fano; dicitur & *Rabies*, *Furor*. Gr. Μανία, Μανική ἰσση-
σις, Ἀβρονηα B. *Dolligheit / razenthaid*. G. Tobflucht, wuetende unsinnigkeiten. Gall. *Fureur*. A. Madness.

MANICA HIPPOCRATIS, est sacculus laneus, fi-
gurâ pyramidalis, quo vina aromatica & medicamentosa, aliique liquores percolantur, ex ὀπῆ sub, & κερύγγου mis-
ceo. B. *En hipocras zak / hippocrates mouu*. G. Spitzigerbeutel. Gall. *Chausse d'Hippocrate*. A. Hippocra-
tes his sleeve astringer with à narrow end. MA.

MANIODES, est delirium Maniæ simile, à *μανία* furor, & *ἰδίῃ* forma.

MANIPULUS, est mensura sicca Medicis in præscribendis formulis familiaris; est enim determinata quantitas, quantum sc. unicâ manu comprehendi potest; hoc pondere plerumque herbæ metiuntur. *Manipulus Celso*, quod *Scribonio Largo* fasciculus, *Simpleri* indicio in nomencl. Rei Nummar. fol. 89. Quo sensu *Eusthio* cap. 1. §. 1. de remed. formal. definitur fasciculus, qui manu comprehendi potest *Rondeletio* cap. 2. Meth. cur. p. 17. cæterisque omnibus à Manipulo differt fasciculus, nisi fortè cum *Agricola* lib. 2. de extern. pond. *ἄσμελιος χειροπληθὴς* intelligendum. *Heurnius* lib. 1. Meth. Prax. utriusque discrimen explicatius tradidit, cui fasciculus, quantum plicatis brachiis capi potest. *Ovidius* de Medic. faciei, manipulum sciè circumscripsit: quantum manus unaprehendat. Notatur vulgò signo M. vel Man. B. *Gen hand-vol. G.* Eine hand voll. Gall. *Une poignée.* A. An hand full.

MANNA, dicitur esse ros pinguis arboribus adhærens; sed *Th. Bartholinus* Calabriam peragrans, narrat se legisse ex fraxino Mannam. Dicit incolas alternis ictibus truncum arboris fraxini vel omni vulnerare, undè liquor destillat, qui à folis calore exsiccat. Porro narratur tota examina insectorum (cicadarum, ut *Bartholinus*, vel apicularum, culicum instar, ut *Christ. à Vega*) ex arboribus istis succum dulcem exugere, quem uti apes deponunt, undè manna foliis, lapidibus, aliisque herbis sæpè communicatur, iisque adhærescit. Tempore laboris nullas habent alas, Teste *Herm. N. Grimm.* sed postea cum pluvia decidit, & manna eluitur, mutantur quasi in viscum quendam, qui instar clematis circa arborum ramos circumvolvitur; eo tempore, si tangas, resiliunt, virides crassasque alas obtinuerunt, quibus totum corpus contegitur. Error fortè inde venit, quia in sacris dicitur Mannam roris in modum decidisse, sed si quis diversitatem spectet, facile judicabit non esse eandem Mannam. Manna hodierna est succus luxurians & concretus ex foliis quarundam arborum, ut fraxini productus; observat *Don. Anton.* ab *Altomari*, quod meridie tantum, ac calidissimis diei horis manna exsudat ex foliis; majori enim caloris gradu opus est; ut succus ad folia perveniat, & extra va-
sa

sa sua deferatur; cælo enim sicco & mense Julio in regno Neapolitano & Sicilia spontè fuit liquoris limpidi instar & sensim concrefcit; postridie cultri ope eam colligunt, ne à pluviis & cælo udo liquecant, & in vasis vitreis condunt, ac deindè foli exponunt in chartis nitidis donec manibus non adhæreat, aliter enim liqueceret & candorem amitteret. Manna spontanea à die 21 Julii ad finem usque Julii effluit, nisi adveniant pluviæ. Julio deficiente Rustici corticem fraxinorum incidunt ad materiam usque, tunc à meridie ad sextam fuit idem liquor, & in grumos crassiores cogitur, caloris paulò intensioris ope: Manna alia Granata dicitur, quòd minoribus confect granis, alia Mastichina, quæ Mastiches propè granis est æqualis. Venit ex Calabria, imò ex India Orientali, Syria, Persia, Goa, ex Ormuz, Ceilon &c. Cùm carduis adhæret vel cùm liquida sit *Tereniabin* strictè appellatur: sed si fuerit durior, *Mastichina* dicitur vel *Granata*, quia in granis est. Item *Mel Aëreum*, seu *Aëromeli*; *Men Siracose*, *Terniabin*, *Thereniabin*, *Trungiabin*, *Terengibil*, *Drosomeli* &c. Leviter alvum morantem incitat, sapor est dulcis instar mellis; color debet esse albus, non fuscus aut rufus. Mannam quidem Veterum fuisse saccharum suspicantur. Gr. *Ἀερομήλι* & *Ἀερόμηλι*. B. *Manna / Honingdaut*. G. *Wiltgaw*, *Himmelbrot*, *Manne*, *Himmel-honing*. Gall. *Manne*. A. *Heavenly Food*, *Manna*.

MANNA CHYMICORUM, ut Mercurii, est destillatum quoddam ex præcipitato albo, nive albißimum; vocatur & *Aquila Cælestis*.

MANNA THURIS, vide *Thus*.

MANSORII MUSCULI, idem quod *Masteteres*.

MANUS, in genere sumitur pro ea parte à summo humero ad digitorum extremitates. Sed strictè dividitur in *Brachiale* vel *Carpum*, in *postbrachiale* & *digitos*. Interna post brachialis pars *vola* seu *palma*, verùm exterior dicitur *dorsum*. Gr. *χείρ*. B. *De hand*. G. *Eine hand*. Gall. *La Main*. A. *The hand*.

MANUS CHRISTI, est saccharum perlatum, sic dicitur quod cardiacis ingreditur, quo utuntur morte proximi, fortè sic dicitur, quia Christi manus tunc necessaria est, sive in vita futura sive in morte. B. *Paerel-suiher*. G. *Perlen-zucker*. Gall. *Sucre de Perles*. A. *Pearle Sugar*.

MA.

MARASMODES, est febris, quæ lento gradu tabem accerfit, ex *μαρασμός*; tabes, & *σίδος* forma. B. **Gen uitdrogende kooztg.** G. Duerre, wen man am leibe abnimmt, verfället, welck wird. Gall. *Fievre lente, ethique, ou de langueur.*

MARASMUS, est summus Tabis seu Atrophie gradus; oculi ægrorum hoc malo laborantium sunt concavi, collapsa tempora, nares acutæ, prominentia mala, costæ protuberantes, scapulæ instar alarum & claviculæ instar arcûs eminent: exerit se spina dorsi, collabitur venter, clunes pendent, aut consumuntur, manûs aridæ sunt incurvatis unguibus, cadunt pili, atque tota cutis evadit flaccida, arida, fusca, & in rugas contrahitur, venis interdum conspicuis & eminentibus, corpusque universum aliquando pellucidum & transparens conspicitur. Urget plerumque inexplebilis sitis, fames perit, respiratio existit summè difficilis, tandem alvi fluor, & tandem mors insequitur, hoc morbo senes non rarò obnoxii sunt, à *μαρασμός* marcesco. B. *uitterende ziekte.* G. Verfallen, mager werden, schwinden. Gall. *Consumption, Phthisie, Langueur.* A. Consuming fever.

MARATHRUM, est Feniculum; Antiqui vocarunt *ἀπὸ τοῦ μαρίζου, τὸ ἐν τῷ λάμπειν, καὶ ἀδρῆν*, quod est videre, lucere, quia visus aciem excitat. Recentiores vocarunt, quòd foliis teneris, mollibusque sit, vel quòd molliendi vim habeat. Nonnulli tamen deducunt *ἀπὸ τοῦ μαρμαρίου* à *Marcescendo*, cum ejus usus multus cum inaruerit & marcidum fuerit, ad condienda plurima. Vide *Feniculum*.

MARCASITA, sive **BISMUTHUM**, est substantia, colore plumbi & stanni intermedia, utroque durior, sibi similis, fragilis & scissilis, fractum splendens & strias latas habens, antè ignitionem liquefcens, tinniens, manus inficiens, reperitur in propriis, vel in argenti fodinis; & albo nitore argentum æmulatur, sulphuris præsentis notas gerit, acidique actione bituminosâ dimittit, metalla volatilia, atque friabilia admistu suo reddit. Est autem sui generis metallum, & veteribus ignotum, quia in Misnia solum reperitur: est autem alia ejus species, svedicis aliquis particeps, quæ marcasita aurea dicitur. Gold-kiefz. prima autem vocatur. B. *Marcasite / bismuth.* G. Wisz-muth,

muth, marcafit. Gall. *Marcafite*, *Bismuth*. A. Bismuth, Marcafite.

MARCHASITA, materia metallica impura varii generis, *Græcis*, *Latinisque* pyrites, *Arabibus* Markhasjitia, ut ex *A. vicennæ can. Med. l. 2. tract. 2.* constat. Cùmque vox hæc Latina jam civitate donata sit, necesse est penultimam Latino more, ob positionem in Arabico extantem produci. Hæc Borrichius

MARCOR, idem quod *Marafinus*.

MARGA, est pinguis quædam materia, & quasi medullosa, in nonnullis saxis contenta, variorum colorum, ideoque *Medulla Saxorum* vocatur; viribus cum terrestribus reliquis convenit. B. *Merg in de steenen*. G. *Steinmarck*. Gall. *La Moëlle de Pierre*, *Agaric mineral*, *Lait de Lune*. A. *Marle*, vel Marrow of Stones.

MARGARITÆ, *Perle* dictæ & *Uniones* si magnæ sint. Sunt lapides rotundi, in conchis nonnullis ex perittomate eodem quo testæ generantur, producti: imò & in ipsis animalculis, quæ conchis inhabitant, uti in Ostreis Anglicis, & Musculis nostratibus, sæpè inveni. Duplices censentur, *Orientalis* nempe & *Occidentales*. Illæ splendidiore sunt, adeoque cæteris præferuntur & præsertim *Persicæ*. Hæ lactescunt, minusque sunt splendide. Inveniuntur etiam in multis Europæ locis, uti in Scotia, Silesia, Bohemia, Frisia, locisque maritimis aliis, sed vilioris sunt notæ. Majores itidem & quæ perforatæ sunt, censentur minoribus & non perforatis maturiores & præstantiores. In medicina dicuntur cor roborare: sed præcipuè margaritarum vires consistunt in temperando acido. Gr. *Μαργαρίται*. B. *Perel*. G. *Perlen*. Gall. *Perles*. A. *Pearle*. Arab. *Lulu*.

MARIS, est mensura decem choarum Atticarum, vel librarum octoginta trium cum unciis quatuor.

MARISCA, idem quod *Ficus*.

MARMARYGÆ, sunt oculorum fulgores & corruscationes, à *μαρμαρυγή* resplendo. B. *Het vuur dat uit de oogten springt*. G. *Feuer das aus den augen springt*. Gall. *Lors que les yeux étincellent*. A. The glintierins and corruscations of the eyes.

MARMELATA, & MARMELADA, est succus cydoneorum in gelatinam crassiusculam cum saccharo con-

M m den

densatus : eaque tum simplex est, tum aromatizata, idque pro usu medico aut domestico. Venit à voce Lusitanica & Hispanica : *Marmelos* enim & *Marmellos*, illis malum cydonium est. B. *Marmelade* / *quee-bleys*. G. *Quitten-äpfel-fleisch*, *quitten lattweg*, *marmelat*. Gall. *Marmelade*, *Cotignac*. A. *Marmelade*.

MARMOR, lapis est, insigniter durus ac ad splendorem accipiendum, si poliatur, ita aptus, ut statuæ vel columnæ egregiè nitentes inde sculpi possint. Genera multa sunt, cum nec certa illis figura, nec color certus sit. Alia sunt *Alba*, uti *Alabastrites*; Alia *Rubra*; Alia *Nigra*, ut *Lydius lapis*; Alia *Variis coloribus*, uti *Porphyrites*, *Opbites* &c. Gr. *μάραγμα* à splendore. B. *Marmorstein*. G. *Marmelstein*. Gall. *Du Marbre*. A. *Marblestone*.

MARMORARIA, sed corruptè *Mamolaria*, est *Acanthus* seu *Branca ursina*, sic olim Romanis dièta, quod ejus folia columnarum maximè corinthiarum capitulis insculpebantur, quarum identidem tam scapi quam vertices marmore splendebant.

MARMORATA AURIUM est liquor tenax, pinguis, flavus, amari saporis, collectus in meatu auditorio, secretus ex glandulis meatum illum ambientibus, & hunc liquorem per tenues ductus evehentibus; inservit liquor inunctionibus membranæ intimæ meatus auditorii, ut servetur mollis, æqualis, polita, ab aère defendatur, inviscetque omnia animalia & sordes cunctas, quæ alioquin ad Tympanum usque reperent, vel hanc membranam laderent. Gr. *Κοψαλις*, & inde *Κοψαλιόσσωα* nuncupantur. Item *ἄραιον ῥινθιον*, aurium sordes. Vide *Cerumina*. B. *Ozsmart*. Gall. *La Cire ou l'espece de glu, qui se trouve dans la partie anterieure & cartilagineuse de l'Oreille*.

MARRUBIUM, sive *Prassium* est planta, quæ habet caulem lanuginosum, quadratum, ramosum, excavatum: folia obrotunda, sibi invicem opposita, rugosa, crassa, nervosa, in margine incisa, lanuginosa, villosa, albescencia, odorantia, saporis acris & amari: flores sunt minimi, albi, in verticillis densis distincti, circa caules nudi, habio superiori elato, & velut in cornua fissò, inferiori tripartito, mediâ portione plerumque bifida: semina oblonga: radix fibrosa, nigra, odoris aromatici, penetrantis, & grati: crescit hæc planta in locis incultis: vocatur ita,

ita, quòd marcescentibus & tabescentibus profit; vel quòd ejus folia marcida & squallentia videantur, quasi à rubigine exesa forent. B. *Andon / malrom*. G. Weiffer andorn. Gall. *Marrube blanc*. A. Hore hound.

MARRUBIUM NIGRUM, vide *Ballote*.

MARS, Belli Deus, sed à Chymicis sumitur pro ferro aut Chalybe. Undè *Martialia* dicuntur Medicamenta, quæ ex Marte parantur. B. *Ûzer / staal*. G. Eisen, stahl. Gall. *Fer, Acier*. A. Iron, steel.

MARSUPIALIS MUSCULUS, sive BURSALIS & OBTURATOR INTERNUS, habet foramen, uti & externus, inter pubis & ischium os, dictorum ossium circuitui extremo lateri affixus, transversim atque exterius, majori insigitur femoris processui. Interim carnosum veluti marsupium constituit, nonus est ordine secundùm *nostram Anatomiam*, quo femur movetur. B. *De innertsphe stopspier / haurspïer*. G. Der taschen gleiche mausz. Gall. *L'Obtivateur interne*. A. The Bursal muscle.

MARTAGON, est *Lilium* purpureo croceum: est & vox Chymica, obscura significationis. *Martagon*, est origine Gallicâ, & fortè ex Turcia translata.

MARTIALIS, vide *Mars*.

MARTIATUM UNGUENTUM, est duplex *Majus* vel *Minus*. Sed minus majori præstat, ex variis herbis aromaticis, oleis, cera, adipibus, gummis &c. componitur adversus nervorum & tendinum mala, nomen à Martiato Medico invenit. B. *Zeruzalf*. G. Sennfals.

MARTIUS PANIS, vel PASTA REGIA, fit ex Amygdalis excorticatis, instar pulmenti crassioris cum aqua rosarum contusis, & Saccharo ana, vel amygdalarum partibus duabus, Sacchari parte una, tum supra ignem in aheno diligenter agitata, usque dum superflua humiditas evaporaverit, depleque simul in massam manui non adhaerentem, ex qua deinde lautia præparantur.

MARUM, planta est exotica, Majorana figura & viribus similis; adèd ut pro una eademque Herba à nonnullis habeatur. Vidi speciem Mari Thymi foliis, altitudine ejusdem crescentem, & odore gravem. Ex Syria ad nos defertur. Dici volunt à Rege quodam Thracie, cui nomen *Maro* fuit: sed verisimilius ab Amarako, per apocopen, nomen impostum, videtur esse origani species.

Mm 2

MAS,

MAS, quid sit, omnibus notum; sed in republica Medica instrumentum oblongum est, & acuminatum, quod modiolio sive trepano inditur, ut trepanum in initio firmiter stare, vide *Modiolus*. B. *Det mammetjes panbooz*. G. Der borer, trepan. Gall. *La Piramide du Trepan*. A. A borer or trepan.

MASLACH, compositio Turcis est ex opio præparata, cujus dosis est drachma, imò ad tres quandoque innoxie devorant, præsertim si Veneris aut Martis prælium sint inhuri. Vocatur & *Anfion* vel *Amphion*.

MASSA, nominatur sæpè omnis sanguis, in toto corpore simul sumptus. Sic & *Massa* dicitur omnis compositio ex pulveribus aliisque rebus siccis cum fluidis in unam substantiam redactis, uti sunt massæ pilularum, massæ emplastrorum &c. Sic & pro *massa* habetur carnis quedam excrescentia. B. *Gen deeg / masse*. G. Ein teig. Gall. *Paste, masse*. A. Past, Masse.

MASSETERES, MANSORII, seu MANDUCATORII & MANDIBULARES, sunt musculi maxillæ inferioris, à maxillæ superioris osse primo & osse jugali producti, maxillæ inferioris margini inferiori, exteriori per spatium quatuor ferè digitorum inferuntur; maxillam inferiorem fortiter adducunt ad superiorem, atque eam dextrorsum, laevorsum & antrorsum ob fibrarum diversitatem, commovere possunt, à *μαστωρ* manduco. B. *Kauw-spiere*. G. Kauw-mausz, die mauesse der kinbacken. Gall. *Les Massefers*. A. The Muscles of the lower jaw.

MASTICATIO, & MANDUCATIO, est actio, que maxillam inferiorem versus superiorem adducendo, variè declinando, interceptos cibos dentibus comminuit, & salivæ in ore admiscet. B. *Kauwinge*. G. Das kauen. Gall. *l'Action de mâcher*. A. Knawing.

MASTICATORIUM, est Medicamentum quod ore detentum, sæpius masticatum, salivam prolicet ex *Pyrethro*, *sale*, *mastiche* &c. præparatum. B. *Kauw-middel*. G. Eine artzney die man kauet. Gall. *Masticatoire*. A. Masticatory.

MASTICHINA, aqua vitæ, & oleum *masticinum Officinarum*, penult. corrip. ut cætera omnia adjectiva ininus à rebus inanimatis derivata: Vide *Amaracimus*, seq. De

De oleo illo ita *Dioscorides l. i. c. 51.* τὸ δὲ μασίχων ἐκ τῆς μασίχης λίπας σκινύεται.

MASTIX, seu **MASTICHE**, est gummi, Resina aut lachryma ex lentisco arbore exsudans, venit ex Chio, Syria, Candia, Provencia, Hispania, &c. ex albo citrina est, pellucida, granulata, bene odorata, friabilis &c. à μασίχῳ flagello, nam è caudice lentisci cæso exsudat. Vel fortè à masticando, quia masticatu plurimum saliva elutriatur. B. *Maftil.* G. *Mastix.* Gall. *Du Mastic.* A. *Mastick.*

MASTOIDEI, & **MASTOIDES**, sunt processus mammiformes, qui à latiore basi in obtusum verticem protenduntur, & vaccinum uber figuræ similitudine expriment, ossibus temporum accreti, siti ad latus & infra meatum auditorium: Item sic vocantur *Musculi capitis flexorii*, qui à sterno & clavicula orti, in mammiformem processum terminantur, ex *μασις* mamma, & *ἰδῆ* forma. Vide *Mammiformes processus.*

MASTOIDES, idem quod *Mastioidei.*

MASTOS, idem quod *Mamma.*

MATER, idem quod *Matrix* seu *Uterus.*

MATER, idem quod *Uterus.* Præter hoc significat foeminam, quæ peperit.

MATER DURA, est membrana, quæ cranio intus in quibusdam locis firmiter adhæret, cerebrumque & cerebellum mediâtè obducit; quatuor habet sinus, qui vicem venarum sustinent, & inter cerebrum & cerebellum simul conveniunt, quæ conjunctio ab *Herophilo*, *Torcular* vocatur. B. *Het dikke hersen-blies.* G. *Das dicke hirn-häutlein*, vel *hirn-fell.* Gall. *La Dure Mere.* A. *The Thick membrane of the brain.*

MATER PERLARUM, **MACRA PERLARUM** seu **MARGARITARUM**, sunt conchæ & testæ, quæ intus splendore margaritarum nitent, ubi præsertim sunt ex genere nautilium, undè & nomen diductum. B. *Patrel-moer.* G. *Perlen-mutter.* Gall. *Nacre de Perles.* A. *Mother of pearls.*

MATERSYLVA, est *Caprifolium*, fortè ita vocatur, quod in fylvis, quasi mater, priores partes habet. Vide *Caprifolium.*

MATER TENUIS, est membrana quæ cerebrum & cerebellum immediâtè investit sub dura matre, omnesque

gyros & anfractus illius intrat, vasculis sanguineis quam uberrimè perfusa; nervis ex cranio egredientibus tunicam concedens. B. *Het dunne hersen-drieg.* G. Das dinne hirn-häutlein, vel dinne hirn-fell. Gall. *La Pie Mere.* A. The Thin and inner membrane of the brain.

MATRACIUM, nihil aliud est, quam sacculus cui inest tartarum calcinatum, vel simile quid, etiam crucis in modum interpungitur, ut salia contenta inde in cella humida in liquoris formam, resolvantur: porro dicitur & vitrum tenue & purum, urinis inspiciendis accommodatum, quod etiam *Matula* dicitur, habetque formam ferè rotundam, cum collo satis spatioso. B. *Matras / piss-glas / nrinaal.* G. Ein harn glasz. Gall. *Urinal, matras.* A. Idem.

MATRICALIA, sunt, quæ matricis morbis destinantur medicamenta.

MATRICARIA, planta officinalis, chamomillæ species, habens plures caules, satis crassos, rigidos, firmos, cannulatos, medullâ albâ, fungosâ, repletos, in plures ramos divisos, folia sunt satis lata, in segmenta divisâ, ad unam costam conjugatim posita: flores habent calicem squammosum, subrotundum, suntque in umbellam congesti; sed plerumque laxiores: semina oblonga, saporis ingrati, amari, & odoris fortis. Gr. *ματρίκιον*: ita dicitur, quod matrici profit. B. *Moeder-krupd.* Gall. *Matricaire.* A. Feverfew.

MATRIX, seu UTERUS. Inter Vegetabilia tamen denotat Medullam sive cor alicujus plantæ.

MATRONALIS FLOS, seu VIOLA, *Viola Damascena*, dicitur quod odoris gratiâ à Matronis atque virginibus coli soleat, iisque in deliciis sit. B. *Damast-bloemen / Damasten / Mast-bloemen.* G. *Damast-blum.* Gall. *Damas-violette, Violette de Dames.* A. Dame violets.

MAZA, est species panis apud Veteres, quæ tempore *Hippocratis & Galeni* coquebatur: consistabat maxima ex parte ex farina hordei tosta, oleo & melle; sed posterioribus temporibus, compositio ex amygdalis & saccharo, facta fuit, & *Maza* seu *Maza panis & Gallis Macrons & Macarons* dicitur. Apollodorus apud Athen. à *μαζα* & *μαζα* manducare, comedere, derivari scribit: ipse verò Athenæus à *μαζα* pinso derivat, quem & Eustachius sequitur,

MA.

MATURANTIA, sunt medicamenta, quæ partes suppurandas suâ actione sic solvunt, ut omnes suppuratæ coëant in unum locum nullis distinctum cellulis, & ex quo apertura facta omne suppuratum unâ vice expelli possit. **B. Hippokratende middelen.** G. Zeitigende mittel.

MATURATIO, Gr. *ματῦσις*, chirurgica vox est, & dicitur de tumoribus in pus vergentibus, item de Variolis. Chymicis quædam exaltatio est rerum crudarum in maturiorem & gratiorem statum; estque *Digestio*, *Circulatio*, *Fermentatio* & *Projectio*. **B. Hippwerdinge.** G. Die Reiffung. Gall. *Maturité.* A. Ripeness.

MAXILLA, vide *Mandibula*.

MEATUS, Gr. *μέγεθ*, est vas, ut vena, arteria, vasa lymphatica, ductus chyliiferi &c. per quod aliquid transit; alii sunt recti, alii ramosi, alii tortuosi &c. **B. Ein doorgang, weg.** G. Ein gang. Gall. *Passage.* A. Idem.

MEATUS AUDITORIUS, Canalis est, Conchæ continuatus, ab ejus cartilagine continuata, angustata, originem ducens, sic externo sui extremo ab Auricula principium sumens, porro temporalis ossis parti petrosa insculptus, sic dictum os perforans, obliquè ad anteriora versus faciem excurrentis, longus, angustus, non rotundus, sed quodammodo depressus, in initio paululum ascendens, mox incurvatus iterum circulari sectione, descendens deorsum iterum ascendens, demum ultimo, maximè parte suâ inferiori, ad extremam tympani membranam, quâ terminatur, descendens, à qua obliqua sectione clauditur sic, ut faciat cum hac obtusum angulum parte superiori, & posteriori; acutum verò anteriori & inferiori; sic serpentino incessu progreditur, in toto tamen suo decursu plus descendit, quam ascendit, hinc deorsum paululum declinat, & figuram habet tubulosam, Cylindro-ellipticam, tortuosam; sed ut hujus cavitatis configuratio clarè percipiatur, ad quam dilucidè explicandam verba minus sufficiunt, nullus aptior modus est, quam si cerâ, vel alio liquato corpore eadem repleatur; ita enim ablatis postea partibus illam circumscriptibus remanet in concreta materia cavitatis distincta figura; canalis istius longitudo, in ipsius quidem medio desumpta, novem lineas, altitudo quatuor, latitudo verò tres æquat; quæ tamen latitudo in ipsius principio major est, constat hic

meatus partim cartilagine conchæ elasticâ, continuatâ, partim ossè petroso, protuberantiis quibusdam cartilagine excipientibus, ut & ligamento validissimo ab extremitate conchæ proveniente, iisque variis, hic ductus vere soniferus est, dum sonum versùs interiora deferat; dum radios sonoros, ab auricula receptos, natos, impulsos, recipiat, retineat, redire & iterum ad exteriora egredi, impediât; reflectat, & quidem creberrimè, & efficiat, ut omnes in medium sui finis currant, hoc est in membrana tympani centrum, uniti, illibati, illæsi incurrant, dum interim hujus canalis obliquitas & tortuositas ejus longitudinem, superficiemque augeant; loca reflectionum, ipsasque reflexiones multiplicent, & simul impediât corpusculorum heterogeneorum facilem ingressum, & transitum ad interiora. **B.** *ἡτ ἰσθμοῦ γατ.* **G.** Der gang des ohrs. **Gall.** *Le Conduit auditif.* **A.** The auditory passage.

MEATUS URINARIUS, vide *Urethra*.

MECHOACANNA, est Radix purgans alba, Brionia instar, ex India Occidentali in taleolis ad nos mittitur, præsertim ex Hispania Nova. Duplex habetur ratione loci: Prima ex Mechoaca insula (undè nomen) affertur, altera verò ex continente circa Nicaragua nata, quæ priorè longè præstantior est. Inter Convolvuli species numeratur. Folia habet magna obscurè virentia & lata, & in acutum desinentia. Vocatur & Mechoacanna Peruviana, Rhabarbarum album. **B.** *Witte mechoacanna / rhabarber van mechoaca.* **G.** Weiße rhabarber. **Gall.** *Mechoacan.* **A.** White Mechoacan.

MECON, Latin. *Papaver*, Gr. *Μήκων* à *μηκωσίν* hoc est ministrando, quòd suis fungi muniis vescentes non patiatur, nam sensibus papavereo sopore vinctis, membra nequicquam agere possunt.

MECONIUM, est opium sive condensatus papaveris succus. *Item* excrementa foetus, post partum intestinis adhuc inhaerentia, à papaveris succi nigredine sic dicta, à *μηκων* papaver. **Gall.** *La colle, vel la poix, sive la larme du pavot le Meconium.* **A.** Juice of poppies.

MECONOLOGIA, est opii descriptio, ex *μηκων* papaver, & *λεγω* dico.

MEDELA, idem quod *Curatio*.

MEDIANA VENA, est illa sita in cubiti flexura inter

Ce-

Cephalicam & Basilicam media : eâ tumefactâ à perito Chirurgo tuto fatis pertunditur, sed imperito non sine periculo læsuræ tendinis subjacentis, undè convulsiones, gangrænæ &c. procurantur. B. *De mediaan ader / middel ader.* G. Die median-ader. Gall. *La veine Mediane.* A. The median veine.

MEDIASTINUM, est sepimentum membranofum, Thoracem & pulmones bifariam dividens, estque ipsum duplex, dum pleura cingens Thoracem ab utraque parte in medio assurgit, hocque sepimentum constituit, hinc antè sternum attingit, posterius dorsi vertebra. B. *Het middelfchor.* G. Das brust fell, mittel fell. Gall. *Le mediastin.* A. The Mediastin.

MEDICA, est Trifolii species, sic dicta quòd in Media plurimum crescat, undè nobis primum advecta : quæ & unica femente durat annos decem : cum Milium annum postulet curam. B. *Wlaber-rupsen.* G. Schnecken- klee, heil-futter, vieklee. Gall. *Luzerne, herbe au limaf- son, St. Foin.* A. Trefoil bardned. hedge-hog-tre foil.

MEDICAMENTUM, est auxilium conveniens, quo cum alteratione morbi impugnantur, eo fine, ut sanitas in integrum restitatur manente vitâ : vel quicquid corporis affectum depellit. Estque vel *Actuale* quòd primo contactu corpus nostrum ea, quâ præditum est, qualitate, afficit : ut ferrum candens, aqua frigida. Vel *Potentiale*, cujus vis non primo contactu, sed tum demùm sese exerit, cum illa ex aliqua in corpore mora, in medicamento excitatur, ut Piper, Raphanus, salia acria &c. deindè medicamentum dicitur vel primis vel secundis, vel tertiis facultatibus esse præditum. Eæque omnes à temperamento & varia particularum in corpore nostro actione innotescunt. *Medicamentum* est triplex *Chirurgia, Pharmacia & Viçis Ratio.* Vocatur etiam medicamen- *ταμα Φάρμακον, Κοτήριον, Αλξιόν,* Remedium, juvans, & indicatum. B. *Gen genes- middel.* G. Mittel, genelz mittel, artzney. Gall. *Medecine, Medicament, Remede.* A. A Medicine, Remedy.

MEDICINA, est ars medendi, sive quâ per convenientia remedia, quantum possibile est, introducatur sanitas amissa, conservatur præsens in corpore humano, à Galeno definitur à fine, quòd sit *Ars presentis sanitatis*

conservatrix, & labefactata instauratrix, & libro introductorio, *scientia sanitatis protectrix*, & *morborum expultrix*, ab Herophilo autem ex subjectis, *scientia salubrium, insalubrium & ventrorum. Medendi Methodus*. à Clarissimo Sylvio de le Boe, sic definitur, *Ars inveniendi & rite usurpandi Remedia reparanda ac restituenda valetudini amissa maximè convenientia*. Medicina à Sennerto aliisque rectè in quinque partes dividitur; in *Physiologiam* nempe, in qua agitur de constitutione humana quatenus sana; ad hanc etiam pertinet *Anatomia*. 2. *Pathologiam*, in qua agitur de morbosa corporis nostri constitutione. 3. *Semeioticam*, de signis sanitatis & morborum. 4. *Hygienam*, illa de regimine sanitatis conservandæ leges pronunciat. 5. Et *Therapeuticam*, quæ docet *Dietam*, *Chirurgiam*, & *Pharmaciam*. Prima & generalis Medicinæ divisio bimembris tantum est, & unâ medicinæ partem *Theoricam* constituit, altera verò *Practicam*. Medicinæ subjectum est corpus humanum quatenus sanabile: ejusque scopus seu *Finis* est *Sanitas*. *Hippocrates* vocat eam *Artem Longam* cum dicit, Gr. ἡ δὲ τέχνη μακρὴ, è contra *Paracelsus* eam ponit *Brevem*; quidam Arabes eam *μικροτέραν* appellarunt, artem parvam, reverâ tamen ars magna & longa est, ita ut exclamare cogamur. *Quantum est quod nescimus*. Gr. ab ἰδοῦμαι, medeor. B. *Genes-kunst*. G. *Artzeney-kunst*. Gall. *Medecine*. A. *Medecine*; the art of Physick.

MEDICINALIS, vide *Critici dies*.

MEDICUS, est vir artis Medicinæ summè gnarus, eamque apud Clinicos exercens: si autem rationem experientia observatisque aliorum adjungit, dogmaticus vocatur, si solam consulit experientiam & à similitudine concludit, dicitur Empiricus. Gr. ἰατρὸς, ab ἰδοῦμαι medeor. Vulgò vocatur *Doctor* ob promotionem suam, quâ potestatem alios docendi accepit. B. *Gen genes-heer / gen geleerde* in *de genes-kunst*. G. *Ein artzt*. Gall. *Un Medecin*. A. A Physician.

MEDIMNUS, est Mensura aridorum, Attica continet chanicas quadraginta & octo, sive centum & octo libras mensurales, seu modios sex, non medicos, sed georgicos, ejus nota fuit μ & in summitate s.

MEDITULLIUM, est spongiosum illud inter duas
cra-

cranii laminas, vide *Diploe*. B. *Tafelfcheidfel*. Gall. *Diploe*

MEDIUM, est Viola Mariana, quæ à Media regione nomen habere putatur.

MEDIUS VENTER, idem quod *Thorax*.

MEDULLA, inter mineralia partem molliusculam denotat, quæ in faxis nonnunquam reperitur. B. *Merg der steinen*. G. Steinmarck. Gall. *Moëlle*. A. The Marrow, vel softer part in stones. Inter vegetabilia, est media cujuslibet caulis, feminis, fructus pars mollior ac præstantior, quam & cor & matricem appellant. Quoad animalia, medulla est pars mollior, & pinguior, quæ in ossium cavitatibus continetur, sive oleum blandissimum, suavissimum, & subtilissimum, quod in toto sanguine est. B. *Merg*. G. Das marck in beinen. Gall. *Moëlle*. A. The Marrow.

MEDULLA CEREBRI, est substantia alba & mollis, ex infinitis nervorum filamentis, singulis ab invicem separatis composita, exterius corticali substantiâ obducitur, quæ magis cinerea est, intrus corpus callosum constituit: in ea fit spirituum animalium distributio, & imaginatio. *Malpighius* eam ex innumeris filamentis constare affirmat, nam nervi exinde oriuntur. B. *Wet herffen-merg*. G. Das marck im hirn. Gall. *Le Cerveau*. A. The Marrow-like part of the Braine.

MEDULLA LACTIS, sive **LACTIS FLOS**, est quodvis butyrum.

MEDULLA OBLONGATA, est initium spinalis medullæ, à qua nervi intra cranium originem sumunt, quæ per foramen occipitis & vertebrarum usque ad os sacrum descendit, ex suis lateribus decem nervorum paria ad thoracem, abdomen & artus emittit, etiam sensorium commune *πρωτον αισθητικον* appellatur, quia ubi nervorum origo, ibi est sensuum externorum receptio communis. B. *Wet lange merg*. G. Das lange marck. Gall. *La Moëlle Allongée*. A. The long Marrow.

MEDULLA OSSIUM, est substantia pinguis, in ossium cavitatibus, porositatibusve ab arteriis deposita: Medulla hæc membranulis & cellulis continetur, & omni prorsus sensu caret; in fistulis majoribus rubicunda est, in minoribus alba, in ossibus spongiosis mollis & succulenta: etiam conicere licet, duntaxat exudationes ossium esse,

esse, ex eo quod ossa plus materiæ sulphuræ & pinguis accipiunt, quam in nutrimentum vertere possunt, quæ deindè per ductus adiposos ejusque sáculos, ad ossium interiora fluit, postea à venis recipitur & in sinum sanguinis deponitur. Gr. *Μυελός*. B. *Been-merg*. G. Das marck in beinen. Gall. *Moëlle de l'os*. A. Marouw of the bones.

MEDULLA SPINALIS sive DORSALIS, est cauda cerebri. Gr. *Μυελός, Γαλίτης, Νοτιαίος, Διαυχίτιος, Ψοίτης* Galeno, est illa pars quæ per annulos vertebrales descendit & in os sacrum terminatur, habet etiam substantiam eandem & usum cum cerebro; nervorum coagmentatio est, quorum etiam usum possidet; superius bilida conspicitur; hinc si alterutra obstruatur, *Hemiplegia* sive paralytis unius lateris oritur, utrimque triginta nervorum paria ad artus, ventres, cæterasque corporis partes emittit, si convenienti liquore diligenter lavetur, in plurimas fibrillas dispescitur. B. *Det rugge-merg*. G. Das marck im ruck-grad. Gall. *La Moëlle de l'épine*. A. The Marrow of the back bone.

MEGANSPHLANGHNUS, qui viscera magna & tumida habet, à *μέγα* magnum & *σπλάγρον* viscus. B. *Die grote ingewanden heeft*.

MEL, Gr. *Μελ*, quid vulgò sit, notum. Est substantia liquida crassiuscula ex albo flavescens, nata in variis vegetabilium floribus, & ab apibus in iisdem collecta. Mel differt tum ratione temporis, & loci tum ratione plantarum ex quibus colligunt illud apes; sic veteres locuti sunt de melle venenato, ubi in vicinia erant multa Rhododendra. Pharmacopæis denotat aliquando succum simplicem ad mellis consistentiam inspissatum, melque sapore æmulantem, sic convenit cum sapa sive Rob; uti mel passulatum, juniperinum. Non rarò refert Syrupum cum melle paratum, ut mel rosarum, diamorum &c. B. *Honig*. G. Honig. Gall. *Miel*. A. Honie.

MELA, Gr. *Μέλα*, est instrumentum Chirurgicum, *Specillum* dictum. Imperitum vulgus à tentando *Tentam* vocat. Conficitur ut plurimum ex argento, vel ebore, idque ad exploranda ulcera, vel calculum urethræ infixum, extrahendum &c. aptum pro vario usu, varias habet formas. Gr. à *Μελίς* trunco. B. *Ten tentyzer* / *een tintel-izer* / *prober* / *proef-izer*. G. *Probier-eisen*, *wund-eisen*. Gall. *Sonde*; *Speculum*. A. A Probe. ME.

MELAMPODIUM, appellatur sic Helleborus niger (quoniam Melampus caprarum pastor, furentes in sepe-
ti, filias hoc primum purgasse & sanasse, fertur) foliis
platani.

MELAMPYRUM, est planta, cujus caulis quadratus,
lanuginosus, purpureus, ramosus: folia sibi invicem op-
posita per intervalla, quaedam angusta instar Linariae, alia
ampla, & profundè incisa, aspera, coloris virido fusci,
in summitate plantæ adsunt folia breviora, satis lata, coloris
purpurei: flores ex alis foliorum erumpentes in foliaceas
spicas congeruntur; post florem sequitur fructus aut testa
subrotunda, ab inferiori parte ad superiorem in duas par-
tes dehiscens; quæ singulæ in duo loculamenta sunt di-
visa, continentia semina oblonga, nigra instar tritici: ra-
dix parva lignosa, fibrosa: hæc planta crescit in locis hu-
midis & in Pratis, quasi triticum nigrum, vocatur etiam
Triticum Bovinum & Vaccinum, ex *μύλας* niger, & *πύργος*
frumentum. B. *Paetds-bloem*. G. *Fleisch-blumen*,
schwartzer weitzen. Gall. *Blé noir*, *blé de vache*, *blé de*
boeuf, *Rouge herbe*. A. *Horle Flower*, *cowe-wheat*.

MELANAGOGA, sunt medicamenta atram bilem (Ve-
teribus putatitiam) evacuantia, ex *μύλας* niger & *ύγρον* edu-
co. B. *Genees-middelen tegen de zwarte gal / ofte*
zwaarmoedigheid.

MELANCHOLIA, est delirium diuturnum & perti-
nax circa unum objectum absque febre, quo ægri sine
causâ manifesta admodum tristantur & metuunt; horren-
da, nonnunquam etiam ridicula, imaginantur & sibi per-
suadent; color cutis externus est pallidus, flavus, vel fus-
cus, solitudinem amant, ut suæ indulgere possint medi-
tationi, anxietatem, repletionemque ab assumptis in hy-
pochondriis sentiunt, ructibus, flatibus, & spasms fre-
quenter sunt obnoxii &c. illa spectant vel ad corpus, vel
ad animam: nam si corporis illis imaginatio fit, putant se
nullum habere caput, nates, nasum &c. vel mortuos esse;
sed quoad animam, de vita æterna desperant, & sibi per-
suadent à diabolo tentari, & cum eo sermones miscere
&c. quoad reliqua videntur sani, imo sæpè sanissimi. B.
Woesgeestig / swaarmoedig. G. *Melancholey*. Gall.
Melancholie. A. *Idem*. Veteribus vocabatur hic morbus
Atra bilis, quum illa sanguinis & humorum crassities ac
ma-

malignitas acris aderat, undè hic morbus producebatur, five tum à causis corporeis, five à mente hæc dispositio inducta fuerit. Videbant enim vere quod in hoc morbo ægri sæpè evomebant materiam aterrimam instar picis, quæ omnium malorum causa fuerat, ex μέλαινα nigra & χολή bilis. B. *Swartz gal.* G. Bœlz, schwarz gebluet. Gall. *Melancholie, la Bile noire.*

MELANOPIPER, vide *Piper.*

MELANOSMEGMA, est sapo niger, ex μέλαινα nigrum & σμῆγμα sapo, à σμείω abstergo.

MELANTHIUM, est Nigella, ut & alia florum species: sic appellatur à nigro feminis colore, à μέλαινα niger & ἄνθος flos. B. *Hardus-zaad.* G. Schwartzzer kummel, schwarzter coriander. Gall. *Nielle.* A. Fennel Flower.

MELAS, vide *Albus.*

MELE, vide *Mela.*

MELEAGRIS, est *Fritillaria*: sic dicitur ab ave Meleagride, seu perdice Barbaria, cujus plumas dicunt referre. Vide *Fritillaria.*

MELIA, est Fraxinus, dicitur & Milla, à & μέλιζα fortasse, *Trunco*, quòd homines eà truncarentur: Hæta enim ex ea fiebat.

MELICERTIS, est tumor tunica propria conclusus, hærens vel in folliculis glandulosis quacunq; in corporis parte, vel ubi membrana cellulosa vulgò adipem colligendo dicata reperitur, ex materia mellea ortus, indolens, rotundus, digitis facillè cedens, sed ilicò rediens, ex particulis lymphaticis non ritè circulantibus originem fumere videtur, quæ, evaporato humido, massam melleam relinquunt; eodem modo in Steatomate & Athromate contingit, ex μέλι mel, & κηρίον favus. B. *Ein Honig-gezwel.* G. Ein honig geschwulst. Gall. *Meliceris.* A. Honey tumour.

MELICRATUM, est hydromel, five mulsum, quòd componitur ex una parte mellis & octo partibus aquæ pluvialis, ex μέλι mel, & κρηάριον miscéo. B. *Honig-wasser / merde.* G. Meth. Gall. *Eau miellée, Hydromel.* A. Metheglin.

MELIGEION, est vox vix usitata, denominatio sumitur à μέλι mel; estque chirurgis humor ex ulceribus manans oleosus & ferè mellis consistentia, sæpè cum ossis

carie, cum fœtore ferè in modum eboris recens raspati.

MELILOTUS, est species Trifolii odorati, habetque unum pluresve caules rotundos, striatos, excavatos, flexiles: folia terna, Fœnum Græcum referentia, sed magis alba, in margine crenata: flores sunt exigui, leguminosi, in spicam longam dispositi, coloris flavi, aliquando albi, odoris grati: flori succedit capsula nigricans, nuda, non recondita in calice ut in trifolio, fœta uno vel altero semine rotundo, exiguo, pallido: radix longa, exigua, alba, flexilis, fibras multas habens: crescit hæc planta in locis arenosis & siccis. Dicitur propter melleum saporem, qui ex caule ejus & radice deprehenditur, dum comeduntur, ex *μῆλι*: mel, & lotus, nam inter Loti species etiam recensetur. Vocatur etiam *Sertula Campana*, quòd flos ejus coronamentis dicatus sit, & quia ex ea antiquitus coronæ & ferta factitata sint. *Corona* etiam *Regia* appellatur, quoniam luteis floribus supernè coronatur, atque superbit. B. *Meloten / Malloren / welriehende klavere / geelt-steen-burch*. G. Stein-kee. Gall. *Melilot*. A. Melilot.

MELIPHYLLUM, est Melissa, ex *μῆλι*: mel, & *φύλλον* folium: quia apes Melissam amant, & ex ea mel colligunt.

MELISSA, ceu *Citrago*, vel *Apinifrum*: est planta, quæ habet caules quadratos, duros, ramosos: folia oblonga, acuta, satis ampla, aspera, lanuginosa, aliquantulum in margine incisa, coloris viridis, subfusci, splendentis, odoris citri, grati, saporis aliquantulum acris: flores in foliorum alis nati, annulos quasi formant, qui tamen non sunt integri circa caulem, neque omninò verticillati; galea erecta, subrotunda, bifida, barba tripartita; calix tubulosus est, quinquifidus, longus, tribus segmentis majoribus & binis inferioribus sic unitis, ut bilabiatus appareat: floribus decedentibus succedunt quatuor semina obrotunda, oblonga, sibi invicem adjuncta, in calice florum inclusa: radix fibrosa, longa, divisa, rotunda: sic vocatur vel à melle, quòd apes ejus foliis gaudeant: vel ab apibus quæ Gr. *Μελισσαι* & *μῆλις* vocantur, vel dicitur quasi *μῆλον Malum*, nempe citreum, & *ἴσσω* sedere facio, quia citreus odor huic herbæ insideat, seu inhæreat, vel à *μῆλι*: mel. B. *Melisse / citroen-kruid / timoen-kruid / consielle de grein / bycu-kruid*. G. Melisse,

liffè, iven-blad, bien-fang. Gall. *Meliffè*, ou *herbe de Citron*. A. Balm, Bawn, Bauwme.

MELISSOPHYLLUM, five MELIPHYLLUM, Lat. *Apiastrum* & *Citrago*, est Meliffa, vel planta ei analoga, ex *Μελισσα* Meliffa, & *Φάλλος* folium, nihil aliud, quam *Apum Folium* significat, quia apes ejus folio magno perè delectentur: vel mellis folium indicat. Sic itaque nominari cœpit quòd hinc apes mellis materiam colligant. Pari ratione Latini *Apiastrum* haud dubiè dixerunt, quòd eà herbà apes plurimùm lætentur, adeò ut si ea alvearia confricentur perunganturve, detentum in eis examen non fugiat. *Citraginem* autem vocarunt ab odore Citri: nares enim si confulantur, citrum malum olebit.

MELITEMA, est Trageæ species ex melle & Medicamentis subacta. B. *Medicinalē houghortjes*. G. Honig-kuechlein, lebkuchen.

MELLAGO, est medicamentum quodlibet ad consistentiam mellis reductum.

MELO, est cucurbitæ species: quæ habet caules longos, farmentosos, repentes, asperos: folia cucumeris, sed minora, rotundiora, minus angulosa: flores sunt parvi, flavi; post florem sequitur fructus, in initio aliquantulum villosus, figuræ & magnitudinis diversæ, est vel glaber, rotundus vel rugosus, magnus vel parvus, habens corticem durum, crassum, coloris viridis & cinerei; caro est tenera, medullosa, humida, glutinosa, flava aut rubicunda, odoris & saporis dulcis, & valdè grati, in terna loculamenta bifariam secta divisus, continens semina oblonga, plana, ex flavo albescentia, habentia corticem durum, fætum amygdala albissima, dulci, & oleosa; loculamenta, in quibus reconduntur semina, continent medullam liquidam rubicundam, boni saporis: dici volunt à numeroso semine, five millenis seminibus, vel fortassè à *μῆλον* pomum, quòd figura pomum seu malum referat. B. *Melion*. G. Melaun, pfeben, melonen. Gall. *Melon*. A. Melon.

MELON, Gr. *Μῆλον*, fructus arboris mali, fortè à *μῆλον*, quod idem atque *φροντίζω* *Curo*, *Sollicitus sum*: quod Prisci, ut nunc, de malis admodum essent solliciti, easque omni cum diligentia & studio colerent.

MELOCACTUS, idem quod *Melocarduus*, ex melo & *κακτῶ* carduus. ME-

MELOCARDUUS, MELOCACTOS, POMUM SPINOSUM, OPONTIATUM, ECHINOMELOCACTOS, sunt synonyma, est planta exotica, Meloni majori similis, in cuius superficie spinæ erumpunt, ex Melo & Carduus nominatur. Caules ejus sunt crassi, striati, lanuginosi, spinosi, ejus habitus est singularis, succulentus, echinatus, polygonus: flores monopetali, campaniformes, tubulati, nudi, multifidi, ovario insidentes, intus gerentes multa stamina: ovarium est carnosum, molle, fungosum, pulposum, factum multis seminibus parvis, oblongis: fructus hujus plantæ sunt edules, hæc planta crescit in faxis durissimis, quæ nullas habent rimas. B. *Meloen-distel / indiaanse doorn-appel.*

MELOCARPUS, est Aristolochiæ fructus, ob melonis minoris similitudinem, dictus ex Melo, & καρπός fructus.

MELOPEPON, est cucurbitæ species, inter melonem & peponem media, ex Melo, & *Pepo.* Fructum habet carnosum, subrotundum, striatum, angulosum in quinque partes sectum, continentem semina compressa, plantæ spongiosæ affixa. Gall. *Potiron.*

MELOSIS, est exploratio chirurgica, specillo facta, à μέλος specillis exploro. B. *En onderzoeking / tente-ring.*

MELOTIS, Gr. *Μελωτις & Μελωτις,* idem quidem quod *Mela,* sed minori formâ, ut est specillum auriculare, ex μέλη specillum, & ἔς auris. B. *En klein pöbet / ten klein oortent.*

MEMBRANA, est substantia nervosa, fibrosa, ex fibris vario modo vel intertextis vel accretis composita, lata, plana, alba, & dilatabilis, viscera, ventres, musculos &c. investiens, convolutione vasa constituens, exquisito sensu prædita. Gr. γ μὲν. B. *En vlies.* G. Häutlein, eine duenne zarte haut. Gall. *Membrane, Tunique* A. A. Membrane.

MEMBRANA ADIPOSA, sic propriè nominata est, quæ renes cingit, multo adipe referta, verùm nulla est musculosa pars corporis, quantilla quoque sit, quæ non involvatur membrana cellulis multis constante, in quibus colligitur pinguedo, pro illinienda parte, ne motu atteratur vel arefeat, & hæc membrana adiposa pariter appellatur.

tur. B. *vet vel vlieg*. G. Das fett häutlein. Gall. *Membrane Adipose*. A. The fat or Adipous membrane.

MEMBRANA CARNOSA, idem quod *Panniculus Carnosus*.

MEMBRANOSUS MUSCULUS, sive FASCIALIS LATUS & FASCIA LATA, tibiam movet, qui superne illi spinæ, inferne femori ossis extremitati latissima, instar cæterorum ferè hujus partis muscutorum involucri, tendineaque alligatur expansione. B. *De vlieg-spier / bzeede windel-spier*. G. Der pergamentgleiche mausz. Gall. *Muscle Aponeurotique ou Muscle du Fascia lata*. A. The membranous muscle.

MEMBRUM, Gr. κῶλον & μέλη, est corpus organicum ex variis similibus partibus compositum, actionibus voluntariis perficiendis, destinatum. B. *Gen lid*. G. Ein glied. Gall. *Membre*. A. Member or part.

MENDOSA SUTURA, sive SQAMMEA, Gr. Λεπιδοειδής & Λεπιδοειδὴν Προσκόλλημα, est connexio ossium squammosa, ut in osse temporum cum bregmate apparet. Vide *Lepidoidea Sutura*.

MENINGOPHYLAX, est meningis sive membranæ cerebri custos, ut lamina aurea & argentea, quæ aperturis cranii accommodantur. Ex μὲνιγξ membrana cerebri, & φυλάσσω custodio. B. *Hersen-beschermer*. G. Hirn beschirmer. Gall. *Meningophilax*. A. Preserver of the meninges.

MENINX, vide *Mater dura & Tenuis*.

MENSA, est dentium molarium, pars latior, quæ cibum comminuit, *Τράπεζα Riso*, at pars quæ gingivam contingit, *Μωμίσκος* dens molaris *Poll*. sic & machinæ quædam Chirurgis & Anatomicis dicuntur *Mensæ*. B. *Gen tafel / de kroon*. G. Ein tisch, eine tafel. Gall. *La Couronne de la Dent, ou une Table*. A. Idem.

MENSES, sunt sanguinis excretiones, quæ singulis mensibus proveniunt in mulieribus generationi aptis, idque ex ipso utero, ex collo, aut vagina. Incipiunt, cum juvenulæ pubescunt anno scilicet duodecimo vel decimo quarto, & plus sanguinis conficiunt, quam pro nutriendo suo corpore requiritur, undè oritur plethora, quæ maximè in vasis uteri collecta ob minorem ejus, quam aliarum partium, compressionem, per oscula vasorum huc

huc hiantium dilatata exit : desinunt verò in gravidis, lactantibus & effoetis, etiam vocatur *Menstruum*, *Profluvium mulierum*, *Lunare virus* Ovidio, *Profluvium genitalis Plin.* Gr. *Μήνις*, *Καθάρσις Ἐμμηνοῦ*, *Ἐμμηνα*, *Γαλακτία*. Theop. *Καταμήνια*. B. **De stonden stonde-bloed/maandstonden/roode bloemen.** Menstruis laborare, dicitur **niet wel te pas zyn / het goed hebben.** G. Blumen, die monatliche reinigung, monat zeit, frauen zeit. Gall. *Les menstrues, les Mois, les Ordinaires*. A. Womens courfes.

MENSIS CHYMICUS, seu **PHILOSOPHICUS**, constat ex quadraginta diebus.

MENSTRUUM ALBA, vide *Fluor Albus*.

MENSTRUUM MULIERUM, vide *Menses*.

MENSTRUUM. est id, quod in vase destillatorio est & destillationi exponitur; vel liquor quo metalla corro- duntur, & lapides solvuntur, ut acetum, aqua fortis, sp. vini &c. sumi potest pro capite mortuo à destillatione relicto, vel vocatur corpus, quod lege artis applicatum alteri, illud dividit in minutas quidem partes ita, ut particulae solventes inter partes divisas soluti, sint penitus intermixtae; distinguuntur, licet satis improprie, in menstrua dura vel solida, & in fluida, nam quamdiu corpora talia sub forma dura consistunt, tamdiu nequiquam agent ut menstrua. Gr. à *μῆνα* maneo, vel à mense, quod res dissolvendae quadraginta dierum spatio, sive per mensem Philosophicum agitantur & dissolvuntur. B. **En schei-vocht.** G. Ein scheid-feucht, scheid-wasser. Gall. *Menstrue*. A. Idem.

MENSURA, est tam aridorum quam liquidorum quaedam determinata quantitas. Gr. *μέτρον*. B. **En maat.** G. Maß. Gall. *Mesure*. A. Measure.

MENTAGRA, est species Lichenis feræ, quæ tempore *Clandii* adhuc incognita erat, morbus dictus à mento, à quo incipit & faciem, pectus, manusque foedo quodam fursure occupat. Gr. *Λειχή*. B. **Geblekte of schubagtige lazerie in 't aangezigt.** G. Eine kratze ums kin, schwinde, flechte, zittermal. Gall. *Dartre*. A. A tetter, vel ringworme.

MENTHA, est planta, quæ caules habet quadratos, rubicundos, ramosos: folia sunt oblonga, satis angusta,

acuta, in margine incisa, aliquantulum lanuginosa, coloris virido fusci: flores in spicas congesti in ramorum summitatibus, parvi, bilabiati, coloris albi, punctis quibusdam rubris notati: singulis floribus succedunt quatuor semina oblonga, tenuia, floris calice comprehensa: radix longa, fibrosa, & repens: nomen accepisse putatur à *Mintia* Plutonis pellice, in hanc plantam conversa. Alii dicunt nomen accepisse, quòd odore suo mentem excitet, aut quod grato odore mensas percurrat. Nonnulli derivant à *Mentula*, qui ad coitum excitat, hominesque enervat. Gr. *Μίνθη*, & propter suavem odorem *ἡδύοσμη*. B. *Ment.* G. Muentz. Gall. *Mente.* A. Mint.

MENTHASTRUM, est *Menthæ* species: undè & ei nomen devolvitur.

MENTULA, idem quod *Penis* aut *Clitoris*.

MENTULAGRA, est morbus membri genitalis virilis in quo muscoli illud erigentes vel convulsi, vel contracti sunt, qualis *Spadonibus* læpè accidit.

MENTUM, est inferior pars faciei sub inferiori labio. Gr. *ῥίσιον*. B. *De kin.* G. Das kinn. Gall. *Le menton.* A. The chin.

MERCURIUS, est argentum vivum, & *Hermes*, sive *Ερμης* dictus; est metallum, post aurum ponderosissimum, simplicissimum, parvo igne sed paulum majori quam ebullientis aquæ totum volatile, candidi coloris, gravitatis specificæ, respectu aquæ, ut 1. ad 14. minimè ductile sub malleo, sed parvâ vi divisibile in partes minimas, nullo frigore noto constringendum in solidam massam, auro omnium facillimè adhærescit, dein plumbo, Argento, Stanno, difficilius Cupro, vix Ferro. Videtur esse basis metallorum, atque illud fluidum, quod partes solidas terrestres instar glutinis conjungit. Chymicis sic dicitur omnis liquor, qui non inflammatur, sive sit spirituosus, acidus vel aquosus. Alii sumunt pro spiritu è plantis vel animalibus eduçto, vel pro liquore quovis acido arte chymicâ parato, dicitur triplex, mineralis, cælestis & chymicus, appellatur sic ab ethnico Deo *Mercurio*, qui ob agilitatem negotiatoribus præsidere existimetur. B. *Quilzilver.* G. Queckfilber. Gall. *Du Mercure*, *Vifargent.* A. Quicke silver.

MERCURIALIA, dicuntur omnia, quæ ex *Mercurio* præ-

preparantur. B. *Quikberidsels*. G. Artzney von queck-
silber. Gall. *Mercuriaux*. A. Medicine mercuriale.

MERCURIALIS, est planta, quæ habet caules ro-
tundos, politos, in parvos ramos divisos: folia sunt oblon-
ga, satis ampla, acuta, polita, viridia, in caule bina op-
posita, in margine crenata: calix florum monophyllus,
expansus in tria segmenta; tam in mare quam in sa-
mina: flos in mare apetalus, stamineus, habens stamina octo vel
duodecim in spicas congesta; ovarium calici triphylo in-
sistit gemellum, rotundum, instructum tuba fimbriatâ:
semina ovalia vel rotunda includuntur in capsula obrotun-
da; radix fibrosa est. Gr. *Λιλιζωσις* & *Εγγυθ βοτανιον*, Plan-
ta sic dicta quod ut ferunt à Mercurio sit inventa. B. *Win-
gri-kraut*. G. Bingel-kraut, bengel-kraut. Gall. *Mercuria-
le*. A. Mercury.

MEROBALINEUM, est species semicupii, in quo uni-
cum membrum vel plura immergunt, à *μειον* pars & Ba-
lineum seu Balneum. B. *Ein glied-bad*. G. Ein glied-bad.
Gall. *Bain pour un membre, on une partie*. A. A Bath for
a particular membre, or more.

MESARÆUM, idem quod *Mesenterium*, ex *μειον* me-
dium, & *αραιον* tenue, ob vasorum tenuitatem, quibus
abundè intertextitur: undè hæc vasa *Mesenterica* & *Me-
saraica* appellantur, vide *Mesenterium*.

MESARAICA VASA, vide in *Mesaræum*. B. *Scheil-
vaten*.

MESENTERICA VASA, vide *Mesaræum*.

MESENTERIUM, est peritonæi membrana duplica-
ta, glandulis, nervis, arteriis, venis, vasis chyli-
feris & lymphaticis dotata, medium abdominis occupat, & inte-
stina ordine quodam miro continet: in medio glandulam
magnam habet *Pancreas Asellii* nominatam, cui aliæ mi-
nores glandulæ circumfusæ sunt, ad eas lactea primi or-
dinis vasa ex intestinis tendunt & ab hepate aliisque par-
tibus vasa lymphatica, descendunt; ab hisce iterum lactea
secundi ordinis vasa ad sacculum chyli-ferum ascendunt
& in ejus sinum sese exonerant, ex *μειον* medium, & *ε-
ριον* intestinum. Item *Mesaræum*. Gr. *Επιχορδης Aretæo*.
Μισαρχος, *Μισαρχιον*, *Μισακαλον*. Hippocr. *Ανοχης του εντι-
που Ρυφο*, *Επιχορδης* apud Veteres teste *Aretæo*. B. *Get-
tarm-scheil*. G. Das gekröse. Gall. *Mesentere*. A. The
midst of the guts, vel mesentery. Nn 3 ME-

MESERÆUM, vide *Mesaræum* & *Mesenterium*.

MESOCOLON, est pars mesenterii, quæ crassis intestinis continuatur, ex μέσος medium, & κώλον intestinum colon. B. *Het kleine seheil*. G. Das kleine gekroese. Gall. *Le Mesocolon*. A. The little mesentery.

MESOGLOSSUM, idem quod *Genioglossum*.

MESONUCTIONUM, est media noctis pars. Ex μέση media, & νύξ NOX. B. *Middernacht*. G. *mitternacht*. Gall. *La minuit*. A. *Midnight*.

MESOPLEURII, sunt costarum spatia intermedia, ut & musculi intercostales, in utroque latere viginti duo, undecim externi & totidem interni sunt, ex μέση media, & πλευρὸν latus. Vide *Intercostales Musculi*.

MESPILUS, Est arbuscula mediocriter alta, cujus truncus tortuosus, rami duri & non flexiles: folia Lauri, sed lanuginosa, & in parte inferiori alba: flores sunt magni, rosacei, coloris albi aut rubri: post florem sequitur fructus rotundus post maturitatem rubicundus, carnosus, qui vocatur Mespilum, ejus cutis est tenera, caro dura, alba, saporis austeri, sed post maturitatem dulcis, vinosi, & grati, quatuor vel quinque ossicula dura, oblonga, inæqualia, & rubicunda habet, in singulis ossiculis hæret semen oblongum: Mespilum in arbore rarò fit maturum, sed postquam ad suam magnitudinem naturalem pervenit, carpitur, & supra stramen deponitur, donec maturescat. Gr. *μίσπιλη* arbor Mespili est, *μίσπιλον* fructus, pro quo recentiores dixerunt *μίσπιλον*. Undè nomen, me fugit. Fortassis nomen imposuerunt Scythæ, qui lunam *μίσπιλην* vocarunt. Hesychius *μίσπιλη ἢ σελήνη παρὰ Σκύθαις*. Verisimilius nomen accepit quod fructus mollior & è sui idoneus, pulpa constat sordida & aspectu ingrata, *μίσπιλον* ergo quasi *μίσπιλον*. Nugari si liceat, à Belgis nomen impositum: His *Mispel* dicitur; & *Mispel* idem est, quod deficit spodium, sive frustra in pomario quæras, quod expiles, Mespila enim quando matura sunt, tempus est, quo nihil in arboribus restat spoliandum. B. *Mispelbaum*. G. Ein mispel-baum. Gall. *Neslier*. A. *Medlar-tree*, *melder*, *medeler*.

METABASIS, est transitus ab una indicatione in aliam, ab uno remedio in aliud, qui cum prudentia & non temerè fieri debet, à μεταβάσις transgredior. B. *Ern overtreding*.

ding. G. Ubertretung, veränderung. Gall. *Transfion*, *changement d'indication*. A. A Transgression from one thing wanother.

METABOLE, est temporis, aëris, vel morborum mutatio, à μεταβάλλω muto. B. **Veränderung der saken.**

METACARPUS, & **METACARPIUM**, est manûs pars posterior, constituitur ex officulis quatuor oblongis, volam manûs expandentibus, quæ dicuntur *Postbrachialia*, ex μετά post, & καρπός manus junctura. Vocatur item *Torus Manus*, *Tubercula*, μετακάρπιον. B. **De agterhand / nahand.** G. Der berg in der' hand. Gall. *Metacarpe*. A. The wrist, the back of the hand.

METACONDYLI, sunt postremi digitorum articuli unguibus proximi; quemadmodum mediû condyli & primi Metacarpio proximi *Procondyli* dicuntur, ex μετά post & κόνδυλος digitus. B. **De voozste vinger leden.** G. Die knœbel, oder forderste gelencke der finger. Gall. *Metacondyle*. A. The utmost bones of the fingers.

METALEPTICUS MOTUS, est musculorum translatus, sive transumptivus motus, & dicitur de motu quodam, quem muscoli habent, & similis est motui, sive tensionis speciei illi, quæ à superiori laqueo glossocomii perficitur, à μεταλεπτικός transsumo. B. **En overvoerende beweging.**

METALLUM, Gr. μέταλλον, est substantia admodum ponderosa, solida & rigida, malleabilis, igne fusilis, frigore concrefcens, quæ in montibus & cryptis subterraneis invenitur: sunt Aurum, Ferrum, Argentum, Cuprum, Plumbum, Stannum, Argentum vivum, omnia illa hoc versiculo continentur, ut.

Sol, Mars, Luna, Venus, Saturnus, Jupiter, Hermes. Inter metalla aurum solidissimum est, cujus tinctura magnis laudibus à Chymicis effertur, ex μετά post, & ἄλλος alter, quia una inventa vena, altera invenitur. *Hermes* sive *Mercurius* numeratur quidem inter metalla, sed quia Metallum malleabile quid est, ideòque Metallis accenferi non potest, & potius inter imperfecta, sive mineralia annumerandus erit. B. **Metaal.** G. Metall. Gall. *Metal*. A. Metall.

METALLURGIA, est illa operatio, quâ metalla ex fodinis eruuntur, ideòque operariorum unusquisque vocatur. Nn 4 ME.

METALLURGUS, seu **METALLICUS**, qui in terræ visceribus metalla scrutatur, ut chymici solent, ex *μεταλλον* metallum, & *εργον* opus. B. **Gen metaal-werker / mijn-werker**. G. Ein ertzgräber, berg-knapp, bergmeister. Gall. *Metallurgiste*, *Maistres de mines*, *Tireurs de Mines*. A. Diggers of Metall.

METAPEDIUM, Gr. *μεταπειδιον* idem quod *Metatarsus*.

METAPHRENUM, Gr. *μεταφρενον*, est pars dorsi post septum transversum, ex *μετα* post, & *φρεν* præcordium. B. **Der rug**. G. Der ruecken. Gall. *Le Dos*. A. The back.

METAPTOSIS, est morbi in alium morbum degeneratio: ut febris quartana in tertianam & vice versa: apoplexia in paralyfin &c. à *μεταπίπτω* recido, relabor, degenero, transeo. B. **Verandering van ziekte**. G. Veränderung der krankheiten.

METASTASIS, est morbi demigratio ab una parte in aliam: quod apoplecticiis contingit, cum materia, quæ cerebrum eclipsin patitur, ab eo in nervosum genus excutitur, undè paralyfis, à *μετίστημι* translatuo. Vide *Apothema*. B. **Verplaatsing van ziekte**. Gall. *Metastase*.

METASYNCRISIS, est medicamenti foris applicati operatio, quæ ex intimis recessibus humores evocentur. Vide *Oribasium* lib. I. cap. 34. ex *μετα* trans, & *συνκρίσις* coagmento.

METATARSUS, sunt quinque ossicula, tarsi ossibus connexa, quæ plantam pedis constituunt, ex *μετα* post, & *τάραξ* crates, tarsus. B. **Agter-voet**. G. Der riez auf dem fuß. Gall. *Metatarse*, *le dessous du pié*. A. The instep.

METHODICA MEDICINA, est, cujus Author fuit *Themison Laodiceus*, excultor *Thessalus Trallianus*, qui artem sex mensium spatio addici posse clamitabat. Hi signis & causis neglectis ad laxum & strictum in omni morbo respiciebant, ex *μετα* cum & *ὁδὸς* via.

METHODICI, sunt, qui compendium artis methodo quæsierunt, scil. *laxi*, *stricti* & *medii* cancellis omnia comprehendentes.

METHODUS, est pars Medicinæ, quæ per indicationes ratiocinando ex datis principiis auxilia inveniuntur, ut deperdita hominis sanitas restituatur, ex *μετα* cum, & *ὁδὸς* via. B. **Beleid van genezinge**. G. Manier zu curiren. Gall. *Methodé*. A. Method.

ME-

METOPIMUM, vide *Galbanum*.

METOPUM, est frons, five pars faciei supra oculos, ex *μετά* post, & *ὤψ* oculus.

METRENTHYTA, est instrumentum Chirurgicum, seu sypho, quo liquores vaginæ & utero immittuntur, ex *μήτρα* matrix, uterus, & *χύω* fundo. B. *Pen moeder trechter*. G. Ein mutter-trichter. Gall. *Metrenchyte*. A. Moher-funnell.

METRETES, est mensura maxima apud Atticos, capiens choas duodecim sive libras centum & octo. Aliis centum & viginti libras continet, & olei circa centum & quinque.

MEUM seu MEU, Gr. *μειον* & *μυον*, Arabibus *Mu*, unde fortè nomen, ejus Herbæ folia sunt instar anethi aut faniculi, ideòque *Faniculum Porcinum* vocatur, ejus radix in usu est, ingrediturque Theriacæ & Mithridatio, aromatica est, est satis crassa, utcunque obtusa, undè radix urfina vocatur in officinis, est etiam oblonga, digiti crassitiei, foris ferruginosa, intus pallida, aliquantulum resinosa, saporis & odoris ad Angelicam & Ligusticum accedentis, ob nimiam fragrantiam nonnullis molesta & odiosa; crescit copiosè in sylva Hercinia, aliisque locis montanis. & in montibus campestribus & apricis: apud nos non nisi in hortis cultum inveni. Floret Junio ac Julio. B. *Beer-wortel*. G. Beerwurtz, bærwurtzel, wilderdill, bærdill, bærsfenchel, mutterwurtz, hertzwurtz. A. Spignel, meu, wild dil.

MEZERÆUM, seu Chamælæa, est frutex, & Laureolæ species. Estque vox origine barbarica. B. *Berg-peper* / *zeel-bast* / *miserie-boom* / *hemels-hals* / *aard-leeuw*. G. Zeilant, keller-hals, zeidel-bast, leufz-kraut, seel-bast. Gall. *Mezereum*. A. Pepper of the monut, douch-mezereon, spurge olive, widdow-wail.

MIASMA, est inquinamentum contagiosum, quod spiritibus & sanguini (ut in peste & scorbuto) accrescit, à *μιασμα* inquino. B. *Besmettel*. G. Alles was anstecket. Gall. *Maladie contagieuse*. A. A Contagious infection.

MICLETA, dicitur medicamentum sanguinem sistens.

MICROCOSMUS, sic homo dicitur quali parvus mundus & compendium totius, à *μικρος* parvus, & *κοσμος* mundus. B. *De kleine waereld*. G. Die kleine welt. Gall. *Microcosme*. A. The little world. Nn 5 Mi

MICROPHTHALMUS, est, qui à nativitate parvos & fillos oculos habet, ex μικρός parvos, & ὀφθαλμός oculus. **B. Een bjaad barken-oog / klein-oog.** **G. Kleine augen.** **Gall. Petit œil, œil de Cochon.** **A. Little eyed.**

MIGMA, ex mixtio diversorum simplicium, à μίγμα miscéo.

MIGRANA, idem quod *Hemicrania*, sive capitis morbus, qui modo dextram, modo sinistram ejus partem occupat, & ad futuram usque protenditur, quæ doloris interstitium est. *Migrana* compositum videtur ex ἡμὶ femi & κάρου caput. Vide *Hemicrania*.

MILIARIS HERPES, vide *Herpes*.

MILIOLUM, est tuberculum exterioris palpebræ, magnitudine & duritie granulum parvum Milii referens, ortum ab humore incrassato hærente in folliculo adiposo.

MILITARIS, seu **STRATIOTES**, est herba aquis innascens, sic dicitur quod milites vulnerati, eam sanguinem effluentem sistunt: idem nomen quoque *Millefolium* obtinuit, vocatur etiam *Aloe palustris*, *Sedum aquaticum* & *Aizoon palustre*. **B. Kuiters-kruid / kraabben-klaauw.** **G. Wasser donderbar, wasser bitter.** **Gall. Fourbarbe aquatique.** **A. Water Houfe-leek.**

MILIUM, Planta est, quæ habet caulem mediocriter crassum: folia sunt ampla & instar arundinis: flos apetalus per fasciculos in paniculam laxam dispositus; singuli flosculi constant plurimis staminibus ex calice plerumque bifolio surgentibus: semina ferè rotunda sunt aut ovalia, flava, aut alba, dura, splendentia, in cortice exiguo, tenero, inclusa: radix fibrosa, albescens: hæc planta crescit in locis arenosis & humidis. Gr. κίχλη, sic vocatur à minutis ficuum granis, sive gygartis numerosissimis, quas κίχλη μύδασι appellant. Fortè nomen illud inditum à κίχλη μύδασι avicula, quæ in altis urbium turribus nidificat. Milium itaque derivari volunt à μίλιον vel μύδιον, sed probabilius est dici à seminum copia, quasi millesimum ferat granum. **B. Geerg / hirs.** **G. Hirz, hirschen.** **Gall. Mil, ou Millet.** **A. Millet, Hirse.**

MILIUM SOLIS, vide *Litbospermon*.

MILLEFOLIUM, est planta, quæ plures habet caules, rigidos, angulosos, villosos, rubicundos, in summitate ramosos: folia tenuissimè & innumerabilibus ferè segmen-

mentis divisa & subdivisa, juxta unam longissimam costam, disposita cui folia adnascuntur instar avium plumæ, odoris satis grati, saporis aliquantulum acris: flos est congestus in umbellam candidissimam, estque discoideus, radiatus: calix subrotundus, squamosus: semina valde parva: radix est lignosa, fibrosa, coloris fusci; crescit in locis incultis & arenosis: dicitur, quod ejus folia in plurima segmenta sunt conscissa & divisa. Gr. *Μυρφοφυλλον*. Vocatur & Achillea, narrat enim Plinius Achillem à Chirone edoctum fuisse medicinam, & artem curandi vulnera, & Telephum proprio telo vulneratum hanc plantam curasse: *Stratiotes* sive *Militaris* etiam appellatur quod vulnera ferro facta sanat: atque adeò in militia & castris multus ejus usus sit. B. *Quizend-blad / geruwe*. G. Garbe, tausend-blatt, garben-kraut, schaaf-garbe, schaaf-ripp, jungfern-auge, branen. Gall. *Mille fenille*. A. Nose-blede, milfoil, yarrow.

MILPHÆ, est defluvium pilorum è palpebris, item medicamenta quæ huic morbo medendo sunt dicata.

MINA, sive *MNA*, patet ex Dioscoride pondus fuisse unciarum sedecim, sive drachmarum centum viginti octo. Verùm *Attica* levior erat Romana, & pendebat drachmas centum, sive duodecim uncias & semissem. *Romana* pendebat nonaginta & sex drachmas, sive uncias duodecim. *Alexandrina* videtur uncias viginti continere, sive drachmas centum & sexaginta, fortè illa differentia oritur à regionibus, in quibus drachmæ differebant. *Mina* sive *Mna* videtur significare mille. B. *En minne wigts / een pond*.

MINERA, est terra sive materia, ex qua mineralia, & maximè metallica ignitionibus & liquefactionibus extrahuntur: uti sunt minera auri, argenti, cupri, stanni &c. B. *Mineraal*. G. Mineral. Gall. *Mine*. A. Idem.

MINERALIA, sunt corpora, quæ vel in Telluris superficie, vel in ejus gremio nascuntur, quorum fabrica est adeò simplex, ut nulla hæcenus perspicientia, ne quidem per microscopia acutissima detexerit in his varietatem inter vasa & ea, quæ his continentur, sed simillimam omnibus partibus affinitatem toti, licèt in plurimis horum fluidarum & consistentium partium concursus certo cognoscatur permistu factus. Huc pertinent septem metalla: tum metalla imperfecta: gemmæ pellucidæ, & opacæ:

La-

Lapides, Terræ, Salia, Sulphura. B. *Steinstoffen* / *minerale*. G. Mineralen. Gall. *Mineraux*. A. Minerals.

MINIUM, est Plumbum forti igne calcinatum, & in pulverem rubrum redactum, ponderosius quam ante erat, virtutis mirè refrigerantis, si externè apponitur. B. *Mine*. Gall. *Mine de Plomb*. A. Red-lead.

MINYANTHES, sunt qui Millefolium exponunt. Si à *mille*, & *anthos*, millefolium denotat. Si à *myrica* prodere, indicare, quòd flore suo prodat; an à phœniceo colore seu purpureo floris, tum derivatio esto à Minyum?

MIRABILIS PERUVIANA, vide *Jalappa*.

MIRACH, Arab. vox, idem est quod *Epigastrium*.

MISCE, scribitur plerùmque per M simplex in fine formularum, & denotat mixtionem duorum vel plurium medicamentorum.

MISERERE MEI, idem quod *Iliaca passio*, & *Chordapsus*.

MISTIO, idem quod *Mixtura*.

MISY, est minerale, sive potius *chalcitidis* efflorescentia, colore aurum imitans, aureisque scintillis, dum frangitur, splendens, natum super *chalcitum* & ex *chalciti*, non secus ac *ærugo* nascitur super *æs* & ex *ære*.

MITELLA, est species fasciæ sive linteum, in quo brachium læsum fauciumque suspenditur. B. *En arm-band* / *arm-zwachtel* / *dwale* / *baar men de zere arm in djaagt*.

MITHRIDATIUM, à Rege Mithridate compositum, & pro Antidoto habitum ad depellenda è corpore venena, ab antiquis plurimi æstimatur, verùm quia constat ex simplicibus, quoad effecta, contrariis, nunc temporis non tanti venit: nam si *Opium* & pauca calida demerentur, tota compositio viribus esset orbata. Hujus variæ dantur descriptiones. B. *Mithridaat*. G. Idem. Gall. *Mithridate*. A. Idem.

MITRALES VALVULÆ, vide *Episcopales*.

MIVA, est caro sive pulpa mali cydonei cum saccharo in consistentem spissam cocta. Vide *Marmelata*.

MIXTURA, MISTURA, MIXTIO, MISTIO, CRAMA, CROMA & CHRAMA, est substantia *Solida* vel *Liquida*, ex variis medicamentis commixta. *Mixtura pro scopi*, quem habet Medicus, diversitate variæ admodum sunt.

sunt: Guttis maximè, vel Cochlearibus, quandoque Haustu usurpanda, conficiuntur vel ex Liqueoribus solis, quales sunt præcipuè Aquæ destillatæ, spiritus & olea, quovis modo inter se mixtis, sic ut aquæ misceantur aquis, olea Oleis, Aquæ Spiritibus, &c. vel ex iisdem cum Syrupis convenientibus, Pulveribus, Confectionibus, Opiatis, sive Omnia concurrant, sive Unum aut Alterum tantum adsumatur. B. *Ein mengsel.* G. Vermischung. Gall. *Mixtion, Mixture, Melange.* A. A mixture.

- MNA, idem quod *Mina*.

MOCHLIA, est osium luxatorum restitutio, *μὲλῶ* enim veētis est, & *μοχλίω* parva veētis.

MODIUS, Gr. *μῶδ.*, est mensura continens sedecim sextarios.

MODIOLUS, est *Trepanum*, sive *Anabaptiston*; quoutimur in profundis ossium corruptionibus, contusionibus, fissuris & fracturis: non faciliè tamen adhibendum, nisi primo osium prominentiæ & frustula pungant. 2. Cum suprema tabula integra, sed depressa & infima disrupta sit. 3. Cum sanguis extravasatus, corruptione sua, hominem jugularet. *Modus* perforationis hic est, derasis capillis, cutis in formam crucis usque ad pericranium, prudenter masculos temporales & futuras cavendo, est incidenda, & pro hac vice vulnus obligandum, nisi sanguinis profusio tam pauca sit, ut simul etiam pericranium a subiecto cranio diduci possit: deinde post aliquot horas, ægri auribus obturatis, Modiolum masculum sumito; cujus cuspis firmiter in cranio est collocanda, sed tam procul a fissura sive fractura, ne dentibus suis eam, multo minus futuram attingat; quanquam nonnulli futuras non magnopere vitent, & nos certiores reddant, se eas tam feliciter, quam aliæ quævis loca perforasse. Tum modiolum manu sinistra fortiter teneto, eum dextrâ circumducendo, donec circumulum mediocriter profundum incideris, postea feminam (in cuius medio nulla cuspis) accipe, & eandem ut ante circumducito: interim scobem auferto & modiolum ad lubricandum & refrigerandum in oleo & aqua tingito & madefac. Sanguis jam apparens, signum est te ad secundam tabulam penetrasse, & tum lenius pre-mendum, ne meninx incautè lædatur, ubi vacillare incipit officulum, veētum inter erepidines inserito, dissolvito,

&

& illud vofella eximito. Gr. *Χοιρινὸν* & *Χοιρινὸς*. **Een been-
boor / een trepaan / panboor / boor-schpf.** G. Ein
boehrerlein. Gall. *Un Trépan*. A. A Borer, or Trepan.

MOGILALOS, est is, qui cum difficultate loquitur;
ex *μόγλις* vix & *λαλέω* loquor. B. **Zwaar befpzaakt.**

MOLA, **PATELLA**, seu **ROTULA**, est os rotun-
dum & latum, imponitur articulationi femoris & tibiae,
ubi genu, membranoso ligamento cingitur, excepta mo-
la. Gr. *Κόγχη* *Κόγχιον*, *Μάλη*, *Ἐπιγονατὶς*, *Ἐπιμυλὶς* Hip-
ποκ. *μυλακίς* Hipponacti. B. **De knie-schpve.** G. Die
knie-scheibe. Gall. *La Rotule*. A. The knee-pan.

MOLA CARNEA, est substantia carnosa quandoque
etiam fungosa sine ossibus & visceribus; sæpè instar san-
guinis concreti, nigra; & nonnunquam durissima, loco
foetus in utero producta. B. **Een zuiger / bleifige Mieg-
dzagt.** G. Mondkalb, mutter-gewächs, mutter-kugel,
mon-kind, mutterkalb. Gall. *Mole*, *faux germe*, *corps*
mollace. A. A mole or deformed birth.

MOLARES, seu **MAXILLARES DENTES**, Gr. *μύ-
λοι* & *Γόμφιοι*, vide *Dentes*. B. **Backtanden.** G. Die Back-
ken zæhne. Gall. *Dents mâchoelieres*. A. The cheek tooth.

MOLLIENTIA, vide *Emollientia*.

MOLLUGO, est Aparines species, ob mollitiem dicta,
quod ut Aparine, prætereuntium vestibus non adhaereat.
B. **Zagt-kruud.** G. Meyer-kraut.

MOLOPES, *Vibices*, *Enchymoma*, *Sugillationes*, idem
sunt, dicuntur rubores vibicum instar in febribus malignis,
& pestilentialibus producti, Gr. *μώλωψ* vibex. Vide
Enchymoma.

MOLY, Gr. *μῶλον*, est Allii aut cepæ species, omnia ut
in Allio, sed odor suavis, aut non graveolens; dicitur *ἀπὸ
μῆ καὶ ὄλλω*, sive *ὄλλωμι*, quod *ab interitu conservet*, vel
ἀπὸ τοῦ μωλύνειν τὰς νόσους, à *mitigandis*, *sedandisque morbis*,
aliud tamen Etymon Ptolomæus Hephæstion adfert. *De
Moly deinde herba apud Homerum agit, quam è sanguine
interfecti, in Circes insula gigantes, enatam ferunt, habe-
reque candidum florem. Circes autem in pugna Socium so-
lem, etiam gigantem interemisse dicitur, atque inde, quod
μῶλον pugnam significet, inditum herbæ nomen.*

MOLYBDÆNA, seu **PLUMBAGO**, Planta est, Per-
ficaria, fortè dicta ob maculas, quibus maculatur, plum-
beas, à *μολύνω* plumbum. MO-

MOLYBDÆNA, seu **PLUMBAGO**, duplex **Dioscoridi** est: *nativa & factitia*. Illa nihil aliud esse videtur, quàm lapis, sive plumbi minera, seu potius minera Plumbi & Argenti simul. Factitia est species lithargyrii, videlicet est illud recrementum quod in argenti auri-que purificatione cum plumbo, minerave plumbi instituta, fornacis folio concretum, & perustum adhærescit. **Bortfoot**.

MOLYNSIS, idem quod *Miasma*.

MOMORDICA, est planta, quæ habet caules exiguos, farmentosos, angulosos, striatos, scandentes: folia Bryoniæ, sed minora, caulibus longis adhærentia, saporis acris & amari: flores sunt monopetali, campaniformes, quinquefidi, lati, expansi, coloris flavi, albescens: post florem sequuntur elegantes fructus longi vel rotundi, magis minusve turbinati, cavi, carnosî, elasticâ vi rupti, & semina explodentes oblonga, vel ovata, rubicunda, obducta caliptra plana, margine denticulato: *radix* est parva, fibrosâ: hæc planta colitur in hortis; est planta officinalis, refrigerans & altringens, cujus fructus pomiformis est in usu, Balsaminæ quoad faciem similis, quamvis prorsus ab eo distinguenda. **B. Balsam-appel**. **G. Balsam-appel**. **Gall. Pomme de Merveille**. **A. Male Balsam apple**.

MONOCEROS, idem quod *Unicornu*.

MONOCOLUM, est *Intestinum cæcum*.

MONOHEMERA, sunt morbi qui uno die curantur, ut *Ephemera* febris, ex *μὲν* sola, una, & *ἡμέρα* dies. **B. Eendaagse ziekte**. **G. Eine fieber das nur einen tag wæret**. **Gall. Maladie d'un jour**. **A. A disease of one days duration**.

MONOPAGIA, vide *Monopegia*.

MONOPEGIA, est acutus capitis dolor, unum locum occupans, ex *μῆκος* solum, & *πρυβος* compingo. **B. Eenzijdige hoof-pyn**. **G. Hauptwehe an einer seiten des haupts**. **Gall. Migraine**. **A. An acute fixed pain of the head**.

MONS VENERIS, nominatur superior pubis muliebris pars, præ reliquis nonnihil eminentior, & crispior, quàm in Veneris castris militaturi omnium primo conscendere debent. **B. Venus-berg**. **G. Venus-berg**. **Gall. Eminence, ou Montagne de Venus**. **A. Mountain of Venus**.

MONSTRUM, **Gr. Τίρας**, nihil aliud est quàm fœtus, five

five homo perversè enixus, hoc est, capite duplici, pedibus aut manibus deficientibus, vel abundantibus, ita ut perfecto homini similis non sit. B. *Ein monster*. G. Eine Wundergeburt. Gall. *Monstre*. A. Monster, or de formed birth.

MORA BACCI, MORA BATTI, MORA VACINIA, MORA VACCINIA. vide *Rubus*.

MORBILLI, quasi parvi morbi, sunt maculae rubrae quae à contagio aëreo in sanguine contracto excitantur, quae neque in molem attolluntur, neque suppurantur, sed cum epidermide desquamantur, cum febre, tussicula, &c. decurrentes; à variolis, ut magis & minus tantum differunt, ab Arabibus *Bothor* vocantur. B. *Masern*. G. Die masern, die purpulen, à colore purpureo, kinds blattern, durchschlechten, bocken. Gall. *Rougeole*. A. The measles.

MORBUS, Gr. *Νόσος*, *Νόσος*, à *Morte* dicitur, undè est propinqua dispositio ad eam: etenim quicquid morbi nomine venit, non potest non initium esse, & velut gradus ad mortem, undè patet differre morbos, juxta majorem vel minorem propinquitatem: diciturque esse ejusmodi corporis constitutio, quae actionibus Naturalibus, Vitalibus, Animalibus rectè obeundis finis inepti: Morbus est duplex, *Pravae Conformationis*; vel succorum *Incrassatorum*, vulgò *Intemperiei*: *prava Conformatio*, est sextuplex; consistit enim in Numero, Magnitudine, Figura, Cavitate, Superficie & Situ. *Intemperies* five succorum inspissatio est venenata five contagiosa & pestilens; vel Benigna, & sunt morbi vulgares, ut per Idiopathiam, Protopathiam, Deuteropathiam & Sympathiam. Item morbus est Simplex, Compositus, Multus, Complicatus, Connexus, Disjunctus, Magnus, Parvus Benignus, Malignus, Brevis, Acutus, Longus, Continuus, Intermittens, Salutaris, Dubius, Lethalis, Sanabilis; Insanabilis, Exquisitus, Spurius, Haereditarius, Nativus, Adscititius, Sanguineus, Bilarius, Pituitosus, Melancholicus, Vernus, Aëstivus, Autumnalis, Hybernus, Pandemicus, Epidemicus, Sporadicus. B. *Zichte/krankheit*. G. Kranckheit, eine feuche. Gall. *Maladie*. A. A Maladie, Sickneffe, diseasè.

MORBUS GALLICUS, vide *Lues Venerea*.

MORBUS HISPANICUS, vide *Lues Venerea*.

MORBUS

MORBUS INDICUS, idem quod *Lues Venerea*.

MORBUS REGIUS, idem quod *Iberus*.

MORETUS, mulierculis nostris usitatissimum potionis genus aromaticum est, quod parari faciunt, ubi præsumptio imprægnationis adest, persuasum nimirum sibi habent, falsam imprægnationem eo exturbari, veram corroborari. Moretum dicitur, à Moris seu Diamoro ingrediente. B. *En Moerbezie drank*. G. Ein Maulbeeren tranck, ein iedes gemengtes effen. Gall. *Potion de Meure*. A. A Mulberry drink.

MORIA, *Stupiditas, Fatuitas, Stultitia, Scoliditas &c.* est iudicii & intellectus defectus; oritur præcipuè ab imaginationis & memoriæ deliquiis, à *usque* stultè ago. B. *Frankzinnigheyt*. G. Thorheit. Gall. *Folie, Stupidité*. A. Stupidity.

MOROSIS, idem quod *Moria*.

MORPHÆA, idem quod *Alphus*.

MORPIONES, vocantur, pediculi illi lati, qui ad pubem genitalium, imò & sub axillis in crinibus hospitantur. B. *Platypsen*. Gall. *Morpions*.

MORSELLI, idem quod *Morsuli*.

MORSULI, seu MORSELLI, TABULÆ, medicamenta sunt quadrata figura ut plurimum, parata ex pulveribus, & similibus saccharo soluto exceptis, superque tabulam ligneam, lapideam, cupreamve effusis, ut consolidentur. B. *Kockjes*. G. Zelt-lein, morsellen. Gall. *Tablettes*. A. Morsels or tablets.

MORSUS CANIS RABIDI, vide *Cynanthropia*.

MORSUS DIABOLI, idem quod *Ornamentum Foliaceum*.

MORSUS DIABOLI seu SUCCISA, vulgus superstitione quâdam motum credit cacodæmonia, tantæ efficacæ radicem hujus plantæ invidere hominibus, atque hæc ratione ubi succreverit, statim eam undiquaque circumrodere. B. *Quibels beet*. G. Teufels abbitz. Gall. *Le Succisa*. A. Devils bit.

MORSUS GALLINÆ, est Alpinæ species, sic dicta quòd gallinis gratum pabulum subministrat. B. *Hoender-beet*. G. Huener-bitz. Gall. *Morgeline*. A. Chickweed, Henbit.

MORSUS RANÆ, est Nymphææ minoris species:

O q

fic

sic appellatur, quod Ranae ejus morsu gaudeant. B. *Dazschebeet*. G. Froschen bisz. Gall. *Espece de Nenuphar*. A. Frog-bit.

MORTARIOLA, seu CAVERNÆ, Loculamenta sunt quibus singuli dentes sunt infixi. *Bibere Galeno*, *ὄχιμοιροι Poll. Ruso*. B. *Tandz hollen*. G. Die hœlen der zæhne. Gall. *Les Alveoles des dents*. A. Caverns of the Teeths.

MORTARIUM, est vas ex marmore, ære, ferro, ligno, vel vitro confectum, in quo pistillo ligneo, vitreo, ferreo, æreo, vel lapideo res quædam contunduntur. B. *Ein moztier / byzel*. G. Ein mœrsel. Gall. *Un Mortier*. A. A Morter.

MORTIFICATIO, idem quod *Sphacelus*.

MORUM, idem quod *Pladurosus*, vel *Thymus*.

MORUS, MORUM, est arbor magna & ramosa, cujus truncus satis est crassus, tortuosus, nodosus, cortice crasso & aspero obductus: lignum est durum, intus flavum: folia sunt instar manûs ampla, oblonga, acuta, serrata, dura & tactu aspera, saporis dulcescentis & viscosi, Bombycibus pabulum inserviunt: flos est amentaceus, plurimis nempe staminibus è calice quadrifolio surgentibus constans, sed sterilis: Embryo autem abit deinde in fructum nigrum, succum viscosum dulcem habentem, & è glomerulis squamarum, succum viscosum & dulcem continentium compositum, quæ semen amplectuntur subrotundum: an à morando? Proindè cùm hanc germinare viderimus, frigus minimè timendum sit. Sunt qui à Græco hoc nomen derivent, *Mécor* enim nigrum denotat, quòd ejus fructus ob saturum colorem rubicundum, nigri appareant. Gr: *Μορία*, *Συκκυσμία*, & *Μέρον*. B. *Moerbezien-boom*. G. Maulbeer-baum. Gall. *Meurier*. A. Mulberry-tree.

MOSCHATA NUX & MUSCATA, duplex habetur, *Oblonga* nempe, quæ & *Mas* dicitur; alia est *Rotunda*, quæ *Fæmina*, differentiae gratiâ, appellatur. Nascitur arbor in Insula *Banda* Indiæ Orientalis: proceritatem habet arboris pyri: folia persicæ malo haud absimilia, vel ut veriùs dicam, breviora, & magis subrotunda, imò & latiora sunt. Fructus appositè malum persicum refert: cujus cortex externè per maturitatem instar *juglandis* non tan-

tantum deliſcit, ſed eo incolæ quoque veſcuntur. Hæc remotâ, ſequitur *Macis*, conſtans ex variis ſubrubicundis foliolis: hæc item durum corticem inveſtiunt, qui ipſam nucem Moſchatam incluſam ſervat. Leguntur Nuces maturæ, lectæ remotis putaminibus aquâ marinâ conſperguntur, & ſiccantur ad ſolem, ſiccatis adimitur macis, & poſtea nuclei lavantur calce, ut eo melius à corruptione ſerventur. Integram unam cum cortice exteriori ſervo. Dicitur & *Nux Aromatica*, *Mofchocaryon*, *Mofchocarydion*, *Nux Myriſtica*, ſeu *Unguentaria*. B. *Mofcaat* *Moſt*. G. *Muſcat-nuſz*. Gall. *Noix Muſcade*. A. *Nutmeg*.

MOSCHELÆUM, eſt compoſitio ex moſcho & oleo.

MOSCHUS, quidam eſſe ſaniem ex tumore circa umbilicum alicujus animalis promanantem volunt: alii teſticulos ejuſdem, alii aliud quid cenſent. Moſchifera caprea, capreæ minoris ſpecies eſt, dentibus duobus verſus inferiora prominens, quadrupes, unguis biſectis, ſine cauda. Pilorum colore variegatus ex luteo caſtaneis, & maculis quaſi ſuperbit: Pili in abdomine cinerei, in capite ex albo & cinereo caſtanei, ſunt & longiſſimi. Cæterum in abdomine non longè à poſterioribus pedibus, eminentia quædam eſt, rotunda & dura, ovi gallinacei mediocriſ magnitudine, pilis albis, iſſque non flexuoſis, ſed rectis, & ad folliculi ſaſtigiū porrectis obſita. Circa cujus partem inferiorem unica utrinque caruncula apparet, qualis etiam, licet paulò major, non longè ab iſtis in ſiniſtro conſpicitur latere. Ea autem eminentia, ſive tumor nihil aliud eſt, niſi folliculus quidam in quo moſchus ſaniei inſtar, colligitur. Eſt & alia ſpecies ſed longè villior. Colligunt enim hujus animalis ſanguinem, quem quieti aliquandiu exponunt, deindè ſerum ſupernatans decantant, animali mortuo cutim detrahunt, & exenterant; reliquum minutim conſcindunt, cumque ſanguine miſcent, hancque maſſam pelli ejuſdem animalis includunt, terræ committunt, & per aliquot dies urina perfundunt, donec materies putrefacta ſit; hanc mumiam exſiccataſ pro Moſcho venditant. Nonnulli inteſtina unâ cum fæcibus adjiciunt. Venit ex India orientali de Tonquin non procul à China. B. *Muſkus*. G. *Biſem*. Gall. *Muſc*. A. *Mofch*.

MOTOS, eſt linteum carptum, quod ulceribus inditur, quo etiam ſanguinis fluxus ſiſtitur, vulgò *Carpi*. B. *Pink*

sel/ à *μαρτύριον* linteamentum vulneribus indo. Gall. *Charpie*.

MOTUS CONVULSIVUS, est convulsio, quæ alternatim fit inter musculos, vel fibras antagonistas sive oppositas. Hic verò motus convulsivus multa complectitur, & in multis morbis tragædiam suam exhibet, vulgò quidem cum vix intuentur, nisi in una illa specie, quam vocant *Epilepsiam*, quæ fermè universalis est, sed altera quædam particularis occurrit, cum in his illisve musculis, cum maximè in fibris motricibus, quæ longè, longèque frequentior est. B. *Stuip-trekkinge*. G. Das gliederspannen. Gall. *Les Mouvemens convulsifs*. A. The convulsive motions or fits.

MOTUS PERISTALTICUS, vide *Peristalticus motus*.

MOXA, venit ex China & Japan. Lanugo quædam est ab inferiore parte Artemisiæ foliis accrescens, quæ scalpello abraditur, & postea caro pretio venum exponitur. *Infervit ustioni*, eodem modo ut in Ægypto gossypium, & olim Hippocratis tempore fungi seu *Moxis*, similem, sed magis fuscam lanuginem ex America allatam, vidi. Conficitur ex Artemisiæ vulgaris (latifoliæ) adhuc dum recentis foliis exsiccatis, longo tempore in aëre suspensis & oboletis: colligitur verò ad Moxam eliciendam Artemisia non omni promiscuè tempore, sed certis tantum diebus ab Astrologis indicatis. Preparatio Moxæ nullo artificio absolvitur: tunduntur primum impigro pistillo folia, ad mollitiem rudioris stupæ; dein utraq; manu agitantur & fricantur assiduè, ut priori contusione jam atritis decedant duriores fibræ, & recrementa membranacea: quibus excussis, remanet desiderata illa insignis teneritatis homogenea & purissima lanugo, quæ tenellam Regii nominis Artemisiam præ cæteris herbis ditare natura studuit; Lanugo illa coloris cinerei est, concipiendo igni aptissima, eoque admissio moderatè gliscens, scintilla minus conspicua, ardore temperato, progressu lento, donec in favillam tota depasta sit.

MUCCUS, idem quod *Mucus*.

MUCAGO, **MUCILAGO** & **MUCUS**, est extractio viscida mediante aquâ ex feminibus, gummi, radicibus &c. facta. B. *Slym*. G. Schleim. Gall. *Mucilage*. A. Slime.

MUCARUM, idem quod *Mucharum*.

MUCHARUM sive **MUCARUM**, vocabulum est Barba-

ba-

barum, quo nonnulli infusionem rosarum per se, alii infusionem cum saccharo in syrupum coctam intelligunt, fortè illud *Mucharum* significabit saccharum.

MUCILAGO, idem quod *Mucago*.

MUCRO CORDIS sive APEX, est inferior pars cordis cuspidata. B. *De punt van 't hert*. G. Die spitze des hertz. Gall. *La pointe du cœur*. A. The point of the heart.

MUCRO, est acumen, in quod pars quæcunque definit. Sic foliorum multorum, siliquarum quarundam, & spinarum omnium extrema in mucronem acuminantur.

MUCRONATA CARTILAGO, vide *Ensisformis Cartilago*.

MUCRONATUM OS, vide *Ensisformis Cartilago*.

MUCUS, Gr. *Μύξα, βλέννα, κόρυζα*, est excrementum liquidum, crassum & viscidum, quod ad nares & palatum defluit, & secretum fuit ex glandulis membranæ nares earumque sex cavitates investientis. B. *Snot*. G. *Butzen*, der unflat, so durch die nase gehet, rotz. Gall. *Pituite, Mucositè, Morve*. A. *Snevil or snot*.

MUCUS INTESTINORUM, est quædam visciditas, ex glandulis exsudans, interna obliniens, ne intestina facile ab acribus aut duris ingestis lædantur. B. *Garmstom*. G. *Schleim der dærme*. Gall. *L'Humeur visqueuse ou muceuse que l'on trouve dans les intestins*. A. The Slime of the Guts.

MULIEBRIA, vide *Cannus*.

MULOMEDICINA, idem quod *Veterinaria*.

MULSUM, idem quod *Hydromel*.

MUMIA, ejus habentur quatuor species, *Arabum* nempe, quæ est liquamen seu liquor concretus exsudans in sepulchro è cadaveribus Aloë, Myrrhâ, Balsamoque conditis. Altera *Egyptiorum* est, sive liquamen ex cadaveribus pissasphalto conditis. Nimirum, hoc condiebantur cadavera & vilioris sortis, adeoque & ipsamet cadavera nonnunquam eo modo condita prostant. Tertia, *Pissasphaltum factitium*, id est mixtum pici bitumen, quod pro *Mumia* venditant. Quarta, cadaver sub arena solis æstu torrefactum. Fitque in Hammoniorum regione, quæ est inter Cyrenarum regionem & Alexandriam, ubi arenarum Syrtes ventorum turbine sublata incautos viatores obruunt, undè horum cadavera à flagrante solis æstu tor-

rentur & exarescunt. Omnium præstat prior species.

MUNDATIO, five **PURIFICATIO**, est, quando medicamenta à pulvere, corticibus aliisque immundis purgantur. B. **Zuiberinge**. G. Das saubern, reinigen. Gall *Purification*. A. Purifying.

MUNDIFICATIVUM, est tale medicamentum, quo ulcera fordibus purgantur. B. **Zuiberende ding**.

MURALIS HERBA, idem quod *Parietaria*.

MURIATICA ACRIMONIA, est acredo humorum in corpus humani quibusdam morbis peccans, ut in scorbuto, melancholia &c. quæ omni signo se accedere ad Naturam salis marini, vel ammoniaci manifestat sese, in qua sapor in ore falsus semper, sitis assidua & ingens, ficcitas & rigiditas corporis; urina falsa, tardè putrescens, cum sedimento spisso, & cum pellicula tenui pingui innatante.

MUSCÆ CAPUT, idem quod *Myoccephalum*.

MUSCARI, est *Hyacinthi botryoides* species; quæ habet folia longa, angusta, striata, sat crassa, succo plena, intra quæ assurgit caulis erectus, sat crassus, rotundus, sine foliis: flos est hermaphroditus, monopetalus, urceolatus, vel arbutus, ad oras in sex crenas reflexas divisus, atque in fastigio caulis in racemum congestus, densò agmine aggestum, odoris aromatici & valdè grati ferè instar moschi: flori succedit fructus sat crassus, triangularis, divisus in tres loculos continentes femina rotunda, & nigra: radix bulbosa, albescens, habens multas tunicas, saporis amari: sic appellatur quod ejus flores Moschura oleant.

MUSCARIA, in vegetabilibus sunt in orbem radiatæ herbarum comæ, cacuminaque in fascies coacta, à flabii similitudine, cujus ventilatu muscæ in conviviis abiguntur, dicta.

MUSCIPULA, est species floris *Armerii*, seu *Viscaria*, eo dicitur, quod caules ejus visciditate obducuntur, quæ de causa muscæ advolantes visco illo capiuntur. B. *Diegenet / Kriken*. Gall. *Atrape-Mouches*. A. Catech-Fly.

MUSCULUS, est pars corporis animalis Organica, vas sanguineis, lymphaticis, Nervis, duobus tendinibus, & fibroso seu carnosò ventre instructa, cujus officium est, membra mobilia, appensâ movere. Motio illa seu

feu contractio fit, quando à cerebro, cerebello, vel medulla spinali, per nervos ad fibras musculosas spiritus animales fluunt, & simul in sanguine major est determinatio ad easdem partes, tum musculi venter incipit tumere, adeoque partes longitudinales abbreviantur, & tendines ad se invicem accedunt, & pars annexa mobilis ad minus mobilem attrahitur; hæc autem determinatione spirituum & sanguinis cessante in fibras musculares, & liquidis per extrema vaforum suorum oscula effluentibus, omnia iterum flaccescunt. Veteres musculi corpus in caput, ventrem & caudam dividerunt, accipientes pro capite, musculi extremitatem parti, ad quam fit contractio, connexam; pro cauda, musculi finem seu portionem, parti movendæ insertam, pro ventre denique partem musculi intermediam, quæ carni mole tumidior conspicitur; deinde pro motu obeundo, supponebant musculum, circa caput & ventrem intumescere, & deinde quoad longitudinem decurtatam, partem appensam sibi propius attrahere, sed quo ritu id fiebat, magnum apud illos silentium est. Musculi sunt vel cavitatibus vel artubus destinati, qui omnes à figuris, locis & actionibus variis diversimodo denominantur. Gr. *Μῦς*. B. *Gen spier / de muis / muskel*. G. Die fleischmäutz oder mausz. Gall. *Muscle*. A. A muscle.

MUSCULOSA EXPANSIO, vide *Myodes platysma*.

MUSCULUS, Gr. *Βρύον*, & *Μύιον*; quibusdam *Σπλάγγιον* & *Σφάγγιον*, *Υπνον*, *Δοξαδία Βοτάνη*. Arab. *Usnea*, sunt plantulæ parvæ sui generis, arboribus, lapidibus &c. accrescentes, fortè à mucore appellatur, quòd instar mucoris efflorescat. B. *Mosch*. G. *Mosz*. Gall. *Mouffe*. A. Moss.

MUSTELLANCI, vide *Galiancones*.

MUTUS, vide *Aphonia*.

MYACANTHA, seu RUSCUS, aut BRUSCUS, sic appellatur, quod ejus folia rei conservandæ appendantur, ne mures ob acutas spinas, eam lædant, ex *μῦς* mus, & *ἄκανθα* spina. Vide *Ruscum*.

MYAGRUM & MYAGRIUM, Est planta, quæ habet caules rotundos, duros, politos, ramosos, medullam albam habentes: folia sunt oblonga, & aliquomodo latidis cultæ similia, sed pleraque sunt laciniata, & inprimis inferiora: flores sunt exigui, quadrifidi, in crucem dispositi, flavi: post florem succedit fructus rotundus, ac-

minatus, trilocularis eâ lege, ut locus primus contineat semen obrotundum, oblongum, & rubicundum, bini verò vacui apparent: radix crassa, alba, uno tantum anno durans, crescit in pratis, præsertim in regionibus calidis: nomen accepit, quòd insistentes, vel prætervolantes muscas glutine suo implicet, & retineat, nec non capret, à *Μύια* musca, & *ἀγρεύω*, capio. G. & Gall. *Cameline*. A. Gold of Pleasure.

MYCETÆ, MYCETES, sunt fungi: *Μύκης* Gr. *Μύκητας* vocarunt, ab ensis capulo, vel summo vertice vaginam occludente: *μύκη* ensis Theca, Gladii Capitulum, à *μύω* claudo.

MYCTERES, sunt nares, sive humorum pituitosorum receptacula. B. *Snot-ontfangers*. G. Die butzen empfangersz, die nasen löcher. Gall. *Receptacles de la morve, ou de Pituite*. A. The receptacles of pituitous humors.

MYDESIS, est corruptio sive putredo, ex nimio madore, à *μυδάω* nimio humore & uligine vitior.

MYDRIASIS, est nimia pupillæ dilatatio, & diffusio, visui hebetudinem adferens, ex *ἀμυδρός* obtusè, & *ὀφθαλμὸν* videre. B. *Gen stomp gezicht*. G. Blæd gesicht. Gall. *Vue foible par la trop grande dilatation de la Pupille*. A. Diminght.

MYELOS, idem quod *Medulla ossium*, vel *Cerebri vel Medulla spinalis*.

MYLE, idem quod *Mola genu*.

MYLOGLOSSUM, est pars muscutorum quod circa dentium molarium postrema oritur, & ligamento linguæ inferitur, linguamque sursùm convertere perhibetur, & *μύλη* mola sive dens molaris, & *γλῶσσα* lingua. B. *De kaulu-tandens tonge-spie*. G. Der backen zæhnenzung mausz. Gall. *Myloglosse*. A. Idem.

MYOCEPHALUM, est inchoatus uvæ tunicæ prolapsus, in nigro oculi, ab exulceratione ortus, muscæ capiti similis, ex *μύια* musca, & *κεφαλή* caput. B. *Gen muggehoops oog*. Gall. *Tête de Mouche*.

MYODES PLATYSMA, est musculosa expansio, lata, à claviculis sternoque incipiens, in collo densissima, menti totiusque ferè faciei cutem movendo dicata, nam immediatè sub panniculo adiposo decurrit, ex *μύς* musculus, *πίση* forma, & *πλατὺς* latus.

MYO-

MYOLOGIA, est illa pars Anatomices, quæ tradit fructuram, situm, functionem omnium muscutorum totius corporis, sive hæc describendo, sive dissecando & demonstrando fuerit occupata, ex $\mu\upsilon\varsigma$ musculus, & $\lambda\acute{\iota}\gamma\omega\varsigma$ narro.

MYOPIA, est quædam visus in rebus distantibus cernendis obscuritas vel abolitio, sed tamen in propinquis perspicacia, orta ob oculum anteriùs nimis globosum, oculum nimis longum, vel quòd lens crystallina sit rotundior: hinc radii lucis ab objectis remotis emissi, ob refractiones per tres humores se secuerunt transversim antequam in retina colligantur, cui medendo appropinquatio objectorum, vel vitrorum concavorum applicatio convenit: ex $\mu\upsilon\varsigma$ mus, quia murium visum referunt, & $\acute{\alpha}\psi$ oculus. B. *Spziende / stihziende.* G. Ein kurtz gesicht, der nicht in die længe oder ferne sehen kan. Gall. *Myopie, la Vene courte.* A. Pur blind.

MYOPIASIS, vide *Myopia*.

MYOPS, est qui *Myopia* laborat.

MYOSOTIS, id est muris auricula, dicitur sic ob foliorum formam, ex $\mu\upsilon\varsigma$ mus, & $\tau\acute{\iota}\varsigma$ auris: est planta, quæ habet caulem exiguum, lanuginosum, repentem: folia sunt obrotunda, crassa, lanuginosa: flores amæni, lactei, quinque petalis in medio aliquo usque unica divisura incilis, & striatis compositi, quos foris ad basin toidem hirsuta viridantia foliola sustinent, in medio verò stamina & stilius colore luteo: floribus succedit capsula sive fructus coma bovili æmulus, apice dehiscens, seminibusque fetus exiguis, plerumque subrotundis: radix est alba, repens, fibrosa: crescit hæc planta in montibus. B. *Мухоморъ.* G. Mauße ohrlin. Gall. *Oreilles de souris.* A. Common Monse-Ear.

MYOSUROS, est parvula planta, quæ habet folia graminea, Coronopi instar, sed non laciniata: caules sunt parvi, tenues, rotundi aut cylindrici, nudi: calix quinque foliis, singulis foliis appendice instructis, deorsum tendente: sterculi herbacei, staminibus præditi multis ex ambitu fundi ovarii, femina in spica longa, tenui, acuta, muris caudam referente: radix annua, fibrosa: hæc planta habet saporem acrem, & crescit in pratis: Myosurus vocatur à $\mu\upsilon\varsigma$ mus, & $\sigma\upsilon\tau\acute{\alpha}$ cauda, quasi cauda muris, quia

quia spica hujus plantæ muris caudam refert.

MYRACH, Arabica vox est, & idem sonat quod *Epi-
gastrium*.

MYRACOPUM, est Unguentum lassitudinem aufe-
rens, ex μέρον unguentum, & κόπῃ labor.

MYRICA, est arbuscula, dicitur ἀπὸ τοῦ μέρονται à lu-
gendo: sed quid impedit quòd dicamus à contrario, quòd
Melancholicis profit, trititiamque & luctum omnem,
quæ Melancholiam comitari solent, pellat? Vulgò *Ta-
mariscus* vocatur. Gall. *Tamarisc*.

MYRINGA, MYRINX, est membrana Tympani.

MYRIOPHYLLUM, est *Millefolium*, ex μυρία nume-
rus infinitus, & φύλλον folium.

MYRISTICA NUX, idem quod *Moscata Nux*.

MYROBALANI, propriè significant glandes ungenta-
rias, ideòque procul omni dubio Veteres Medici aliud
quid sub hoc nomine intellexerunt: componitur enim vox
ex μέρον unguentum, & βάλανῳ glans. Qui nobis in usu
sunt, prunis exoticis annumerari debent, Veteribus græ-
cis incogniti, ab Arabibus primum inventi, suntque *Che-
buli*, *Citrini*, *Bellerici*, *Indi*, *Emblici*. *Cebuli* omnium
maximi sunt, oblongi, intus nucleum continentes, exter-
nè colore fusco. Vocantur *Quebolia* & *Quebuli*, *Cepula*,
Chepula, *Chebula*, maximi, oblongi, angulosi. *Citrini*,
externè sunt colore citrino, & teretes, oblongi & ventri-
cosi, dicuntur lutei, flavi, citrei Gr. ζάδοι Arab. *Delegi*
azfar, intus nucleum habent. Ipsi arbor folia instar A-
mygdali habet. *Bellerici* etiam oblongi sunt, cucurbitam
referentes, ejus arbor folia habet instar lauri. Vocantur
Belleregi, *Bellilegi*, *Bellegu*. *Indi*, sunt oblongi & nigri,
prioribus minores; folia habent instar Amygdali, vel ut
alii volunt salicis. Fructus sunt octangulares. *Emblici* ro-
tundi quidem sunt, sed semper ferè in frustra fissi. Folia
habent tenuia, in modum ferè salicis. Appellantur *Em-
blegi*, *Imblegi*, *Ambegi*, *de Seni*. Omnes illæ species pru-
ni sunt, & inter eas censeri debent, quamvis foliis, regio-
ne & fructuum figura ab invicem differant: omnes quo-
que purgant & alstringunt, ferè uti Rhabarbarum. Gall.
Myrobalans.

MYRMECIA, est verrucarum species, sunt thymo du-
riora, humilioraque, quæ radices altius agunt, majorem-
que

que dolorem movent, infra lata, supra autem tenuia, minus autem sanguinis mittunt: magnitudine vix unquam lupini modum excedunt. Nascuntur in palmis aut in inferioribus partibus pedum, à *μύρον* formica. G. Breyte-wartze.

MYRON, idem quod *Unguentum*.

MYROPOLA, est Unguentarius, qui unguenta vendit, ex *μύρον* unguentum, & *πώλη* vendo. B. *Ern zalsberkoper*. G. Ein salben-kramer. Gall. *Vendeur d'onguents*. A. A Salve feller.

MYRRHA, cujus arboris sit gummi adhuc incertum est. Est tamen Resina Gummea (concretus gummi resinofus succus) cujusdam arboris exoticæ, quæ, cortice vulnerato, Myrrham profundit, partim in substratas tegetes destillantem, partim circa caudicem concrefcentem. Plurima affertur ex Arabia, tum etiam ex Regione Aëxim, quæ Æthiopia est. Debet esse friabilis, levis, undiquaque concolor, minutis *glebis* amara, acris, odorata & quæ contracta, venas unguium modo candidas & leves ostendit. Antefertur *Trogloditica*, colore pallefcens, seu subviridis, splendens ac mordax. Inutilis est ponderosa, & coloris piceæ seu nigra. Gr. *Σμύρα* B. *Myrrhe*. G. Myrrhen. Gall. *Myrrhe*. A. Idem.

MYRRHIS, est planta, cujus caulis altus, ramosus, villosus, intus excavatus; folia sunt magna, ampla, striata, cicutam aquaticam referentia sed magis albescentia, & sæpè maculis albis notata, mollia, partim villosa, coloris & odoris Chærophylli, & saporis anisi: flos rosaceus, & umbellatus, plurimis scilicet petalis constans inæqualibus, in orbem positus, & calici infidentibus; qui abit in fructum ex duobus seminibus compositum, oblongis plerùmque striatis, sæpè levibus, aliquando hirsutis, quæ licet hirsuta, semper sunt striis excavata, nigricantia, gratum gustum anisi præbentia: radix longa, crassa, alba, mollis, fungosa, aromatica. Dicitur & Cicutaria, sic dicta, quod cicutæ similis sit; an nomen à Myrrha, propter odorem, qui tamen non convenit, habeat, non audebam affirmare: an à *μύρον* unguentum suaveolens. B. *Wilde herbel*. G. Wilder-kerwel. Gall. *Cicutaire*, *Perfil d'Asne*. A. Hemlock.

MYRTOCHEILIDES, dicuntur extremæ pudendi

mu-

muliebris margines carnosæ, quæ quoque *Ale* appellantur.
 MYRTUM, est caruncula in muliebri pudendo, circa
 rimam, à corrugatione vaginæ excitata.

MYRTUS & MURTUS, est arbuscula semper virens
 & odora, quæ habet caulem ramosum, flexilem: folia
 buxi, sed minora, acutiora, polita, splendentia, odoris
 grati: flores ex foliorum alis crescentes, singuli quinque
 folia in umbellam desinentia habentes, albi, odorati, &
 calicem incisum continentes: calix postea fit bacca ova-
 lis, aut oblonga, coronam habens: hæc bacca est viridis,
 post maturitatem nigra, succulenta, polita, habens femi-
 na dura, albescentia, compacta saporis adstringentis:
 hæc arbuscula crescit in regionibus calidis. Gr. *Myrtin* &
Murrin, à Myrsine Atheniensi puella, pulchritudine &
 robore insigni; amica Palladi, in quam, occisa, conversa
 fuit: at quibusdam sic dicta, propter æmulam Myrrhæ
 quandam odoris gratiam, quæ in baccis recentibus obser-
 vatur. B. *Myrten-boom*. G. Myrten-baum. Gall. *Myrte*
ou Myrte. A. Myrtle-tree.

MYSTAX, est labium superius, ejusque pili in lateri-
 bus excrecentes, à *μαστόξαι* mando. B. *Der knebelg*. G.
 Der knebelbart. Gall. *La Monstache*. A. Mustachoes or
 whiskers on the upperlip.

MYSTRUM MAGNUM, est Antiquorum mensura
 continens tres uncias, & octo scrupulos vini, & olei tre-
 uncias.

MYSTRUM PARVUM, est Mensura Antiquorum
 continens viginti Scrupulos vini, vel sex drachmas olei.

MYURUS, est pulvis decurtatus aut mutilus, sensim
 decrescens, vel accrescens, instar caudæ muris, ex *μῦς*
 mus, vel *μῦρις*, pars divisa, & *ὄψα* cauda.

MYXA, est mucus sive humor pituitosus, ex cavernis
 frontalibus, maxillæ superioris, ossis sphenoidis, & con-
 volutionibus 4. ossiculorum spongiosorum membrana glandu-
 losa investitis ad nares descendens. B. *Snot*. G. *Kotz*,
butzen. Gall. *Morce Pituite*. A. *Snevel*.

MYXA, MYXARIA, vide *Sebesten*.

